C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Havel_Vaclav-Spisy_II.pdb

PDB Name: Vaclav Havel - Spisy II
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 27.9.2007
Modification Date: 27.9.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Václav Havel
Spisy II.
(souborné dílo)

Hry

Rodinný večer
Tragédie o jednom dějství

Nakladatelství TORST 1960

OSOBY
JEVIŠTNÍ DĚLNÍCI
BABIČKA, asi 75 let
POKORNÁ, její dcera, asi 50 let
POKORNÝ, rovněž asi 50 let
ALENA, dcera Pokorných, asi 25 let
IVAN, její muž, asi 30 let
HLAS V RÁDIU

ODEHRÁVÁ SE V SOUČASNOSTI

Otevře se opona. Scéna je zcela prázdná, jen na pravé straně je otevřené okno. Přichází Pokorný a Pokorná, zavírají okno a rozhlížejí se. Pak pokynou za scénu Jevištním dělníkům, kteří začnou přinášet dekorace. Rozmisťují je podle pokynů Pokorných a za jejich vedení. V pozadí se ocitá veliká a nevkusná manželská postel, vpravo stůl, pohovka a několik židlí. Nad postelí je velký oválný obraz Panny Marie, po stranách dva kýče, případně zrcadlo, kolorovaná svatební fotografie, lustr apod. Všechno zaujímá v místnosti podivné a nelogické konfigurace. Někde je zavěšena klec s kanárem. Naposled je přinesena lenoška s Babičkou a umístěna v popředí vlevo. Před Babičkou se objevuje malý stolek s kartami. Když je vše hotovo, Jevištní dělníci odcházejí, Pokorných se zálibně rozhlížejí a posléze odcházejí také.

PRVNÍ SCÉNA

Babička bere karty a delší chvíli je rutinovaně míchá. Pak je začíná rozvážně rozdělovat na malé hromádky, tak jak je to třeba k jednomu druhu pasiánsu. Mezi hrou se občas nápadně ohlédne ke kleci.

Při rozdělování karet si Babička podvědomě mumlá. Její slova jsou - jako nějaké zaříkadlo - rytmickým zvukovým doprovodem akce: při položení karty vždy slovo apod.

BABIČKA Tebe sem - tebe sem - tebe dáme zase sem - a pak sem - ještě sem - a tak dál - pořád dál - každá někam - vždycky jinam - já se dívám - tiše zpívám - někdy zívám - taky kývám - kývám na tě - chvíli krátě - kartu vem - dej ji sem - pak ji polož - ne na rohož - ne na rohož - ne na rohož - ku - ku - ku - ták!

(Rozdáno, Babička se dlouze zadívá na stolek, pokrytý kartami, pak se náhle vzpamatuje, divoce si zamne ruce, usměje se na publikum a pak začne přeskupovat karty mezi hromádkami, což je vlastní postup daného druhu pasiánsu. Občas se obrátí k publiku, řekne

úseč-
ně jednu
větu a pak se zas pono-
ří do hry)
Hraju pasiáns takřka denně přes třicet let - v kartách je všechna
vrtkavost, krása i bída života - několik posledních let
nemám štěstí - a ztrácím už, pravda, taky kombinační fantazii -
(Zadívá se do karet a soustředí se chvíli na
ně. Nenalézajíc
možnost dal-
šího
přeskupení, shrnuje karty, mluvíc k publiku)
Vida, zase jsem prohrála! Jsem teď totiž trochu rozrušena - před
chvílí mi zemřel můj milý kanár Felix - (Ukáže hlavou ke
kleci) Už delší dobu, pravda, byl nemocen. Ještě nikdo mimo mě
neví, že je v bytě mrtvola.
(Usměje se trpce a za-
čne
opět svým absolut-
ně profesionálním
způsobem míchat karty, tvá-
řic se
při tom trochu jako
při
nějakém nábo-
ženském ob-
řadu.
Když je pak roz-
děluje,
opět mumlá)
Tebe sem - tebe sem - tebe dáme zase sem - a pak sem - ještě sem
- a tak dál - pořád dál - každá někam - vždycky ji-
nam - ráda zpívám - někdy zívám - a i sípám - chvíli krátě -
myslíc na tě - kanárku můj - vzpamatuj - se - se - se - se
- ták!
(Cyklus těchto akcí trvá
až do konce, tak-
že Ba-
bička po celou dobu vlast-
ně nevstane ze své le-
nošky)
DRUHÁ SCÉNA
Po chvíli při-
běhne roz-
hoř-
če-
ně Pokorná. Rychle
kři-
žuje po je-
višti. Pak - jakoby pro sebe - vyrazí.
POKORNÁ Uličníci! (Usedne na židli, zády k Babičce)

BABIČKA (aniž by vzhlédla od karet) Kdo?
POKORNÁ (vyskočí a jde k Babičce) V televizi! Pitomá, blbá televize. Co? Zase mají poruchu! Když by to člověka nejvíc zajímalo! Kam šlápnou, tam tráva neroste. A je to všechno u nich, ve studiu. Anebo na tý věži. U nás ne, my to máme v pořádku. Co? Ještě se divím tátovi, že má trpělivost si s tím hrát. (Vrací se k židli, usedá opět zády k Babičce a vybaluje pletení)
BABIČKA Prát?
POKORNÁ Hrát.
BABIČKA Já myslela prát.
POKORNÁ Hrát i prát. To je jedno. Co?
BABIČKA Jo.
(Delší dobu ticho, mezi větami pauzy)
Felix umřel.
POKORNÁ Kdy?
BABIČKA Před chvílí.
POKORNÁ A kde je?
POKORNÁ V kleci.
POKORNÁ Měli bychom ho někam dát.
BABIČKA Kam?
POKORNÁ Zahrabat.
BABIČKA Teď?
POKORNÁ Teď ne. Teď ho někam uklidím. Co?
BABIČKA Nech ho bejt.
POKORNÁ Koupím ti novýho.
BABIČKA Ale to nebude Felix.
POKORNÁ Můžeš si ho tak pojmenovat.
BABIČKA To můžu, pravda.
POKORNÁ Tak vidíš.
BABIČKA Ale Felix to už nebude.
POKORNÁ Když ho pojmenuješ Felix, tak to Felix bude. Co?
BABIČKA Ale nebude to, pravda, můj Felix.
POKORNÁ Jakpak že nebude tvůj, když ho dáme tobě!
BABIČKA Ale tenhle Felix to, pravda, nebude.
POKORNÁ Ale bude stejnej.
BABIČKA To jo.
(Delší dobu ticho)
POKORNÁ Koupila jsem husu.
BABIČKA Tebe sem - tebe sem - tebe dáme zase sem - Velkou?
POKORNÁ Moc ne, ale bude z ní hodně sádla.
(Delší dobu ticho)
BABIČKA A co když novej Felix taky chcípne?
POKORNÁ Tak ti koupím ještě jednoho.
BABIČKA Všichni chcípnou.
POKORNÁ To už tak na světě je. Co?
(Babička složí karty, položí je

před sebe a
řekne docela
střízli-
vě)
BABIČKA Kdepak jsou dnes mladí? Už by tady, pravda, měli dávno
být. Je vůbec dnes čtvrtek?
POKORNÁ Je. Asi se zdrželi.
BABIČKA Možná. A možná je to taky už nebaví sem týden co týden
chodit. Pravda, jsou mladí, co si
mají pořád s náma říkat?
POKORNÁ Však oni přijdou. Asi se někde zdrželi. Co?
BABIČKA Pravda, asi se zdrželi.
POKORNÁ To je docela možné, mohli se někde zdržet.
BABIČKA To je možné, že se někde zdrželi.
(Pokorná vstane, chvíli bloudí po pokoji, jako by
něco hledala,
při-
čem
ž se
několikrát zastaví u klece, dívajíc se
zvěda-
vě i s odporem na mrtvého kanára. Pak se zase po-
sadí a začne plést. Ticho)
TŘETÍ SCÉNA
Vtrhne rozhoř-
če-
ně Pokorný v
županu. Rychle
kři-
žuje po je-
višti. Po chvíli vyrazí.
POKORNÝ Uličníci!
BABIČKA - někdy zpívám - taky kývám - nepovídám - tebe sem - a
zas sem - ještě sem - znovu
sem - ponesem - ponesem - ponesem - Kdo?
POKORNÝ V televizi. Hraju si s tím dobrou půlhodinu. Co? Samé
mihotání a blikání. Musí to být
u nich. Já to mám v pořádku. Co?
POKORNÁ My to máme v pořádku.
POKORNÝ Je to u nich, viď?
POKORNÁ U nich. U nás ne.
(Pokorný obejde obrazy, všemi nepozorova-
ně pohne, aby je narovnal. Pak usedne ke stolu,
osobitým způsobem si odfrkne a vyndá od-
někud velikou plechovou krabici s dutinkami,
jež za-
čne cpát. Ticho)
Povídám - ta husa bude mít asi dost sádla. Co?
POKORNÝ Bude.
(Pauza)
BABIČKA Umřel Felix.

POKORNÝ Chudák.
POKORNÁ Co s ním uděláme?
POKORNÝ Půjdem ho zahrabat na dvorek.
POKORNÁ Teď?
POKORNÝ Teď snad ne. Co?
POKORNÁ A to ho necháme v kleci?
POKORNÝ Dej ho do papíru a někam ho polož. Co?
POKORNÁ Pak.
POKORNÝ Tak.
(Pauza)
POKORNÝ Četlas o tom zemětřesení?
POKORNÁ Jo.
POKORNÝ To je, co?
POKORNÁ Představ si, zatřást to tak tady s náma!
POKORNÝ Tady to netřese. To jen jinde.
POKORNÁ To je dobře.
POKORNÝ To jo.
(Pauza. Pokorná vstane a jde cosi hledat. Chvíli bloumá po pokoji, pak zase usedne na své místo)
POKORNÁ Že tě to, mami, pořád baví!
BABIČKA Milá holčičko, v kartách je všechna vrtkavost, krása i bída života. Hraju to, pravda, denně přes třicet let.
POKORNÝ (vstane jako k slavnostnímu proslovu) Je to babiččin koníček. Každej má svýho koníčka. Takový už jsou lidi. Každýho baví něco jinýho. Nějaký koníček patří k životu každýho z nás. Vždyť bez koníčků by byl život tak nudnej! Co? Mě bavila technika. Měl jsem svoji dílnu. Teď jsem už v penzi, k ničemu se už nedostanu. Ale znám to, co to je, když člověka něco baví. Karty mě nikdy nebavily, viď, Rézi! (Opět usedne)
POKORNÁ Co mi říkáš najednou Rézi?
POKORNÝ Nemůžu?
POKORNÁ Co bys nemohl?
POKORNÝ Tak vidíš.
POKORNÁ Mě už teď nebaví moc věcí.
POKORNÝ Tebe nikdy moc věcí nebavilo.
POKORNÁ To zas není pravda, Františku!
POKORNÝ Co mi říkáš najednou Františku?
POKORNÁ Když ty mi říkáš Rézi, můžu přece já tobě říkat Františku!
POKORNÝ No můžeš.
POKORNÁ No tak vidíš.
POKORNÝ Lidi prostě nechtějí mít život nudný. Já jsem se nenudil nikdy v životě. A nenudím se dosud. Co? (Pokorný vstane a jde - jak už to jednou udělal - narovnat obrazy. Pak opět usedne)
POKORNÁ Cpi!
POKORNÝ Co?
POKORNÁ Povídám - cpi!
POKORNÝ A co?

POKORNÁ No dutinky!
POKORNÝ Vždyť cpu.
POKORNÁ Ať se nenudíš.
POKORNÝ Já že se nudím?
POKORNÁ Já neříkám, že se nudíš.
POKORNÝ Tak co říkáš?
POKORNÁ Aby ses nenudil.
POKORNÝ Jo tak.
(Pauza)
Tak v neděli bude ta husa. Co?
POKORNÁ Jo.
POKORNÝ To už se těším.
(Pauza)
POKORNÁ Kdepak jsou dnes mladí? Už by tady dávno měli být. Co? Je vůbec dnes čtvrtek?
POKORNÝ Je. Asi se zdrželi.
POKORNÁ Možná je to taky nebaví sem týden co týden chodit. Jsou mladí, co si mají pořád s námi říkat? Co?
POKORNÝ Asi se zdrželi.
POKORNÁ To leda.
POKORNÝ Čeho?
POKORNÁ Povídám: to leda.
POKORNÝ Jó - leda! Já rozuměl toleda!
POKORNÁ Co je to toleda?
POKORNÝ No právě nic.
POKORNÁ Nic.
POKORNÝ No nic. Asi se zdrželi.
POKORNÁ Proč by se nakonec nemohli zdržet. Co?
(Pauza)
Z tý televize už asi nebude nic, viď?
POKORNÝ Asi nic.
(Pauza)
BABIČKA Tebe sem - tebe sem - tebe dáme zase sem - a zas sem - a zas sem - pořád sem - dolezem - donesem - dolezem - povezem - povozem - poklusem -
(Zazní zvonek)
POKORNÝ (odfrkne si) To jsou oni.
POKORNÁ Tak vidíš, že přišli.
POKORNÝ Jdi otevřít.
POKORNÁ Už jdu.
(Pokorná odchází. Pauza)

ČTVRTÁ SCÉNA
Přichází Pokorná s Alenou a Ivanem. Mladí jsou v dlouhých kabátech, v náručí mají nadměrné množství různých balíčků. Nejprve si za asistence Pokorné -

ješ-
tě v kabátech - obují u vstupu
cvičky. Pak teprve vlast-
ně vejdou. Je jich plná scéna.
Všude odkládají ba-
líčky a kabáty. Se
všemi se
hluč-
ně zdraví, Pokorná mezitím odná-
ší jejich kabáty za scénu.
ALENA Přejem dobrý večer.
IVAN Dobrý večer.
ALENA Dobrý večer, babi!
BABIČKA Nazdar, holčičko.
ALENA Ty karty, ty karty -
BABIČKA Milá holčičko, hraju to skoro denně už přes třicet let -
V kartách je všechna vrtkavost, krá-
sa i bída života - ale v posledních letech už ztrácím kombinační
fantazii -
POKORNÝ Posaďte se!
IVAN Už jdem.
ALENA Děkujem.
IVAN A kam?
POKORNÝ Kam chcete. Ty třeba sem a ty sem -
ALENA Sem?
POKORNÝ Co? Jo, sem. Třeba.
(Sednou si kolem stolu, Alena a Ivan vedle sebe na pohovku.
Přijde i Pokorná. Chvíli ticho. Pokorný vstane,
rychle uskuteční své obvyklé narovnávání obra-
zů a
opět usedne)
ALENA Tak nějak jsme se zdrželi.
POKORNÁ My jsme si říkali, že jste se asi zdrželi.
ALENA Byla jsem po práci ještě u švadleny.
IVAN A já jsem zas -
POKORNÁ U švadleny? A co ti dělá?
ALENA Kostým.
IVAN A já jsem zas -
POKORNÁ Kostým? A jakej?
ALENA Gabardenovej.
IVAN A já jsem zas - měl po práci ještě schůzi závodního výboru.
POKORNÝ Takže jste se sešli, až si ona odbyla švadlenu a ty tu
schůzi. Co?
IVAN Jo. Pak jsme se sešli.
ALENA A byli jsme ještě dělat nějaké nákupy.
POKORNÁ Nákupy?
ALENA Pro domácnost. Dnes jsme brali, tak nějak jako dokud je za
co -
POKORNÁ Jo.
(Delší dobu pauza)
A co jste si koupili?

ALENA Co jsme si koupili?
IVAN Já nějak jako ani dobře nevím co.
ALENA Šotka.
IVAN Šampus.
ALENA Šlehačku.
IVAN Šampon.
ALENA Šle.
IVAN A ještě něco - Co ještě?
ALENA Co jsme to ještě koupili -
IVAN Já vám nevím.
ALENA Já taky ne.
(Delší dobu pauza)
IVAN Máme problémy.
POKORNÝ Jaké?
IVAN Máme problémy. Nějak jako pořád nevíme, jak to uděláme s dovolenou. Alena by chtěla do Bulharska, k moři, já bych zase tak nějak rád zajel spartaka a udělal si nějakou jako pěknou túru po Slovensku -
ALENA On je na cizinu nějak jako zvyklej. Každou chvíli tam je na služební cestě, je to pro něj nějak jako chleba.
IVAN Těšil jsem se na auťák leta. Byl jsem jedinej v kanclu, kdo ho ještě neměl. A teď bych měl jet na dovolenou vlakem -
POKORNÁ Autem nebo vlakem.
POKORNÝ Nech bejt, já jako starej technik vím, co to je láska k mašině. Co?
IVAN To je ono.
ALENA Už to vidím, že ta láska k mašině bude nějak jako větší než láska k ženě -
IVAN Ale brouku -
ALENA Brouku, brouku -
(Delší dobu ticho. Pokorná provede svoji pravidelnou obchůzku pokojem. Pokorný odfrkne)
POKORNÝ Ty kouříš letky?
IVAN Letky nebo globusky.
POKORNÝ Vždyť jsi kouřil maricy. Co?
IVAN Neseženou se. Je to hrozný. Chci to někam napsat.
POKORNÝ Jaké jsou letky?
IVAN Zdají se mi být proti maricám nějak jako trochu hořké. Ale zvykám si na to.
POKORNÝ Globusky jsou asi lepší, co?
IVAN Jsou lepší. Ale nejlepší byly maricy.
POKORNÝ No když se nedostanou, musíš halt kouřit globusky.
IVAN Nebo letky.
(Delší dobu pauza. Babička si mumlá tiše pro sebe a je zjevně ospalá. Občas jí spadne karta na zem, což ona

vůbec nepozoruje)
POKORNÁ Přinesu cukroví. Co?
POKORNÝ Přines.
POKORNÁ Přinesu. (Pokorná odejde za scénu)
POKORNÝ Tak jsi rád, že máš to auto.
IVAN To víš.
POKORNÝ A nelituješ, že je to spartak?
IVAN Ani ne.
POKORNÝ Je to dobrý auto. Co?
IVAN Dobrý. Mně úplně stačí. Vždycky jsem si ho nějak jako přál.
(Pokorná přinese cukroví.
Všichni se do
něho zcela bez zábran pustí.
Několik dal-
ších dialo-
gů se usku-
teční
vět-
šinou s plnou pusou)
POKORNÝ Vidíš, mámo, a my se na autíčko nikdy nezmohli. Co?
POKORNÁ Vidíš, a když jsi měl svoji dílnu, tak bychom na to
bejvali měli.
POKORNÝ Tehdy to bylo taky něco jinýho. To nebylo jako dnes. Co?
POKORNÁ Vidíš, a přece jsme se na to nikdy nezmohli.
POKORNÝ Vidíš. A mladí ho mají.
POKORNÁ Vidíš.
(Pauza. Babičce se
při míchání - v
důsledku její
značné ospalosti - rozsypou karty po zemi. Ivan s
Alenou jí je jdou sbírat, Pokorná odnáší nenápad-
ně cukroví a Pokorný v pozadí mezitím provede
své narovnávání obrazů. Pak se
opět
všichni sejdou u stolu)
BABIČKA Děkuju, děťátka, děkuju -
(Pauza)
ALENA Dnes je v televizi Desetkrát odpověz. Neměli bychom se na
to nějak jako podívat?
POKORNÝ Ani mi nemluv o televizi! Hrál jsem si s tím dobrou
půlhodinu!
POKORNÁ Hrál si s tím dobrou půlhodinu.
POKORNÝ Mají tam poruchu.
POKORNÁ Mají tam poruchu.
IVAN Kde?
POKORNÝ Ve studiu nebo na tý věži. Co?
IVAN A není to v přijímači?
POKORNÝ Ne.
IVAN Co to dělá?
POKORNÝ Míhá se to.
IVAN Tak to bude v přijímači. Ve studiu už teď delší poruchy

nějak jako vůbec nemají. A když, tak tam
dají cedulku, že porucha není na našem přijímači.
POKORNÝ Nesmysl, je to u nich. Co?
POKORNÁ Je to u nich.
IVAN Nemohl bych se na to podívat?
POKORNÁ Ne.
IVAN Mně to je přece jedno. Mě to tak nezajímá. Já myslel kvůli vám.
POKORNÝ Nám o to tak nejde. Obejdu se i bez toho.
POKORNÁ Vidíte, kdybyste byli doma, mohli jste si aspoň pustit gramofon.
ALENA My jsme rádi, že jsme tady. My sem rádi chodíme. Jsme přece nějak jako jedna rodina.
POKORNÝ Čeho?
POKORNÁ Říká, že jsme jako jedna rodina.
POKORNÝ Samo sebou, že jsme.
(Delší pauza. Ba-
bička usne a karty se jí
opět rozsypou. Nikdo si jí
však val-
ně nepo-
všimne)
PÁTÁ SCÉNA
IVAN (k Pokornému) Tak jak se pořád máš?
POKORNÝ Ale ujde to, ujde to.
(Delší pauza)
POKORNÁ Tak v neděli budeme mít zase husu.
POKORNÝ Už jsme ji dlouho neměli.
POKORNÁ Jsem zvědavá, kolik mi dá sádla.
(Pauza)
ALENA Nechcete francouzský sýr?
POKORNÁ Děkujem, rádi. A odkud ho máte?
ALENA (k Ivanovi) Řekni, odkud ho máme!
IVAN Dal mi ho jeden Francouz. Takovej vyžranej buržoust. Dělal jsem s ním dodávku několika tisíc
litrů francouzského koňaku. Je to předseda francouzského koňakářského sdružení. Přivezl ho se vzorky - je to s koňa-
kem výborné.
POKORNÝ (pro sebe ironicky) To bych nejed -
POKORNÁ Táto, mlč, prosím tě.
POKORNÝ To bych nejed -
POKORNÁ Nežvaň, prosím tě -
IVAN Co je?
POKORNÝ Povídám, že bych -
POKORNÁ Pssst!
IVAN Co?
POKORNÝ Povídám, že já bejt tebou, tak bych od vyžranýho buržousta sýr do huby nevzal! Co?
IVAN To je hloupost.
POKORNÝ Když hloupost, tak hloupost.
POKORNÁ Táto!

POKORNÝ Když hloupost, tak hloupost.
ALENA Tati!
POKORNÝ Když hloupost, tak hloupost.
POKORNÁ (rychle, aby to zamluvila) Co říkáte - zemětřesení?
ALENA Je to tak nějak velká tragédie.
IVAN Velká tragédie.
ALENA Kdyby to tak s náma tady zatřáslo -
IVAN Tady to netřese.
(Pauza. Babička za-
čne mluvit ze spaní)
BABIČKA Ne! Nezahrabávat! Třeba ještě žije! Stejně jste ho zabili - Mě už brzo taky zahrabete -
(Pokorná udělá ob-
chůzku po pokoji, Pokorný jde
spě
š-
ně narovnat obrazy. Mohou se
při tom srazit)
POKORNÁ Vždycky takhle ze spánku žvaní. Cizí člověk by si myslel asi o nás pěkný věci. Co?
POKORNÝ Chcípl jí totiž kanár. Je z toho celá pryč.
POKORNÁ Je trochu senilní - upíchla se na kanárka jako děcko na hračku - Co?
(Delší dobu ticho)
Tak vy máte problémy s dovolenou. A nešlo by to spojit, že byste jeli na čtrnáct dní k moři a pak na týden na Sloven-
sko?
IVAN Nejspíš to tak nějak dopadne.
ALENA To bude nejlepší.
POKORNÁ No vidíte, a na to musí přijít stará máma!
POKORNÝ Hlavo!
POKORNÁ Cože?
POKORNÝ Hlavo!
POKORNÁ Co to říkáš - Jak to myslíš?
POKORNÝ Říkám hlavo a myslím hlavo. Co?
(Pokorná zakroutí uraže-
ně hlavou. Ticho)
POKORNÁ Neznáte nějaké nové vtipy?
POKORNÝ Já znám jeden dobrý vtip.
POKORNÁ Tak proč ho neřekneš?
POKORNÝ Vždyť já ho řeknu.
POKORNÁ No tak ho řekni.
POKORNÝ To víte, že už jsou na Měsíci lidi?
POKORNÁ Ne. Jak to?
POKORNÝ Jedna paní jela na měsíc na dovolenou, a když se vrátila, tak byla v tom. (Pokorný se
chvíli svému vtipu lišácky směje)
ALENA To jsi nám už přece říkal minule.
IVAN Já to už taky slyšel.
(Dlouhou dobu ticho)
Jo, jo. (K Pokorné) Jak se vlastně pořád máš?

POKORNÁ Ale to víš, ujde to, ujde to.
POKORNÝ Co je dnes za den?
IVAN Čtvrtek.
POKORNÁ A jaký je vůbec měsíc?
ALENA Leden, ne?
IVAN Jo, leden.
POKORNÝ Tak to máte na dovolenou ještě čas.
ALENA Vždyť taky ještě vlastně nevíme, co s náma v létě bude!
POKORNÝ (k Pokorné) Poslyš, ta husa vypadá hezky. Co?
POKORNÁ Není velká, ale je tučná. Bude z ní spousta sádla.
POKORNÝ Je to výhodnější dělat si sádlo z koupenejch hus než ho kupovat hotové. Co?
POKORNÁ Určitě je to výhodnější. Říkala jsem to vždycky.
POKORNÝ Já to taky říkal.
POKORNÁ Já to říkala dřív. Tys to říkal až po mně.
POKORNÝ Hlavo! (Vstane a jde narovnat obrazy. Pak opět usedá)
IVAN Ani moc nežere.
POKORNÁ Kdo?
IVAN Spartak.
POKORNÝ Musíš ho dobře zajet.
IVAN To chci.
ALENA Neměli bychom už jít?
POKORNÁ Ne. Co byste chodili?
ALENA Abychom nějak jako nezdržovali.
POKORNÝ Vždyť nezdržujete. Co?
ALENA Mně se nějak jako do tý zimy vůbec nechce.
POKORNÁ Tak ještě chvíli poseďte. Je nám tu přece tak dobře. Co?
IVAN Ale jen chvilku. Za chvilku jdem.
(Delší dobu ticho)
POKORNÁ Příjemný večer, co?
POKORNÝ (opět vstane k proslovu) Je to správný, když se občas rodina sejde. Musíme držet pohroma-
dě. Musíme táhnout všichni za jeden provaz. A pomáhat si. Co? Jsme přece jedna rodina. A jsme lidi. (Usedne)
POKORNÁ Čeho?
POKORNÝ Že jsme lidi.
POKORNÁ No a co bysme byli jinýho?
POKORNÝ Huso!
POKORNÁ No tak!
(Pauza)
POKORNÝ Škoda, že nám dnes nevyšla ta televize.
POKORNÁ Škoda.
POKORNÝ Stejně jsme si říkali, jestli vás to nenudí pořád k nám chodit.
IVAN Chodíme sem tak nějak jako domů.
POKORNÝ Co auto?
POKORNÁ To už jsi se ptal!
IVAN Teď máme mimo sekretářek v kanclu každej auťák. A šéf oddělení má volhu. Ale tu bych nějak
jako ani nechtěl. Moc to sežere. Spartak je dobrej auťák. Jsem rád, že ho mám. Teď už máme kvartýr, auťák i televizi.

POKORNÝ To už můžete mít děti. Co?
IVAN Alena chce až napřesrok.
(Aleně klesne hlava na Ivanovo rameno. Usíná. Ti-
cho)

ŠESTÁ SCÉNA
POKORNÁ Chudáček, je utahaná. Proč ji necháš dělat? Vždyť bys ji uživil.
IVAN Nudila by se doma. A to je pro ni nějak jako to nejhorší. Musí mít kolem sebe pořád ruch, život,
lidi.
POKORNÁ No jo, to má po mně.
POKORNÝ (k Ivanovi) Pořád sázíš?
IVAN Samozřejmě.
POKORNÝ Máš nějakej dobrej rozpis?
IVAN Ujde. Občas nějaká čtvrtá kápne. A ty?
POKORNÝ Já taky sázím.
IVAN A máš nějakej dobrej rozpis?
POKORNÝ Ujde. Občas nějaká čtvrtá kápne.
IVAN Tak jo.
(Stále vět-
ší pauzy mezi
větami.
Všichni jsou ospalí. Zívají)
POKORNÁ Nezapomeň nám tu nechat ten sýr!
IVAN Nezapomenu.
POKORNÁ Ať si taky jednou pochutnáme.
POKORNÝ Když byste chtěli sádlo, budeme mít husí -
IVAN Děkuju, jste hodní.
POKORNÝ Je to výhodné - rovnou z husy.
POKORNÁ Je to výhodné.
IVAN Jo?
POKORNÝ Jo, je to výhodné.
IVAN Já vám tu musím nechat ten sýr.
POKORNÁ Je dobrej? Co?
IVAN Výbornej.
POKORNÁ Tak nám ho tu nezapomeň nechat.
IVAN Nechám, to je jasný.
POKORNÝ Když tak ať si Alena přijde v pondělí pro to sádlo. Co?
IVAN Dobrý, řeknu jí to.
POKORNÁ Může vám přijít vhod - na snídaně.
IVAN Snídám v automatu.
POKORNÁ Tak na večeři.
IVAN To jo.
POKORNÁ Máš rád sádlo?
IVAN Mám.
POKORNÝ I husí?
IVAN Taky.
POKORNÝ Sádlo je zdravější než máslo. Co?
POKORNÁ Máslo je zdravější.
POKORNÝ Sádlo.

POKORNÁ Máslo.
POKORNÝ Sádlo.
POKORNÁ Máslo.
POKORNÝ Pro malý děti máslo.
POKORNÁ Je lehčí.
POKORNÝ Ale pro starší je zdravější sádlo.
POKORNÁ Kdo ti to řek?
POKORNÝ Vím to. Co?
POKORNÁ Já zas vím něco jinýho.
POKORNÝ Že ty - pořád jen ty -
POKORNÁ Naopak, ty víš všechno. Co?
POKORNÝ Já vím svoje.
POKORNÁ Já taky svoje.
POKORNÝ No tak.
POKORNÁ No tak.
(Ivanovi klesne hlava na hlavu Aleně. Také spí.
Delší pauza)
SEDMÁ SCÉNA
POKORNÁ Spějí.
POKORNÝ Tak je nech. Ať se prospějí.
POKORNÁ To je pravda. Ať se prospějí.
POKORNÝ Vždyť tu jsou jako doma.
POKORNÁ Stejně si myslím, že je moc nezajímáme. Proč k nám vlastně chodí?
POKORNÝ Proč by nezašli? Co mají každej večer dělat?
POKORNÁ Koukat na televizi. Nebo jít někam.
POKORNÝ Kam?
POKORNÁ Někam ven.
POKORNÝ Co by chodili ven, když můžou bejt doma.
POKORNÁ Když můžou bejt doma, tak proč chodí k nám?
POKORNÝ Jsme přece jedna rodina.
POKORNÁ Je jinýho smýšlení než my.
POKORNÝ To je. Ale je to člověk jako my.
POKORNÁ Máš recht. Jsme přece lidi. Oni i my.
POKORNÝ Jsme lidi. Co?
POKORNÁ Jdi se umejt.
POKORNÝ Teď ne.
POKORNÁ Proč?
POKORNÝ Ještě tady jsou.
POKORNÁ A co chceš tedy dělat?
POKORNÝ Chvilku se natáhnu a pak je vzbudíme. A až odejdou, tak se půjdu umejt.
POKORNÁ Jak myslíš.
(Pokorný jde k posteli a natáhne se na ni. Delší pauza)
POKORNÁ Stejně si myslím, že už -
POKORNÝ Kaluž?
POKORNÁ Ne - že už -
POKORNÝ Co že už?
POKORNÁ Už nic.
POKORNÝ Ric pic.

POKORNÁ Měl by ji vzít k moři.
POKORNÝ Na kropenatým oři.
POKORNÁ Slovensko pro ni nic není.
POKORNÝ A sliny mu u huby pění.
POKORNÁ Komu?
POKORNÝ No tomu koni!
POKORNÁ Myslíš, že oni -
POKORNÝ Co?
POKORNÁ Myslíš, že oni -
POKORNÝ No - co?
POKORNÁ Myslíš, že oni mají opravdu rádi husí sádlo?
POKORNÝ Mám ho rád.
POKORNÁ Když máš hlad.
POKORNÝ Snad.
POKORNÁ Vnad -
POKORNÝ Co je s nima?
POKORNÁ Jsem už prosta.
POKORNÝ Do sta - hromů.
POKORNÁ Kdo chce domů?
POKORNÝ Pro slepičí kvoč.
POKORNÁ V neděli -
POKORNÝ Co věděli?
POKORNÁ - si pochutnáme.
POKORNÝ Já si klímnu, cukrouši!
POKORNÁ Jen si klímni, starouši!
POKORNÝ Dádnu si.
POKORNÁ Dádni si.
POKORNÝ Schrupnu si.
POKORNÁ Schrupni.
POKORNÝ Já znával vtipů -
POKORNÁ A já -
POKORNÝ Ta porucha byla u nich.
POKORNÁ Samozřejmě.
POKORNÝ Samozavírač?
POKORNÁ Samospouštěč.
POKORNÝ Samostříl?
POKORNÁ Samoobsluha.
BABIČKA (ze spánku) Ne! Nezahrabávat ho! Třeba jen spí! Nezahra
-
POKORNÝ a POKORNÁ (zpívají) Chcíp kanárek, chcíp kanárek -
(Atd.)
(Brumlání této písničky
přejde postup-
ně v docela nesrozumitelné mru-
čení, které se stále
zřejm
ěji rytmicky se-
řazuje podle vde-
chů a výde-
chů spících Pokorných a postup-
ně se

mění v oby-
čejné chrápání. Pokorný
však
ješ-
tě za
zpěvu pís-
ničky automaticky zapne rádio, které se
však chvíli roze-
hřívá a teprve po chvíli chrápání Pokorných za-
čne velice hlasi-
tě mluvit)
HLAS V RÁDIU - Květušce Vyskočilové, svačinářce z n.
p. Progstav, Teplá nad Orli-
cí, sestrám Vaňouskovým z Úpatí nad Bečvou, kolektivu pracovníků
projekční kanceláře Středomoravských kamen-
ných lomů v Lomu u Mariánských Lázní, úřednicím n. p. Henko
v Jihlavě, zaměstnancům nákladního depa Výcho-
doslovenského železničního uzlu v Košicích, pracovníkům
elektrocechu n. p. Štěrkopísek v Liberci, kolektivu zaměst-
nanců Výzkumného ústavu izolačních hmot v Kříži nad Oslavicí,
vzornému hodináři Karolu Tokárovi z Michalovců na
Slovensku, zdravotním sestrám Okresního ústavu národního zdraví
v Sloupu pod Kněžnou, Anežce Polívkové z Vra-
tislávky u Tišnovské Nové Lhoty, politickému pracovníku
důstojníku B. H. od jednoho moravského útvaru, Karlu
Brabci, pomocnému údržbáři z n. p. Myjeto, Sázava na Sázavě,
řidičům Václavu Lívaneckému a Aloisu Strnadovi ze
Správy pošumavských lesů, jeřábnici Janě Kladivové z Ústí nad
Černými lesy, četaři Laco Bednárovi z VÚ 3251,
instruktorům okresního Automotoklubu Svazarmu v Chrástu pod
Ještědem, Bětě Poslušné a Marcele Dovedné z vývo-
jového střediska n. p. Leštík v Přelouči, žákyním desáté B z
3. jedenáctiletky Jiřího Mahena v Brně-Žabovřeskách, pra-
covníkům n. p. Lanové a visuté dráhy v Poděbradech -
(Na scénu vběhnou Je-
vištní
dělníci,
někdo rychle vypne rádio a
všichni
spě
š-
ně a se
zřejmým pocitem odporu odná-
šejí
všechno, tj.
přede-
vším nábytek se spícími osobami, ze scény. Na je-
višti
zůstane jen klec s mrtvým kanárem a okno, které
poslední Jevištní
dělník

při odchodu ote-
vře. Padá opona.
Při
případné
děko-
vačce se uklá-
nějí pouze Je-
vištní
dělníci.
Někdo vyndá z klece mrtvého kanára a vyhodí ho
oknem.)

Zahradní
slavnost
HRA
O ČTYŘECH DĚJSTVÍCH

1963
Janu Grossmanovi
OSOBY
HUGO PLUDEK
OLDŘICH PLUDEK, jeho otec
BOŽENA PLUDKOVÁ, jeho matka
PETR PLUDEK, jeho bratr
AMÁLKA
FERDA PLZÁK, zahajovač
LIKVIDAČNÍ TAJEMNÍK
LIKVIDAČNÍ TAJEMNICE
ŘEDITEL ZAHAJOVAČSKÉ SLUŽBY

PRVNÍ DĚJSTVÍ
Byt u Pludků. Jsou tu Pludek, Pludková, Petr a Hu-
go. Hugo hraje šach -
ovšem sám se sebou:
vždycky táhne,
přejde na druhou stranu, zamyslí se,
opět táhne.
PLUDEK (k Hugovi) Milý synu! (K Pludkové) Mám?
PLUDKOVÁ Kolik je hodin?
PLUDEK Dvanáct.
PLUDKOVÁ Už? Musíš!
PLUDEK Milý synu!
HUGO (táhne) Šach! (Přejde)
PLUDEK Tak co, hraješ, hraješ?
HUGO Ano, tati.
PLUDEK A jak ti to jde?
HUGO Ale špatně, tati, špatně.
PLUDKOVÁ Petře, nešel bys na pár minut do sklepa?
(Petr odchází)
Každou chvilku přijde Kalabis, to by tak ještě scházelo, aby se
tady potkal s Petrem! Všichni o Petrovi říkají, že vypadá

jako buržoazní intelektuál - a nemáš přece zapotřebí, abys kvůli
němu přišel do maléru!
PLUDEK Máš recht, Božka! Jsem přece, sakra, synem chudého
rolníka ze šesti dětí! Mám pět chu-
dých prastrýců!
PLUDKOVÁ Petr je černá ovce v rodině!
PLUDEK Černý Petr! (K Hugovi) Milý synu! Jádrem národa jsou
střední vrstvy. A proč? Ani klekáni-
ce nenosí semenec na půdu sama! Jaroš chtěl být zlatníkem a byl.
Brzy ukončíš školu. Zeptal ses už sám sebe?
HUGO Ne, tati.
PLUDEK Slyšíš to, Boženo?
PLUDKOVÁ Oldo, klid! Nezvonil někdo?
PLUDEK Ne.
PLUDKOVÁ Poslyš, Oldřichu -
(Hugo táhne a přejde)
Tak co, jak ti to jde?
HUGO Dobře, mami.
PLUDEK Co je?
PLUDKOVÁ Kolik je hodin?
PLUDEK Jedna.
PLUDKOVÁ Už by tady měl být -
PLUDEK Asi se trochu zdržel.
PLUDKOVÁ Jak to, zdržel?
PLUDEK Třeba někoho potkal a zapovídal se -
PLUDKOVÁ Ale koho?
PLUDEK Přítele z vojny -
PLUDKOVÁ Říkal jsi přece, že na vojně nebyl!
PLUDEK Tak vidíš! Určitě přijde! Mám?
PLUDKOVÁ Jen aby! Musíš!
PLUDEK Milý synu! Jádrem národa jsou střední vrstvy. A proč? Kdo
se hádá o komáří řešeto, ne-
může tančit s kozou u Podmokel! Jaroš vždycky říkal - život, to
je nepopsaná kniha. Ty opravdu nevíš, co do ní napí-
šeš?
HUGO Ne, tati.
PLUDEK Slyšíš to, Boženo?
PLUDKOVÁ Oldo, klid! Nezvonil někdo?
(Přichází Petr)
PLUDEK Ne. (K Hugovi) Milý synu! (K Pludkové) Mám?
PLUDKOVÁ Kolik je hodin?
PLUDEK Dvě.
PLUDKOVÁ Už? Musíš!
PLUDEK Milý synu!
HUGO (táhne) Šach! (Přejde)
PLUDEK Tak co, hraješ, hraješ?
HUGO Ano, tati.
PLUDEK A jak ti to jde?
HUGO Ale špatně, tati, špatně.
PLUDKOVÁ Petře, nešel bys na pár minut na půdu?
(Petr odchází)

Kdyby byl jen intelektuál, vem to čert, intelektuálové jsou dneska celkem povoleni, ale on si najust vzpomene, že bude zrovna buržoazní!
PLUDEK Samé schválnosti! (K Hugovi) Milý synu! Ani kolínští husaři nechodí do lesa bez obojku!
Jaroš myslel na svou budoucnost, a proto se učil a učil a učil.
Myslel jsi už na svou budoucnost?
HUGO Ne, tati.
PLUDEK Jak to?
HUGO Učil jsem se, tati.
PLUDEK Slyšíš to, Boženo?
PLUDKOVÁ Oldo, klid! Nezvonil někdo?
PLUDEK Ne.
PLUDKOVÁ Poslyš, Oldřichu -
(Hugo táhne a přejde)
Tak co, jak ti to jde?
HUGO Dobře, mami.
PLUDEK Co je?
PLUDKOVÁ Kolik je hodin?
PLUDEK Tři.
PLUDKOVÁ Už by tady měl být -
PLUDEK Asi se trochu zdržel.
PLUDKOVÁ Jak to, zdržel?
PLUDEK Třeba někoho potkal a zapovídal se -
PLUDKOVÁ Ale koho?
PLUDEK Přítele z mládí -
PLUDKOVÁ Víš přece, že mládí žádné neměl!
PLUDEK Mládí neměl, ale měl v mládí přátele! Anebo nejsem snad jeho přítel z mládí?
PLUDKOVÁ Tebe přece nemohl potkat!
PLUDEK Tak vidíš! Určitě přijde! Mám?
PLUDKOVÁ Jen aby! Musíš!
PLUDEK Milý synu! Kdo ví, kde má čmelák žihadlo, tomu nejsou kalhoty nikdy krátké! Když se řekne Jaroš, ozve se Jaroš, a o to jde. Základem života je názor na život. Myslíš, že si ho někdo udělá za tebe?
HUGO Ano, tati. Jaroš. (Táhne) Šach! (Přejde)
PLUDEK Slyšíš to, Boženo?
PLUDKOVÁ Oldo, klid! Milý Hugo! Bez topůrka ani věrtel nezakopeš! Proto tvůj otec na dnešek pozval - no, zeptej se otce, koho na dnešek pozval!
HUGO Tati, koho jsi na dnešek pozval?
PLUDEK Kolegu Kalabise! No - zeptej se matky, kdo je to kolega Kalabis!
HUGO Mami, kdo je to kolega Kalabis?
PLUDKOVÁ Bývalý spolužák tvého otce! No - zeptej se otce, co s kolegou Kalabisem jako kluk dělal!
HUGO Tati, co jsi s kolegou Kalabisem jako kluk dělal?
PLUDEK Rozbíjeli jsme okna!
PLUDKOVÁ Bohatým sedlákům!

PLUDEK Ano - a zeptej se matky, čím je kolega Kalabis teď!
HUGO Mami, čím je kolega Kalabis teď?
PLUDKOVÁ Náměstkem! A tvůj otec ho pozval -
PLUDEK Aby si s tebou zahrál šach -
PLUDKOVÁ A při té příležitosti -
PLUDEK Ti poradil -
PLUDKOVÁ Čistě informativně -
PLUDEK Jak bys to -
PLUDKOVÁ Něco -
PLUDEK V životě -
PLUDKOVÁ Rozumíš - ani klekánice nechodí do lesa bez obojku!
PLUDEK Nebo jsi někdy viděl, že by kolínští husaři nosili semenec na půdu sami?
HUGO Neviděl, tati.
PLUDEK Tak vidíš! Nezvonil někdo?
PLUDKOVÁ Ne.
(Hugo táhne a přejde)
Tak co, jak ti to jde?
HUGO Dobře, mami. (Táhne) Šach! (Přejde)
PLUDEK Tak co, jak ti to jde?
HUGO Ale špatně, tati, špatně. Moc špatně! (Táhne a přejde)
PLUDKOVÁ Tak co, jak ti to jde?
HUGO Výborně, mami! (Táhne) Mat!
PLUDEK Prohrál?
HUGO Ne, vyhrál.
PLUDKOVÁ Vyhrál?
HUGO Ne, prohrál.
PLUDEK Tak vyhrál, nebo prohrál?
HUGO Tady vyhrál a tady prohrál -
PLUDKOVÁ Když tady vyhraješ, tak tady prohraješ?
HUGO A když tady prohraju, tady vyhraju.
PLUDEK Vidíš to, Božka? Než by jednou vyhrál úplně a podruhé úplně prohrál, raději vždycky tro-
chu vyhraje a trochu prohraje.
PLUDKOVÁ Takový hráč se neztratí!
PLUDEK Ano! Žabinec bez brčka neusmažíš! A proč? Jestli si v dějinách různé vrstvy vyměňují svá dějinná postavení, pak jedině střední vrstvy procházejí dějinami nedotčeny, protože žádné jiné vrstvy se nesnaží za-
ujmout jejich postavení, a střední vrstvy si tudíž nemají s kým co vyměňovat, a zůstávají tak jedinou skutečně trvalou dějinnou silou. A právě proto střední vrstvy, milý synu, spojují dějiny v jeden souvislý celek, a dělají je tak vůbec ději-
nami! A nejvýznamnějšími epochami v dějinách jsou v důsledku toho ty epochy, které se dovedou opřít o střední vrst-
vy a položit do jejich rukou své ideály, aby je tyto ošetřovaly jako své vlastní a posléze předávaly dalším generacím. Žádná epocha nemůže existovat bez středních vrstev, kdežto střední vrstvy mohou naopak existovat nezávisle na všech epochách. A třeba i bez nich! Nebo si myslíš, že je možné střílet káňata, a mít přitom v Berouně maštal? Tak vidíš! A

jediná země -
PLUDKOVÁ Kolik je hodin?
PLUDEK A jediná země, která nepotřebuje střední vrstvy, je Japonsko -
PLUDKOVÁ Kolik je hodin?
PLUDEK A jediná země, která nepotřebuje střední vrstvy, je Japonsko, protože jedině Japonců je dost -
PLUDKOVÁ Kolik je hodin?
PLUDEK A jediná země, která nepotřebuje střední vrstvy, je Japonsko, protože jedině Japonců je dost i bez středních vrstev. Ostatně Japonsko -
PLUDKOVÁ Kolik je hodin?
PLUDEK Pět. Ostatně Japonsko -
PLUDKOVÁ A v kolik měl přijít?
PLUDEK Ve dvanáct. Ostatně Japonsko - co jsem to vlastně chtěl říct o Japonsku?
HUGO Chtěl jsi asi říct, že neuvědomíme-li si včas dějinnou úlohu středních vrstev, přijdou Japonci, kteří střední vrstvy nepotřebují, vytlačí je z dějin a pošlou do Japonska.
PLUDKOVÁ Ve dvanáct? A co když nepřijde?
PLUDEK Správně, Hugo! A nepřej si, aby ses toho strašného dne dožil! (K Pludkové) Nepřijde on, přijde někdo jiný!
PLUDKOVÁ Nikdo nepřijde! Nikdo nenapíše! Nikdo nezavolá! Jsme sami! Sami na celém světě!
(Ozve se zvonek)
HUGO A Japonců je čím dál víc. Nezvonil někdo?
(Přichází Petr)
PLUDKOVÁ Petře, do špajzu! Kalabis je tady!
(Petr odejde, vstoupí Amálka)
Co tady děláte?
AMÁLKA Paní, nesu vám -
VŠICHNI Psaní!
AMÁLKA Ne, telegram!
PLUDEK Tak čtěte!
AMÁLKA (čte) MILY OLDRICHU, NEMUZU K TOBE PRIJIT, MUSIM DNES VECER NA ZAHRADNI SLAVNOST LIKVIDACNIHO URADU. Máte to, Aničko? Není vám zima? Proč? Aha. V půl osmé, ale určitě! Můžu dál? MRZI ME TO A DOUFAM, ZE SE SEJDEME JINDY. Moc! Dělají vám krásnou postavu! Jak vždycky vystupovala paní Kantůrková, na tom rohu. Věčně zpívají lesy. A v neděli bychom mohli do Nespek na borůvky, co říkáte? ZDRAVI TE TVUJ - No tak! Přece nejste z porculánu! - FRANTA KALABIS.
PLUDEK Neprijde! To je nas konec! Bozka, nikdo nas nema rad!
PLUDKOVÁ Nebuď hned hysterický, Oldřichu! Neprijde on za Hugem, prijde vraj Hugo za nim!

PLUDEK Kam?
PLUDKOVÁ Na zahradní slavnost!
PLUDEK Na zahradní slavnost! Hugo! Kravatu - sako -
AMÁLKA No tak já zas jdu - tak na shledanou - (Nechce se jí pryč, postává)
PLUDKOVÁ To nic, děvče. Já když začínala, dostávala jsem ještě menší role!
AMÁLKA To byla ale jiná doba, milostpaní! Sbohem! (Odběhne)
PLUDEK Doufám, že se má Hugo před ní na pozoru!
PLUDKOVÁ Nezapomněl jsi, Oldřichu, že je to dcera domovníka?
PLUDEK Tím spíš!
PLUDKOVÁ Nezapomněl jsi, Oldřichu, v jaké době žijeme?
PLUDEK Hned zítra s ní půjde Hugo na procházku!
PLUDKOVÁ No vidíš! Hugo! Kravatu - sako - a vzhůru na zahradní slavnost!
HUGO Musím hrát odvetnou partii -
PLUDEK Slyšíš to, Božka? Tak dlouho jsem krmil sysla, až mi spadla fujara do rákosí! To slyšet Ja-
roš! Odvetnou partii! Když jde o osud člověka! Budoucnost rodiny!
PLUDKOVÁ Hugo, otec mluví o rodině, to ani nevstaneš?
PLUDEK Kdepak! Tytam jsou časy, kdy vstávali! To byli oba ještě malí - brouzdali se travou - čet-
li Branislavovy verše - chytali motýly - my je převinovali jako oko v hlavě - utrhovali jsme si je od úst -
PLUDKOVÁ Oldo, klid! Hugo! Život, to je vlastně taková velká šachovnice! Nic ti to neříká?
HUGO Říká, mami. Topůrkem věrtel nezakopeš. Kravatu - sako -
(Pludek a Pludková Huga dojatě líbají)
PLUDKOVÁ Ty náš blbečku malá!
PLUDEK Milý synu! Život je boj a ty jsi pes! Vlastně Čech. Nezahyneš-li, nezahynu - zradíš-li, zra-
díš - budou-li, budem! Jsi můj syn! Kdo neví, jak z konopí, musí do Prahy pro rozum a do Budouli pro budem! Jsi Plu-
dek! Sbohem! Nebo -
(Přichází Petr, Hugo odchází, všichni se za ním doja-
tě dívají)
PLUDKOVÁ Bylo to překrásné žel všecko má svůj
konec
Polibek kapesník siréna lodní zvonec -
Vrátí se, Oldo? Jistě vrátí
a řekne tiše: maminko má,
jak je to hezké u nás doma!
PLUDEK (zpívá) Už mi koně vyvádějí -
PLUDKOVÁ Oldřichu -
PLUDEK Co je?
PLUDKOVÁ Vzpomínáš na léto v Luhačovicích? Co jsme tehdy měli bláznivých plánů! Chtěl
jsi studovat - organizovat - řídit - Petře, kam zase jdeš? To už nevydržíš ani chvilku v kruhu své rodiny?
(Petr odejde)

Musíme se, Oldo, zase vzchopit - rozumíš: odpoutat od země - rozmáchnout křídla - prostě žít! Ano, žít - žít - začneme žít nový, lepší život!
PLUDEK Obrok je obrok a hrách je hrách. Nový život? To bychom, sakra, mohli!
Konec prvního dějství

DRUHÉ DĚJSTVÍ
Vchod do zahrady, v níž se koná zahradní slavnost Likvidačního úřadu. U stolku plného různých papírů, razítek apod. sedí Tajemník a Tajemnice, kteří tu vykonávají pořadatelskou službu.
Přichází Hugo.
HUGO Dobrý den. Obrok je obrok a hrách je hrách. Je tu kolega Kalabis?
TAJEMNÍK Kalabis Josef, narozený 2. ledna 1940, Kalabis Václav, narozený 18. června 1891, nebo Kalabis František, narozený 4. srpna 1919?
TAJEMNICE Kalabis František, narozený 4. srpna 1919, je omluven. Přednáší dnes večer na domovní schůzi o budoucnosti lidstva.
TAJEMNÍK Odložíte si kravatu a sako?
TAJEMNICE Nalézáte se u hlavního vchodu B13. Můžete si zde zakoupit univerzální vstupenku, která vás opravňuje k volnému pohybu po celém areálu zahrady a k návštěvě takřka všech akcí, pořádaných v rámci zahradní slavnosti Likvidačního úřadu -
TAJEMNÍK Jako je například beseda s přednostou vývojového oddělení o nových likvidačních metodách, pořádaná v prostoru u rybníčku -
TAJEMNICE Zábavný kvíz z historie Likvidačního úřadu, pořádaný v altánku římská tři -
TAJEMNÍK Anebo vyprávění žertovných historek z likvidační praxe pátého oddělení, které zaznamenal a bude vyprávět přednosta pátého oddělení -
TAJEMNICE A na kterém se můžete podílet i vy, odevzdal-li jste přesný text svého vyprávění, opatřený lékařským vysvědčením a souhlasem úsekáře, nejpozději dva měsíce před datem zahradní slavnosti na sekretariátu humoru a na ideově regulační komisi.
TAJEMNÍK Opatříte-li si povolení organizačního výboru, můžete si zatančit, a to na Velkém parketu A mezi půl dvanáctou a dvanáctou, a pak mezi tři čtvrtě na jednu a půl druhou. Předtím je totiž Velký parket A vyhrazen likvidačně metodické sekci, mezitím komisi likvidátorů z lidu a potom delimitační subkomisi.
TAJEMNICE Máte-li zájem o použití rozmarných rekvizit, jako

papírových kloboučků, vese-
lých lepenkových nosů a podobně, můžete si je vyzvednout přes
tajemníka vaší sekce v sekčním skladu a veselit se pak
s nimi můžete v okruhu Malého parketu C.
TAJEMNÍK Musíte ovšem respektovat frontu, která stojí už od
odpoledne před Malým parke-
tem C a která je bohužel nutná vzhledem k poměrně velkému zájmu
o zábavu s rozmarnými rekvizitami a omezeným
prostorovým možnostem Malého parketu C.
TAJEMNICE Čím ukázněněji se zařadíte, tím dříve budete na řadě -
HUGO Promiňte, ale Malý parket C je zřejmě menší než Velký
parket A. Proč tedy nepřesunout zábavu
s rozmarnými rekvizitami na Velký parket A a tanec sekcí na Malý
parket C? Nač strkat nos do dříví, když i konipas
zpívá sám? Šach!
(Tajemník a Tajemnice se na sebe několikrát vý-
znamně podívají)
TAJEMNICE Na první pohled to má logiku -
TAJEMNÍK Bohužel pouze formální -
TAJEMNICE A vlastní obsah návrhu svědčí dokonce o neznalosti
některých základních prin-
cipů.
TAJEMNÍK Anebo vy byste souhlasil s tím, aby důstojný průběh
zahradní slavnosti byl narušo-
ván nějakým dadaistickým žertováním, k němuž by určitě došlo,
kdyby tak důležitý, takřka uzlový bod, jakým je Velký
parket A, byl otevřen nezávazným intelektuálštinám?
TAJEMNICE Z čeho ostatně usuzujete, že Velký parket A je větší
než Malý parket C? Proč si
pořád něco nalhávat?
TAJEMNÍK Kolegové z organizačního výboru jistě dobře věděli,
proč zábavu s rozmarnými
rekvizitami omezili právě na prostor Malého parketu C!
TAJEMNICE Nebo snad nemáte důvěru k usnesením organizačního
výboru?
TAJEMNÍK Složeného z předních pracovníků Likvidačního úřadu?
TAJEMNICE Starých, zkušených kolegů, kteří už v době, kdy vy
jste nebyl na světě, obětavě
likvidovali?
TAJEMNÍK Za podmínek, o kterých vaše generace nemá ani tušení?
(Přichází Plzák)
PLZÁK Tak co je nového u vchodu? Jak se bavíte? Nevázne hovor?
Zahradní slavnost patří všem!
TAJEMNÍK Děkujeme, nevázne -
TAJEMNICE Nevázne -
PLZÁK Tak to je fajn! Vůbec je tak nějak fajn, že jste přišli,
že tady sloužíte - klidně si zase sedněte -
udělejte si pohodlí - uvolněte se - třeba se i odstrojte - zujte
- vždyť jste, sakra, tak nějak sami mezi sebou! Tak co -
jak se vám líbilo mé zahájení? Dobré, co? To víte - najel jsem na
to tak nějak prostě lidsky, abych to tady trochu roz-

hýbal! Ten lidovej tón jsem si ovšem nezvolil - je mi prostě už tak nějak dán. Nesnáším totiž fráze a ostře se stavím proti každýmu planýmu řečnění. Jde to tak nějak už z mýho založení: jsem totiž docela obyčejnej člověk z masa, krve a mlíka - prostě, jak se říká, jeden z vás! A klidně jezte, jestli máte co - nebudeme přece koukat na takové formality; víte, mně fakticky nic cizího není lidské! No nic - hlavně že se mi mezi váma podařilo vytvořit takovou přátelskou neoficiální atmosféru - jsem už prostě takový, že kam přijdu, tam je hned srandy kopec! No nic - Likvidační úřad je jistě potřebná instituce se složitou a rozsáhlou administrativní agendou. A přesto vám to tam někdy bohužel tak trochu ujede do byrogratismu! Všimly si toho už složky, rozříkalo se to nahoře - a výsledkem je tak nějak dnešní zahradní slavnost.
Nebojte se, zatím skutečně nejde o nic jinýho, než abyste se v první fázi tak nějak vopravdu lidsky uvolnili, vytvořili si mezi sebou takový nějaký hezký, teplý lidský vztahy a dali prostě tak nějak na rovinu hlavy dohromady, jak by se to dalo tam u vás proluftovat. Vždyť vy, kluci, fakt nežijete tak nějak jako lidi, fakt! To víte, že může ženská otěhotnět i na Měsíci? Když jede na měsíc na dovolenou! Copak nejsme, sakra, všichni tak nějak z jedný český mámy? No nic - musím už jít, chci se podívat, jestli nevázne hovor v areálu.
Bavte se tu zatím tak nějak beze mě!
(Plzák odejde, dlouhá pauza)
TAJEMNÍK Tak co doma? Co děti? Zlobí? Zlobí?
TAJEMNICE Ani ne - nemám děti - nemám -
TAJEMNÍK Co to? Co to? Nejste vdána?
TAJEMNICE Nejsem - nejsem - a vy?
TAJEMNÍK Taky ne - taky ne -
TAJEMNICE A co děti? Co děti?
TAJEMNÍK Ale to víte - zlobí - zlobí -
(Pauza)
TAJEMNICE Poslyšte - Velký parket A - díváme-li se na něj s odstupem času -
TAJEMNÍK Co?
TAJEMNICE Je v určitém smyslu opravdu -
TAJEMNÍK Co?
TAJEMNICE Větší než Malý parket C -
TAJEMNÍK V nové historické situaci určitě!
TAJEMNICE Zatajili nám to, že?
TAJEMNÍK Ale nebojme se nyní otevřeně říct: přesuneme-li zábavu s rozmarnými rekvizitami na Velký parket A -
TAJEMNICE Umožníme tím daleko většímu počtu úředníků zábavu s rozmarnými rekvizitami!
TAJEMNÍK Dnes už se přece rozmarných rekvizit bát nemusíme!
TAJEMNICE A není to zase jen past na myši?
TAJEMNÍK Kolegyně!
TAJEMNICE Promiňte! Velký parket A je skutečně velký! Obdivuji

odvahu, s jakou nám to
bylo odhaleno! Tak co doma? Co děti? Zlobí? Zlobí?
HUGO Promiňte, ale kolikrát je Velký parket A větší než Malý parket C, tolikrát víc úředníků se může
veselit s veselými nosy najednou! Kdo loví ryby u Klatov, nemusí skákat do jahodí! Šach!
TAJEMNÍK No a? Říkat tyhle věci není dnes žádné hrdinství! Nechápete, že budeme-li done-
konečna omílat dávno probojovanou pravdu, že Velký parket A je skutečně velký, nahradíme tím jen jednu frázi dru-
hou? Ne, ne! O co dnes jde, to jsou činy, nikoli slova!
TAJEMNICE Přesně to jsem prve měla na mysli - fakt!
(Přichází Plzák)
PLZÁK Tak co je nového u vchodu? Jak se bavíte? Nevázne hovor? Zahradní slavnost patří všem!
TAJEMNICE Děkujeme, nevázne -
TAJEMNÍK Nevázne -
PLZÁK Tak to jsem rád! Zahrál jsem vám zřejmě svým zahájením do noty! A bodejť by ne - nejsem
přece, sakra, v zahajování žádný začátečník!
TAJEMNICE Zahajujete často?
PLZÁK To je otázka! Vždyť to je tak nějak mé zaměstnání! Jsem přece odborným zahajovačem be-
sed, konferencí a slavností, dělám na Zahajovačské službě, závod 02!
TAJEMNÍK Hned jak jste si vzal slovo, poznali jsme, že jste odborník na slovo vzatý!
PLZÁK Mám dlouholetou zahajovačskou praxi a zahradní slavnosti jsou mojí specializací! Zahajuju
ovšem tak nějak z lidské potřeby, ne proto, že to je mé zaměstnání!
TAJEMNICE A to jsou všichni zahajovači takoví jako vy?
PLZÁK Bohužel ne, jsou mezi námi na Zahajovačské službě dva tábory: staří dogmatičtí frázisté a my
mladí, kteří máme smysl pro humor. Vidíte, že i my máme své interní problémy! Abyste je pak neměli mít vy! Ne, ne,
ještě zdaleka není každý zahajovač na té výši, na které bychom ho chtěli mít!
TAJEMNÍK Vy ale jste na té výši, na které byste vás chtěl mít!
PLZÁK Snažím se slabším kolegům pomoct, ukázat jim cestu. Ostatně hlavní je, že přesto všechno je
Zahajovačská služba jako celek dnes tak nějak na čele boje za nový přístup k člověku!
TAJEMNICE Musíme se od vás ještě moc a moc učit.
TAJEMNÍK Moc!
PLZÁK Moc! Četli jste mou brožuru Za lidový charakter zahradních slavností, pořádaných našimi
úřady?
TAJEMNICE Chystám se na ni -
TAJEMNÍK Já také -
PLZÁK No jo, hoši, to se ale potom nedivte - tyhle věci je fakt

nutný tak nějak sledovat - to není žád-
ná buzerace! Ve svý knize jsem rozvinul tezi, že každá zahradní
slavnost by měla být především platformou zdravé, li-
dové a přitom ukázněné zábavy všech úředníků. Ostatně vaše
zahradní slavnost má všechny předpoklady k tomu, aby
se takovou platformou stala!
TAJEMNICE Děkujeme -
TAJEMNÍK Děkujem -
PLZÁK Dělám pro vás rád. My, zahajovači, máme vás, likvidační
úředníky, tak nějak od plic rádi, jak
už to mezi dělníky bývá!
TAJEMNICE My, likvidační úředníci, vás, zahajovače, také!
PLZÁK Tak vidíte! V určitý fázi je skutečně hrozně důležitý,
když si lidi tak nějak na rovinu řeknou,
že jsou tak nějak lidi. Jenomže vývoj jde dál a my nemůžeme
zůstat u takových abstraktních proklamací! Víte, já
vždycky říkám: člověk - ten žije! A stejně vy musíte - nebojme se
to říct na plnou hubu - tak nějak žít! Von totiž život,
kluci, je šíleně krásná věc! Nemyslíte?
TAJEMNÍK Je -
TAJEMNICE Šíleně -
PLZÁK A von i ten likvidační úředník má právo na ten kus toho
vopravdu nějak jako plnýho - rozu-
míte, plnýho - života! A von i von musí mít nějaký ty lidský vady
- vony i vony k němu nějak jako patřej! Doufám, že
i vy máte každej nějakou tu vadu - jinak bychom si fakt nějak
jako nerozuměli, fakt! Já totiž s nějakými papírovými še-
maty vopravdu pracovat nebudu, čestný slovo, že ne!
TAJEMNICE Já mám vady -
TAJEMNÍK Já také. Jsem sprostý -
PLZÁK V jakém smyslu?
TAJEMNÍK Mám doma oplzlou fotku -
PLZÁK Jo? A vy?
TAJEMNICE Já také.
PLZÁK Přidat, hoši, přidat! Víte, já nesnáším suchaři, jenž
strkají hlavu do písek před takovými
problémami, jako je například ten kus citovýho života! Copak i
třeba taková láska není setsakramentsky potřebná věc -
když se za to umí chytnout? Podchytit i tyhle věci patří přece,
hergot, tak nějak k práci s člověkem! Jak říkají lidé u nás
doma, na Podřipsku: chyť zajíce, ať ho máš! No řekněte sami -
TAJEMNICE Určitě!
TAJEMNÍK Chyť zajíce, ať ho máš!
PLZÁK No nic - musím už jít, chci se podívat, jestli nevázne
hovor v areálu. Bavte se tu zatím tak ně-
jak beze mě.
(Plzák odejde, pauza)
TAJEMNÍK Vy -
TAJEMNICE Prosím -
TAJEMNÍK Podívejte - vrabec! Letí - mech kvete - louky šumí -
příroda -

TAJEMNICE Prosím?
TAJEMNÍK Povídám: vrabci letí - mech kvete - louky čumí -
TAJEMNICE Jo, příroda!
TAJEMNÍK Tak, tak. Máte vlasy - hezké - zlaté - jako padouchy - totiž blatouchy - a nos jako
rudou růži - respektive pomněnku - bílou -
TAJEMNICE Podívejte - vrabec!
TAJEMNÍK Co?
TAJEMNICE Letí -
TAJEMNÍK A ňadra máte -
TAJEMNICE Já vím!
TAJEMNÍK Jako dvě - dva - jako dva ty - dvě studánky - totiž promiňte, míče - jako dva mí-
če jsem chtěl říct - promiňte -
TAJEMNICE To je dobrý -
TAJEMNÍK A oči jako dva - dvě - jako dvě ty - dva míče - totiž ne míče - ale blatouchy -
TAJEMNICE A co doma? Co doma?
TAJEMNÍK Ale to víte - příroda - respektive pomněnky -
TAJEMNICE A co míče? Zlobí? Zlobí?
TAJEMNÍK Ani ne - ani ne - kvetou -
TAJEMNICE Vy nejste vdán?
TAJEMNÍK Totiž šumí - ne vrabci - mech - mech čumí jako dva - dvě - dva pomňouky - to-
tiž ty - Hergot! To by mě zajímalo, kdo si tuhle akci vymyslel! Chyť zajíce, ať ho máš! Blbec!
TAJEMNICE Kolego!
TAJEMNÍK Promiňte! Velký parket A je skutečně velký! Obdivuji odvahu, s jakou nám to bylo
odhaleno! Podívejte - vrabec!
HUGO Promiňte, ale kdyby se před hodinou provedl přesun zábavy s rozmarnými rekvizitami na Velký
parket A, mohla být fronta už o sto metrů kratší. Budeme-li donekonečna omílat dávno probojovanou pravdu, že Velký
parket A je skutečně velký, nahradíme jen jednu frázi druhou. O co teď jde, jsou činy, nikoli slova! Nikdy se nemá stří-
let z flobertky do kopřiv! Šach!
TAJEMNICE Vášnivě nesouhlasím! Jsou pravdy, které nám nikdy nemohou zevšednět! A já
nedopustím, aby pravdy tak nám všem drahé, jako je pravda, že Velký parket A je skutečně velký, byly poťouchle ba-
gatelizovány poukazem na jejich domnělou samozřejmost! Nic není totiž samozřejmé, dokud mezi námi číhá poslední z
těch, kteří by nás nejraději neviděli na žádném parketu!
TAJEMNÍK Přesně to jsem měl prve na mysli - fakt!
(Přichází Plzák, na nose má veselý lepenkový nos)
PLZÁK Tak co je nového u vchodu? Jak se bavíte? Nevázne hovor? Zahradní slavnost patří všem!
TAJEMNÍK Děkujeme, nevázne -
TAJEMNICE Nevázne -
PLZÁK A o čempak si povídáte?

TAJEMNÍK O lásce -
PLZÁK No - to je hezké! I láska patří tak nějak k člověku! A dnešní člověk má bohaté city, bohatší než kterýkoli předešlý člověk! Právě proto je ale nutno dávat dnes ve zvýšené míře pozor na to, aby láska nepřesáhla určitou optimální mez únosnosti - v takovém případě se nám totiž může stát, že nám láska probudí v lidech i dočasné smutky!
TAJEMNICE A s těmi je nutno radikálně zúčtovat!
TAJEMNÍK Nejde-li ovšem o smutky konstruktivní - i takové známe, a nesmíme proto postupovat mechanicky, abychom nevylili s dítětem i vaničku -
TAJEMNICE Pokud se ovšem pod vaničkou konstruktivních smutků neskrývají smutky destruktivní -
TAJEMNÍK Já jsem v otázce smutků optimista!
TAJEMNICE Já jsem zase nepřítel laciného huráoptimismu!
PLZÁK Jsem rád, že diskutujete! My dnes musíme diskutovat - a nesmíme se přitom zaleknout ani protichůdných názorů - každý, komu jde upřímně o naši společnou věc, by měl mít jeden až tři protichůdné názory - jak se hezky praví v usnesení dvaatřicáté zahajovačské konference. To víte, že může ženská otěhotnět i na Měsíci?
TAJEMNICE Když jede na měsíc na dovolenou -
PLZÁK (podrážděně) Vtipy - vtipy - samé vtipy - Proč si nepovídáte například o umění? To by bylo materiálu k diskusi hned habaděj! Anebo nemáme snad v umění ještě celý pytel setsakramentsky palčivých problémů?
TAJEMNICE Zrovna jsem chtěla převést řeč na umění -
PLZÁK Umění - tomu říkám slovo do pranice! Sám mám umění tak nějak osobně rád - považuji je za koření života! A naše doba přímo volá po velkých dramatech se šťavnatými hrdiny - po odvážných, smělých krajinomalbách - současný divák potřebuje stále víc současné hry - stále současnější! Umění by se mělo stát organickou součástí života každého z nás -
TAJEMNICE Správně! Hned na příští poradě delimitační subkomise chci přednést několik lyrickoepických veršů!
HUGO (pro sebe) Lyrickoepické verše -
PLZÁK Je jistě dobře, že vás pálí otázka umění, nesmíte však umění zas nějak jednostranně přeceňovat, abyste neupadli do nezdravého a duchu našich zahradních slavností hluboce cizího estétství. Jako bychom neměli například v takové technice ještě celý pytel setsakramentsky palčivých problémů!
TAJEMNÍK Zrovna jsem chtěl převést řeč na techniku -
PLZÁK Technika - tomu říkám slovo do pranice! Tvrdím totiž, že žijeme v technickém století: magnet - telefon - magnet - o tom se nesnilo ani Vernerovi!
TAJEMNÍK Četl jsem nedávno Dvacet tisíc mil pod mořem -

PLZÁK A my dokážeme brzo číst ještě hlouběji pod mořem!
TAJEMNÍK O objevech kapitána Nema -
PLZÁK Nemá! Ani potuchy nemá Verner o objevech našich kapitánů vědy! Technika by se měla stát
organickou součástí života každého z nás -
TAJEMNÍK Správně! Hned na příští poradě likvidačně metodické sekce navrhnu, abychom se
znovu zamysleli o možnostech chemizace likvidační praxe!
HUGO (pro sebe) Chemizace likvidační praxe -
PLZÁK Je jistě dobře, že vás pálí otázka techniky, nesmíte však techniku zas nějak jednostranně pře-
ceňovat, abyste neupadli do zhoubného technicismu, který mění člověka v mechanickou součástku odlidštěného světa
bezduché civilizace. Jako bychom neměli například v takovém umění ještě celý pytel setsakramentsky palčivých pro-
blémů!
TAJEMNICE Zrovna jsem chtěla převést řeč na umění -
PLZÁK Umění - tomu říkám slovo do pranice! Kolegové z kultury jistě dobře vědí, proč chystají vý-
nos o umělecké odvaze! Bude platit už od druhého kvartálu!
TAJEMNICE Správně! Umění musí provokovat odvážnými formálními experimenty - impre-
sionismus a tak -
HUGO (pro sebe) Impresionismus -
PLZÁK Je dobře, že vás pálí otázka umění. Neměli byste však podceňovat techniku!
TAJEMNÍK Právě jsem chtěl převést řeč na techniku -
PLZÁK Technika - tomu říkám slovo do pranice! Kolegové z průmyslu jistě dobře vědí, proč plánují
zavedení strojů už od příštího kvartálu!
TAJEMNÍK Správně! Technika musí využít i těch nejnovějších objevů - periodická soustava
prvků a tak -
HUGO (pro sebe) Periodická soustava prvků -
PLZÁK Je dobře, že vás pálí otázka techniky. Neměli byste však podceňovat umění!
TAJEMNICE Umění - tomu říkám slovo do pranice!
PLZÁK Je dobře, že vás pálí otázka umění -
TAJEMNÍK Neměli byste však podceňovat techniku!
TAJEMNICE Technika - tomu říkám slovo do pranice!
TAJEMNÍK Je dobře, že vás pálí otázka techniky -
TAJEMNICE Neměli byste však podceňovat umění!
TAJEMNÍK Umění - tomu říkám slovo do pranice!
TAJEMNICE Je dobře, že vás pálí otázka umění -
PLZÁK Tak dost! To bychom si tak nějak nerozuměli! Jestli chcete pod pláštíkem otevřené diskuse
torpedovat přátelskou atmosféru, kterou se mi tady mezi vámi podařilo vytvořit, a jestli máte dokonce v úmyslu podmi-
novat úspěch naší zahradní slavnosti, pak pro vás není v tomto stmeleném kolektivu místo! Já tady žádné nešvary krýt
nebudu - jsem za- a ne ob-hajovačem! Kdo mi tady bude dělat

nějaké vylomeniny, těmahle prackama s ním zatočím,
že poletí jak čamrda! Nelezte mi na oči, dokud se lidsky
nesblížíte! Chuligáni!
(Tajemník a Tajemnice zdě-
še-
ně vycouvají)
HUGO (si tiše mumlá pro sebe) Lyrickoepické verše - chemizace
likvidační praxe - impresionismus - perio-
dická soustava - lyrickoepické verše - chemizace -
PLZÁK Hej, poslyš - co si vlastně o celé věci myslíš ty?
HUGO Já? No tak ze začátku byl ten spor zajímavý, pak se ale
trochu zvrhl, že?
(Pauza)
Jistě, už od začátku měl takový nesprávný osobní tón, i když až
do konce šlo o zajímavý a aktuální problém, ne?
(Pauza)
Já vím, lze se na to dívat z různých úhlů, stran i pozic, vždycky
je však nutné zvážit všechna pro i proti, nemám prav-
du?
(Pauza)
Oni vlastně oba měli tak trochu pravdu a oba se tak trochu mýlili
- nebo vlastně naopak: oba se mýlili a oba měli prav-
du, ne? Asi ano, ne?
(Pauza)
Ano, také si myslím, že ne, i když si nemyslím, že ano. Oba totiž
tak nějak zapomněli, že v budoucnosti se bude umění
s technikou tak nějak harmonicky doplňovat - lyrickoepické verše
pomohou při chemizaci likvidační praxe - periodic-
ká soustava prvků pomůže rozvoji impresionismu - na každém
technickém výrobku bude zvláštní ploška, vyhrazená
pro účinný estetický vjem - komíny atomových elektráren budou
pomalovány našimi nejlepšími krajináři - dvacet tisíc
mil pod mořem budou čítárny přístupné všem - diferenciální
rovnice se budou psát ve verších - na střechách cyklotro-
nů budou divadla malých forem - a v nich se budou recitovat
diferenciální rovnice - tak nějak lidsky, ne?
(Plzák se dívá upře-
ně na Huga, ten
zneklidně-
ně vyndává legitimaci a ukazuje mu ji. Plzák si to
ovšem vykládá jinak a
předkládá zase svou legitimaci Hugovi. Posléze se
oba uklidňují)
PLZÁK Hezky mluvíš. Tak nějak lidsky. A přitom jsi na výši.
Líbíš se mi. Rodilý zahajovač! No tak
ven s tím - kdys toho nechal?
HUGO Vždycky jsem měl k zahajovačství vztah -
PLZÁK A jak jsi uvízl na Likviďáku? Křivda minulosti?
HUGO To tak někdy vítr člověka zavane -
PLZÁK Nebo úkol?
HUGO Každý máme své úkoly -

PLZÁK Zvláštní poslání v terénu, chápu! Škoda - nebyl jsem dneska ve formě!
HUGO Nebylo to tak špatné -
PLZÁK Jsi fajn! Víš - ne že bych se chtěl s tebou bratříčkovat - to nemám ve zvyku - ale musím ti
říct, že jsi mi tak nějak přirostl k srdci, fakt!
HUGO Vy jste mi tam taky přirostl -
PLZÁK A tykej mi, jsem Ferda Plzák, tak co!
HUGO Ty jsi mi tam taky přirostl, Plzoune!
PLZÁK Hele, kocoure, co abychom si spolu tak nějak od plic popovídali?
HUGO Jako člověk s člověkem, Ferdo?
PLZÁK Přesně tak! Byl bys pro?
HUGO No jasně! Vždyť si tady celej večer říkám, jak by to bylo fajn, kdybych si s tebou mohl tak nějak
na rovinu pošprechtit! (Nasazuje si Plzákův veselý nos) Tak co váš starej? Zlobí? Zlobí?
PLZÁK Šerif? Bez chyb není, ale aspoň dře, zastihneš ho tam ještě teď!
HUGO V noci?
PLZÁK A co ty vlastně likvidueš?
HUGO Takže bych se za ním mohl hned vypravit?
PLZÁK Jdeš za ním?
HUGO Nebo nemůžu?
PLZÁK Co bys nemoh? A copak, copak?
HUGO Ale tak - na kus řeči - poplkat si -
PLZÁK Chápu, nechci vyzvídat -
HUGO Klidně vyzvídej -
PLZÁK Můžu?
HUGO Jasný!
PLZÁK Tak copak, copak?
HUGO Ale tak - na kus řeči - poplkat si -
PLZÁK Chápu, nechci vyzvídat -
HUGO Klidně vyzvídej -
PLZÁK Můžu?
HUGO Jasný!
PLZÁK Tak copak, copak?
HUGO Ale tak - na kus řeči - poplkat si -
PLZÁK No tak dělaly se na Zahajovárně chyby, dělaly, to víme všichni! Hlavně že to bude celý tak
nějak v rukou profíka -
HUGO Co myslíš, nebude mi házet klacky pod nohy?
PLZÁK Historická nutnost je historická nutnost - to pochopí. Byli jinačí, a taky museli pochopit!
HUGO Já jsem v podstatě docela obyčejnej člověk z masa, krve a mlíka - a nic cizího mi taky není lid-
ské!
PLZÁK Budeš postupovat aspoň citlivě - s pochopením pro lidi - a to je fajn.
HUGO Nesnáším ovšem fráze a ostře se stavím proti každýmu planýmu řečnění!

PLZÁK Tohle říkám naprosto upřímně - fakt! Jako bys mě neznal, kocoure!
HUGO A to nemluvím o suchaři, jenž strkají hlavu do písek před palčivými problémami!
PLZÁK Já se pravdy nikdy nebál! Když jde o věc, musí osobní zájmy stranou!
HUGO Jistě mi vyjde vstříc - vždyť jsme všichni, sakra, tak nějak z jedný český mámy!
PLZÁK Absolutně souhlasím! Nesmíš nás ale všechny házet, jak se říká, do jednoho pytle! I při likvi-
daci je nutný tak nějak rozlišovat! Například takovej já -
HUGO No nic - jsem rád, že se mi tady podařilo vytvořit takovou přátelskou, neoficiální atmosféru -
teď už ale vážně musím jít! Vždyť se nevidíme naposled - kdoví, jestli už zítra nebudu mezi váma jako doma!
PLZÁK S náma budeš rychle hotovej -
HUGO Tak, a teď se tu bav tak nějak beze mě -
PLZÁK Chápu tě! Je bouřlivá doba - všechno je v pohybu -
HUGO Odpočiň si -
PLZÁK Všechno se překotně vyvíjí -
HUGO Uklidni se -
PLZÁK Co je dnes nové, bude zítra staré -
HUGO Uvolni se -
PLZÁK Hledáme nové cesty -
HUGO Udělej si pohodlí -
PLZÁK Otevíráme okna -
HUGO Třeba se i svlíkni -
PLZÁK Ledy pukají - taje -
HUGO Zuj se -
PLZÁK Včera byla Zahajovačská služba na čele - zítra bude na chvostu -
HUGO A klidně se i vyspi - vždyť i zahajovači jsou, sakra, tak nějak lidi! Jak říkají lidé u nás doma, na
Podřipsku: chyť zajíce, ať ho máš! Šach!
(Hugo
spě
š-
ně odejde. Plzák zni-
če-
ně dosedne. Zvolna
přicházejí Tajemník a Tajemnice. Pauza. Pak za-
čne Tajemník ze sebe nejis-
tě soukat svou "zprávu". Plzák nehnu-
tě sedí, civí
před sebe a nebere je na
vědomí)
TAJEMNÍK Už jsme se sblížili - říkali jsme si různá fakta ze svého soukromí - házeli jsme po
sobě šiškami - lechtali se - šťouchali - přetlačovali - já tahal kolegyni likvidační tajemnici za vlasy - kolegyně likvi-
dační tajemnice mě zase kousala - ale v dobrém! Pak jsme si

ukazovali různé zvláštnosti, které na sobě máme - moc
nás to zajímalo - klidně jsme přitom po sobě sahali - a nakonec
jsme si dokonce několikrát tykli!
PLZÁK Nechte toho! No - co koukáte! Myslíte, že mi na vás
záleží? Vůbec ne, vůbec, vůbec! Jste pro
mě vzduch. Neexistujete. Vůbec vás nevidím! No tak - co nejdete?
Zahajovačská služba se likviduje, musíte být přece
u toho! Aby vám nic neuniklo!
(Plzák vztekle odejde. Tajemník chvilku nechápavě civí, pak pochopí a začne radostně přecházet po scéně)
TAJEMNÍK Pašáci! Pašáci! (Zarazí se) Zahajovačská služba se bude
likvidovat podle Áčka, nebo
podle Béčka? (Opět přechází) Opravdu pašáci!
TAJEMNICE (smutně) To je všechno, Pepíku, co mi teď řekneš?
TAJEMNÍK Buď ráda, že je zase klid! A pojďte likvidovat, ať
nepřijdem pozdě!
(Tajemnice začne vzlykat a rychle odchází, za ní
jde s radostným úsměvem Tajemník.
Než
však stačí odejít, vtrhne na scénu rozzuřený Plzák a zvolá jim do obličeje)
PLZÁK A jestli chcete něco vědět, tak než vy začnete likvidovat,
budu já už dávno v posteli! V posteli! V posteli! (Vztekle na ně vyplázne jazyk)
Konec druhého dějství
Přestávka

TŘETÍ DĚJSTVÍ
Kancelář Zahajovačské
služby. U stolu s mnoha listinami sedí
Ředitel a Tajemnice, která provádí likvidaci:
přebírá od
ředitele jednotlivé papíry a fascikly, registruje je,
označuje, razítkuje a posléze ukládá do ohromného
koše, který leží opodál. Hovor nijak nenarušuje
průběh likvidačních prací.
ŘEDITEL Kolegyně likvidační tajemnice -
TAJEMNICE Prosím -
ŘEDITEL Mohu se vás na něco zeptat?
TAJEMNICE Zajisté!

ŘEDITEL Bude ta likvidace dlouho trvat?
TAJEMNICE Proč se ptáte?
ŘEDITEL Vám se nechce do postele?
TAJEMNICE Jak to myslíte?
ŘEDITEL Nijak zle -
TAJEMNICE Nemůže to dlouho trvat, organizační struktura
Zahajovačské služby nám totiž
dovoluje postupovat novým způsobem: podle Céčka, což je kombinace
Áčka s Béčkem. Já dělám odzdola Áčko, to je
předběžnou registračně formální likvidaci, a kolega dělá odshora
Béčko, to je vlastní normálně delimitační likvidaci.
Postupujeme prostě proti sobě.
ŘEDITEL Už tomu rozumím! Takže se asi vprostředku potkáte -
TAJEMNICE To ne. Podle likvidačního harmonogramu se máme potkat
ve třetím patře. Ale
není vyloučeno, že kolega bude napřed - je to starý dříč.
ŘEDITEL Nějaký blbec, jo?
TAJEMNICE Tak o něm, prosím, nemluvte! Aspoň přede mnou ne -
ŘEDITEL Promiňte, nevěděl jsem -
(Krátká pauza)
TAJEMNICE (vybuchne) No bóže - to je toho! Nebo si myslíte, že
já nejsem ženská?
ŘEDITEL Vždyť já nic neříkám!
TAJEMNICE Tak promiňte -
ŘEDITEL Takže váš kolega se tady může vlastně každou chvilku
objevit!
TAJEMNICE Ano, musíme si pospíšit.
(Mezitím Tajemnice zpracovala a uložila do ko-
še
všechny listiny a nyní sundává
Řediteli jeho glotový
pláš
ť, zapisuje si inventární
číslo, razítkuje ho a hází také do ko-
še.
Při dal-
ším dialogu - jakoby mimochodem - likviduje
Řediteli i sako, vázanku, ko-
šili a posléze i kalhoty, tak-
že od konce tohoto výstupu
až do konce
dějství
zůstává
Ředitel pouze v
tričku a v trenýrkách)
Máte soupis likvidačních forem?
ŘEDITEL Ano.
TAJEMNICE A soupis delimitačních norem?
ŘEDITEL Ten ne.
TAJEMNICE To je pětka? (Týká se pláště)
ŘEDITEL Jo.

TAJEMNICE Ale soupis likvidačních forem je bez soupisu delimitačních norem neplatný!
ŘEDITEL A to by nestačil soupis likvidačních norem podložený soupisem delimitačních forem?
TAJEMNICE To by zneplatnilo celou likvidaci.
ŘEDITEL Není to trochu formální norma?
TAJEMNICE Naopak: je to zcela normální forma. Kolik? (Týká se saka)
ŘEDITEL Šedesát v pase a třicet v ramenou.
TAJEMNICE Podšívka natržená.
ŘEDITEL Nechci se přít, ale kde -
TAJEMNICE U levého rukávu.
ŘEDITEL Nechci se přít, ale kde -
TAJEMNICE Je to předepsáno sborníkem likvidačních předpisů.
ŘEDITEL Nechci se přít, ale kde byl ten sborník projednán?
TAJEMNICE Na letošním likvidačním aktivu.
ŘEDITEL A kde byl pak odsouhlasen?
TAJEMNICE Na loňské likvidační konferenci.
ŘEDITEL A unesporněn?
TAJEMNICE Na předloňském likvidačním zasedání, které jste vy osobně zahajoval, ostatně
velice hezky: použil jste při tom několika Šrámkových veršů ze Splavu. Vzpomínáte? Tisíc jsem slyšela -
ŘEDITEL Houslí a fléten, a to byl květen -
TAJEMNICE Anebo: Kyj v pravé ruce -
ŘEDITEL V levé mladou krásnou ženu -
TAJEMNICE Anebo: Slyš ty mne, čtyřlístku, slyš ty mne, jeteli -
ŘEDITEL Nyní mu nesmím už říkati příteli -
TAJEMNICE Ach bože! (Rozpláče se)
ŘEDITEL No tak - kolegyně likvidační tajemnice - pro jedno kvítí slunce nesvítí - jste přece že-
na - tak se vzmužte!
TAJEMNICE (se vzmuží - je ihned docela normální)
Tak předpis o soupisu delimitačních norem neznáte?
ŘEDITEL Tisíc jsem tenkrát slyšel houslí a fléten - a tak ten předpis jsem přeslechl! (Důvěrně) Měl
jsem totiž hlavu v Písku -
TAJEMNICE Tak vidíte! Kdyby šlo o jiný typ likvidace, mohla bych snad přimhouřit oko -
ŘEDITEL O který typ likvidace vlastně jde?
TAJEMNICE O likvidaci cestou delimitace.
ŘEDITEL To budeme přiřazeni k jinému podniku?
TAJEMNICE Asi ke klempířům.
ŘEDITEL A jak tam budeme vorganizováni?
TAJEMNICE Budou zřejmě založeny takzvané kolklempy, což jsou jakési komplexní kolek-
tivy, složené vždy z jednoho klempíře a osmi zahajovačů.
ŘEDITEL A ty kolklempy budou zahajovat, nebo klempat?
TAJEMNICE Samozřejmě klempat. Límec?
ŘEDITEL Čtyřicet -
TAJEMNICE No - a tím bychom měli Áčko v podstatě za sebou!

(Skládá své papíry a zavírá koš)
Jdu teď o patro výš, pro koš se zastavím na zpáteční cestě.
Kolega přijde každou chvíli dělat Béčko - Ach bože! Já ne-
jsem žena, já jsem strom! (Vzlykajíc odejde)
ŘEDITEL (jde ke koši, otevře ho a chvíli se do něho smutně dívá;
pak si povzdechne) Těžká doba -
(Po chvilce se vzpamatuje a zasedne opět ke svému stolu, znovu se
zasní - až se mu začnou klížit víčka. Chvíli s tím zápasí, pak se
probere) Jardo,
vydrž!
(Ředitel usne. Vstoupí Hugo - na nose má stále
ješ-
tě lepenkový nos)
HUGO Zdravíčko, šerife!
ŘEDITEL (ihned vyskočí) Co? A jo! Ano - ano - to jsem já - tak
nějak -
HUGO Vy jste se lekl!
ŘEDITEL Naopak! Děkuji!
HUGO Klidně se zase posaďte! Jsme lidi, ne? Tak co ledviny?
ŘEDITEL Děkuji! Játra -
HUGO Dyk je to jedno, jsme tak nějak sami mezi sebou, ne?
ŘEDITEL Ano - samozřejmě -
(Pauza)
HUGO Tak co, kocoure, jak se máme? Co děláme?
ŘEDITEL Ale to víme! Žijeme - zahajujeme - kocoure -
HUGO To je správné, že žijeme, jen žijme!
(Pauza)
ŘEDITEL Tak říkajíc - jak začneme?
HUGO No tak to záleží - tak říkajíc - na nás, ne?
ŘEDITEL Nepochybně - nepochybně -
(Pauza)
HUGO Tak my jsme tady šerif, ju?
ŘEDITEL Ju.
HUGO Fakt ju?
ŘEDITEL Když proti tomu nic nemáme - fakt ju!
HUGO No tak to je jistě podnětné, že jím jsme! My si nás vážíme!
Myslíme, že to je tak nějak hrozně
čestná a odpovědná funkce! Kouříme?
ŘEDITEL Ne, děkujeme. Víme - už jsme na nás čekali! Už jsme se
těšili! Posaďme se - kouří-
me?
HUGO Ne, děkujeme. Víme - my tak nějak chápem vobrodnej význam
Zahajovačský služby v rámci na-
ší společnosti - a vobrodnej význam šerifa v rámci Zahajovačský
služby - kouříme?
ŘEDITEL Ne, děkujeme. Víme, ne že bychom nechtěli klempat, to
vůbec ne, my rádi klempeme,
ale - jak bychom to řekli - Kouříme?
HUGO Ne, děkujeme. Brzy to opravdu bude tak nějak náš druhej
domov, myslíme. Vy nemyslíme?
ŘEDITEL My souhlasíme. Kouříme?

HUGO Nekouříme - víme?
ŘEDITEL Provedeme!
(Pauza)
HUGO Když dovolíme, začneme tak nějak od Evy: už jako malé děcko jsme zahajovali všechny naše
dětské hry -
ŘEDITEL Roztomilé -
HUGO Když jsme povyrostli -
ŘEDITEL Jako generace?
HUGO Ne, jako jedinec. Já nikdy nedělal umělé přehrady generačních propastí!
ŘEDITEL Já taky ne!
HUGO Všichni lidé jsou vlastně jedna generace, ne?
ŘEDITEL Určitě.
HUGO Tak tedy když jsem povyrostl, zahajoval jsem zase všechny školní besídky a akademie.
ŘEDITEL Hezké!
HUGO No a dodnes si nenechám ujít žádnou příležitost k zahájení!
ŘEDITEL Záslužné!
HUGO Jsem prostě rodilý zahajovač!
ŘEDITEL Jsem šťasten, že k nám přicházíte právě vy!
HUGO Jste laskav -
ŘEDITEL Budete mít samozřejmě pochopení pro naše specifické podmínky.
HUGO Vynasnažím se -
ŘEDITEL Práce nám tudíž půjde od ruky.
HUGO Určitě!
ŘEDITEL Ano?
HUGO Ano. Mám totiž řadu specificky zahajovačských vlastností a předpokladů a chápu, myslím, i tak
nějak smysl a poslání zahajovačství.
ŘEDITEL Podle mého názoru je zahajovačství tak nějak specifickou formou výchovné práce. Ne-
bo ne?
HUGO Ano. Ale zároveň i její specifickou metodou.
ŘEDITEL Tak formou, nebo metodou?
HUGO Obojím zároveň. A právě v této zvláštní jednotě je jeho specifika.
ŘEDITEL Podnětné!
HUGO Že?
ŘEDITEL Co je ale potom specifické pro obsah zahajovačství?
HUGO Jeho specifická forma.
ŘEDITEL Podnětné!
HUGO Že?
ŘEDITEL Co je ale potom specifické pro formu zahajovačství?
HUGO Jeho specifická metoda.
ŘEDITEL Podnětné!
HUGO Že?
ŘEDITEL Co je ale potom specifické pro metodu zahajovačství?
HUGO Jeho specifický obsah.
ŘEDITEL Trojnásob podnětné!

HUGO Že, že, že?
ŘEDITEL Ano.
HUGO Ano. A tuto specifickou souvztažnost lze nazvat základním zahajovačským trianglem.
ŘEDITEL Ano?
HUGO Ano. Přičemž specifickým znakem tohoto trianglu je právě jeho triangulárnost.
ŘEDITEL Ano?
HUGO Ano.
ŘEDITEL To je vskutku podnětný přínos do žhavé problematiky zahajovačské teorie!
HUGO Že? Jsem rád, že si rozumíme!
ŘEDITEL Já jsem taky moc rád!
HUGO Vždycky jsem rád, když se setkám s někým, kdo mi je tak nějak názorově i pocitově příbuzný!
Klidně mi tykejte! Kouříš?
ŘEDITEL Ne, děkuji. A ty?
HUGO Ne, děkuji, taky ne. A ty?
ŘEDITEL Ne, děkuji. A ty?
HUGO Není zač. Víš, klidně mě chápej tak nějak jako svého tátu!
ŘEDITEL A ty mě zase jako svou mámu!
HUGO Mami -
(Z portálu vyhlédne Pludková)
PLUDKOVÁ Co chceš?
HUGO Tobě nic!
(Pludková opět zmizí)
Víš, já jsem vlastně přišel -
ŘEDITEL Vím, ale neboj se, vyjdu ti vstříc! Zcela se s tebou ztotožňuji, byl nejvyšší čas! Uvidíš,
že budeš se mnou spokojen!
HUGO Víš, já si tak nějak fakt myslím, že sem mezi vás tak nějak fakt patřím, nemyslíš tak nějak?
ŘEDITEL Fakt!
HUGO A zřejmě nám to spolu dobře půjde.
ŘEDITEL Máme prostě štěstí. Kouříš?
HUGO Ne. A ty?
ŘEDITEL Ne.
HUGO Poslyš, ruku na srdce, nejsi ty tak trochu nekuřák?
ŘEDITEL Kdepak!
HUGO Aha, rozumím.
ŘEDITEL No nic - tak se snad dáme do toho, ne?
HUGO To záleží jen a jen na tobě! Ty jsi tady doma a já jsem ten, co obtěžuje!
ŘEDITEL Naopak, já jsem ten, co tě zdržuje! Takže bys to tak nějak zahájil?
HUGO Chceš si mne napřed vyzkoušet, viď? A co mám jako zahájit?
ŘEDITEL Co? No likvidaci.
HUGO Likvidaci? A čeho?
ŘEDITEL Zahajovačské služby přece!
HUGO Hergot - to je ale hezky vymyšleno! Je to zřejmě bohaté na chytáky. Ale já se chytit nedám!

ŘEDITEL Ne?
HUGO Ne.
ŘEDITEL No tak kdo to tedy může zahájit?
HUGO Kdo? No jistě příslušný zahajovač.
ŘEDITEL Příslušný zahajovač? Zahajovači ale nemůžou zahajovat, když jsou v likvidaci!
HUGO To určitě! A proto by to měl zahájit příslušný likvidační úředník.
ŘEDITEL Příslušný likvidační úředník? Likvidační úředníci jsou ale od toho, aby věci likvidova-
li, a ne aby je zahajovali!
HUGO To určitě! A proto bude nutné uspořádat zvláštní zahajovačské školení likvidačních úředníků.
ŘEDITEL Myslíš?
HUGO Anebo spíš likvidační školení zahajovačů?
ŘEDITEL To musíš vědět ty!
HUGO Nejlepší by bylo uspořádat obě školení současně: zahajovači by školili likvidační úředníky a lik-
vidační úředníci by školili zahajovače.
ŘEDITEL A zahájil by to pak zahajovačem školený likvidační úředník, nebo likvidačním úřední-
kem školený zahajovač?
HUGO Muselo by se uspořádat ještě jedno školení: zahajovačsky školení likvidační úředníci by školili
likvidačně školené zahajovače a likvidačně školení zahajovači by školili zahajovačsky školené likvidační úředníky.
ŘEDITEL A zahájil by to pak zahajovačsky školeným likvidačním úředníkem školený likvidačně
školený zahajovač, anebo likvidačně školeným zahajovačem školený zahajovačsky školený likvidační úředník?
HUGO Pochopitelně ten druhý!
ŘEDITEL Vidím, že to máš domyšlené až do konce. Teoreticky. Praxe nás však staví před nut-
nost operativně jednat. Chci, aby ses dostal co nejdřív do postele. Ostatně likvidace Zahajovačské služby nebude fakt žádný problém! Papíry mám v pořádku a už je hotové Áčko.
HUGO Copak Zahajovačská služba se likviduje?
ŘEDITEL Bohužel.
HUGO (odloží svůj lepenkový nos na stůl) Bohužel? Jak to myslíš, bohužel? Snad bohudík, ne?
ŘEDITEL Totiž vlastně bohudík! Řekl jsem přece bohudík!
HUGO Skutečně jsi řekl bohudík?
ŘEDITEL Samozřejmě! Přece bych neřekl bohužel!
HUGO Věřím ti, že jsi řekl bohudík. My musíme tak nějak věřit v člověka. Bohužel.
ŘEDITEL Snad bohudík, ne?
HUGO Samozřejmě že bohudík! Anebo ty snad myslíš bohužel?
ŘEDITEL No promiň! Všichni přece dobře víme, že Zahajovačská služba je přežitkem minulosti!
A i když nelze popřít, že v údobí boje proti některým projevům byrokratismu v činnosti Likvidačního úřadu sehrála Za-

hajovačská služba - zásluhou některých zahajovačů, kteří
prostřednictvím zdravě nekonvenčního a svěže dynamického
vztahu k člověku dokázali proklestit i na této nezorané půdě
cestu mnoha cenným myšlenkám - nesporně -
HUGO Pozitivní úlohu, přesto by upadl -
ŘEDITEL Do liberálního extrémismu ten, kdo by tyto dobově
omezené pozitivní rysy neviděl v
perspektivě pozdějšího vývoje Zahajovačské služby -
HUGO A kdo by za jejich možná subjektivně pozitivním záměrem
neviděl jejich -
ŘEDITEL Určitě objektivně negativní dopad -
ŘEDITEL a HUGO (společně) Způsobený tím, že v důsledku nezdravé
izolace celého
úřadu byly nekriticky přeceněny některé pozitivní prvky v práci
Zahajovačské služby a zároveň jednostranně zveličeny
některé negativní prvky v práci Likvidačního úřadu, což vedlo
nakonec k tomu, že v údobí -
(Ředitel Hugovi
už nesta-
čí)
HUGO Kdy nová aktivizace všech pozitivních sil v Likvidačním
úřadě postavila Likvidační úřad opět do
čela naší práce jako pevnou a rozvážnou baštu naší jednoty, byla
to bohužel právě Zahajovačská služba, která podlehla
-
ŘEDITEL Hysterické atmosféře určitých neuvážených výstřelků -
HUGO Vtírajících se sice efektními argumenty z liberalistické
zbrojnice abstraktně humanistických frá-
zí, nepřekračujících však ve skutečnosti hranice celkem
zkonvencionalizovaných způsobů práce, odrážejících se v ty-
pické formě například ve -
ŘEDITEL Staronovém aparátu -
HUGO Pseudofamiliární zahajovačské frazeologie, ukrývající za
rutinou profesionálního humanismu
hlubokou názorovou rozbředlost, což dovedlo nakonec Zahajovačskou
službu zákonitě do situace podkopávače pozitiv-
ního konsolidačního úsilí Likvidačního úřadu, jehož historicky
naprosto nutným výrazem je moudrý akt její likvidace!
ŘEDITEL Absolutně souhlasím!
HUGO Vy pořád jen souhlasíte - a skutek utek! Ne, ne, takhle tu
likvidaci nikdy neuděláme! Čas letí -
přineste mi kafe!
ŘEDITEL Promiňte, ale -
HUGO Opravdu nevím, o jakém "ale" tu ještě mluvíte -
ŘEDITEL Nemluvím o "ale", ale chci říct -
HUGO Tak vy chcete "ale" dokonce říct?
ŘEDITEL Nechci říct "ale", ale -
HUGO Možná nechcete říct "ale, ale", ale chcete říct "ale", a to
úplně stačí! Mě ale žádným "ale" neoalí-
te!
ŘEDITEL Promiňte, ale - kolik chcete kostek?

HUGO Čtyřiadvacet. A už to dál nerozpatlávejte, teď není čas na slovní hříčky!
(Ředitel vy-
dě-
še-
ně vycouvá, Hugo se stává pánem situace: prochází se důle-
ži-
tě po scé-
ně,
všechno si odbor-
ně prohlí-
ží,
až posléze ote-
vře
koš a za-
čne z
něho vyhazovat
štíti-
vě
Ředitelovy
svršky.
Přichází Tajemník s papíry v ruce - jde likvido-
vat)
TAJEMNÍK Dobrý den! Tak se dáme do toho, ne?
HUGO Samozřejmě. Kde je tady trezor?
TAJEMNÍK To musíte vědět vy!
HUGO Vy tady neděláte? Dobrý den!
TAJEMNÍK Chci tady dělat -
HUGO A kde děláte?
TAJEMNÍK Na Likvidačním úřadě - (Podává mu ruku) Josef Doležal.
HUGO A chcete dělat tady?
TAJEMNÍK Musím tady dělat -
HUGO On se Likvidační úřad likviduje? Hugo Pludek.
TAJEMNÍK Copak on se má Likvidační úřad likvidovat? Josef Doležal.
HUGO (podává mu ruku) Hugo Pludek. Nebo snad myslíte, že by se neměl likvidovat?
TAJEMNÍK No promiňte! Všichni přece dobře víme, že Likvidační úřad je přežitkem minulos-
ti! A i když nelze popřít, že v údobí boje proti některým neuváženým výstřelkům v činnosti Zahajovačské služby sehrál Likvidační úřad některými moudrými likvidačními zákroky nesporně pozitivní úlohu, přesto by upadal do sentimentál-
ního staromilství -
HUGO A byrokratického konzervatismu ten, kdo by -
TAJEMNÍK Neviděl práci Likvidačního úřadu v perspektivě jeho pozdějšího vývoje, kdy četnými -
neuváženými likvidačními zákroky proti mnoha pozitivním prvkům v práci Zahajovačské služby -
HUGO Sehrál Likvidační úřad nesporně negativní úlohu, k čemuž

došlo v souvislosti s činností některých likvidačních úředníků -
TAJEMNÍK Kteří postupně nadřadili -
TAJEMNÍK a HUGO (společně) Administrativní stránku likvidační praxe jejímu společenskému obsahu, čímž dostala činnost Likvidačního úřadu nezdravě samoúčelný charakter, neboť tím byla násilně odtržena od života -
(Tajemník Hugovi už nestačí)
HUGO A zavedena do stojatých vod zkostnatělého byrokratismu, což ovšem nutně otevřelo dveře svévolné činnosti hrstky likvidátorských dobrodruhů, kteří zneužili -
TAJEMNÍK Moudrého úsilí -
HUGO O překonání některých jednostranných výstřelků v činnosti Zahajovačské služby k tomu, aby demagogicky napadali všechny její pozitivní síly, které úspěšně překonaly údobí její dočasné krize a svou novou, obsáhlou aktivizací postavily Zahajovačskou službu opět do čela našeho úsilí o přehodnocení chybných metod, a vehnali tak Likvidační úřad do úlohy faktické brzdy našeho vývoje a doslova si tím vynutili na naší době odvážný akt jeho likvidace. Hugo Pludek.
TAJEMNÍK Absolutně souhlasím. Josef Doležal.
HUGO To bych vám taky radil!
(Ukazuje na svršky, které před chvilkou rozházel)
Vidíte tu spoušť? To všechno je jejich práce! Likvidační úřad je v likvidaci, a oni si tady klidně likvidují dál, jako by se nechumelilo!
TAJEMNÍK Tak ona se Zahajovačská služba přece likviduje?
HUGO Představte si! Ještě teď, kdy je nad nimi udělán křížek, se tady roztahují! Nemůžu se na to dívat!
Jdu tam!
(Hugo rázně odejde.
Přichází
Ředitel s kávou,
když vidí Tajemníka, zarazí se)
ŘEDITEL Dobrý den -
TAJEMNÍK Dobrý den -
ŘEDITEL Pomocník?
TAJEMNÍK Čí?
ŘEDITEL Toho, co to tady likviduje -
TAJEMNÍK No dovolte! Přece bych nepomáhal těm, kteří se tu roztahují, ačkoli je už dávno nad nimi udělán křížek!
(Ředitel upustí
šálek, stojí jako opařen)
Vím přece, že by byl čirý nesmysl likvidovat v době, kdy je

Likvidační úřad v likvidaci. Na absurdnost takového počí-
nání mě ostatně upozornil sám Hugo Pludek.
ŘEDITEL Kdo to je?
TAJEMNÍK Bohužel přesně nevím, ale podle všeho někdo, kdo má
k likvidaci Likvidačního
úřadu velmi blízko; kdoví, zda ji přímo nevede!
(Pauza. Ředitel zvolna zdvihá
šálek)
No nic - tak já zase půjdu -
ŘEDITEL (náhle plácne Tajemníka do zad) A co bys chodil, hochu!
Posaď se - pokecáme! Tak povídej
- kde ses tady vlastně vzal?
TAJEMNÍK Ale to víte - tak - přišel jsem se podívat - pokecat -
no nic - tak já zase půjdu -
ŘEDITEL (opět plácne) A co bys chodil, hochu! Posaď se -
pokecáme! Tak povídej - kde ses tady
vlastně vzal?
TAJEMNÍK Ale to víte - tak - přišel jsem se podívat - pokecat -
no nic - tak já zase půjdu -
ŘEDITEL (opět plácne) A co bys chodil, hochu! Posaď se -
pokecáme! Tak povídej - kde ses tady
vlastně vzal?
TAJEMNÍK Ale to víte - tak - přišel jsem se podívat - pokecat -
(Najednou vybuchne) No bóže, to
je toho! Prostě jsem o tom nevěděl, nó!
ŘEDITEL (ho uklidňuje) No bóže, to je toho! Prostě jsi o tom
nevěděl, nó!
TAJEMNÍK (se uklidňuje) Prostě jsem o tom nevěděl, nó!
ŘEDITEL Prostě jsi o tom nevěděl, nó!
TAJEMNÍK (uklidněn) To je toho -
ŘEDITEL No bóže! Vždyť jsme kámoši, ne?
TAJEMNÍK Čo?
ŘEDITEL Že jsme iba naozaj kámoši!
TAJEMNÍK Čo vravíš?
ŘEDITEL Vravil som, že jsme iba naozaj kámoši! Hoci!
TAJEMNÍK A čo jsi tým chcel povedať?
ŘEDITEL Prisámbohu, nezatvár sa, ako bys nepozrel! Alebo nie
istem, sákryš, všetky tak ňáko z
jednej československej mamy?
TAJEMNÍK Istem neistem - pre každý prípad idzem likvidovať
Likvidačný úrad! Dosvidanija,
mamá - naozaj nëgrusti -
(Tajemník odchází. Ředitel se
několikrát spiklenecky rozhlédne a pak vyndá,
velmi opatrně, ze svého stolu dva vycpané
špa
čky a postaví je na
stůl. Vstoupí Hugo,
Ředitel ptáky vyleka-
ně ukrývá do stolu)
HUGO Co to děláte?

ŘEDITEL Co by? Likviduju -
HUGO Ale, ale, hochu! Co to slyším! Přece byste nelikvidoval v době, kdy je Likvidační úřad v likvidaci! Jste dospělý člověk, tak přece nebudete dělat, proboha, takové klukoviny! Anebo snad chcete, abych to byl nucen rozvířit někde nahoře? Jestli si chcete pro nějaké falešné hrdinství kopat sám sobě hrob, tak to klidně řekněte - ale já v takovém případě za sebe neručím!
ŘEDITEL Likvidaci likviduju - likvidaci!
HUGO Jen aby! Doležal už odešel?
ŘEDITEL Bohužel - už odušel - ale možná bych ho ještě chytil na schodech - mám se za ním rozběhnout?
HUGO Jdu píchnout klukům v likvidaci Likvidačního úřadu a zapomněl jsem se zeptat, kdo tu likvidaci vlastně vede - chtěl bych jít totiž rovnou za kovářem!
ŘEDITEL Pludek.
HUGO Který? Hugo?
ŘEDITEL Ten.
HUGO Výborně! Jdu za ním! Tak doufám, že tady nebudeš dělat žádné vylomeniny! Mám tě celkem rád a nerad bych s tebou musel zatočit jako s čamrdou! Šach!
(Hugo rázně odchází, pak se ještě vrátí pro svůj papírový nos, nasadí si ho a odejde. Ředitel za ním chvíli civí, pak za ním vyplázne jazyk, opět opatrně vyndá své špačky, postaví je tiše na stůl a pak do nich najednou začne vší silou bušit. Vstoupí Tajemnice)
TAJEMNICE Zase tlučete špačky?
ŘEDITEL Promiňte - promiňte -
(Pokouší se špačky rychle uschovat, Tajemnice mu je však energicky vytrhne a hodí do koše)
TAJEMNICE Že se nestydíte! Myslíte, že my nejsme unavení? A všichni to musíme vydržet!
Byl tu Pepa?
ŘEDITEL Doležal?
TAJEMNICE Ano.
ŘEDITEL Už odušal.
TAJEMNICE Buďte šťastna, že jste muž! (Vybuchne v pláč)
ŘEDITEL Nezdržíte se ještě chvilku? Tak nějak nesložebně?

Potřebovala byste se trochu rozptýlit
- vždyť jste taky jen člověk!
TAJEMNICE Sprosťáku! (Rázně odchází)
ŘEDITEL Tak dlouho se chodí s košem likvidovat, až se někde zapomene! No nic - aspoň si mám kde zdřímnout -
(Ředitel vleze do koše.
Přichází Tajemnice, sněvě hledí do dálky)
TAJEMNICE Zní vítr stříbrný, jak znával dřív -
ŘEDITEL (vyhlédne z koše) A slibuje dar, života dar!
(Tajemnice vstupuje pateticky do koše za Ředitelem.
Koš se pomalu zavírá)
Konec třetího dějství

ČTVRTÉ DĚJSTVÍ

Opět byt u Pludků. Jsou tu Pludek a Pludková, oba v nočním úboru.
PLUDEK Ostatně pokud jde o Japonsko - kolik je vůbec hodin?
PLUDKOVÁ Bude šest. Slyšíš?
PLUDEK To už by tady měl být! Co?
PLUDKOVÁ Asi se trochu zdržel. Nejsou to kroky?
PLUDEK Jak to zdržel? To je vítr! Ostatně pokud jde o Japonsko -
PLUDKOVÁ Třeba se na zahradní slavnosti opil! Máš pravdu, je to jen vítr.
PLUDEK Pije jen mléko a mléko tam určitě nečepovali! Nejsou to přece jen kroky? Ostatně pokud jde o Japonsko -
PLUDKOVÁ Proč by nečepovali? Jsou mléčné bary, můžou být i mléčné zahradní slavnosti! Že by to byly opravdu kroky?
PLUDEK To mě nenapadlo, zřejmě se opil a zdržel! Kdo by nám teď chodil po špajzu? Je to vítr.
PLUDKOVÁ To bylo ve špajzu? Večer jsem tam zavírala okno!
PLUDEK Tak přece kroky? Jdu tam! Co jsem to vlastně chtěl říct o Japonsku? (Jde za scénu a buší do dveří) Opakuji: Kdo tam? Kdo tam? Opakuji: Ihned otevřete! Ihned otevřete!
(Vrznutí dveří)
Ježíšmarjájózef!
(Zděšeně vycouvá na scénu. Za ním přicházejí provinile Amálka a Petr - oba mají na sobě jen narychlo přehozené kabáty a jsou bosi)
PLUDKOVÁ Ježíšmarjájózef! Co tady děláte?
AMÁLKA Paní, nesu vám telegram!
PLUDEK Tak čtěte!

AMÁLKA (čte) MILY OLDRICHU, DOZVEDEL JSEM SE, ZE TVUJ SYN HUGO BYL POVEREN VEDENIM
LIKVIDACE LIKVIDACNIHO URADU. Máte to, Aničko? Ve dvanáct vyrazíme. To nemusíte, vezmu šunku ve vlastní šťá-
vě. RAD BYCH MU TOUTO CESTOU POGRATULOVAL K TOMUTO HEZKEMU USPECHU. Vážně jste v Nespekách ještě ne-
byla? Kopíráky? U Hirsche ve stole. A ty lesy! Pište: MELI BYCHOM SE NEKDY SEJIT. Nezapomeňte - TVUJ FRANTA
KALABIS - na plavky!
PLUDKOVÁ Slyšels, Oldřichu! Likvidace Likvidacniho uradu!
PLUDEK Slyšel, Boženo. Jaroš chtěl být zlatníkem a byl. Hugo se zeptal sám sebe - a prosím: hez-
ky uspech. Ostatně pokud jde o Japonsko -
PLUDKOVÁ (k Amálce) Co jste vlastně dělali celou noc ve špajzu?
AMÁLKA Třídili poštu. Sbohem.
(Amálka a Petr odcházejí, každý na jinou stranu)
PLUDKOVÁ Ty, Oldřichu -
PLUDEK Co je?
PLUDKOVÁ S Hugem to dobře dopadlo, neměli bychom se postarat ještě o Petra? Je to nako-
nec taky naše dítě -
PLUDEK Upíchnem ho někam do redakce.
PLUDKOVÁ Nebude jim vadit, že vypadá jako buržoazní intelektuál? Aspoň kdyby neměl ty
brýle!
PLUDEK Intelektuála tam nemají ani jednoho, a tak si řeknou lepší buržoazní než vůbec žádný, as-
poň se vyzná v politice. A na brýle se dnes už tolik nekouká!
Nezvonil někdo?
PLUDKOVÁ Ne.
(Ozve se zvonek)
PLUDEK Hugo je tady!
PLUDKOVÁ Konečně!
(Vstoupí Hugo, na nose má stále veselý nos)
Já věděla, že se Hugoušek neztratí!
PLUDEK Tuží se, kluk ušatá! Neměla bys mu připravit něco na zub?
PLUDKOVÁ Copak by asi chtěl? Mlíčko?
PLUDEK Spíš kafíčko, jistě chudáček celou noc nespal!
PLUDKOVÁ Nespal, ale vyšlo mu to! Kdoví, Oldřichu, jestli s námi bude vůbec ještě mluvit,
když má teď tak významné postavení!
HUGO Dovede prohodit přátelské slovo s každým, i s nejprostším člověkem! Sám na to spoléhám, přišel
jsem si s ním trochu pošprechtit a případně mu i v něčem píchnout. Jdu totiž vždycky rovnou za kovářem! Kafíčko bu-
de?
(Rozpačitá pauza)
PLUDKOVÁ Bude, bude, jen co přijde Hugo -
HUGO On ještě není doma?
PLUDEK Asi se zdržel tou likvidací -
PLUDKOVÁ Likvidovat Likvidační úřad - to není legrace!

HUGO Váš Hugo likviduje v době, kdy je Likvidační úřad v likvidaci?
PLUDEK Tak to žena nemyslela, chtěla jen říct, že Hugo by tu likvidaci neměl dělat.
HUGO A kdo by zlikvidoval Likvidační úřad?
PLUDEK Náš Hugo.
HUGO A to by váš Hugo likvidoval v době, kdy je Likvidační úřad v likvidaci?
PLUDKOVÁ Tak to muž nemyslel, chtěl jen říct, že Hugo by tu likvidaci neměl dělat.
HUGO A kdo by zlikvidoval Likvidační úřad?
PLUDKOVÁ Náš Hugo.
PLUDEK Samozřejmě -
PLUDKOVÁ A proč má náš Hugo likvidovat v době, kdy je Likvidační úřad v likvidaci?
PLUDEK A kdo by zlikvidoval Likvidační úřad?
PLUDKOVÁ Náš Hugo.
PLUDEK A proč má náš Hugo likvidovat v době, kdy je Likvidační úřad v likvidaci?
PLUDKOVÁ A kdo by zlikvidoval Likvidační úřad?
PLUDEK Náš Hugo.
PLUDKOVÁ To by šlo!
PLUDEK Nikdo by to ale nesměl vědět!
PLUDKOVÁ Takovou věc neutajíš!
PLUDEK Hugo tu likvidaci neměl přijímat!
PLUDKOVÁ Kdyby ji nepřijal, tak by se Likvidační úřad nezlikvidoval a likvidovalo by se dál.
A proč by pak jediný Hugo neměl likvidovat? Dobře že to neodmítl!
PLUDEK Když neodmítl, Likvidační úřad se zlikviduje, skončí likvidování a jediný Hugo bude likvidovat dál! Nakonec z toho bude mít jen popotahování -
PLUDKOVÁ Měl to odmítnout -
PLUDEK Naopak: měl to nepřijmout!
PLUDKOVÁ Naopak: měl to neodmítnout!
PLUDEK Neměl to zároveň přijmout a neodmítnout?
PLUDKOVÁ Spíš odmítnout a nepřijmout!
PLUDEK V tom případě radši nepřijmout, neodmítnout, přijmout a odmítnout!
PLUDKOVÁ A kdyby to zároveň odmítl, nepřijal, neodmítl a přijal?
PLUDEK Těžko říct. Co myslíte vy?
HUGO Já? No tak já bych řekl, že to měl nepřijmout, neodmítnout, přijmout a odmítnout a zároveň odmítnout, nepřijmout, neodmítnout a přijmout. Anebo naopak.
Nezvonil někdo?
PLUDEK Ne.
(Ozve se zvonek)
Hugo je tady!
PLUDKOVÁ Konečně!
(Vstoupí Amálka, přichází i Petr)
AMÁLKA (čte) DRAHY OLDRICHU, PRAVE JSEM SE DOVEDEL, ZE SE LIKVIDUJE ZAHAJOVACSKA

SLUZBA A ZE ODPOVEDNYM UKOLEM RIDIT TUTO NAROCNOU LIKVIDACI BYL POVEREN TAKE TVUJ HUGO. Máš to,
Anka? Co? No bóže, trochu toho deště na zpáteční cestě! Ne, až u
Bráníka. TLUMOC MU, PROSIM, ZE MU OPRAVDU CO NEJSRDECNEJI BLAHOPREJI K TOMUTO KRASNEMU USPECHU. Právě proto,
děvče, právě proto! A já ne? Na rozvod ne-
přistoupí. OLDRICHU, MUSIME SE CO NEJDRIV SEJIT A POHOVORIT!
Chápej - mám děti! VZPOMINAS, CO JSME JAKO
KLUCI DELALI? Pozor, jde Hirsch! TVUJ FRANTISEK.
PLUDKOVÁ Slyšels, Oldřichu? Likvidace Zahajovacske sluzby!
PLUDEK Slyšel, Boženo. Co říkal Jaroš? Život, to je nepopsaná
kniha. Hugo věděl, co do ní napsat
- a prosím: krasny uspech. Ostatně pokud jde o Japonsko -
PLUDKOVÁ (k Amálce) A to jste tu poštu třídili celou noc? Potmě?
AMÁLKA Praskla nám žárovka -
PLUDKOVÁ Žárovka! Jestli si Petra nevezmete -
AMÁLKA My se chceme vzít -
PLUDKOVÁ Holka nešťastná, Petr je buržoazní intelektuál!
AMÁLKA Petr bude studovat mikrobiologii! Sbohem!
(Amálka a Petr odejdou, každý na svou stranu)
PLUDKOVÁ Ty, Oldřichu -
PLUDEK Co je?
PLUDKOVÁ Slyšels?
HUGO Tak váš Hugo nelikviduje jen Likvidační úřad, ale i
Zahajovačskou službu?
PLUDEK A má recht! Oba úřady by se měly zlikvidovat co nejdřív,
protože oba jsou přežitkem mi-
nulosti! Nebo ne?
HUGO No tak všichni -
PLUDKOVÁ Chápejte - muž tím nechtěl říct, že by oba neměly být
naopak zachovány, ukáže-
li se to taktické -
HUGO No tak všichni -
PLUDEK Chápejte - žena tím nechtěla říct, že by Zahajovačská
služba neměla být zlikvidována a
Likvidační úřad zachován, nebo Likvidační úřad zlikvidován a
Zahajovačská služba zachována, ukáže-li se to strategic-
ké -
HUGO No tak všichni -
PLUDKOVÁ Chápejte - žena tím nechtěla říct, že by oba úřady
neměly být ve zdravé míře za-
chovány -
PLUDEK A zároveň oba ve zdravé míře zlikvidovány -
PLUDKOVÁ Ukáže-li se to strategicko -
PLUDEK Taktické -
HUGO No tak všichni -
PLUDEK a PLUDKOVÁ No tak - copak?
HUGO No tak chápejte - všichni v této bouřlivé době teprve tak
nějak hledáme své stanovisko - nezvo-
nil někdo?
PLUDEK Ne!

(Ozve se zvonek)
Hugo je tady!
PLUDKOVÁ Konečně!
(Vstoupí Amálka, přichází Petr)
AMÁLKA (čte) DRAHÝ, PŘEDRAHÝ OLDŘICHU, ANI NEVÍŠ, JAK RADOSTNÝM PŘEKVAPENÍM JE PRO
MĚ ZPRÁVA, ŽE TVŮJ HUGO - jeste vcera mel kopiraku plny suplik.
Ja je nesezral! Coze? Kozich byste nechtela? Piste:
BYL POVĚŘEN NEOBYČEJNĚ ČESTNÝM A VÝZNAMNÝM ÚKOLEM VYBUDOVAT NA TROSKÁCH BÝVALÉHO LIKVIDAČ-
NÍHO ÚŘADU A NĚKDEJŠÍ ZAHAJOVAČSKÉ SLUŽBY NOVOU VELIKOU INSTITUCI, ÚSTŘEDNÍ KOMISI PRO ZAHAJOVÁNÍ
A LIKVIDOVÁNÍ. Nesnasim, kdyz zenska breci! No boze! VYŘIĎ MU, PROSÍM, MŮJ PLAMENNÝ BRATRSKÝ POZDRAV U
PŘÍLEŽITOSTI TOHOTO VYNIKAJÍCÍHO ÚSPĚCHU! Kydy nasi Midy! Neverim vam! A kdyz, tak to musi pryc! STRAŠLI-
VĚ SE MI PO TOBĚ STÝSKÁ A NEMŮŽU TO UŽ VYDRŽET! Vydirat nebudete, to vam rikam! TVŮJ STARÝ - Lharko! -
VĚRNÝ - Devko! - FRANTA. - Kaceno!
PLUDKOVÁ Slyšels, Oldřichu? Vybudování Ústřední komise pro zahajování a likvidování.
PLUDEK Slyšel, Boženo. Jaroš vždycky myslel na svou budoucnost: učil se, učil se, učil se. Hugo
myslel na svou - a prosím: vynikající úspěch! Ostatně pokud jde o Japonsko -
PLUDKOVÁ (k Amálce) Petr a studovat mikrobiologii? Nesmysl! Příslušník středních vrstev se
nemůže zabývat takovými titěrnostmi!
AMÁLKA My se s Petrem máme rádi a Petr se odstěhuje ke mně! Petře, jdem!
PETR Sbohem!
(Amálka a Petr se vezmou za ruce a pateticky odcházejí spolu pryč)
PLUDKOVÁ Ty, Oldřichu -
PLUDEK Co je?
PLUDKOVÁ Slyšels, jak si na nás Petr otevřel zobák?
PLUDEK Boženo, cosi mi říká, že jsme právě ztratili syna. Ale cosi jiného k tomu dodává, že není
na škodu, když naše snacha bude dcerou domovníka, chachá!
PLUDKOVÁ Domovník je přece jen ta pracující třída -
PLUDEK Přímo sice ne, ale na každý pád toho o pracující třídě hodně ví -
PLUDKOVÁ Amálka a mikrobiologie byly silnější než my, takže jedinou skutečnou nadějí ro-
diny zůstává Hugo. Cos to vlastně chtěl říct o Japonsku?
PLUDEK (k Hugovi) Poslyšte, a kdo vy vlastně jste?
HUGO Já? Kdo jsem já? No tak podívejte, já nemám rád tak jednostranně stavěné otázky, vážně ne! Co-
pak se lze takto zjednodušujícím způsobem tázat? Ať na takovéhle otázky odpovíme jakkoli, nikdy nemůžeme postih-
nout celou pravdu, vždycky jen nějakou její omezenou část: člověk

- to je něco tak bohatého, složitého, proměnlivého a mnohotvárného, že neexistuje slovo, věta, kniha, nic, co by ho mohlo v celém rozsahu popsat a obsáhnout. V člověku není nic trvalého, věčného, absolutního, člověk je neustálá změna, hrdě znějící změna, ovšem! A dnes už není doba statických a neměnných kategorií, kdy A bylo jen A a B vždycky jen B; dnes dobře víme, že A může být často zároveň B a B zároveň A; že B může být B, ale i A a C; stejně jako C může být nejen C, ale i A, B a D; a že za jistých okolností může dokonce F být nejen O, Q, Y, ale třeba i Ř! Sami jistě cítíte, že to, co cítíte dnes, jste necítili včera, a to, co jste

cítili včera, necítíte dnes, ale budete to cítit zase třeba zítra; zatímco to, co ucítíte pozítří, jste možná ještě vůbec nikdy nepocítili! Cítíte to? A není těžké pochopit, že ti, kteří dnes chápou jen dnes, jsou jen jiným vydáním těch, kteří včera chápali jen včera, zatímco, jak víme, je nutno dnes chápat i tak nějak to, co bylo včera, protože nikdo neví, jestli to náhodou nepřijde zase zítra! Pravda je stejně složitá a mnohotvárná jako všechno na světě - magnet, telefon, Branislavovy verše, magnet - a všichni jsme tak trochu to, co jsme byli včera, a trochu to, co jsme dnes; trochu to i nejsme; všichni vůbec pořád tak trochu jsme a pořád tak trochu nejsme; někdo víc jsme a někdo víc nejsme; někdo jenom jsme, někdo jsme jenom a někdo jenom nejsme; takže žádný z nás úplně není a každý zároveň není úplně; a jde jen o to, kdy je lépe víc být a míň nebýt a kdy je naopak lépe míň být a víc nebýt; ostatně ten, kdo příliš je, může brzy vůbec nebýt, a ten, kdo za určité situace umí do jisté míry nebýt, může zas o to lépe za jiné situace být. Nevím, jestli vy chcete víc být nebo víc nebýt, a kdy chcete být a kdy nebýt, ale já chci být pořád, a proto musím pořád tak trochu nebýt - člověka totiž, když občas tak trochu není, vůbec neubude! A jestli v tomto okamžiku poměrně dost nejsem, ujišťuji vás, že brzy budu možná daleko víc, než jsem kdykoli dosud byl - a pak si o tom všem můžeme ještě jednou popovídat, ale na poněkud jiné platformě! Mat!
(Odejde)
PLUDKOVÁ Ty, Oldřichu -
PLUDEK Co je?
PLUDKOVÁ Nemluvil špatně, viď?
PLUDEK Mluvil výborně! A víš proč?
PLUDKOVÁ Proč?
PLUDEK Protože má zřejmě v krvi zdravou filozofii středních vrstev! To víš - do Kutné Hory bez galoší ani Jaroš nedojde! (Zpívá) Český národ nikdy neskoná, on všecky bědy světa slavně překoná!
PLUDKOVÁ Pokud to tady nezaplaví Japonci - pak po nás neštěkne ani pes!
(Vtom se ozve ze skří-

ně
št
ěkání)
PLUDEK Božka, už jsou tady!
(Ze skří-
ně vystoupí Plzák a jde
až na rampu)
PLZÁK (do publika) No nic - a teď se tak nějak bez zbytečných
diskusí rozejděte!
Konec čtvrtého dějství
Konec hry

Vyrozumění
HRA
O DVANÁCTI OBRAZECH

1965

OSOBY
JOSEF GROSS, ředitel úřadu
JAN BALÁŠ, náměstek ředitele
ZDENĚK MAŠÁT, vedoucí překladatelského střediska
JAN KUNC, ptydomet
HELENA, předsedkyně
MARIE, sekretářka na překladatelském středisku
HANA, sekretářka ředitele
J. V. PERINA, učitel ptydepe
VÁCLAV KUBŠ
JIRKA, pozorovatel
IVO KALOUS, úředník
ŠUBA
TŘI ÚŘEDNÍCI

Odehrává se ve třech pravidelně se střídajících kancelářích. Tyto
kanceláře se samozřejmě liší vnitřním rozmístěním nábytku a
ostatního zařízení, svou atmosférou si však jsou velmi podobné.
Všechny mají dvoje dveře - jedny vzadu, jedny po stra-
ně.

PRVNÍ OBRAZ
Kancelář
ředitele.
Vět-
ší kance-
lářský
stůl, men-
ší stolek s psacím strojem, na zdi hasicí
přístroj, v pozadí
vě-
šák. Scéna je chvilku prázdná, pak zadními
dveřmi vstoupí Gross, odlo-

ží svrchník na
vě-
šák, usedne ke stolu a za-
čne se probírat v hromádce do-
šlých dopi-
sů. Letmo je
čte a pak je
buď odhazuje rovnou do ko-
še, nebo odkládá stranou. U jednoho dopisu se na-
jednou zarazí, chvíli do něho pozor-
ně hledí a pak si ho za-
čne
číst nahlas.
GROSS (čte) Ra ko hutu d dekotu ely trebomu emusohe, vdegar yd,
stro renu er gryk kendy, alyv zvy-
de dezu, kvyndal fer tekynu sely. Degto yl tre entvester kyleg
gh: orka epyl y bodur deptydepe emete. Grojto af xedob
yd, kyzem ner osonfterte ylem kho dent d de det detrym gynfer bro
enomuz fechtal agni laj kys defyj rokuroch bazuk
suhelen. Gakvom ch ch lopve rekto elkvestrete. Dyhap zuj bak
gydalox ibem nyderix tovan gyp. Ykte juh geboj. Fys
dep butrop gh -
(Gross ani nezpozoroval, že mezitím ti-
še postranními
dveřmi vstoupili Ba-
láš s
Kubšem. Ba-
láš opatr-
ně za-
kašle)
Vy jste tady?
BALÁŠ Teprve chvíli -
GROSS Nic jsem neslyšel -
BALÁŠ Vstoupili jsme tiše.
GROSS Co mi nesete?
BALÁŠ Jdeme s dotazem.
GROSS Mluvte!
BALÁŠ Kam má tady kolega Kubš evidovat došlou korespondenci?
GROSS Ale, kolego náměstku, to je přece jasné: do evidenčního
sešitu!
BALÁŠ Je už popsán. Viď, Kubši?
(Kubš
přikývne)
GROSS Už?
BALÁŠ Bohužel.
GROSS Sakra! Nu což - je třeba opatřit nový!
BALÁŠ Na nový nemáme prostředky! Viď, Kubši?
(Kubš zakroutí hlavou)
GROSS Jak to? Copak nebylo naplánováno pro tento kvartál
zakoupení dvou evidenčních sešitů?
BALÁŠ Bylo. Ale v rámci boje za úspornost nám byly všechny

plánované náklady zkráceny na polo-
vinu, takže jsme mohli zakoupit pouze jeden sešit, a ten je, jak
řečeno, popsán. Viď, Kubši?
(Kubš
přikývne, Gross mu dá peníze)
GROSS Zde máte na nový sešit!
(Kubš bere peníze, oba se zdvo-
řile uklá-
nějí)
BALÁŠ Děkujeme, kolego řediteli, srdečně děkujeme -
(Baláš s
Kubšem odejdou postranními
dveřmi. Gross bere
opět
svůj dopis a pátra-
vě do
něho hledí. Zadními
dveřmi vstoupí Hana, v kabá-
tě a s
taškou)
HANA Dobré jitro -
GROSS (nevzhlédnuv) Dobré jitro -
(Hana si odkládá kabát na vě-
šák,
přezouvá se, pak usedá k malému stolku, vyndá z
tašky zrcátko a
hřeben, zrcátko
opře o psací stroj a za-
číná se
česat.
Česání bude její
ústřední
činností po celou hru,
přeru-
ší je
vždy jen v nejnut-
něj-
ších
případech. Gross se na ni chvíli kradmo dívá, pak
se k ní obrátí)
Haničko -
HANA Prosím, kolego řediteli?
GROSS (ukazuje jí svůj dopis) Nevíte, co to je?
HANA (přelétne dopis očima) To je velice důležité úřední
vyrozumění, kolego řediteli.
GROSS Vypadá to jako náhodné shluky písmen -
HANA Na první pohled snad, ve skutečnosti to ale má svůj pevný
řád. Je to totiž psáno v ptydepe.
GROSS V čem?
HANA V ptydepe.
GROSS V ptydepe? Co to je?

HANA Nový úřední jazyk, který teď v našem úřadě zavádějí. Mohu si dojít pro mléko?
GROSS U nás se zavádí nějaký nový jazyk? Jak to že o tom nic nevím?
HANA Asi vám to zapomněli říct. Mohu si dojít pro mléko?
GROSS Kdo si to vymyslel?
HANA Je to zřejmě nějaká širší akce, Květa mi říkala, že u nich s tím taky přišli.
GROSS Kolega náměstek o tom ví?
HANA Jo. Mohu si dojít pro mléko?
GROSS Běžte!
(Hana si bere ze své tašky prázdnou láhev a rychle odchází zadními dveřmi. Gross přechází zadumaně po místnosti, opět nezpozoruje, že sem mezitím postranními dveřmi vstoupili Baláš s Kubšem. Baláš zakašle)
GROSS Vy jste tu zas?
BALÁŠ Jdeme vám oznámit, že jsme právě zakoupili nový evidenční sešit. Leží na Kubšově stole. Viď, Kubši?
(Kubš přikývne)
GROSS Tak vidíte!
BALÁŠ Nechtějí nám ho ale na autentizačním oddělení autentizovat.
GROSS Proč?
BALÁŠ Nový sešit není podchycen nákupním oddělením, protože nebyl zakoupen za úřední peníze, a tedy právně vlastně neexistuje. Viď, Kubši?
(Kubš přikývne)
GROSS Řekněte, ať ho autentizují z mého příkazu na mou osobní odpovědnost! Mám teď dobrou pozici a myslím, že si to mohu dovolit!
BALÁŠ Výborně! Mohl byste nám to pro jednoduchost dát písemně?
GROSS Riskuji rád, ale hazardér nejsem! Musí vám stačit ústní příkaz -
BALÁŠ Zkusíme je ukecat. Kubši, jdem!
(Baláš s Kubšem chtějí odejít, Gross je však zarazí)
GROSS Kolego náměstku -
BALÁŠ Prosím, kolego řediteli?
GROSS Vy víte o tom novém jazyku?

BALÁŠ Slyšel jsem o tom cosi, myslím, že tuhle kolega Kubš mi o tom před časem říkal, neříkals mi to ty, Kubši?
(Kubš přikývne)
GROSS Nevíte, kdo dal pokyn, aby se to u nás zavádělo?
BALÁŠ Kdo dal pokyn? Kubši, nevíš?
(Kubš rozpačitě pokrčí rameny)
GROSS Já ne, takže jste to mohl být jedině vy, kolego náměstku!
BALÁŠ Člověk dá za den tolik pokynů, že si to pak všechno už ani pořádně nepamatuje -
GROSS A to vás nenapadlo, že byste se měl poradit se mnou?
BALÁŠ Nechtěli jsme vás zatěžovat takovou volovinkou -
GROSS Vy jste ale nemehlo!
BALÁŠ Já už to víckrát neudělám -
GROSS Proč to vlastně zavádějí?
BALÁŠ Je to takový experiment. Má prý zpřesnit úřední korespondenci a zavést do její terminologie pořádek. Říkám to správně, Kubši?
(Kubš přikývne)
GROSS A to nařídil někdo odshora?
BALÁŠ Přímo ne -
GROSS Abych pravdu řekl, moc se mi to nezdá. Slibte mi, že to celé ještě dnes nějakou vhodnou formou pozastavíte! Nebudeme přece dělat někomu pokusného králíka!
(Zadními dveřmi se vrací Hana s mlékem)
HANA (K Balášovi) Dobré jitro -
(Hana staví mléko na stůl, otevírá je, pije, pak pokračuje v česání)
BALÁŠ Zruším svůj pokyn, pokusím se stáhnout všechny dosud vydané ptydepové texty a nechám je pak přeložit do normálního jazyka. (K Haně) Dobré jitro!
GROSS Buďte tak laskav!
BALÁŠ Nebudeme přece dělat někomu pokusného králíka!
GROSS No vidíte!
BALÁŠ Kubši, jdem!
(Baláš s Kubšem odejdou postranními dveřmi. Gross jde k Haninu mléku)
GROSS Mohu?
HANA Samozřejmě, kolego řediteli.
(Gross se napije, pak usedne, pauza)
GROSS Zvláštní vztah - mezi těmi dvěma!
HANA Vím o tom řadu podrobností -
GROSS Nechci je slyšet! Oba jsou vzornými pracovníky, ostatní mě nezajímá!

(Pauza. Gross se dívá opět do svého dopisu, pak se
obrátí k Haně)
Ještě štěstí, že jsem to včas zarazil! To si mysleli, že se jim
to bude někdo učit?
HANA Při našem úřadě bylo zřízeno zvláštní ptydepové učiliště.
GROSS Dokonce! Chodí tam, prosím vás, někdo?
HANA Všichni mimo vás, kolego řediteli.
GROSS Vážně?
HANA Bylo to nařízeno.
GROSS Kým?
HANA Kolegou náměstkem.
GROSS Cože? O tom mi nic neřekl!
(Pauza)
Stejně nechápu, jak mohou u nás úředníci ptydepe používat, když
většina se to ještě nemohla naučit -
HANA Od toho je tady překladatelské středisko - ale prý jen jako
dočasné opatření, než se všichni pty-
depe naučí. Pak z toho má být ptydepová poradna. Mohu si dojít
pro housky?
GROSS Vida, překladatelské středisko! Kam to, prosím vás,
všechno nastěhovali?
HANA Překladatelské středisko je v prvním patře, číslo šest -
GROSS Tam je přece účtárna!
HANA Účtárna byla přestěhována do sklepa. Mohu si dojít pro
housky?
GROSS To nařídil taky on?
HANA Ano.
GROSS To je pak těžká práce!
HANA Mohu si dojít pro housky?
GROSS Běžte!
(Hana si bere z tašky sí-
ťovku a odchází zadními
dveřmi.
Opět nepozorova-
ně vstoupí postranními
dveřmi Ba-
láš s
Kubšem. Ba-
láš za-
kašle)
Co je?
BALÁŠ Kolego řediteli, musíte nám ten příkaz přece jen napsat!
GROSS To určitě! Obraťte se nahoru!
BALÁŠ Ve vlastním zájmu -
GROSS Ve vlastním zájmu? Jak to?
BALÁŠ Když to podepíšete, velice tím všem našim úředníkům
usnadníte práci - nebudou totiž nuceni
psát o každém dopisu zvláštní evidenční doklad - a vzhledem
k řečem, jaké se v poslední době mezi nimi objevují, byl
by to od vás čin rozhodně taktický! Nemám pravdu, Kubši?
(Kubš

přikývne)
GROSS Jaké řeči?
BALÁŠ Ale o tom nešťastném razítku -
GROSS Razítku? Co je s razítkem?
BALÁŠ Prý se při poslední inventarizaci ukázalo, že občas odnášíte svým dětem na hraní razítko s bankovním spojením -
GROSS Co je to za nesmysl? To razítko sice občas doma mívám, ale ne na hraní: musím si nosit fakturu do bytu, abych je stihl všechny podepsat!
BALÁŠ Nám to vysvětlovat nemusíte, kolego řediteli, ale znáte lidi!
GROSS A vy myslíte, že by se to touhle věcí zlikvidovalo?
BALÁŠ Ručím za to!
GROSS Tak si pro mě za mě napište ten příkaz, podepíšu ho -
(Baláš vyndá rychle papír a rozloží ho před Grosse)
BALÁŠ Zde je, kolego řediteli.
(Gross podepíše, Baláš papír rychle složí)
Děkujeme, kolego řediteli, srdečně děkujeme za celý náš úřad -
(Baláš s Kubšem chtějí odejít)
GROSS Kolego náměstku -
BALÁŠ Přejete si, kolego řediteli?
GROSS Už jste zrušil zavádění ptydepe?
BALÁŠ Zatím ne -
GROSS Jak to?
BALÁŠ Čekáme na vhodný okamžik. Teď prý není nahoře příhodná atmosféra. Nechtěli bychom, aby se to jakkoli obrátilo proti nám. Viď, Kubši?
(Kubš přikývne)
GROSS To jsou výmluvy!
BALÁŠ Kolego řediteli, vy nám nevěříte, a to nás zraňuje!
GROSS Obešel jste mě. Nechal jste přestěhovat účtárnu do sklepa.
BALÁŠ Kolego řediteli, to je jen půl pravdy!
GROSS A co je tedy druhá půlka?
BALÁŠ Že jsem nařídil, aby od příštího roku bylo zřízeno ve sklepě větrání. Kubši, no řekni, nenařídil jsem to?
(Kubš přikývne)
GROSS A co světlo?
BALÁŠ Pomocná účetní přinesla z domova svíčku.
GROSS No jen aby!
BALÁŠ Kubši, no řekni, nepřinesla?
(Kubš pokr-

čí rameny)
Kubš o tom neví, ale určitě přinesla, můžete se tam jít podívat.
GROSS A stejně jste mě obešel! Nechal jste zřídit ptydepové učiliště, překladatelské středisko a vydal
jste příkaz, že se musí všichni povinně učit ptydepe.
BALÁŠ Mimo pracovní dobu!
GROSS To je jedno.
BALÁŠ Uznávám, že v pracovních věcech vás obcházet nesmím, ale pokud jde o příkazy týkající se
mimopracovní doby, jsem přece svým vlastním pánem!
GROSS Nevím v tomto okamžiku, jak vám odpovědět, ale určitě na to nějaká pádná odpověď exi-
stuje!
BALÁŠ Možná že ano, možná že ne. Ať tak či onak, nejde nám v tuto chvíli o nic jiného než o dobro
našeho úřadu. Viď, Kubši?
(Kubš
přikývne)
Máme na ptydepe samozřejmě stejně kritický názor jako vy, domníváme se jen, že prokážeme-li ještě před nevyhnutel-
ným krachem celé akce určitou dílčí iniciativu, moc nám to pomůže, a kdoví, jestli nám právě na základě toho nebude
přidělen konečně ten bufet, o který tak dlouho žádáme. Představte si, že úředníci by už nemuseli až do města pro svači-
nu!
GROSS Snad si tím skutečně pomůžeme k bufetu, ale to nemění nic na skutečnosti, že jste mě několi-
krát obešel a že si tu v poslední době děláte příliš mnoho věcí
na vlastní pěst!
BALÁŠ Já? No dovolte! Jdeme se s vámi poradit i o takové volovince, jako je otázka nového evidenč-
ního sešitu! Křivdíte nám, moc nám křivdíte!
GROSS Kolego náměstku, mám pro vás návrh!
BALÁŠ Jaký?
GROSS Buďme chvíli k sobě zcela upřímní - podstatně nám to zjednoduší situaci a urychlí vyjasnění
stanovisek.
BALÁŠ Přistoupíme na to, Kubši?
(Kubš
přikývne)
Přijímám!
GROSS Proč jste říkal, že máte na ptydepe kritický názor a že vám jde pouze o bufet, když ve skuteč-
nosti v ptydepe věříte a jde vám o jeho co nejrychlejší zavedení?
BALÁŠ Byla to taktika.
GROSS Trochu krátkozraká!
BALÁŠ Neřek bych -
GROSS Muselo vám být přece jasné, že dříve nebo později vaše úmysly prohlédnu!
BALÁŠ Potřebovali jsme získat čas. Věděli jsme, že budete klást překážky, ale šlo nám o to, abyste

náš cíl pochopil až v okamžiku, kdy budeme náležitě silní
v kramflekách, a budeme tudíž schopni vašim překážkám
úspěšně čelit. Teď už proti nám nic nezmůžete. Drtivá většina
úředníků stojí bezvýhradně za námi, protože ví, že jedině
ptydepe může postavit jejich práci na skutečně vědeckou bázi.
Není to tak, Kubši?
(Kubš
přikývne)
GROSS Jenomže odpovědnost za náš úřad nesu já, kterému byla
odevzdána důvěra, a na mně tudíž je,
abych posoudil, co je v zájmu našeho úřadu a co ne. Zatím jsem tu
stále ještě ředitelem!
BALÁŠ Stanovisko mas obejít nemůžete. Celý úřad vře a čeká na
vaše slovo.
GROSS Nenechám si diktovat davem!
BALÁŠ Vy tomu říkáte dav, my tomu říkáme masy.
GROSS Vy tomu říkáte masy, ale je to dav. Jsem humanista a má
koncepce vedení tohoto úřadu vy-
chází z ideje, že každý úředník je člověk a musí být stále víc
člověkem. Vezmeme-li mu ale jeho lidský jazyk, vytvoře-
ný staletou tradicí národní kultury, znemožníme mu tím, aby
člověkem skutečně plně byl, a přímo ho tím uvrhneme do
spárů odcizení. Jsem pro přesnost v úředním styku, ale jen do té
míry, do jaké humanizuje člověka. V duchu tohoto
svého nejvnitřnějšího přesvědčení nemohu dát k zavádění ptydepe
nikdy svůj souhlas.
BALÁŠ A to jste ochoten riskovat otevřený konflikt?
GROSS Boj za vítězství rozumu a mravnosti stavím nad mír za cenu
jejich ztráty.
BALÁŠ Co ty na to, Kubši?
(Kubš rozpa-
či-
tě pokr-
čí rameny)
GROSS Navrhuji vám, abychom společně zapomněli na to, co se
právě stalo, a rozešli se v klidu dřív,
než budu donucen brát to celé vážně.
(Krátká pauza. Zadními dveřmi
přijde Hana se sí-
ťovkou plnou housek. Ulo-
ží je do
tašky, usedne a za-
čne se
česat. Ba-
láš se obrátí na
Kubše)
BALÁŠ Zdá se, že zatím není zralý na věcný rozhovor. Přecenili
jsme ho. Nevadí. Dáme mu ještě -
(Dívá se na hodinky) - co říkáš, hodinu?
(Kubš
přikývne)

Čas je na naší straně. Za hodinu se s ním už mazlit nebudeme. Trpělivost mas je velká, ale není nekonečná. Bude litovat. Jdem!
(Baláš s Kubšem odejdou postranními dveřmi)
GROSS Neslýchané!
(Gross usedne, spatří své vyrozumění, vezme je a chvilku se do něho dívá, pak se obrátí k Haně)
Haničko -
HANA Prosím, kolego řediteli?
GROSS Vy umíte ptydepe?
HANA Ne.
GROSS A jak jste tedy poznala, že to je úřední vyrozumění?
HANA V první etapě bylo prý ptydepe použito pouze v jediné akci, totiž k formulaci jistých závažných úředních vyrozumění, která teď postupně někteří úředníci dostávají.
GROSS Čeho se týkají ta vyrozumění?
HANA Prý jsou v nich těmto úředníkům sdělovány zásadní závěry, vyplývající z výsledků poslední inventarizace na jejich úseku.
GROSS Vážně? Jakého druhu bývají ty závěry?
HANA Nejrůznější, prý velmi kladné i velmi záporné.
GROSS Zatracené razítko! Odkud to všechno máte?
HANA Slyšela jsem to dneska v mlékárně.
GROSS Kde jste říkala, že je to překladatelské středisko?
HANA První patro, číslo šest. Musí se projít ptydepovým učilištěm.
GROSS Aha, bývalá účtárna! Odcházím na oběd -
(Gross vezme ze stolu své vyrozumění a odchází rychle zadními dveřmi)
HANA (volá za ním) Nechte si chutnat, kolego řediteli, je dneska husa!
Konec prvního obrazu

DRUHÝ OBRAZ
Ptydepové učiliště. V pozadí katedra, vpředu čtyři židle. Za katedrou stojí Perina a předná-
ší čtyřem úřední-

kům, sedícím na
židlích zády k hle-
dišti. Je mezi nimi Kalous.
PERINA Ptydepe, jak víte, je jazykem syntetickým, budovaným na
přísně vědeckém základě, s ma-
ximálně racionální gramatikou a neobyčejně rozsáhlou slovní
zásobou. Je to jazyk naprosto exaktní, schopný daleko
přesněji než kterýkoli běžný živý jazyk vyjádřit všechny jemné
formulační finesy závažných úředních textů. Důsled-
kem této přesnosti je ovšem mimořádná složitost a obtížnost
ptydepe: čeká vás mnoho měsíců intenzivní práce, která
může být korunována úspěchem jen tehdy, když se bude opírat
o píli, vytrvalost, kázeň, talent a paměť. A samozřejmě
o víru - bez nezlomné víry v ptydepe se ptydepe ještě nikdy nikdo
nenaučil. A nyní stručně k některým základním prin-
cipům ptydepe: přirozené jazyky vznikaly, jak známo, živelně,
nekontrolovatelně, tak říkajíc nevědecky, a jejich struk-
tura je tedy v určitém smyslu vlastně diletantská. Pro úřední
styk nejzávažnějším nedostatkem přirozených jazyků je
přitom nespolehlivost, vyplývající z nedostatku jednoznačnosti a
nezaměnitelnosti jejich základních stavebných jedno-
tek - slov. Všichni víte, že u přirozeného jazyka stačí kolikrát
zaměnit jedno písmeno druhým (tráva - kráva, kůl - vůl)
nebo prostě jedno písmeno ubrat (posel - osel) a změní se celý
význam slova. A to nemluvím o homonymech: co nepří-
jemností v úředním styku může způsobit, když se dvě slova s
různými významy píší stejně (ženu - ženu) nebo skoro
stejně (potkán - potkan). Smyslem ptydepe je zaručit cílevědomým
omezením všech vzájemných podobností mezi slo-
vy každému sdělení takový stupeň přesnosti, spolehlivosti a
jednoznačnosti, jaký není dosažitelný v žádném přiroze-
ném jazyce. Ptydepe přitom vychází z tohoho předpokladu: mají-li
se slova navzájem co nejméně podobat, musí být
tvořena co možná nejméně pravděpodobnými kombinacemi písmen, což
znamená, že tvoření slov musí vycházet z ta-
kových principů, které povedou k nejvyšší možné redundanci
jazyka. Redundance totiž - jako rozdíl maximální a sku-
tečné entropie, vztažený na maximální entropii a vyjádřený
v procentech - postihuje právě onu nadbytečnost, o kterou
je vyjádření určité informace v daném jazyce delší, a tedy méně
pravděpodobné, než by bylo její vyjádření v jazyce s
maximální entropií, v němž mají všechna písmena stejnou
pravděpodobnost výskytu. Stručně řečeno: čím větší má ja-
zyk redundanci, tím je spolehlivější, neboť tím menší je
nebezpečí, že záměnou písmene, přehlédnutím nebo překlepem
bude pozměněn význam textu.
(Zadními dveřmi vstoupí Gross se svým vyrozu-
měním v ruce, projde místností a odejde postran-
ními dveřmi)
Jak ptydepe své vysoké redundance dosahuje? Jednoduše: důsledným
uplatněním takzvaného principu šedesátipro-

centní nepodobnosti, což znamená, že kterékoli ptydepové slovo se musí lišit nejméně šedesáti procenty svých písmen od kteréhokoli jiného stejně dlouhého ptydepového slova, přičemž kterýkoli jeho úsek se musí stejným způsobem lišit od kteréhokoli ptydepového slova své délky, tj. kteréhokoli kratšího slova než to, jehož je úsekem. Tak například ze všech pětipísmenových kombinací šestadvaceti písmen abecedy, kterých je celkem 11 881 376, lze vybrat 432 kombinace, lišící se navzájem třemi písmeny, tj. šedesáti procenty z celkového počtu. Z těchto 432 kombinací jich 17 splňuje i ostatní podmínky, a tvoří tedy ptydepová slova. Z toho je také jasné, proč se v ptydepe vyskytují často i velice dlouhá slova.

KALOUS (hlásí se) Prosím -

PERINA Prosím?

KALOUS (vstane) Mohl byste nám říct, které je nejdelší ptydepové slovo? (Usedne)

PERINA Zajisté. Je to označení pro rorýse říčního, které má 319 písmen. Avšak dál: jak ptydepe řeší problém přehlednosti a vyslovitelnosti takto dlouhých slov? Jednoduše: písmena jsou prokládána i uvnitř slova tu a tam mezerami, takže slovo je tvořeno potom vlastně určitým větším nebo menším počtem takzvaných podslov. Přitom ale ani délka slov - jako ostatně nic v ptydepe - není náhodná. Slovní zásoba ptydepe je totiž budována podle zcela logického principu: čím obecnější význam, tím kratší slovo. Tak například dosud nejobecnější známý pojem, totiž "cokoliv", se v ptydepe řekne gh, tedy slovem o pouhých dvou písmenách. Existuje sice slovo ještě kratší, totiž f, to však nenese zatím žádný význam. Jestlipak by mi někdo z vás mohl říct proč? No?

(Hlásí se jediný Kalous)

Tak Kalous!

KALOUS (vstane) Prosím, to je rezerva pro případ, že věda objeví něco ještě obecnějšího než "cokoliv".

PERINA Správně, Kalous! Máte jedničku!

Konec druhého obrazu

TŘETÍ OBRAZ

Sekretariát překladatelského střediska. Je to trochu kancelář, trochu jakási čekárna nebo předpokoj. Jeden kancelářský stůl, několik židlí nebo křesel, malý konferenční stolek. Na

něm sedí Ma-
šát, na klí-
ně má papír s broskvemi, které s po-
žitkem pojídá. Zadními
dveřmi vstoupí Gross se svým vyrozu-
měním v ruce.
GROSS Dobrý den.
MAŠÁT (s plnou pusou) Dobrý den.
GROSS Jdu se seznámit s provozem překladatelského střediska.
Jsem ředitel tohoto úřadu.
MAŠÁT (s plnou pusou) Vy jste kolega ředitel?
GROSS Ano, Gross.
(Mašát zvolna sesedne, utírá si ruce do kapesníku
a jde ke Grossovi)
MAŠÁT Těší mě. Nezlobte se, že jsem vás nepoznal, ale jsem tu
teprve krátce, ještě jsem nestačil po-
znat všechny zaměstnance. Jsem Mašát, vedoucí překladatelského
střediska. Posaďte se -
(Mašát dojedl, skon-
čil utírání, skládá kapesník a pak podává Grossovi
ruku. Oba usedají, Mašát si zapaluje, Gross se pro-
hledává, ale cigarety nenalézá)
Je to tady všechno teprve v plenkách -
GROSS Chápu -
MAŠÁT Pereme se ještě s řadou dětských nemocí -
GROSS To je jasné -
MAŠÁT Není to jednoduchá záležitost -
GROSS Přirozeně -
MAŠÁT Co by vás zajímalo konkrétně?
GROSS Chtěl bych vědět, jak máte překládání zorganizováno.
Překládáte na počkání?
MAŠÁT Přeložíme na počkání jakýkoli ptydepový text každému
zaměstnanci našeho úřadu, který je
občanem našeho státu a má povolení k překladu ptydepového textu.
GROSS K tomu je třeba nějaké zvláštní povolení?
(Postranními dveřmi vstoupí Kunc)
KUNC Nazdar, Zdeňku. Je to pravda, že je dnes k obědu husa?
MAŠÁT (vyskočí) Cože? Dnes má být husa?
KUNC Říkali to kluci ze sekretariátu. Až půjdu, stavím se pro
tebe, ju?
MAŠÁT Ale brzy, doktore!
(Kunc odejde postranními dveřmi)
Husa, to je totiž moje. O čem jsme to mluvili?
GROSS Říkal jste, že k překladu je třeba jakési zvláštní
povolení -
MAŠÁT A jo! No tak podívejte: my, úředníci, sice ptydepe
používáme, nejsme však v této věci od-
borníky. Nejsme prostě jazykovědci. A využití a rozvoj ptydepe
nemůže být tedy pochopitelně jen v našich rukách,
vedlo by to k živelnosti a ptydepe by se nám mohlo docela dobře
proměnit pod rukama v normální živý jazyk, čímž by

samozřejmě ztratilo svůj smysl - (Mašát se najednou zarazí,
zpozorní, pak náhle vstane) Pardon -
(Mašát rychle odkvapí zadními
dveřmi. Gross se za ním
překvape-
ně dívá, pak se za-
čne znovu prohledávat, cigarety
ovšem
opět nenalézá. Pauza. Pak vstoupí postranními
dveřmi Helena)
HELENA Honza tu nebyl?
GROSS Nevím, kdo to je.
HELENA Ty nejsi vodsaď?
GROSS Naopak, jsem tu ředitelem.
HELENA To seš ty? Musíš se, člověče, nějak zasadit o ten bufet,
fakt! Vždyť je to hrozný, když
musejí holky bůhvíkam pro svačinu! Myslí se tady vůbec na lidi?
GROSS A vy jste - prosím - kdo?
HELENA Dělám tady předsedkyni, ale můžeš mi říkat Helčo -
GROSS Čeho předsedkyni, že jsem tak smělý?
HELENA Ještě nevím, dnes o tom máme poradu. Ale práce už mám, že
nevím, kde mi hlava stojí!
Člověk se tu ještě ani pořádně nerozkouká, a už aby byl v každým
hovně za kvedlačku. Zatím čau -
(Helena odejde postranními dveřmi. Pauza. Gross
se zase prohledává. Pak se dívá na hodinky. Čeká.
Pauza. Koneč-
ně se zadními
dveřmi vrací Ma-
šát, jde pomalu,
při
chůzi si zapíná poklopec a mluví)
MAŠÁT Vy nemáte rád husu?
GROSS Mám. Mluvil jste o tom, že ptydepe nemůže být jen ve
vašich rukách -
MAŠÁT A jo! No a proto je každému úřadu, který zavádí ptydepe,
přidělen zvláštní ptydepový meto-
dik, takzvaný ptydomet, jehož úkolem je odborně dohlížet, jestli
je ptydepe správně používáno.
(Zadními dveřmi
přichází Marie se sí-
ťovkou plnou cibule a mí-
ří k postranním dve-
řím)
MARIE Dobrý den -
GROSS Dobrý den -
(Marie odejde postranními dveřmi)
MAŠÁT Náš ptydomet tento úkol realizuje tak, že ke každému
překladu dává zvláštní povolení -
MARIE (za scénou) Tady je ta cibule, kolegyně předsedkyně -
MAŠÁT - které mu umožňuje evidovat všechny poskytnuté ptydepové

překlady -
HELENA (za scénou) Dejte mi to támhle ke skříni!
MAŠÁT - a získávat tím podklady k rozličným statistikám, na jejichž základě pak usměrňuje použí-
vání ptydepe.
(Postranními dveřmi se vrací Marie s prázdnou sí-
ťovkou, ukládá ji do zásuvky, usedá za stůl a za-
číná úřadovat)
GROSS Takže, rozumím-li dobře, poskytnete překlad jen tomu, kdo si opatří povolení od zdejšího pty-
dometa.
MAŠÁT Ano.
(Postranními dveřmi vstoupí opět Kunc, v ruce má příbor)
KUNC Tak jdem?
MAŠÁT (k Marii) Kde mám příbor?
(Marie vyndá ze zásuvky příbor a podá ho Ma-
šátovi)
GROSS A kdo je u nás ptydometem?
MAŠÁT Je umytý?
MARIE Samozřejmě.
MAŠÁT (ke Grossovi) Cože?
GROSS Kdo je u nás ptydometem?
MAŠÁT Tuhle kolega Kunc -
GROSS (podá Kuncovi ruku) Těší mě! Gross, ředitel -
KUNC Kunc, promovaný ptydomet - to je něco jako doktor -
GROSS Potřeboval bych s vámi mluvit, doktore -
MAŠÁT (ke Kuncovi) Řekneš si taky o biskupa?
KUNC Nezlobte se, kolego řediteli, ale musíme teď na oběd, neradi bychom ho propásli. (K Mašátovi) Já radši stehno -
(Mašát a Kunc odejdou zadními dveřmi. Gross chvilku překvape-
ně stojí, pak zvolna usedne. Pauza. Po chvilce se podívá na hodinky, pak čeká. Znovu se podívá na hodinky, přilo-
ží je k uchu. Pak se za-
čne prohledávat, ale cigarety nenajde)
GROSS Nemáte náhodou cigaretu?
MARIE Bohužel, nekouřím.
(Gross se zase dívá na hodinky. Pak si všimne kra-
bice, ležící na stole)
GROSS Co to je?
MARIE Doutníky.
GROSS Můžu si vzít?
MARIE Jsou kolegy Mašáta. Má je spočítané a moc by se zlobil.
(Delší pauza, Gross se protahuje, pak se dívá na

hodinky, nakonec vstane, zvolna se přiblí-
ží k Marii a dívá se jí
přes rameno, co
dělá)
MARIE Výkazy -
GROSS Hm -
(Gross zvolna prochází kanceláří,
vše si prohlí-
ží, pak
opět usedne. Postranními
dveřmi ti-
še vstoupí Helena. Gross je k ní zády, ona nazna-
čí Marii, aby ml-
čela,
připlí-
ží se ke Grossovi a dá mu zezadu ruce
přes
oči. Gross se lekne)
HELENA (změněným hlasem) Hádej, kdo jsem!
GROSS Co si to dovolujete?
HELENA Musíš hádat!
GROSS Ihned mě pusťte!
HELENA Hádej!
GROSS (chvíli váhá, pak) Kolega okresní inspektor -
HELENA Ne.
GROSS Kolega krajský inspektor -
HELENA Ne.
GROSS Kolega generální inspektor -
HELENA Ne.
GROSS (chvíli váhá, pak) Jarmil?
HELENA Ne.
GROSS Tak Borek.
HELENA Samá voda.
GROSS Nech toho, Jarmile, jsou to hloupé vtipy!
HELENA Dáš se poddat?
GROSS Ano.
(Helena dá ruce pryč, Gross se oto-
čí)
HELENA To není Honza? Promiň, kolego řediteli, myslela jsem, že
to je Honza Kunc. Ještě se tady
neobjevil?
GROSS To jsou móresy -
MARIE Je na obědě.
HELENA (ke Grossovi) No bóže, trochu srandy, no! Přijdu za
chvilku. Zatím čau!
(Helena odejde postranními dveřmi. Pauza. Gross
se opět prohledává)
GROSS Nemáte náhodou cigaretu?
MARIE Už jste se ptal, kolego řediteli.
GROSS Promiňte, zapomněl jsem -
(Gross se dívá na hodinky, přikládá je k uchu, za-

číná být netr-
pělivý.
Opět se prohledává, pak vstane a bloudí místností.
Zastaví se u Marie, dívá se jí přes rameno, co
dělá)
MARIE Výkazy -
GROSS Hm -
(Pauza. Pak Gross uvidí Mašátovu krabici, zvolna
k ní přistoupí, chvíli se na ni dívá, pak ji ti-
še ote-
vře, vyndá doutník, voní k
němu. Marie ho pozoruje.
Když to Gross zjistí, ulo-
ží doutník zpátky a jde si zase sednout. Po chvilce
zvolá)
Co by mu to udělalo!
(Zadními dveřmi se v
živém rozhovoru vracejí Ma-
šát s Kuncem. Podávají Marii
příbory, pak usedají)
MAŠÁT Propečená byla přece výborně!
KUNC Nezdá se ti, že minule byla propečenější?
MAŠÁT Byla zas málo mastná. Nejlepší byla předminule.
GROSS (ke Kuncovi) Kolego doktore -
MAŠÁT (k Marii) Jděte se zeptat kolegy Holečka, jestli půjde na
oběd. Když ne, tak ať mi pošle svůj
lístek.
GROSS Kolego doktore -
(Marie odkvapí zadními dveřmi, Kunc se za ní zá-
libně dívá, pak se obrátí na Grosse)
KUNC Ujde, co?
GROSS Je milá -
KUNC Takový čertík -
GROSS Kolego doktore -
MAŠÁT Prosím tě! Čertík!
KUNC Co je?
GROSS Vy dáváte povolení k překladům z ptydepe?
KUNC Dám to každému, kdo mi přinese své materiály.
GROSS Tím myslíte - jaké materiály?
KUNC Osobně-evidenční.
(Mašát nabízí Kuncovi cigaretu, Kunc si bere)
Děkuji.
(Oba si zapalují, Gross se znovu prohledává, váhá, pak se ozve)
GROSS Neprodal byste mi cigaretu?
MAŠÁT Nezlobte se, ale mám už jen tři -
GROSS Tak to ne. (Ke Kuncovi) A proč vlastně k tomu potřebujete
ty osobně-evidenční materiály?
KUNC (k Mašátovi) Co čertík, čert! Však počkej - jen co ho někdo
čapne za kopýtka! (Ke Grossovi) Co je?
GROSS Proč vlastně k tomu potřebujete ty osobně-evidenční
materiály?

KUNC To máte tak: pracuji sice v tomto úřadě, sám ale přitom úředníkem nejsem. Jsem, jak víte, vědec, i když, pravda, vědec nového typu, jako vůbec všechno kolem ptydepe je nové. No a mám pochopitelně i řadu výhrad k některým trochu byrokratickým postupům svých kolegů-úředníků. Vlastně to ani tak nejsou výhrady, jako spíš námit- ky. Ne, ani námitky není to pravé slovo - jak bych to řekl? - nezlobte se, jsem zvyklý mluvit v ptydepe, v živém jazyku pak těžko hledám slova -

GROSS Jen pokračujte -

KUNC V ptydepe by se to řeklo axajores. Kolegové úředníci někdy příliš ylud kaboz pady el, a přitom zapomínají, že etrokaj zenig ajte ge gyboz.

MAŠÁT Abdy hez fajut gagob nyp orka?

KUNC Kavej hafiz okuby ryzal -

MAŠÁT Ryzal! Ryzal! Ryzal! Varuk bado di ryzal? Kabyzach? Mahog? Hajbam?

KUNC Ongy fyk hajbam? Parde gul axajores va dyt rohago kabrazol! Fabotybe! Myslí si, že za mnou pošlou člověka, já mu dám razítko, a tím to bude vyřízeno! Byzugat rop ju ge ryrak! Jestli mají mít naše statistiky nějaký smysl, musíme mít konkrétní podklady - potřebujeme o každém, kdo přichází do styku s ptydepe, co nejvíc vědět, abychom měli řadu ukazatelů sociologického i psychologického charakteru.

GROSS To by nestačilo, aby vám každý řekl o sobě všechno, co potřebujete?

KUNC Neměl bych záruku, že to je opravdu hutput.

GROSS Prosím?

KUNC Hutput. Přesné.

(Zadními dveřmi se vrací Marie)

MARIE Tak bohužel, ale kolega Holeček prý dneska na oběd určitě půjde.

MAŠÁT Smůla.

(Marie opět usedá ke své práci)

GROSS Promiňte, ale mluvil jste o malé přesnosti ústních výpovědí -

KUNC Aha! A všechny údaje o jednotlivých úřednících jsou přitom zaneseny už dávno daleko přesněji a bez subjektivního zexdohyt - promiňte, pohledu -

GROSS Rozumím - (Zalaškuje) Mám na to docela hutput zexdohyt!

KUNC Zexdohyttet - zapomněl jste, že každé substantivum ve spojení s adjektivem hutput přibírá kon- covku tet -

MAŠÁT Nebo tete -

KUNC Nebo tete. V tom se hodně chybuje. Dokonce i kolega Wassermann v jednom dopise -

GROSS Promiňte, ale mluvil jste o přednostech osobně-evidenčních materiálů -

KUNC Aha! A přitom v osobně-evidenčních materiálech jsou zaneseny věci, které dotyčný úředník ko-

likrát ani sám o sobě neví! (K Mašátovi) Nuzapom?
MAŠÁT Zapom. Yd nik fe rybol zezuhof.
KUNC Yd nik - yd nek.
GROSS Abych to tedy shrnul: povolení k překladu dáte prostě jen tomu, kdo vám přinese své materiá-
ly. A kde vlastně může náš úředník ty své materiály dostat?
(Postranními dveřmi vstoupí Helena)
HELENA Ahoj, kluci! Víte, kdo má dnes narozeniny? Čenda Klátil!
KUNC Čeněk? Fakt?
HELENA Ve vedlejším kanclu je slezina! (K Marii) Prý mají naproti citrony, doneste mi jich kilo -
(Marie odkvapí zadními dveřmi)
KUNC Co se tam pije?
HELENA Vizour.
KUNC Slyšíš to, Zdeňku?
(Mašát a Kunc rychle vstávají a jdou k postran-
ním dveřím)
GROSS Ještě jste mi neřekl, kde může úředník dostat ty své materiály -
KUNC No přece tuhle u Helenky, naší předsedkyně!
(Mašát a Kunc rychle odejdou postranními
dveřmi, Helena jde za nimi)
GROSS Kolegyně -
HELENA (zastaví se u dveří) Co je?
GROSS Potřeboval bych s vámi mluvit -
HELENA Počkáš chvilku, ju?
GROSS To mě tu necháte samotného?
HELENA Nejsi sám, ve zdi je štěrbina, kterou tě pozoruje náš úřední pozorovatel -
GROSS Proč štěrbinou?
HELENA Kdyby byl uvnitř, nebylo by to výhodné, mohl by sledovat jen jednu kancelář, víš. Takhle
jich obhlédne pět - jeho komůrka je totiž obklopena kancelářemi, každá má pozorovací otvor, a on jen přechází - sa-
mozřejmě nepravidelně - od štěrbiny k štěrbině.
GROSS Zajímavý nápad -
HELENA Viď? Přišla jsem na to já! Šlo mi o to, aby když zrovna nikdo není v kanclu, nemuseli ná-
vštěvníci prdelkovat na chodbě. I v takových maličkostech se musí myslet na člověka! Zatím čau!
(Helena odkvapí postranními dveřmi. Gross vsta-
ne, obchází místnost a přitom se pátra-
vě rozhlí-
ží. Po chvilce se za scénou ozve hlas Jirky)
JIRKA (za scénou) Nenamáhejte se, štěrbina je dobře zamaskována.
GROSS To vidím. Mohlo by se to zavést i na jiných odděleních!
JIRKA (za scénou) To těžko, s takovou věcí musí počítat už architekt.
GROSS To je vlastně pravda. Ale tady s tím přece nepočítal -
JIRKA (za scénou) Ne, ale udělal chyby v plánech. A když to postavili, zbylo mezi kancelářemi něco

místa, tak se to mohlo využít takhle.
GROSS Opravdu podnětný nápad!
(Pauza. Gross se usadí, dívá se na hodinky, už začíná být netrpělivý. Vstane, zase si sedne, podívá se na hodinky, opět vstane, prohledává se, zase usedne. Zadními dveřmi vběhne Marie)
Copak?
MARIE Ale síťovka -
(Marie otevírá zásuvku a rychle v ní něco hledá)
GROSS Kolegyně -
MARIE Prosím -
GROSS Vy umíte ptydepe?
MARIE Trochu.
GROSS A taky překládáte?
MARIE Mám to přísně zakázáno, až po absolventských zkouškách.
GROSS Ale z mého příkazu byste mohla něco přeložit - aspoň přibližně -
(Marie se usměje)
Co je na tom k smíchu?
MARIE To byste nepochopil! Prostě to nejde -
GROSS Jakpak vám říkají?
MARIE Marie.
GROSS Vida, Mařenka! Hezké jméno -
MARIE Že?
GROSS Mařenko - jen jednou - nikdo se o tom nedozví -
MARIE Kolego řediteli! Každou chvilku může někdo přijít! Mějte rozum!
GROSS Brouku!
MARIE Citrony za chvilku nebudou, kolegyně předsedkyně by se zlobila! Na shledanou -
(Marie se síťovkou vyběhne rychle zadními dveřmi. Pauza. Gross unaveně klesne do židle. Chvíli civí před sebe, pak se mechanicky prohledává, pak vstane a zamíří ke krabici s doutníky. Když už ji málem otvírá, rychle ucukne a opatrně se rozhlíží)
GROSS Pozorovateli -
(Pauza)
Pozorovateli -
(Pauza)
Haló, kolego pozorovateli, slyšíte mě? Nemáte cigaretu?
(Pauza)
Asi usnul -
(Gross otvírá opatrně krabici s doutníky)

JIRKA (za scénou) Já vám dám - usnul!
(Gross odskočí od krabice)
GROSS Tak proč se neozvete?
JIRKA (za scénou) Chtěl jsem vás vyzkoušet.
GROSS No dovolte! Víte, kdo jsem? Ředitel!
JIRKA (za scénou) Habuk bulugan.
GROSS Cože?
JIRKA (za scénou) Habuk bulugan, avrator.
GROSS Jak to myslíte?
JIRKA (za scénou) Nutuput.
(Gross se podívá na hodinky, pak rychle zamíří k
zadním dveřím,
před nimi se
ješ-
tě obrátí
zpět)
GROSS Nenechám se urážet! Čekám, že se mi přijdete omluvit!
(Gross odejde zadními dveřmi)
JIRKA (za scénou) Gotroch!
Konec třetího obrazu

ČTVRTÝ OBRAZ
Kancelář
ředitele. Jsou tu Ba-
láš s
Kubšem a ti-
še
čekají.
Kubš dr-
ží se-
šit, Hana se
če-
še. Po chvilce
vběhne zadními
dveřmi Gross. Jde si sednout,
předstíraje lhostejnost. Chvilku je zlo-
věstné ticho.
BALÁŠ Tak co?
GROSS Co by?
BALÁŠ Hodina uplynula. Už jste dostal rozum?
GROSS Ne.
BALÁŠ Ale povšiml jste si, doufám, že zavádění ptydepe v našem
úřadě úspěšně pokračuje! Co chce-
te dělat?
GROSS Zadržet ho.
HANA Kolego řediteli, mohu si dojít pro buráky?
BALÁŠ Jak to chcete udělat?
GROSS Vydám příkaz k zastavení zavádění a zrušení používání
ptydepe.
BALÁŠ To nemůžete.
GROSS Proč?

BALÁŠ Nevydal jste nikdy příkaz k zavádění a používání ptydepe, nemáte tedy co zastavit a zrušit.
GROSS Tak to uděláte vy!
BALÁŠ Já ale taky žádný takový příkaz nevydal! Viď, Kubši? (Kubš
přikývne)
HANA Kolego řediteli, mohu si dojít pro buráky?
GROSS Jak to?
BALÁŠ Byly to všechno jen ústní pokyny, opírající se o příslib, že je potvrdíte dodatečným příkazem.
GROSS Nevydám tedy dodatečný příkaz!
HANA Kolego řediteli, mohu si dojít pro buráky?
BALÁŠ Zavádění ptydepe je v plném proudu a bude samozřejmě pokračovat i bez toho! (K Haně) Běž-
te!
(Hana se ihned přestane
česat a odchází zadními
dveřmi)
GROSS Tak podám o celém případu zprávu nahoru!
BALÁŠ (se směje) Slyšíš ho, Kubši? On neví, že nahoře všichni ptydepe upřímně fandí!
GROSS Když fandí ptydepe, proč tedy nevydají oficiální příkaz úřadům, aby ptydepe zaváděly?
BALÁŠ Pro jistotu. Když se ptydepe osvědčí, mají vždycky ještě dost času udělat z toho svou zásluhu,
když se neosvědčí, mohou se od toho distancovat a vina padne na nižší složky.
GROSS Nezlobte se, ale nezradím přece sám sebe -
BALÁŠ Zradíte!
GROSS Jak toho dosáhnete?
BALÁŠ (ukáže na Kubšův sešit) Vidíte tento sešit? Byl před chvilkou na váš protiprávní příkaz autentizo-
ván, ačkoliv není vůbec podchycen nákupním oddělením, a je to tedy váš soukromý majetek. Víte, co to je? Zneužití
úřední moci!
GROSS Vy se neštítíte?
BALÁŠ Kubši, štítíme se, nebo ne?
(Kubš zakroutí hlavou)
Samozřejmě, že ne! Když jde o člověka, neštítíme se ničeho!
GROSS Vždyť jste mě k tomu podpisu sám donutil!
BALÁŠ Já? Nevzpomínám si -
GROSS No přece těmi narážkami na řeči, které se tu vedou o tom zatraceném razítku!
BALÁŠ O tom bych, být vámi, nemluvil!
GROSS Proč ne?
BALÁŠ Copak to nechápete? Nebýt této souvislosti, mohl byste tvrdit, že jste autentizaci sešitu pode-
psal z upřímné vůle vyjít vstříc našim úředníkům - což by vás sice neomlouvalo, ale aspoň váš čin nějak lidsky vysvět-
lovalo -, zatímco odvoláte-li se na tohle, přiznáte tím, že jste ten příkaz vydal jen z nicotné osobní zbabělosti: abyste

uspal oprávněné dotazy na okolnosti celého případu s razítkem. Přičemž nebýt naopak vašeho autentizačního příkazu, mohl byste předstírat, že razítko jste si domů skutečně nosil z pracovních důvodů, zatímco podpisem tohoto příkazu jste přiznal své jasné vědomí viny ve věci razítka. Takže jak vidíte, obě vaše viny jsou tak originálně navzájem propojeny, že jedna mnohonásobně umocňuje druhou, a zveřejnění okolnosti, o níž se domníváte, že je polehčující, nenechalo by už nikoho na pochybách o skutečných pohnutkách vašeho počínání. Tak co, dohodneme se?

GROSS Dobrá, odstoupím tedy -

BALÁŠ Jenomže to právě nechceme!

GROSS A co tedy ode mne chcete?

BALÁŠ Abyste podepsal dodatečný příkaz k zavádění a používání ptydepe v našem úřadě.

GROSS Říkal jste přece, že se ptydepe zavede i bez dodatečného příkazu - proč ho tedy teď potřebujete?

BALÁŠ To je naše věc.

(Dlouhá pauza)

GROSS (tiše) Myslíte, že ptydepe skutečně zpřesní úřední styk?

BALÁŠ Jsem rád, že se náš rozhovor dostává konečně do věcných kolejí. Kubši, podej kolegovi řediteli mléko!

(Kubš podá Grossovi Hanino mléko, Gross mechanicky pije)

Tak podívejte: sám jistě nejlépe víte, co nedorozumění, domnělých křivd a nespravedlností je v sobě schopna soustředit jedna jediná věta v přirozeném jazyku! Vždyť přirozený jazyk různým celkem přesným a jasným úředním pojmům, jako je například pojem "opatření", přikládá vždycky tolik nesprávných, tak říkajíc emocionálních přídechů, že tyto falešné přídechy jsou schopny načisto zkreslit nevinný a povýtce lidský obsah těchto pojmů. A řekněte upřímně: má pro vás nějaké takové přídechy slovo "mutarex"? Tak vidíte! Je to paradoxní, ale právě vnější zdánlivá odlidštěnost umělého jazyka zaručuje jeho skutečně humanistickou funkci! Až bude zavedeno ptydepe, nikdo už nebude mít falešný pocit, že mu je jakkoli křivděno tam, kde mu je naopak pomáháno, a všichni budou proto daleko šťastnější -

(Zadními dveřmi se vrací Hana s pytlíkem oříšků, ukládá ho do tašky, usedá a začíná se opět česat. Pauza)

GROSS Přesvědčili jste mě. Napište dodatečný příkaz k zavádění ptydepe do našeho úřadu a přineste mi ho k podpisu!

BALÁŠ Jsme šťastni, kolego řediteli, že jste pochopil potřebu doby. Těšíme se na další práci v našem úřadě pod vaším prozíravým vedením.
(Baláš vyndavá papír a klade ho před Grosse)
Zde je příkaz, který žádáte -
(Gross podepisuje. Když skončí, Baláš s Kubšem začnou tleskat, Gross také několikrát nejistě tleskne, pak si všichni podávají ruce a blahopřejí. Baláš si bere podepsaný papír)
Tak to bychom měli. Nemáš hlad, Kubši?
(Kubš zakroutí hlavou. Pauza)
Myslím, že teď budeme spolu velmi těsně spolupracovat -
GROSS Bude to nutné - bez vaší pomoci bych se asi těžko orientoval v nové problematice. Zpočátku se dokonce ani nevyhneme tomu, že budeme tak říkajíc ředitelovat spolu -
BALÁŠ Měl bych ještě lepší nápad: co abych byl já ředitelem a vy mým náměstkem? Nebylo by to jednodušší?
GROSS (zmateně) Říkal jste, že se těšíte na další práci pod mým prozíravým vedením -
BALÁŠ Svou prozíravost dobře uplatníte i ve funkci náměstka. Dojdu si pro své věci, buďte zatím tak laskav, kolego náměstku, a vystěhujte se z mého stolu!
GROSS Prosím, kolego řediteli -
BALÁŠ Kubši, jdem!
(Baláš s Kubšem odejdou postranními dveřmi. Gross skládá zvolna papíry ležící na stole a strká je do kapes. Pak sundavá opatrně ze zdi hasicí přístroj)
GROSS Zdá se, že věci vzaly rychlý spád -
HANA Kolego náměstku -
GROSS Nemohl jsem dělat nic jiného - otevřený odpor by znamenal můj konec - takhle můžu aspoň leccos jako náměstek zachránit -
HANA Kolego náměstku -
GROSS A vůbec - kde stojí psáno, že se z toho ptydepe nevyklube nakonec docela užitečná věc? Když to vezmeme celé inteligentně do rukou -
HANA Kolego náměstku -
GROSS Co je?
HANA Mohu na oběd?

GROSS Běžte!
(Hana si rychle bere příbor a odchází zadními
dveřmi. Postranními
dveřmi
přichází Ba-
láš s
Kubšem, Ba-
láš nese hasicí
přístroj,
přes-
ně
týž, jaký sundal Gross. Gross se zastaví naposled
uprostřed scény a dívá se smut-
ně
před sebe. Pro sebe)
Proč se nemůžu stát zase malým chlapcem! Začal bych docela jinak!
(Gross ješ-
tě vte-
řinku smut-
ně stojí, pak se náhle obrátí a pomalu odchází - s
hasicím přístojem v náru-
čí - zadními
dveřmi. Ba-
láš mezitím
vě-
ší
svůj hasicí
přístroj na uvol-
něné místo,
Kubš vyndává z kapes
různé papíry a rozkládá je po stole. Oba pak used-
nou vedle sebe za stůl, uvelebí se tu, ztichnou, na-
če
ž se na sebe podívají a
š
ťast-
ně se
usmějí)
Konec čtvrtého obrazu

PÁTÝ OBRAZ
Ptydepové uči-
liš-
tě. Perina
opět
předná-
ší, jsou tu
však
už jenom
tři
úředníci, mezi nimi Kalous.

PERINA Přirozené jazyky historicky vznikly pravděpodobně vývojem
z neartikulovaných skřeků,
vyjadřujících základní reakce primitivní bytosti na okolní svět.
Nejstarší skupinou slov jsou tedy citoslovce -
interjekce. Citoslovce jsou mimoto v ptydepe neobyčejně
jednoduchou kapitolou, což je pochopitelné vzhledem k je-
jich poměrně malé frekvenci v úředním styku. Z těchto důvodů
kladou osnovy výklad citoslovců už do několika prv-
ních lekcí. Nuže k citoslovcům: jako každé jiné slovo přirozeného
jazyka, tak i každé citoslovce má v ptydepe několik
ekvivalentů, diferencujících jeho různé významové odstíny. Zatím
se budeme sice učit u každého citoslovce pouze je-
den - ten nejběžnější - ptydepový tvar, přesto vám ale - na
ukázku - ukáži na citoslovci "baf", jak je i v této okrajové
oblasti ptydepe bohaté a přesné.
(Zadními dveřmi vstoupí Gross s hasicím
přístrojem v náru-
čí, mí-
ří k postranním dve-
řím, u nich se ale zvolna zastaví, chvíli
pře-
mýšlí, pak se obrátí k Perinovi)
GROSS Kolego učiteli -
PERINA Co je?
GROSS Nechci rušit, ale mám tu náhodou při ruce jakýsi ptydepový
textík - nebylo by dobré, jen tak
pro osvěžení, kdyby se tady kolegové seznámili s vnějším vzhledem
ptydepe? Kdybyste to přečetl a pak případně pře-
ložil, mohlo by to mít svůj význam -
PERINA Pokud jde o ukázku ptydepového textu, mám připravenu
svoji schválenou ukázku. Ale i
váš text jsem ochoten pro zajímavost přečíst, ovšem až si ověřím,
že máte k ptydepe skutečně vážný vztah a nejde vám
jen o zdržení výuky. Posaďte se!
(Gross - překvapen - usedá na volnou
židli,
přístroj si pokládá na klín)
"Baf" se užívá v úřední praxi - obecně řečeno - když chce jeden
úředník vyjádřit předstírané ohrožení jiného úředníka.
Vyjadřuje-li předstírané ohrožení úředníka, který není skryt a
ohrožení neočekává, úředník, který je sám skryt, řekne se
"baf" "gedynrelom". "Osonfterte" se používá ve zcela stejné
situaci, pokud druhý úředník ohrožení očekává. "Eg gynd
y trojadus" používá odkrytý úředník k předstíranému ohrožení
druhého odkrytého úředníka, pokud je to žertem. "Eg
jeht kuz" znamená v podstatě totéž, pokud to ovšem není žertem.
"Ysiste etordyf" používá nadřízený úředník k vy-
zkoušení ostražitosti podřízeného. "Yxap tsaror najx" používá
zase podřízený vůči nadřízenému, ale pouze ve dnech k
tomu vyhrazených. A teď si zjistím, jak jste dávali pozor. Jak se
v ptydepe řekne "baf", vyjadřuje-li skrytý úředník

předstírané ohrožení neskrytého úředníka, který ohrožení
neočekává? Kalous!
KALOUS (vstane) Gedynrelom. (Usedne)
PERINA Správně! A pokud druhý úředník ohrožení očekává - (Ukáže
na Grosse)
GROSS (vstane) Ohrožení neskrytého úředníka?
PERINA Ano.
GROSS Který ohrožení očekává?
PERINA Ano.
GROSS A původce je skryt?
PERINA Ano.
GROSS Aha - aha - no tak to se řekne - to se řekne - hergot, teď
jsem to měl na jazyku!
PERINA Kalous, víte to?
KALOUS (vstane) Osonfterte. (Usedne)
PERINA No prosím, že to jde! Tak něco jiného - třeba jak řekne
"baf" nadřízený úředník, když
chce vyzkoušet ostražitost podřízeného?
GROSS Nadřízený úředník?
PERINA Ano.
GROSS Ostražitost podřízeného?
PERINA Ano.
GROSS Tak to náhodou vím!
PERINA Jak se to tedy řekne?
GROSS Jde o citoslovce "baf", ano?
PERINA Ano.
GROSS Určitě to vím - jenom si v tomhle okamžiku nemůžu
vzpomenout -
PERINA Tak Kalous!
KALOUS (vstane) Ysiste etordyf. (Usedne)
PERINA Správně, Kalous! Tak do třetice všeho dobrého: řekněte mi
- řekněte mi třeba, jak řekne
"baf" odkrytý úředník, chce-li vyjádřit předstírané ohrožení
jiného odkrytého úředníka, a není-li to přitom myšleno ja-
ko žert!
GROSS Tak tohle nevím!
PERINA Napovím vám: eg -
GROSS Eg - eg - eg -
PERINA Jeht -
GROSS Ano, už si vzpomínám! Eg jeht!
PERINA Špatně! Kalous, řekněte mu to!
KALOUS (vstane) Eg jeht kuz. (Usedne)
PERINA Správně! Eg jeht nic neznamená, jsou to jen dvě podslova
slova eg jeht kuz.
GROSS Třetí podslovo mi uniklo -
PERINA Bohužel vám unikla i dvě první podslova, stejně jako
vůbec všechna ptydepová slova, kte-
rá jsem vás před chvílí učil. Přihlédneme-li k tomu, že
citoslovce jsou nejjednodušší partií z ptydepe a že mé požadav-
ky byly skutečně minimální, musíme dojít k závěru, že ve vašem
případě nejde pouze o běžnou nepozornost nebo laj-

dáctví, ale o ten druh neschopnosti naučit se cokoli z ptydepe,
který pramení ze skryté nevíry v jeho smysl. Za těchto
okolností ovšem nevím, proč bych měl právě vám vycházet vstříc
četbou nebo dokonce překladem neschválené ukáz-
ky! Chozup puzuk bojt!
GROSS To je řečí pro tři slovíčka -
(Gross - přístroj v náru-
čí - odchází postranními
dveřmi)
PERINA Pokračuji. Kalous, dovedl byste mi říct, jak zvolá
v ptydepe "baf" podřízený úředník na
nadřízeného ve dnech k tomu vyhrazených?
KALOUS (vstane) Yxap tsaror najx. (Usedne)
PERINA Správně, Kalous! Máte jedničku!
Konec pátého obrazu

ŠESTÝ OBRAZ
Sekretariát překladatelského
střediska. Místnost je prázdná, doléhá sem jen hluk
oslavy, veselé hlasy, smích, cinkání sklenic, pijácký
zpěv. Ob-
čas zazní hluk sil-
něji, ob-
čas se vzdálí. Zadními
dveřmi rychle vstoupí Gross s hasicím
přístrojem v náru-
čí. Zastaví se upro-
střed místnosti, rozhlí-
ží se, naslouchá. Po chvíli postaví
přístroj na zem a nejis-
tě usedne. Del-
ší pauza. Pak zadními
dveřmi vstoupí Marie, nese sí-
ťovku plnou citro-
nů, mí-
ří k postranním dve-
řím. Gross ihned vstane.
MARIE Dobrý den -
GROSS Dobrý den -
(Marie odejde postranními dveřmi)
MARIE (za scénou) Tady jsou ty citrony, kolegyně předsedkyně.
HELENA (za scénou) Dejte mi to támhle k věšáku!
(Marie se po chvilce vrátí postranními dveřmi s
prázdnou síťovkou, usedne ke svému stolu a
úřaduje. Gross také usedne)
GROSS Kolegyně předsedkyně je vedle?
MARIE Ano, oslavují tam narozeniny kolegy Klátila.
GROSS Myslíte, že by přišla - na okamžik?
MARIE Zeptám se -
(Marie odejde postranními dveřmi, po chvilce se
vrátí)

MARIE Kolego řediteli -
GROSS Ano?
MARIE Vy už nejste ředitelem?
GROSS Jsem teď náměstkem ředitele.
MARIE Co to?
GROSS Ale tak - vyměnili jsme si to s kolegou Balášem -
MARIE Náměstek je také odpovědná funkce!
GROSS Že jo? Dokonce v určitém smyslu odpovědnější než ředitel! Vím například, že když jsem byl ředitelem, řešil některé nejzávažnější věci za mě můj náměstek. Kolegyně přijde?
MARIE Musíte chvilku počkat -
(Postranními dveřmi nahlédne Helena, Gross rychle vstane)
HELENA (k Marii) Prosím vás, na okamžik -
(Marie odejde s Helenou postranními dveřmi, Gross zvolna zase usedá. Dlouhá pauza, odvedle je slyšet hlasitý zpěv a hluk zábavy. Po chvíli se opět poněkud ztiší)
GROSS Pozorovateli -
JIRKA (za scénou) No?
GROSS Na věky dobrý -
JIRKA (za scénou) No jó -
(Pauza, hluk zábavy)
GROSS Pozorovateli -
JIRKA (za scénou) Co je zas?
GROSS Vy neoslavujete?
JIRKA (za scénou) Sleduji oslavu štěrbinou.
GROSS Vypadá to na dlouhé lokte?
JIRKA (za scénou) Vizoura už dopili -
GROSS Jo?
(Pauza, zpěv za scénou se změní ve volání)
HLASY (za scénou) Živijó! Živijó! Živijó!
(Volání vyvrcholí všeobecným smíchem, ten však rychle opadává, hlasy se vzdalují, pozdravy, pak vše utichne - oslava skončila. Po chvilce přicházejí postranními dveřmi Mašát a Kunc. Jsou v živém rozhovoru, usedají)
KUNC Styděla se?
MAŠÁT Ze začátku. Pak ale -
KUNC To s tím xachaj ybul sis ale vymyslel?
MAŠÁT Bylo to tak do slova a do písmene! A kdybych se nebál, že kojufer bzal gaftre, mohlo dojít i k luhof dyboroch!

KUNC Kolik jí je?
MAŠÁT Šestnáct.
KUNC Právě takové mě nejvíc přitahují!
MAŠÁT Já radši mladší -
KUNC A ráno?
MAŠÁT Kafe a k němu perník.
KUNC Vida, perník!
(Postranními dveřmi vstoupí Helena)
HELENA Tak co, kluci - neuděláme si kafe?
MAŠÁT To je nápad! Kde je Marie?
KUNC Naše poupátko? To by měl vědět tuhle náměstek!
GROSS Já?
KUNC No jen nezapírejte! Víme dobře, že po ní jedete!
GROSS No dovolte!
KUNC Říkal jste jí brouku, pozorovatel to slyšel.
JIRKA (za scénou) Ty musíš, Honzo, všechno sho-
dit!
KUNC Hele, hlídej a mlč, jo!
MAŠÁT No tak, mládenci! (Volá) Marie!
HELENA Nech ji, žehlí mi spodničku. Udělám kafe sama. (Volá
k postranním dveřím) Kde máte vařič?
(Postranními dveřmi
přibíhá Marie s
žeh-
ličkou v ruce, vyndává ze zásuvky rychlova-
ři
č a odbíhá
zpět)
MAŠÁT (ke Grossovi) Nebudete se na nás zlobit, kolego náměstku,
když nedostanete kafe? Máme ho
totiž málo, vystačí tak tak pro nás -
GROSS To nevadí, nemám ani chuť -
MAŠÁT Tak Heleno, kolega náměstek kávu nechce, udělej tři, ale
pro mě dvojitou! (Ke Kuncovi) Co ří-
káš, doktore - dáme si ke kafi doutníček?
KUNC Máš?
GROSS Kolegyně předsedkyně -
HELENA (volá k postranním dveřím) Kafe je kde?
(Opět
přibíhá Marie s
žeh-
ličkou v ruce a vyndává z jiné zásuvky kávu.
Ihned odbíhá zpět. Ma-
šát nabízí Kuncovi doutníky)
GROSS Kolegyně předsedkyně -
MAŠÁT To nejsou ledajaké!
KUNC (bere si) Dík!
(Mašát si také bere, oba si odbor-
ně zapalují. Gross to uvidí, nejprve se - jako ob-
vykle - prohledává, pak vyndá bankovku a strká ji Ma-
šátovi)

GROSS Směl bych - taky -
MAŠÁT Nedoporučuji vám to, kolego náměstku, jsou strašně silné, nejste na to zvyklý, určitě byste se zakuckal -
GROSS Jen jeden -
MAŠÁT Myslím to vážně. Byl byste sám proti sobě.
(Gross zklamaně zastrčí peníze. Mašát a Kunc labužnicky kouří)
GROSS Kolegyně předsedkyně -
HELENA Říkej mi Helčo. Co je?
GROSS Kolegyně Helčo, u vás mohou - jak jsem slyšel - úředníci dostat materiály nutné k povolení překladu z ptydepe -
MAŠÁT Husa, vizour a pak takovej doutník - to si dám líbit!
KUNC Řeknu ti - má říz!
GROSS Povídám - u vás lze dostat materiály nutné k povolení překladu -
HELENA (volá k postranním dveřím) Kam chodíte pro vodu?
MARIE (za scénou) Já dojdu!
(Marie přibíhá postranními dveřmi, žehličku v ruce, bere odněkud kastrůlek a odbíhá zadními dveřmi)
HELENA (ke Grossovi) Cože?
GROSS U vás lze dostat materiály nutné k povolení překladu -
HELENA Vydám je každému, kdo nedostal v poslední době vyrozumění psané v ptydepe.
GROSS Proč?
KUNC Přímo omamuje!
MAŠÁT Aby ne!
GROSS Povídám - proč s touto výjimkou?
HELENA (volá k zadním dveřím) Kde máte šálky?
MARIE (za scénou) Hned to bude -
(Marie přibíhá zadními dveřmi s žehličkou a kastrůlkem s vodou. Do vody vkládá vařič, zapíná ho do zásuvky, rychle vyndává odněkud šálky a lžičku, podává je Heleně a pak odbíhá postranními

dveřmi. Helena dává
lži
čkou kávu do
šál-
ků)
HELENA (Grossovi) Cože?
GROSS Proč s touto výjimkou?
HELENA Nemohu přece vydat osobně-evidenční materiály, když nevím, zda nejsou v rozporu se
závěry z poslední inventarizace -
GROSS A to by nešlo, aby vám dal úředník své vyrozumění
k nahlédnutí?
MAŠÁT Nebožtík Ilja Breiský kouřil jen tyhle! A že to byl
nějaký gurmán!
KUNC Škoda ho!
GROSS Povídám - to by nešlo, aby vám dal úředník své vyrozumění
k nahlédnutí?
HELENA (volá k postranním dveřím) Cukr!
(Marie - s žeh-
ličkou -
přibíhá postranními
dveřmi, podává od-
někud pytlík a
opět odbíhá
zpět)
(Ke Grossovi) Cože?
GROSS To by nešlo, aby vám dal úředník své vyrozumění
k nahlédnutí?
HELENA Nesmím překládat žádné ptydepové texty. (K postranním
dveřím) Bude stačit?
MARIE (za scénou) V šuplíku je ještě pytlík -
GROSS A co má tedy úředník v takovém případě dělat?
KUNC Breiský taky rád husu, viď?
MAŠÁT Ilja? Umlátil by se po ní!
GROSS Povídám - co má tedy úředník v takovém případě dělat?
HELENA (volá k postranním dveřím) Voda se vaří!
(Postranními dveřmi
přibíhá Marie, staví
žeh-
ličku na zem, vypíná va-
ři
č, vytahuje ho z
kastrůlku a vodu rozlévá do
šál-
ků)
(Ke Grossovi) Cože?
GROSS Co má tedy úředník v takovém případě dělat?
HELENA Může si nechat své vyrozumění přeložit. Mládenci, dnes
máte kafe jako hyp nagyp!
(Marie roznáší
šálky - Ma-

šátovi, Kuncovi, Hele-
ně. Pak bere
žeh-
ličku a zase odbíhá postranními
dveřmi)
KUNC Nagyp avalyx?
HELENA Nagyp hayfazut!
(Mašát, Kunc a Helena si
půj-
čují
lži
čku, podávají si cukr a la-
bužnicky popíjejí kávu zcela pohrou-
ženi do ptydepové konverzace. Gross - stále zoufa-
lejší - obrací se z jednoho na druhého)
GROSS Kolego Mašáte -
MAŠÁT Hayfazut gyp andaxe. Prosím?
KUNC Andaxe bel jok andaxe zep?
GROSS K překladu z ptydepe žádáte povolení tady od kolegy
doktora -
HELENA Andaxe zep.
MAŠÁT Ejch tut zep. Notut?
GROSS Kolego doktore -
KUNC Gavych ejch lagorax? Prosím?
HELENA Lagorax nagyp.
GROSS K vydání povolení žádáte materiály tuhle od kolegyně
Heleny -
MAŠÁT Lagorys nabarof dy Ilja Breiský cef o abagan.
KUNC Mavolde abagan?
GROSS Kolegyně Heleno -
HELENA Abagan fajfor! Prosím?
MAŠÁT Fajfor? Nu rachaj?
GROSS Materiály vydáte, teprve až bude mít úředník přeloženo
vyrozumění -
KUNC Rachaj gun.
HELENA Gun znojvep?
MAŠÁT Znojvep yj.
KUNC Yj rachaj?
HELENA Rachaj gun!
MAŠÁT Gun znojvep?
KUNC Znojvep yj.
HELENA Yj rachaj?
MAŠÁT Rachaj gun!
KUNC Gun znojvep?
GROSS (vykřikne) Ticho!
(V tom okamžiku
všichni ztichnou a vstanou, ne
ovšem
kvůli Grossovi, ale proto,
že do místnosti prá-
vě zadními

dveřmi ti-
še vstoupili Ba-
láš s
Kubšem. Gross je nevidí - je k nim obrácen zády)
Jsem náměstek ředitele a žádám, abych byl respektován. Můžete se
posadit.
(Všichni samo-
zřej-
mě stojí dál. Postranními
dveřmi
přichází nic netu-
šící Marie -
přes ruku nese vy-
žehlenou
spodničku.
Když vidí situaci, vy-
dě-
še-
ně ji
zmačká za zády a postaví se jako ostatní)
Jak jsem právě zjistil, může být úředníkovi našeho úřadu, který
obdržel v poslední době ptydepové vyrozumění, přelo-
žen ptydepový text v nejlepším případě až tehdy, kdy bude mít
přeloženo své vyrozumění. Ale co když tento úředník
chce, aby mu bylo přeloženo právě jeho vyrozumění? Nejde to,
protože jeho vyrozumění není dosud oficiálně přelože-
no! Čili: co se praví v našem vyrozumění, se můžeme dozvědět jen
tehdy, když to víme. Cítíte ten paradox? A já se vás
ptám: co má dělat prostý pracovník našeho úřadu - ať už běží
o kohokoliv - aby se dostal z tohoto začarovaného kru-
hu?
(Vteřinu je hrobové ticho, pak promluví Ba-
láš)
BALÁŠ Naučit se ptydepe, kolego náměstku! (K ostatním) Můžete se
posadit.
(Všichni si oka-
mži-
tě sednou. Pauza. Marie -
spodničku stále ukrývajíc za zády -
pře-
běhne vyleka-
ně na své místo za
stůl)
GROSS (tiše) Vy jste tady?
BALÁŠ Teprve chvíli -
GROSS Nic jsem neslyšel -
BALÁŠ Vstoupili jsme tiše.
GROSS Promiňte, prosím, že jsem -
BALÁŠ Jsou věci, kolego náměstku, které se nedají prominout. A
když někdo v údobí, kdy celý náš
úřad vede statečný boj za prosazení a zavedení ptydepe, mluví s

tak škodolibým důrazem a potměšilou ironií v souvislosti s činností našich úředníků o jakémsi - cituji doslova - "začarovaném kruhu", pak je to něco, co už vůbec prominout nelze.
GROSS Když dovolíte, kolego řediteli, to, na co jsem si dovolil poukázat, to je prostě fakt -
BALÁŠ No a? Přece nebudeme padat na kolena před fakty!
(Dlouhá pauza, pak se ozve Gross tichým, zlomeným hlasem)
GROSS Přiznávám v celém rozsahu svou vinu a uvědomuji si plně důsledky, které z ní pro mě plynou.
Své přiznání rozšiřuji ještě o udání na sebe sama, že jsem dal protiprávní příkaz k podvodné autentizaci svého soukromého sešitu, čímž jsem se dopustil zneužití úřední moci. Učinil jsem tak proto, abych odvrátil pozornost od skutečnosti, že jsem odcizil razítko s bankovním spojením, abych je použil pro svou osobní potřebu. Žádám, abych byl co nejpřísněji potrestán!
BALÁŠ Myslím, že není za těchto okolností udržitelné, abyste nadále setrvával v našem úřadě. Co říkáš, Kubši?
(Kubš
přitaká)
Určitě ne. Dostavte se zítra ráno do mé kanceláře. Vyřídíme formality spojené s vaším odchodem. (Zvolá) Jirko, vylez! Budeš dělat náměstka. (K ostatním) Můžete se rozejít! Kubši, jdem!
(Baláš s
Kubšem odejdou zadními
dveřmi, Mašát, Kunc a Helena postranními. Gross stojí uprostřed scény a nehnutě zírá
před sebe. Marie se na
něho
mlčky dívá, zdá se,
že by mu
chtěla
nějak pomoci. Pak vezme krabici s doutníky a nesměle mu nabízí. Postranními
dveřmi nahlédne Helena)
HELENA (k Marii) Prý mají naproti melouny, přineste mi jich deset! Když budete rychlá, dostanete
ochutnat.
(Helena zmizí, Marie rychle odloží doutníky, vezme síťovku a odkvapí zadními
dveřmi. Gross
svěsí hlavu, vezme
svůj hasicí
přístroj a pomalu a
váž-
ně odchází zadními

dveřmi. Ve zdi se záro-
veň otevírají tajná
dvířka a z nich se souká - po kolenou a pozpátku
- Jirka. Když je celý na scé-
ně, na-
přímí se, protáhne,
šviháckу se upraví, pak vezme z krabice doutník,
zapálí si ho a důstoj-
ně odchází zadními
dveřmi)
Konec šestého obrazu
Přestávka

SEDMÝ OBRAZ
Kancelář
ředitele. Za stolem sedí Ba-
láš a
třídí
poštu jako Gross na za-
čátku hry. Vedle
něho sedí
Kubš a hledí bez zájmu do
nějakých papí-
rů. U jednoho dopisu se Ba-
láš najednou zarazí, zakroutí hlavou a pak si ho za-
čne
číst nahlas.
BALÁŠ (čte) Ar ok utuh d utoked yle umobert ehosume, ragedv dy,
orts uner re kyrg ydnek, vyla edyvz
uzed, ladnyvk ref unyket yles - (Baláš odloží dopis, váhá, pak se
obrátí na Kubše) Ty neumíš ptydepe, viď?
(Kubš zakroutí hlavou)
Už ses to taky moh naučit!
(Postranními dveřmi nahlédne Ma-
šát)
MAŠÁT Promiňte, že ruším - (Ke Kubšovi) Vašíku, mohl bys na
okamžik?
(Kubš rychle vstane a odchází s Ma-
šátem postranními
dveřmi. Ba-
láš se za nimi chvilku
překvape-
ně dívá, zadními
dveřmi mezitím ti-
še vstoupí Gross s hasicím
přístrojem v náru-
čí)
BALÁŠ (pro sebe) Vašíku?
(Baláš zakroutí nechápa-
vě hlavou, pak se
opět zahledí do svého dopisu. Po chvilce se ne-

směle ozve Gross)
GROSS Dobrý den -
BALÁŠ (lekne se, pak) Vy jste tady?
GROSS Teprve chvíli -
BALÁŠ Co chcete?
GROSS Kolego řediteli, měl jsem dnes za vámi přijít - kvůli svému odchodu z našeho úřadu -
BALÁŠ Teď nemám čas, přijďte za chvíli -
GROSS Promiňte, děkuji, přijdu -
(Gross rychle vycouvá zadními dveřmi. Postranními dveřmi se vrátí Kubš a usedne na své místo)
BALÁŠ Co chtěl?
(Kubš naznačí, že nic důležitého. Baláš pochybovačně zavrtí hlavou a zahledí se opět do svého dopisu. Zadními dveřmi vstoupí Hana v kabátě a s taškou)
HANA Dobré jitro -
BALÁŠ (nevzhlédnuv) Dobré jitro -
(Hana si odloží kabát na věšák, usedne na své místo a začne se česat. Baláš se k ní po chvilce obrátí)
Haničko -
HANA Prosím, kolego řediteli?
BALÁŠ Vy umíte ptydepe, že jo?
HANA Bohužel ne.
BALÁŠ Jak to? Copak nechodíte do ptydepového učiliště?
HANA Chodila jsem tam, ale musela jsem toho nechat. Mohu si dojít pro mléko?
BALÁŠ Proč?
HANA Nestačila jsem na to. Mohu si dojít pro mléko?
BALÁŠ Že se nestydíte! Sekretářka ředitele a nemůže se naučit ptydepe!
HANA Mohu si dojít pro mléko?
BALÁŠ Běžte!
(Hana bere láhev a rychle odchází zadními dveřmi)
Doufám, že s tebou to takhle nedopadne!
(Kubš se zatváří rozpa-

či-
tě. Postranními
dveřmi nahlédne Kunc)
KUNC Buď zdráv, kolego řediteli! Můžeš mi na chvilku pustit tuhle Vašíka?
BALÁŠ Pro mě za mě -
KUNC Děkuji, buď zdráv!
(Kunc pokyne Kubšovi, ten rychle vstane a oba odejdou postranními dveřmi. Ba-
láš se za nimi popuze-
ně dívá, zadními
dveřmi mezitím ti-
še vstoupí Gross s hasicím
přístrojem)
BALÁŠ (pro sebe) Vašíku! Vašíku! Vašíku! (Zahledí se opět do svého dopisu)
GROSS Dobrý den -
BALÁŠ Vy jste tu zas?
GROSS Říkal jste, kolego řediteli, že mám přijít za chvilku -
BALÁŠ Tím jsem nemyslel takhle krátkou chvilku!
GROSS Tak promiňte, přijdu později, promiňte - (Gross couvá ke dveřím)
BALÁŠ Poslyšte -
GROSS Prosím, kolego řediteli?
BALÁŠ Vlastně nic -
GROSS Přál jste si něco?
BALÁŠ Ne, ne, můžete jít -
(Gross vycouvá zadními dveřmi. Postranními
dveřmi se vrací
Kubš a usedá na své místo)
Co chtěl?
(Kubš se zatvá-
ří neur-
či-
tě)
Nelíbí se mi, že tě tak důvěrně oslovují -
(Kubš rozpa-
či-
tě kr-
čí rameny. Zadními
dveřmi se vrací Hana s mlékem, napije se, pak po-
kračuje v
česání. Pauza)
BALÁŠ (k Haně) To je to ptydepe tak těžké?
HANA Klade nesmírné nároky na paměť, kolego řediteli.
BALÁŠ Když to můžou zvládnout jiní -
HANA Zvládne to málokdo, kolego řediteli, většina úředníků už musela studia zanechat.
BALÁŠ Kdyby toho nechali všichni, vy máte vytrvat!
HANA Vždyť vy jste také po první lekci odpadl, kolego řediteli!
BALÁŠ To je něco jiného! Já studium přerušil z pracovních

důvodů! Anebo si myslíte, že je to jen tak
- řídit tenhle kolos? A ještě v téhle době? Jen to pojďte zkusit
a uvidíte!
HANA Ptydepe je ale skutečně neobyčejně náročné, kolego
řediteli. Prý je založeno na pochybných
principech. Mohu si dojít pro housky?
BALÁŠ Kdo to řekl?
HANA Tuhle kolega Kubš -
BALÁŠ Ten jistě ne! A když, tak jen z legrace! A kdo u nás
vlastně ptydepe opravdu umí?
HANA Jedině kolega učitel a kolegové z překladatelského
střediska, kolego řediteli. Mohu si dojít pro
housky?
BALÁŠ No prosím! A pak že to není v lidských silách!
HANA Mohu si dojít pro housky?
BALÁŠ Běžte!
(Hana si bere síťovku a odchází zadními
dveřmi. Sotva odejde, obrátí se Ba-
láš vztekle na
Kubše)
BALÁŠ Moc žvaníš, moc!
(Postranními dveřmi nahlédne Helena)
HELENA Nazdar, děcka! (Ke Kubšovi) Vašíku, prosím tě -
(Kubš rychle vstane a odchází)
Zatím čau!
(Helena a Kubš odejdou postranními
dveřmi. Ba-
láš vztekle vysko-
čí, nezpozoruje,
že zadními
dveřmi
opět ti-
še vstoupil Gross s hasicím
přístrojem)
BALÁŠ (pro sebe) Já mu dám Vašíku!
(Baláš usedne, zadívá se
opět do svého dopisu. Pauza. Pak se ozve Gross)
GROSS Dobrý den -
BALÁŠ Vy jste tu zas?
GROSS Říkal jste kolego řediteli, že mám přijít za chvilku -
BALÁŠ Tím jsem nemyslel takhle krátkou chvilku!
GROSS Tak promiňte, přijdu později, promiňte - (Gross couvá ke
dveřím)
BALÁŠ Poslyšte -
GROSS Prosím, kolego řediteli?
BALÁŠ Vlastně nic -
GROSS Přál jste si něco?
BALÁŠ Jen jsem vám chtěl říct, že jsem to včera asi trošku
přehnal - to víte, byla tam spousta lidí, ne-
věděl jsem, kdo je mezi nimi - taky nervy jsem měl už trochu
pocuchané po tom všem -

GROSS Děkuji - jste laskav - děkuji - ta výpověď ale platí, že?
BALÁŠ Výpověď? No tak protentokrát snad nebude nutné sahat k tak drastickým opatřením. Náměst-
ka přirozeně už dělat nemůžete -
GROSS Přirozeně -
BALÁŠ Ale měl bych pro vás jinou možnost -
GROSS Vážně? Jakou?
BALÁŠ Uvolnilo se místo pozorovatele -
GROSS Myslíte, že bych to svedl?
BALÁŠ Zatím vás tam dám na zkoušku. Uvidíme, jak to půjde -
GROSS Jste tak laskav, kolego řediteli! Kdy mohu nastoupit?
BALÁŠ Třeba hned -
GROSS Děkuji vám, kolego řediteli, srdečně děkuji!
(Gross vycouvá zadními dveřmi. Postranními dveřmi se vrací
Kubš a usedá na své místo)
BALÁŠ Co chtěla?
(Kubš se neur-
či-
tě zatvá-
ří)
Nezahrávej si se mnou!
(Zadními dveřmi se vrací Hana se sí-
ťovkou plnou housek. Ukládá je do
tašky, usedá a
opět se
če-
še)
(K Haně) Kdo ještě říká, že je ptydepe založeno na pochybných principech?
HANA Všichni mimo vás, kolego řediteli.
BALÁŠ Nepřehánějte!
HANA Skutečně.
BALÁŠ A co ještě říkají?
HANA Že na to taky přijdete, prý to je jenom otázka času.
BALÁŠ No vidíte! A tohle má člověk za všechno, co pro ně udělal!
(Baláš podává Haně svůj dopis) Nepo-
znáte aspoň, čeho se to může týkat?
HANA (přeletí dopis očima) To by mohlo být buďto vyrozumění o poslední inventarizaci -
BALÁŠ To těžko -
HANA Anebo nějaký protest.
BALÁŠ Jaký protest?
HANA To nevím.
BALÁŠ Proč by to měl být zrovna protest?
HANA Rozkřiklo se prý, že protesty psané v ptydepe mají při projednávání přednost.
BALÁŠ Odkud to máte?
HANA Slyšela jsem to dneska v pekárně.
BALÁŠ Jestli si někdo vzpomněl, že bude protestovat, tak -
odcházím na oběd -

(Baláš popadne
svůj dopis a odchází zadními
dveřmi)
HANA (volá za ním) Nechte si chutnat, kolego řediteli, je dneska
guláš!
Konec sedmého obrazu

OSMÝ OBRAZ
Ptydepové uči-
liš-
tě.
Vše jako minule, jen s tím rozdílem,
že Perina
teď
předná-
ší pro jediného
úředníka - Kalouse. Ostatní
židle jsou prázdné.
PERINA A nyní vyjmenuji - čistě pro první orientaci - některá
nejběžnější ptydepová citoslovce.
Nuže: naše ach se řekne zukybaj, naše au se řekne bykur, naše ou
se řekne hayf dy doretob, naše ouvej se řekne boly-
pak juz, citoslovce údivu jé se řekne zyk, naše jéje není ovšem
zykzyk, jak mi někteří žáci nesprávně říkají, ale zykzym
-
(Zadními dveřmi vstoupí Gross s hasicím
přístrojem, projde místností a odejde postranními
dveřmi)
- jémine se řekne varylaguf yb de solas, nebo také někdy, to
ovšem vzácněji, borybaf, paf jako symbol výstřelu nebo
nějaké rány je hetegyx ujhoby, paf ale ve smyslu hovorového
výrazu pro údiv je maluz rog. Oj se řekne hatum.
KALOUS (hlásí se) Prosím -
PERINA Prosím?
KALOUS (vstane) Mohl byste nám říct, jak se řekne v ptydepe hop?
PERINA Mykl.
KALOUS Děkuji. (Usedne)
PERINA Psst se řekne cetudap, hm se řekne vamyl, básnické ó je
v ptydepe hrulugyp. Hú se překlá-
dá většinou jako lymr, i když já bych dal přednost výrazu mryb
uputr. Naše důležité hurá se v ptydepe řekne frnygko
jefr dabux altep dy savarub goz terexes. A teď malá prověrka
paměti! Jémine?
(Kalous se hlásí)
Kalous!
KALOUS (vstane) Varylaguf yb de solas. (Usedne)
PERINA Oj?
(Kalous se hlásí)
Kalous!
KALOUS (vstane) Hatum. (Usedne)
PERINA Psst?

(Kalous se hlásí)
Kalous!
KALOUS (vstane) Cetudap. (Usedne)
PERINA Paf?
KALOUS Jako symbol výstřelu?
PERINA Ne, ve smyslu hovorového významu pro údiv!
(Kalous se hlásí)
Kalous!
KALOUS (vstane) Maluz rog.
PERINA (opravuje výslovnost) Maluz -
KALOUS Maluz -
PERINA Maluz -
KALOUS Maluz -
PERINA Poslouchejte dobře: m a l u z -
KALOUS Maluz -
PERINA S výslovností jste na tom špatně. Jak se řekne jé?
KALOUS Zyk.
PERINA A jéje?
KALOUS Zykzyk.
PERINA Zykzym!
KALOUS Promiňte, zapomněl jsem -
PERINA Ivane, Ivane - Hopsa!
KALOUS To jsme, prosím, ještě neprobírali -
PERINA Nevymlouvejte se! Prostě to nevíte! Hurá!
KALOUS Frnygko jefr dabux altep dy savarub gop terexes.
PERINA Zase špatně! Goz terexes!
KALOUS Totiž goz terexes -
PERINA Takové důležité slovíčko! Ne, ne, Kalous, takhle bychom si nerozuměli. Vkládal jsem do vás tolik nadějí, a vy jste mě co? No? No zklamal! Ano, zklamal! Ne, ne, takhle by to dál co? No? No nešlo! Určitě ne! To bychom tady z toho za chvilku měli co? No? No, odpovězte!
KALOUS Nevím -
PERINA Jen se namáhejte!
KALOUS Mateřskou školku?
PERINA Ne.
KALOUS Polepšovnu?
PERINA Ne.
KALOUS Holubník?
PERINA No samozřejmě, holubník! Ne, ne, za těchto okolností nemůžete pokračovat ve studiu! To byste mi jen brzdil výuku a zdržoval ostatní. Opusťte, prosím, učebnu!
(Kalous si bere aktovku a smutně odchází zadními dveřmi)
(K prázdné scéně) Pokračuji ve výkladu. Haló se řekne trevunt, vida překládáme kavlyz ubahaj kupit, hele se řekne hofro gaborte, uf překládáme -
Konec osmého obrazu

DEVÁTÝ OBRAZ

Sekretariát překladatelského
střediska. Místnost je chvilku prázdná, pak zadními
dveřmi vstoupí Marie se sí-
ťovkou plnou cibule, projde a odejde postranními
dveřmi.
MARIE (za scénou) Tady je ta cibule, kolegyně předsedkyně.
HELENA (za scénou) Dejte mi to támhle ke skříni!
(Marie se vrátí postranními dveřmi s prázdnou sí-
ťovkou, usedne ke stolu a chvilku
úřaduje. Pak se
několikrát rozhlédne, na-
če
ž vyndá ze zásuvky zrcátko, postaví je
před sebe, pak vyndá opatr-
ně nový klobou-
ček, nasadí si ho a
před zrcátkem zkou-
ší)
GROSS (za scénou) Sluší vám -
(Marie se lekne, rychle si strhne klobouček, nacpe
ho do zásuvky, schová zrcátko a vyplaše-
ně se rozhlí-
ží)
(Za scénou) Nebojte se - to jsem já - Gross -
MARIE (oddychne si, pak) Kde to jste?
GROSS (za scénou) Dělám tady teď pozorovatele -
MARIE Vy? Ne!
GROSS (za scénou) Ano. Baláš ustoupil od výpovědi a nechal mě
tady, zatím na zkoušku.
MARIE Vy? Pozorovatele?
GROSS (za scénou) Opravdu! A je to dokonce pro mě za daných
okolností nejlepší řešení! Jen co si
zvyknu na ten stísněný prostor -
MARIE No vidíte - a já vám sehnala místo!
GROSS (za scénou) Skutečně? Jaké?
MARIE U divadla.
GROSS (za scénou) Vždyť já neumím hrát!
MARIE Něco malého byste svedl. Vždycky se objeví role nějakého
toho sluhy, posla nebo dělníka! A
v nejhorším byste mohl napovídat -
GROSS (za scénou) To leda! Vy máte k divadlu nějaký užší vztah?
MARIE Mám u divadla bratra.
GROSS (za scénou) Jste hodná -
(Pauza. Za scénou)
Marie -
MARIE Prosím?
GROSS (za scénou) Je to zvláštní - musím se na vás pořád dívat -
MARIE Kolego -
(Postranními dveřmi nahlédne Helena)
HELENA Prý mají naproti citrony, doneste mi jich kilo -
(Marie vezme ze zásuvky síťovku a odkvapí zadní-

mi dveřmi. Helena zmizí. Krátká pauza, pak zadní-
mi dveřmi vstoupí energicky Ba-
láš. Rozhlédne se, prohledá kapsy, cigarety
však nenajde. Pak se obrátí k tajným
dvířkám)
BALÁŠ Jste tam?
GROSS (za scénou) Samozřejmě, kolego řediteli!
BALÁŠ A jak to jde?
GROSS (za scénou) Děkuji, dobře.
BALÁŠ Hodně cizích lidí?
GROSS (za scénou) Jenom tři návštěvy na pětce.
BALÁŠ Sami v místnosti?
GROSS (za scénou) Jeden, chvilku.
BALÁŠ A choval se?
GROSS (za scénou) Slušně.
BALÁŠ Dobrá. Myslím, že to dokážete. A co jinak?
(Pauza)
GROSS (za scénou) Jak prosím - jinak?
BALÁŠ Co se říká například mezi úředníky o ptydepe?
(Pauza)
GROSS (za scénou) Nezlobte se, kolego řediteli, ale já - jak
bych to řekl - já - já nejsem přece - rozu-
míte?
BALÁŠ Rozumím. Jste v zajetí starých předsudků. Musíte ale
pochopit, že jde o službu dobré věci. Je
to dokonce v určitém smyslu vaše mravní povinnost!
(Postranními dveřmi vejde Ma-
šát a rychle mí-
ří k zadním dve-
řím)
(K Mašátovi) Moment!
(Mašát se zastaví)
(K tajným dvířkám) Tak jasné?
GROSS (za scénou) Jasné, kolego řediteli.
BALÁŠ (k Mašátovi) Tak co, jak jde překládání?
MAŠÁT Velmi dobře.
BALÁŠ Kolik jsi už přeložil textů?
MAŠÁT Do ptydepe, nebo z ptydepe?
BALÁŠ Tak třeba do ptydepe.
MAŠÁT Jeden. Dělám na druhém.
BALÁŠ Tak málo?
MAŠÁT To není málo.
(Postranními dveřmi vstoupí Kunc a mí-
ří k zadním dve-
řím)
BALÁŠ (ke Kuncovi) Moment!
(Kunc se zastaví)
(K Mašátovi) To to jde tak pomalu?
MAŠÁT Každý výraz má v ptydepe několik variant, a je proto
nutné s autory překládaných textů kon-
zultovat zvlášť každé slovo, abychom věděli, jak bylo myšleno a

jakou ptydepovou variantu použít. Viď, doktore?
KUNC Autoři textů se nemohou kolikrát ani sami mezi sebou dohodnout; ze své mateřštiny takovou přesnost neznají -
MAŠÁT Významové odstíny jednotlivých slov jsou v ptydepe natolik jemné, že je spousta úředníků vůbec nemůže pochopit -
BALÁŠ Proč si tedy nevezmeš pomocníky?
MAŠÁT Víš přece, jak jsme na tom s kádry! No řekni, doktore!
KUNC Zatím se nám vlastně ještě nikdo pořádně ptydepe nenaučil. Jediný Pekárek, a ten odešel k paroplavbě -
BALÁŠ Musíš tedy zrychlit překládání! Však on se svět nezboří, když bude občas nějaké to slovíčko jinak!
(Zadními dveřmi nahlédne Kubš, Baláš ho nevidí, Kubš se tázavě dívá na Mašáta, ten mu naznačí, že už jde)
MAŠÁT Promiň, kolego řediteli, ale mám teď nějaké jednání -
BALÁŠ Tak běž -
(Mašát odkvapí zadními dveřmi, Kunc chce jít s ním)
Počkej, doktore, jenom maličkost. Pověz, jak se ptydepe vlastně osvědčuje - z odborného hlediska?
KUNC Těžko říct, nemám dosud žádné podklady ke statistikám, takže si nemohu udělat názor -
(Postranními dveřmi vstoupí Helena, míří k zadním dveřím)
BALÁŠ (k Heleně) Moment!
(Helena se zastaví)
(Ke Kuncovi) Jaké mají zkušenosti jinde?
KUNC Celkem dobré. Až na to, že všude, kde ptydepe začalo ve větší míře fungovat, začalo automaticky přejímat některé vlastnosti přirozeného jazyka, různé ty emocionální přídechy, nepřesnosti a mnohoznačnosti. Že jo, Helčo?
HELENA Ano. Slyšela jsem dokonce od kluků, že čím víc člověk ptydepe používá, tím hlouběji se ptydepe těmito vlastnostmi znečišťuje.
BALÁŠ Emocionální přídechy, říkáte? Vždyť tím ale ptydepe ztrácí svůj nejvlastnější smysl!
KUNC Lze to tak říct.
(Zadními dveřmi nahlédne Kubš, kyne ti-

še na Kunce, ten nazna-
čuje,
že
už jde)
BALÁŠ Co se proti tomu dá dělat?
KUNC Celkem nic. Nezlob se, kolego řediteli, ale mohl bych jít?
Mám teď jakési jednání -
BALÁŠ Tak běž -
(Kunc odkvapí zadními dveřmi, Helena chce jít za
ním)
Počkej, Helčo!
HELENA Co je?
BALÁŠ Poslyš, my dva jsme spolu vždycky dovedli mluvit jako
chlap s chlapem. Řekni mi na rovinu,
ale opravdu na rovinu: nemáš pocit, že nám to s ptydepe nejde
všechno tak, jak by mělo - a že nám, otevřeně řečeno, i
leccos vázne?
HELENA Mám, Honzo.
BALÁŠ Díky!
(Zadními dveřmi nahlédne
Kubš)
HELENA Můžu jít?
BALÁŠ Běž, děvče -
(Helena odkvapí zadními dveřmi. Ba-
láš
přechází za-
myšle-
ně po místnosti, pak usedne a
opět promluví k tajným
dvířkám)
Kolego Grossi -
GROSS (za scénou) Prosím, kolego řediteli!
BALÁŠ Doufám, že ten včerejšek neberete vážně, to byl jen takový
tyátr. Budu ti tykat, jo?
GROSS (za scénou) Samozřejmě, kolego řediteli, budu rád!
BALÁŠ A vůbec - polez ven, člověče! Přece nebudeš dělat takovou
práci! Ty! Nechápu, proč bys ne-
mohl zůstat dál náměstkem!
GROSS (za scénou) Po tom všem?
BALÁŠ Musíme přece, sakra, něco riskovat! Já tě prostě nedám!
Máme teď určité těžkosti - s ptydepe
nám nejde všechno tak, jak by mělo -
GROSS (za scénou) Slyšel jsem -
BALÁŠ A v téhle situaci tě tady prostě potřebuju!
(Tajnými dvířky se vysouká po kolenou a pozpát-
ku Gross)
Posaď se!
(Gross usedá)
Kde je nadšení, které všichni měli, když jsme s ptydepe začínali!
Víš, já šel za ptydepe jako beran - nespal jsem - dřel
- organizoval - pil jsem jen vodu - jedl fenmetrazin - když šlo

o věc, neznal jsem bratra - no však si jistě vzpomínáš -
GROSS Vzpomínám -
BALÁŠ Byla to nejlepší doba mého života. A vidíš - takhle to dopadá! To jsme přece nechtěli!
GROSS Však ono se to zas nějak dá dohromady -
BALÁŠ Poslyš, Pepku, my to spolu zase všechno dáme do pořádku! Ty máš zkušenosti z dřívějška - víš, jak se to dělalo, když to klapalo - já zase vím, jak by se to mělo dělat, aby to klapalo - když se spojíme, tak by v tom byl čert, aby to nešlo! Máš večer čas?
GROSS Ano -
BALÁŠ Sejdeme se někde v klidu u piva a všechno si to pořádně promyslíme! Uděláme si takovej ma-
lej fárplán, abysme věděli, jak na to. O koho jinýho se tady můžu opřít, když ne o tebe?
GROSS Ale já -
BALÁŠ (přeruší ho) A teď jdi pro Jirku, ať zase hezky nakluše do pozorovatelny. Už se v tom osvědčil a musí pochopit, že ve vyšších funkcích teď potřebujeme především odborníky.
(Gross odejde zadními dveřmi. Del-
ší pauza. Ba-
láš se prohledává, ale cigarety nenalézá. Podívá se na hodinky. Pak se zadními dveřmi vrátí Ma-
šát. Nese desky a rychle mí-
ří k postranním dve-
řím)
BALÁŠ Zdeňku!
(Mašát se zastaví)
Ještě jsi mi neřekl, jak jsi na tom s překlady z ptydepe!
MAŠÁT Z ptydepe jsem nepřeložil ještě nic.
(Zadními dveřmi vstoupí Kunc, nese desky a mí-
ří k postranním dve-
řím)
BALÁŠ Doktore!
(Kunc se zastaví)
(K Mašátovi) Jak to?
MAŠÁT Nikdo si ještě nepřinesl povolení tady od Kunce.
BALÁŠ Doktore, proč nechceš nikomu vystavit povolení k překladu?
KUNC Copak můžu vystavovat povolení bez osobně-evidenčních materiálů?
(Zadními dveřmi vstoupí Helena, nese desky a mí-
ří k postranním dve-
řím)
BALÁŠ Helčo!
(Helena se zastaví)
(Ke Kuncovi) A to ti ještě nikdo ty materiály od Heleny nepřinesl?
KUNC Nikdo.
BALÁŠ Helčo! Proč nikomu nechceš vydat ty zatracené evidenční materiály?

HELENA Můžu je vydat jedině, až budu vědět, že nejsou v rozporu se závěry, obsaženými ve vyro-
zuměních, a tyto závěry se nemůžu dozvědět, protože vyrozumění jsou psána v ptydepe a já, jak víš, nesmím překládat.
Citrony mi to děvče ještě nepřineslo?
BALÁŠ Proč jim to tedy nepřekládá Mašát?
MAŠÁT Překládám jen na Kuncovo povolení!
BALÁŠ Tak musí Kunc dávat povolení!
KUNC Nemůžu, když nikdo nemá materiály od Heleny!
BALÁŠ Slyšíš to, Helčo? Musíš přece jen vydávat ty materiály!
HELENA Vždyť nesmím překládat!
BALÁŠ Proč jim to tedy nepřekládá Mašát?
MAŠÁT Překládám jen na Kuncovo povolení!
BALÁŠ Tak musí Kunc dávat povolení!
KUNC Nemůžu, když nikdo nemá materiály od Heleny!
BALÁŠ Slyšíš to, Helčo! Musíš přece jen vydávat ty materiály!
HELENA Vždyť nesmím překládat!
BALÁŠ Proč jim to tedy nepřekládá Mašát?
MAŠÁT Překládám jen na Kuncovo povolení!
BALÁŠ Tak musí Kunc dávat povolení!
KUNC Nemůžu, když nikdo nemá materiály od Heleny.
BALÁŠ Slyšíš to, Helčo? Musíš přece jen vydávat ty materiály!
HELENA Vždyť nesmím překládat!
BALÁŠ To by mě zajímalo, kdo si tenhle začarovaný kruh vymyslel!
MAŠÁT, KUNC, HELENA (sborově) Ty, kolego řediteli!
BALÁŠ No a? Tehdy byla přece docela jiná situace! Tehdy to mělo hluboký smysl! Dnes jsme ale už
dál, a proto zavádím s okamžitou platností tyto zjednodušující změny v dosavadních směrnicích o překládání ptydepo-
vých textů - Za prvé: Helena může vystavovat osobně-evidenční materiály, aniž by znala obsah vyrozumění. Za druhé:
Kunc může vydat povolení k překladu i bez osobně--evidenčních materiálů. Za třetí: Mašát nebude při překládání žádné
povolení od Kunce vyžadovat. Jasné? Že si můžeme dovolit tato opatření, je dalším výmluvným dokladem správnosti
naší cesty!
(Baláš podá Ma-
šátovi
svůj dopis)
A teď mi to přelož!
MAŠÁT (čte) Protest. My, níže podepsaní pracovníci účtárny, ostře protestujeme proti umístění našich
kanceláří ve sklepě a oznamujeme, že už nadále nemůžeme pracovat v takových podmínkách, jaké nyní máme -
BALÁŠ (přeruší ho) To stačí! Můžete pokračovat v práci -
(Baláš odejde zadními
dveřmi. Ma-
šát, Kunc a Helena chvilku
mlčky stojí, pak se poote-
vřou zadní dve-
ře, objeví se

Kubš a pokyne jim, aby
šli za ním.
Všichni rychle odejdou zadními
dveřmi. Pauza. Pak zadními
dveřmi
přicházejí Gross s Jirkou. Jirka je nasupený, mra-
čí se, vztekle kopne do
vě-
šáku, pak do stolu, pak si odplivne, poklekne a za-
čne se soukat do tajných dví-
řek.
Když je
uvnitř, vyhodí odtud popuze-
ně hasicí
přístroj. Gross ho vezme a zamí-
ří k zadním dve-
řím. Vtom jimi ale vstoupí Marie se sí-
ťovkou plnou citro-
nů.
Když spat-
ří Grosse,
překvape-
ně se zastaví)
MARIE Víte, co by z toho bylo, kdyby vás tady někdo viděl?
GROSS Nejsem už pozorovatelem -
MARIE Jak to?
GROSS Baláš mě udělal zase náměstkem -
MARIE Gratuluju!
GROSS Prosím vás - k čemu? Bylo by pro mě lepší, kdybych mohl
zůstat pozorovatelem -
MARIE Rozumím - nečekají vás asi příjemné úkoly -
GROSS Nemluvme o tom! Mějte se tu hezky - a přijďte se někdy za
mnou podívat!
(Gross zvolna zamíří k zadním dve-
řím)
MARIE Kolego náměstku -
GROSS (zastaví se) Ano?
MARIE Už vám někdo přeložil tamto - co jste chtěl včera
přeložit?
GROSS Vyrozumění? Ne. A nikdo mi to podle platných nařízení ani
přeložit nemůže. A snad je to na-
konec lepší -
MARIE Myslíte, že bude záporné?
GROSS Naučil jsem se čekat vždycky to nejhorší -
MARIE Oni vám při inventarizaci na něco přišli?
GROSS Ne. Měl jsem sice zrovna razítko doma, to je pravda, ale
nosil jsem ho domů z pracovních dů-
vodů, a ne kvůli dětem, jak mi předhazují. Jestli si s ním hrál
Otík za celou dobu dvakrát!
MARIE Když máte čisté svědomí, tak se nemáte čeho bát! Vaše
nevina se prokáže, musíte ale bojo-

vat! Já věřím, že když se neustupuje, musí pravda vždycky nakonec vyjít na povrch!
(Gross jde k Marii, smutně se na ni usměje a pohladí ji po tvá-
ři)
GROSS Co vy víte o světě, milé dítě. Ale přesto: kéž byste vždycky zůstala taková! Víte, člověk musí
být v životě pevný! Já bohužel moc pevný nikdy nebyl, jsem spíš takový intelektuální typ, nerozhodný, pořád plný po-
chyb a ohledů, spíš snílek než muž činu - a to je moje smůla.
(Pauza)
Když to tak vezmu kolem a kolem, vidím, že mnoho věcí jsem si v životě vlastně zpackal sám. Obvykle jsem příliš br-
zy ustupoval, příliš snadno jsem podléhal výhrůžkám, příliš jsem důvěřoval lidem.
(Pauza)
Jestli budu mít ještě někdy vliv na běh věcí, pokusím se dělat všechno jinak! Míň duchaplných slov, ale víc reálných či-
nů; věcnost, chladná hlava, neústupná hrdost, přísnost a kritičnost - především na sebe sama - to jsou vlastnosti, které mi vždycky scházely.
(Pauza)
Snad je to částečně tím, že patřím k takové divné, ztracené generaci - rozdali jsme se v drobných, nejlepší léta svého života jsme investovali do věcí, které za to nestály, a tak dlouho jsme mluvili o velkém poslání, které máme, až jsme dočista zapomněli něco skutečně velkého vykonat. No prostě - lítali jsme v tom pěkně! Ale já věřím - aspoň pokud jde o mě - že si to dokážu aspoň reálně a bez hysterické sebelítosti přiznat, že se z těch všech otřesů dokážu vzpamatovat, že jsem pořád ještě schopen za vším, co bylo, udělat pořádnou tečku a začít docela znovu a docela jinak!
MARIE (dojatě) Máte s sebou to své vyrozumění?
GROSS Snad nechcete -
MARIE Jsem dospělá a vím, co dělám. Dejte to sem!
(Gross vyndá své vyrozumění, podá je Marii, ta je vzruše-
ně
čte)
Vážený kolego řediteli, poslední inventarizace na vašem úseku ukázala, že vznesené obvinění z pravidelného odcizová-
ní razítka s bankovním spojením pro nepříslušné účely je ve vašem případě zcela bezpředmětné a že je naopak nutné vyzdvihnout její vysoce pozitivní výsledky, jasně prokazující, že vedete úřad svědomitě a odpovědně, a že zasluhujete tudíž plnou důvěru. Potvrzuje to ostatně také skutečnost, že od začátku zastáváte zcela ujasněné stanovisko v otázce ptydepe. Náš vztah k této akci byl vždycky naprosto odmítavý, protože ji hodnotíme jako hluboce škodlivý pokus po-
stavit úřední styk na zmatený, nereálný a antihumanistický základ a svést oprávněnou snahu o jeho maximální přesnost

na vyložené scestí. Doporučujeme vám, abyste co nejrozhodněji a nejrychleji zlikvidoval všechny případné pokusy zavést do vašeho úřadu ptydepe a abyste ostře zúčtoval se všemi, kdo ptydepe šířili kvůli svému osobnímu prospěchu a bez ohledu na jeho důsledky. Přejeme vám mnoho úspěchů v další práci a jsme s kolegiálním pozdravem - podpis nečitelný.

GROSS (po chvíli vážně) Děkuji vám, Marie. Konečně mám příležitost dokázat, že je ve mně víc občanské statečnosti, než kolik jsem jí zatím kdy v životě uplatnil! Slibuji vám, že tentokrát už neuhnu před ničím, i kdybych tím riskoval existenci!

(Gross uchopí svůj hasicí přístroj a energicky zamíří k zadním dveřím. Marie plaše vyhrkne)

MARIE Líbíš se mi -

GROSS Tvou sympatii si teprve musím zasloužit! Nazdar!

(Gross odejde zadními dveřmi. Pauza)

JIRKA (za scénou) Udělala jsi blbost, Marie!

MARIE (zděšeně) Vy jste tady?

JIRKA (za scénou) Před chvílí jsem se vrátil. A nelituji toho. Zajisté chápeš proč!

HELENA (za scénou) Tak co je s těma citronama?

MARIE (tiše) Chápu -

Konec devátého obrazu

DESÁTÝ OBRAZ

Kancelář ředitele. Baláš sedí za stolem a hledá marně po kapsách cigarety. Hana se češe. Zadními dveřmi energicky vstoupí Gross s hasicím přístrojem.

GROSS Přicházím, abych vám oznámil, že je konec vaší éry. Právě mi bylo přeloženo vyrozumění, které jsem dostal a z něhož jasně vyplývá nejen to, že pokud jde o razítko, jsem nevinen, ale především to, že jsem jediným právoplatným ředitelem tohoto úřadu. Dále jsem v tomto vyrozumění vyzván, abych okamžitě a co nejrozhodněji skoncoval s ptydepe -

BALÁŠ Haničko -

HANA Prosím, kolego řediteli?

BALÁŠ Nepůjdete si pro buráky?

HANA Mohu?

BALÁŠ Běžte a přineste mi cigarety!

(Hana odkvapí zadními dveřmi)

Promiň. Co jsi říkal?

GROSS Mimoto jsem v něm vyzván, abych okamžitě skoncoval s ptydepe a abych přísně zúčtoval se všemi, kteří se do jeho zavádění angažovali kvůli svému osobnímu prospěchu. Jinými slovy: historie dala za pravdu mně a já - opíraje se opět o pravomoc, která mi přísluší - (Postranními dveřmi nahlédne Kubš)
BALÁŠ Za chvilku, Kubši, jo?
(Kubš opět při- vře dve- ře)
Co jsi říkal?
GROSS Jinými slovy: historie dala za pravdu mně a já - opíraje se opět o pravomoc, která mi přísluší - vyvodím z toho, co se stalo, patřičné důsledky. Způsob, jakým jste se zmocnil tohoto úřadu a vnutil mu ptydepe, volá po odplatě. Jsem humanista a má koncepce - (Zadními dveřmi se vrací Hana s pytlíkem oří- šků a cigaretami. Cigarety dá Balá- šovi, pytlík si dá do tašky. Usedne a pokra- čuje v česání)
BALÁŠ Díky, Haničko!
(Baláš si s chutí zapálí)
Co jsi říkal?
GROSS Jsem humanista a má koncepce vedení tohoto úřadu vychází z ideje, že každý úředník je člo- věk a musí být stále víc člověkem. Proto musím bojovat proti každému, kdo by chtěl tuto ideu poplivat. Boj za vítězství rozumu a mravnosti - (Postranními dveřmi nahlédne Kubš)
BALÁŠ Za chvilku, Kubši, za chvilku!
(Kubš opět při- vře dve- ře)
Co jsi říkal?
GROSS Boj za vítězství rozumu a mravnosti stavím nad mír za cenu jejich ztráty. A boj proti všemu, co jste tu napáchal, dobojuji až do konce. Myslím, že není za těchto okolností udržitelné, abyste nadále setrvával v na- šem úřadě. Buďte tak laskav a vystěhujte se z mého stolu!
BALÁŠ (nabízí Grossovi cigaretu) Nechceš?
GROSS Říkal jsem, abyste byl tak laskav a vystěhoval se z mého

stolu!
BALÁŠ Vem si! Jsou výborné -
GROSS Vystěhujte se z mého stolu!
BALÁŠ Po obědě, jo?
GROSS Jsem rád, že nekladete zbytečný odpor. Stačí po obědě.
BALÁŠ Nevím, proč bych měl klást nějaký odpor!
GROSS Vy se mnou souhlasíte?
BALÁŠ Ovšem.
(Gross překvape-
ně postaví hasicí
přístroj na zem)
GROSS Jak to?
BALÁŠ Prozřel jsem.
GROSS Skutečně?
BALÁŠ Ano. Poznal jsem, že ptydepe je nesmysl. Věřil jsem v ně, bojoval jsem za jeho prosazení, ale bylo to celé omyl. Subjektivně jsem to myslel dobře, ale objektivně sehrálo mé úsilí negativní úlohu, a proto musím chtě nechtě nést všechny ostré důsledky svých činů.
(Postranními dveřmi nahlédne
Kubš)
Ještě okamžik, Kubši!
(Kubš
opět
při-
vře dve-
ře)
GROSS To říkáte upřímně? Mate mě váš klid -
BALÁŠ Můj klid vyplývá z toho, že tvá přísná, ale spravedlivá slova vyjadřují věci, které už dlouho tragicky cítím, a že mě proto naplňují silným pocitem úlevy, že už nebudu nucen pokračovat v díle, kterému nevěřím, a že bude konečně zjednána náprava chyb, které jsem způsobil. Přeju ti hodně zdaru při likvidaci všech zhoubných ná-
sledků ptydepe a pevně věřím, že tvá práce bude přinejmenším tak úspěšná, jak byla má neúspěšná. Budu ti pomáhat, seč mi budou mé skromné síly stačit. (Nabízí Grossovi cigaretu) Vem si!
GROSS Děkuji. Zdá se, že jste šel do sebe -
BALÁŠ Ano.
GROSS Možná, že jste se opravdu upřímně mýlil -
BALÁŠ Určitě.
GROSS Jak jste to myslel - že mi budete pomáhat?
BALÁŠ Fakt nechceš cigaretu?
GROSS Nemám chuť. Jak jste to myslel, že mi budete pomáhat?
BALÁŠ Ale jsou opravdu báječné!
GROSS Věřím. Jak jste to myslel - že mi budete pomáhat?
BALÁŠ Jestli si nevezmeš, urazíš mě! No ve funkci náměstka přece!
GROSS Jde zřejmě o určité nedorozumění - říkal jsem, že opustíte úřad -

BALÁŠ Přece bys nešel tak daleko!
GROSS Je mi líto, ale umínil jsem si, že tentokrát budu neústupný. Nechci opakovat své staré chyby!
BALÁŠ Nezlob! Já tě tady taky nechal jako náměstka!
GROSS To bylo něco jiného! Měl jsem být správně ředitelem a pravda byla na mé straně!
BALÁŠ To víme teď všichni!
GROSS Mně to bylo jasné od začátku!
BALÁŠ To je snadné - být vždycky od začátku proti! Daleko těžší je za něčím jít - i s rizikem, že si rozbiješ hubu!
GROSS To ale nic nemění na skutečnosti, že jste hlavní viník, a musíte nést tedy i hlavní trest! Prostě si sbalíte svých pět švestek, půjdete odtud a basta!
BALÁŠ A když nepůjdu?
GROSS Půjdete!
BALÁŠ Ty jsi nějakej hrhr! (Vyndá papír a ukáže ho Grossovi) Poznáváš tenhle papír? Je to dodatečný příkaz k zavádění ptydepe, a pokud se nemýlím, je na něm tvůj podpis, nikoli můj! Anebo jsi snad nebyl v té době ředitelem ty? Kdo je tedy hlavní viník? (Postranními dveřmi nahlédne Kubš) Hned to bude, Kubši, hned! (Kubš opět přivře dveře) Tak co?
GROSS Ten jeden podpis je přece nicotná směšnost ve srovnání se vším, co jste v té věci podnikl vy!
BALÁŠ Před historií existují bohužel jen takové podpisy!
GROSS Nehledě k tomu, že k tomu podpisu jste mě prostě donutil!
BALÁŠ Já? Nevzpomínám si -
GROSS No přece tou léčkou s autentizací sešitu!
BALÁŠ O tom bych, být tebou, nemluvil!
GROSS Proč ne?
BALÁŠ Copak to nechápeš? Nebýt historky se sešitem, mohl bys tvrdit, že jsi podepsal ptydepe z upřímného přesvědčení - což by tě sice neomlouvalo, ale aspoň tvůj čin nějak lidsky vysvětlovalo -, zatímco odvoláš-li se na sešit, přiznáš tím, že jsi ptydepe zavedl jen z nicotné osobní zbabělosti, abys unikl spravedlivému trestíku za sešit, neváhal jsi uvrhnout celý úřad do téhle katastrofy. A nebýt naopak podepsání ptydepe, mohl bys předstírat, že jsi v případě sešitu netušil protiprávnost svého činu, zatímco podepsáním jsi přiznal plné vědomí jeho trestnosti a panický strach z ní. Takže, jak vidíš, obě tvé viny jsou tak originálně navzájem propojeny, že jedna mnohonásobně umocňuje druhou, a kdybys k vině za ptydepe dobrovolně přiznal i vinu za

sešit, nenechal bys už nikoho na pochybách o pravém viníkovi všeho, co se stalo. Tak co, dohodneme se?
GROSS Odejděme tedy oba!
BALÁŠ Pokud jde o mne, nevím, proč bych odcházel.
(Pauza)
GROSS (tiše) A vy byste mi skutečně ve všem poctivě pomáhal?
BALÁŠ Jsem rád, že se náš rozhovor konečně dostává do věcných kolejí. Samozřejmě, že bych ti po-
máhal. Vezmi si -
(Baláš nabízí Grossovi cigaretu, Gross si bere, Ba-
láš mu zapaluje)
GROSS Máte řadu zkušeností - dovedete jít za věcí jako beran - šel byste jako beran i proti ptydepe?
BALÁŠ Nedovedu pracovat jinak!
(Postranními dveřmi nahlédne
Kubš)
Už to bude, Kubši, hned -
(Kubš
opět
při-
vře dve-
ře)
GROSS (nejistě) Někdo to ale odsrat musí - znáte lidi -
BALÁŠ To nech na mně! (Volá k postranním dveřím) Kubši, už!
(Postranními dveřmi vstoupí
Kubš, za ním jdou Ma-
šát, Kunc a Helena,
všichni
tři s deskami, které
měli
už v
přede-
šlém obraze. Sta-
vějí se do
řady, otvírají desky, jako by se chystali k sborové
recitaci)
Můžete začít!
(Kubš jim dá rukou povel, za-
čínají slavnost-
ně
číst)
MAŠÁT, KUNC, HELENA Vážený kolego řediteli! Delegace, která k tobě pod
vedením tady kolegy Kubše přichází, je složena z lidí, kteří do posledního okamžiku upřímně věřili v ptydepe a stáli v
čele jeho zavádění. O to těžší pro nás, tvé věrné
spolupracovníky, nyní je, předstupujeme-li před tebe jako
delegace,
která tě jde varovat před možnými následky dalšího šíření ptydepe. Avšak právě proto, že jsme pro ptydepe tolik uděla-
li, cítíme povinnost jako první upozornit na prohlubující se a

neřešitelné rozpory, s nimiž je jeho zavádění spojeno -
(Baláš jim nazna-
čí,
že mohou
přestat)
BALÁŠ Drazí přátelé! Vím dobře, možná lépe než vy sami, jak
zoufalá je situace, do níž jsme se s
ptydepe dostali, a ubezpečuji vás, že mi způsobila už nejednu
bezesnou noc. Jako dosavadní ředitel beru na sebe také
podstatný díl viny za celou věc. Mysleli jsme to dobře, ale
dělali špatně. Prostě jsme se mýlili, a teď musíme statečně a
bez jakéhokoli pocitu ukřivdění nést důsledky svých činů a s
dvojnásobnou energií bojovat za nápravu všeho, co jsme
zkazili. Podnikl jsem - v souladu s vyššími pokyny - některé
první kroky, s nimiž vás nyní seznámím, neboť už kon-
krétně směřují ke smělému řešení situace, na kterou mě přicházíte
upozornit. Především odstupuji z funkce ředitele a
předávám ji tomu, kdo je k ní nejpovolanější: tady kolegovi
Grossovi, který si pronesl údobím ptydepe neposkvrněný
štít, navíc ještě obohacený o některé křivdy, kterých jsme se na
něm dopustili. Sám vděčně přijímám z rukou kolegy
Grosse funkci jeho náměstka, a to především proto, abych mohl
pilnou prací prokázat svou vůli pracovat v novém du-
chu, a odčinit tak vše špatné, čeho jsem se v dobrém úmyslu
dopustil. A nyní předávám slovo kolegovi Grossovi -
GROSS (rozpačitě) Co k tomu dodat? Nezlobím se na vás. Vím, že
jste to mysleli poctivě. Důkazem to-
ho je i tato vaše delegace, která přichází ve jménu rozumu a
mravnosti. Tedy: co bylo - bylo, nemluvme už o tom. O co
teď běží, je budoucnost!
(Mašát, Kunc a Helena se dívají táza-
vě na
Kubše. Ten jim nazna-
čí, aby oto-
čili stránku)
MAŠÁT, KUNC, HELENA (čtou) Promiňte, kolego řediteli, ale my se
nemůže-
me spokojit s tak stručným vysvětlením. Vložili jsme svůj život
do boje za nesprávnou věc a chceme vědět, kdo za to
může a kdo z toho těžil. Byli jsme podvedeni a máme právo vědět,
kdo nás podvedl!
GROSS (tiše k Balášovi) Odpovíte na to?
BALÁŠ (tiše ke Grossovi) Jo. (Nahlas) Přátelé! My všichni jsme
tím vinni!
HELENA (na Kubšův pokyn) To je fráze!
MAŠÁT (na Kubšův pokyn) Chceme znát konkrétní osoby!
KUNC (na Kubšův pokyn) Jména!
BALÁŠ Dobře, řeknu vám je tedy! Všichni jste si pravděpodobně
všimli, že po našem úřadě chodil od
jisté doby záhadný mlčící muž, o němž jsme nikdo nevěděl, co
vlastně u nás dělá. Sám jsem poznal toho člověka nejlé-

pe, protože jsem byl pod jeho přímým dohledem. Nevyčerpatelná byla studnice metod, jimiž nás nutil dělat věci, s nimiž jsme nesouhlasili. U všeho byl přítomen - vždy zahalen rafinovaně do roušky nenápadnosti a tichého pobočnictví. A není náhoda, že tato šedá eminence ptydepe, tak pečlivě vždy dbající o to, aby se navenek nezkompromitovala, vetřela se dnes - kdy je věc, které tak patolízalsky sloužila, nadobro prohrána - do čela vaší delegace, zneužívajíc vaší poctivé důvěry a odvracejíc od sebe každé podezření maskou kritického postoje k ptydepe.
(Kubš se zoufale obrací na Mašáta, Kunce, Helenu a Hanu.
Všichni se ale od
něho odvracejí. Hrobové ticho.
Kubš
přeběhne rozčilelně místnost, zastaví se u zadních dveří a zvolá)
KUBŠ Ať zhynou umělé jazyky! Ať žije přirozená lidská řeč! Ať žije člověk!
(Kubš odejde. Rozpačitá pauza. Po chvilce
někdo zaklepe na zadní dveře,
všichni se k nim otočí. Pauza. Zaklepání se opakuje. Tázavé pohledy.
Třetí zaklepání)
GROSS Dále!
(Zadními dveřmi vstoupí
Šuba)
BALÁŠ Nazdar, Šubo! Pojď dál! To je kolega Šuba -
(Šuba se
všem ukloní, pak usedne na
Kubšovo místo.
Všeobecné uvolnění)
GROSS Abych to tedy dopověděl: o co teď běží, je budoucnost. Vyzývám vás, abyste všechny své
nejlepší síly vložili nyní do boje za rychlý a úspěšný návrat přirozeného lidského jazyka, naší milované mateřštiny -
BALÁŠ (přeruší ho) Počkej, Pepku! Kolegové jsou už jistě unaveni, co bude dál, to si můžem vyříkat
zítra. Teď navrhuji, abychom šli společně na oběd! Kdo je pro?
(Mašát, Kunc, Helena,
Šuba a Hana ihned zvednou ruce)
MAŠÁT Tomu říkám nápad!
KUNC Bravo!
HELENA Hurá na guláš!
BALÁŠ Sraz je za čtvrt hodiny na překladatelském středisku!

(Mašát, Kunc a Helena se vyhrnou zadními
dveřmi)
Tak to bychom měli. Není ti zima, Šubo?
(Šuba zakroutí hlavou, jde ke stolu a za-
čne sbírat papíry, které tam le-
ží, a strkat je do kapes. Ba-
láš jde k hasicímu
přístroji, visícímu na zdi, sundá ho a oba pak od-
cházejí zadními dveřmi)
GROSS Zdá se, že věci vzaly rychlý spád -
HANA Kolego řediteli -
GROSS Nemohl jsem dělat nic jiného - otevřený odpor by znamenal
můj konec - takhle můžu aspoň
leccos jako ředitel zachránit -
HANA Kolego řediteli -
GROSS A vůbec - kde stojí psáno, že se z Baláše nevyklube
nakonec docela užitečný člověk? Když
ho využiji na správném místě -
HANA Kolego řediteli -
GROSS Co je?
HANA Mohu na oběd?
GROSS Běžte!
(Hana si rychle bere příbor a odchází zadními
dveřmi. Gross hledí prázd-
ně
před sebe. Postranními
dveřmi vstoupí Ba-
láš se
Šubou, oba si nesou
příbory a mí-
ří k zadním dve-
řím)
(Pro sebe) Proč se nemůžu stát zase malým chlapcem! Začal bych
docela jinak!
BALÁŠ Začal bys možná jinak, ale skončil stejně, tak to máš fuk!
(Baláš se
Šubou odejdou zadními
dveřmi. Gross
ješ-
tě chvilku hledí do prázdna, pak vezme
svůj hasicí
přístroj, po-
věsí ho na jeho
původní místo, vezme si ze zásuvky
příbor a odchází pomalu zadními
dveřmi)
Konec desátého obrazu

JEDENÁCTÝ OBRAZ
Ptydepové uči-
liš-

tě. Na
židlích sedí
opět
všichni
čty-
ři
žáci,
včet-
ně Kalouse. Perina
předná-
ší.
PERINA Základní chybou ptydepe bylo, že se nekriticky přeceňoval
význam redundance. Redun-
dance se stala kampaní, heslem dne, přičemž se docela zapomnělo,
že mimo užitečnou redundanci, snižující nebezpečí
nesprávných interpretací textu, a zvyšující tudíž jeho
spolehlivost, existuje i redundance neužitečná, spočívající jen
v
mechanickém prodlužování textu. V honbě za maximální redundancí
vkládali dokonce někteří snaživí úředníci mezi
ptydepová slova, už tak dost dlouhá, další takzvaný prázdný text,
slepě zvyšující procento redundance, takže délka
úředních textů neúměrně a zcela nesmyslně rostla.
(Zadními dveřmi vstoupí Ba-
láš a
Šuba s
příbory, procházejí místností, Ba-
láš poklepe uznale
předná-
šejícího Perinu na rameno, oba pak odejdou po-
stranními dveřmi)
Slyšel jsem například o případu, že strohé předvolání na
vojenskou správu si vyžádalo šestatřicet hustě popsaných stran
textu. Jiným zhoubným úkazem byly některé stylistické konvence,
které v údobí ptydepe vznikly: snaha o maximální
nepodobnost mezi následujícím a předchozím, z níž tyto konvence
vyrůstaly, omezovala stále víc možnosti dalšího po-
kračování textu, až v určitých případech buď mohl text pokračovat
vždycky už jen jedním možným způsobem, takže je-
ho autor ztratil jakýkoli vliv na své sdělení, anebo prostě
nemohl pokračovat vůbec.
(Zadními dveřmi vstoupí Gross s
příborem, mí-
ří k postranním dve-
řím,
když ale sly-
ší Perinu, zarazí se a poslouchá)
Na všech těchto chybách ptydepe se tvůrčím způsobem poučil nový
syntetický jazyk chorukor, který se už nepokouší
omezit nespolehlivost textu pracným hledáním slov vzájemně si
nejnepodobnějších, ale který toho účinně dosahuje na-

opak cílevědomým podchycením a zorganizováním jejich podobnosti: čím podobnější slova, tím příbuznější je i jejich význam, takže případná chyba v textu reprezentuje jen nepatrnou odchylku v jeho významu.
(Gross odbíhá postranními dveřmi)
Má to nesčetné výhody, mezi nimi i tu, že se chorukor velmi snadno učí - kolikrát stačí znát jediné slovo z určitého významového okruhu, abychom pak sami - bez jakéhokoli dalšího učení - uhádli i četná další slova s podobným významem.
KALOUS (hlásí se) Prosím -
PERINA Prosím?
KALOUS (vstane) Mohl byste nám to demonstrovat na nějakém příkladě? (Usedne)
PERINA Samozřejmě. Pondělí se v chorukoru řekne ilopagar, úterý ilopager, středa ilopagur, čtvrtek ilopagir, pátek ilopageur, sobota ilopagoor. Jak myslíte, že se řekne neděle? No?
(Hlásí se jediný Kalous)
Tak Kalous!
KALOUS (vstane) Ilopagor. (Usedne)
PERINA Správně, Kalous! Máte jedničku! Že to je velmi lehké?
(Kalous přitaká)
No vidíte! A přitom nebezpečí omylu je zcela zanedbatelné, protože splete-li se například úřednice a místo ilopageur napíše na pozvánku na schůzi ilopager, nikterak tím nezkreslí náplň a poslání schůze. Maximálně se stane to, že se úředníci sejdou místo v pátek už v úterý, a věc, o kterou běží, tím bude dokonce urychlena!
Konec jedenáctého obrazu

DVANÁCTÝ OBRAZ
Sekretariát překladatelského střediska. Marie stojí smutně u svého stolu, jsou tu Baláš se Šubou, oba s příbory. Zaznívá sem vzdálený hluk oslavy, jako v šestém obraze. Marie zavzlyká, Baláš na ni pohlédne.
BALÁŠ Nezlobte se, ale slíbil jsem kolegovi řediteli, že budu pracovat jako beran, a nechci se tomu slibu hned první den zpronevěřit nějakými kompromisy. Co je vedle?
MARIE (vzlykajíc) Kolega Wassermann má narozeniny, tak mu kolegové připíjejí -
BALÁŠ Jožka Wassermann? Slyšíš to, Šubo? Jožka má narozeniny!
(Baláš se Šubou míří k postranním dveřím. Vtom

vběhne zadními
dveřmi vzru-
šený Gross s
příborem v ruce)
GROSS Kolego náměstku -
BALÁŠ Ano?
GROSS Co to má znamenat?
BALÁŠ Co?
GROSS Už se tady zase vyučuje nějaký umělý jazyk!
BALÁŠ Chorukor.
GROSS Domluvili jsme se přece, že se do úředního styku vrátí
naše normální mateřština!
BALÁŠ Nepamatuji se, že bychom se na něčem takovém domluvili -
GROSS Ale vždyť v mém vyrozumění jasně stojí -
BALÁŠ Pokud vím, tak o tom, jaký jazyk teď máme používat, tam
nic nestojí. Účtování s ptydepe ne-
znamená, že se zřekneme snahy zavést do úředního styku konečně
přesnost a pořádek. To bychom, tak říkajíc, vylili s
vaničkou i dítě. Nemám pravdu, Šubo?
(Šuba
přikývne)
GROSS Já to chápal tak, že -
BALÁŠ Chápals to špatně. Je vidět, že jsi žil dlouho v izolaci,
která tě tragicky poznamenala ztrátou
živého kontaktu s realitou. Nechci ti mluvit do ředitelských
věcí, ale když vidím, že vyloženě tápeš a že by ses mohl
snadno dostat do konfliktu s názorem většiny našich úředníků,
musím zasáhnout - to se na mě nezlob!
GROSS A nebylo by tedy jednodušší, abyste vy zůstal dál
ředitelem a já vaším náměstkem?
BALÁŠ Tuhle nerozvážnost jsem už jednou udělal a nechci ji
opakovat. Dělejme každý, co nám sedí!
Já mám určité organizační schopnosti, které můžu výborně uplatnit
ve funkci náměstka, ty zas líp uneseš tíhu odpověd-
nosti, která je spojena s funkcí ředitele. Nehledě k tomu, že
lidi potřebujou občas pocit změny! (K Šubovi) Ti se tam nějak
zakecali! Jdem tam!
(Baláš a
Šuba odejdou postranními
dveřmi. Zvuk zábavy zesílí, pak se zase zti-
ší)
MARIE Josefe -
GROSS Copak?
MARIE Ty jsi mi neřekl, že se vrátil pozorovatel -
GROSS No a?
MARIE Všechno slyšel a viděl!
GROSS Co všechno?
MARIE Že ti překládám vyrozumění -
GROSS A co?
MARIE Píchnul to na mě a já dostala okamžitou výpověď, protože
jsem přeložila závažný ptydepový

text bez absolutoria.
GROSS Ptydepe se přece ruší -
MARIE Kolega Baláš mi řekl, že to s tím nesouvisí, zákaz je zákaz, a kde prý máte záruku, že bych neposkytovala neoprávněné překlady i z chorukoru - prý ti slíbil, že bude pracovat jako beran, a nechce se tomu slibu hned první den zpronevěřit nějakými kompromisy -
GROSS Co budeš dělat?
MARIE Nezlob se, že tě tím otravuju, ale ty bys nemohl jeho rozhodnutí zrušit? Nebo se aspoň za mě přimluvit?
(Dlouhá pauza, zábava je hlasitěj-
ší, pak se
opět zti-
šuje. Gross se náhle obrátí k Marii a za-
čne
váž-
ně mluvit)
GROSS Drahá Marie! Žijeme ve zvláštní, komplikované epoše! Jak řekl Hamlet: vymknuta z kloubů, naše doba šílí. Jen uvaž: létáme na Měsíc, ale přitom je pro nás stále těžší doletět ke svému vlastnímu já; ovládáme roz-
pad atomového jádra, ale rozpadu své osobnosti zabránit neumíme; budujeme skvělé komunikace mezi kontinenty, a přitom je pro nás stále větším problémem vybudovat komunikaci člověka s člověkem!
(Krátká pauza, Gross se zamyslí, zazní zábava)
Jinými slovy: náš život ztratil jakýsi vyšší úběžník a my se nezadržitelně rozštěpujeme - stále hlouběji odcizeni světu, lidem i sobě samým. Jsme jako ten Sisyfos - valíme balvan života na kopec jeho iluzorního smyslu, aby se vzápětí sku-
tálel zpět, do údolí své vlastní absurdity. Nikdy nežil člověk tak vysunut na sám okraj neřešitelného rozporu mezi vůlí své mravní subjektivity a objektivní možností její etické realizace. Manipulován, zfetišizován a zautomatizován ztrácí člověk zážitek vlastní totality: zděšen hledí jako cizinec na sebe sama, bez možnosti nebýt tím, čím není, a být tím, čím je.
(Opět krátká pauza, Gross se zamyslí, zábava zazní hlasitěji, pak se Gross náhle obrátí
přímo k Marii a naléha-
vě pokra-
čuje)
Drahá Marie! Ani nevíš, jak strašně rád bych pro tebe udělal to, oč mě žádáš! Tím víc mě ovšem děsí, že fakticky pro tebe nemohu udělat takřka nic, protože jsem vlastně totálně odcizen sám sobě: touha ti pomoci se totiž ve mně osudově střetává s odpovědností, kterou na mě - chtějícího zde zachránit poslední úlomky lidství - uvaluje nebezpečí hrozící našemu úřadu permanentně ze strany Baláše a jeho lidí, odpovědností, která je pro mne natolik závazná, že nemohu ab-

solutně riskovat ztrátu pozice, o niž je opřena, jakýmkoliv
otevřeným konfliktem s Balášem a jeho lidmi!
(Gross se odmlčí, zábava vedle vrcholí, nesrozumi-
telný zpěv se pro-
mění ve volání)
HLASY (za scénou) Živijó! Živijó! Živijó!
(Volání vyvrcholí všeobecným smíchem, pak se
rychle vše uklid-
ňuje - oslava skon-
čila. Postranními
dveřmi
přicházejí v
prů-
běhu Grossovy
ře-
či Ma-
šát, Kunc, Helena, Hana, Ba-
láš,
Šuba, Perina, Kalous a
tři
úředníci, z tajných dví-
řek vylézá Jirka.
Všichni mají
příbory, zastavují se v pozadí a
čekají na Grosse, aby
šli spo-
leč-
ně na
oběd)
GROSS Ostatně nemělo by smysl tuto mou složitou situaci ještě
dál komplikovat jakýmkoliv tragizo-
váním tvých perspektiv. Vždyť nakonec - reálně vzato - jsi ještě
mladá, život máš před sebou a nic jsi dosud neztratila!
Jen uvaž: kolik lidí například může dnes o sobě opravdu odpovědně
říct, že má bratra u divadla? Mizivé promile! Kdo-
ví, možná budeš ještě jednou kolegovi Balášovi vděčná za kariéru
slavné herečky! Hlavně teď nesmíš ztratit naději,
úsměv, lásku k životu a víru v lidi. Rozum do hrsti a hlavu
vzhůru! Vím, že je to absurdní, drahá Marie, ale musím teď
na oběd. Nazdar!
(Gross odejde do pozadí k ostatním, pauza, všichni
se dívají na Marii)
MARIE (tiše) Tak hezky tady se mnou ještě nikdo nepromluvil!
(Všichni zvolna odcházejí - v slavnostním
průvodu,
připomínajícím po-
hřeb - zadními
dveřmi, v rukou
třímají své
příbory. Marie si bere
tašku, skládá své

věci, nasazuje si klobou-
ček, naposled se rozhlédne a pak - dojata - také
odchází)
Konec dvanáctého obrazu
Konec hry

Anděl
strážný
ROZHLASOVÁ JEDNOAKTOVKA

1968
OSOBY
MACHOŇ
VAVÁK
Ozve se zvonek, pak slyšíme kroky a odemykání
dveří.
MACHOŇ Dobrý den. Pan Vavák?
VAVÁK Ano, to jsem já. Dobrý den -
MACHOŇ Výborně, jsem tu tedy správně. Můžu dál?
VAVÁK Prosím - prosím -
(Zabouchnutí dveří, kroky)
Tudy prosím - tak - zde si odložte - ten kufr si můžete nechat
tady -
MACHOŇ Vezmu ho s sebou. Nebylo by tu něco na přezutí? Mám totiž
nové boty a hrozně mě tlačí -
VAVÁK Prosím - zde jsou mé papuče -
MACHOŇ A co budete mít vy?
VAVÁK Budu v ponožkách. Mohu se zeptat -
MACHOŇ To je obývací pokoj?
VAVÁK Ano. Mohu se zeptat -
MACHOŇ A tam je co?
VAVÁK Ložnice.
MACHOŇ A tam?
VAVÁK Pracovna.
MACHOŇ Máte hezký byt. Nepůjdeme raději do pracovny?
VAVÁK Jak si přejete. Mám tam ale nepořádek.
MACHOŇ To nevadí, lepší útulný nepořádek než neútulný pořádek.
(Kroky, otvírání dveří)
Kam si mám sednout?
VAVÁK Třeba sem.
MACHOŇ Radši si sednu sem, mám rád výhled.
VAVÁK Zajímá vás zřejmě, co je v tom kufru. Hned k tomu dojdeme.
Může se tady kouřit?
VAVÁK Samozřejmě.
MACHOŇ Nemám ale cigarety, zapomněl jsem si koupit.
VAVÁK Prosím -
MACHOŇ Oheň máte?
(Zvuk zapalovače, pauza)
Mohl bych prosit o sklenici mléka, máte-li -
VAVÁK Mléka? Podívám se -
(Kroky, pauza, nalévání do sklenice)

Prosím -
MACHOŇ Byl byste tak laskav a hodil ho na chvilku do ledničky?
VAVÁK Jak si přejete -
(Kroky, otvírání ledničky, zabouchnutí, pauza)
MACHOŇ Nežijete si tu špatně!
VAVÁK Ujde to.
(Pauza)
MACHOŇ Hezký výhled!
VAVÁK Ano.
(Pauza)
MACHOŇ Škoda, že to je až ve čtvrtém patře.
VAVÁK Škoda.
(Pauza)
MACHOŇ Jaké máte sousedy?
VAVÁK Skoro je neznám.
MACHOŇ Vy nepracujete v domě?
VAVÁK Jak, prosím?
MACHOŇ Jestli pracujete v domě -
VAVÁK Ani ne -
MACHOŇ Měl byste! Já vím, že to je blbost, ale na druhé straně -
no však to znáte!
VAVÁK Ano - (Pauza) Promiňte, ale chtěl jsem se zeptat -
MACHOŇ Prosím?
VAVÁK S kým mám vlastně tu čest -
MACHOŇ Mé jméno je Machoň. Karel Machoň.
VAVÁK Aha - aha -
(Pauza)
MACHOŇ Můžete mi přinést to mléko?
VAVÁK Ano -
(Kroky, pauza)
Tady je.
MACHOŇ Trochu cukru byste neměl? Každý máme své zvláštnosti!
(Kroky, cinkání cukřenky)
VAVÁK Tady je cukr.
MACHOŇ Díky. (Pauza) Venku je hezky, co?
VAVÁK Hm.
MACHOŇ Slunce svítí -
VAVÁK Hm.
MACHOŇ Jen aby se to nezkazilo!
VAVÁK Hm.
(Pauza)
MACHOŇ Co je tamhle to?
VAVÁK Co?
MACHOŇ No - tamhle -
VAVÁK Jakési knížky.
MACHOŇ Jo? O čem to je?
VAVÁK Filozofie -
MACHOŇ Tak? Hergot, to by mohlo být zajímavé -
(Pauza)
VAVÁK Mohl bych se zeptat, proč jste vlastně přišel?
MACHOŇ Vy mě neznáte?

VAVÁK Nevzpomínám si -
MACHOŇ Však vy si vzpomenete!
VAVÁK (přemýšlí, pak) Z vojny?
MACHOŇ Chodíte často do cirkusu?
VAVÁK Byl jsem všeho všudy jednou, a to je už hezkých pár let!
MACHOŇ Osm. Byl to cirkus Humberto. Seděl jsem vedle vás.
VAVÁK Tak?
MACHOŇ Ano.
VAVÁK To je zajímavé! Nezlobte se, že jsem vás po těch letech nepoznal.
MACHOŇ Mluvili jsme tehdy spolu.
VAVÁK Ano? A o čem?
MACHOŇ Ptal jste se mě, jak se jmenuje provazolezec.
VAVÁK A vy jste to věděl?
MACHOŇ Jiří Špaček.
VAVÁK Máte obdivuhodnou paměť!
MACHOŇ Pak jsme se viděli ještě mnohokrát!
VAVÁK Opravdu? Kde?
MACHOŇ Tak například v Klášterci nad Ohří. Byli jsme v jedné skupině, když nás prováděli po zámku,
předloni v červenci, nevím teď, jestli devátého, nebo šestnáctého.
VAVÁK V Klášterci nad Ohří? Aha, pravda, byl jsem tam na dovolené!
MACHOŇ Tak vidíte, že to nakonec dáme dohromady! Loni jsem s vámi jel pětkrát nebo šestkrát v
tramvaji, vždycky ráno třiadvacítkou do Dejvic -
VAVÁK Loni? Třiadvacítkou?
MACHOŇ Cestou jste si vždycky četl nějaký scénář.
VAVÁK Ale jo, už vím! Bylo to na jaře, že jo?
MACHOŇ Mimo to jsem vás asi třikrát potkal na ulici a jednou jsme do sebe dokonce vrazili -
VAVÁK Promiňte -
MACHOŇ To nic. No a naposled jsme se potkali asi před měsícem, stál jsem při přestávce celostátní
konference o komedii vedle vás tam - no však víte kde -
VAVÁK Vy jste tam byl?
MACHOŇ Zajímalo mě, jak se postavíte k úvodnímu referátu. Mluvilo se v něm o vás -
VAVÁK Tak? Muselo to být hned na začátku!
MACHOŇ Ano, hned v úvodních frázích.
VAVÁK Přišel jsem tam totiž pozdě, zdržel jsem se u zubaře. Vy jste byl na té konferenci - tak říkajíc - z
jakého titulu?
MACHOŇ Říkal jsem přece, že mě zajímalo, jak se postavíte k úvodnímu referátu!
VAVÁK Vy jste znal obsah předem?
MACHOŇ Ne celý -
VAVÁK Vy jste - když dovolíte - chtěl jsem říct, že vás zřejmě poutá k mé osobě nějaký hlubší vztah -
MACHOŇ Především k vašemu dílu. Mám doma všechny vaše hry a

pravidelně navštěvuji vaše
premiéry.
VAVÁK Vážně? To mě těší!
MACHOŇ No a mimoto o vás často mluvíme s kolegy u nás - vaši
práci všichni se zájmem sledujeme a
vaše úspěchy nás pokaždé velice potěší. Mléko už nemáte?
VAVÁK Mám skočit do mlékárny?
MACHOŇ Zatím ne.
VAVÁK Promiňte, ale mohu se zeptat, kde vlastně pracujete?
MACHOŇ Na tom nezáleží.
VAVÁK Velice mě mrzí, že jsem vás hned nepoznal, když jsme se už
tolikrát viděli!
MACHOŇ Nemůžete přece znát každého, kdo zná vás!
VAVÁK Vás bych ale měl znát. Jsem rád, že jsem vás poznal.
MACHOŇ Já také. (Pauza) Co dělá žena?
VAVÁK Je v práci -
(Pauza)
MACHOŇ Také rád slazené mléko?
VAVÁK No tak celkem - ani ho moc nepiji -
(Pauza)
MACHOŇ Máte ještě cigaretu?
VAVÁK Prosím - prosím -
MACHOŇ Jak jste daleko s Andělem strážným?
VAVÁK Jak víte, že se ta hra tak jmenuje?
MACHOŇ Říkal jste to komusi na té místnosti, kde jsem vedle vás
stál, když byla ta konference - no
však víte kde!
VAVÁK Aha, aha. No tak jsem asi v polovině.
MACHOŇ Jsem na to moc zvědavý!
VAVÁK Abyste nebyl zklamán -
MACHOŇ Určitě nebudu, věřím ve vás totiž. Víte - mně jdou takový
věci hrozně těžko z huby - ale já -
abych tak řekl - já vám prostě fandím, no!
VAVÁK Jste laskav.
MACHOŇ Vašeho talentu si velice vážím.
VAVÁK Děkuji.
MACHOŇ Vždycky když můžu, tak vám píchnu -
VAVÁK Jste opravdu velice laskav - děkuji vám! A můžu se zeptat
- v jakém smyslu - mi pícháte -
MACHOŇ Nechme toho!
(Pauza)
VAVÁK Promiňte, ale mohl byste mi přece jen říct - aspoň
několika slovy -
MACHOŇ Nestojí to ani za řeč! Otevřte raději můj kufr!
VAVÁK Prosím - prosím -
MACHOŇ Je v něm totiž dárek pro vás!
VAVÁK Pro mě?
MACHOŇ Nemluvte a otvírejte! Je to jen taková malá pozornost,
abyste viděl, že nemluvím do větru a
že mi na vás skutečně záleží.
(Pauza, otvírání kufru)

VAVÁK To je krásné! Co to je?
MACHOŇ Hádejte!
VAVÁK (přemýšlí, pak) Nový typ vysavače?
MACHOŇ Ne.
VAVÁK (přemýšlí, pak) Pračka?
MACHOŇ Ne.
VAVÁK (přemýšlí, pak) Automatický smeták?
MACHOŇ Přihořívá -
VAVÁK Poddám se!
MACHOŇ Jaderný leštič vlasů.
VAVÁK Prosím?
MACHOŇ Jaderný leštič vlasů.
VAVÁK Jaderný leštič vlasů?
MACHOŇ Ano, jaderný leštič vlasů.
VAVÁK Nikdy jsem o něčem takovém neslyšel!
MACHOŇ Pochopitelně. Je to experimentální prototyp. Vyrobil ho můj bratr, je mechanikem.
VAVÁK Jak jste milý! Taková krásná věc! A prototyp! Škoda -
MACHOŇ Co - škoda?
VAVÁK Škoda, že já si - celkem vzato - nikdy neleštím vlasy -
MACHOŇ No dovolte? Vy? Každý vás zná, všichni se po vás otáčejí, když jdete po ulici, vy přece musíte působit reprezentativně, to dá rozum! Uvidíte, jak budete elegantní!
VAVÁK A jak to funguje?
MACHOŇ Není to nijak složité. Kolik tu máte voltů?
VAVÁK Dvě stě dvacet.
MACHOŇ Tušil jsem to, leštič má totiž vstup pro šestnáct tisíc voltů, přibalil jsem proto malý transformátor.
VAVÁK Jste tak pozorný - na nic nezapomenete!
MACHOŇ Zde se zapíná do zásuvky, zde do leštiče - a tady se leštič spouští -
VAVÁK Mám výčitky svědomí! Neměl jste si dělat takovou škodu! Jak se vám odměním?
MACHOŇ Mou odměnou je vaše radost. Vidíte tento segment?
VAVÁK Ano, připomíná mi křižáckou přilbici.
MACHOŇ Je to takzvaný centrální urychlovač jaderného leštiče. Do tohoto otvoru vsunete hlavu před leštěním, musíte si předtím ovšem umýt vlasy. Zde urychlovač zapnete, zde vyregulujete a už začíná leštit.
VAVÁK Na jakém principu leští?
MACHOŇ Je to velmi jednoduché: zde vzniká sekundární elektrický proud, tudy přechází do vlasů, které zpolarizuje tak, že vlasy vytvoří kolem hlavy vodivý okruh. Do tohoto okruhu se pak tímto stykačem B vpustí primární proud a napětí šestnáct tisíc voltů -
VAVÁK To mě přece zabije!
MACHOŇ Pokud nebudete v urychlovači hýbat zbytečně hlavou, nemůže se vám nic stát. Vrstva vzduchu mezi zpolarizovanými vlasy a pokožkou totiž dokonale

izoluje. A mimoto sekundární proud, i když má
vysoké napětí, má nepatrnou intenzitu - vzpomínáte si přece na
Ohmův zákon!
VAVÁK Ano, ano -
MACHOŇ No a pak tímto kohoutkem vpustíte do urychlovače
z příruční přetlakové xenonové bomby
zahřátý xenon. Jeho atomy strhne proud, obíhající kolem vaší
hlavy ve vytvořeném okruhu, atomy začnou také obíhat,
urychlují se - odtud název segmentu - jako v cyklotronu, až se na
určitém kritickém stupni akcelerace začne xenon
rozpadat na germanium a stroncium. Nastává tu tedy štěpný proces,
jde vlastně o umělou radioaktivitu. Tenká vrstva
germania - germanium je, jak jistě víte, kov - se pak usazuje na
vašich vlasech, čímž právě vzniká efekt,
charakterizovaný vysokým stupněm lesku.
VAVÁK To je opravdu zajímavé! Jak dlouho celý proces trvá?
MACHOŇ Necelé tři hodiny.
VAVÁK No tak - to - no -
MACHOŇ Leštění je ovšem nutno každé dvě hodiny opakovat - vrstva
germania totiž rychle podléhá
korozi, lesklý povlak oxiduje a na vlasech se pak vytváří
kysličník germaničitý, který se nejen neleskne, ale který navíc
působí jako žíravina, schopná vážně ohrozit kvalitu vlasů a
zapříčinit případné oplešatění. Tak na to pozor.
VAVÁK Nezlobte se, jsem laik, ale měl bych jen jeden malý dotaz:
říkal jste, že štěpným procesem přitom
vzniká také stroncium. Není nebezpečí radioaktivního záření?
MACHOŇ Nic není bez rizika. Musíte se rozhodnout: buď lesklé
vlasy, nebo hypochondrická panika!
(Dlouhá pauza)
VAVÁK No tak, popravdě řečeno, vážím si vynalézavosti vašeho
bratra mechanika.
MACHOŇ Děkuji.
VAVÁK Uznávám, že pěkně lesklé vlasy patří k elegantnímu
zevnějšku -
MACHOŇ To je nesporné.
VAVÁK Vím konečně, přesněji řečeno, jsem upřímně přesvědčen, že
tímto leštičem lze dosáhnout lesku,
kterého nedosáhneme žádným olejem na vlasy, což je navíc
nehygienické.
MACHOŇ No prosím!
VAVÁK To všechno tedy uznávám. Přesto si ale nejsem jist, zda
čas, energie, nervy a zdraví, které je nutno
při tomto způsobu leštění vlasů do celého procesu investovat,
jsou tak docela úměrné výslednému - i když jinak
nespornému - efektu.
MACHOŇ No tak jistý nepoměr tu je, to víme s bráchou oba.
VAVÁK V každém případě je to ale nádherný dárek, který si
opravdu nezasloužím.
MACHOŇ Nepůjčil byste mi kapesník?
VAVÁK Prosím -

MACHOŇ Děkuji. (Smrká, pauza) Tumáš.
VAVÁK Skutečně moc hezká pozornost - (Pauza) Opravdu - nezasloužím si to! (Pauza) A to jste za mnou přišel jen proto?
MACHOŇ Ne. To jen tak, abych nepřišel s prázdnou. A stejně mám teď výčitky!
VAVÁK Jaké, prosím vás?
MACHOŇ Nechme toho! Víte, já jsem takový zvláštní člověk: vždycky si někoho oblíbím, a pak bych se pro něho mohl roztrhat! Však mi taky kluci u nás žertem říkají: ty se z těch umělců jednou posereš! He, he, he -
VAVÁK He, he, he -
MACHOŇ Příště halt přinesu něco lepšího -
VAVÁK Nezlobte se už - prosím! Ráno ho určitě vyzkouším -
MACHOŇ Slibujete?
VAVÁK Čestné slovo!
MACHOŇ Kdybyste věděl, co jste tímhle pro mě udělal! Nemohl bych spát, kdybych věděl, že máte nějaké pochybnosti -
VAVÁK Byly to hlouposti! Váš bratr přece ví, co dělá, já jsem jen obyčejný laik! Už se těším, jak prokouknu. Vlastní žena mě nepozná a zamiluje se do mě! He, he, he -
MACHOŇ He, he, he -
VAVÁK He, he -
MACHOŇ He -
(Dlouhá pauza)
VAVÁK No nic -
MACHOŇ Jo, jo -
(Dlouhá pauza)
VAVÁK Jo, jo -
MACHOŇ No nic -
(Dlouhá pauza)
VAVÁK No jo, no.
MACHOŇ Jo. (Dlouhá pauza) Víte, já jsem takový zvláštní člověk: vždycky si někoho oblíbím -
VAVÁK A pak byste se pro něho mohl roztrhat!
MACHOŇ Jak to víte?
VAVÁK Stačí se na vás podívat -
MACHOŇ Jste dobrý psycholog. No a proto jsem vlastně taky přišel: nedá mi to a musím vám pomoct!
VAVÁK Pomoct?
MACHOŇ Prostě a jednoduše jsem se rozhodl, že pro vás udělám všecko, co bude v mé moci. Vím, že tím riskuju, ale já vás prostě nemůžu nechat v týhle situaci, to se na mě nezlobte!
VAVÁK Promiňte - ale já jsem v nějaké situaci? Nevím opravdu o ničem -
MACHOŇ Příteli! Myslím, že jsem vám o svém vztahu k vám řekl a dokázal už dost, proč tedy zrovna přede mnou děláte, že nevíte, o co jde?

VAVÁK Nezlobte se, ale já skutečně - ostatně nejsem si jist, i kdybych byl v nějaké situaci, že bych si po tom všem, co jste pro mě udělal, ještě zasloužil vůbec, abyste -
MACHOŇ Nač ty věčné ohledy a omluvy? Vy umělci musíte mít pořád nějaké zábrany! Kdybych vám nechtěl pomoct, opravdu upřímně, tak bych za vámi přece vůbec nešel! Natož vám přinesl - ale o tom už nebudeme mluvit. Máte hezkou vázanku!
VAVÁK Je to dárek od matky.
MACHOŇ Tak si ji nechte, no!
VAVÁK Proboha, tak jsem to nemyslel, tumáte!
(Pauza, vázání)
MACHOŇ Sluší mi?
VAVÁK Skvěle! (Pauza) Že se k tomu zase vracím; chápejte, ne že bych si nepřál vaši pomoc - nebo že bych si jí nevážil - naopak - a když to říkáte vy, jistě ji potřebuji jako sůl - jenom ale - ke své vlastní hanbě - nevím v tomto okamžiku - v čem pomoc potřebuji -
MACHOŇ Tak podívejte, budu docela otevřený: jste celkem mladý, zachovalý člověk -
VAVÁK Děkuji -
MACHOŇ Jste, to říkám na rovinu, jste! A vydobyl jste si už i všeobecné uznání!
VAVÁK No tak, to snad -
MACHOŇ Vydobyl, proč si to nepřiznat, vydobyl! I nějaký ten peníz vyděláte, leccos už ostatně máte našetřeno -
VAVÁK Hm -
MACHOŇ Samozřejmě, že máte, jen si to přiznejte, a ne málo! Máte hezkou manželku, ale i u ostatních žen máte úspěchy, zvlášť v poslední době -
VAVÁK No tak -
MACHOŇ Jen nezapírejte, vy lišáku!
VAVÁK Když myslíte -
MACHOŇ No vidíte! Hezký byt, auto - prostě život před sebou!
VAVÁK Právě proto jsem ale trochu na rozpacích - když mluvíte o pomoci - nebo mi snad hrozí nějaké nebezpečí?
MACHOŇ To záleží na vás!
VAVÁK Na mně? Tomu nerozumím -
MACHOŇ Když si necháte poradit, nic vám hrozit nebude!
VAVÁK A když si nenechám poradit?
MACHOŇ Víte co? Nechme toho!
VAVÁK Ježíši, tak jsem to nemyslel, hrozně rád si nechám poradit! Chtěl jsem se jen zeptat, co mi vlastně hrozí -
MACHOŇ Když si necháte poradit, tak nic!
VAVÁK Tak už mi to, prosím vás, prozraďte!
MACHOŇ Tak podívejte! Život máte před sebou a byl by nesmysl, abyste všechno, čeho jste pracně dosáhl, ztratil pro nějakou hloupou maličkost.
VAVÁK To určitě! Jakou maličkost?

MACHOŇ Holíte se?
VAVÁK Každé ráno!
MACHOŇ Díváte se při tom do zrcadla?
VAVÁK Ovšem!
MACHOŇ A nevšiml jste si dosud na sobě ničeho?
VAVÁK Čeho jsem si měl všimnout?
MACHOŇ Jen si vzpomeňte!
VAVÁK Že nemám lesklé vlasy? Od zítřka to bude jiné -
MACHOŇ O vlasy nejde -
VAVÁK Skutečně nevím, co máte na mysli!
MACHOŇ A co vaše uši?
VAVÁK Mé uši? Co je s nimi?
MACHOŇ Nikdy jste si nevšiml jejich velikosti?
VAVÁK Trochu mi odstávají, ale nechápu, jaký to má vztah k mé budoucnosti -
MACHOŇ Odstávají! Vždyť je máte jak plachty!
VAVÁK A i kdyby - tak co?
MACHOŇ Jestli mi nevěříte, nebo jestli si myslíte, že vás vodím za nos, klidně mi to řekněte a já půjdu!
VAVÁK Promiňte - ujelo mi to - samozřejmě vím, že mám uši jako plachty! A dál?
MACHOŇ Uvažujte, prosím vás: na co má člověk uši?
VAVÁK Aby slyšel, ne?
MACHOŇ Samozřejmě! A když má někdo nepřirozeně velké uši, co to znamená?
VAVÁK To je snad náhoda, jaké má člověk uši, ne?
MACHOŇ To přece nemyslíte vážně! Anebo vy věříte na náhodu?
VAVÁK No tak -
MACHOŇ Tak vidíte! Kdepak, příteli, v přírodě je všechno zákonité!
VAVÁK Je. To je ale snad věc celých generací -
MACHOŇ Generace není abstraktum, generaci tvoří lidé, konkrétní lidé, tedy i vy - aha!
VAVÁK Na tom není přece nic špatného, že chci slyšet!
MACHOŇ Jak to myslíte? Vysvětlete mi to!
VAVÁK No tak pochopte: patří to tak nějak k mému povolání - naslouchat lidem - slyšet, jak mluví - jak myslí -
MACHOŇ No vidíte - a pak že nepotřebujete pomoc!
VAVÁK Udělal jsem jistě strašnou spoustu chyb - psal jsem skutečně to, co jsem slyšel - pořád ale nechápu, co je vlastně - dnes! - na tom špatného!
MACHOŇ Víte, ono to je všechno složitější, než si vy, spisovatelé, myslíte!
VAVÁK Nemohu za své uši, pochopte to přece!
MACHOŇ To chcete popírat moderní biologii?
VAVÁK Vždyť jsem se s nimi narodil!
MACHOŇ S takhle velkýma?
VAVÁK No tak trochu mi od té doby povyrostly, ale -
MACHOŇ Tak vidíte! Ne, ne, dostal jste se se svými teoriemi do slepé uličky! Ale to nevadí, pomohu

vám, vždyť proto jsem přece přišel! Víte, vy umělci jste jako
děti. A nemít nás, tak nevím - A vy máte přitom ještě to
štěstí, že jsem si vás oblíbil právě já, který tolik dovedu
udělat pro lidi!
VAVÁK Já si toho, pane Machoni, opravdu vážím!
MACHOŇ Tak vidíte! Jsem rád, že jste mě správně pochopil.
Opravdu myslím jen na vaše dobro. Znáte
lidi - vím, že kolikrát, když něco napíšete, ani to tak nemyslíte
- vždycky se ale najde někdo, kdo se toho chytí. Nač
tedy zbytečně provokovat? Chápu mentalitu vás, umělců, jsem
přece, sakra, už nějaký ten pátek s váma ve styku, vím,
jaké to je pokušení napsat něco, co někde zaslechnete, ale uvažte
reálně: má smysl se tím zabývat? Vždyť to jsou
nakonec beztak prkotiny!
VAVÁK Myslíte to se mnou dobře, o tom nepochybuji. Bude stačit
vata do uší?
MACHOŇ (vybuchne) Vy jste se zbláznil! Jak si to vlastně
představujete? To myslíte, že až vás bude
za pár hodin vata svědit a na chvilku si ji vyndáte, něco náhodou
zaslechnete a plivnete to na papír, nechám se kvůli
tomu vyhodit na dlažbu? Dělám pro umělce hodně, ale Husa nikomu
dělat nebudu!
VAVÁK A co mi tedy radíte?
MACHOŇ Zákrok. A máte pokoj nadosmrti!
VAVÁK Zákrok? Jaký zákrok?
MACHOŇ Uvidíte!
(Zacvakání
nů
žek)
VAVÁK Co to je?
MACHOŇ Ušky!
VAVÁK Jaké ušky?
MACHOŇ Dovolíte -
VAVÁK Já se bojím -
MACHOŇ Nežvaň a drž!
(Ozve se srdceryvný křik Vaváka)

Konec hry

Motýl
na anténě
JEDNOAKTOVÁ KOMEDIE

1968
OSOBY
JENÍK
MARIE
TCHYNĚ
PAN BAŠTA

Na scéně je obývací pokoj s jed-

němi
dveřmi vlevo a druhými vpravo. U stolu sedí mladý
spisovatel Jeník, jeho žena Marie, jeho Tchy-
ně a v le-
nošce spí pan
Bašta, instalatér, jejich nový podnájemník. Spo-
lečnost zastihujeme poz-
dě ve-
čer, po malé domácí osla-
vě Jeníkových
třicátých narozenin. Na stole je víno - to také asi
uspalo pana Baštu. Tchy-
ně
něco plete, hlavní dvojice se oddává vzpomínkám.
JENÍK Věřila bys, že je to už deset let?
MARIE Byl to zvláštní víkend!
JENÍK Vidím to jako dnes: příjezd byl jako z Gaëczyäského, na
stráních tomanovský podzim a všude
poletovalo to jemné chmýří z bříz, o kterém tak hezky píše Eliot
-
MARIE Vzpomínáš na první večer? Byl nejlepší: seděli jsme v rohu
veliké jídelny toho venkovského
domu, který mi vždycky připadal jako sídlo z některého Turgeněva,
a tys nám vyprávěl o svém dětství.
TCHYNĚ Máňo, pan Bašta nám usnul!
JENÍK Ptali jste se mě tehdy: Co oranice? Co draci? Co bez?
Trhals?
MARIE Jak se vlastně jmenovala ta vesnička na obzoru?
JENÍK Zákonec.
MARIE Petr se tě tehdy zeptal, jestli ten kraj náhodou
nepojmenovával Vladimír Holan -
JENÍK Celý Petr těch let! Svět byl pro něho komplexem
literárních asociací!
MARIE Všichni jsme byli v té době šíleně literární!
JENÍK Šíleně!
TCHYNĚ Máňo, pan Bašta nám usnul!
JENÍK Bylo to ovšem docela zákonité: nemožnost realizovat se
naplno v životě jsme kompenzovali
realizací v literatuře; klauzura, v níž jsme se ocitli, nám vzala
cíl, nikoli prostředky, a my jsme si proto museli udělat ze
svých prostředků cíl. Byli jsme prostě, nic naplat, literátská
generace!
MARIE Byli, Jeníku. Absurdita našeho narcisismu byla v tom, že
jsme nevěděli o jeho absurditě. Cí-
tíš, jak se to všechno propojuje?
JENÍK Tos řekla hezky, Marie.
TCHYNĚ Máňo -
MARIE Copak, mamko?
TCHYNĚ Pan Bašta nám usnul!
MARIE Cože? Ne!
JENÍK Kdo? Pan Bašta?

MARIE Vážně! Jeníku, vidíš to? On spí!
JENÍK Skutečně! Spí! Normálně spí!
MARIE To je absurdní, viď?
JENÍK Trochu kafkovské -
MARIE Spíš ionescovské. Kdy usnul?
TCHYNĚ Jak jste mluvili o tom víkendu -
MARIE Mám ho vzbudit?
TCHYNĚ Ať si schrupne, má na to právo.
MARIE To je fakt, má na to právo!
JENÍK On určitě!
MARIE Ale stejně - není to podivné? My mluvíme - on spí - cítíš, jak se to všechno propojuje?
JENÍK Víš, že by to byl námět na aktovku?
MARIE Napiš to!
JENÍK V rodině mladého intelektuála se oslavují jeho třicáté narozeniny, je přítomen také podnájem-
ník, instalatér, intelektuálské hovory ho uspí -
MARIE Fajn! Absurdita jak hrom! A dál? Jak by to bylo dál?
JENÍK Dál? No tak třeba takhle: v bytě začne najednou z vodovodu kapat voda, kape stále víc, nikdo
neví, jak ji zastavit, hrozí potopa, a pak si vzpomenou, že jejich spící podnájemník je instalatér, chtějí ho vzbudit, ale bojí se, že ho tím podráždí a naladí proti sobě, nevědí, kdo to vlastně je, bydlí u nich krátce, pořád se nemohou odhod-
lat a nakonec se skutečně neodhodlají -
MARIE Výborně! Je v tom kus velké metafory!
JENÍK Mohla by to být hra o pasivitě české inteligence -
TCHYNĚ Ticho! Slyšíte? Co to je?
(Naslouchání)
JENÍK To vám asi hučí v uchu -
MARIE Neschopné probudit národ z polospánku, když mu hrozí nebezpečí -
JENÍK To by neprošlo, ale je to hezké. Ten symbol má v sobě něco specificky našeho, českého - ane-
bo neprocházíme touhle epochou často v jakémsi polospánku, neschopni sami sebe vyburcovat ke skutečně tvůrčímu činu?
TCHYNĚ Ticho! Slyšíte? Co to je?
(Naslouchání)
MARIE Ale mamko, to ti asi opravdu hučí v uchu! Anebo ty, Jeníku, něco slyšíš?
JENÍK Ne.
MARIE A víš, jak by se to mohlo jmenovat? Kdopak by se bál Edwarda Albeeho -
JENÍK To by nešlo.
MARIE Proč ne?
JENÍK Víš přece, že chci jít na drama v mnoha ohledech jinak než Edward. Nejde mi tolik o otisk psy-
chologických automatismů, spíš mi jde naopak o reprodukci zautomatizované psychologie -
MARIE To je vlastně fakt - a taky docela jinak děláš s dialogem!

JENÍK No právě! Vyplývá to z mé mentality a taky z mého generačního zázemí. Tragédie naší genera-
ce je v tom, že jsme se stali sami sebou dřív, než jsme se mohli uskutečnit, a že jsme se zároveň museli uskutečňovat
dřív, než jsme se mohli stát sami sebou. A tohle ti kluci kolem Albeeho nemůžou chápat -
TCHYNĚ Ticho! Slyšíte? Co to je?
(Naslouchání)
MARIE Mamko! Už jsme ti přece řekli, že nic neslyšíme! Tak nezlob! Jeníku -
JENÍK Copak, Mařenko?
MARIE Víš, co bys měl do té aktovky taky fouknout?
JENÍK Co?
MARIE Nějakou takovou velkou dramatickou scénu - svár těch manželů - plnou vyhrabávaček -
JENÍK Čeho?
MARIE Vyhrabávaček - jako když se vyhrabují staré hříchy, spory, tajené viny a tak -
JENÍK Aha -
MARIE Já myslím, že by se to k těm typům hodilo. Jsou to většinou psychopati, hysterici, cholerici a
podobně, no však to znáš. Zbabělost, sobectví a hysterie vždycky patří k sobě. Čeká to na někoho, kdo to s takovou vel-
kou, rozumíš, humanistickou nenávistí zachytí a popíše.
JENÍK Ticho! Slyšíš?
(Naslouchání. Z reproduktoru na pravé straně za scénou se ozve velice tiché a pomalé kapání vody. Tento zvuk pokra-
čuje po celou hru - neznatel-
ně se
přitom zesiluje a kapání se zrychluje,
až se poz-
dě
změní v normální
průtok a nakonec v tryskání)
MARIE Tak přece měla mamka pravdu! Něco je vážně slyšet!
JENÍK Co to je?
MARIE Vypadá to jako kapky deště.
TCHYNĚ Je to kůň -
MARIE Kůň?
TCHYNĚ Po dlažbě jde kůň!
JENÍK Nezlobte se, milostivá paní, ale to je nesmysl. To by ten kůň musel mít jen jednu nohu! Je to
déšť.
MARIE Ale venku přece neprší -
JENÍK Asi krápe -
TCHYNĚ Když říkám, že to je kůň, je to kůň!
JENÍK To je blbost!
TCHYNĚ Samozřejmě! Všechno, co řekne tchyně, je blbost. Copak může tchyně říct něco jinýho
než blbost?

MARIE Ale, mamko -
TCHYNĚ Já dobře vím, co si o mně myslíte!
MARIE Mami! Jeník to přece takhle nemyslel!
TCHYNĚ Nepovídej! Jsem pro něho pitomá stará bába!
JENÍK Milostivá paní! Dovolte, abych vás upozornil, že podléháte naprosto falešným interpretacím a vytvářítе si z nich fikce, stávajíc se tak obětí vlastní autostylizace!
TCHYNĚ Máňo, co říkal?
MARIE Že tě má rád, mamko, že si tě moc váží a že ti nechtěl ublížit.
TCHYNĚ Jen aby! Když jste u těch historek, řeknu vám jednu, která by se dala zapasovat taky do nějakýho kusu. Je na to jako šitá.
MARIE Ty, mamko, nemohla bys nám to říct pak? Teď už je pozdě, nemohli bychom se asi dobře soustředit -
TCHYNĚ Buď teďka, nebo nikdy!
MARIE No když to stavíš takhle -
TCHYNĚ Stalo se to ve třiatřicátým. Na Olšanským hřbitově se probudil jednoho krásnýho dne v márnici mrtvej. Byl to nějakej holič z Vršovic. Stalo se to brzo ráno a ten člověk se sebral, a tak jak byl, v rubáši, šel přes celé Vršovice domů.
JENÍK To je hezká příhoda.
TCHYNĚ To není celý. Představte si, že jeho žena měla jako naschvál zrovna ten den v bytě chlapa!
Ozve se zvonek, ona jde otevřít a za dveřma stojí její mrtvej choť. Víte, co se s ní stalo? Na místě ji klepla pepka!
MARIE To je drastická příhoda.
TCHYNĚ Počkej, to není celý. Když to viděl její manžel, začal nepříčetně řvát a utíkal, co mu nohy stačily, z domu pryč. Milenec jeho ženy slyšel křik, šel ke dveřím, a jak tam uviděl na zemi svou milou s vytřeštěnýma očima, pomátl se, utíkal zpátky do pokoje a vyskočil z okna!
JENÍK To je strašná příhoda!
TCHYNĚ Nechte mě to dořícť! A teď se stalo to nejlepší: jak ten chlap vyskočil, spadl přímo na hřbet tomu mrtvýmu manželovi, co utíkal z domu pryč. Oba byli jaksepatří zřízený, hned je odvezli do špitálu a tam je dali spolu do pokoje, protože jinde neměli místo. A společný utrpení ty dva nakonec tak sblížilo, že se z nich stali ohromný kamarádi. To se opravdu stalo. Toho milence přejelo pak pár dní po propuštění ze špitálu nákladní auto a ten mrtvej je prej živej dodnes!
JENÍK Milostivá paní, ruku na srdce, nepřidala jste si k tomu něco?
TCHYNĚ No dovolte! Takhle mi to do slova a do písmene vyprávěl řezník Wassermann z Vršovic!
MARIE Mamko -
TCHYNĚ Můžete se ho jít zeptat!

MARIE No tak nakonec - stát se to mohlo -
JENÍK Kdoví - třeba se to i stalo - život si někdy s lidmi zahraje vskutku podivně!
TCHYNĚ (radostně) Apríl! Apríl!
MARIE Ty jsi nás ale vypekla, mamko!
JENÍK To jsou vtipy -
MARIE Ticho! Že je ten zvuk teď silnější?
JENÍK Vážně! Co by to mohlo být?
TCHYNĚ Kůň.
MARIE Jistě, mamko, je to kůň - Jeníku, že venku neprší?
JENÍK Ne.
MARIE Zní to vyloženě jako kapky!
JENÍK Není to voda v umyvadle?
MARIE Myslíš vedle, v pokoji pana Bašty? Víš, že to je možné?
JENÍK Dojdu se tam podívat. (Odejde vpravo)
MARIE Ty jsi nás ale vypekla, mamko!
TCHYNĚ Viď?
(Přichází Jeník)
JENÍK Kape tam voda z vodovodu. Asi netěsní kohoutek.
MARIE Řeknu zítra panu Baštovi, aby se na to podíval.
JENÍK Nezapomeň!
MARIE Nezapomenu.
JENÍK Ale stejně - byl to podivný víkend! Věřila bys, že je to už deset let?
MARIE Přeletělo to jako vítr -
JENÍK Když uvážím, kde jsem byl názorově tehdy a kde jsem názorově dnes!
MARIE Ale muselo to být! Vzpomínáš, jak jsme pak všichni tři vzpomínali na své dětství? Mělo to v sobě cosi proustovského -
JENÍK Protektorát byl pro mě motiv z Nočního motýla, matčin gutfreundovský klobouk, zatemnění, sbírání známek s Hitlerem a četba F. L. Věka -
MARIE Pro mě to byly návštěvy mládeži nepřístupných filmů s protektorátními hvězdami ve špinavých žižkovských bijáčcích, kde hráli před začátkem vždycky Zelení hájové - lhotákovská atmosféra předměstí zkřížená s felliniovskou nostalgií a viscontiovským děsem.
JENÍK Druhý den jsem tě zasvěcoval do topografie své první sbírky, byl jsem tehdy šíleně poplatný spiritualistické větvi české meziválečné poezie -
MARIE Šíleně, fakt -
TCHYNĚ Nechci vám do toho mluvit, ale ta voda kape pořád rychleji -
JENÍK Snad kůň, ne?
MARIE Jeníku, neprovokuj mamku!
TCHYNĚ Samozřejmě že kůň!
MARIE Pan Bašta se na to zítra podívá -
JENÍK Marie, asi se mi budeš smát, ale víš, že mám chuť se do té aktovky skutečně pustit? Už dávno mám chuť napsat něco o inteligenci -

MARIE Pokus se o to! A ono by to nakonec nemuselo být jen o inteligenci! Ta metafora by mohla být daleko širší -
JENÍK A vůbec by to mělo mít více rovin - základní symbol i významová stránka různých motivů by měly dávat divákovi poměrně široký prostor k vlastnímu domýšlení - jsem rozhodnut: pustím se do toho -
MARIE Pokud to nebude nějaká čistě intelektuální a intelektuálská rafináda, mohlo by to být výborné - ten motiv tekoucí vody je, myslím, skutečně nosný -
JENÍK Určitě. Dá se z toho vytřískat moc. Tekoucí voda - symbol času - potopa - halasovská metafora apokalypsy -
MARIE Promiň, Jeníku, že ti do toho skáču, ale ty kapky v pokoji pana Bašty se skutečně zrychlují -
JENÍK Že se zrychlují? Nezbývá než věřit, že se zase zpomalí -
MARIE A nezpomalí-li se?
JENÍK Nezpomalí-li se, nemusí se ještě zrychlit -
MARIE To je fakt. Počkáme ještě, uvidíme, zda se zpomalují, nebo zrychlují, a podle toho pak uvážíme, co budeme dělat -
TCHYNĚ Řeknu vám ještě jednu historku!
MARIE Já vím - a bude to zase apríl!
TCHYNĚ Tohle není apríl, tohle je fakt.
JENÍK Milostivá paní, neměla byste si raději lehnout? Je už pozdě -
TCHYNĚ Ne.
MARIE Mamko, je to ale opravdu poslední historka, ju?
TCHYNĚ Ju.
MARIE Tak spusť!
TCHYNĚ Anebo ne, rozmyslela jsem si to.
JENÍK Nezlobte se, milostivá paní, ale teď, nebo nikdy! Jsme na to už psychicky připraveni a později bychom se už třeba nemohli soustředit -
TCHYNĚ Jeden inženýr v Kobylisích chtěl vystrašit svou ženu, a když se vracela z práce, přivázal se zezadu k oknu, na krk si dal smyčku a udělal ksicht jako voběšenej. Jeho žena přišla domů, uviděla to, vykřikla a byla na fleku mrtvá!
MARIE To je pěkná příhoda.
TCHYNĚ To není celý. Jak to ten inženýr viděl, ztvrdnul a nebyl schopnej se vůbec pohnout, jenom civěl před sebe. Vtom ale přiběhla sousedka, co slyšela ten křik, vidí oběšenýho inženýra, mrtvou ženu na zemi, a víte, co udělala? Začala jim krást z prádelníku vkladní knížky!
JENÍK To je drastická příhoda.
TCHYNĚ Počkejte, to není celý. Toho chlapíka to vzpamatovalo, a jak tam visel, rozehnal se nohou a nakopnul tu bábu do zadku! A ji z toho klepla pepka taky.
MARIE To je strašná příhoda -
TCHYNĚ Ten člověk byl pak u soudu -

JENÍK A oběsili ho aspoň?
TCHYNĚ Ne, dostal rok podmínečně, ale jelikož tu svou mrtvou ženu hrozně miloval a nemoh snýst
to pomyšlení, že ji vlastně odkrágloval, oběsil se ten večer po přelíčení a zrovna na tom okně, jak dělal prve ten žert!
MARIE Mamko, to je apríl!
TCHYNĚ Není.
JENÍK To vám říkal také ten řezník?
TCHYNĚ Ne, to říkala paní Konůpková.
JENÍK Dám to do nějaké hry. Půjdete už spát?
TCHYNĚ Já ještě zůstanu.
(Pauza)
Ta příhoda byl taky apríl!
(Marie a Jeník se na sebe podívají a mlčí)
MARIE Slyšíš? Zrychluje se to!
JENÍK Zdá se, že ano.
MARIE Co budeme dělat?
JENÍK Co můžeme dělat?
MARIE Nic.
JENÍK Něco dělat musíme.
MARIE Máš nějakou zkušenost s vodou?
JENÍK Ne. Ale několik věcí je jasných. Vyjděme od těch nejzákladnějších: voda může téct v různé in-
tenzitě. Může jen občas ukápnout, může kapat častěji, může kapat velmi rychle, pak může kapat už tak rychle, že jed-
notlivé kapky splývají ve více méně ucelený, abych tak řekl, čůrek -
MARIE Co?
JENÍK Čůrek.
MARIE Čůrek.
JENÍK Ano, čůrek. Ve více méně ucelený, abych tak řekl, čůrek, čůrek se pak může zesilovat, až se
změní v proud a proud v tryskání. Mezi všemi těmito intenzitami je pozvolný, spojitý přechod, lze to nazvat narůstáním kvantity.
MARIE Pak ovšem musí dojít v určitém okamžiku ke kvalitativnímu skoku, kdy se kvantita změní v
kvalitu - nedalo by se z toho pro nás něco vytřískat?
JENÍK Obávám se, že z toho moc nevytřískáme a že kvalitativní skok, k němuž zde dojde, se obrátí
spíš proti nám.
MARIE Myslíš?
TCHYNĚ Záleží na tom, jakej to je kůň. Jestli je hodnej, tak na nás neskočí.
JENÍK Mluvím o k v a l i t a t i v n í m skoku.
TCHYNĚ No bóže! Co je to?
MARIE Vysvětlím ti to, mamko. Voda je stále teplejší, její teplota zvolna narůstá, nic zvláštního se
neděje, a najednou šup - je tam bod varu a voda se v tu ránu vypaří a to je ten skok. Nebo jiný případ: voda je stále stu-
denější, její teplota zvolna klesá, nic zvláštního se neděje, a

najednou šup - je tam bod mrazu a voda v tu ránu zmrzne a
to je zase ten skok, víš. Prostě kvantita - sto stupňů - se změní
v kvalitu - páru - anebo žádný stupeň v led.
TCHYNĚ Takže když zamrzne řeka, je to ten skok.
MARIE Pokud zamrzne v jednom okamžiku, je to skok.
TCHYNĚ A když zamrzne přes noc?
MARIE Když zamrzne přes noc? Jeníku, pomoz mi, je to
kvalitativní skok?
JENÍK Když zamrzne přes noc? No tak to není čistý skok, to je
spíš jen takový krok.
MARIE Prostě příkladů na to jsou tisíce! Stačí, mamko? Fuj, to
jsem se zapotila!
TCHYNĚ Já vím také o jednom kvalitativním skoku!
MARIE Ano? O jakém?
TCHYNĚ Když se panna změní v ženu, chichichi!
MARIE Mamko!
TCHYNĚ Jeden skok - a je z toho kvalitativní skok, chichichi!
MARIE M a m k o !
TCHYNĚ Hop - a je to! Chichichi!
MARIE M a m k o !
TCHYNĚ Chichichi!
MARIE Jeníku, a jaký kvalitativní skok může vlastně nastat
v našem případě?
JENÍK Voda teče stále větším čůrkem, objem čůrku se zvolna
rozšiřuje, voda odtéká umyvadlem a nic
zvláštního se neděje. A v určitém okamžiku se najednou stane, že
čůrek je objemnější, než stačí odtok umyvadla pro-
pustit, voda se začne hromadit v umyvadle a posléze přeteče.
Průtok se změní v přetok. To je náš skok.
MARIE Poslyš, ty jsi úplný technický génius! Jak to všechno víš?
JENÍK Nic na tom není. Jsou to některé základní skutečnosti,
jasné celkem každému, které jsem pouze
trochu usoustavnil, přesněji formuloval a metodicky
interpretoval. Je to poměrně jednoduchá aplikace některých teoré-
mat.
MARIE Nevěděla jsem, že v tobě dříme takový analyzátor!
JENÍK Vždyť přece analytičnost je hlavní předností mých her,
nebo ne?
MARIE Určitě. Někdy jsi dokonce až trochu příliš otrokem svého
racionálního mozku. Máš to všech-
no tak přesně prokomponované a promyšlené, že už ti tam nezbývá
skulinka pro tu trochu nevázané fantazie.
JENÍK Však počkej, v té aktovce o pasivitě české inteligence
bude tolik fantazie a zdravé svévole, že
se ti z toho zamotá šiška!
MARIE Už se na to hrozně těším! Máš nějaký konkrétní nápad stran
té fantazie?
JENÍK Ju.
MARIE Pověz, Jeníčku, pověz!
JENÍK To bude překvápko!
MARIE Pověz Mařence, pověz!

JENÍK Tak například tohle: žánr hry se bude v jejím průběhu různě měnit. Chvíli to bude psychologické drama jako od Tennessee Williamse, chvíli to bude rozpustilá šamberkovská fraška a chvíli to budu normální já, jak mě znáš. Pochopitelně se tím pádem budou měnit i charaktery postav, styl dialogu a to všechno další, co k tomu přísluší.
MARIE A nevytrousí se z toho základní symbol, který v tom chceš mít?
JENÍK Ten si ohlídám.
MARIE A nebude to jen samoúčelná literátská schválnost, abys ukázal, co všechno dovedeš?
JENÍK Ne, bude to mít svůj hlubší smysl.
MARIE Jaký?
JENÍK Copak to i v životě tak nechodí, že to, co žijem, je chvíli dietlovsky hořké erotické drama a chvíli cachovsky rozpustilá a karvašovsky bláznivá hříčka?
MARIE Jak kdy, ale erotické drama je náš život pořád -
JENÍK Věděla jsi, že si bereš intelektuála, tak mlč! A vůbec - nač ty lascivnosti?
MARIE To je pravda. Nač?
TCHYNĚ Máňo -
MARIE Copak, mámo?
TCHYNĚ Kůň u pana Bašty v pokoji teče stále rychleji!
MARIE Ježíšmarjájózef! My tady tak goldoniovsky caníme, a kdoví jestli vedle už nenastal kvalitativní skok z průtoku v přetok! Jeníku, jdi se tam podívat!
JENÍK Co bych tam chodil právě já?
MARIE Jsi muž.
JENÍK Před chvílí měl tvůj text jiný podtext!
MARIE Fakt, jdi se na to mrknout, pak zase můžeme žvanit dál.
JENÍK Za prvé žvanit se už nebude, vrátíme se do výchozí polohy, za druhé tam nepůjdu.
MARIE Proč?
JENÍK Mám dnes narozeniny.
MARIE Já je měla před měsícem. Ať to přeteče. Mně je to jedno!
JENÍK Počkej, jedno nám to zase být nemůže. Kdyby bylo řešení závislé na mé cestě do pokoje pana Bašty, bez rozpaků bych tam šel, ale účelnější bude, když si teď v klidu uvědomíme, jaké máme vlastně možnosti.
MARIE Jaké?
JENÍK Zmíním se jen o těch nejdůležitějších, rozuměj, pro nás nejdůležitějších, to jest takových, které pro nás připadají v úvahu.
MARIE Které to jsou?
JENÍK V podstatě tři.
MARIE První?
JENÍK Spravit vodovod.
MARIE Hezký nápad.
JENÍK Tato možnost má jednu velkou přednost a jeden velký nedostatek.

MARIE Jakou přednost?
JENÍK Že by to bylo definitivní řešení.
MARIE Jaký nedostatek?
JENÍK Že žádný z nás vodovod spravit neumí.
MARIE Nejsem si jista, ale obávám se - když bych se mýlila, oprav mě, prosím - nejsem si jista, ale obávám se, že nedostatek této možnosti je takového rázu, že nám znemožňuje hřát se na výsluní její přednosti.
JENÍK Na tom je kus pravdy.
MARIE Druhá možnost.
JENÍK Vyčkat okamžiku, až nastane kvalitativní skok. A pak vzít dva kbelíky, čekat, až jeden nateče, pak tam dát druhý a první vynést.
TCHYNĚ A až nateče i druhý?
JENÍK Dát tam zase první.
TCHYNĚ A až nateče i první?
JENÍK Dát tam zase druhý.
TCHYNĚ A až nateče i druhý?
JENÍK Dát tam zase první.
TCHYNĚ A až neteče i první?
JENÍK Dát tam zase druhý.
TCHYNĚ Už chápu - pořád dokola! To jste taky mohl říct hned!
MARIE Jakou to má přednost?
JENÍK Že to dokážeme.
MARIE A jaký nedostatek?
JENÍK Že se v den mých třicátých narozenin staneme otroky vodovodu.
MARIE A třetí možnost?
JENÍK Vzbudit pana Baštu.
MARIE Ježíši, to je geniální nápad! Že nás to nenapadlo hned!
JENÍK Pan Bašta je totiž instalatér.
MARIE No právě! Ten si s tím poradí hned!
JENÍK Tím bude všechno vyřešeno. Nechal jsem tuto možnost schválně nakonec - do třetice všeho dobrého.
MARIE A je to navíc v jeho pokoji, takže lze očekávat od něho přímo eminentní zájem na nápravě celé věci!
JENÍK No právě! Jaký jsem?
MARIE Senzační! Tohle je úplný kvalitativní skok v naší situaci!
TCHYNĚ Hop - kvalitní skok! Chichichi!
MARIE Mamko! Fuj!
TCHYNĚ Fuj!
JENÍK Je to přece jen výhoda mít instalatéra přímo v bytě! Začne zlobit vodovod, vzbudíš ho - a hned je všechno v pořádku!
MARIE Mám z toho přímo morgensternovskou radost!
JENÍK Kdo to má? Kdo má instalatéra na vzbuzení? Nikdo! Dnes nikdo!
MARIE Ale taky nás to mohlo napadnout hned! Je to povedená historka!

TCHYNĚ Já znám taky jednu povedenou historku.
MARIE Tak nám ji řekni, mamko, my si ji rádi poslechneme, když se nám všechno tak daří, viď, Jeníku?
JENÍK Rádi, milostivá paní, když nebude dlouhá, moc rádi!
TCHYNĚ Jeden student z Kobylis chodil s dívkou od nich z baráku.
JENÍK To je pěkná příhoda.
TCHYNĚ To není celý. Rodiče tomu nepřáli a on za ní lezl vždycky v noci světlíkem.
MARIE To je drastická příhoda.
TCHYNĚ Počkejte, to není celý. Dal si vždycky prkno z okna na okno a po tom prkně přelez. A jednou tam taky zase lezl, prkno mu sklouzlo a on se zřítil z pátého patra do světlíku. Ta dívka ho ten den nečekala, nebyla vůbec doma, neměli to domluvený, on ji chtěl prostě jen tak překvapit, takže vo tom nikdo nevěděl a ten chudák umíral na dně světlíku tři dny a tři noci.
(Dlouhá pauza, všichni zvážní)
Tři dni a tři noci tam ten student umíral.
(Pauza)
Tři dni a tři noci.
MARIE (šeptem, vážně) Mamko - tohle nám nemůžeš dělat -
JENÍK Hrozné -
MARIE Vidíš, ty píšeš hry o pasivitě inteligence, a zatím se dějou takovýhle věci!
JENÍK Ty první příhody byly legrácky, ale víš, že tohle mě vážně vzalo? Strašné -
MARIE Láska - smrt - patří to nějak k sobě -
JENÍK Skutečně, v lidové poezii i v Shakespearovi -
MARIE Zapomeňme na to. O čem jsme to mluvili?
TCHYNĚ Apríl!
MARIE Mamko, nech toho!
TCHYNĚ Když vás to tak čáslo -
MARIE Je přece úplně jedno, jestli se to stalo nebo ne, tragiku to v sobě má v každém případě.
JENÍK Tohle se nedá vymyslet - je to příliš reálné - příliš prosté - příliš smutné, než aby si to mohl vymyslet řezník Wassermann nebo paní Konůpková. Takové věci si může vymyslet jen život -
MARIE Je to asociabilní - připomene to člověku spoustu tragických věcí, které viděl nebo prožil -
JENÍK Mně to připomnělo vojnu - neměl jsem ji lehkou a viděl jsem tam několik hroznych věcí - taky: láska a smrt - Nechme toho! Vzbudíme pana Baštu, ne?
MARIE Vzbuď ho!
JENÍK Já?
MARIE No -
JENÍK Proč právě já?
MARIE A proč ne ty?

JENÍK Marie! Víš přece, že mám dnes narozeniny!
MARIE To ho mám vzbudit já?
JENÍK Proč ne?
MARIE Nezlob se, ale já nemůžu, fakt ne - jednak je mi ho líto a jednak by mi to bylo trapné - neza-
pomeň, za jakých okolností usnul! Na oslavě tvých narozenin! Proč bys ho nemohl vzbudit ty?
JENÍK Nevím. Nechce se mi. Po té historce nemám nějak na to myšlenky.
MARIE A já je mám mít?
JENÍK U tebe je to něco jiného!
MARIE Jak to?
JENÍK Nejsi tak emocionálně založená -
MARIE Jak to že ne? Kdo ti to řekl? Co ty víš -
JENÍK Vím svoje -
MARIE Tak ať ho vzbudí mamka -
TCHYNĚ Beze všeho! Hrozně ráda budím instalatéry!
JENÍK Vyloučeno!
MARIE Proč?
JENÍK Máš rozum? Pak ti to vysvětlím -
MARIE Tak si hodíme desetníkem?
JENÍK Prosím tě! Nezdá se ti, že z toho zase děláš případ? Víš, že nemám rád, když problematizuješ
věci! K holce tvýho věku se to obzvlášť nehodí!
MARIE Tak ho vzbuď.
JENÍK Klidně! Ale později -
MARIE Dobře, jdem pro kbelíky! Umyvadlo je už jistě plné! Jdi se tam aspoň podívat!
JENÍK Co bych tam chodil? Marie! Proč mě pořád terorizuješ!
MARIE Jsi bambula! Bambula! Kdybych se o tebe nestarala -
JENÍK Tak dost! Zatím to není ještě akutní, pak uvidíme -
MARIE Jak chceš, ale zbytečně ztrácíme čas! Nezapomeň, že nějakou dobu mu bude trvat, než se pro-
bere a dá dohromady verkcajk!
JENÍK Pan Bašta je probranej vcukuletu! A verkcajk nebude mít jistě nikde daleko!
MARIE No dobrá - mluvme o něčem jiném!
JENÍK Ještě k tomu víkendu: listoval jsem dnes odpoledne ve svém deníku z té doby. Je to taková
joyceovská montáž, literární cenu to nemá, ale pro mě je to hrozně zajímavý doklad. První večer jsem si například za-
psal: nemohouce mluvit (ve dne) do svých životů, mluvíme (v noci) do chodu dějin. Zdá se mi, že to postihuje s
šaldovskou přesností naši tehdejší generační situaci.
MARIE A má to v sobě i cosi z její pocitové atmosféry. Byli jsme v podstatě hysteričtí, patetičtí, zjed-
nodušovali jsme věci a heroizovali vlastní osud až běda. První čeští beatníci -
JENÍK I když trochu maminčiní, trochu šrámkovsky poranění a trochu ludvíkovskokunde-
rovskobrněnsky zakřečovaně nadsložití.

TCHYNĚ Cože? Teď jsem nerozuměla -
MARIE Jeník říkal, že jsme byli, naše generace - on, Petr a já -, první čeští beatníci, i když trochu ludvíkovskokunderovskobrněnsky zakřečovaně nadsložití.
TCHYNĚ Aha, už rozumím. Nepřetéká?
MARIE Co?
TCHYNĚ Kůň z umyvadla.
MARIE Proboha, snad ne! Jeníku, jdi se tam podívat!
JENÍK To radši vzbudím pana Baštu!
MARIE Nevymlouvej se! Vím, co si myslíš: je lépe v mylné naději sníti, před sebou čirou temnotu, nežli skutečnost odhaliti, strašlivou poznati jistotu. Je to trochu pštrosí erbenismus!
JENÍK Proč tam nejdeš ty?
MARIE Tak ti usnadňovat život nehodlám!
JENÍK Vidíš, ty erbenovský pštrose!
MARIE Vzbuď ho!
JENÍK Počkej -
MARIE Povídám: vzbuď ho!
JENÍK Zase začínáš?
MARIE A teď vážně: proč ho nechceš vzbudit?
JENÍK Mám mnoho dobrých důvodů!
MARIE Jaké důvody?
JENÍK Tak podívej: víš přece, v jaké jsem situaci!
MARIE Ty jsi v nějaké situaci? O tom jsi mi nic neřekl!
JENÍK Nechtěl jsem ti přidělávat starosti.
MARIE Odkdy?
JENÍK Nevím přesně - ale ne dlouho -
MARIE Víš, co jsme si slíbili po svatbě? Že mezi námi nebude žádné tajemství! V jaké jsi situaci?
JENÍK Jak bych to řekl - no prostě: mám život před sebou.
MARIE V jakém smyslu, Johny?
JENÍK Mám poměrně velký talent, dlouho jsem žil - jak říká Pasternak - pod ledem doby - cosi mi bránilo - to ti přece nemusím vysvětlovat - no a teď konečně nastala doba, kdy se to všechno tak nějak smiřuje: já s dobou, doba se mnou - a není vyloučeno, ba je dokonce velmi pravděpodobné, že brzy vylezu ze své ulity - začnu tisknout - budou mě hrát - a především: nezůstanu přece nadosmrti lektorem v Našem vojsku! No prostě: začíná nade mnou svítat - no a to je ta situace.
MARIE To všechno není pro mě nic nového. Schválně to protahuješ!
JENÍK To není pravda! Souvisí to: přece nebudu v době, kdy nade mnou svítá, blbě riskovat!
MARIE Tím nic neriskuješ!
JENÍK Nemluv jako moje živé svědomí! Víš přece, že tenhle tón z duše nenávidím! Jak to že tím nic neriskuji? To skutečně nevidíš dál než do umyvadla v sousedním pokoji?
MARIE Pan Bašta je dobrák!
JENÍK Bydlí u nás teprve týden!

MARIE Tyhle jednoduché lidi poznáš za den!
JENÍK Zapomínáš, co napsal Holan: složitá jejich prostota -
MARIE Co ti může udělat? On! Tobě! Je neškodný -
JENÍK Kdo je v dnešní složité době neškodný! Vždyť všichni bezděky škodíme všem.
MARIE To bylo vždycky!
JENÍK Tihle lidé se s nikým dlouho necamrají!
MARIE Třeba bude rád, když ho vzbudíš!
JENÍK Třeba! Třeba! Kdo mi to zaručí? Když nemáš rozum ty, musím ho mít já! Můžu udělat ještě leccos velkého, proč si mám tedy zablokovat cestu pro blbost?
MARIE Tragizuješ to!
JENÍK Tak ho vzbuď ty!
MARIE Neodbočuj!
JENÍK Každé dítě ví, že spousta instalatérů se na člověka naštve, když je vzbudí! Nezapomínej, že mají jiný temperament než my! Kolikrát stačí maličkost, hloupost, aby vzklíčilo semínko nenávisti. A to pak roste už samo, ani není třeba ho přiživovat! Nemůžu si prostě ve své situaci dovolit nepřítele ve vlastním bytě! Fakt ne! Znáš přece nájemníky! Můžou udělat lidem peklo! A mockrát jim ho už taky udělali. Všechno slyší, všechno vědí, a když se něco semele, vždycky se bude věřit jemu, ne mně. Leccos se už změnilo, ale mnoho v lidech zůstalo - víc, než si myslíme. Pořád ještě je spousta lidí, kteří mají k inteligenci apriorní nedůvěru. Byli jsme a budeme vždycky svým způsobem prašivé ovce, nač si to zapírat? Může si něčeho všimnout a nedovoláme se -
MARIE Čeho?
JENÍK To je jedno, čehokoliv. Ne, ne, s tím si fakt nebudu zahrávat, mysli si o mně, co chceš! To ať máme raději plný byt vody!
MARIE Představ si, že se vzbudí a byt bude zatopen! Do smrti nás bude nenávidět, že jsme ho nevzbudili!
JENÍK To jsou plané konstrukce. Vzbuď ho ty!
MARIE Opakuješ se.
JENÍK Řekl jsem své.
MARIE Tak já ti něco řeknu: jsi sketa! Prašivý slimácký zbabělec! Ne chlap, ale rozvařenina, břečka, pytel vody! Hnusíš se mi! Nenávidím tě! A jestli chceš něco vědět, nikdy jsem tě neměla ráda, nikdy! V posteli jsi mi byl vždycky protivný, chtělo se mi z tebe zvracet, lhala jsem ti, nevážím si tvého talentu, protože žádný nemáš, jsi snůška falešných iluzí, beznadějný eklektik, Foltýn non plus ultra, nenapsal jsi nikdy ani řádku, nemáš jediný názor, dovedeš jen opakovat tisíckrát otřepané banality, bezcenný, zbytečný, marný člověče! Jak já tě nenávidím, ach bože, jak já tě nenávidím! Ošetřuju ho jako oko v hlavě, vydělávám na něj, všechno si od huby utrhnu, střádám mu krejcar ke krejcaru, pečuju o jeho byteček, drhnu, myju, smejčím, vařím,

zašívám, přišívám, blbnu na kvadrát, a on kvůli své bezmezné posranosti nechá vyplavit kvartýr, zničit mou práci celých staletí, obrátit vniveč to, do čeho jsem vložila svůj život, čemu jsem se obětovala, poplivat plody mé dobroty! Fuj!
JENÍK Uklidni se, Marie. Kdybych nevěděl, že býváš občas hysterická a že pak ráda nadsazuješ, musel bych se na tebe hněvat!
MARIE (padne mu plačíc k nohám) Ach, promiň, drahý, jsem hrozná, sobecká, unáhlila jsem se, promiň, jestli můžeš!
JENÍK To víš, budulínku, že můžu! Vždyť tě znám! Vím, že se ráda durdíš! Mám nápad!
(Marie vstane a je zase úplně normální)
MARIE Jaký?
JENÍK Hrdina té aktovky by byl spisovatelem a celý ten příběh, který v tom prožívá, by se mu stal námětem aktovky o pasivitě české inteligence!
MARIE Hergot! Honzo! V tom tuším nějaký hrozně hluboký a krásný symbol!
JENÍK Chápej: sám sobě námětem. Necítíš, jak se to všechno propojuje? Vždyť přece typickým znakem pasivní inteligence je vysoká míra jejího sebeuvědomění! Ti lidé se přece pořád pozorují, chápou se průběžně jako literární téma, od všeho, co řeknou, se dovedou zároveň odpoutat a objektivně to zhodnotit - vědí ze všech nejlíp o svých chybách - a přesto, nebo přesněji právě proto nemohou proti nim nic dělat! Tvořivý vztah k životu předpokládá, že člověk do života skočí jako do řeky, aniž by se ohlížel, co má zrovna na sobě. V okamžiku, kdy se začneš kontrolovat, ztrácíš schopnost přirozeně žít - tvé vlastní kontrolující oko tě nakonec předstihne, takže vidíš svůj čin v kritickém světle, ještě než jsi ho vůbec udělala! A nikdy ho pak pochopitelně už neuděláš -
MARIE Jeníku, to je výborné! Přesně tak to je! Pro určitý typ intelektuálů je jejich sebeuvědomění skutečně přímo oprátkou tvůrčího vzmachu! O tom by se mělo něco napsat!
TCHYNĚ Moc! Moc rádi byste znali takové historky, jaké znám já! Moc!
JENÍK Takových historek si vymyslím, milostpaní, kolik budu chtít!
TCHYNĚ Tak to zkuste!
JENÍK Nač?
TCHYNĚ No zkuste to!
JENÍK Tak třeba - zemřel penzista a jeho žena zemřela z žalu dva měsíce po něm.
MARIE (vyčítavě) Brouku!
JENÍK No bóže! Já nosím v hlavě jiný věci! Tisíce! Tisíce docela jiných, nekonečně závažnějších věcí!
MARIE Jeníku, mám pro tebe překvapení!

JENÍK Jaké?
MARIE Vzbudím pana Baštu!
JENÍK Vážně? No taky proč ne? Vždyť na tom vůbec nic není!
MARIE (šeptem) Pane Bašta - pane Bašta - pane Bašta -
(Bašta se nevzbudí)
Má tvrdý spánek.
JENÍK Zkus to ještě!
MARIE Pane Bašta - slyšíte - teče nám voda -
(Bašta sebou ze spánku cukne, oba se leknou a di-
voce uskočí)
JENÍK Mary, nech toho - vidělas, jak se mračil a vztekal! A to
spí - co teprve, až bude vzhůru!
MARIE Třeba to přestane téct!
JENÍK Samo od sebe? Těžko!
MARIE Když to mohlo samo od sebe začít?
JENÍK Právě proto.
MARIE Ježíšmarjájózef! Jeníku! Jeníku! Strašná věc!
JENÍK Co je?
MARIE Ježíši, to je hrozné! Něco mě napadlo!
JENÍK Copak, zlato?
MARIE Co jestli je vzhůru a všechno to poslouchá!
(Tiché pohledy, pak oba nápadně
změní notu)
JENÍK Poslyš, Marie, ten náš pan Bašta, to je ti výborný člověk!
MARIE Výborný! Já ti ho mám tak ráda, ani nevíš jak! Doslova mi
přirostl za ten týden k srdci a chtě-
la bych, aby nás už nikdy neopustil!
JENÍK A machr! Machr! Rozumí svému řemeslu jako málokdo! Jako
málokdo!
MARIE Zlatý český srdce!
JENÍK Svatej člověk! Co myslíš, kdyby nám tekla voda, troufl by
si na to? Doved by to?
MARIE Ten? Tss! Poslepu! Takového instalatéra jen tak nenajdeš.
A přitom je tak ochotný - jistě by
na to hned skočil a bylo by to za pár minut v pořádku!
TCHYNĚ Za pár vteřin!
JENÍK Ano, za pár vteřin!
(Pauza, vyčkávání)
MARIE Spí jako pařez!
JENÍK Zajímalo by mě, co je ve skutečnosti zač! Je možné, že by
ho sem nasadili, aby nás sledoval?
MARIE Těžko! Už se to tak nedělá a pochybuji, že bychom je
ausgerechnet my zajímali!
JENÍK To nikdy nevíš - co myslíš, jaký ten Bašta vlastně je?
MARIE Mluvila jsem s ním dvakrát v životě, ale zdál se mi celkem
otevřený -
JENÍK Není trochu úzkoprsý?
MARIE Nakonec - mohl by být!
JENÍK Toho se právě bojím - že pod beránčí šlupkou se ukrývá
hadí substance -
MARIE Proč ho vlastně nemůže vzbudit mamka? Je stará, nemůže jí

celkem nijak uškodit -
JENÍK (šeptem) Hned by poznal, že jsme ji na-
vedli!
MARIE Vidíš, to je pravda, to nejde!
TCHYNĚ Nechci vám do toho mluvit, ale koukněte se támhle -
MARIE Ježíšmarjá! Voda! Teče sem!
JENÍK Prokristapána! Pryč! Honem pryč!
(Jeník si nasazuje klobouk a chce utéct, Marie ho za-
drží)
MARIE Honzo!
JENÍK Nechci to vidět! Nechci to vidět!
MARIE To mě v tom necháš samotnou se starou choromyslnou matkou?
TCHYNĚ Jakou?
MARIE Ježíši, promiň, mamko, to mi ujelo, nemyslela jsem to tak!
TCHYNĚ Já vím, že ty ne, ale on to tak myslel!
JENÍK Milostpaní! Vždyť já nic neřek!
TCHYNĚ To nevadí, ale nabulíkoval jste ji! Mluvil jste její
hubou, a to je ještě horší! Že se nestydí-
te! Vím, že byste mě nejraději viděli pod drnem!
MARIE Mamko, nezlob se, nehodí se zrovna teď tě přerušit, ale
chápej - s tou vodou to začíná být
skutečně vážné - pak nám to řekneš! Jeníku, pro kbelíky!
TCHYNĚ Žádné pak! Teď! To by se vám hodilo, pořád ten hovor
odkládat!
(Jeník a Marie berou kbelíky a vynášejí vodu -
chodí pro ni doprava za scénu a nosí ji doleva za scénu, nazpátek
se
vždy vracejí s prázdným kbelíkem. Tempo se stále
stupňuje. Zvuk tryskající vody je stále hlasi-
těj-
ší,
Bašta sebou stále víc cuká ze spánku, Tchy-
ně se dostává do rá-
že a
pře-
křikuje zvuk vody)
TCHYNĚ Ale jednou k tomu muselo dojít! Teď už tomu neunikne!
Řeknu vám všechno, všechno,
jen co naberu dech! Ano, jsem choromyslná, protože jsem zblbla
z vás, slyšíte, z vás! Vy jste vyšinutej a ona taky! Ta-
kový to bylo krásný, milý děvčátko! Jako kvíteček! A koukněte, co
jste z ní udělal! Cvoka! Žvaní už jako vy! Oba žva-
níte a žvaníte, nemá to hlavu ani patu! Dlouho jsem mlčela!
Nepustili jste mě ke slovu! Ale teďkon vám to všechno po-
vím! Udělali jste si ze mě šaška! Bavili jste se mnou a smáli se
mi! Jednali se mnou jako s děckem! Posmívali se mi! Já
to všechno vím! Zničili jste mi stáří! Žila jsem celý dlouhý roky
mezi váma jako cizinec! Nepotřebná věc, která překá-
ží! Ale já to už dál snášet nebudu! Já se vzchopím! Odejdu! Uteču
z domova! A pak si mě hledejte! Slyšíte - uteču!
Uteču! Nechci tady být! Nechci! A jestli chcete něco vědět, ty

historky, to vůbec nebyl žádný apríl! Všechno se to do
puntíku stalo! Do puntíku!
(Zvuk vody přehlu-
ší Tchyni, voda se
už rozlézá po podlaze, Jeník a Marie divoce
běhají s kbelíky, ale vo-
dě
už nesta-
čí.
Bašta sebou divoce mlátí,
něco nejasného vy-
křikuje, pak za-
řve ze spánku)
BAŠTA Zavřete kohoutek!
(Jeho zvolání slyší jediná Tchy-
ně, která dosud po celou dobu se-
děla na jednom mís-
tě. Zvolna vstane, jde doprava, kde te-
če voda, zajde za scénu - v tom oka-
mžiku je absolutní ticho, voda
přestane téct. Jeník a Marie se udive-
ně zastaví upro-
střed místnosti. Tchy-
ně majestát-
ně
přejde místností)
TCHYNĚ Sbohem!
(Tchyně odejde napravo, Jeník a Marie stojí jako
opařeni.
Bašta se zvolna probouzí, rozhlí-
ží, probírá se)
JENÍK Otočila kohoutkem -
MARIE Voda přestala téct -
JENÍK A odešla pryč -
MARIE Jeníku, není to absurdní?
JENÍK Jak v nějakém Beckettovi!
MARIE Otočila kohoutkem -
JENÍK Voda přestala téct -
MARIE A odešla pryč -
(Bašta se
už probral, rozhlí-
ží se, pak si najednou
uvědomuje situaci, rychle vstává a upravuje se)
BAŠTA To jsem spal tady?
JENÍK Ano, pane Bašta, schrupnul jste si mezi námi! Byl jste
jako budulínek! K zulíbání!
BAŠTA A to jsem usnul při oslavě vašich narozenin?
JENÍK A to je na tom právě to krásné! Tím jste mi dal
k narozeninám ten nejlepší možný dárek! Milu-
ji takové bezprostřední lidi, jako jste vy!
MARIE Chce se jim spát - a schrupnou si!

JENÍK Způsobil jste mi skutečně nevšední a kromobyčejnou radost, pane Bašta, skutečně nevšední a kromobyčejnou!
BAŠTA Přivádíte mě do rozpaků - měl bych se moc omlouvat - taková trapná nezdvořilost - chápejte, byl jsem unavený - ale přesto se taková věc stát nemá! Nepřekážel jsem vám tu?
MARIE No dovolte!
JENÍK Naopak! Moc nám pomohlo, že jste tady byl! Krásně jste nám to tady zabydlel! Je to tu bez vás takové nehostinné - nejlepší by bylo, kdybyste tu byl mezi námi pořád!
MARIE A jakpak jste se vyspal?
BAŠTA Ani se neptejte! Měl jsem strašný sen. Zdálo se mi, že když jsem se večer myl, zastavili vodu a já zapomněl zavřít kohoutek. Odešel jsem klidně pryč - potom, jak to bylo potom? Aha, aha, lezl jsem po jakémsi prkně - to prkno sklouzlo, já padal, dlouho jsem padal - pak zase pustili vodu, začala téct v mém pokoji, vy jste nevěděli, co s tím je, vynášeli jste vodu ve kbelících, nemohli jste to zvládnout - a kde jsem byl sakra já? Už vím! Představte si, že jsem se najednou ocitl v márnici a že jsem měl na sobě rubáš! Strašné, že? Jak jsem ale věděl, že vám teče ta voda? Nevím - no prostě jsem to věděl a strašně moc jsem chtěl domů, abych zavřel ten kohoutek - věděl jsem, že na to nepřijdete - utíkal jsem, strašně dlouho, přes celou Prahu, ale vždycky jsem se nakonec ocitl někde na druhém konci města - nakonec jsem byl najednou před jakousi usedlostí, snad to byl nějaký víkend nebo co - a tam jsem vás viděl oknem - brodili jste se už po pás ve vodě! Hledal jsem dveře - běhal kolem chaty - ale dveře to nikde nemělo - bušil jsem na okno - křičel - vy jste nic neslyšeli - voda v místnosti stoupala, nikde to nemělo sebemenší otvor, okna byla přibitá, dveře žádné, bylo jasné, že se tam utopíte. Pak jsem ztratil přehled - snad jste měli jen hlavy venku z vody, někde u stropu - a já zjistil, že jsem si tím křikem úplně vykřičel hlasivky - mluvil jsem, ale nebylo vůbec nic slyšet - jo, a na tom okně visela oprátka, měl jsem takovej nutkavej pocit, že je tam připravená pro mě jako trest za to, že jsem nezavřel kohoutek. Pak jsem se probudil - No zkrátka, strašnej sen, strašnej, nikdy bych to nechtěl prožít znova!
(Dlouhá pauza)
MARIE Cítíš, Jeníku, jak se to všechno propojuje?
JENÍK Tenhle sen - to je přece námět! Hergot, krucipísek, to by se psalo!
MARIE Co abys to zamontoval tam do toho - ten nájemník by se nakonec probudil a ten sen by jim vyprávěl!
JENÍK To by šlo! Mělo by to v sobě ohromnej symbol.
MARIE Jakej?
JENÍK To nevím, ale jistě ohromnej.

BAŠTA Tak já vám tedy k těm narozeninám moc a moc blahopřeju! Mnoho úspěchů v dalším desítile-
tí!
JENÍK Děkuji vám, pane Bašta, jste moc hodný.
BAŠTA A kdepak je vlastně paní tchyně?
JENÍK Ale to víte - trochu moc se napila - a tak se musela jít trochu provětrat na čerstvý vzduch -
inu, jak to bývá, však to znáte!
BAŠTA Jo, málem bych zapomněl, takovej jeden detail, ještě z toho snu - nevím proč, ale uvízl mi v
paměti - snad proto, že si za živýho boha nemůžu dát v hlavě dohromady, kde se to tam vzalo a co to znamenalo. Na tom víkendu byla hrozně dlouhá anténa a víte, co na ní sedělo? Motýl!
Konec

Ztížená možnost soustředění
HRA
O DVOU DĚJSTVÍCH

1968

Josefu Šafaříkovi
OSOBY
DR. EDUARD HUML, vědecký pracovník
VLASTA HUMLOVÁ, jeho žena
RENATA, jeho milenka
BLANKA, jeho sekretářka
DR. JITKA BALCÁRKOVÁ, vědecká pracovnice
KAREL KRIEBL, mechanik
ČENĚK MACHULKA, měřič
BECK, vedoucí

PRVNÍ DĚJSTVÍ
Opona se otevře. Na scé-
ně je
Humlův byt,
což je
něco mezi obývacím pokojem a halou: nalevo malé schodiš-
tě, ukon-
čené
dveřmi do
ložnice; dole troje dve-
ře - levé do pracovny, zadní do kuchy-
ně, koupelny a ostatních
částí bytu, pravé na hlavní chodbu. V pravých dve-
řích je malá
špehýrka. V pozadí zrcadlo a komoda, na komo-
dě kaktus. V po-

předí je jídelní
stůl se
čty
řmi
židlemi.
Stůl musí být vy-
ře-
šen tak, aby nebylo z hle-
diš-
tě dob-
ře vi-
dět
před-
měty, které na
něm prá-
vě le-
ží;
mů-
že být na-
příklad
čás-
teč-
ně kryt stojánkem s
květinami. Vpravo je fotel, u
něho stolek s telefonem. Scéna je chvilku prázdná,
zadní dveře jsou ote-
vřené, pak jimi
přijde Humlová.
Přes
šaty má
župan, nese na tácu snídani pro
dvě osoby:
šálky, ta-
lířky, housky, kon-
vičku s
čajem, máslo.
Všechno rozkládá na
stůl,
přitom volá
směrem k
ložnici.
HUMLOVÁ Snídaně!
(Když je
prostřeno, naleje Humlová do
šál-
ků
čaj, pak se usadí a za-
čne snídat. Záro-
veň se pomalu ote-
vřou dve-
ře od

ložnice a
přichází jimi Huml. Je v py-
žamu, rozcuchaný,
zřej-
mě prá-
vě vstal z postele. Pomalu schází do-
lů, usedá naproti Humlové, dává si na klín ubrou-
sek a začíná také jíst. Del-
ší ml-
čení
přeru-
ší posléze Humlová)
Tak co?
HUML Máme med?
HUMLOVÁ Zase nic, viď?
HUML Nešlo to.
HUMLOVÁ Proč?
HUML Nebyla na to příhodná atmosféra.
HUMLOVÁ Na čem jste byli?
HUML Na groteskách.
HUMLOVÁ Taky nápad! A co pak?
HUML Vyprávěla samé veselé příhody a vtipy, nehodilo se to. Máme
med?
HUMLOVÁ A převést řeč na vážné téma - to nešlo?
HUML Zkoušel jsem to, ale vždycky mě přerušila zas nějakou
anekdotou. Měla prostě žertovnou náladu,
s tím se nedalo nic dělat. Máme med?
HUMLOVÁ Ve špajzu.
(Huml odloží ubrousek, vstane a od-
šourá se zadními
dveřmi, nechá je ote-
vřené. Pauza)
HUML (za scénou) Tady není -
HUMLOVÁ (volá k zadním dveřím) Na horní polici -
(Delší pauza)
HUML (za scénou) Kde?
HUMLOVÁ Panebože! (Rychle vstane a odkvapí zadními dveřmi za
Humlem. Za scénou) A co je tohle?
(Krátce nato se zvolna otevřou levé dve-
ře a ti-
še jimi vchází - zády k místnosti a se snahou ne-
být z pracovny při odchodu pozorován - Huml; je
v obleku a upraven. Dveře opatr-
ně
při-
vře, pak
pře-
běhne po
špi
čkách k zadním dve-
řím a ti-

še jimi volá)
HUML Pojď!
(V zadních dveřích se objeví Renata v kabá-
tě, Huml ji vezme za ruku a kvap-
ně ji odvádí k pravým dve-
řím. Opatr-
ně se rozhlédne, pak ji políbí na
tvář.
Šeptem)
Pá, brouku!
RENATA (šeptem) Pá! A nezapomeň!
(Huml se podívá špehýrkou ven, pak ti-
še pravé dve-
ře ote-
vře a pustí jimi Renatu ven. Dve-
ře zase rychle za-
vře, pak jde zvolna k levým dve-
řím, ti-
še je ote-
vře a dr-
ží. Krátce nato jimi
přicházejí Balcárková a Kriebl v pracovním
plášti, kte-
ří spolu opatr-
ně nesou Puzuka. Je to slo-
žitý
přístroj
připomínající vzdále-
ně obchodní pokladnu nebo
účetní kalku-
lačku; má klávesnici,
různé knoflíky, na boku
kličku, je opat-
řen
průzorem na
způsob mikroskopu,
červenou a zelenou
žárovkou, malým reproduktorem a dlouhou
š
ň
ůrou se
zástrčkou. Balcárková a Kriebl staví Puzuka opatr-
ně na
stůl, Huml zavírá dve-
ře)
KRIEBL (k Humlovi) Kde tady máte zásuvku?
HUML Támhle za kaktusem -
(Kriebl jde se
š
ň
ůrou k zadní zdi a zastr-

čí ji do zásuvky. Balcárková usedne do fotelu.
Kriebl se vrátí, usedne za Puzuka a věnuje se mu.
Huml se rov-
ně
ž posadí a
zvěda-
vě si prohlí-
ží
přístroj)
Tak to je tedy on?
BALCÁRKOVÁ Líbí se vám?
HUML Hezký - mohu se zeptat, jak pracuje?
BALCÁRKOVÁ Vložili jsme do něho některé základní informace,
které jsme o vás měli k
dispozici, on tyto údaje zpracoval a nyní vám na jejich základě
položí první otázku. Vy na ni po pravdě odpovíte, on
vaši odpověď zpracuje - spolu s některými údaji o vašem životním
prostředí, které pro něho získává pan Machulka - a
pak vám položí další otázku. To celé bude provádět tak dlouho, až
suma všech získaných informací se v něm spojí do
určité uzavřené struktury.
HUML To je opravdu zajímavé - pracuje vlastně tak trochu za vás
-
BALCÁRKOVÁ V určité fázi -
HUML Samozřejmě, v určité fázi -
(Kriebl stále manipuluje s Puzukem, píše
něco na klávesnici, to-
čí
kličkou, dívá se do
průzoru a podob-
ně. Balcárková ho sleduje)
BALCÁRKOVÁ Něco v nepořádku, pane Kriebl?
KRIEBL Byl trochu prostydlý, tak jsme mu chvilku třeli s
Machulkou rozvodnou desku, aby se za-
hřál na správnou míru.
BALCÁRKOVÁ A co elektrody?
KRIEBL Žhaví normálně. Můžeme začít -
BALCÁRKOVÁ Výborně. Tak pište: (Diktuje) Eduard Huml, 1928 -
začátek rozhovoru
15,25 - první otázka. (Zvolá) Prosím ticho!
(Kriebl to zapsal na klávesnici, pak zatočí
kličkou, podívá se do
průzoru, na-
če
ž
zmáčkne jeden z knoflí-
ků. Z reproduktoru Puzuka se ozve slabé vr-
čení. Kriebl se zahledí pozor-
ně na hodinky,
všichni napja-
tě

čekají. Vtom se ote-
vřou dve-
ře od
ložnice a objeví se v nich Machulka v pracovním
plášti, za uchem
tužku. Kriebl rychle
zmáčkne znovu knoflík, zato-
čí
kličkou, vr-
čení ustane. Machulka si nikoho ne-
všímá, sejde zvolna po
schůdkách do-
lů, zastaví se, spo-
čítá schody, pak vytáhne z kapsy malý
ušmudlaný papírek a zapí-
še si na
něj
zjiš-
těný po-
čet.
Když je hotov, jde zvolna ke Krieblovi a
předá mu
svůj papírek)
KRIEBL Díky, Čendo -
(Kriebl papírek rukou na stole uhladí, na-
če
ž ho zasune do Puzuka. Machulka pomalu odejde
levými dveřmi)
BALCÁRKOVÁ Tak můžem?
KRIEBL Jo.
BALCÁRKOVÁ (zvolá) Prosím ticho!
(Kriebl zatočí
opět
kličkou,
zmáčkne knoflík, na-
če
ž se
opět ozve vr-
čení. Kriebl se znovu zahledí pozor-
ně na hodinky,
všichni napja-
tě
čekají. Po chvilce se rozsvítí na Puzukovi
červené
světýlko)
Červená!
(Kriebl rychle zmáčkne knoflík a zato-
čí
kličkou.
Světlo zhasne, vr-
čení ustane. Rozpa-

čitá pauza)
Je přehřátý, moc jste ho asi třeli -
KRIEBL Třeli jsme ho přiměřeně, spíš se jen zasekl spouštěč.
BALCÁRKOVÁ Co budeme dělat?
KRIEBL Musí trochu vychladnout. (K Humlovi) Máte ledničku?
HUML Ano, ve špajzu -
(Kriebl vytáhne
š
ň
ůru od Puzuka ze zásuvky a spolu s Balcárkovou
pak Puzuka odnese zadními dveřmi, které jim
Huml mezitím otevřel. Huml odchází za nimi. Pau-
za. Za scénou)
Vejde se tam?
KRIEBL (za scénou) Můžu to mléko na chvilku vyndat?
HUML (za scénou) Samozřejmě -
(Krátce nato se všichni
opět zadními
dveřmi vrátí, jdou zvolna ke stolu, usadí se na svá
místa a čekají. Del-
ší tísnivá pauza)
BALCÁRKOVÁ Aby tam příliš neprochladl -
KRIEBL Však on se ozve, až mu bude zima!
BALCÁRKOVÁ Doufejme -
(Delší tísnivá pauza)
KRIEBL (k Humlovi) Vy rád ovoce?
HUML Jak to víte?
KRIEBL Viděl jsem ve špajzu zásoby -
HUML Mám na venkově matku, takže nám občas posílá -
KRIEBL To je výhoda -
(Delší tísnivá pauza)
BALCÁRKOVÁ (ke Krieblovi) Neměl byste mu dát elektrický šok?
KRIEBL Radši ne, mívá po něm bludné myšlenky. A taky pak zlobívá
kondenzátor -
(Delší tísnivá pauza. K Humlovi)
Vy jste z venkova?
HUML Ano.
KRIEBL Z hor?
HUML Jak to víte?
KRIEBL Ty blumy, co vám poslala paní matka, rostou jen ve
vyšších polohách.
HUML Ano, jsou to horské blumy.
(Delší tísnivá pauza)
BALCÁRKOVÁ (ke Krieblovi) Kdy jste ho naposled mazal?
KRIEBL Předevčírem.
BALCÁRKOVÁ Předevčírem?
KRIEBL Ano.
BALCÁRKOVÁ Takže je vlastně čerstvě namazán?
KRIEBL Ano.
(Delší tísnivá pauza)
HUML (k Balcárkové) Mohl bych se na něco zeptat?

BALCÁRKOVÁ Ovšem -
HUML Ty otázky, co mi bude klást ten přístroj -
BALCÁRKOVÁ Puzuk -
HUML Ano, Puzuk - ty sledují nějaký konkrétní vyšetřovací cíl?
BALCÁRKOVÁ Jak to myslíte?
HUML Zajímalo by mě, jestli běží o určitý konkrétní případ - k němuž má mít moje výpověď nějaký vztah - anebo jestli to je jen nějaký takový - abych tak řekl - komplexní průzkum - určitá preventivní evidence -
BALCÁRKOVÁ Proč to stavět do protikladu? Náš průzkum má komplexní charakter právě proto, že v něm běží o konkrétní případ -
HUML Aha, aha. A můžete mi říct, o koho tedy jde?
BALCÁRKOVÁ O koho? No přece o vás!
HUML O mne!
(Vtom se za scénou ozve ostrý hvizd Puzuka)
KRIEBL Co jsem říkal? Už je mu zima!
(Balcárková a Kriebl rychle vstanou a odbíhají zadními dveřmi. Huml jde za nimi, než však sta- čí odejít, vstoupí zadními dveřmi Renata v zá- stěře Humlové s tácem, na kterém nese oběd: dva talířky s masem, hořčici, ošatku s chlebem, skleničky, pivo, příbory. Renata odnese tác opatrně na stůl a prostírá; Huml jde ke stolu, pomůže Renatě prostřít a oba pak usednou ke stolu a začnou jíst. Delší pauza, kterou přeruší posléze Renata)
RENATA A nejsou to všechno jenom těšínská jablíčka?
HUML Nejsou. Chci to opravdu dořešit, musíš jen chápat, že to není celé jednoduchá záležitost: žijeme spolu deset let, má jenom mne, nedovede si beze mne svůj život představit - budeš pivo?
RENATA Trochu -
(Huml nalévá Renatě i sobě pivo, potom pokračuje)

HUML Perspektivně dokonce počítá s tím, že se s tebou rozejdu a budu žít zase jen s ní - však to znáš, ženské jsou v těchhle věcech hrozně citlivé, bude to pro ni v každém případě rána.
RENATA Nikdy jsem přece neřekla, že bys to neměl udělat ohleduplně, to je snad samozřejmé, ne?
(Pauza, pokračují v jídle)
HUML Vem si k tomu hořčici -
RENATA Nezlob se, ale hořčici nesnáším -
(Pauza, pokračují v jídle)
Ty, Edo -
HUML No?
RENATA Jsi rád, že jsem přišla?
HUML To víš -
RENATA Proč mi neřekneš něco něžného?
HUML Víš, že nemám v těchhle věcech fantazii -
RENATA Kdo skutečně miluje, ten si vždycky najde způsob, jak to vyjádřit!
HUML Líbíš se mi -
RENATA Není to trochu málo?
HUML Mám tě rád -
RENATA Jenom?
HUML Nezlob se, broučku, ale já skutečně neumím užívat velká slova! To přece neznamená, že nic ne-
cítím -
RENATA Kdybys něco velkého cítil, žádná slova by se ti nezdála velká! (Vzrušeně) Vždyť se můžeme rozejít, stačí říct!
HUML Zase začínáš?
RENATA Jestli já nejsem husa!
(Renata odhodí příbor na stůl, vzru-
še-
ně vstane, za-
čne vzlykat, pak od-
běhne levými
dveřmi, kterými za sebou práskne. Huml dojí sousto, vstane, jde k levým dveřím, vezme za kli-
ku, dveře
však nejdou ote-
vřít. Huml chvilku váhá, pak promluví k za-
vřeným dve-
řím)
HUML Renato - (Pauza) Brouku - (Pauza) Nezlob! (Pauza) Vzpomínáš na Beskydy? V té staré cihelně?
(Chvilku čeká;
když se Renata neozve, pokr-
čí rameny a vrací se. V tom-
též oka-
mžiku vstoupí zadními
dveřmi Blanka. Jde ke stolu, posadí se, vezme si

blok a tužku a
připraví se k diktátu)
Jak jsme skončili?
BLANKA (čte) Různí lidé mívají v různých dobách a různých
souvislostech různé potřeby -
HUML Aha -
(Huml začne
přecházet za-
myšle-
ně po místnosti,
přitom zvolna diktuje, Blanka stenografuje)
A považují tudíž různé věci za hodnoty - tečka. Z tohoto důvodu
by bylo pochybené snažit se stanovit nějakou pevnou
- pro všechny lidi - všechny doby a všechny situace platnou
stupnici hodnot - tečka. To ovšem neznamená - že ne-
existují určité hodnoty - společné celému lidskému rodu v celé
jeho historii - tečka. Kdyby takové hodnoty neexistova-
ly - netvořilo by lidstvo jednotný celek - tečka. Přesto ale
platí - že každý člověk - každá doba - každé společenské
seskupení má svůj vlastní žebříček hodnot - který základní a
všeobecné hodnoty vždycky určitým způsobem konkreti-
zuje - tečka. Individuální žebříček hodnot jednotlivého člověka
je přitom vždycky v nějaké souvislosti s různými obec-
nějšími - například dobovými - žebříčky hodnot - jež mu tvoří
cosi jako rámec nebo pozadí - tečka. Můžete mi tu po-
slední větu přečíst?
BLANKA (čte) Individuální žebříček hodnot jednotlivého člověka
je přitom vždycky v nějaké sou-
vislosti s různými obecnějšími - například dobovými - žebříčky
hodnot - jež mu tvoří cosi jako rámec nebo pozadí.
HUML To je dobrý. Tak dál: mezi nejzákladnější hodnoty
současného člověka lze počítat například prá-
ci - tedy možnost dělat to - v čem se člověk plně realizuje a
rozvíjí své specifické dispozice - vztahy k lidem - morální
principy - určité světonázorové jistoty - víru v něco - za co by
se mohl člověk v životě angažovat - tečka. Máte to?
BLANKA Ano.
HUML Fajn. A teď nový odstavec, prosím. Stav, kdy člověk
uspokojí určitou svou potřebu - kdy tedy
dosáhne určité hodnoty - nazýváme štěstím - tečka. Jelikož ale
lidé mají - jak jsme si už řekli - (Huml se zastaví, zamyslí,
pak se obrátí k Blance)
Blanko -
BLANKA Prosím?
HUML Ten Rosťa - to je vaše první láska?
BLANKA Ano.
HUML Kolik mu je?
BLANKA Osmnáct.
HUML Osmnáct? Vážně? (Pauza, Huml se zasní) Osmnáct! Když mně
bylo osmnáct! To jsem hltal Hegela,
Schopenhauera, Nietzscheho, psal metafyzické eseje, redigoval

studentský časopis, nešťastně miloval medičku Aničku
Glüksmannovou - mimo jiné: trochu mi ji připomínáte - a ještě
jsem přitom stihl denně vysedávat v Pygmalionu a dva-
krát týdně hrát házenou za sociálnědemokratickou mládež! Byla to
zvláštní, hezká doba - (Pauza) Kde jsme skončili?
BLANKA (čte) Jelikož ale lidé mají - jak jsme si už řekli -
(Huml začne
opět za-
myšle-
ně
přecházet,
přitom diktuje)
HUML Jelikož ale lidé mají - jak jsme si už řekli - velmi
rozmanité potřeby, a chápou proto také velmi
rozmanité věci jako hodnoty - má i stav štěstí velmi rozmanitý
obsah - tečka. To je také důvod - proč přesto - že
všichni máme svou velmi přesnou představu o tom - co je štěstí -
můžeme se velice těžko shodnout na takové konkrét-
ní definici štěstí - která by vyhovovala všem - tečka. Nový
odstavec -
BLANKA Moment - (Vstane a zamíří k zadním dveřím)
HUML Aha, voda se vaří!
(Blanka odejde zadními dveřmi, Huml odejde za
ní. Pauza)
HUMLOVÁ (za scénou) A co je tohle?
HUML (za scénou) V tom je med?
(Zadními dveřmi
přichází Humlová,
přes
šaty má
župan, jde ke stolu, usedá a pokra-
čuje ve snídani. Krátce po ní se zadními
dveřmi
při-
šourá Huml, v py-
žamu a rozcuchaný, nese skle-
ničku s medem. Také usedne ke stolu a pokra-
čuje ve snídani, nejprve ma-
že housku medem. Pauza)
HUMLOVÁ Tak zase jedna ztracená příležitost!
HUML Vždyť jsem se s ní neviděl naposled, dneska se tu má
stavit, zkusím to znova -
HUMLOVÁ Jednou má žertovnou náladu, podruhé je ti jí líto,
potřetí nejsi v kondici - poslyš, ru-
ku na srdce, neoddaluješ to náhodou tak trochu úmyslně?
HUML Proč bych to, prosím tě, dělal?
HUMLOVÁ Třeba ji ve skutečnosti miluješ -
HUML Víš přece, že ji nemiluju! Jenom mě pohlavně vzrušuje a ani
to už ne tolik jako na začátku.
HUMLOVÁ No jen aby! A co říkáš, když se tě ptá, jestli ji
miluješ?

HUML Pokud to jde, snažím se obrátit hovor jinam. Vezmeš si taky?
HUMLOVÁ Správně! Můžeš mi namazat -
HUML (maže housku medem) Párkrát mě ovšem přitlačila ke zdi, takže jsem musel dát kladnou odpověď.
HUMLOVÁ Ze srdce to ale nešlo, viď?
HUML Ne. Tumáš - (Podá Humlové housku, kterou namazal)
HUMLOVÁ Ty, Edo -
HUML Hm -
HUMLOVÁ Slib mi, že to už konečně nějakou vhodnou formou uzavřeš! Nemůžem přece takhle
žít! Trpím tím víc, než si myslíš. Nejhorší to je vždycky takhle navečer, když sedím doma, zašívám ti ponožky nebo
spodky a vím přitom, že jsi s ní, veselíš se, utrácíš naše peníze, vozíš ji naším autem, líbeš se s ní - (Pauza, snídaně pokra-
čuje) Asi ti to připadá hloupé, ale víš, co mě v takových chvílích nejvíc pronásleduje?
HUML Copak?
HUMLOVÁ Představa, že s ní třeba právě spíš!
HUML Víš dobře, že s ní nespávám často, nemáme přece kde. Většinou to končí jen líbáním, nejvýš ně-
jakým tím saháním na ňadra. Podej mi housku!
HUMLOVÁ (podává mu housku) Jen jestli mi něco nenalháváš, abys mě uklidnil! Nevíš, co to je -
před lidmi dělat, že o ničem nevím, snášet jejich významné pohledy a nevšímat si toho, hrát úlohu domácí husičky, kte-
rá nemá o ničem ponětí. Ostatně když ti už za to nestojím já, měl bys to udělat kvůli sobě - vždyť se na sebe podívej!
Copak nevidíš, jak jdeš dolů? Čteš vůbec ještě něco?
HUML Budeš máslo?
HUMLOVÁ Můžeš ho dojíst.
HUML Říkal jsem ti přece, že na to chci jít po etapách -
HUMLOVÁ Znám ty tvoje etapy, zatím ses nehnul z místa!
HUML Jak to? Zrovna včera jsem na to už připravoval půdu -
HUMLOVÁ Jo? A jak?
HUML No tak za prvé jsem ji nelíbal na krk, jako to obvykle dělávám -
HUMLOVÁ Ty ji líbáš na krk? Tos mi neřekl!
HUML Má to ráda a i mě to svým způsobem vzrušuje.
HUMLOVÁ A co dál? Řekls jí, že mě pořád ještě miluješ?
HUML Řekl jsem pro začátek, že tě mám rád jako životní družku.
HUMLOVÁ Aspoň něco. Co ona?
HUML Naléhala, abych se s tebou rozvedl.
HUMLOVÁ Doufám, žes jí to neslíbil!
HUML Lpěla na tom tak, že jsem musel navenek přitakat. Uvnitř jsem si ale myslel své a k ničemu jsem
se výslovně nezavázal. Ty, Vlasto, nezlob se, ale už bude půl -
HUMLOVÁ Vážně? No vidíš, já tady povídám a nakonec ještě přijdu pozdě do práce! (Rychle vsta-
ne, vstoje dopije čaj a odběhne zadními dveřmi. Za scénou) Budeš

obědvat doma?
HUML Jo.
HUMLOVÁ (za scénou) Tak pojď, ukážu ti jídlo -
(Krátká pauza, pak Huml zvolna vstane a odšourá
se zadními dveřmi. Pauza. Za scénou)
Je to vařené hovězí, necháš ho v tomhle hrnci a tak ho postavíš
na sporák. Počkáš, až se to ohřeje, pak si to dáš na talíř
a hrnec vrátíš sem -
(Zadními dveřmi
přicházejí Balcárková a Kriebl, kte-
ří spolu opatr-
ně nesou Puzuka; za nimi jde Huml, v obleku a
upraven. Balcárková a Kriebl postaví Puzuka na
stůl, Kriebl dá
š
ň
ůru do zásuvky,
všichni pak usedají na svá místa; Kriebl se
věnuje Puzukovi)
BALCÁRKOVÁ Doufám, že nezmrzla směs v kapilárách -
KRIEBL To by nefungovala siréna. Můžeme začít -
BALCÁRKOVÁ Výborně. Tak pište: (Diktuje) Eduard Huml, 1928 -
začátek rozhovoru
15,55 - první otázka. (Zvolá) Prosím ticho!
(Kriebl to zapsal na klávesnici, pak zatočí
kličkou, podívá se do
průzoru, na-
če
ž
zmáčkne jeden z knoflí-
ků. Z reproduktoru Puzuka se ozve slabé vr-
čení, Kriebl se zahledí pozor-
ně na hodinky,
všichni napja-
tě
čekají. Vtom levými
dveřmi vstoupí Beck v kabá-
tě.
Všichni se k
němu oto-
čí, Kriebl rychle
zmáčkne znovu knoflík, zato-
čí
kličkou, vr-
čení ustane, Beck si nikoho ne-
všímá a prochází se popuze-
ně po místnosti. Del-
ší pauza,
všichni ho rozpa-
či-
tě sledují. Pak vytáhne Balcárková z kapsy pytlík

bonbonů a nabídne mu)
Vezměte si -
(Beck sice Balcárkovou vidí, na její nabídku však nereaguje. Balcárková chvilku čeká, pak pytlík rozpačitě strčí do kapsy. Beck stále přechází, delší tísnivá pauza. Balcárková se několikrát nervózně podívá na Becka, chvilku váhá, pak se ho zeptá)
Stalo se něco, kolego vedoucí?
(Beck se na Balcárkovou popuzeně podívá, načež se otočí a odejde zadními dveřmi, kterými za sebou práskne. Huml se podívá tázavě na Balcárkovou, ta se však rychle obrátí ke Krieblovi)
Tak můžem?
KRIEBL Jo.
BALCÁRKOVÁ (zvolá) Prosím ticho!
(Kriebl zatočí opět kličkou, zmáčkne knoflík, načež se opět ozve vrčení. Kriebl se znovu zahledí pozorně na hodinky, všichni napjatě čekají. Po chvilce se rozsvítí na Puzukovi červené světýlko)
Zase červená!
(Kriebl rychle zmáčkne knoflík a zatočí kličkou. Světlo zhasne, vrčení ustane. Rozpačitá pauza)
Neměl být v lednici tak dlouho -
KRIEBL Nebyl tam dlouho.
BALCÁRKOVÁ Tak co se stalo?
KRIEBL Asi mu zmrzla směs v kapilárách. Musí na chvilku do tepla. (K Humlovi) Máte troubu?
HUML Ano -
(Kriebl vytáhne

š
ň
ůru od Puzuka ze zásuvky a spolu s Balcárkovou
pak Puzuka odnese zadními dveřmi, které jim
Huml mezitím otevřel. Huml odchází za nimi. Pau-
za. Za scénou)
Tuhle - druhé dveře vlevo -
KRIEBL (za scénou) Akorát!
(Vtom přicházejí zadními
dveřmi udýcháni Huml s Blankou. Huml dr-
ží Blanku za ruku, odvede ji ke stolu, usadí na její
místo. Blanka je mírně rozru-
šena, upravuje si vlasy; Huml je v rozpacích)
HUML Promiňte - byl to jen takový nějaký okamžitý nápad -
vlastně spíš žert - moc mě to mrzí - pro-
miňte -
BLANKA Slibte mi, že se to stalo naposled!
HUML Máte mé slovo!
(Kratší pauza, Blanka se
už uklidnila, bere ze stolu blok a
čte)
BLANKA Jelikož ale různé hodnoty, kterých chce člověk dosáhnout,
lze z různých hledisek -
HUML Aha -
(Huml začne
přecházet za-
myšle-
ně po místnosti,
přitom zvolna diktuje, Blanka stenografuje)
- z různých hledisek různě hodnotit - lze různě hodnotit i
aktivitu - kterou člověk k dosažení těchto hodnot vyvíjí -
tečka. V podstatě lze říci - že existuje aktivita pozitivní -
například boj za spravedlnost - a aktivita negativní - napří-
klad intrikaření - tečka. Motorem každé aktivity je přitom cosi -
co bychom mohli nazvat ctižádostí - v nejobecnějším
slova smyslu - tečka. Pokud jde o ctižádost - musíme rozlišovat -
pomlčka - totiž vlastně dvojtečka -
BLANKA Dvojtečka?
HUML Ano, dvojtečka. Existuje ctižádost zdravá a ctižádost
nezdravá - tečka. Zdravou ctižádostí rozu-
míme skutečně plodný - hluboký životní zájem o určitou věc -
přirozenou touhu člověka plně se ve sféře tohoto zájmu
realizovat - tečka. Nezdravou ctižádostí je pak to - když touha
uplatnit se nepramení z takového vnitřního vztahu - ale
když jde pouze o prostředek k dosažení určitých vnějškových
hodnot - jako je moc - peníze - sláva - a podobně - teč-
ka. (Huml se zastaví, zamyslí, pak se obrátí k Blance) Poslyšte,
Blanko, co vy si vlastně o mně myslíte?
BLANKA Já?
HUML Ano, vy -
BLANKA Že jste velice vzdělaný -

HUML Mluvte, prosím, vážně!
BLANKA Říkám to vážně -
HUML Jste mrška! (Podívá se na hodinky) Dorazíme aspoň ten odstavec. Jak jsme skončili?
BLANKA (čte) Prostředek k dosažení určitých vnějškových hodnot - jako je moc - peníze - sláva a
podobně.
HUML (začne opět zamyšleně přecházet, přitom diktuje) Pozitivní aktivita pramení přitom především ze zdravé
ctižádosti - zatímco negativní aktivita pramení naopak hlavně ze ctižádosti nezdravé - tečka. Je to ovšem jen obecné
schéma - které má - jako každé schéma - své odchylky - jako například když ze zdravé ctižádosti pramení negativní
aktivita - nebo když naopak nezdravá ctižádost vede k aktivitě pozitivní - tečka. Máte to?
BLANKA Ano.
HUML Tím bychom pro dnešek skončili. Děkuji vám pěkně -
BLANKA Rádo se stalo - (Blanka skládá blok a tužku do aktovky, vstává)
HUML Zítra zase v devět, ano?
BLANKA Ano.
HUML A nezapomeňte na ten vzkaz Pittermannovi -
BLANKA Kdybych ho už nezastihla, řeknu to Bláhové -
HUML Fajn -
(Blanka stojí, na cosi čeká, Huml to nechápe, roz-
pačitá pauza)
BLANKA Mohla bych dostat kabát?
HUML Jémine!
(Huml odkvapí k zadním dveřím,
než
však sta-
čí odejít, ozve se zvonek. Huml se zarazí, pak se
obrátí k Blance)
Prosím vás - tuhle v šatníku -
(Blanka odejde zadními dveřmi, Huml jde k zr-
cadlu a letmo se před ním upravuje. Vtom se ozve
znovu zvonek, Huml jde rychle k pravým dveřím,
podívá se špehýrkou ven, na-
če
ž ote-
vře. Za
dveřmi stojí Blanka v kabá-
tě a s aktovkou)
BLANKA Dobré jitro -
HUML Dobré jitro, Blanko, pojďte dál -
BLANKA Nejdu moc brzo?
HUML Naopak, jsem rád, že jste už tady, ve dvanáct někoho čekám, takže to musíme trochu zkrátit. Do-
volíte -
BLANKA Děkuji -
(Huml pomů-

že Blance z kabátu, kabát odnese zadními
dveřmi, ihned se odtud zase vrátí, dve-
ře za sebou za-
vře. Blanka si mezitím vyndala z aktovky blok a
tužku, usedne na své místo)
HUML Tak co je nového?
BLANKA Opravili nám výtah.
HUML Konečně! A co topení - funguje?
BLANKA Zatím ne. A jak je vám?
HUML Děkuju, už to je celkem v pořádku, jsem jenom trochu
zesláblý. Už chodím i ven, pozítří se asi
stavím v ústavu - (Pauza) Tak můžem?
BLANKA Já čekám -
HUML Tak si napište: pátá kapitola - hodnoty - úvod.
(Huml začne
přecházet za-
myšle-
ně po místnosti,
přitom zvolna diktuje, Blanka stenografuje)
BLANKA To je nadpis?
HUML Ano. Hodnotou rozumíme to, co uspokojuje nějakou lidskou
potřebu - středník - struktura hod-
not odráží tedy vždycky strukturu lidských potřeb - tečka.
Rozeznáváme hodnoty hmotné - například jídlo - oděv -
byt a podobně - a hodnoty duševní - například určité ideje či
poznatky - vztah k nějakému člověku - umělecký zážitek
a podobně - tečka. Různí lidé mívají v různých dobách a různých
souvislostech různé potřeby - (Huml se náhle zarazí a ob-
rátí se k Blance) Jestlipak víte, na co jsme zapomněli?
BLANKA Postavit na kafe?
HUML Správně!
(Blanka vstane a odejde zadními dveřmi, které ne-
chá otevřené. V tom-
též oka-
mžiku vstoupí levými
dveřmi po-
dráž-
dě-
ně Renata v zá-
stě-
ře Humlové)
RENATA Beskydy! Beskydy! Nic jiného mi neumíš říct!
HUML Tak už se uklidni, brouku -
(Huml jde k Renatě, lehce ji obejme a chlácholi-
vě ji líbá na tvá-
ře,
čelo, vlasy. Renata se nejprve trochu brání, pak se
podvoluje, vše vyústí do dlouhého
vášnivého polibku. Renata se pak jem-
ně vyprostí,
už se usmívá, vezme Humla kolem krku)

RENATA Víš, co se mi dneska zdálo?
HUML Copak?
RENATA Že jsme měli svatbu v mešitě!
HUML To je absurdní -
RENATA No vidíš, takové já mám sny!
(Renata políbí Humla, pak ho pustí, vezme ho za ruku a vede po schůdkách do ložnice. Ve dveřích se ještě zastaví a obrátí se k němu)
Tady je naše cihelna -
HUML Naše mešita -
(Renata ještě jednou Humla políbí, oba pak zajdou do ložnice a zavřou za sebou dveře. V téže chvíli zadními dveřmi vejdou Balcárková a Kriebl, za nimi jde Huml. Huml zavře dveře, všichni jdou zvolna ke stolu, usadí se na svá místa a čekají. Delší tísnivá pauza)
BALCÁRKOVÁ Ozve se, až mu bude horko?
KRIEBL Siréna funguje normálně -
(Delší tísnivá pauza. K Humlovi)
Já mám na venkově tetu.
HUML Tak?
KRIEBL Jezdívám k ní každý rok na prázdniny. V horách to není, ale jsou tam zase rybníky.
HUML To je hezké -
(Delší tísnivá pauza)
BALCÁRKOVÁ (ke Krieblovi) Neuškodí mu, že ho pořád přenášíme?
KRIEBL Na to je přece zvyklý!
(Delší tísnivá pauza)
HUML (k Balcárkové) Vím, že klást otázky je teď spíš vaším úkolem než mým -
BALCÁRKOVÁ Klidně se na cokoli zeptejte -
HUML Říkala jste, že běží o mě -
BALCÁRKOVÁ Ano.
HUML Zajímalo by mě v jakém smyslu.
BALCÁRKOVÁ Celkově.
HUML Vaše práce má tedy, jak vidím, svůj antropologický aspekt - to mi na ní bude rozhodně blízké!
Ostatně je celkem logické, že musíme poznat celé lidi, chceme-li porozumět jejich činům -
BALCÁRKOVÁ Vy máte k antropologii nějaký těsnější vztah?
HUML No tak antropologie sice mým oborem přímo není, v oblasti

společenských věd však působím -
BALCÁRKOVÁ Vážně? Tyhle otázky se u nás v nedávných letech skutečně přehlížely. O
to naléhavější je ovšem dnes potřeba tuto mezeru zaplnit.
HUML Myslím, že se lze o leccos opřít, ve světě se problematika člověka už řadu let dělá -
BALCÁRKOVÁ Víme o tom, zvláště takzvaná syntetická antropologie, jak ji rozvinuli ve
Spojených státech, má k našim pokusům blízko. Snažíme se samozřejmě čerpat i ze zahraničních zkušeností, i když je
zásadně nechceme jen mechanicky přejímat.
HUML Tak to je pochopitelné, máte své specifické potřeby. A nakolik se opíráte o to, k čemu v souvis-
losti s tematikou člověka dospěly ostatní vědecké disciplíny?
BALCÁRKOVÁ O to se opíráme dost, ale spíš jen jaksi negativně, člověk je totiž pro různé
speciální vědy vždycky jen určitou funkcí či obecnou kategorií - ať už vyspělým savcem, výrobcem či psychologickým
typem - a jejich pohled zachycuje tedy vždycky jen jeho určitou dílčí stránku, společnou navíc vždy ještě mnoha jiným
jedincům. Nám ale běží naopak o člověka celého, nezredukovaného v jeho komplexnosti a nezbaveného jeho neopako-
vatelné lidské jedinečnosti. Což je kvalitativně nová rovina, kde nevystačíme jen s nějakým shromažďováním toho, co
tu je - spíš naopak: musíme začínat prakticky tam, kde jednotlivé speciální vědy končí.
HUML To je tedy opravdu moderní přístup k věci! A jeho výsledky mohou mít i širší platnost - vždyť
kdyby se vám například podařilo najít způsob, jak vědecky modelovat lidskou individualitu, nemělo by to svůj velký
význam jen pro vás, ale mohlo by to být aplikováno tak říkajíc celospolečensky -
BALCÁRKOVÁ To rozhodně! Přinejmenším by to mohlo otevřít cestu k racionálně organi-
zovanému omezování takových úkazů, jako je například odcizení.
(Vtom vstoupí zadními dveřmi Beck v kabá-
tě, nikoho si ne-
všimne, jde popuze-
ně k zadní zdi, kde se zastaví zády k ostatním.
Všichni se na
něho rozpa-
či-
tě dívají. Po chvíli se ozve,
aniž se oto-
čí)
BECK Zítra odjedu na ryby a bude!
(Rozpačitá pauza)
BALCÁRKOVÁ To nemyslíte vážně, kolego vedoucí! Co bychom si bez vás počali? Víte
přece, jak vás potřebujeme -
(Rozpačitá pauza, Beck nereaguje)

Kdo by celou naši práci řídil? Nikdo z nás nemá ty předpoklady,
které máte vy -
(Rozpačitá pauza, Beck nereaguje)
To nám přece nemůžete udělat!
(Rozpačitá pauza, pak se Beck náhle oto-
čí a odsekne)
BECK Už jsem řekl!
(Beck energicky odejde levými dveřmi, kterými za
sebou práskne. Huml se podívá tázavě na
Balcárkovou, ta se však rychle obrátí ke Krieblo-
vi)
BALCÁRKOVÁ Víte, kde pracuje paní Humlová?
KRIEBL Kde?
BALCÁRKOVÁ V prodejně hraček!
KRIEBL (k Humlovi) Vážně?
(Vtom se za scénou ozve ostrý hvizd Puzuka)
Co jsem říkal? Už je mu horko!
(Kriebl a Balcárková rychle vstanou a odběhnou
zadními dveřmi, Huml odejde za nimi. Vtom za-
čne zvonit telefon. Zvoní dlouho,
až ko-
neč-
ně
dveřmi od
ložnice
při-
běhne Huml; má na so-
bě jen kalhoty a ko-
šili,
přes ramena
ručník. Do-
běhne k telefonu, zdvihne sluchátko)
HUML (do telefonu) U telefonu. (Pauza) Je to nutné? Jsem totiž
po nemoci - mohu se zeptat, kdo volá? (Pau-
za) Chápu - chápu - budu čekat - není zač -
(Huml položí zvolna sluchátko, chvilku
pře-
mýšlí, pak zakroutí podive-
ně hlavou a pomalu odejde
dveřmi do
ložnice. Krátce nato
přicházejí zadními
dveřmi Balcárková a Kriebl, kte-
ří spolu opatr-
ně nesou Puzuka; za nimi jde Huml, v obleku a
upraven. Balcárková a Kriebl postaví Puzuka na
stůl, Kriebl pak dá
š
ň
ůru do zásuvky,
všichni se usadí na svá místa; Kriebl se

věnuje Puzukovi)
BALCÁRKOVÁ Doufám, že mu neshořely izolátory -
KRIEBL To by se z něho muselo kouřit. Můžeme začít -
BALCÁRKOVÁ Výborně. Tak pište: (Diktuje) Eduard Huml, 1928 - začátek rozhovoru
16,32 - první otázka. (Zvolá) Prosím ticho!
(Kriebl to zapsal na klávesnici, pak zatočí kličkou, podívá se do průzoru, načež zmáčkne jeden z knoflíků. Z reproduktoru Puzuka se ozve slabé zavrčení. Kriebl se zahledí pozorně na hodinky, všichni napjatě čekají. Po chvilce se rozsvítí na Puzukovi zelené světýlko)
Sláva, zelená!
KRIEBL To je dost -
(Z reproduktoru Puzuka se ozve zženštilý hlas)
PUZUK Řekněte mi -
(Pauza, napětí)
Řekněte mi -
(Pauza, napětí)
Řekněte mi laskavě -
(Pauza, napětí)
Karle?
KRIEBL (k Puzukovi) Co je?
PUZUK Můžu si na chvilku odpočinout?
(Opona)
Konec prvního dějství
Přestávka

DRUHÉ DĚJSTVÍ
Opona se otevře. Scéna - tatáž jako v prvním dějství - je prázdná. Za scénou slyšíme zvuk vody, natékající do nějaké nádoby.
Když je nádoba podle zvuku plná, zvuk ustane a zadními dveřmi přichází Huml v obleku s malou zahradní konvičkou plnou vody. Jde zvolna ke kaktusu, stojícímu v pozadí na komodě, a opatrně ho zalévá. Pak se ozve v pravých dveřích rachot klíče a vstoupí Humlová v kabátě, nese plnou nákupní

tašku a pod pa-
ží má stolní lampu.
HUML Ahoj!
HUMLOVÁ Ahoj! Tak co?
(Huml skončí zalévání, kon-
vičku ulo-
ží za komodu, jde k Humlové a bere od ní lampu)
HUML Ukaž -
(Humlová postaví tašku na
stůl a unave-
ně klesne na -
židli)
HUMLOVÁ Mluvil jsi s ní?
HUML Šikovná! Kolik stála?
HUMLOVÁ Sto padesát.
HUML To jde - (Huml - s lampou v ruce - odejde levými dveřmi. Za
scénou) Dám si tam silnější žárovku.
(Pauza. Huml se levými dveřmi vrací, lampu ne-
chal v pracovně, je bez saka,
přes ko-
šili si obléká
župan)
Máme nějakou silnější žárovku?
(Krátká pauza)
HUMLOVÁ Ty jsi hrozný člověk -
HUML Co je?
HUMLOVÁ To by tě ubylo - říct člověku milé slovo!
HUML Tak ti moc děkuju, vybralas to výborně - (Pauza) Udělalas
mi moc velkou radost - (Pauza) To je
fajn, že jsi zase doma -
HUMLOVÁ Nech toho -
HUML Co ty vlastně chceš?
(Huml zahlédne v nákupní tašce, stojící na stole,
noviny, vytáhne je, jde k fotelu, usadí se a začne si
je prohlížet. Pauza)
HUMLOVÁ Na něco jsem se tě ptala -
HUML (aniž vzhlédne) Já tebe taky -
HUMLOVÁ Proč se nepodíváš? Víš přece, kde máme žárovky -
(Pauza. Huml čte)
Mě na krk nikdy nepolíbíš!
HUML (překvapeně vzhlédne) Cože?
HUMLOVÁ Říkala jsem, že mě na krk nikdy nepolíbíš -
HUML Nalíbal jsem se tě za život dost a dost!
HUMLOVÁ Ale ne na krk, to tě u mne nikdy nevzrušovalo! Nemysli
si, na tohle máme my, ženy,
dobrou paměť!
HUML Kdybys nemluvila za ženy a udělala radši večeři!
(Huml se zase zahledí do novin, Humlová na něho
chvilku překvape-
ně hledí, pak vzru-
še-

ně vstane a vezme ze stolu svou
tašku)
HUMLOVÁ Jestli já nejsem husa!
(Humlová odejde uraže-
ně zadními
dveřmi. Huml za ní vzhlédne, chvilku sedí, pak
pomalu vstane a odšourá se s rozlo-
ženými novinami v ruce k zadním dve-
řím. Na prahu se zastaví a mluví
směrem za scénu)
HUML Vlasti - (Pauza) Víš, že jsem to tak nemyslel - (Pauza)
Vzpomínáš na Jeseníky? V tom starém mlý-
ně?
(Pauza, pak se zadními dveřmi vrátí Humlová,
přes
šaty si uvazuje zá-
stěru)
HUMLOVÁ Jeseníky! Jeseníky! Nic jiného mi neumíš říct -
HUML Tak se uklidni, brouku -
(Huml přistoupí k Humlové, vezme ji zezadu za
ramena, přitiskne ji k so-
bě a políbí dlouze na krk. Humlová
při-
vře
oči a
š
ťast-
ně se usmívá. Pak se
ně
ž-
ně vyvine)
HUMLOVÁ No vidíš! Vždyť mně stačí ke štěstí tak málo -
HUML Netušil jsem, že ti to něco říká -
HUMLOVÁ Co chceš k večeři? Mám květák, párek a můžu udělat
omeletu -
HUML Stačí párek -
HUMLOVÁ A u večeře mi řekneš, jak jsi pořídil! Jsem celá napnutá
-
(Humlová odkvapí zadními dveřmi. Huml chvil-
ku zadumaně stojí, pak vezme z komody noviny a
odšourá se pomalu po
schůdkách do
ložnice. Zadními
dveřmi záro-
veň
přichází Blanka, nese opatr-
ně tácek se
dvěma
šálky kávy. Postaví ho na
stůl, usedne na své místo, vezme si
šálek a míchá si kávu. Zadními

dveřmi pak
přichází Huml v obleku, nese misku se su-
šenkami, jde ke stolu a nabídne Blance su-
šenku; Blanka si vezme)
BLANKA Děkuji -
(Huml postaví misku na stůl, usedne a míchá si
svou kávu. Delší pauza)
HUML Budete mluvit dneska s Pittermannem?
BLANKA Jestli ho stihnu -
HUML Kdybyste s ním mluvila, řekněte mu, prosím vás, aby mi
poslal - třeba po vás - ty své připomín-
ky k edičnímu plánu, chtěl bych se na to ještě podívat -
BLANKA Vyřídím -
(Pauza, oba pijí kávu)
Můžeme pokračovat -
HUML Jen si to v klidu dopijte!
BLANKA Opravdu -
HUML Jo? Tak jak jsme skončili?
(Blanka vezme ze stolu blok a tužku, z bloku
čte)
BLANKA Shodnout na takové konkrétní definici štěstí, která by
vyhovovala všem.
HUML Aha. Tak nový odstavec. Je-li určitá potřeba člověka
uspokojena - vlastně tím zaniká - tečka.
Člověk ale potřebuje tak říkajíc stále něco potřebovat - neboť
hnací silou jeho života není stav uspokojení všech potřeb
- ale proces jejich neustálého uspokojování - jako úsilí o jejich
uspokojení - tečka.
(Huml vstane a začne
přecházet za-
myšle-
ně po místnosti,
přitom zvolna diktuje a ob-
čas se zastaví u stolu a mechanicky se napije kávy.
Blanka stenografuje a rov-
ně
ž se ob-
čas napije)
Jsou známy situace - že jsou - například v některých vyspělých
západních zemích - uspokojeny všechny základní po-
třeby lidí - a lidé přesto nejsou šťastni - dostavují se u nich
pocity deprese - nudy - marnosti a podobně - tečka. V ta-
kových situacích člověk začíná toužit po něčem - co třeba ve
skutečnosti vůbec nepotřebuje - sugeruje si prostě určité
potřeby - které nemá - nebo touží po něčem - a neví přesně po čem
- a nemůže tedy o to usilovat - tečka. Takže sotva
člověk uspokojil jednu potřebu - dosáhl štěstí - už se rodí
potřeba nová - dosud neuspokojená - takže každé štěstí je
vždycky zároveň negací štěstí - protože -
(Huml se zastaví nedaleko Blanky a upře-
ně na ni hledí. Blanka o tom neví, domnívá se,

že jen
pře-
mýšlí o správné formulaci. Del-
ší pauza, pak najednou Huml
přisko-
čí k Blance, rychle vedle ní poklekne, popadne ji
za ramena a pokouší se ji políbit; Blanka se lekne
a vykřikne)
BLANKA Jé -
(Následuje krátký zápas, Huml se snaží Blanku
obejmout a líbat, Blanka se brání, posléze strčí do
Humla, který se svalí na zem. Blanka vyskočí)
Že se nestydíte, pane doktore!
(Blanka vylekaně od-
běhne pravými
dveřmi; Huml za ní oka-
mžik zahanbe-
ně hledí, pak rychle vstane a utíká za ní, od-
běhne rov-
ně
ž pravými
dveřmi, za nimi sly-
šíme jeho vzdalující se hlas)
HUML (volá za scénou) Blanko! Blanko! Blanko, slyšíte -
RENATA (za scénou) Utírá vůbec někdy prach?
(Zadními dveřmi
přichází Huml, jde ke stolu, usedá)
HUML To snad jo -
(Krátce po Humlovi přichází zadními
dveřmi i Renata,
přes
šaty si obléká
župan Humlové)
RENATA Nepřipomínám ti ji?
HUML Trochu -
RENATA A to ti to vůbec nevadí?
HUML Vadí -
(Renata si svléká župan a odná-
ší ho
zpět zadními
dveřmi. Ihned se zase vrací, jde k fotelu, usadí se a
zapálí si. Krátká pauza)
RENATA A co říkáš, když se tě ptá, jestli ji miluješ?
HUML Pokud to jde, snažím se obrátit hovor jinam. Neuděláme si
oběd, brouku? Je tam nějaké hovězí -
RENATA Ty, Edo -
HUML Hm -
RENATA Slib mi, že to už konečně nějakou vhodnou formou vyřešíš!
Nemůžem přece takhle žít!
Trpím tím víc, než si myslíš. Nejhorší to je vždycky takhle
navečer, když jsme spolu, jezdíme tvým vozem, žertujem,

líbem se - a já přitom vím, že to všechno za chvilku skončí, ty
se vrátíš k ní, do rodinného teplíčka, kde ti ona zašívala
zatím ponožky nebo spodky; dá ti ještě něco na zub, přinese
pyžamo, pustíte si tiše rádio a pak spolu vlezete do jedné
velké postele - na celou noc - (Pauza) Asi ti to připadá hloupé,
ale víš, co mě v takových chvílích nejvíc pronásleduje?
HUML Copak?
RENATA Představa, že až se vrátíš domů, budeš s ní spát -
HUML Víš dobře, že s ní už teď spávám jen velmi zřídka -
RENATA Jen jestli mi něco nenalháváš, abys mě uklidnil! Nevíš,
co to pro mě je - pořád něco tajit,
skrývat se, před lidmi tě neznat, docházet k tobě jako zloděj!
Když ti už za to nestojím já, měl bys to udělat kvůli sobě
- vždyť se na sebe podívej! Copak nevidíš, jak jdeš dolů?
HUML Říkal jsem ti přece, že na to chci jít po etapách.
Neuděláme si oběd?
RENATA Znám ty tvoje etapy, zatím ses nehnul z místa!
HUML Jak to? Zrovna dnes ráno jsem na to už připravoval půdu.
RENATA Jo? Jak? Řekls jí, že mě miluješ?
HUML Řekl jsem pro začátek, že mě pohlavně vzrušuješ.
RENATA Aspoň něco. Co ona?
HUML Naléhala, abych se s tebou rozešel. Neuděláme si oběd?
RENATA Doufám, žes jí to neslíbil!
HUML Lpěla na tom tak, že jsem musel navenek přitakat. Uvnitř
jsem si ale myslel své a k ničemu jsem
se výslovně nezavázal.
RENATA Opravdu? A dál? Naznačils jí, že se s ní chceš rozvést?
HUML Řekl jsem, že s tím perspektivně počítáš. Neuděláme si
oběd? Je tam nějaké hovězí -
RENATA Podívám se na to -
(Renata vstane a odejde zadními dveřmi, Huml
zvolna vstane a jde za ní, než
však sta-
čí odejít, setká se u dve-
ří s Renatou, která se
už vrací v kabá-
tě. Huml se obrátí a jde s Renatou k pravým dve-
řím)
Tak můžu se spolehnout, že s ní dnes večer o tom pohovoříš?
HUML A co když se mě zeptá, proč jsem jí to neřekl celé dřív -
hned jak jsem začal s tebou chodit?
RENATA Řekni prostě, aby se nezlobila, ale žes to chápal dlouho
jen jako nezávaznou avantýru, o
které nebylo třeba mluvit -
HUML Vždyť právě to jí na tom nejvíc vadí -
RENATA Však ty už si nějak poradíš!
(Vtom se ozve zvonek. Huml se lekne)
HUML Už jsou tady!
(Huml popadne Renatu a táhne ji zpět k zadním
dveřím)
Počkej v koupelně, hned pro tebe přijdu -

(Huml zatlačí Renatu do zadních dve-
ří a jde rychle k pravým dve-
řím. Nejprve se podívá
špehýrkou ven, pak ote-
vře. Vstoupí Balcárková, za ní jdou Kriebl a Ma-
chulka, každý z nich nese dva ohromné kufry, na-
konec vstoupí Beck; všichni jsou v kabátech)
BALCÁRKOVÁ Pan doktor Huml?
HUML Pojďte dál -
BALCÁRKOVÁ Telefonovali jsme vám -
HUML Ano, už vás čekám -
BALCÁRKOVÁ To je pan Kriebl, mechanik, pan Machulka, měřič, já jsem doktorka
Balcárková a to je kolega Beck, náš vedoucí -
HUML Těší mě -
BALCÁRKOVÁ Mládenci si musí nejprve vybalit a zinstalovat své přístroje -
HUML Přístroje?
BALCÁRKOVÁ Ano. Kam by s tím mohli jít, aby nás příliš nerušili?
HUML Třeba sem - do pracovny -
(Kriebl a Machulka odejdou se svými kufry levými
dveřmi. Huml jde k Balcárkové)
Dovolíte?
BALCÁRKOVÁ Děkuji -
(Huml pomů-
že Balcárkové z kabátu a obrátí se k Beckovi)
HUML Vy si neodložíte?
(Beck jen mávne rukou, Huml je okamžik v roz-
pacích, pak kabát Balcárkové odnese levými dveř-
mi. Vzápětí se vrátí, Balcárková se usadí do fotelu,
Huml nabídne židli Beckovi, Beck na to
však nereaguje a za-
čne za-
myšle-
ně
přecházet - stále v kabá-
tě - po místnosti. Huml rozpa-
či-
tě usedne, krátká pauza)
BALCÁRKOVÁ Jsem ráda, že jste si na nás udělal čas -
HUML To je přece má povinnost -
BALCÁRKOVÁ Lidé většinou nemají pro naši práci valné porozumění -
HUML Asi mezi nimi působí ještě řada předsudků -
BALCÁRKOVÁ Bohužel.
(Kratší rozpa-
čitá pauza. Balcárková se podívá nervóz-
ně na
přecházejícího Becka, chvilku váhá, pak vytáhne
z kapsy pytlík bonbonů a nabídne Beckovi)

Vezměte si -
(Beck sice Balcárkovou vidí, na její nabídku však
nereaguje, Balcárková chvilku čeká, pak pytlík za-
se rozpači-
tě str-
čí do kapsy. Pauza)
HUML Mohu se zeptat, co je to za přístroje - které máte s sebou?
BALCÁRKOVÁ Mimo různá měřicí zařízení to je především Puzuk.
HUML Puzuk?
BALCÁRKOVÁ Říkáme mu tak. Je to malý samočinný počítač typu
KO-213, samozřejmě
pro naše potřeby příslušně upravený.
HUML Netušil jsem, že jste tak modernizováni -
(Kratší rozpa-
čitá pauza. Balcárková se
opět podívá nervóz-
ně na
přecházejícího Becka, chvilku váhá, pak se ho ze-
ptá)
BALCÁRKOVÁ Stalo se něco, kolego vedoucí?
(Beck se na Balcárkovou popuzeně podívá, na-
če
ž se oto-
čí a odejde levými
dveřmi, kterými za sebou práskne. Huml se podí-
vá tázavě na Balcárkovou, ta se
však na
něho rychle obrátí s otázkou)
Vaše paní není doma?
HUML Je v zaměstnání.
BALCÁRKOVÁ Kde pracuje?
HUML Je vedoucí prodejny hraček.
BALCÁRKOVÁ Tak? To je hezké! Až budu potřebovat nějaké hračky,
obrátím se na ni.
HUML Samozřejmě, ráda pro vás udělá, co budete potřebovat. Máte
děti?
BALCÁRKOVÁ Ne.
(Kratší pauza, pak levými
dveřmi vstoupí Machulka v pracovním
plášti, za uchem
tužku. Huml a Balcárková ho sledují, Machulka si
jich nevšímá a jde zvolna k
ložnici. Vyjde po
schůdkách nahoru, naho-
ře se zastaví, vyndá z kapsy olovnici a spustí ji k
podlaze v místech, kde tomu nebrání schody. Když
se olovnice uklidní, složí ji
opět do kapsy, vyndá malý
ušmudlaný papírek a
něco si na
něj zapí-

še. Pak odejde do
ložnice. Krátká pauza)
HUML Tam je ložnice -
BALCÁRKOVÁ Já vím. Provede tam jen určitá měření -
HUML V ložnici?
BALCÁRKOVÁ Ano.
HUML Promiňte, ale -
BALCÁRKOVÁ Prosím -
HUML Z vašeho telefonátu nevyplývalo dost jasně -
BALCÁRKOVÁ Záměrně poskytujeme předem co nejneurčitější
informace, lidé by se totiž
mohli připravit, a tím by trpěla autenticita jejich výpovědí.
HUML Aha, chápu -
BALCÁRKOVÁ Moment!
(Balcárková zpozorní a tiše naslouchá. Za scénou
je slyšet jakési slabé bru-
čení. Volá k levým dve-
řím)
Pane Kriebl?
KRIEBL (za scénou) Ano?
BALCÁRKOVÁ Proč bručí?
KRIEBL (za scénou) Nechce říct. Asi trochu prostydl v kufru.
BALCÁRKOVÁ Vždycky se nám přece v kufru zpotí -
KRIEBL (za scénou) Máme nový kufr.
BALCÁRKOVÁ Řeknete mi, až bude připraven, ano?
KRIEBL (za scénou) Hned to bude -
(Krátká pauza)
HUML Vy s sebou nosíte někoho v kufru?
BALCÁRKOVÁ (se usměje) Ne, jde o Puzuka. Je velice citlivý,
vždycky dá velkou práci, než
se aklimatizuje. A pro nás je přitom hrozně důležité, v jaké je
kondici: když je v pořádku, jde nám práce doslova od ru-
ky, když zlobí, způsobuje nám to naopak značné komplikace.
Nejcitlivější jsou v něm cívky na relátkách, jejich výkon
závisí dokonce i na počasí - tlak vzduchu, teplota, vlhkost, to
všechno má na cívky svůj vliv. Když prší nebo jsou ml-
hy, raději ani do terénu nevycházíme -
(Vtom se otevřou levé dve-
ře a objeví se v nich Kriebl v pracovním
plášti)
KRIEBL Můžeme začít -
BALCÁRKOVÁ Výborně!
(Balcárková rychle vstane a odejde s Krieblem levými
dveřmi. Jakmile oba zajdou, Huml rychle vstane,
utíká k zadním dveřím, ote-
vře je a ti-
še jimi volá)
HUML Renato -
RENATA (za scénou tiše) To je doba -
HUML Připrav se - (Huml odběhne levými dveřmi)
HUMLOVÁ (za scénou) Počkáš, až se to ohřeje, pak si to dáš na

talíř a hrnec vrátíš sem. Vezmi si k
tomu chleba, pivo je v lednici.
HUML (za scénou) Mám ti nechat?
(Zadními dveřmi
přichází kvap-
ně Humlová v
šatech, nese si pouzdro s kosmetickými po-
třebami)
HUMLOVÁ Klidně to sněz všechno, k večeři něco koupím -
(Zadními dveřmi
přichází pomalu Huml, v py-
žamu a rozcuchaný,
přes jednu ruku má kabát Humlové, v druhé ná-
kupní tašku. Humlová jde k zrcadlu, rozlo-
ží si kosmetické po-
třeby na komodu a
spě
š-
ně se
před zrcadlem upravuje: maluje si rty, obo-
čí, pudruje se a
če-
še. Huml stojí s
věcmi opodál a
čeká. Pauza)
HUMLOVÁ A naznačils jí, že se s ní chceš rozejít?
HUML Řekl jsem, že s tím perspektivně počítáš.
HUMLOVÁ Tos vážně řekl? A dál?
HUML Co dál?
HUMLOVÁ No jak jsi ještě připravoval půdu?
HUML No tak celé řadě jejích vtipů jsem se například nesmál a
byl jsem k ní celkově odměřenější -
HUMLOVÁ Poslyš, a nejsou to všechno jenom těšínská jablíčka?
HUML Nejsou. Chci to opravdu dořešit, musíš jen chápat, že to
není celé jednoduchá záležitost: chodí-
me spolu přes rok, má jenom mne, nedovede si beze mne svůj život
představit a slibuje si od našeho vztahu hodně -
perspektivně dokonce počítá s tím, že se s tebou rozvedu a vezmu
si ji - no však to znáš, ženské jsou v těchhle věcech
hrozně citlivé, bude to pro ni v každém případě rána.
HUMLOVÁ Nikdy jsem přece neřekla, že bys to neměl udělat
ohleduplně, to je snad samozřejmé,
ne?
HUML A co mám říct, když se mě zeptá, proč jsem jí to neřekl
hned, ještě než začla se mnou napevno
počítat?
HUMLOVÁ Prostě řekni, aby se nezlobila, ale že jde
o nedorozumění, žes to chápal jen jako nezá-
vaznou avantýru.
HUML Když právě z toho mě pořád podezírá -
HUMLOVÁ Však už tě něco napadne!

(Pauza. Humlová se če-
še)
HUML Ty, Vlasto -
HUMLOVÁ Copak?
HUML Ty bys to s ní celé nevyřídila sama? Nejsi přece jen do
toho vztahu tak zaangažovaná -
HUMLOVÁ Jak by to, prosím tě, vypadalo - to je nesmysl! Dneska s
ní promluvíš a basta. (Humlo-
vá končí se svou kosmetikou, čistí hřeben, skládá rychle věci do
pouzdra) Diktuješ dneska?
HUML Jo.
HUMLOVÁ Skripta?
HUML Ne, to povídání pro VKV.
(Humlová uloží pouzdro s kosmetickými po-
třebami do
tašky, kterou dr-
ží Huml, na-
če
ž si obléká kabát, který jí Huml
přidr-
žuje)
HUMLOVÁ Mám ti koupit tu stolní lampu?
HUML To bych byl rád -
(Humlová je oblečena, bere od Humla nákupní
tašku,
ješ-
tě se celko-
vě prohlédne v zrcadle, zkontroluje, zda má v
tašce klí-
če, na-
če
ž odchází k pravým dve-
řím, vyprovázena Humlem. Ve dve-
řích se zastaví a obrátí k Humlovi)
HUMLOVÁ Tak pá - a držím ti palce!
(Humlová nastaví tvář. Huml ji políbí)
HUML Pá -
(Humlová odejde, Huml zavře dve-
ře, protáhne se, podívá se na hodinky, pak se zvol-
na odšourá zadními
dveřmi. Za scénou se ozve Humlovo pro-
zpěvování, které
přeru-
šují zvuky mytí: cákání vody,
či
š-
tění zu-
bů apod. Po chvíli zvuk náhle ustane a pravými
dveřmi
přicházejí udýcháni Huml, v obleku a upraven, s
Blankou. Huml drží Blanku za ruku, odvede ji ke

stolu, usadí na její místo. Blanka je mírně rozru-
šena, upravuje si vlasy; Huml je v rozpacích)
HUML Promiňte, to byl jen takový nějaký okamžitý nápad - vlastně spíš žert - moc mě to mrzí - pro-
miňte -
BLANKA Slibte mi, že se to stalo naposled!
HUML Máte mé slovo!
(Kratší pauza, Blanka se
už uklidnila, bere ze stolu blok a
čte)
BLANKA Takže každé štěstí je vždycky zároveň negací štěstí, protože -
HUML Aha. Tak nový odstavec -
BLANKA Protože se škrtá?
HUML Jo.
(Huml začne
přecházet za-
myšle-
ně po místnosti,
přitom zvolna diktuje, Blanka stenografuje)
Štěstí je tedy něco - co je na jedné straně - v konkrétním obsahu toho pojmu - něčím velice nestálým - prchavým - proměnlivým - na druhé straně to je však zároveň něco - co je jako určitý obecný stav - něčím zároveň velice trvalým - protože člověk pořád chce být šťasten - je to tedy jakýsi ideál - k němuž se vždy znovu vzpíná lidská aktivita - kterého však nikdy vlastně nemůže člověk plně dosáhnout - tečka. Štěstí tedy není nějaká jednou daná věc - stále znovu je ztrácíme a stále znovu musíme o ně bojovat - tečka. (Huml se zastaví, zamyslí, pak se obrátí k Blance) Blanko -
BLANKA Prosím?
HUML Jaké máte vzpomínky na své dětství?
BLANKA Hezké -
HUML Já také. Mé dětství je nerozlučně spjato s krajinou, kde jsem je prožil, a s lidmi, jimiž jsem byl
obklopen.
BLANKA Moje taky -
HUML Nosím to v sobě stále: Svratka; jilmy na hrázi, po kterých jsme jako kluci lezli; horažďovický
rybník, kde starý Vrána utopil svou ženu; sosny, smrky, buližník, čimel a jalovec; babí léto, když se dooralo; starý
Hejdánek, co mu jednou o Velikonocích kráva zalehla kozu; Růženka ze mlýna, co tak krásně jódlovala; boží muka;
teskné podzimní procházky doubravou pod hradem Žlučníkem - to všechno vám ale stejně nic neříká -
(Pauza, Huml je zasněn)
BLANKA Neměli bychom pokračovat? Říkal jste, že máte naspěch -
(Huml nereaguje, podívá se však na Blanku,
chvilku ji pozoruje, pak se jí zeptá)
HUML Jste panna?
BLANKA Prosím?

HUML Jestli jste panna -
BLANKA No dovolte!
HUML Nemyslím tím nic zlého, ptám se vás jako váš kamarád -
BLANKA Nejsem.
HUML Myslel jsem si to. Tak dál - jak jsme skončili?
BLANKA (čte) Štěstí tedy není nějaká jednou daná věc, stále znovu je ztrácíme a stále znovu musíme o ně bojovat.
(Huml začne opět za-myšle-ně přecházet, přitom diktuje)
HUML A zvláště v dnešním světě - vyznačujícím se tak gigantickým rozvojem komunikací - stává se štěstí stále obtížnějším úkolem - tečka. Úsilí člověka dosáhnout stavu uspokojení potřeb - dosáhnout tedy určitých hodnot - charakterizuje - buď přímo, nebo nepřímo - každou lidskou aktivitu - tečka. Jelikož ale různé hodnoty - kte-rých chce člověk dosáhnout - lze z různých hledisek - závorka - například z hlediska individuálního žebříčku hodnot pozorovatele nebo širšího dobového pojetí - konec závorky - jak to, prosím vás, bylo před tou závorkou?
BLANKA (čte) Jelikož ale různé hodnoty, kterých chce člověk dosáhnout, lze z různých hledisek -
HUML Tak to v té závorce škrtněte -
BLANKA Všechno?
HUML Jo -
(Huml stojí nedaleko Blanky a upře-ně na ni hledí, Blanka o tom neví, domnívá se, že jen pře-mýšlí o správné formulaci. Del-ší pauza, pak najednou Huml přisko-čí k Blance, rychle vedle ní poklekne, popadne ji za ramena a pokouší se ji políbit; Blanka se lekne a vykřikne)
BLANKA Jé -
(Následuje krátký zápas, Huml se snaží Blanku obejmout a líbat, Blanka se brání, posléze strčí do Humla, který se svalí na zem. Blanka vyskočí)
Že se nestydíte, pane doktore!
(Blanka vylekaně od-běhne pravými dveřmi; Huml za ní oka-mžik zahanbe-ně hledí, pak rychle vstane a utíká za ní, od-běhne rov-ně

ž pravými
dveřmi, za nimi sly-
šíme jeho vzdalující se hlas)
HUML (volá za scénou) Blanko! Blanko! Blanko, slyšíte -
(Po krátké pauze se zvolna otevřou dve-
ře od
ložnice a objeví se v nich Huml; ko-
šili má u krku rozepnutou, vázanku povolenou,
sako drží v ruce. Lehce se protáhne a schází poma-
lu po schůdkách do-
lů,
přitom si obléká sako, zapíná ko-
šili a upravuje vázanku. Za ním se ve dve-
řích objeví Renata, je mír-
ně rozcuchaná a zapíná si rozepnuté
šaty. Sejde do-
lů, jde k zrcadlu a upravuje se
před ním; Humla si ne-
všímá. Huml stojí opodál a rozpa-
či-
tě ml-
čí.
Když je Renata hotová, jde k fotelu, usedne a zapá-
lí si cigaretu. Tváří se od-
mě-
ře-
ně, na Humla se nedívá. Huml ji pozoruje a za-
číná být lehce nervózní. Del-
ší tísnivá pauza)
RENATA Jsi přepracován, to je celé!
HUML Hm -
(Delší tísnivá pauza)
RENATA Nejvyšší čas, aby se něco stalo!
HUML Hm -
(Delší tísnivá pauza)
RENATA Potřebuješ pryč od toho všeho tady. Fyzickou práci. Jinak
jíst. Vzduch. Co ti vlastně dává
k večeři?
HUML Tak - všelicos - párek - omeletu -
RENATA Jíš vůbec nějakou mrkev?
HUML Ani ne -
RENATA Kdepak, takhle se to nedá dělat!
(Pauza, Huml se podívá nenápadně na hodinky.
Pak jde ke stolu a pomalu skládá na tác nádobí od
oběda i
šálky od kávy, kterou pil s Blankou. S plným tá-
cem jde k zadním dveřím, tác polo-
ží na komodu, ote-
vře si zadní dve-
ře, vezme tác a odnese ho. Hned se zase vrátí, zad-
ní dveře za-

vře,
zůstane stát u komody a dívá se trochu ne-
š
ťast-
ně na Renatu. Renata si ho ne-
všímá a kou-
ří)
HUML Ty, Renato -
RENATA Co je?
HUML Ty bys to s ní celé nevyřídila sama? Nejsi přece jen do toho vztahu tak zaangažovaná -
RENATA Jak by to, prosím tě, vypadalo - to je nesmysl! Dneska s ní promluvíš a basta.
(Delší tísnivá pauza, Humlova nervozita stoupá,
opět se podívá nenápad-
ně na hodinky)
HUML Ty, Renato -
RENATA Co je?
HUML Přijdou sem teď nějací chlapíci -
RENATA Kdo?
HUML Nevím, volali mi, ale nechtěli do telefonu říct, o co jde, prý to je ale nutné, nejspíš to budou to -
víš -
RENATA Myslíš?
HUML Nemělo by smysl, kdyby tě tady potkali -
RENATA Takže mě, jinými slovy, vyhazuješ! Můžu to aspoň dokouřit?
HUML Myslím to s tebou dobře -
(Renata udusí cigaretu, vstane a odejde chladně
zadními dveřmi, které nechá ote-
vřené. Humlovi se
zřetel-
ně uleví, jde k pravým dve-
řím a podívá se
špehýrkou ven)
RENATA (za scénou) Kde mám kabát?
HUML Hned tuhle za dveřmi -
(Huml zamíří k zadním dve-
řím, u zrcadla se
však
ješ-
tě zastaví a letmo se
před ním upravuje. Vtom se ozve zvonek. Huml
bě-
ží k pravým dve-
řím, podívá se
špehýrkou ven a ote-
vře. Vstoupí Renata v kabá-
tě)
RENATA Pusu!
(Huml políbí Renatu na tvář)

Tak co?
(Vtom vstoupí zadními dveřmi Blanka v kabátě)
BLANKA Dobrý den -
HUML To je slečna Blanka, naše sekretářka, to je Renata, moje švagrová -
(Renata s Blankou si podají ruce, kratší rozpačitá pauza, Blanka si pak bere svou aktovku a jde k pravým dveřím)
(K Blance) Tak vám ještě jednou mockrát děkuju - za trpělivost - ochotu - přesnost -
BLANKA Není zač. Na shledanou -
HUML Na shledanou -
RENATA Na shledanou -
(Huml otevře Blance pravé dveře, Blanka odejde, Huml jde k Renatě)
Co to bylo?
HUML Diktuju jí -
RENATA No jen aby! Tak co?
HUML Neodložíš si?
RENATA Zase nic, viď?
HUML Nešlo to.
RENATA Proč?
HUML Nebyla na to příhodná situace, byla nějaká podrážděná a hrozně pospíchala do práce. Neodložíš si?
RENATA Zase jedna ztracená příležitost!
(Renata si za Humlovy pomoci svlékne kabát, Huml s ním pak zvolna ustupuje k zadním dveřím, Renata jde za ním)
HUML Vždyť jsem se s ní neviděl naposled, zkusím to večer -
RENATA Večer! Večer! Zase až večer! Poslyš, ruku na srdce, neoddaluješ to náhodou tak trochu úmyslně?
HUML Proč bych to, prosím tě, dělal?
(Huml zmizí s kabátem v zadních dveřích)
RENATA Třeba ji ve skutečnosti pořád ještě miluješ -
HUML (za scénou) Víš přece, že ji už dávno nemiluju! Mám ji prostě rád jako přítelkyni, hospodyni, životní družku -
(Renata už mezitím zašla do zadních dveří za Humlem)
RENATA (za scénou) Pěkná hospodyně! Utírá vůbec někdy prach?
(Zadními dveřmi přicházejí Balcárková a Kriebl, kteří spolu opatrně nesou Puzuka; za nimi jde Huml. Balcárková a Kriebl postaví Puzuka na stůl, Kriebl pak dá
š

ň
ůru do zásuvky,
všichni se usadí na svá místa; Kriebl se
věnuje Puzukovi)
BALCÁRKOVÁ Doufám, že mu neshořely izolátory -
KRIEBL To by se z něho muselo kouřit. Můžeme začít -
BALCÁRKOVÁ Výborně. Tak pište: (Diktuje) Eduard Huml, 1928 -
začátek rozhovoru
16,32 - první otázka. (Zvolá) Prosím ticho!
(Kriebl to zapsal na klávesnici, pak zatočí
kličkou, podívá se do
průzoru, na-
če
ž
zmáčkne jeden z knoflí-
ků. Z reproduktoru Puzuka se ozve slabé vr-
čení. Kriebl se zahledí pozor-
ně na hodinky,
všichni napja-
tě
čekají. Po chvilce se rozsvítí na Puzukovi zelené
světýlko)
Sláva, zelená!
KRIEBL To je dost -
(Z reproduktoru Puzuka se ozve zžen-
štilý hlas)
PUZUK Řekněte mi -
(Pauza, napětí)
Řekněte mi -
(Pauza, napětí)
Řekněte mi laskavě -
(Pauza, napětí)
Karle?
KRIEBL (k Puzukovi) Co je?
PUZUK Můžu si na chvilku odpočinout?
KRIEBL Vždyť jsi ještě nic neudělal!
PUZUK Unavilo mě to věčné přenášení -
KRIEBL Pro mě za mě -
(Kriebl rychle zmáčkne knoflík a zato-
čí
kličkou.
Světlo zhasne)
BALCÁRKOVÁ Že dnes nějak není ve své kůži?
KRIEBL Dělá se jen trochu wichtig.
BALCÁRKOVÁ (k Humlovi) Je někdy jako dítě -
KRIEBL Tuhle taky dělal drahoty, už mě to trochu naštvalo, tak
jsem ho prostě šoupl na dvě hodiny
do garáže, zhasl a dal mu počítat několik set diferenciálních
rovnic. Měli jste ho pak vidět: dělal, co mi na očích viděl!
Je to taky otázka výchovy -
BALCÁRKOVÁ Vždyť říkám: jako dítě -

(Delší tísnivá pauza)
KRIEBL (k Humlovi) Já bych případně nějaké ty horské blumy odkoupil pro děti -
HUML Vezměte si jich, kolik chcete - samozřejmě zadarmo - o nějakém placení nemůže být ani řeč -
KRIEBL No jestli by vás to neurazilo -
(Delší tísnivá pauza)
HUML (k Balcárkové) Je mi trapné, že se pořád vyptávám -
BALCÁRKOVÁ Naopak, ráda si s vámi o naší práci pohovořím -
HUML Musíte chápat, že to je v určitém smyslu profesionální zájem -
BALCÁRKOVÁ Tomu absolutně rozumím, vždyť jsme vlastně tak říkajíc kolegové -
HUML No právě. Velice by mě zajímal konkrétní způsob, jakým lidskou individualitu modelujete -
BALCÁRKOVÁ No tak vycházíme z celkem logického předpokladu, že spojuje-li lidi navzájem to, co je v nich obecné, pak je musí navzájem odlišovat to, co je v nich zvláštní a nahodilé. Čili: těžiště lidské individuality neleží v tom, co lze v člověku vyložit jako zákonité, ale naopak v tom, co se u něho všem zákonitostem vymyká a co tvoří právě onu velikou a opomíjenou sféru nahodilého.
HUML To působí přesvědčivě. Ale jak lze tuto sféru vědecky zachycovat?
BALCÁRKOVÁ V tom sehrává důležitou úlohu právě Puzuk, který prostě množinu všech možných vztahů mezi informacemi, které jsme mu o určitém jedinci poskytli a které si především sám získává, průběžně srovnává se zákonitostmi všech vědních oborů, jež má předem uloženy ve své paměti, aby eliminoval všechny z těchto vztahů, k nimž existuje vědní disciplína, která je může vyložit jako zákonité. Zároveň vylučuje i všechny z nich, s nimiž se už setkal u jiných jedinců, a které lze tedy považovat za potenciálně zákonité. Tak postupně dospívá k určité ucelené struktuře maximálně nahodilých vztahů, která není v podstatě už ničím jiným než právě jakýmsi zhuštěným modelem lidské individuality.
HUML To je skutečně originální! Jako teorie i jako praktická metoda - skutečně -
(Vtom se otevřou levé dveře a objeví se v nich Machulka v pracovním plášti, za uchem tužku.
Všichni se k němu otočí)
KRIEBL (k Machulkovi) Co je?
MACHULKA Nevíš, kde je pojistná závlačka od vlhkoměru?
KRIEBL Míváš ji v pytlíku se svačinou.
MACHULKA Tam není.

KRIEBL Tak to nevím -
(Machulka chvíli stojí a civí prázdně
před sebe, pak se pomalu oto-
čí a chce
už odejít,
když ho osloví Kriebl)
Čendo -
(Machulka se zastaví u dveří a obrátí se ke
Krieblovi. Kriebl
spě
š-
ně vstane, jde k Machulkovi a
něco mu
šeptem vy-
světluje,
přitom ukazuje rukou k zadním dve-
řím; Machulka kývne hlavou, rozumí a souhlasí.
Kriebl ho přátelsky pohladí po vlasech, Machulka
však ihned ucukne,
zřej-
mě to nesná-
ší. Kriebl se vrátí na své místo, Machulka zajde do
levých dveří, nechá je ote-
vřené a vzá-
pětí odtud zase
přichází s prázdnou sí-
ťovkou v ruce. Nikoho si ne-
všímaje, zamí-
ří louda-
vě k zadním dve-
řím)
BALCÁRKOVÁ (k Machulkovi) Už jste zvážil peřiny?
(Machulka se zastaví u zadních dveří, stojí zády k
místnosti, po chvilce zabručí)
MACHULKA Co?
BALCÁRKOVÁ Jestli jste už zvážil peřiny -
MACHULKA (aniž se otočí) Dělám vlhkost stěn -
BALCÁRKOVÁ Aha -
(Krátká pauza, Machulka je stále obrácen zády, pak zabru-
čí)
MACHULKA To je starostí -
(Odejde zadními dveřmi. Krátká pauza)
HUML (k Balcárkové) A mohl bych se ještě zeptat, podle jakého
klíče si vybíráte lidi, které navštívíte -
anebo jinak: proč jste například dnes navštívili právě mě a ne
třeba kohokoliv jiného?
BALCÁRKOVÁ To má důvody docela vnějškové -
HUML Tak? A jaké?
BALCÁRKOVÁ Přišli jsme k vám - stejně jako k řadě jiných lidí -
prostě proto, že vaše
jméno začíná písmenem H a bydlíte přitom v domě s lichým číslem -

HUML Promiňte, ale nemůžu přece za to, jak se jmenuji, ani za to, jaké číslo má náš dům! To je přece úplná náhoda!
BALCÁRKOVÁ Čím nahodilejší je klíč k výběru vzorku, tím je vzorek - při určité velikosti - reprezentativnější.
HUML Takže tu figuruji jen jako člen určitého nahodilého vzorku?
BALCÁRKOVÁ Ano.
HUML Hm -
BALCÁRKOVÁ Nezbylo nám než postupovat v první fázi takto. Všechny lidi totiž bohužel navštívit nemůžeme -
(Vtom zadními dveřmi vstoupí Machulka se síťovkou plnou blum. Kriebl na něho souhlasně a vděčně mrká. Machulka si nikoho nevšímá a pomalu se odšourá levými dveřmi pryč. Pauza)
(Ke Krieblovi) Nezkusíme to už?
KRIEBL Můžem -
BALCÁRKOVÁ (zvolá) Prosím ticho!
(Kriebl zatočí kličkou u Puzuka, zmáčkne knoflík, načež se ozve vrčení. Kriebl se zahledí pozorně na hodinky, všichni napjatě čekají. Vtom levými dveřmi vstoupí Beck v kabátě. Všichni se k němu otočí, Kriebl rychle zmáčkne znovu knoflík, zatočí kličkou, vrčení ustane. Beck si nikoho nevšimne, jde popuzeně k zadní zdi, kde se zastaví zády k ostatním. Všichni se na něho rozpačitě dívají. Po chvíli se ozve,

aniž se oto-
čí)
BECK Zítra odjedu na ryby a bude!
(Rozpačitá pauza)
BALCÁRKOVÁ To nemyslíte vážně, kolego vedoucí! Co bychom si bez vás počali? Víte
přece, jak vás potřebujeme -
(Rozpačitá pauza, Beck nereaguje)
Kdo by celou naši práci řídil? Nikdo z nás nemá ty předpoklady, které máte vy -
(Rozpačitá pauza, Beck nereaguje)
To nám přece nemůžete udělat!
(Rozpačitá pauza, pak se Beck náhle oto-
čí a odsekne)
BECK Už jsem řekl!
(Beck energicky odejde pravými dveřmi, kterými za sebou práskne. Huml se podívá tázavě na Balcárkovou, ta se však rychle obrátí ke Krieblovi)
BALCÁRKOVÁ Tak můžeme?
KRIEBL Jo.
BALCÁRKOVÁ (zvolá) Prosím ticho!
(Kriebl zatočí opět kličkou, zmáčkne knoflík, načež se opět ozve vrčení. Kriebl se znovu zahledí pozorně na hodinky, všichni napjatě čekají. Vtom se otevřou levé dveře a objeví se v nich Machulka. Na uších má sluchátka, spojená s přístrojem, který nese v náručí.
Všichni se k němu otočí, Kriebl rychle zmáčkne znovu knoflík, zatočí kličkou, vrčení ustane. Machulka se pomalu odšourá k pravé zdi, vyndá z kapsy trychtýř spojený hadičkou s přístrojem, přilo-

ží ho k pravé zdi a zaposlouchá se do sluchátek.
Pauza)
KRIEBL (k Machulkovi) Už jsi našel tu pojistnou závlačku?
(Pauza, Machulka nereaguje, sundá trychtýřek ze
zdi, pustí ho k zemi, takže visí na ha-
dičce, vytáhne z kapsy
ušmudlaný papírek a pomalu na
něj zapisuje na-
měřenou hodnotu. Pak
přejde k zadní zdi,
přilo-
ží trychtý-
řek k ní a
opět naslouchá)
(Hlasitěji) Už jsi našel tu pojistnou závlačku?
(Pauza, Machulka nereaguje, sundá trychtýřek ze
zdi, pustí ho k zemi a opět
dělá záznam. Pak
přejde k levé zdi,
přilo-
ží k ní trychtý-
řek a
opět naslouchá)
(Ještě hlasitěji) Povídám, Čendo, už jsi našel tu pojistnou
závlačku od vlhkoměru?
(Pauza, Machulka nereaguje, sundá trychtýřek ze
zdi, pustí ho k zemi a dělá záznam)
BALCÁRKOVÁ Nemůže vás slyšet -
KRIEBL Asi ne -
(Machulka skončil záznam, jde zvolna ke Krieblo-
vi a předá mu
svůj papírek)
Díky, Čendo -
(Kriebl papírek rukou na stole uhladí, na-
če
ž ho zasune do Puzuka. Machulka odchází se svým
přístrojem - trychtý-
řek couraje po zemi - do
ložnice. Na
schůdkách si
však
šlápne na ha-
dičku a upadne i s
přístrojem. Chvilku nehnu-
tě le-
ží na zemi, pak zvolna vstane, zabru-
čí a vystoupí po
schůdkách nahoru. O poslední schod
ješ-
tě lehce zakopne, pak odejde do

ložnice. Krátká pauza)
BALCÁRKOVÁ (ke Krieblovi) Tak můžeme?
KRIEBL Jo.
BALCÁRKOVÁ (zvolá) Prosím ticho!
(Kriebl zatočí
opět
kličkou,
zmáčkne knoflík, na-
če
ž se
opět ozve vr-
ční. Kriebl se znovu zahledí pozor-
ně na hodinky,
všichni napja-
tě
čekají. Po chvilce se rozsvítí na Puzukovi
červené
světýlko)
Zase červená!
(Vtom červené
světýlko zhasne a rozsvítí se zelené)
Ne, zelená!
KRIEBL To je dost!
(Z reproduktoru Puzuka se ozve zžen-
štilý hlas, na Puzukovi se
střída-
vě roz-
svěcuje a zhasíná
červené a zelené
světýlko)
PUZUK Který je váš oblíbený tunel? Máte rád hudební nástroje? Kolikrát ročně větráte náměstí? Kde jste zakopal psa? Proč jste to neposlal dál? Kdy jste přišel o nárok? V čem je jádro? Jakpak je dnes u nás doma? Čuráte veřejně, nebo občas?
(Okamžik je ticho, z reproduktoru Puzuka vychází
jen slabé vrčení. Huml energicky vstane)
HUML Co to má znamenat?
(Huml bouchne do stolu a odchází popuzeně k zad-
ním dveřím;
když je u nich, ote-
vřou se a stojí v nich Blanka)
BLANKA Že se nestydíte, pane doktore!
(Blanka dveře zase
přibouchne. Huml u nich oka-
mžik
překvape-
ně stojí, pak se rychle obrátí a jde k pravým dve-
řím;
když je u nich, ote-
vřou se a stojí v nich Machulka)

MACHULKA Kde je pojistná závlačka od vlhkoměru?
(Machulka dveře zase
přibouchne. Huml u nich oka-
mžik
překvape-
ně stojí, pak se rychle obrátí a jde k levým dve-
řím;
když je u nich, ote-
vřou se a stojí v nich Renata)
RENATA Jíš vůbec nějakou mrkev?
(Renata dveře zase
přibouchne. Huml u nich oka-
mžik
překvape-
ně stojí, pak se rychle obrátí a vybíhá po
schůdkách ke dve-
řím do
ložnice;
když je u nich, ote-
vřou se a stojí v nich Beck v kabá-
tě)
BECK Zítra odjedu na ryby a bude!
(Beck dveře zase
přibouchne. Huml u nich oka-
mžik
překvape-
ně stojí, pak se rychle obrátí a se-
běhne znovu k zadním dve-
řím;
když je u nich, ote-
vřou se a stojí v nich Humlová)
HUMLOVÁ A nejsou to všechno jenom těšínská jablíčka?
(Humlová dveře zase
přibouchne. Huml u nich oka-
mžik
překvape-
ně stojí, pak se rychle obrátí a
bě-
ží
zpět ke stolu)
KRIEBL Dejte mi horské blumy!
BALCÁRKOVÁ Pan doktor Huml?
PUZUK Který je váš oblíbený tunel? Kolikrát ročně větráte
náměstí? Proč jste to neposlal dál? V čem
je jádro? Čuráte veřejně, nebo občas?
(Huml bě-
ží k levým dve-
řím, v nich se objeví Blanka)
BLANKA Kde je pojistná závlačka od vlhkoměru?
(Blanka zmizí, Huml vybíhá ke dveřím od
ložnice, v nich se objeví Machulka)

MACHULKA Že se nestydíte, pane doktore!
(Machulka zmizí, Huml seběhne k zadním dve-
řím, v nich se objeví Renata)
RENATA Jíš vůbec nějaká jablíčka?
(Renata zmizí, Huml bě-
ží k pravým dve-
řím, v nich se objeví Beck)
BECK Zítra odjedu na mrkev a bude!
(Beck zmizí, Huml bě-
ží k levým dve-
řím, v nich se objeví Humlová)
HUMLOVÁ A nejsou to všechno jen těšínské ryby?
(Humlová zmizí, Huml bě-
ží
zpět ke stolu)
KRIEBL Pan doktor Huml?
(Huml se obrátí k Balcárkové, ta vstane)
BALCÁRKOVÁ Dejte mi horské blumy!
(Vtom se objeví na scéně
všechny postavy.
Všichni,
včet-
ně Kriebla a Balcárkové, za-
čnou najednou
přecházet z jed-
něch dve-
ří do druhých a
kři-
žovat nej-
růz-
něji scénu,
přitom
všichni záro-
veň -
včet-
ně Puzuka - melou stále dokola své otázky
Humlovi. Jejich pohyb je stále rychlejší, stále
rychleji a hlasitěji také mluví, tak-
že výsledným dojmem z této scény je pocit stále se
stupňujícího vizuálního i zvukového chaosu.
Huml probíhá zoufale mezi nimi, jako by hledal
nějaké úto-
či
š-
tě)
HUMLOVÁ A nejsou to všechno jen těšínské ryby? A nejsou to
všechno jen těšínské ryby? (Atd.)
BECK Zítra odjedu na mrkev a bude! Zítra odjedu na mrkev a bude!
(Atd.)
RENATA Jíš vůbec nějaká jablíčka? Jíš vůbec nějaká jablíčka?
(Atd.)

MACHULKA Že se nestydíte, pane doktore! Že se nestydíte, pane doktore! (Atd.)
BLANKA Kde je pojistná závlačka od vlhkoměru? Kde je pojistná závlačka od vlhkoměru? (Atd.)
KRIEBL Pan doktor Huml? Pan doktor Huml? (Atd.)
BALCÁRKOVÁ Dejte mi horské blumy! Dejte mi horské blumy! (Atd.)
PUZUK Který je váš oblíbený tunel? Máte rád hudební nástroje? (Atd.)
(Když se tento společný křik vystupňuje do nesnesitelnosti, ozve se z Puzuka známý hvizd. Vše rázem skončí, Kriebl, Balcárková a Huml jdou na svá místa, všechny ostatní postavy ihned zmizí ze scény)
HUML Co to má znamenat?
BALCÁRKOVÁ (ke Krieblovi) Vypněte ho!
(Kriebl zmáčkne knoflík a zatočí kličkou. Světýlka, která po celou dobu blikala, zhasnou, vrčení ustane. Huml opět usedne. Rozpačitá pauza)
To nám ještě scházelo! (Ke Krieblovi) Asi zkrat, co?
KRIEBL Pochybuji, spíš to bude nějaký zbloudilý elektrický impuls!
BALCÁRKOVÁ Zatracená práce. (K Humlovi) Jsou to takzvané bludné myšlenky, neví v takových chvílích, co se v něm děje. (Ke Krieblovi) Cítila jsem od začátku, že dnes není nějak ve své kůži! Pokusíte se najít ten ztracený impuls?
KRIEBL Rád bych, ale nesmím to dělat, byl by z toho malér. Dám ho ráno známýmu klukovi do dílny a on mi to sfoukne za flašku na počkání - jako melouch.
(Dveřmi od ložnice vstoupí pomalu Machulka, všichni se na něho otočí, on si však nikoho nevšímá a zvolna schází dolů, přitom si sundává z uší sluchátka. Přístroj s trychtýřkem drží v náručí)
KRIEBL Čendo -
MACHULKA Co je?

KRIEBL Balíme -
(Machulka odnese levými dveřmi
svůj
přístroj, dve-
ře nechá ote-
vřené, vrátí se a spo-
leč-
ně s Krieblem, který mezitím vytáhl
š
ň
ůru ze zásuvky, odná-
ší pak levými
dveřmi Puzuka. Pauza)
BALCÁRKOVÁ Mrzí mě, že jsme vás dnes obtěžovali zbytečně. Můžeme
se stavit po ne-
děli ještě jednou?
(Pauza, Huml se dívá zpytavě na Balcárkovou)
HUML Poslyšte, kde vy vlastně pracujete?
BALCÁRKOVÁ No tak formálně jsme přičleněni k Sociologickému
ústavu, užíváme i jeho
místností, ve skutečnosti jsme však víceméně samostatně pracující
výzkumná skupina.
HUML Hm -
BALCÁRKOVÁ Proč?
HUML Jen tak -
(Pauza)
BALCÁRKOVÁ Můžeme tedy po neděli přijít?
(Pauza)
Pane doktore -
(Pauza)
Můžeme tedy po neděli přijít?
HUML Co?
BALCÁRKOVÁ Jestli vás můžeme ještě jednou navštívit - až bude
Puzuk v pořádku -
HUML Nezlobte se, ale myslím, že by to nemělo smysl -
BALCÁRKOVÁ Jak to? Pro nás by to mělo velký smysl -
HUML Obávám se, že ani pro vás -
BALCÁRKOVÁ Nerozumím vám!
HUML Podívejte se, já nepochybuji o tom, že to celé myslíte
dobře, vážím si nadšení, s nímž se do toho
angažujete, ale jako člověk, který ve společenských vědách léta
odborně pracuje, nemohu při nejlepší vůli celý ten váš
podnik brát vážně -
BALCÁRKOVÁ Cože?
HUML Že to nemůžu brát celé vážně.
BALCÁRKOVÁ Jak to? Proč?
HUML To, co jsem viděl, i to, co jste mi o tom řekla, mi úplně
stačí k jistotě, že to není z vědeckého hle-
diska nic jiného než politováníhodný omyl. A musíte chápat, že mé
vědecké svědomí mi nedovoluje spolupracovat na
věci, o níž bezpečně vím, že je od základu bludná.

BALCÁRKOVÁ Mluvil jste úplně jinak -
HUML To bylo takové malé nedorozumění -
BALCÁRKOVÁ Nehledě k tomu, že byste takové tvrzení musel taky dokázat!
HUML Stojíte-li o to, není nic snazšího. Vždyť stačí upozornit například jen na celkem zřejmý fakt, že to, co se na jedné rovině nazírání jeví jako zákonité, může se na jiné rovině jevit jako nahodilé, a naopak, protože zákonitost a nahodilost nejsou žádné absolutní kategorie nebo objektivně existující a od sebe oddělitelné sféry skutečnosti, ale jejich míra vyplývá pouze z úhlu pohledu, který volíme. A nic naplat, z hlediska vědy je všechno vždycky nějakým způsobem zákonité, přičemž věda není nic jiného než postupné odhalování těchto zákonitostí; nahodilým nazýváme pouze to, co buď je za hranicemi toho okruhu zákonitostí, jímž se právě zabýváme, anebo co prostě zatím jako zákonité vyložit neumíme. Což znamená, že vaše snaha izolovat nahodilé a modelovat jeho prostřednictvím lidskou individualitu nejenže nemá nic společného s vědou, ale navíc se musí absolutně míjet se svým cílem, protože nahrazuje skutečnost jako objektivní totalitu chimérou určitého jejího relativního a zcela subjektivního aspektu. K totalitě jedinečného člověka se věda může vždycky jen vzpínat jako k jakési limitě, osvětlujíc ji v tom, co je v ní v dané chvíli schopna popsat jako zákonité, nikdy však nemůže této limity dosáhnout, protože člověk jako objektivní totalita má v podstatě dimenze nekonečna. A obávám se, že klíč ke skutečnému poznání lidského já neleží v lépe či hůře chápané komplexnosti člověka jako objektu vědeckého poznání, ale jen a jen v jeho komplexnosti jako subjektu lidského přiblížení, protože nekonečnost našeho vlastního lidství je zatím to jediné, co se může - ať jakkoli nedokonale - přiblížit nekonečnosti těch druhých. Čili: osobní, lidský, jedinečný vztah, který vzniká mezi dvěma lidskými já, je zatím to jediné, co může tajemství těch dvou já navzájem - aspoň částečně - odhalit, přičemž takové hodnoty, jako je láska, přátelství, účast, soucítění a neopakovatelné a nezaměnitelné lidské srozumění - anebo naopak i střetnutí - jsou jedinými nástroji, jimiž tento lidský dotyk disponuje. Vším ostatním můžeme člověka více či méně vysvětlit, ale nikdy aspoň trochu pochopit, a tedy aspoň trochu poznat. Základní klíč k člověku není tedy uložen v mozku, ale v srdci.
(Balcárková začne tiše plakat. Huml překvapeně)
Proč pláčete?
(Balcárková pláče, Huml je v rozpacích, pauza)
Nechtěl jsem vás ranit -
(Balcárková pláče, pauza)
Byl to jen můj názor.

(Balcárková pláče, pauza)
Netušil jsem, že to berete tak osobně -
(Balcárková hlasitě na-
říká, Huml ji chvilku rozpa-
či-
tě pozoruje, pak k ní rychle
přistoupí,
ně
ž-
ně ji obejme a za-
čne konej-
ši-
vě hladit po vlasech. Balcárková se nebrání, na-
opak - stále plačíc - polo-
ží hlavu Humlovi na prsa)
Zapomeňte na všechno, co jsem řekl!
BALCÁRKOVÁ (plačíc) Je to celý můj život!
HUML Jistě se mýlím, neporozuměl jsem dobře vašemu výkladu -
BALCÁRKOVÁ (plačíc) Jediné, co na tomhle světě mám!
HUML Opravdu upřímně se omlouvám -
BALCÁRKOVÁ (plačíc) Strašně jste mě ponížil! Jak jste všichni
zlí a škodolibí! Nic nechá-
pete, nic -
HUML Uklidněte se, prosím -
BALCÁRKOVÁ Jak vás nenávidím za to, co jste mi udělal!
(Huml hladí Balcárkovou po vlasech a nyní ji začí-
ná
ně
ž-
ně líbat - na uplakané
oči, tvá-
ře, vlasy, rty)
HUML (šeptem) No tak - neplačte - byl jsem krutý - cynický -
stydím se za to -
(Balcárková se k Humlovi těs-
něji
přivine, stále
ješ-
tě vzlyká, následuje dlouhé,
vášnivé líbání. Levými
dveřmi
přicházejí Kriebl a Machulka v kabátech,
každý nese dva ohromné kufry, Kriebl dr-
ží v jedné ruce vedle kufru
ješ-
tě sí-
ťovku plnou blum. Balcárková a Huml od sebe od-
skočí, rozpaky)
BALCÁRKOVÁ Tak pro dnešek díky, mládenci, a zítra na shledanou!
KRIEBL Na shledanou -
MACHULKA Na shledanou -

(Kriebl a Machulka odejdou pravými dveřmi, zadními dveřmi odchází Huml a vrací se s kabátem Balcárkové. Pomůže jí ho obléct, Balcárková si zapíná a upravuje kabát. Pak jde k Humlovi, vezme ho kolem krku a
ně
ž-
ně ho zlíbá. Pak ho
ješ-
tě pohladí po vlasech a zamíří k pravým dveřím. Huml stojí uprostřed místnosti, trochu vyveden z míry. Balcárková otevře dveře, na prahu se
však zastaví a obrátí se k Humlovi)
BALCÁRKOVÁ Můžu ti zítra zavolat?
HUML (překvapeně) Ano - jistě -
BALCÁRKOVÁ Budeš mít na mě čas?
HUML Ovšem -
BALCÁRKOVÁ Řekni mi na rozloučenou něco něžného!
HUML Brouku -
BALCÁRKOVÁ To se mi nelíbí -
HUML Zlatíčko -
BALCÁRKOVÁ To je už lepší -
HUML Drahoušku -
(Balcárková se rozběhne k Humlovi, políbí ho, pak odbíhá,
š
ťast-
ně se usmívajíc. Ve dveřích se
ješ-
tě obrátí)
BALCÁRKOVÁ Já jsem Jitka -
HUML Tak pá, Jitko -
BALCÁRKOVÁ Pá, Edo!
(Balcárková odejde pravými dveřmi. Huml se za ní chvilku vyjeveně dívá, pak zakroutí hlavou, hluboce si oddychne, podívá se na hodinky, rozhlédne se po místnosti, na-
če
ž jde pomalu ke komodě, nahne se za ni, vytáhne odtud malou zahradní konvičku a odšourá se s ní zadními dveřmi, které nechá pootevřené. Za scénou slyšíme zvuk vody, natékající do nádoby. Když je nádoba podle zvuku plná, zvuk ustane a zadními dveřmi vstoupí Humlová.

Přes
šaty má zá-
stěru, nese na tácu ve-
če-
ři pro
dvě osoby: ta-
lířky s párkem,
hoř-
čici,
dvě skle-
ničky, láhev vína,
ošatku s chlebem,
příbory.
Všechno rozkládá na
stůl,
přitom volá
směrem k
ložnici)
HUMLOVÁ Večeře!
(Když je
prostřeno, naleje Humlová do skleni-
ček víno, pak se usadí a za-
čne ve-
če-
řet. Záro-
veň se pomalu ote-
vřou dve-
ře od
ložnice a
přichází jimi Huml.
Přes kalhoty a ko-
šili má
župan, je mír-
ně rozcuchán,
zřej-
mě odpo-
číval. Pomalu schází do-
lů, usedá naproti Humlové, dává si na klín ubrou-
sek a začíná také jíst. Del-
ší ml-
čení
přeru-
ší posléze Humlová)
Tak co?
(Opona)
Konec druhého dějství
Konec hry

Spiklenci
HRA
O PATNÁCTI OBRAZECH

1971
OSOBY
HELGA, bohatá vdova
PLUKOVNÍK MOHÉR, náčelník policie
MAJOR OFIR, náčelník generálního štábu armády
DYKL, státní prokurátor
ARAM, vrchní cenzor
EDITH, sestra Helgy, manželka Dykla
EVIL, syn Helgy, student
MIRIAM, neteř Helgy
MINISTERSKÝ PŘEDSEDA
XIBOJ, soudce
ALFRÉD STEIN, osobní tajemník Ministerského předsedy, nyní ve vyšetřovací vazbě
RUTH, Dyklova sekretářka
PEPI, Mohérův osobní strážce
BOBO, Mohérův osobní strážce
MATOUŠ, Mohérův tajemník
VENDA, vyšetřovatel
MILENA, Helžina služebná
KOCOUR MOUREK

PRVNÍ OBRAZ
Na scéně je hala Helžiny vily. Je to vět- ší členitá místnost, za- řízená se značnou dávkou zbohatlického nevkusu. Vzadu jsou velké skleněné dve- ře do zahrady s bazénem; vpravo jsou dve- ře na chodbu a schody na galerii, vedoucí k ložnicím; vlevo je krb a dve- ře do dal- ších částí domu. U krbu je nízký stůl obklopený křesly, po- blíž stolu je pojízdný stolek s nápoji. Na stole jsou připraveny čisté skle- ničky a mísa s oblo- ženými chle- bíčky.
Když se ote- vře opona, je na scé- ně pouze major Ofir, ná- čelník generálního štábu, ulízaný a po-

někud toporný elegán s knírem, v unifor-
mě s
množstvím
řá-
dů, v rajtkách, vyblýskaných holínkách a se slav-
nostní šavlí se
střapcem, kterou nikdy neodkládá,
přesto-
že mu co chvíli v
ně-
čem
překá-
ží. Ofir stojí u krbu a
pečli-
vě se
če-
še
před kapesním zrcátkem, které má
opřené o
římsu krbu. Po malé pauze se z galerie ozve hlas Mi-
riam, Helžiny nete-
ře.
MIRIAM (za scénou) Tetičko -
(Ofir zastrčí rychle
hřeben i zrcátko do kapsy, upraví si uniformu a
vykročí ke scho-
dišti, dívaje se nahoru za hlasem. Miriam se mezi-
tím už objevila na galerii; je to hezká, asi
čtrnáctiletá dívenka)
MIRIAM Můžu na chvilku k Judith?
(Jelikož se nikdo neozývá, sbíhá Miriam do-
lů. Jakmile spat-
ří Ofira, zarazí se)
Jé - dobrý den -
OFIR Dobrý večer, slečno. Jsem major Ofir, náčelník generálního štábu a přítel vaší tetičky. Jsem rád, že
vás poznávám -
(Miriam podá Ofirovi ruku, kterou chce Ofir políbit, ona mu ji
však vytrhne:
zřej-
mě na to není zvyklá. Oba jsou na oka-
mžik v rozpacích; Ofir pak srazí podpatky a ukloní
se; Miriam vyprskne smíchem, který však vzá-
pětí zdvo-
řile potla-
čí. Levými
dveřmi vstoupí Helga - elegantní dáma v nejlep-
ších letech,
vždy
ově-
šená spoustou

šper-
ků - a pátra-
vě pohlédne na Ofira a Miriam)
HELGA Chtělas něco, Miriam?
MIRIAM Tetičko, mohla bych na chvilku k Judith?
HELGA Máš hotové úkoly?
MIRIAM Udělám je večer -
HELGA Tak jdi, ale ať jsi brzo doma!
MIRIAM Děkuji, tetičko! (Ukloní se Ofirovi) Na shledanou -
OFIR Na shledanou, Miriam -
(Miriam odběhne pravými
dveřmi, Ofir za ní zálib-
ně hledí)
HELGA (káravě) Puňťo -
(Ofir odtrhne pohled ode dveří a obrátí se k Helze)
Nebuď takový -
OFIR Co se děje?
(Ofir a Helga přejdou ke stolu; Ofir naleje
oběma ko-
ňak z láhve, stojící na
pří-
ručním stolku)
Plukovník přijde?
HELGA Slíbil, že přijde -
(Vtom se ozve zvonek. Oba ihned odloží své sklen-
ky a obrátí se k pravým dveřím. Levými
dveřmi vstoupí
Helžina slu-
žebná Milena - tzv. typ "zdravého venkovského
děv-
čete" v tra-
dičním kostýmu komorných -, projde rychle míst-
ností a odejde pravými dveřmi, kterými krátce na-
to uvede Dykla a Edith. Státní prokurátor Dykl je star-
ší
člo-
věk solidního ze-
vnějšku; Edith,
Helžina sestra a Dyklova
žena, je ne-
mož-
ně vystrojená obtloustlá pa-
nička. Milena odejde levými
dveřmi; Helga a Ofir jdou
příchozím
vstříc,
všichni se vítají a podávají si ruce)
DYKL Dobrý večer -
HELGA Nazdar, Dykle. To je dost, Edith, že se někdy ukážeš -
EDITH Skoro nikam teď, holka, nechodím, Dykl má strašně moc

práce -
HELGA A copak?
EDITH Ale s tím zatraceným Steinem. Nechápu, proč taky musí, bambula, všechno oddřít sám - jako by na prokuratuře nikoho jiného neměli! Člověk se už pomalu nedostane ani do biografu - (K Ofirovi) Dobrý večer, majore, čekala jsem, že se u nás objevíte -
OFIR (líbá Edith ruku) Rukulíbám, milostivá paní - (K Dyklovi) Dobrý večer, prokurátore.
HELGA Posaďte se, prosím vás -
(Dykl, Edith a Helga usednou do křesel kolem stolu; Ofir naleje Dyklovi a Edith koňak a pak také usedne. Pauza; Dykl si vyndá lulku, tabák a příslušné náčiní a začne si lulku nacpávat. Edith sahá zkoumavě na látku Helžiných šatů)
EDITH To je odtud?
HELGA Z Paříže -
EDITH To se hned pozná!
(Pauza, Dykl si zapaluje lulku)
DYKL Plukovník přijde?
OFIR Slíbil, že přijde -
(Vtom se ozve zvonek; všichni vstanou a obrátí se k pravým dveřím; levými dveřmi vstoupí Milena, projde místností a odejde pravými dveřmi, kterými krátce nato uvede vrchního cenzora Arama, neotesaného muže v laciném gumovém saku. Milena odejde levými dveřmi; Aram jde ke stolu a všem podává ruku)
ARAM Dobrej večír přeju vespolek -
DYKL Buďte zdráv, cenzore!
ARAM Jo - a srdečný pozdravy od mý starý -
HELGA Děkujeme, Arame. Proč ji vlastně někdy nevezmeš s sebou?
ARAM Jako starou, jo?
HELGA Ano -
ARAM No jó -
(Všichni usednou; Ofir naleje Aramovi koňak. Pauza; Edith opět sahá na látku Helžiných šatů, pak se obrátí k Dyklovi)
EDITH Až tenhle proces skončíš, cukrouši, vezmeš si aspoň měsíc volno a pojedem do Paříže - nemám už vůbec co na sebe!
ARAM To samý říká moje stará - a skříň je přitom plná hadrů!
(Na schodech se mezitím objevil Helžin syn Evil,

student, sympatický mladík s dlouhými vlasy, v brýlích a se spoustou knoflíků s groteskními hesly na prsou. Tiše schází dolů, zřejmě by nejraději proklouzl nepozorován pryč, to se mu ovšem nepodaří)

EDITH Evil! Jak se máš, chlapče?

EVIL Děkuju, tetičko, ujde to - (K ostatním) Dobrý večer - (Míří k pravým dveřím)

HELGA Kam jdeš?

EVIL Proč?

HELGA Že jdeš zase na demonstraci?

EVIL No a?

HELGA (k Edith) Dělá mi, holka, starosti!

EVIL Mami -

EDITH A copak?

HELGA Je ti teď samá politika, místo aby se učil nebo sportoval -

EDITH S politikou si, Evile, nezačínej, je to svinstvo!

EVIL Záleží na tom, tetičko, kdo ji dělá -

HELGA Nebuď drzý, Evile!

OFIR Demonstrujete kvůli Steinovi, ne?

EVIL Ano -

DYKL Poslyš, Evile, ty si vážně myslíš, že vláda ustoupí nátlaku několika desítek pobláznených studentů?

EVIL Doufám -

HELGA Tak dost!

OFIR Nech ho, Helgo, vždyť jsme v jeho letech nebyli jiní! Mládí je vždycky radikální!

(Krátká pauza)

EVIL Musím už jít -

HELGA Máš dost peněz?

EVIL No jó - (Rychle odejde pravými dveřmi)

HELGA Co s ním mám dělat?

ARAM Já bysem mu dal pár přes zadek!

DYKL Nemůžeš ho poslat někam do ciziny?

HELGA To nejde -

DYKL Proč?

HELGA Copak bych tu bez něho vydržela?

(Pauza)

ARAM Plukovník přijde?

DYKL Slíbil, že přijde -

(Vtom se ozve zvonek; všichni vstanou a obrátí se k pravým dveřím; levými dveřmi vstoupí Milena, projde místností a odejde

pravými dveřmi. Ty se krátce nato rozlétnou a sta-
ne v nich Pepi, jeden ze dvou Mohérových osobních
stráž-
ců; je to - podob-
ně jako jeho kolega Bobo - pode-
zřelé individuum v battledressové bun-
dě bez distinkcí, v polovojenském baretu a s pisto-
lí na zadku, nepřetr-
ži-
tě
žvýkající
žvý-
kačku)
VŠICHNI Ať žije revoluce!
PEPI Ať žije!
(Pepi se zkoumavě rozhlédne po místnosti,
když nespat-
ří nic pode-
zřelého, vstoupí do-
vnitř a dá hlavou pokyn za sebe,
že je
možno jít dál. Za ním vstoupí ná-
čelník policie plukovník Mohér, asi
pě-
tačty-
řicetiletý "tuhý chlapík", oble-
čený stej-
ně jako Pepi a Bobo, jen s tím rozdílem,
že má
dvě pistole - na
každém boku jednu; za ním jde - pozpátku, tedy
zády k místnosti - Bobo. Nakonec jde Milena, která ihned odkvapí
levými
dveřmi. Mohér se zastaví upro-
střed místnosti, rozhlédne se, na-
če
ž uká-
že letmým gestem Pepimu a Bobovi, kde budou je-
jich stanoviš-
tě; oni se na
ně ihned odeberou: Pepi zaujme místo u dve-
ří na zahradu; Bobo se usadí na zem vpravo pod
schody. Mohér jde ke stolu, přitom kyne
přítomné spo-
lečnosti)
MOHÉR Servus, přátelé. Jdu trochu pozdě, ale musel jsem
dohlédnout na své chlapce, máme totiž za-
se demonstraci. Posaďte se -
(Všichni usednou; Ofir naleje Mohérovi ko-
ňak)
HELGA Nebudete střílet, viď?

MOHÉR No dovol - slyšela jsi, že by mí chlapci někdy stříleli do studentů? Máš tam kluka, co?
HELGA Bohužel -
(Mohér se napije, utře si rukávem ústa a pak z ničeho nic bouchne žoviálně Arama do zad; všichni se leknou)
MOHÉR Tak co, cenzorskej? To čumíš, jakej tady mají chlast. Co dělá stará?
ARAM Žehlí, šéfe -
MOHÉR Žehlí, říkáš? Jen jestli -
(Mohér se prudce zachechtá, ostatní se zdvořile usmějí. Pauza)
DYKL (k Edith) Nepodíváš se, cukrouši, na tu televizi? Už bude půl -
EDITH Propánakrále! Helgo, můžu?
HELGA Samozřejmě, Milena ti to pustí -
(Edith si vezme svou sklenku a rychle odejde levými dveřmi. Krátká pauza)
MOHÉR (k Ofirovi) Tak co máte na srdci, majore?
HELGA Ofir chtěl s námi mluvit proto, že je vážně zneklidněn politickou situací v naší zemi - (K Ofirovi) Viď, Puňťo?
(Ofir přikývne)
MOHÉR Ale? A copak vás tak zneklidňuje?
OFIR Moc věcí, plukovníku. Vezměte si třeba jen tohle: už přes týden se všude demonstruje za propuštění toho Steina, veřejnost nemluví o ničem jiném, noviny jsou toho plné - a co dělá vláda? Vyjednává s policií i s demonstranty, hledá pořád nějaké kompromisy, před všemi jen ustupuje - a řešení nikde!
MOHÉR Ale to je politika, majore! Co by měla vláda - podle vás - jiného dělat?
OFIR Buď mají pravdu studenti, děje se tu bezpráví, a pak měl být ten člověk už dávno na svobodě, anebo je v právu policie - a pak se to má jednoznačně říct a žádné pochybnosti už nepřipustit. K čemu je ale tohle věčné kličkování? Jen to zvyšuje napětí v zemi, podlamuje autoritu vlády a demoralizuje obyvatelstvo!
HELGA Ofir chce říct, že když bude vláda pokračovat v téhle politice věčných ústupků a improvizací, povede to k chaosu a anarchii - (K Ofirovi) Je to tak, puňťo?
OFIR Přesně -
MOHÉR Přeháníte, přátelé -
(Aram se nakloní k Helze a ukáže na mísu s chlebíčky)
ARAM (tiše) Můžu?
HELGA Samozřejmě -
(Aram si vezme chlebíček a s chutí ho sní, pak si utře ruce do kapesníku. Pauza)

DYKL Majore -
OFIR Ano?
Dykl Vy si opravdu myslíte, že naší zemi hrozí anarchie?
OFIR Nejen to, prokurátore! Čím větší tady bude chaos, tím větší bude i nebezpečí, že toho využijí různé totalitní síly, kterým je naše svoboda trnem v oku -
MOHÉR Kde by se tady, prosím vás, vzaly nějaké totalitní síly?
OFIR V každé společnosti, milý plukovníku, existují určité potlačené agresivní síly, které čekají na vhodnou příležitost, aby se projevily. A co může být pro takové síly vítanější příležitostí než chaos, rozvrat a anarchie? Vždyť právě tehdy nalézá největší odezvu jejich volání po pořádku, jímž své útoky proti svobodě obvykle zdůvodňují! A tehdy také mají největší šanci, že se jim rozložená státní moc nepostaví zavčas do cesty!
HELGA Ofir chce říct, že současná politika naší vlády může vést docela klidně k tomu, že se tu objeví zastánci diktatury - (K Ofirovi) Je to tak, puňťo?
OFIR Přesně -
MOHÉR Přeháníte, přátelé -
(Aram se nakloní k Helze a ukáže na mísu s chlebíčky)
ARAM (tiše) Můžu?
HELGA Samozřejmě -
(Aram si vezme chlebíček a s chutí ho sní, pak si utře ruce do kapesníku. Pauza)
DYKL Majore -
OFIR Ano?
DYKL Vy si opravdu myslíte, že u nás dnes existují nějací stoupenci diktatury?
OFIR Jsem o tom přesvědčen, prokurátore!
MOHÉR Majore! Jestli je tenhle národ v něčem opravdu jednotný, je to přece jeho nenávist k bývalému diktátorovi, který tak lokajsky sloužil koloniálním pánům! Anebo nebyla snad národní revoluce, která Olaha smetla, výrazem spontánní vůle celého národa?
ARAM Těch pár gaunerů, co s ním táhlo, jsme přece už dávno pověsili na náměstí Svornosti!
OFIR Jestli dnes u nás nejsou žádní otevření zastánci Olahovy osoby, neznamená to ještě, milý plukovníku, že tu nežijí lidé, kteří mají - abych tak řekl - olahovské spády! A pokud si svůj olahismus nepřiznávají a zahrnují nás vzletnými frázemi o svobodě a demokracii, nejsou proto méně nebezpeční, ale spíš naopak!
HELGA Ofir chce říct, že není zlato všechno, co se třpytí - (K Ofirovi) Je to tak, puňťo?
OFIR Přesně -
MOHÉR Přeháníte, přátelé -
(Aram se nakloní k Helze a ukáže na mísu s chlebíčky)
ARAM (tiše) Můžu?

HELGA Samozřejmě -
(Aram si vezme chlebíček a s chutí ho sní, pak si utře ruce do kapesníku. Pauza)
DYKL Upřímně řečeno, majore, v jednotlivostech snad máte pravdu, ale celkově váš pesimismus oprávdu není na místě! Já samozřejmě netvrdím, že jde u nás všechno jako po másle - nezapomeňte ale, že jsme mladá země, která se teprve učí sama sobě vládnout! Anebo neexistuje snad kolem nás spousta zemí, jež svrhly koloniální nadvládu daleko dřív než my, a přesto jsou dnes na tom daleko hůř? (K Mohérovi) No řekněte, plukovníku -
MOHÉR Samozřejmě! Velice vládě křivdíte, když její snahu postupovat slušně a objektivně vykládáte jako výraz její neschopnosti, ne-li dokonce zlého úmyslu! Ostatně zítra ráno - jestli to nevíte - zaujme vláda definitivní stanovisko i k té Steinově aféře -
HELGA Myslíš?
MOHÉR Určitě! A pokud jde konečně o ty vaše zakuklené olahovce, nezlobte se, ale to je podle mne čirá spekulace! (K Dyklovi) No řekněte, prokurátore -
DYKL Jistě! Nehledě k tomu, že i kdyby takoví lidi mezi námi opravdu existovali, nemohli by být dnes nijak nebezpeční, protože Olah už dávno nežije a olahismus bez Olaha je jako tělo bez duše. (K Mohérovi) No řekněte, plukovníku -
OFIR Víte to určitě?
DYKL Co?
OFIR Že Olah nežije?
DYKL No dovolte - to je přece jasné -
OFIR Viděl jste jeho mrtvolu?
DYKL (rozpačitě) To ne, ale -
HELGA Tak vidíš!
DYKL A tys ho snad viděla živého?
HELGA Já sice přímo ne -
(Dykl, Aram a Mohér pohlédnou překvapeně na Helgu)
MOHÉR Co tím chceš říct?
DYKL Ty o něm něco víš?
HELGA Zůstane to mezi námi?
DYKL Samozřejmě!
HELGA Tak abyste věděli, má sestřenice byla nedávno v Monte Carlu a viděla ho tam v kasinu -
ARAM Já se na to vyseru!
OFIR A teď si představte, přátelé, co se stane, až se to dozvědí ti, kterým je v skrytu duše diktatura milejší než demokracie!
(Delší rozpačitá pauza)
DYKL Majore -
OFIR Ano?
DYKL Rozumím-li vám dobře -

OFIR Ano?
DYKL Domníváte se -
OFIR Ano?
DYKL Že bychom v té věci měli něco dělat -
OFIR Přesně tak!
DYKL Máte snad nějaký konkrétní plán?
OFIR Podle mého názoru máme jedinou možnost: zformovat širokou frontu demokratických a vlastenecký sil, jejímž úkolem by bylo vyvíjet veřejný tlak na vládu, aby skoncovala se všemi nepořádky v zemi a daleko důsledněji čelila všem podvratným a nepřátelským rejdům -
DYKL Myslíte, že by to mělo nějaký smysl?
OFIR Určitě, prokurátore! Vláda prostě musí pochopit, že když tady neudělá pořádek ona, udělají ho olahovci - a to bude jak pohřeb této vlády, tak pohřeb naší demokracie. (K Helze) Je to tak, puňťo?
HELGA Přesně!
DYKL (k Mohérovi) Co vy na to, plukovníku?
(Napjatá pauza, všichni hledí na Mohéra, který si hraje zamyšleně se svou sklenkou. Pak vstoupí pravými dveřmi Miriam)
MIRIAM Dobrý večer -
HELGA To je dost, že jsi doma! Víš, že máš dělat ještě úkoly!
MIRIAM Já vím, tetičko -
(Miriam odběhne po schodech nahoru. Pauza, všichni hledí opět na Mohéra. Pak Mohér náhle energicky odloží sklenku a vstane)
MOHÉR Víte co, přátelé? Nechte to na vládě! Nač jí ještě víc ztěžovat situaci? Pokud vím, sedí v ní čestní lidé a poctiví vlastenci, kteří vědí, co mají dělat, aby uhájili hodnoty, jimž zasvětili svůj život. Zvenčí se to vždycky moc snadno kritizuje - ale chtěl bych vás vidět v jejich kůži! Máte-li pro vládu nějaké konstruktivní návrhy, předkládejte jí je služební cestou a já vám zaručuji, že je odpovědně posoudí. Ale nějaké nátlakové akce - jaký by to mělo smysl? Jako bychom jich tady neměli až dost! Vážně, přátelé: zbrklost nebývá v těchhle věcech na místě! Ostatně nic není tak horké, jak se to upeče: kdoví, koho ta osoba v kasinu viděla!
ARAM Máte recht, šéfe! Kdoví, koho tam viděla!
DYKL (vstane) Možná to je všechno, milý majore, opravdu předčasný poplach!
(Krátká pauza; Ofir a Helga zaraženě také vstanou)
OFIR Jak myslíte, pánové -
MOHÉR A teď mě laskavě omluvte, musím se ještě podívat, jak mi probíhá ta demonstrace -
ARAM Svezu se s váma, šéfe -
DYKL Já také - (Volá) Cukrouši!

(Dykl vyklepává vestoje svou lulku do popelníku; levými dveřmi vstoupí Edith)
EDITH (k Dyklovi) Páni, tys jim to tady ale zahulil! Snad už nejdeme?
DYKL Musím ještě dělat na té žalobě - (K Helze a Ofirovi) Na shledanou, přátelé -
OFIR Ať žije revoluce!
PEPI Ať žije!
(Mohér, Aram, Dykl a Edith jdou k pravým dveřím, které Bobo mezitím otevřel a k nimž už také přišel Pepi. První odejde Pepi; krátce po něm - zřejmě na jeho pokyn zvenčí - jde Mohér; za ním jdou Aram, Dykl, Edith a jako poslední - pozpátku, tedy čelem k místnosti - odejde Bobo. Helga a Ofir za nimi chvilku zaraženě hledí, Helga pak unaveně klesne do svého křesla a Ofir otevře dveře do zahrady a zamyšleně se zahledí ven. Pauza; pak se Ofir obrátí k Helze)
OFIR Chápeš to?
HELGA Ne -
OFIR Co budeme dělat?
HELGA Co můžeme dělat?
(Krátká pauza; pak pravými dveřmi vstoupí Evil)
EVIL Dobrý večer -
HELGA Dneska jsi se, Evile, choval nemožně! Kdybys věděl, jak jsem z tebe nešťastná!
EVIL Je to tvá vina -
HELGA Jak to?
EVIL Nesnáším, když se mnou před cizími lidmi jednáš jako s pětiletým -
HELGA Jako obvykle: vším jsem vinna já! Ještěže se toho nedožil tvůj otec!
EVIL Být tebou, mami, tak bych do toho tatínka nezatahoval - zrovna teď!
HELGA Evile, jak to myslíš?
EVIL Ty dobře víš -
(Helga se hystericky rozpláče; Evil je trochu v rozpacích; Ofir mu naznačí, aby šel k matce; Evil váhá, pak ale k Helze zvolna přistoupí a pohladí ji rozpa-

či-
tě po vlasech. Helga ho chytne za ruku a
kře-
čovi-
tě ji svírá)
HELGA (hystericky) Evile - Evile - Evile můj - nesmíš mě opustit!
EVIL No jó -
(Evil pomalu vyvine ruku z matčina se-
vření a ti-
še odejde po schodech nahoru. Pauza; Helga stále
ješ-
tě vzlyká, smrkajíc do kapesníku)
OFIR Taky půjdu -
(Helga se náhle vzchopí, pláč je ten tam,
přistoupí s
úsměvem k Ofirovi a vezme ho za ruku)
HELGA Kam bys chodil, puňťo?
OFIR Domů, puňťo!
HELGA Myslela jsem -
OFIR Co?
HELGA Ale nic -
OFIR Jsem dneska nějak unavený -
(Helga pustí roztrpče-
ně Ofirovu ruku)
HELGA Jako vždycky! Nebudu tě k ničemu nutit -
OFIR Tak já teda zůstanu, no -
HELGA Jen si jdi, jsi unavený, musíš se vyspat -
(Ofir přistoupí k Helze a sna-
ží se ji obejmout a políbit; ona se brání)
OFIR Nenapadlo mě, že si to vyložíš takhle -
HELGA Nemluvme už o tom -
OFIR No tak, puňťo -
(Ofir Helgu koneč-
ně
pře-
mů-
že; dlouze se líbají. Helga se po chvilce Ofirovi
ně
ž-
ně vyvine, usmívá se na
něho, vezme ho za ruku a odvádí po scho-
dišti nahoru. Oba zajdou. Pauza. Pak se ti-
še poote-
vřou levé dve-
ře a opatr-
ně jimi vyhlédne Milena. Rozhlí-
ží se, pak ti-
še vejde do místnosti, dívá se nahoru na galerii.
Vtom se odtud ozvou kroky; ona rychle uskočí a
zajde zpět do levých dve-

ří. Po schodech schází do-
lů Ofir,
oděn pouze do koupacího
pláš-
tě, na hla-
vě dámskou chundelatou koupací
čepici. Projde místností a odejde do zahrady. Za
chvilku odtud slyšíme typické cáknutí: Ofir sko-
čil do bazénu. Krátce nato se na galerii objeví Evil
v pyžamu, rozhlédne se, pak sestupuje po
špi
čkách do-
lů.
Když je asi
vpůli scho-
diš-
tě, objeví se na galerii Miriam v
noční ko-
šilce)
MIRIAM Evile -
EVIL (polohlasem) Proč nespíš?
MIRIAM Nevzal bys mě někdy taky na demonstraci?
EVIL To není pro děti. Jdi spát -
MIRIAM Ty jsi -
(Miriam zmizí; Evil chvilku čeká, pak ti-
še sejde, rozhlédne se, lehce sykne. Levými
dveřmi ihned vstoupí Milena. Rychle k so-
bě
přistoupí a za-
čnou se líbat, Evil strhuje Milenu do
křesla)
MILENA (tiše) Tady ne - major se koupe -
EVIL Kašlu na majora!
MILENA (tiše) Pojď!
(Milena rychle odvede Evila levými dveřmi. Na ga-
lerii se ozve vzlykání - je to Miriam, která se tu mezitím znovu
objevila a byla
svědkem
předchozí scény.
Štká, odbíhá, sly-
šíme bouchnutí dve-
ří. Pak se
opět ozve cákání vody a charakteristické hekání:
Ofir vylezl z bazénu. Vstoupí dveřmi ze zahrady,
crčí z
něho voda, choulí se ve svém
plášti a kvapí nahoru. Opona padá)
Konec prvního obrazu

DRUHÝ OBRAZ
Na scéně je Dyklova kance-

lář. Je to nenápadná,
účel-
ně za-
řízená pracovna
vyš-
šího
úředníka. Vzadu jsou dve-
ře; vpravo je konfe-
renční stolek se
třemi
křesly; vlevo velký psací
stůl, u
něho
židle. V pozadí je kance-
lářská
skří
ň a stojací
vě-
šák, na kterém visí talár.
Když se ote-
vře opona, je na scé-
ně pouze Aram. Sedí pohodl-
ně rozvalen v jednom z
křesel, nohy má na stolku a prohlí-
ží si jakýsi pornografický
časopis. Po chvíli vstoupí Dykl ve svrchníku a s ak-
tovkou. Aram zastrčí
svůj
časopis do kapsy, sundá nohy ze stolu a zvolna vsta-
ne.
DYKL Dobré jitro, cenzore. Čekáte dlouho?
ARAM Chvilku -
(Dykl si sundavá svrchník, vě-
ší ho na
vě-
šák a obléká si talár)
DYKL Jak jste se vyspal?
ARAM Blbě.
DYKL A copak?
ARAM Ale stará mě nasrala. Představte si, že si koupila za mými
zády kožich a nic mi neřekla!
DYKL Opravdu?
ARAM Víte, nejde o ten kožich. Nakonec - když potřebuje kožich,
ať má kožich. Ale vůbec mi o tom
neříct - copak se to dělá?
DYKL Třeba vás chtěla překvapit -
ARAM Kašlu jí na takový překvapení!
(Dykl si už oblékl a upravil talár, vezme svou ak-
tovku, přejde k psacímu stolu, aktovku na
něj postaví a ote-
vře. Aram se

opět uvelebí v
křesle)
DYKL Tak jsem v noci ještě přemýšlel o té včerejší schůzce a
musím říct, že mi to všechno dělá trochu
starosti - jestli ten člověk skutečně žije - a jestli to u nás
půjde takhle dál -
(Pauza; Dykl vyndává z aktovky úřední spisy, ob-
rázkový časopis, termosku a pytlík se sva-
činou; spisy nechává na stole, ostatní
věci ukládá do zásuvky)
Víte, ono to vždycky začíná celkem nevinně: pár nespokojenců se
sejde někde u piva - klábosí se - pak se založí nějа-
ký spolek - v nějakém zastrčeném sálku se uspořádá mítink - někdo
tam řeční - křiklouni skandují - a než se nadějete,
je z toho puč! No však to znáte z historie -
(Dykl už ulo-
žil své
věci, prázdnou aktovku staví na zem a usedá.
Vstoupí jeho sekretářka Ruth - asi
pětadvacetiletá velmi
půvabná dívka - s
šálkem kávy na malém tácku; kávu postaví s
úsměvem
před Arama)
ARAM To bodne!
(Ruth zamíří
zpět ke dve-
řím)
DYKL Ruth -
(Ruth se zastaví a obrátí se k Dyklovi)
RUTH Přál jste si, pane prokurátore?
DYKL Nevolejte mě, prosím vás, k telefonu -
RUTH Ani když bude volat vaše paní?
DYKL Řekněte jí třeba, že mám přelíčení -
RUTH Jak si přejete, pane prokurátore - (Ruth odejde)
ARAM Dala by si říct?
DYKL Těžko -
(Krátká pauza; pak si Dykl začne prohledávat kap-
sy - to, co hledá, však nenajde, vytáhne z kapsy
pouze pouťovou
opičku na gu-
mičce, kterou zase rychle zastr-
čí. Zvolna vstane,
přejde k
vě-
šáku a za-
čne prohledávat kapsy svého svrchníku. Aram si
míchá kávu)
Mluvil jste s plukovníkem?
ARAM Jo -
DYKL Co říkal?

ARAM Večer bude nová demonstrace -
DYKL Zase?
ARAM Prej vůbec největší ze všech, co zatím byly -
(Dykl koneč-
ně na-
šel co hledal: lulku, tabák a
pří-
slušné ná-
činí. Vrátí se s tím k psacímu stolu, usedne a za-
čne si lulku za-
myšle-
ně nacpávat)
A vy myslíte, že by někdo jako moh chtít, aby se Olah vrátil?
DYKL Proč ne?
ARAM To se mi fakt nezdá! Každej přece ví, co byl Olah zač - a jestli všechno, tak to čachrování s na-
ším zemním plynem mu lidi neodpustěj -
DYKL Při troše obratnosti se to dá všechno popřít a obrátit -
ARAM Dobře, ale já stejně nechápu, proč by někdo mohl chtít jeho návrat!
DYKL Pro spoustu lidí, milý cenzore, znamená Olah jistotu! Divil byste se, kolik lidí z našich kruhů tou-
ží po jistotě zvenčí - ať už je jakákoliv - jen proto, aby ji nemuseli hledat v sobě! Svoboda je pro ně ve skutečnosti vel-
mi nepříjemným břemenem -
(Pauza; Aram usrkuje kávu; Dykl si zapaluje lulku)
Zasedá vláda?
ARAM Jo -
DYKL A jak to vypadá?
ARAM Myslíte jako s tím Steinem?
DYKL Jo -
ARAM Prej to bude zas odklad -
(Pauza)
DYKL Mám strach, cenzore -
ARAM Z Olaha?
DYKL Z našich lidí -
ARAM Proč z našich lidí?
DYKL Mám strach, že dostanou strach -
ARAM Z Olaha?
DYKL Hm -
ARAM Lidi se ho báli, když měl moc - proč by se ho ale báli dneska?
DYKL Nezapomeňte, že strach z Olaha byl v lidech pěstován desítky let, a jestli ho kolem sebe nepozo-
rujeme, neznamená to, že někde v podvědomí národa neexistuje - a že se nedá v pravou chvíli probudit k životu! A co takový strach dokáže z lidí udělat, to přece dobře víte -
ARAM Národ si znova srát na hlavu nenechá -
DYKL Ale nechá, cenzore, nechá! Víte, nikdy nesmíte posuzovat situaci podle toho, kolik lidí oslavuje
vítězství, ale jedině podle toho, kolik jich je ochotno za ně

bojovat! Je pravda, že vítězství revoluce oslavoval každý -
ale kolik jsme měli skutečných partyzánů? Pět a půl!
(Pauza)
Poslyšte, cenzore -
ARAM Hm -
DYKL Nezdá se vám, že plukovník v některých věcech až příliš
spoléhá na vládu?
(Aram si nervózně sahá po kapsách, pak pohlédne
na hodinky)
Možná by jistá dávka tvůrčího kriticismu pomohla vládě víc než -
(Aram
spě
š-
ně vstane)
ARAM Promiňte, já tady klábosím, a na stole mě už čekají dnešní
večerníky! (Aram jde rychle ke dveřím) Za-
tím na shledanou -
DYKL Mějte se hezky, cenzore -
(Aram odejde. Dykl za ním chvilku zaraže-
ně hledí, pak pokr-
čí rameny a za-
čne se
věnovat spi-
sům le-
žícím na stole. Vstoupí Ruth a uklízí prázdný
šálek od kávy)
Volal někdo?
RUTH Vaše paní. Máte ji zavolat -
DYKL No jó -
(Ruth zamíří s
šálkem ke dve-
řím)
Ruth -
(Ruth se zastaví a obrátí se k Dyklovi)
RUTH Přál jste si, pane prokurátore?
DYKL Chtěl jsem vám jen říct, že jste výborná sekretářka.
Přesná, pozorná, diskrétní. Jsem rád, že vás
mám -
RUTH Děkuji vám -
DYKL Pokud vás to neurazí - přinesl jsem vám tady -
(Dykl vytáhne z kapsy pouťovou
opičku, uchopí ji za gumovou tka-
ničku a
předvádí s
úsměvem, jak
opička poskakuje)
RUTH Hezké -
DYKL Taková hloupůstka - (Podává opičku Ruth) Tumáte -
RUTH Vážně mi ji dáte?
DYKL Je vaše -
(Opona padá)

Konec druhého obrazu

TŘETÍ OBRAZ

Na scéně je Mohérova kancelář. Je to nehostinná místnost, jejíž hlavní náplň tvoří velký konferenční stůl ve tvaru písmene T, obklopený ze všech stran židlemi. Vzadu je pootevřený masivní trezor, umyvadlo s vodovodem a stojací věšák, na němž visí špinavý ručník a bič; vpravo jsou zamřížované dveře, vedoucí přímo do věznice, a vedle nich kovová bedna; vlevo jsou dveře, vedoucí do druhé kanceláře.

Když se otevře opona, stojí v pozadí u umyvadla Mohér a myje si - obrácen zády k místnosti - ruce; v popředí stojí Stein, osobní tajemník Ministerského předsedy, nyní ve vyšetřovací vazbě, zbožený člověček v pruhovaném věžeňském obleku, v poutech a s velkou železnou koulí na noze; u stolu sedí - před sebou velký svazek klíčů - vyšetřovatel Venda, další podezřelé individuum v Mohérových službách; v pozadí stojí opřen o trezor Pepi; vpravo sedí na bedně Bobo. Po krátší pauze se ozve Mohér, aniž vzhlédne od svého mytí.

MOHÉR Vy přece nejste hloupý člověk, Stein! To vážně nechápete, že když vyklopíte pravdu, ušetříte
nám práci, sobě zdraví a navíc tím získáte polehčující okolnost?
STEIN Nemám, co bych vám řekl!
VENDA (vykřikne) Nelži!
MOHÉR Počkej, Vendo! Stein! Proč si chcete mermomocí hrát na hrdinu! Přiznal jste, že jste pobuřo-
val studenty proti vládě ve snaze zneužít jejich politické
naivity a podnítit je k podvratným akcím. K tomu jste ale pře-
ce musel mít nějaký důvod! Proč nám ho tedy zapíráte?
STEIN Mé přiznání bylo vynuceno násilím!
VENDA (vykřikne) To si vypiješ!
MOHÉR Počkej, Vendo! (Ke Steinovi) To vám poradil váš právník, co?
STEIN Ne -
MOHÉR Myslíte, že bychom nebyli radši, kdyby to bylo šlo po dobrém? Co jsme ale měli s vámi dě-
lat? O způsobu svého vyšetřování jste rozhodl vy sám! Ostatně
znám tuhle Vendu dlouho a pochybuji, že by překročil
rámec vyšetřovacích metod, běžných dnes všude na světě! A vůbec -
všechno, co jste na sebe řekl, beztak přímo vyplý-
vá z prokázané skutkové podstaty!
STEIN Podněcování k podvratným akcím mi nemůžete dokázat!
VENDA (vykřikne) Kuš!
MOHÉR Počkej, Vendo!
(Mohér si domyl ruce, oklepe z nich vodu, vezme do dvou prs-
tů
mističku s mýdlem, ulo-
ží ji do trezoru, trezor zabouchne,
přistoupí k
vě-
šáku a za-
čne si
pečli-
vě utírat ruce do visícího
ručníku;
přitom se dívá na Steina)
A co ten rohlík?
STEIN Jaký rohlík?
MOHÉR Řekl jste přece na tom mítinku se studenty, že se vláda nechá opít rohlíkem! To snad není
pobuřování?
STEIN To je konstatování pravdy -
MOHÉR Takové odporné klevety! Co si vlastně o naší vládě myslíte? Že to je banda idiotů? Ale k vě-
ci: pro koho pracujete?
STEIN Pro nikoho! Jsem vlastenec plně oddaný panu ministerskému předsedovi!
VENDA (vykřikne) Nežvaň!
MOHÉR Pro Olaha?
STEIN Copak on žije?

MOHÉR Něco vám řeknu, Stein: když jsem se to včera dozvěděl, hned mě napadlo, že v tom je možná klíč k vašemu případu. A přiznám se, že jsem byl dokonce v jistém směru rád! Víte proč? Protože jsem měl najednou pocit, že jste to nedělal ani pro peníze, ani z nenávisti k naší vlasti, ale prostě z přesvědčení: věděl jste zřejmě, že žije - možná jste s ním byl dokonce ve spojení - a přesvědčil jste sám sebe, že by jeho návrat k moci mohl vyřešit naše dnešní potíže, a že mu tedy musíte připravit návrat tím, že uspíšíte rozklad naší demokracie. Byl by to samozřejmě nesmysl, přesto by vás to ale mohlo - kdybyste se ovšem ke všemu upřímně doznal - postavit v očích soudu do příznivějšího světla -

STEIN Pěkně děkuji za takové příznivé světlo!

VENDA (vykřikne) Nepřerušuj náčelníka!

MOHÉR Abyste tomu totiž rozuměl: nevím proč, ale my tuhle s Vendou jsme vám od začátku tak trochu fandili - a dnes ráno jsme si dokonce na konto téhle vaší polehčující okolnosti zašli - staří blázni - do nedalekého pajzlu na panáka! Je to tak, Vendo?

VENDA Přesně!

(Mohér si konečně přestal utírat ruce; přejde ke stolu a usadí se na předsednickém místě)

MOHÉR Jak se ale ukazuje, byly to všechno jen naivní iluze: nejste vůbec žádné svedené neviňátko, ale fanatický stoupenec diktatury, který raději všechno zapře a obětuje sám sebe, než aby pomohl odhalit metody, jimiž současný olahismus pracuje, a kompromitoval tak svého vůdce!

STEIN (vzrušeně) To jsou hnusné, podlé lži!

VENDA (zařve) Drž hubu, svině!

MOHÉR Ale nebojte se, my z vás už pravdu dostaneme! Tím spíš, že po dnešku je s našimi sympatiemi k vám konec! Ano, Stein, je konec soucitu, ohledům, přátelským diskusím a domluvám! Chtěl jste boj, budete ho tedy mít! Jak si kdo ustele, tak si lehne! Vendo, špendlík!

(Pepi a Bobo radostně zatleskají; Venda vytáhne z klopy špendlík a podá ho Mohérovi; Mohér zvolna vstane, jde ke Steinovi a postaví se za něho; Pepi, Bobo a Venda je vzrušeně obklopí. Krátká napjatá pauza; pak Mohér zabodne špendlík Steinovi do zadku; Stein komicky poskočí)

STEIN Au!

(Pepi, Bobo a Venda se smějí; když ztichnou, Mohér opět píchne a Stein opět posko-

čí)
Au!
(Smích se opakuje; když ztichne, Mohér
opět píchne a Stein
opět posko-
čí)
Au!
(Smích se opakuje; když ztichne, Mohér chvíli
čeká, napjaté ticho, pak ne-
čeka-
ně píchne Mohér do zadku Vendu)
VENDA Au!
(Venda komicky poskočí, chytne se za zadek a za-
čne bolest-
ně kulhat po místnosti; Pepi, Bobo a Mohér pro-
puknou v hurónský smích)
To nebylo fér, šéfe - fakt ne -
(Pepi, Bobo a Mohér se chechtají, když vtom se
prudce otevřou levé dve-
ře a stane v nich Mohé-
rův tajemník Ma-
touš, upjatý civil-
ně oble-
čený
úředník v glotovém
plášti.
Všichni oka-
mži-
tě ztichnou a oto-
čí se k
němu. Krátká napjatá pauza, Ma-
touš se zkouma-
vě rozhlí-
ží)
Píchnul mě -
(Matouš se podívá vy-
číta-
vě na Mohéra, který sklopí zahanbe-
ně zrak a vrátí schlíple
špendlík Vendovi. Ma-
touš se
ješ-
tě jednou zkouma-
vě rozhlédne a pak zvolna odejde levými
dveřmi. Krátká pauza; pak se Mohér náhle obo-
ří na Vendu)
MOHÉR No - co čumíš? Plav si s ním promluvit do tělocvičny!
STEIN (zoufale zvolá) Ne!
(Opona padá)
Konec třetího obrazu

ČTVRTÝ OBRAZ
Na scéně je
opět Dyklova kance-
lář.
Vše jako ve druhém obraze.
Když se ote-
vře opona, jsou na scé-
ně Dykl, Helga a Ofir. Dykl sedí u psacího stolu a za-
myšle-
ně si pohrává se svou lulkou; Helga a Ofir sedí v
křeslech a míchají si kávu. Krat-
ší pauza.
DYKL Po pravdě řečeno, přátelé, trochu se na sebe za ten
včerejšek zlobím -
HELGA Jdi ty -
DYKL Mysleli jste to dobře a mám pocit, že jsme s plukovníkem a
cenzorem vaše obavy až příliš lehko-
vážně odbyli -
HELGA No bože -
DYKL Jestli se vás to dotklo, tak mi to, prosím, promiňte -
HELGA Ale Dykle, copak jsme z marcipánu?
(Pauza)
DYKL Víte, já tu zprávu z Monte Carla opravdu nechci nějak
přeceňovat -
HELGA To by jistě nemělo smysl -
DYKL I kdyby to byla pravda, nemusí to být ještě důvod k nějaké
zvláštní nervozitě -
HELGA Jistě -
DYKL Na druhé straně si ale říkám, že úplně přehlédnout to také
nemůžeme - kdoví, jestli bychom toho
jednou ještě hořce nelitovali -
HELGA No právě -
(Pauza; Dykl si začne pozor-
ně nacpávat svoji lulku; Helga a Ofir popíjejí ká-
vu)
DYKL Pokud jde, majore, o ten váš nápad vytvořit širokou frontu
demokratických sil - trochu jsem o
tom uvažoval a nejsem si jist, jestli by se různé spontánní akce
vlastenecké veřejnosti navzájem nekřížily a třeba i ne-
popíraly! Vy se neobáváte, že by vaše koncepce mohla vést
k určité bezbřehosti - a že by se celá ta otevřená fronta
mohla nakonec rozpadnout jen ve změť izolovaných hlasů bez
politické váhy?
OFIR Tohle nebezpečí jsem si neuvědomil -
HELGA Předpokládal jsi přece, puňťo, že by vlastenecká aktivita
byla určitým způsobem koordinová-
na -
OFIR Jo, to jsem předpokládal -
DYKL Kým ale?
OFIR O tom jsem zatím neuvažoval -
HELGA Předpokládal jsi přece, puňťo, že přirozeným mozkovým

centrem toho hnutí budeme my -
OFIR Jo, to jsem předpokládal -
DYKL Dobře, ale kdo to je "my"? Soukromé osoby? Funkcionáři? Nebo nějaká instituce?
OFIR Tuhle otázku jsem si nepoložil -
HELGA Předpokládal jsi přece, puňťo, že se zformujeme v určitou iniciativní politickou skupinu -
OFIR Jo, to jsem předpokládal -
(Pauza; Dykl docpal svou lulku a nyní si ji zapaluje)
DYKL Víte, přátelé, já samozřejmě nemám nic proti plukovníkovi -
HELGA My také ne -
DYKL Vážím si jeho lásky k této zemi i jeho vskutku obdivuhodné loajality k vládě -
HELGA Ta je opravdu obdivuhodná -
DYKL Jenomže - nic naplat - každý člověk je založen jinak a já osobně - snad to tak trochu souvisí i s tím mým právnickým povoláním - jsem přece jen trochu rezervovanější typ, který se vždycky snaží především utvořit si na věc svůj vlastní názor a který se nevyhýbá ani všelijakým těm nepříjemným "ale" -
HELGA Nám je takový postoj taky bližší - (K Ofirovi) Viď, puňťo?
OFIR Určitě -
(Pauza; Dykl si už zapálil svou lulku)
DYKL Abyste tomu dobře rozuměl, majore; když jsem tak o tom uvažoval, napadlo mě tohle: kdyby se tu - nedej bůh - pod dojmem té zprávy z Monte Carla opravdu nějací olahovci zformovali, pak by asi - jak tyhle typy znám - brzy přešli k organizovanější formě práce -
OFIR To jistě -
DYKL Což by ovšem znamenalo, že by tu proti sobě stály najednou dvě síly: na jedné straně dobře organizované a disciplinované olahovské hnutí - a na druhé straně státní instituce, o jejichž organizovanosti a disciplíně sám, pokud vím, valné iluze nemáte -
OFIR To tedy ne -
DYKL No vidíte! Nemluví to - když už o tom takhle uvažujeme - spíš pro koncepci nějaké sevřenější a jednotně vedené organizace, která by tu byla s to fungovat nejen jako nějaký diskusní klub, ale jako jakási skutečná politická protiváha olahovců, respektive jakási veřejná hráz proti jejich rejdům?
OFIR Vlastně by to bylo logičtější, ne?
HELGA I když samozřejmě i taková věc by měla své problémy -
DYKL Samozřejmě -
(Pauza)
Podívejte, přátelé, já souhlasím samozřejmě s plukovníkem, že ve vládě sedí vesměs dobří vlastenci -
HELGA O tom přirozeně nepochybujeme -
DYKL Jenomže na druhé straně nemohu nevidět, že i oni jsou jen lidé a že se mohou mýlit a občas i šlápnout vedle -

HELGA To je pochopitelné -
DYKL A už proto považuji za prospěšné, aby společnost občas dala vládě najevo, co od ní požaduje - takové počínání nelze přece automaticky považovat za nátlakové - vždyť jde vlastně jen o přirozené naplnění demokracie!
HELGA Že jo?
DYKL Ale abych byl konkrétní, přátelé, pustit se do větší politické akce bez plukovníka znamená nejen se připravit o jeho podporu, ale možná i na sebe obrátit pozornost jeho rozvětvené organizace -
HELGA Což je vždycky mrzuté -
DYKL Jestli ale na druhé straně víme, že jeho stanovisko nezměníme, a sami přitom považujeme za nutné se v určitém směru angažovat, pak nevím, proč bychom se do toho nemohli dát bez něho - samozřejmě s nadějí, že nás časem pochopí a třeba se k nám i přidá -
HELGA Ty bys byl, Dykle, ochoten -
DYKL Proč myslíš, že jsem s vámi chtěl mluvit?
HELGA To ovšem podstatně mění celou situaci! (K Ofirovi) Co říkáš, puňťo?
OFIR Byli jsme před Mohérem, budeme i po něm!
DYKL Jsem rád, přátelé, že se shodujeme. Pokud jde o mne, myslím, že bychom měli co nejdřív založit demokraticky a vlastenecky zaměřenou organizaci - mohla by se jmenovat například Výbor na obranu svobody a demokracie -, která by se snažila plánovitě aktivizovat veřejnost, sjednocovat a usměrňovat její akce, tlumočit její požadavky, a tím vším reprezentovat vůli národa bránit svou svobodu a vymoženosti své revoluce. Co o tom soudíte?
OFIR Skvělý nápad! Určitě lepší než to moje!
DYKL Vážně se vám líbí?
OFIR Moc!
DYKL Tak víte co? Nebuďme formální a považujme ten výbor za ustavený! (K Ofirovi) Vezmete si na starost jeho agendu, viďte?
OFIR Já? Proč já?
HELGA Ale puňťo, jsi přece iniciátorem celé akce! Kdo jiný by tomu měl stát v čele?
OFIR Nesmysl! Je to prokurátorův nápad!
HELGA (zvolá podrážděně) Puňťo!
DYKL Podívejte, přátelé, jsem starý člověk a po osobní kariéře už dávno netoužím! Jestli bych přesto na vaše naléhání přijal, tak jen proto, že mi v mém věku běží už jen o jediné: o šťastnou budoucnost mého národa. Představa, že by mohl opět tonout v krvi olahovské tyranie, je pro mne příliš hrozná, než abych dal přednost svému osobnímu pohodlí! Mám ovšem jednu podmínku, majore: že ve vás budu mít svou pravou ruku. Souhlasíte?
OFIR Samozřejmě!
(Helga popuzeně vstane, projde se po místnosti,

pak se zastaví u Ofira a vztekle mu křikne do tvá-
ře)
HELGA Srabe!
(Do místnosti okamži-
tě nahlédne Ruth)
RUTH Přál jste si něco, pane prokurátore?
DYKL Volal někdo?
RUTH Vaše paní. Máte ji zavolat -
DYKL No jó -
(Opona padá)
Konec čtvrtého obrazu

PÁTÝ OBRAZ
Na scéně je
opět Mohérova kance-
lář.
Vše jako ve
třetím obraze.
Když se ote-
vře opona, stojí napravo -
opřen o za-
mří-
žované dve-
ře - Mohér; v po-
předí sedí Helga a pudruje se; v pozadí stojí
opřen o trezor Pepi; vzadu vpravo sedí na bed-
ně Bobo.
MOHÉR Odkládá při tom aspoň šavli?
HELGA Snad bys nežárlil, kočičko?
MOHÉR Odkládá, nebo neodkládá?
HELGA Tak podívej: já jsem našemu vztahu jeho liberální koncepci
nedala!
MOHÉR Ale vyhovuje ti -
HELGA Jak to můžeš vědět?
(Pauza)
Myslíš tedy, že ten Dyklův výbor zkrachuje?
MOHÉR Měla bys to těm mládencům rozmluvit dřív, než bude pozdě -
HELGA Věděla bych o lepším řešení -
MOHÉR Jakém?
HELGA Abys to vzal do rukou ty -
MOHÉR No dovol!
HELGA A proč ne?
MOHÉR Co si vlastně o mně myslíš? Že vrazím své vládě kudlu do
zad?
HELGA Kočičko! Vždyť ty víš přece stejně dobře jako my, kam to
všechno spěje! Proč z toho tedy
nechceš vyvodit důsledky? Já vím - pro člověka je vždycky těžké
přiznat si nepříjemnou pravdu o někom, komu bez-
výhradně věřil - člověk má v takovém okamžiku pocit, že se mu
hroutí celý svět - ale jsou situace, kdy to prostě jinak
nejde!

(Pauza; Helga se dopudrovala a ukládá pudřenku
do kabelky. Mohér jde zamyšle-
ně ke stolu)
STEIN (kvílí za scénou) Au! Au! Au!
(Pauza; Mohér se posadí na stůl)
MOHÉR Nezlob se, kocourku, ale já přece nebudu za někoho tahat
kaštany z ohně!
HELGA Zřejmě nechápeš situaci, kočičko: ti dva toho už
nenechají, a když nezasáhneš, skončí to - jak
sám říkáš - fiaskem. Pak ovšem bude všechno ztraceno: kdybychom
si znovu něco začínali, každý se nám vysměje.
Ten jejich nápad přitom není marný, chce to jen pevného chlapa,
který ví, co chce, má fantazii a vůdcovské nadání.
Kdo jiný připadá v úvahu než ty?
MOHÉR Jenomže já nechci!
(Helga vstane, přistoupí k Mohérovi a uchopí ho
za ruce)
HELGA Kočičko! Málokdo udělal pro revoluci tolik jako ty! Jen si
vzpomeň na všechna ta léta, kdy
jsi bojoval v džungli za naši svobodu! Nevěřím, že bys po tom
všem dokázal klidně přihlížet výprodeji naší svobody!
Tvé zásluhy, tvá autorita i tvé zkušenosti tě přímo předurčují
k tomu, aby ses postavil do čela boje za záchranu věcí,
jimž jsi obětoval celé své mládí!
MOHÉR Přeháníš -
HELGA Ruku na srdce, kočičko: přece nechceš zůstat až do smrti
náčelníkem policie a pasivně sloužit
lidem, kteří ti nesahají ani po kotníky!
(Mohér se zamyslí, slabě se
usměje, na-
če
ž sesko-
čí ze stolu)
STEIN (za scénou kvílí) Au! Au! Au!
(Mohér se projde místností, pak se vrátí ke stolu a posadí se na
předsednické místo; Helga stojí opodál a hledí mu
váž-
ně do tvá-
ře)
HELGA Kočičko -
MOHÉR Hm -
HELGA Víš, co ti schází?
MOHÉR Copak?
HELGA Někdo, na koho by ses mohl spolehnout, komu bys věřil,
o koho by ses mohl kdykoliv opřít -
prostě nějaké osobní zázemí! Možná si to neuvědomuješ, ale když
tohle člověk nemá, hrozně ho to ochromuje! A při-
tom by to pro tebe bylo tak snadné! Vždyť záleží opravdu jen a
jen na tobě -
MOHÉR Jak to myslíš?
HELGA Takhle to přece nemůžeme protahovat donekonečna, je to

ponižující situace pro oba. Copak
by mezi námi vážně nemohlo jít o něco hlubšího - o něco víc?
(Mohér vstane a začne za-
myšle-
ně
přecházet po místnosti; Helga mu jde v patách)
Uvidíš, jak se ti najednou všechno bude zdát prosté - kolik
odvahy a elánu v sobě najednou nalezneš - jak ti to rozevře
křídla -
(Helga dostihne Mohéra, uchopí ho za rukáv, obrátí k so-
bě, obejme a za-
čne
ně
ž-
ně líbat na tvá-
ře, ústa,
čelo, nos. Mohér je chvilku pasivní, potom dá ná-
hle rukou za Helžinými zády pokyn Pepimu a Bo-
bovi, aby odešli, na-
če
ž Helgu pev-
ně obejme a za-
čne
vášni-
vě líbat. Pepi a Bobo nepozorova-
ně zmizí levými
dveřmi. Helga se po chvíli Mohérovi
ně
ž-
ně vyvine, odstoupí a za-
čne si - mladist-
vě vzru-
šena - upravovat vlasy. Mohér ji chvíli
upře-
ně pozoruje, pak k ní náhle
přisko-
čí a pokusí se ji
opět obejmout; ona
však rozmar-
ně usko-
čí. Mohér -
už zcela ve vleku náhlé
váš-
ně - ji pak pronásleduje, ona mu se smíchem uni-
ká; nastává divoká milostná honička. Po chvíli se
Mohér najednou zastaví, okamžik se dívá
váž-
ně na Helgu, která se taky zastavila, na-
če
ž
přistoupí význam-

ně k
vě-
šáku, sejme odtud zvolna
bič a obrátí se táza-
vě k Helze)
HELGA (rozpačitě) Dnes ne, kočičko -
MOHÉR Proč?
HELGA Vážně to nejde - přece nechceš, abych ti to říkala po
lopatě -
(Mohér se zachmuří, chvíli se dívá ost-
ře na Helgu, pak vztekle práskne bi-
čem o zem)
STEIN (zakvílí za scénou) Au!
(Opona padá)
Konec pátého obrazu

ŠESTÝ OBRAZ
Na scéně je
opět Dyklova kance-
lář.
Vše jako obvykle.
Když se ote-
vře opona, sedí Dykl u psacího stolu s rozlo-
ženými spisy, kou-
ří svou lulku a pozoruje Ruth, která uklízí na tácek
z konferenčního stolku
šálky od kávy. Krátká pauza.
DYKL Volal někdo?
RUTH Vaše paní. Máte ji zavolat -
DYKL No jó -
(Pauza)
RUTH Mohu uvést pana soudce Xiboje?
DYKL Ať přijde -
(Pauza; Ruth jde s táckem ke dveřím)
Ruth -
(Ruth se zastaví a obrátí se k Dyklovi)
RUTH Přál jste si, pane prokurátore?
DYKL Něco vám povím, Ruth, ale musíte mi slíbit, že to zůstane
jen mezi námi -
RUTH Spolehněte se -
DYKL Cítím k vám cosi víc než jen sympatii -
RUTH Pane prokurátore -
DYKL Jsem starý člověk a nepředpokládám, že byste byla s to můj
cit opětovat. A nežádám to na vás.
Vím, že srdci poručit nelze -
RUTH Nejste tak starý -
DYKL Myslíte tedy, že existuje určitá naděje?
RUTH Nezlobte se, pane prokurátore, ale já -
DYKL Chápu, přišlo to příliš náhle. Rozmyslete si to tedy. Ale
hlavně se do ničeho nenuťte! Bude-li va-
še odpověď negativní, nebudu z toho samozřejmě vyvozovat žádné

důsledky.
RUTH Děkuji vám, pane prokurátore -
(Kratší pauza; pak se Dykl zahledí do svých spisů a Ruth odejde. Krátce nato vstoupí soudce Xiboj, bezvýrazný mužík neurčitého
věku v taláru a s tradiční soudcovskou parukou na hlavě)
XIBOJ Ať žije revoluce!
DYKL (aniž vzhlédne) Buďte zdráv -
(Xiboj chvilku rozpačitě stojí uprostřed místnosti, pak usedne do jednoho z
křesel. Pauza)
Tak copak máte na srdci, pane kolego?
XIBOJ Prostudoval jsem si ty protokoly, pane kolego -
(Dykl odsune své spisy a zvědavě vzhlédne ke Xibojovi)
DYKL No a?
XIBOJ Nemohu tomu pořád uvěřit. Stein! Takový to byl přece poctivý, přesný vládní úředník, slepě
oddaný panu ministerskému předsedovi -
DYKL Zřejmě to byla jen dokonalá maska -
XIBOJ Dejme tomu. Jak si ale vysvětlujete, že se ke všemu tak otevřeně a kompletně doznává?
DYKL Pod tíhou důkazů, pane kolego -
XIBOJ Ten člověk na sebe říká věci, které bychom mu bez jeho doznání nikdy neprokázali, a sám od
sebe interpretuje skutkovou podstatu způsobem pro sebe co možná nejnevýhodnějším - to přece není samo sebou!
DYKL Mám delší praxi než vy, pane kolego, a vím, že se takové případy stávají - obžalovaný se prostě
ve vazbě jaksi názorově zlomí a v kompletnosti svého doznání spatří možnost své vnitřní očisty -
XIBOJ Takže zřejmě - pokud jde o výměr trestu - trváte na svém původním návrhu -
DYKL A věřím, že váš rozsudek bude s mým návrhem v souladu -
XIBOJ Nezapomínáte, pane kolego, že tu je ještě obhajoba?
DYKL Chcete být zřejmě objektivní -
XIBOJ Samozřejmě -
DYKL V tom případě vám něco poradím: nepodléhejte hysterické atmosféře, kterou kolem té záležitosti
vytvořilo několik zfanatizovaných studentů!
XIBOJ Řídím se pouze svým svědomím, pane kolego. Nezávislost justice se podle mého názoru projeví nejen tím, že soud nepodlehne nátlaku demonstrantů, ale i tím,
že nepodlehne snaze jistých kruhů zachránit za každou cenu prestiž policie!
(Dykl položí popuzeně svou lulku na

stůl, ráz-
ně vstane a
přís-
ně pohlédne na Xiboje; Xiboj také vstane)
DYKL Jak myslíte, pane kolego! Můj názor znáte -
(Opona padá)
Konec šestého obrazu

SEDMÝ OBRAZ
Na scéně je
opět Mohérova kance-
lář.
Vše jako obvykle, jen na
vě-
šáku visí navíc cylindr.
Když se ote-
vře opona, zastihujeme Mohéra v rozhovoru s Mi-
nisterským předsedou: Ministerský
předseda - star-
ší pro-
šedi-
vělý a distinguovaný pán v
žaketu - sedí v po-
předí; Mohér stojí -
opřen o hranu stolu - proti
němu a pozor-
ně ho sleduje. V pozadí stojí
opřen o trezor Pepi; vpravo sedí na bed-
ně Bobo.
PŘEDSEDA Dostal jsem za život spoustu různých anonymních zpráv,
udání a hrozeb - a nikdy
jsem si jich příliš nevšímal, natož abych z nich vyvozoval nějaké
důsledky -
MOHÉR Tohle je trochu jiný případ, Excelence. Můžete mi opakovat
pokud možno přesně, co vám ta
sekretářka řekla?
PŘEDSEDA Nic víc, než co jsem vám už sdělil: že se na nejvyšších
místech státního aparátu
zformovala jakási opoziční skupina, tvářící se navenek, jako by
jí šlo jen o obranu naší demokracie, tíhnoucí ale ve sku-
tečnosti k režimu bývalého diktátora. Jestli prý něco proti těm
lidem nepodnikneme, může to dospět - aspoň podle ná-
zoru té dívky - až k pokusu o násilný zvrat -
MOHÉR A kdo v té skupině je - to vám neřekla?
PŘEDSEDA Prý to jsou lidé z armády, z justice, a dokonce i
z policie -
MOHÉR Cože? I z policie?
PŘEDSEDA Víc mi neřekla, protože měla strach, že by ji mohli
identifikovat a zničit -
MOHÉR A takhle ji identifikovat nemůžou?
PŘEDSEDA Pokud je prý nejmenuje, vůbec je nenapadne, že by mohlo

jít o ně -
MOHÉR Rozumím-li tomu dobře, chystají tedy olahovský puč, ale přitom jsou přesvědčeni, že bojují
za záchranu demokracie -
PŘEDSEDA Chápejte, pane plukovníku: možná to je celé jen nějaký hloupý žert nebo provoka-
ce -
MOHÉR Těžko -
PŘEDSEDA Proč myslíte?
MOHÉR Není vám nápadné, že to upozornění přichází pouhý den po zprávě, že Olah žije?
PŘEDSEDA Domníváte se zřejmě, že ta zpráva mohla být pohnutkou k vytvoření té skupiny -
MOHÉR A proč ne? Řekla vám aspoň, co chce ta skupina konkrétně dělat?
PŘEDSEDA Zatím se prý rozhodli ustavit jakousi docela legální a pokrokovou organizaci, re-
spektive jakýsi výbor, zaměřený údajně k aktivizaci vlastenecké veřejnosti -
MOHÉR To jsem si mohl myslet! Už mi tyhle pokrokové organizace lezou krkem!
PŘEDSEDA Nesmíte zase generalizovat -
MOHÉR Je to nejsnazší způsob, jak beztrestně podvracet režim!
PŘEDSEDA Inu všechno má své háčky, pane plukovníku! Přirozenou nevýhodou demokracie
je, že těm, kdo to s ní myslí poctivě, nesmírně svazuje ruce,
zatímco těm, kteří ji neberou vážně, umožňuje skoro vše!
MOHÉR O důvod víc, abych okamžitě nechal sledovat všechny nově vznikající organizace -
PŘEDSEDA Ale opatrně, prosím vás! Víte, co by z toho tisk udělal, kdyby se ukázalo, že de-
mokratická vláda špehuje demokratické organizace?
MOHÉR Buďte klidná, Excelence, nejsme přece žádní zelenáči!
(Mohér přejde ke stolu a usedne na
předsednické místo. Pauza)
PŘEDSEDA Pane plukovníku -
MOHÉR Ano, Excelence?
PŘEDSEDA Rád bych se vás - docela soukromě - na něco zeptal -
MOHÉR Prosím -
PŘEDSEDA Jde o mého tajemníka Steina -
MOHÉR Co je s ním?
PŘEDSEDA Můžete mi, prosím vás, říct, jak to celé snáší?
MOHÉR Jako každý jiný, Excelence -
PŘEDSEDA Nestěžuje si na něco?
MOHÉR Nic neříkal -
(Pauza)
STEIN (kvílí za scénou) Au! Au! Au!
(Pauza)
MOHÉR Dalo by se z něčeho, co vám ta holka řekla, usuzovat, kde pracuje?
PŘEDSEDA Řekla mi přímo, že v těsné blízkosti jednoho z těch

spiklenců -
MOHÉR Jako jeho osobní sekretářka?
PŘEDSEDA Jo -
MOHÉR To nám tedy moc nepomůže! Poslyšte, a jak mluvila? Pomalu? Rychle? Souvisle? Nebo se
naopak zajíkala?
PŘEDSEDA Celkem normálně -
MOHÉR Nepoužívala nějakých charakteristických vazeb nebo
nezvyklých slov?
PŘEDSEDA Myslím, že ani ne -
MOHÉR A co prvky nějakého nářečí - nepostřehl jste? Ani nějakou
hlasovou vadu?
PŘEDSEDA Její hlas zněl trochu zastřeně, jakoby z dálky -
MOHÉR Mluvila asi přes kapesník, to anonymové dělají -
PŘEDSEDA Zřejmě byste rád vypátral, kdo to byl -
MOHÉR Někde začít musíme -
PŘEDSEDA Neměl byste to brát tak tragicky - vždyť opravdu možná
o nic nejde!
MOHÉR Promiňte, Excelence, ale jsem placen za to, abych
odhaloval úklady proti naší vlasti a její
vládě. Brát takové věci vážně je mou profesionální povinností -
(Pauza)
PŘEDSEDA Pane plukovníku -
MOHÉR Ano, Excelence -
PŘEDSEDA O mně jste s Alfrédem náhodou nemluvili?
MOHÉR S kým?
PŘEDSEDA No s mým tajemníkem, se Steinem -
MOHÉR Ne. Proč?
PŘEDSEDA Já jen jestli mi něco nevzkazuje - třeba abych mu
poslal nějaké léky nebo tak -
MOHÉR Na co léky?
PŘEDSEDA Není na tom se zdravím právě nejlíp - už léta má potíže
s průduškami - trpí těžký-
mi migrénami - má poměrně vysoký tlak - poslední dobou ho zlobilo
i ústrojí rovnováhy - jde mi o to, aby alespoň po
této stránce bylo o něho postaráno -
MOHÉR Zřejmě nevíte, Excelence, že naše vězeňství je našimi
odborníky hodnoceno jako jedno z
nejhumánnějších na světě -
PŘEDSEDA Skutečně?
MOHÉR Nevěříte?
PŘEDSEDA To mě opravdu uklidňuje!
(Pauza)
STEIN (kvílí za scénou) Au! Au! Au!
(Pauza; Mohér zvolna vstane a začne za-
myšle-
ně
přecházet po místnosti. Pak se náhle zastaví a ob-
rátí se k Ministerskému předsedovi)
MOHÉR Excelence -
PŘEDSEDA Ano?

MOHÉR Víte, co ti Olahovi stoupenci - pokud opravdu existují - určitě vládě vytýkají?
PŘEDSEDA Jistě totéž, co tolik jiných: nerozhodnost ve Steinově aféře -
MOHÉR Doufám, že jim ten argument dnes vláda vyrazí z ruky!
PŘEDSEDA Jak to myslíte?
MOHÉR Ztotožní se dnes vláda přece s postupem policie, ne?
PŘEDSEDA Obávám se, pane plukovníku, že nemáte úplně přesné informace -
MOHÉR Jak to?
PŘEDSEDA Vláda se před chvílí rozhodla zatím své rozhodnutí odložit -
MOHÉR Žertujete -
PŘEDSEDA Opravdu -
MOHÉR V tom případě už tomu vážně přestávám rozumět!
PŘEDSEDA Já zase nechápu, co je na tom špatného, když se vláda nenechá vyprovokovat k ně-
jaké unáhlenosti! Dobrý politik musí být přece odolný proti nátlaku z ulice! Pro mne osobně není postoj vlády dokla-
dem její slabosti, ale naopak síly!
(Mohér se ušklíbne a za-
čne vztekle
přecházet po místnosti)
Tak už i vy jste proti nám?
(Pauza; pak se Mohér zastaví u stolu a obrátí se k Ministerskému předsedovi)
MOHÉR Excelence! Vy si vážně neuvědomujete, co to znamená, když není vláda schopna rozhodnout
se mezi usvědčeným vlastizrádcem a svou vlastní policií? To opravdu nevidíte, jak hluboce taková věc demoralizuje
veřejnost? Přál bych vám slyšet, jak se o tom mluví v policejním aparátu! Co si ti dobří hoši asi tak můžou myslet, když
vidí, jak vláda, které po léta tak věrně a obětavě slouží, není nakonec s to vůbec se postavit za jejich práci?
PŘEDSEDA Chápu vaši netrpělivost, pane plukovníku: studenti váš zákrok zpochybňují a vy
byste chtěl být co nejdřív zaštítěn stanoviskem vlády - je to tak?
MOHÉR Kašlu na studenty, Excelence, tady jde přece o národ! Uvědomte si, že svým mlčením se sta-
víte na stranu svých vlastních nepřátel! Umíte si představit, jak ten nový odklad uvítají například všichni takoví, na jaké
jste byl dnes upozorněn? Vždyť to je voda na jejich mlýn! V zemi je chaos a vláda nedokáže to jediné, co je v takové
situaci třeba udělat, totiž ukázat pevnou ruku!
PŘEDSEDA Nezlobte se, pane plukovníku, ale pořád se na to díváte jen jako policista! Pokuste
se na to pohlédnout také jednou očima politika! Vždyť jestli se významná část naší veřejnosti domnívá, že Alfréd se
stal obětí justičního nedorozumění, my prostě nemůžeme takový názor ignorovat! Anebo nejsou snad mezi těmi, kdo

protestují, mnozí nadšení vlastenci, upřímně odhodlaní bránit
naši svobodu? Tyto lidi přece také potřebujeme! Proto
musíme najít takové východisko, s nímž by se mohl ztotožnit nejen
policista, ale i student, nejen voják, ale i dělník, ne-
jen úředník, ale i vědec a zemědělec! Síla tohoto národa není
přece v policii, ale v jednotě všech!
(Pauza; Mohér zvolna obejde místnost a pak
tě
žce dosedne na
předsednické místo, na-
če
ž promluví tichým, zlomeným hlasem)
MOHÉR Děkuji, Excelence. Teď aspoň vím, na čem jsem -
PŘEDSEDA Co tím zase myslíte?
(Pauza; Mohér hledí do země, pak náhle význam-
ně vstane a nasadí tvrdý výraz)
MOHÉR Za této situace mi ovšem nezbývá než sdělit vám to, čeho
jsem vás chtěl do poslední chvíle
ušetřit -
(Ministerský předseda vzru-
še-
ně vstane a
přistoupí k Mohérovi)
PŘEDSEDA Stalo se něco Alfrédovi?
MOHÉR Po jeho dnešním výslechu mám důvodné podezření, že byl po
dlouhou dobu přímým expo-
nentem generála Olaha ve vašem kabinetě.
PŘEDSEDA (zoufale volá) Ne!
MOHÉR Doufám, že teď už chápete, proč to anonymní varování beru
tak vážně. Kdoví, jestli ta skupi-
na není nakonec dílem vašeho miláčka!
(Ministerský předseda uchopí zoufale Mohéra za
oděv)
PŘEDSEDA Pane plukovníku! Táhnu to s Alfrédem pětatřicet let!
Byl to můj nejbližší spolu-
pracovník a nejvěrnější přítel! Jsme skoro jako dvojčata! Věřím,
že mohl vést někde nevhodné řeči. Nikdy ale neuvě-
řím, že by mohl být vlastizrádcem! Nikdy! Slyšíte? Nikdy!
(Mohér Ministerského předsedu lehce odstr-
čí)
MOHÉR Nikdy jsem si nemyslel, Excelence, že jste zvlášť nadaný
politik. Vždycky jsem byl ale pře-
svědčen, že jste aspoň chlap, který se dokáže podívat pravdě do
tváře. Vidím, že jsem se mýlil i v tom. Promiňte, ale je
mi z toho nanic -
STEIN (zakvílí za scénou) Au!
(Mohér si významně odplivne. Opona padá)
Konec sedmého obrazu

OSMÝ OBRAZ
Na scéně je

opět Dyklova kance-
lář.
Vše jako obvykle.
Když se ote-
vře opona, Dykl, kou-
řící svoji lulku, a Ofir sedí v
křeslech u konfe-
renčního stolku a proti nim stojí -
opřen o psací
stůl - Mohér; Pepi a Bobo postávají v pozadí u dve-
ří.
MOHÉR Nezlobte se, přátelé, ale s tím já opravdu nechci nic mít
-
DYKL Pochopte, plukovníku: vaše informace o těch Olahových
stoupencích natolik mění celou situaci,
že jsme si říkali -
OFIR Že bychom přece jen možná nějakým způsobem měli -
MOHÉR Mějte rozum, pánové! Náčelník generálního štábu, státní
prokurátor a šéf policie zakládají
veřejné sdružení na záchranu země! Není to směšné? Copak můžeme
přesunout na veřejnost úkoly, vyplývající z na-
šich funkcí, ale funkce si přitom nechat? Obrana národní svobody
je přece úkolem armády, policie a justice - a my
jsme buď schopni zhostit se tohoto úkolu využitím nástrojů, které
nám národ svěřil, anebo toho schopni nejsme, a pak
nám nezbývá než jít od toho!
DYKL Sám jste se přece přesvědčil, jak máme dík nerozhodnosti
vlády spoutané ruce! Nechceme přece
rezignovat na svěřené mocenské nástroje, chceme jen bojovat za
možnost jejich regulérního využití -
OFIR My bychom prostě burcovali veřejnost a veřejnost by
burcovala vládu -
MOHÉR Prosím vás! Než vyburcujete veřejnost a než veřejnost
vyburcuje vládu, budeme už dávno vi-
set na náměstí Svornosti!
(Rozpačitá pauza)
DYKL Promiňte, plukovníku, ale -
MOHÉR Co?
DYKL Chcete tím snad říct, že bychom měli -
MOHÉR Co?
DYKL Disponovat svěřenými mocenskými nástroji - tak říkajíc -
nezávisle na intencích vlády?
MOHÉR Naše demokracie, milý prokurátore, se zrodila z revoluce,
revoluční síla lidu je jejím garan-
tem a jedině revoluční mocí ji lze také ubránit proti všem,
kterým je trnem v oku. Na iluzi, že lze společnost zbavit ná-
silí nenásilným způsobem, zařvala už spousta moderních
demokracií! Na Olaha a jeho stoupence platí jedině samopaly
a nikdo nemá právo znemožňovat národu, aby jich proti nim použil,
bude-li to nutné!
(Rozpačitá pauza)

DYKL Promiňte, plukovníku, ale -
MOHÉR Co?
DYKL Neobáváte se, že by to mohlo být v rozporu s ústavou?
MOHÉR Jestli je tady někdo v rozporu s ústavou, prokurátore, je to vláda, která kašle na své povinnosti, na osud naší demokracie a na zájem národa! Důležitější než to, co odpovídá liteře ústavy, je přece to, co odpovídá jejímu smyslu! Jak můžeme zachovat věrnost vládě, která zrazuje svůj národ? Anebo není snad zájem národa pro nás vyšší autoritou než zbahnělá vláda a její formální pravomoc? Komu vlastně sloužíme? Vládě, anebo lidu?
(Rozpačitá pauza)
DYKL Promiňte, plukovníku, ale -
MOHÉR Co?
DYKL Nesloužíme snad lidu právě tím, že sloužíme vládě, kterou si zvolil, a řídíme se přitom zákony, které přijal?
MOHÉR Zákony někomu něco zaručují jen tehdy, zaručuje-li někdo něčím je! A mnohdy právě zásah, který je s nimi formálně v rozporu, zachraňuje jejich trvalou platnost, protože zachraňuje moc, která tuto platnost garantuje! A není snad lepší ubránit zákon za cenu jeho porušení než ho dodržet za cenu jeho ztráty?
(Rozpačitá pauza)
DYKL Promiňte, plukovníku, ale -
(Mohér rázně vstane)
MOHÉR Jak chcete, pánové. Já vám pouze dal šanci. Jak si kdo ustele, tak si lehne! (K Pepimu a Bobovi) Mládenci, jdem!
(Dykl a Ofir vylekaně vstanou; Pepi otevře dveře a vyjde první; za ním kráčí energicky Mohér. Když je už ve dveřích, zvolá náhle Ofir)
OFIR Plukovníku!
(Mohér se zastaví a tázavě se obrátí k Ofirovi)
Neporozuměl jsem vám - v jádře přece chceme všichni totéž - (K Dyklovi) No řekněte, prokurátore -
DYKL Ano, jistě -
(Mohér hledí okamžik pátravě na Ofira, pak dá hlavou Pepimu a Bobovi pokyn k návratu a sám se opět vrátí ke stolu a usedne za něj; Pepi a Bobo zaujmou také svá původní místa; Dykl a Ofir rozpačitě usednou. Pauza; pak se tiše ozve Ofir)
OFIR Máte zřejmě už nějakou koncepci -
MOHÉR Ano. Rozhodl jsem se založit Revoluční radu jako malý a

samozřejmě přísně tajný operativní
orgán, jehož úkolem bude v případě, že stávající vláda nebude s
to ústavními formami ubránit naši demokracii, využít k
tomu všech dostupných mocenských nástrojů, převzít postupně moc
v zemi a zajistit v ní pořádek. Tato Revoluční rada
bude složena pouze z nejnutnějších osob, proto do ní počítám mimo
sebe jen s vámi dvěma. Vy, majore, byste mohl být
místopředsedou -
OFIR Děkuji vám za důvěru, šéfe!
(Vtom se rozlétnou dveře a stane v nich Edith)
EDITH (k Dyklovi) Třikrát jsem ti vzkazovala, abys mi zavolal,
ale to je jako když hrách na stěnu hází!
DYKL Stalo se něco, cukrouši?
EDITH Omluv se pánům a pojď!
DYKL Kam?
EDITH No přece jak jsme se domluvili: vybrat ty záclony do
velkého pokoje!
(Opona padá)
Konec osmého obrazu
Přestávka

DEVÁTÝ OBRAZ
Na scéně je
opět Dyklova kance-
lář.
Vše jako obvykle.
Když se ote-
vře opona, jsou na scé-
ně Dykl a Helga. Helga sedí v jednom z
křesel a
dělá si manikúru. Dykl
přechází za-
myšle-
ně po místnosti a kou-
ří lulku. Pauza; pak se ozve Helga,
aniž vzhlédne od své práce.
HELGA Chápej, Dykle: to není nic proti tobě - měl jsi ten svůj
výbor vymyšlen výborně - jenomže
teď - když víme o existenci toho olahovského spiknutí - je prostě
už jiná situace! Já neznám samozřejmě detaily, ale z
toho, cos mi řekl, se mi zdá být ten Mohérův plán jediným možným
řešením. Nezapomeň, že Mohér je starý politický
praktik, který má prostě na tyhle věci čich -
DYKL Nerozumíš mi, Helgo! Nemám nic proti jeho koncepci, bojím
se jen způsobu, jakým ji bude
uskutečňovat!
HELGA Proč ale?
DYKL Znáš ho přece! Vezmi si třeba jen to, jak dnes fanaticky
nenávidí vládu, které byl ještě včera fa-
naticky oddán! Uvědomuješ si, jak hrozně riskantní je svěřit
fanatikovi tak velkou moc? Bojím se zkrátka, aby se to

pod jeho vedením nezvrhlo v něco docela jiného, než co to mělo
být, a aby se nakonec tak říkajíc nevylilo s vaničkou i
dítě -
HELGA Myslím, Dykle, že Mohérovi křivdíš! Je tvrdý, to uznávám,
jenomže tvrdý zákrok musí pro-
vést tvrdý chlap, to se nedá nic dělat! Ostatně je-li tvrdý a
paličatý, neznamená to ještě, že je zlý! Nehledě k tomu, že
hodně bude taky ještě záležet na nás: kdyby chtěl jít do nějakých
extrémů, musíme ho prostě zavčas zabrzdit!
DYKL Takže podle tebe je správné, aby stál té Revoluční radě
v čele?
HELGA Určitě se na to z nás všech hodí nejlíp. Já sama bych
z toho neměla strach už proto, že vím,
jak na mne dá, a že si jsem jista, že ho uhlídám -
DYKL Pokud ovšem budeš mít k nějakému hlídání příležitost!
(Helga překvape-
ně vzhlédne k Dyklovi)
HELGA Jak to myslíš?
DYKL Je mi to hrozně trapné, Helgo, ale když on s tebou do té
Revoluční rady vůbec nepočítá -
(Helga upustí svou manikúru na zem a vyjeveně
hledí na Dykla, který usedne ke svému stolu a za-
čne si upravovat tabák ve své lulce. Pauza; pak se
Helga tiše ozve)
HELGA Co je to za nesmysl?
DYKL Je to bohužel tak; vzal do toho jenom majora a mě a majora
udělal místopředsedou -
HELGA Tak takhle to tedy je!
(Helga vzruše-
ně vstane a za-
čne nervóz-
ně
přecházet po místnosti; Dykl ji po
očku sleduje. Pauza; pak Helga náhle
přistoupí k Dyklovi a uchopí ho naléha-
vě za ruce)
Dykle! Znám Mohéra líp než ty! Je v něm něco šíleně nebezpečného!
Neumíš si představit, jak dokáže být sobecký,
mstivý, podezíravý a panovačný! Jestli to vezme do ruky on, zbaví
sice tuto zemi olahovské hrozby, ale za cenu tolika
krutostí a svévole, že vznikne otázka, jaký to vůbec mělo smysl!
DYKL Promiň, ale říkala jsi přece -
HELGA Zapomeň na to, co jsem říkala! Byla jsem ráda, že jde s
námi, a nechtěla jsem hned od začát-
ku kalit vodu. Byla to samozřejmě hloupá pštrosí politika, promiň
mi to -
DYKL Netušil jsem, že tě to tak raní -
HELGA Mně nejde vůbec o to, jestli mě do té rady vezme nebo ne!
Jde mi o princip, o morálku, která
v tom je! Dneska jsem to já, zítra to můžeš být ty nebo Ofir -
ten člověk hodí přes palubu kdykoliv kohokoliv! Musíme

udělat všechno, aby se toho nezmocnil - nebo to bude konec!
DYKL Jak vidím, máme přece jen podobné obavy! Co chceš ale dělat?
(Helga pustí Dyklovy ruce a opět chvíli nervózně přechází po místnosti, pak se zastaví a obrátí se k Dyklovi)
HELGA Říkáš, že s Ofirem počítat nelze -
DYKL Zřejmě ne -
HELGA A co Aram?
DYKL Ten je Mohérovi slepě oddán -
HELGA Musíme ho získat!
DYKL Dobrá, a co dál?
HELGA Dál už to bude snadné: uspořádám dnes večer zase společnou schůzku, budu se tvářit jakoby nic a navrhnu tam založení Revoluční rady přibližně tak, jak vám to navrhl on. Samozřejmě se budu tvářit, jako že s ním počítám do funkce předsedy. Nebude tedy nic tušit a přistoupí zřejmě na pětičlennou Revoluční radu místo té tříčlenné. No a až se to všechno dohodne, bude se volit předseda a my tři - totiž ty, Aram a já - prosadíme jakožto většina svého předsedu a bude! Co bude moct dělat?
DYKL Vymyslelas to pěkně, cožpak o to. Koho chceš ale navrhnout za předsedu?
HELGA No samozřejmě tebe!
DYKL Zbláznila ses? To nepřipadá v úvahu!
HELGA Proč?
DYKL Já se už dneska jednou spálil!
HELGA To bylo přece něco docela jiného!
DYKL Vážně, Helgo, to pusť z hlavy! Copak já můžu vést státní převrat? Jsem starý nemocný člověk, plný navíc různých těch legalistických předsudků - ne, to je prostě absurdní! Sama jsi přece říkala, že tvrdý zákrok musí udělat tvrdý chlap!
(Helga přistoupí k Dyklovi, poklekne k němu a uchopí ho opět za ruce - tentokrát tak prudce, že mu upadne lulka na zem)
HELGA Dykle! Zapřísahám tě! Jestli ti jen trochu záleží na téhle zemi, musíš to vzít!
DYKL Nežádej to na mně, Helgo! Je to vyloučené!
(Dykl vyprostí své ruce z Helžina sevření, sebere ze země svou lulku a začne si v ní opět upravovat tabák. Helga vstane, smutně projde místností a pak tě žce dosedne do křesla. Delší pauza)

Zlobíš se?
HELGA Je mi z toho jen trochu smutno - možná jsi právě v tuhle chvíli vzal téhle zemi její poslední
šanci -
(Pauza; Helga zvolna sbírá ze země svou rozháze-
nou manikúru a ukládá ji do kabelky. Pak se náhle s
úsměvem obrátí k Dyklovi)
Vzpomínáš na Sicílii - před třiceti lety?
DYKL Jakpak by ne!
HELGA Vyprahlé skály u Syrakus, bílé zvonice, vzdálené tóny mandolíny -
DYKL Jak sis na to, prosím tě, teď vzpomněla?
HELGA Vzpomínám na to často - zvlášť, když je mi úzko - je to takový můj malý vnitřní útěk -
DYKL Byly to naše první a poslední společné prázdniny. A také první a poslední skutečně šťastné
prázdniny v mém životě -
HELGA Nepřeháníš?
DYKL Pak přišlo už jen peklo -
HELGA Edith?
DYKL Teď už jsem pro tebe léta cizím člověkem -
HELGA Proč myslíš?
DYKL Víš, Edith není zlá. Stala se z ní ale hrozná slepice. Nikdo si nedovede představit, jak mě to pod-
lamuje, rozkládá, ničí. Jsem člověk, který se neobejde bez zázemí. Potřebuji určitý inspirativní prostor, něco, co by mě provokovalo k činům. Tohle není nic jiného než vegetování. Připadám si jako zaživa pohřbený. Jako tělo bez duše. Tepna bez krve. Strom bez mízy. Nemám už do ničeho chuť. Mohl jsem sedět ve vládě. Nebo mít aspoň nějakou amba-
sádu. Chtěl jsem psát, měl jsem všechny předpoklady k tomu, abych v trestním právu něco znamenal. A co bylo jiných
plánů! Esej o lidských právech - práce v parlamentu - vila - A kde to všechno je?
HELGA Neměl bys takhle mluvit, Dykle! Být dobrým státním prokurátorem - to není přece žádný ži-
votní neúspěch! Ostatně vždycky je ještě šance - jen mít odvahu ji využít! Kdybys například teď nekapituloval před Mohérem, který ti přece nesahá ani po kotníky, mohl bys udělat ještě moc a moc dobré práce! Vyvést tu mladou a ne-
mocnou zemičku z marasmu, do něhož se dostala, otevřít jí nové perspektivy - to by snad bylo málo? Vždyť by to bylo tisíckrát víc než sedět v téhle zdegenerované vládě a žvatlat tam o hloupostech! Nesmíš se pořád vymlouvat na Edith! Obelháváš tím sám sebe. Tys rezignoval a - jedině na tobě záleží, jestli se vzchopíš, nebo definitivně zabředneš do ne-
plodných sebelítostivých úvah. Musíš se prostě odhodlat k činu. A teď máš k tomu jedinečnou příležitost!
(Dykl odloží lulku, doja-
tě vstane, jde k Helze a vezme ji za ruku)
DYKL Jsi jediný člověk na světě, Helgo, který mi opravdu rozumí!

Jak by se mnou všechno mohlo být
jiné, kdyby - a tehdy na té Sicílii scházelo přece tak málo!
HELGA Dykle, ale copak je opravdu už všechno ztraceno? Záleží
přece jen na tobě -
(Dykl se dívá chvilku váž-
ně Helze do
očí, pak náhle
před ní padne na kolena a obejme její nohy. Vtom
vstoupí Ruth s šálkem kávy na tácku. Dykl rychle
vstane a začne si rozpa-
či-
tě opra-
šovat talár; Ruth pokládá kávu na stolek)
DYKL (rozpačitě k Ruth) Nevolala žena?
RUTH Nevolala, pane prokurátore -
(Opona padá)
Konec devátého obrazu

DESÁTÝ OBRAZ
Na scéně je
opět Mohérova kance-
lář.
Vše jako obvykle.
Když se ote-
vře opona, sedí Mohér pohodl-
ně rozvalen u konfe-
renčního stolu na
předsednickém mís-
tě; v po-
předí stojí Stein; u stolu vedle Mohéra sedí -
před sebou svazek klí-
č
ů - Venda; v pozadí stojí
opřen o trezor Pepi; vpravo na bed-
ně sedí Bobo.
STEIN (mechanicky odříkává) Cílem mé podvratné činnosti,
pramenící z nenávisti k naší zemi, bylo podrýt
její demokratický řád a připravit tím podmínky k návratu
odporného zrádce, demoralizovaného desperáta a zbankrotě-
lého zvrhlíka Olaha z jeho smrdutého emigrantského pelechu, kde
se jeho špinavé pracky hrabou v močůvce -
MOHÉR Nechte toho, Stein! Myslel jsem, že jste vzdělanec -
STEIN Promiňte, pane náčelníku, ale naučil jsem se přesně to, co
mi bylo předloženo -
MOHÉR No dobře, dobře. Jenomže tuhle Venda není přece žádný
literát, a co by vám to udělalo, kdy-
byste to po něm trochu zkorigoval? Copak se to hodí, aby
prominentní vězeň jako vy hovořil touhle novinářskou han-
týrkou?
STEIN Mně to je, pane náčelníku, také nepříjemné -
MOHÉR Tak vidíte! Ale to je koneckonců detail, mně teď jde

o něco jiného. Podívejte, Stein: vy jste
zvláštní člověk - lítáte nám tady ode zdi ke zdi!
STEIN Jak to?
MOHÉR Jen si to vezměte: nejdřív se nám odmítáte k čemukoliv
přiznat - a teď zase pro změnu sva-
lujete všechnu vinu na sebe, jako byste v té celé věci byl sám!
STEIN Nevěděl jsem, že v tom nejsem sám -
MOHÉR Ale, ale, Stein! Co to tady na mě zase hrajete! Komu
chcete namluvit, že jste chtěl úplně sám
rozvrátit celý stát! Proč se nám pokoušíte zase něco zatajit!
Všichni se na vás už dávno vykašlali, a vy byste je teď chtěl
z nějakého falešného kamarádství krýt?
STEIN Nevím, o kom mluvíte, pane náčelníku -
MOHÉR Tak vy nevíte? A co pan ministerský předseda? A co páni
ministři? A co všichni ostatní?
Vždyť dobře víme, že jste byl jen nepatrným kolečkem v tom velkém
soukolí kariérismu, hlouposti, nezodpovědnosti a
zrady; jen obyčejným pěšákem na té velké šachovnici, kde se hrálo
o budoucnost tohoto národa - nač si tedy hrajete
najednou na krále? Anebo neříkal jsem vám už minule, že vaše
snaha stát se za každou cenu hrdinou nemá žádný smy-
sl, protože se jím beztak nestanete?
STEIN Říkal, pane náčelníku -
MOHÉR No prosím - a zase v tom pokračujete! Jeden krok jste už
učinil - začal jste konečně mluvit o
sobě pravdu; proč tedy neuděláte i ten druhý krok a nezačnete
mluvit o těch kolem sebe?
STEIN Co ode mne chcete konkrétně slyšet?
MOHÉR Mnoho věcí. Například o ministerském předsedovi -
STEIN Pan ministerský předseda je čestný muž a poctivý
vlastenec!
VENDA (zařve) Chceš do držky?
STEIN Ne -
VENDA Tak mě neser!
MOHÉR Počkej, Vendo! Stein! Žádal jsem na vás přece pravdu!
Anebo snad chcete, abychom ji z vás
museli zase páčit v tělocvičně?
STEIN (zoufale volá) To ne!
MOHÉR Tak spusťte!
STEIN Ministerský předseda se nikdy příliš nezajímal o osudy
této země, která mu byla v podstatě
lhostejná a z níž se pouze snažil vysát maximum pro sebe -
MOHÉR Jak to dělal?
STEIN Především tak, že za velké úplatky umožňoval cizím
monopolům výhodné dodávky našeho
zemního plynu -
MOHÉR No vidíte, že to jde, když se chce! A dokonce bez frází!
Kdybyste byl s námi takhle spolu-
pracoval od začátku, mohl jste si ušetřit lecjaká trápení. Ale
abyste věděl, že vaši snahu dokážu ocenit, něco vám dám!
Otevřte pusu!

(Stein otevře ústa doko-
řán; Mohér jde k trezoru, odemkne ho, vyndá z
něho kostku cukru, kterou pak - po krat-
ším sou-
stře-
dění - hodí Steinovi do úst; Pepi, Bobo a Venda
mu za to uznale zatleskají. Opona padá)
Konec desátého obrazu

JEDENÁCTÝ OBRAZ
Na scéně je
opět Dyklova kance-
lář.
Vše jako obvykle.
Když se ote-
vře opona, jsou na scé-
ně Dykl, Helga a Aram. Helga a Aram sedí v
křeslech; Dykl stojí
opřen o psací
stůl a kou-
ří lulku.
HELGA (k Aramovi) Abys nám dobře rozuměl: nemyslíme si
samozřejmě, že by chtěl po převzetí moci
záměrně nastolit teror -
DYKL Proč by to taky dělal, že?
HELGA Jenomže znáš ho: nikdy se moc s věcmi nepárá -
DYKL Když chce, dokáže lidi i pěkně skřípnout -
HELGA Zkrátka a dobře: trochu se bojíme, aby se některé jeho
dnešní klady nezměnily po převzetí
moci v zápory -
DYKL A aby bezděky nepodlehl některým přirozeným nebezpečím,
která tak důležité postavení přináší
-
HELGA To víš - řídit stát - to se čistě policajtskými metodami
taky nedá!
DYKL Ostatně určitě bude mít pak ve svém vlastním rezortu tolik
práce, že by ani nebylo fér zatěžovat
ho ještě tímhle!
(Vstoupí Ruth s šálkem kávy na malém tácku; ká-
vu postaví s úsměvem
před Arama)
ARAM To bodne!
(Ruth zamíří
zpět ke dve-
řím)
DYKL Ruth -
RUTH Přál jste si, pane prokurátore?
DYKL Sežeňte mi, prosím vás, pana soudce Xiboje, že bych s ním
potřeboval mluvit -
RUTH Zařídím to, pane prokurátore -
(Ruth odejde; Aram si zamyšle-

ně míchá kávu; Dykl a Helga ho zkouma-
vě pozorují. Pauza)
ARAM A kdo by teda - podle vás - připadal na tu funkci v úvahu?
HELGA O tom jsme se právě chtěli s tebou poradit. Říkali jsme si
totiž, že by ses na to možná hodil ty
-
ARAM Jako já, jo?
HELGA Všichni si tě váží -
DYKL Dokážete respektovat názor ostatních -
HELGA Mohl bys být takovým sjednocujícím elementem -
ARAM Myslíš, že bych to zvládl?
HELGA No tak nemělo by smysl si zastírat, že to bude funkce
odpovědná, náročná a riskantní - víš
přece, jak to chodí: v případě neúspěchu to vůdce skupiny odskáče
vždycky nejhůř -
DYKL Zřejmě by to byla šibenice na náměstí Svornosti -
ARAM Já ti, holka, nevím, jestli jsem na to vhodnej! Ono mi to
přece jen tak rychle nezapaluje - školy
žádný moc nemám - kdybych se aspoň dokázal pořádně vyžvejknout!
HELGA Nebuď tak skromný, Arame! A kdo tedy myslíš, že by byl
vhodnější než ty?
ARAM Třeba tuhle prokurátor -
HELGA A víš, že to není špatný nápad? Na to jsem vůbec
nepřipadla -
ARAM Tak teda myslíš, abych to jako vzal?
HELGA Zdálo se nám, že bys byl nejvhodnější, ale ten tvůj nápad
- tuhle s Dyklem - ten taky není k
zahození! Jestli se na to necítíš, nemělo by smysl tě nutit. Ale
ať se vyjádří ještě Dykl -
DYKL Podívejte, přátelé, jsem starý člověk a po osobní kariéře
už dávno netoužím! Jestli bych to přesto
na vaše naléhání přijal, tak jen proto, že mi v mém věku běží už
jen o jediné: o šťastnou budoucnost mého národa.
Představa, že by mohl znovu tonout v krvi olahovské tyranie, je
pro mne příliš hrozná, než abych dal přednost svému
osobnímu pohodlí!
(Aram si nervózně sahá po kapsách, pak pohlédne
na hodinky)
HELGA Tak tohle je u mne slovo chlapa! No řekni, Arame -
(Aram
spě
š-
ně vstane)
ARAM Promiňte, já tady klábosím, a na stole mě už čekají
zítřejší úvodníky! (Aram jde rychle ke dveřím) Za-
tím na shledanou -
DYKL Mějte se hezky, cenzore - (Aram odejde)
HELGA Tak co?
DYKL Bylas báječná -
HELGA Je to ale pižďuch, viď?
DYKL Cenzor, no!

(Vstoupí Ruth)
RUTH Promiňte, že ruším, pane prokurátore, ale je tu pan soudce Xiboj -
DYKL Výborně!
(Ruth odejde; Helga vstane a jde ke dveřím; Dykl ji vyprovází)
HELGA Přijdeš večer sám, nebo s Edith?
DYKL Udělám, co bude v mých silách -
HELGA Tak zatím pá -
DYKL Pá - má Sicílie!
(Dykl políbí Helze ruku; Helga odejde; Dykl se vrátí k psacímu stolu, usedne a začne - spokojeně se usmívaje - vyprazdňovat svou lulku do popelníku. Krátce na to vstoupí Xiboj)
XIBOJ Ať žije revoluce!
DYKL Nemám pro vás dobré zprávy, pane kolego -
(Xiboj nervózně usedne do křesla)
XIBOJ Stalo se něco, pane kolego?
DYKL Stalo. Policie mi předala materiály, usvědčující vás, že jste zneužil tři nezletilá děvčátka a jednoho chlapce -
(Xiboj zmateně vyskočí a zajíkavě zvolá)
XIBOJ To je hnusná, sprostá lež!
DYKL Uklidněte se, pane kolego, nehoří přece!
(Xiboj zvolna zase usedne)
Podívejte se, jsme přátelé a nebylo by pro mne nikterak lehké vás obžalovat. Za normálních okolností by mi však nic jiného nezbývalo: přátelské svazky jsem nikdy nedokázal stavět nad svědomí státního prokurátora. My ovšem, jak víte, v normálních podmínkách bohužel nežijeme a já se domnívám, že náš národ nemůže právě dnes - kdy se opět formují síly, usilující o jeho svobodu - ztratit tak významnou oporu zákonnosti, jakou jste vy. Jinými slovy: složitá doba, v níž žijeme, mne nutí dát přednost povinnosti, kterou mám ke své zemi jako občan a vlastenec, před povinností, která vyplývá z mé funkce státního prokurátora. Proto jsem se rozhodl, že ty materiály založím - jakožto neprůkazné - někam, kde je nikdo mimo mne nenajde. Doufám, že mi rozumíte -
XIBOJ Absolutně! To s těmi dětmi je samozřejmě nesmysl, a proto jsem vám za váš rozumný postoj opravdu zavázán!
DYKL Upřímně řečeno, pane kolego: jako soukromá osoba také nemohu věřit, že vy - otec spořádané rodiny - byste byl něčeho takového schopen; charakter těch materiálů je však bohužel takový, že by mne za normálních okolností donutil jít do toho bez ohledu na mé soukromé

přesvědčení: řada očitých svědků - výpovědi těch dětí - znalecké posudky lékařů -
XIBOJ Co o mně můžou lékaři vědět! Nebyl jsem na prohlídce ani nepamatuju -
DYKL To je snad už jedno, pane kolego, nemyslíte?
XIBOJ Ano, zajisté -
(Pauza)
DYKL Mimo jiné: prostudoval jsem si znovu ty protokoly -
XIBOJ No a?
DYKL Stein! Takový to byl přece poctivý, přesný vládní úředník -
XIBOJ Zřejmě to byla jen dokonalá maska -
DYKL Dejme tomu. Jak si ale vysvětlujete, že se ke všemu tak otevřeně a kompletně doznává?
XIBOJ Pod tíhou důkazů, pane kolego -
DYKL Takže zřejmě - pokud jde o výměr trestu -
XIBOJ Bude můj rozsudek s vaším návrhem v souladu -
DYKL Nezapomínáte, pane kolego, že tu je ještě obhajoba?
XIBOJ Chcete být zřejmě objektivní -
DYKL Samozřejmě -
XIBOJ V tom případě vám něco poradím: nepodléhejte hysterické atmosféře, kterou kolem té záležitosti vytvořilo několik zfanatizovaných studentů, a uvědomte si, že justice je povinna našemu národu právě dnes - kdy se opět formují síly, usilující o jeho svobodu - ukázat jasně a jednoznačně, že stojí na jeho straně a že je rozhodnuta přísně stíhat každého vlastizrádce!
(Vstoupí Ruth)
RUTH Promiňte, že ruším, pane prokurátore, ale volali ze sekretariátu náčelníka policie, že máte ihned přijít k náčelníkovi -
DYKL Co se děje?
RUTH Nic víc neřekli. (S úsměvem ke Xibojovi) A na pana soudce tu někdo čeká -
XIBOJ Na mě? Kdo?
DĚTSKÝ HLAS (za scénou) Strýčku -
XIBOJ (rozpačitě) Ach ano, to jsou neteře, slíbil jsem jim, že je vezmu do zoologické zahrady -
(Xiboj a Dykl vstanou a jdou ke dveřím; Ruth odejde)
Ještě jednou: díky za vše, pane kolego -
DYKL Není zač, pane kolego -
DĚTSKÝ HLAS (za scénou) Strýčku, už jdeš?
XIBOJ (volá) Už jdu, Kačenko! (K Dyklovi) Ať žije revoluce!
(Opona padá)
Konec jedenáctého obrazu

DVANÁCTÝ OBRAZ
Na scéně je opět Mohérova kancelář.
Vše jako obvykle.

Když se ote-
vře opona, sedí Helga a Dykl po-
někud zara-
že-
ně v po-
předí u stolu a hledí na Mohéra, který sedí na stole
mezi nimi. V pozadí stojí opřen o trezor Pepi; vpravo
na bedně sedí Bobo.
MOHÉR Upřímně řečeno, přátelé, neměl jsem právě lehký život:
matka mi zemřela při porodu a otce
jsem neměl vůbec, takže na své dětství raději nevzpomínám;
vlastně skoro od narození jsem se musel starat sám o sebe.
Jaký potom div, že jsem tak záhy nalezl smysl svého života
v práci pro revoluci: v patnácti jsem se dal k partyzánům a
v sedmnácti jsem už byl velitelem přepadového oddílu. Po
vítězství revoluce jsem se stal náčelníkem naší nové policie.
To ovšem - věřte mi! - už vůbec nebyla žádná legrace; sám se
kolikrát divím, jak jsem dokázal v té zmatené porevoluč-
ní době vybudovat takřka z ničeho organizaci, která je dnes
jedinou skutečně disciplinovanou silou ve státě. Jen tak pro
zajímavost: víte, s čím jsem začínal? S pěti dopravními strážníky
a jedním starým fízlem, který navíc trpěl chronickou
zapomnětlivostí!
HELGA Mohére -
MOHÉR Hm?
HELGA Co tím chceš říct?
MOHÉR Nic víc a nic míň, než že se společnost se mnou nikdy
nemazlila, a že já se tudíž naučil ne-
mazlit se s ní. Což snad - doufám - vysvětluje leccos z mé
povahy: nutnost čelit neustálému příkoří a nástrahám ze
mne udělala houževnatého, ale drsného, cílevědomého, ale tvrdého,
zaníceného, ale zároveň trochu prchlivého a hodně
podezíravého člověka, který ví, že se přílišná sentimentalita
nevyplácí a že ničeho v životě nedosáhne zadarmo. Nic na-
plat: patřím prostě - se vším dobrým i špatným, co to s sebou
nese - k povstalecké generaci, k těm tvrdým hochům, je-
jichž univerzitou byla džungle - a to mi už nikdo neodpáře. Takže
jak vidíte, znám své přednosti, ale znám i své meze a
všech temných stránek své povahy jsem si vědom stejně dobře jako
svých zásluh. A je mi také jasné, co z toho vyplý-
vá: že jsou úkoly, na které se hodím, a úkoly, na které nikoliv -
HELGA Mohére -
MOHÉR Hm -
HELGA Co tím chceš říct?
MOHÉR Podívejte, přátelé: nejsem dítě a vím, že řídit moderní
samostatný stát je něco jiného než řídit
nájezdy na bohaté statkáře; proto jsem si nikdy taky nemyslel, že
jsem ideální osobou na funkci předsedy Revoluční ra-
dy. A pokud jsem to ze začátku chtěl vzít na sebe, bylo to
vyloženě z nouze: nepředpokládal jsem totiž, že by někdo ji-
ný vůbec byl ochoten se toho ujmout. Takže pochybnosti o mém

eventuálním předsednictví přede mnou opravdu skrývat nemusíte: zcela se s nimi - jak vidíte - ztotožňuji. Ba co víc: jsem vděčen vaší iniciativě za to, že se zřejmě nebudu muset ujmout břemene, které bych při své povaze asi jen stěží donesl do správného cíle.
(Rozpačitá pauza)
DYKL Nechápu, plukovníku, o čem to mluvíte -
MOHÉR Nenamáhejte se, prokurátore: vím vše. Před chvilkou tady byl Aram -
HELGA To jsem si mohla myslet! Co ti všechno nažvanil?
DYKL Jistě to celé zkreslil!
HELGA Uvažovali jsme jen tak - o různých možnostech -
DYKL Je nám to nesmírně trapné -
MOHÉR Neomlouvejte se, přátelé! Vidíte přece, že není vůbec proč -
(Pauza)
HELGA Takže - rozumím-li dobře - jsi s námi vlastně zajedno, že by měl být předsedou rady Dykl -
MOHÉR To ne -
HELGA Jak to?
MOHÉR Nezlobte se, prokurátore, ale to by byl zase druhý extrém: bez určité dávky energie, rozhodnosti a vůdcovského nadání se předseda Revoluční rady přece jen neobejde!
DYKL No tak já si o sobě také nemyslím, že -
HELGA Mohére -
MOHÉR Hm?
HELGA Kdo by to vlastně měl podle tebe řídit?
MOHÉR Cenzor.
(Dykl a Helga vzruše-
ně vysko-
čí)
HELGA Cože?
DYKL Ale to přece -
HELGA To myslíš vážně?
MOHÉR Proč ne? Všichni si ho váží - dokáže respektovat názor ostatních - mohl by být takovým sjednocujícím elementem! Navíc má jako jediný šanci na všeobecnou podporu: major je také pro něho, on sám je ochoten to přijmout a vaši důvěru si už získal ve chvíli, kdy jste o něm sami jako o možném předsedovi uvažovali!
(Helga a Dykl zdrceně dosednou; del-
ší rozpa-
čitá pauza)
HELGA Mohére -
MOHÉR Hm?
HELGA Víš stejně dobře jako my, že Aram předsedou být nemůže, protože je to člověk bez koncepce, bez fantazie, bez osobnosti. Navrhuješ ho jen proto, abys nás donutil volit nakonec tebe! Nač ale celý tenhle tyátr? Copak to máš zapotřebí? Vždyť je to ponižující pro tebe i pro nás!

Za co nás vlastně máš? Za nějaké fanatiky, neschopné nepředpojaté úvahy? Připouštím, že jsme určité obavy z některých tvých trochu autoritativních metod měli - takové obavy jsi ale přece před chvilkou nejlíp rozptýlil ty sám, když jsi sám sebe tak skvěle rozebral - líp, než by to dokázal kdokoli z nás! Člověk, který tak přesně zná svoje omezení, už tím, že ho zná, ho přece vnitřně překonává! Ostatně - po pravdě řečeno - když jsi tady před chvilkou mluvil o sobě jako o tvrdém synu džungle, dokázal jsi celým svým výkladem pouze to, co já osobně o tobě tuším už dávno: že ve skutečnosti ničím takovým nejsi a že to všechno je jen škraboška, za níž se skrývá naopak velice plachý člověk s citlivým a snadno zranitelným srdcem, kterého jen okolnosti donutily hrát něco, čím vlastně vůbec není!
(Pauza; Mohér seskočí ze stolu, projde se zamyšleně místností a pak se zastaví v pozadí a obrátí se k Helze)
MOHÉR Helgo -
HELGA Hm?
MOHÉR Co tím chceš říct?
HELGA To je snad jasné, ne?
(Dykl si nervózně sahá po kapsách, pak pohlédne na hodinky)
MOHÉR Je to i váš názor, prokurátore?
(Dykl spěšně vstane)
DYKL Promiňte, já tady klábosím a v kanceláři mě už čeká spousta lidí - (Dykl jde rychle k levým dveřím) Ať žije revoluce!
MOHÉR Mějte se hezky, prokurátore -
(Dykl odejde levými dveřmi; Helga vstane, přistoupí k Mohérovi a vezme ho s úsměvem za ruce)
HELGA Tak co?
MOHÉR Jsi jediný člověk na světě, kocourku, který mi opravdu rozumí!
(Mohér obejme Helgu a dlouze ji políbí; pak se od ní na okamžik odtrhne, zadívá se jí zblízka do očí a zároveň dá rukou za jejími zády pokyn Pepimu a Bobovi, aby odešli. Pepi a Bobo nepozorovaně zmizí levými dveřmi; Mohér opět začne Helgu líbat; líbají se dlouho a vášnivě. Pak se Mohér náhle od Helgy odtrhne, usedne a položí zkrou-

še-
ně hlavu na
stůl. Helga na
něho chvíli rozpa-
či-
tě hledí, pak náhle sundá z
vě-
šáku
bič a obrátí se k Mohérovi)
HELGA Kočičko -
(Mohér vzhlédne k Helze, a když uvidí v její ruce
bič, vzru-
še-
ně vysko-
čí)
MOHÉR Můžu?
(Helga s plachým úsměvem
přikývne. Mohér k ní oka-
mži-
tě
přisko-
čí, vytrhne jí
bič z ruky a za-
čne ji divoce bít. Helga
před ním prchá, on ji pronásleduje po místnosti.
Po krátké divoké honičce strhne Mohér Helgu na
zem, vrhne se k ní a už zcela ne-
pří-
čet-
ně ji bi-
čuje. Oba vzdychají rozko-
ší)
HELGA (kvílí) Au! Au! Au!
(Opona padá)
Konec dvanáctého obrazu

TŘINÁCTÝ OBRAZ
Na scéně je
opět Dyklova kance-
lář.
Vše jako obvykle, na
vě-
šáku visí talár.
Když se ote-
vře opona, je na scé-
ně pouze Ofir. Sedí v
křesle,
před sebou má
šálek kávy a své kapesní zrcátko,
před
nímž si

pečli-
vě kroutí
svůj knír. Po chvilce vstoupí Dykl ve svrchníku.
DYKL Dobré odpoledne, majore. Čekáte dlouho?
OFIR Chvilku -
(Dykl si sundavá svrchník; vě-
ší ho na
vě-
šák a obléká si talár; Ofir str-
čí zrcátko do náprsní kapsy)
Tak co je nového? Prý jste byl u plukovníka -
DYKL Byl -
(Dykl si oblékl a upravil talár, přejde k psacímu
stolu a usedne; Ofir si míchá kávu; tísnivá pauza)
OFIR Stalo se něco?
DYKL Mám strach, majore -
OFIR Z čeho?
DYKL Že to všechno neskončí dobře -
OFIR Proč myslíte?
(Dykl si prohledává kapsy - to, co hledá, však ne-
najde, proto vstane, přejde
zpět k
vě-
šáku a za-
čne prohledávat kapsy svého svrchníku)
DYKL Mluvil s vámi plukovník?
OFIR Kdy?
DYKL Teď -
OFIR Naposled tady u vás - dnes dopoledne -
DYKL Později ne?
OFIR Ne. Proč?
DYKL Jen tak -
(Dykl koneč-
ně na-
šel, co hledal: lulku, tabák a
pří-
slušné ná-
činí. Vrátí se k psacímu stolu, usedne a za-
čne si lulku pozor-
ně nacpávat a zapalovat)
OFIR Rozumím-li vám dobře, prokurátore, nesmířil jste se dosud s myšlenkou převzetí moci - je to tak?
DYKL Jak se to vezme -
OFIR Násilí ale opravdu nelze potlačit jinak než násilně - tak už to bohužel je!
DYKL Já vím, majore. Proto taky tolik revolucí skončilo nakonec stejnou hrůzovládou, jako byla ta, kte-
rou smetly -
OFIR Chcete tím říct, že každý boj za svobodu vede k nové diktatuře?
DYKL Ne. Myslím si jen, že nutnost užít v boji proti násilí

násilných metod dává mnoha lidem skvělou
příležitost vybíjet si pod hlavičkou boje proti násilí svoje
násilnické spády. Jaký potom div, že nenajdete diktaturu, kterou by o sobě neprohlašovala, že vlastně jen zachraňuje společnost
před hrozbou jiné diktatury!
OFIR Na každé dobré věci se občas přiživují špatní lidé - z toho
přece ještě nic nevyplývá -
DYKL No vidíte, majore, a já si zase myslím, že mezi špatnou
věcí a dobrou věcí, kterou zkazili špatní
lidé, není vůbec žádný rozdíl - je-li výsledek týž! V politice
přece nezáleží na slovech a úmyslech, ale jedině na činech
a výsledcích! Vždyť prý i olahovci mluví o svobodě a demokracii -
a přesto nás ani nenapadne přihlížet k tomu, co říkají, ba ani k tomu, co si myslí, víme-li zcela bezpečně, k čemu
jejich úsilí povede!
OFIR Dobrá, ale jak to souvisí s námi?
DYKL Velmi těsně: vyústí-li náš zásah nakonec také do nějaké
nové policejní diktatury, nebude nikoho
zajímat, že nám šlo o dobrou věc, kterou zkazil špatný člověk -
budeme prostě odpovědni za špatnou věc! Už chápete,
co mne znervózňuje?
OFIR A vy myslíte, že něco takového naší akci hrozí?
(Dykl zvolna vstane a přejde do pozadí, kde se
opře a obrátí k Ofirovi)
DYKL Poslyšte, majore, co si vy vlastně myslíte o plukovníkovi?
OFIR Co bych si o něm myslel? Servítky si sice ke všemu nebere,
ale vždycky jde obětavě za věcí, kterou považuje za dobrou -
DYKL Někdy až příliš obětavě, nezdá se vám?
OFIR Proč myslíte?
DYKL Protože je často ochoten obětovat i to, co by obětovat
neměl -
OFIR Například?
DYKL Kritickou soudnost, objektivitu, morální zásady -
OFIR To je ovšem velice vážné obvinění, prokurátore!
(Dykl usedne na roh psacího stolu)
DYKL Majore -
OFIR Ano?
DYKL Mohu se spolehnout, že to zůstane jen mezi námi?
OFIR Samozřejmě -
DYKL Řeknu vám tedy, co si myslím: odstraňovat hrozbu
olahovského puče pod Mohérovým vedením
znamená vyhánět čerta belzebubem!
OFIR No promiňte -
DYKL Víte, já nepochybuji, že Mohér ty olahovce vyřídí, obávám
se ale, že to udělá za cenu tolika násilností a svévole, že je otázkou, zda by nebylo pro národ lepší,
kdyby se vrátil Olah -
OFIR To říkáte vážně?
DYKL Naprosto vážně, majore! Věřte mi: tomu člověku jde
především o neomezenou osobní moc a na-

ším úkolem je pouze mu k ní dopomoci! A my mu k ní také
dopomůžeme - pokud se nám ovšem nepodaří dnes večer
ještě celou situaci nějak zvrátit -
OFIR Co bude dnes večer?
DYKL Schůzka u Helgy, kde se znovu založí Revoluční rada -
tentokrát v pětičlenném složení - a kde
se bude volit předseda.
OFIR Jak to, že o tom nic nevím? Jako místopředseda přece -
DYKL Nevíte zřejmě víc věcí, milý majore -
OFIR Co ještě nevím?
DYKL Že chcete za předsedu cenzora -
OFIR Já? No dovolte? Co je to za nesmysl? To bychom se přece
mohli jít rovnou pověsit na náměstí
Svornosti! Jak jste na tohle, prosím vás, přišel?
DYKL Tvrdil to plukovník -
OFIR To že tvrdil?
DYKL Přesně to!
(Ofir pohlédne nervózně na hodinky, na-
če
ž
spě
š-
ně
vstane)
OFIR Promiňte, já tady klábosím, a přitom mám být už dávno na
schůzi generálního štábu! (Ofir jde rychle
ke dveřím) Zatím na shledanou -
(Ofir odejde. Dykl za ním chvilku zaraže-
ně hledí, pak pomalu obejde
stůl, postaví na
něj svou aktovku, za-
čne vyndavat ze zásuvky své
věci - obrázkový
časopis, termosku a pytlík se sva-
činou - a
pečli-
vě je ukládá
zpět do aktovky. Mezitím vstoupí Ruth a uklízí
prázdný šálek od kávy)
DYKL Nevolala žena?
RUTH Nevolala, pane prokurátore -
DYKL Ale s někým jste prve mluvila -
RUTH (rozpačitě) Já? Ne -
(Dykl uloží do aktovky
ješ-
tě spisy ze stolu; Ruth zamí-
ří s
šálkem ke dve-
řím)
DYKL Ruth -
(Ruth se zastaví a obrátí se k Dyklovi)

RUTH Přál jste si, pane prokurátore?
DYKL Jezdíte ráda na venkov?
RUTH (s úsměvem) Ano, velice -
(Pauza; pak Dykl náhle odloží svou lulku,
přistoupí rychle k Ruth a uchopí ji za ruku)
DYKL Ruth! Má maminka žije na venkově, v takovém starém stavení
na kraji vesnice, kousek od lesa.
Mám tam slunný pokojík v podkroví - na stole džbán s čerstvou
diviznou - na posteli voňavé kanafasové peřiny - od-
jeďme tam spolu!
RUTH Pane prokurátore!
(Dykl náhle padne před Ruth na kolena a obejme
její nohy)
DYKL Já tě potřebuju, neumíš si představit, jak tě potřebuju,
jsi to jediné, co na tomhle světě mám!
(Vtom se rozlétnou dveře a stane v nich Edith.
Dykl zmateně vysko-
čí a za-
čne si rozpa-
či-
tě opra-
šovat na kolenou
svůj talár)
EDITH Že se nestydíš, ty starý oplzlý prasáku!
(Edith přistoupí k Dyklovi, vytrhne mu z kalhot
opasek a začne ho jím divoce bít do zadku)
DYKL (kvílí) Au! Au! Au!
(Opona padá)
Konec třináctého obrazu

ČTRNÁCTÝ OBRAZ
Na scéně je
opět Mohérova kance-
lář.
Vše jako obvykle.
Když se ote-
vře opona, jsou na scé-
ně pouze Mohér a Helga: Mohér - zpocený, rozcucha-
ný a neupravený - sedí na zemi, opřen zády o nohu
stolku, v ruce drží
bič a tu-
pě zírá
před sebe:
zřej-
mě je zcela vysílen. Helga, která je naopak
čilá a plná
života, sedí u stolu,
před sebou zrcátko a
různé kosmetické po-
třeby, a upravuje se.
HELGA Jsi tak živočišný, kočičko -

MOHÉR Co?
HELGA Že jsi tak živočišný -
MOHÉR Hm -
HELGA Je to pro mne s tebou všechno tak nové - tak nezvyklé -
MOHÉR Jo?
HELGA Víš, to ty můžeš těžko pochopit, ale chvíle s tebou - jak bych to řekla? - mám prostě takový pocit, jako bys mi najednou vracel mládí - krásu - život - jako bych poprvé v životě byla skutečně ženou -
(Vtom se rozlétnou levé dveře a v místnosti stane Ofir. Helga i Mohér k němu překvape-ně vzhlédnou)
OFIR Promiňte, plukovníku, že přicházím neohlášen, ale jde o krajně závažnou věc!
HELGA Co se stalo, Ofire?
(Levými dveřmi vklouznou do místnosti Pepi a Bobo a zaujmou svá obvyklá místa)
OFIR Nad Revoluční radou visí hrozba rozkolu. Jestli ji okamžitě neodvrátíme, bude to konec všech na-dějí na lepší budoucnost tohoto národa.
HELGA O jakém rozkolu to, prosím tě, mluvíš?
OFIR Jak jsem právě zjistil, plukovníku, někteří členové Revoluční rady mají zásadní námitky proti to-mu, abyste byl jejím předsedou.
HELGA Co to plácáš, Ofire? Kdo má námitky?
OFIR Například prokurátor -
HELGA Dykl? Před chvilkou přece - (K Mohérovi) No řekni, kočičko -
MOHÉR Co?
HELGA Seděl přece tady -
MOHÉR No jo -
OFIR Nevím, co říkal vám, vím ale, co říkal mně. Nehodlám posuzovat, nakolik jsou jeho námitky oprávněné. Ale sám fakt, že s vámi, plukovníku, jako předsedou nesouhlasí, stačí mi k jistotě, že tu funkci zastávat ne-můžete.
MOHÉR Proč ne?
HELGA Předsedou, Ofire, bude ten, kdo dostane dnes večer většinu hlasů! (K Mohérovi) Viď, kočičko?
MOHÉR No -
OFIR Luxus většinové volby si dovolit nemůžeme!
HELGA Proč?
OFIR Protože pracujeme ve zcela zvláštní situaci, kdy žádný z nás nemůže převzít v zemi moc sám, ale každý může sám převzetí moci zmařit. Připustit za těchto podmínek, aby jediný z nás měl vážné pochybnosti o našem vůdci, a tím i o jeho rozhodnutích, znamenalo by dávat v sázku úspěch celé akce. Takové riziko si ovšem dovolit nemů-žeme. Proto je nutné, abychom měli v čele člověka, který bude mít důvěru všech!

HELGA Ofire! Uvědomuješ si, co říkáš?
OFIR Samozřejmě!
HELGA Vždyť ty nám tady vlastně nepřímo vyhrožuješ zradou! (K Mohérovi) No řekni, kočičko, není to
nátlak?
MOHÉR Hm -
OFIR Možná to je nátlak. Ale nátlak v zájmu dobré věci. Anebo není snad lepší, když já tím teď jen
vyhrožuji, než aby to prokurátor později skutečně provedl?
MOHÉR Na tom něco je -
HELGA Dobrá, ať je tedy volba jednomyslná! Potom ale nemůže s funkcí předsedy počítat ani Dykl,
protože Mohér a já budeme proti! (K Mohérovi) Viď, kočičko?
MOHÉR Co?
HELGA Že nebudeme volit za předsedu Dykla?
MOHÉR To tedy ne -
OFIR Kdo říká, že by měl být předsedou on? Vždyť k tomu nemá vůbec předpoklady!
HELGA Tak vidíš! Co tedy chceš dělat?
OFIR Víte dobře, plukovníku, že nejsem ctižádostivý člověk a že jsem nikdy netoužil po funkcích. Jsem
ale voják, a jsem tudíž zvyklý přijímat úkoly, které jsou v zájmu celku, bez ohledu na to, jestli po nich toužím nebo ne.
Jinými slovy: jsem-li v tuto chvíli, jak se zdá, jediným členem Revoluční rady, který má k předsednické funkci předpo-
klady a který má zároveň naději, že dostane důvěru všech ostatních, jsem ochoten - v zájmu naší revoluční jednoty -
vzít toto břímě na sebe. Samozřejmě s podmínkou, že vy - jako zkušený revolucionář a jako autor myšlenky převzetí
moci - budete mým místopředsedou, rádcem a nejtěsnějším spolupracovníkem -
(Rozpačitá pauza)
HELGA Mohére -
MOHÉR Hm -
HELGA Co ty na to?
MOHÉR Já? Co já -
HELGA Když se to tak vezme - je to koneckonců docela čestný návrh, ne?
MOHÉR Hm -
HELGA Ofir to určitě myslí upřímně -
MOHÉR Hm -
HELGA Myslím, že se ti s ním bude dobře dělat -
OFIR Je to i váš názor, plukovníku?
(Pauza)
HELGA (k Mohérovi) Tak řekni něco!
MOHÉR Co na to můžu říct?
HELGA Souhlasíš tedy s Ofirovým návrhem?
MOHÉR Já se nikam netlačím -
OFIR Děkuji vám za důvěru, přátelé. Vedení dnešní schůzky se tedy ujmu už já a vy, plukovníku - až
dojdeme k otázce předsedy - navrhnete a zdůvodníte to, na čem

jsme se právě shodli. Platí?
(Pauza)
HELGA (k Mohérovi) Neslyšíš? Ptá se tě, jestli to večer navrhneš -
(Pauza)
OFIR Uděláte to, plukovníku?
MOHÉR No jo -
(Ofir srazí podpatky)
OFIR Jsem rád, přátelé, že jsme nalezli důstojné východisko z naší vnitřní krize. Ať žije revoluce!
HELGA Počkej, Ofire, svezu se s tebou -
(Helga rychle hází své kosmetické potřeby do kabelky, vstává a míří spěš-ně k levým dveřím. Ofir udělá čelem vzad a také odchází)
MOHÉR Kocourku -
HELGA Já nejsem žádný tvůj kocourek! (K Ofirovi) Jdeme, puňťo?
(Ofir a Helga odejdou levými dveřmi. Mohér za nimi chvilku zaraženě hledí, pak kývne na Pepiho a Boba, kteří k němu přistoupí, pomohou mu na nohy a odvedou ho k umyvadlu. Bobo pak uklidí na věšák bič a oba zaujmou opět své obvyklé pozice. Mohér se protáhne a pak se pomalu a s námahou svlékne do půl těla, přitom si pro sebe cosi bručí. Když je hotov, chvíli ješ-tě otálí, šklebí se na Pepiho, který na něho povzbudivě mrká, načež ž spustí naplno vodu a strčí pod ni hlavu. To ho probudí k životu: začne spokojeně hekat, prskat, smát se, různě se pod vodou otáčet a vášni-

vě si rukama omývat obli-
čej,
hruď, pa-
že, krk, záda. Vtom se ozve zaklepání)
MOHÉR (zvolá) Kdo to je?
(Levé dveře se pomalu poote-
vřou a do místnosti ne-
směle nahlédne Ministerský
předseda v cylindru)
PŘEDSEDA Můžu?
MOHÉR Ale rychle, pospíchám -
(Ministerský předseda vklouzne do-
vnitř, v náru-
čí prou-
těný ko-
šík uza-
vřený víkem, tak-
že jeho obsah nevidíme. Mohér pokra-
čuje po celý dal-
ší rozhovor ve svém energickém mytí, znovu a
znovu se cáká ve vodě, obrácen zády k místnosti.
Ministerský předseda polo-
ží
svůj ko-
šík opatr-
ně na
stůl)
Na houby, na houby?
PŘEDSEDA (rozpačitě) Ne -
MOHÉR Já myslel -
(Ministerský předseda sundá
svůj cylindr a podává ho Bobovi, ten ale jen let-
mým pohledem ukáže na
vě-
šák. Ministerský
předseda po-
věsí tedy
svůj cylindr na
vě-
šák a pak rozpa-
či-
tě usedne. Krat-
ší pauza)
Tak co je?
PŘEDSEDA Pane plukovníku, já vím, že jako ministerský předseda
musím jít v dodržování zá-
konnosti příkladem vstříc, a že proto nemohu do Steinova případu
nijak přímo zasahovat -
MOHÉR Jsem rád, že to víte -
PŘEDSEDA Chápu také, že když jde o vlastizradu, musí osobní city
stranou -

MOHÉR Taky si myslím -
PŘEDSEDA Na druhé straně ovšem musím přiznat, že to, co jste mi o Alfrédovi řekl, mi zasadilo jednu z nejbolestivějších ran, jaké jsem kdy zažil -
MOHÉR To věřím -
PŘEDSEDA Snad mám z toho důvodu právo zajímat se aspoň - abych tak řekl - o lidský aspekt celé záležitosti -
MOHÉR Jestli tím myslíte jeho průdušky, tak jsem vám přece řekl jasně, že -
PŘEDSEDA Já vím - já vím -
MOHÉR No tak! Co ta sekretářka? Už nevolala?
PŘEDSEDA Kdo prosím? Aha, aha, ovšem. Ano, před chvilkou volala znova -
MOHÉR No a?
PŘEDSEDA Prý ti Olahovi stoupenci změnili taktiku -
MOHÉR Přešli ke konspiraci, ne?
PŘEDSEDA Ano -
MOHÉR Čekal jsem to -
PŘEDSEDA Místo toho veřejného spolku ustavili prý jakýsi tajný orgán, který má už přímo provést státní převrat. Dnes večer mají tajnou schůzku, kde domluví všechny podrobnosti -
MOHÉR A sakra!
(Mohér skončí své mytí, přejde k věšáku, sundá ručník a začne se jím - nyní už obrácen čelem k místnosti - energicky a důkladně po celém těle drhnout)
To už přestává být sranda, co?
PŘEDSEDA Pokud jde o mne, pane plukovníku, mám stále intenzivnější pocit, že si z nás někdo pěkně vystřelil -
MOHÉR Na takovéhle pštrosí pocity doplatila už spousta ministerských předsedů! A taky zapomínáte, že nám celou tu věc už prakticky potvrdil i Stein -
PŘEDSEDA Pane plukovníku -
MOHÉR Ano?
PŘEDSEDA Alfréd -
MOHÉR Co ještě?
PŘEDSEDA Víte, musel byste ho znát: je to zvláštní člověk, starý mládenec, pedant, otrok svých zvyků. Je například chorobně čistotný, třikrát denně se koupe a po každé koupeli musí mít čistou košili. Když si představím, že je mezi cizími lidmi, zločinci, jak už to ve

vězení bývá, a že některý z nich - s prominutím - možná i
páchne - pane plukovníku, řeknu to rovnou: bojím se, že tam trpí
-
MOHÉR Jděte s tím už! Co by trpěl! Vodu má přímo na cele, takže
se může pro mě za mě cákat třeba
celý den! Co ještě říkala ta ženská?
PŘEDSEDA Víte, co je prý jejich hlavním argumentem proti vládě?
Že prý nejsme schopni če-
lit aktivizaci Olahových stoupenců, vyvolané zprávou, že generál
žije! Tvrdí prý, že svým zákrokem chtějí zachránit
naši demokracii před olahovským pučem!
MOHÉR Takže se vlastně tváří, že chtějí bojovat proti nebezpečí,
které sami ztělesňují -
PŘEDSEDA Ano -
MOHÉR Pěkná perfidnost!
(Mohér skončí své utírání, po-
věsí
ručník na
vě-
šák a za-
čne se
pečli-
vě
opět oblékat, upravuje si oblek, pistole a podob-
ně)
PŘEDSEDA Ruku na srdce, pane plukovníku: vám se to opravdu nezdá
být celé za vlasy přita-
žené?
MOHÉR A víte, že ne?
PŘEDSEDA Ostatně i kdyby to byla pravda - nevěřím, že by to
mohlo představovat nějaké re-
ální politické nebezpečí! Nevěřím totiž, že národ, který ideu
svobody a demokracie považuje právem za sám smysl
svých národních dějin, by se krátce poté, co si demokracii
konečně s takovými oběťmi vybojoval, nechal o ni přes noc
připravit několika fanatiky, kteří nikoho nezastupují! Ne, ne, na
to přece u nás nejsou podmínky -
MOHÉR Prosím vás - podmínky! Nebuďte dětina -
PŘEDSEDA A vůbec - já vás o tom informoval a skutečně nevím, co
bych v tom mohl ještě ví-
ce udělat -
MOHÉR Já vám to řeknu: okamžitě vyhlásit v zemi mimořádný stav,
provést částečnou mobilizaci a
vybavit armádu, policii a justici zvláštními pravomocemi!
PŘEDSEDA Na základě dvou anonymních telefonických rozhovorů?
Vždyť by se mi každý vy-
smál!
MOHÉR Jak myslíte! Nakonec - je to vaše věc: jak si kdo ustele,
tak si lehne! Ale až vás povedou na
náměstí Svornosti, neříkejte laskavě, že jsem vás nevaroval! A
teď už musím jít -

(Mohér je oblečen a upraven a chystá se k odcho-
du)
PŘEDSEDA Pane plukovníku -
MOHÉR Co je?
PŘEDSEDA Víte, možná vám to připadne podivínské, ale Alfréd -
MOHÉR Tak vy mi s ním nedáte pokoj?
PŘEDSEDA Vždyť je to opravdu jen maličkost! Pokuste se, prosím,
do toho vžít: žil docela
sám, jen se svým věrným kocourkem Mourkem. Ta němá tvář pro něho
byla tímtéž, čím je pro vás vaše matka, žena či
dítě, a já se obávám, že delší vzájemná izolace by mohla pro oba
skončit tragicky. Zkrátka a dobře: chtěl jsem se vás
zeptat, zda byste Alfrédovi nepovolil, aby měl Mourka u sebe
v cele -
MOHÉR Zbláznil jste se? To nevíte, že přechovávání zvířat a
drůbeže je v našich ústavech z hygienic-
kých důvodů přísně zakázáno?
PŘEDSEDA Mourek je absolutně čistotný - (Ministerský předseda
otevře svůj košík a opatrně z něj vyjme
živou kočku) No podívejte - není roztomilý?
(Mohér divoce uskočí a od-
běhne do pozadí, kde se vy-
dě-
še-
ně
přitiskne k Pepimu; Ministerský
předseda to nevnímá, je pl-
ně zaujat
kočkou,
ně
ž-
ně ji hladí. Ke
kočce)
Mňau! Mňau! Mňau!
STEIN (kvílí za scénou) Au! Au! Au!
MOHÉR (vykřikne) Dejte to pryč!
(Ministerský předseda smut-
ně pokývá hlavou, na-
če
ž
kočku
opět opatr-
ně ulo-
ží do ko-
šíku a ko-
šík za-
vře. Pauza. Mohér se vrátí ke stolu; Ministerský
předseda se dívá zary-
tě do ze-
mě, pak si smut-
ně povzdechne)

PŘEDSEDA Nemáte Mourka rád -
(Ministerský předseda vezme opatrně do náručе svůj košík, jde k věšáku a nasadí si cylindr. Mohér mezitím přistoupí k Pepimu a sykne na něho)
MOHÉR (šeptem) Špendlík -
(Pepi rychle vytáhne z klopy špendlík a podá ho nenápadně Mohérovi. Ministerský předseda jde sklesle k levým dveřím; když míjí Mohéra, Mohér ho nenápadně bodne špendlíkem do zadku. Ministerský předseda vykřikne bolestí a komicky poskočí - cylindr mu přitom sklouzne na oči)
PŘEDSEDA Au!
(Ministerský předseda se vypotácí levými dveřmi pryč. Jakmile zmizí, začnou se Pepi a Bobo smát. Vzápětí se prudce otevřou levé dveře a stane v nich Matouš: Pepi a Bobo okamžitě ztichnou a otočí se k němu; krátká pauza. Matouš se zkoumavě rozhlíží, podívá se vyčítavě na Mohéra, klopícího zahanbeně zrak, pak se opět otočí, aby odešel levými dveřmi. Jakmile je však zády k místnosti, Mohér se neubrání a píchne do zadku i jeho. Matouš vykvikne bolestí a komicky poposkočí)
MATOUŠ Au!
(Mohér, Pepi a Bobo propuknou v hurónský smích. Opona padá)

Konec čtrnáctého obrazu
PATNÁCTÝ OBRAZ
Na scéně je
opět hala
Helžiny vily.
Vše jako v prvním obraze.
Když se ote-
vře opona, zastihujeme Ofira, Helgu, Dykla, Arama a
Mohéra uprostřed porady;
všichni sedí na svých místech kolem stolu a popíjejí
koňak; Dykl kou-
ří svou lulku. Na stole je mísa s oblo-
ženými chle-
bíčky. Pepi a Bobo zaujímají rov-
ně
ž svá místa z prvního obrazu.
OFIR Jakmile budeme mít v rukách rozhlas a televizi, přeruší se
vysílání a vrazí se tam nějaká náladová
hudba. Převzetí moci se oznámí národu, teprve až bude plukovník
hotov se zatýkáním -
ARAM Aby se to náhodou někdo nedozvěděl a nestačil ještě
pláchnout, že jo?
OFIR Přesně tak. Obsazování budov bude samozřejmě úkolem armády.
Myslíte, že to zvládnu s jedním
praporem?
HELGA Záleží na tom, puňťo, co budou dělat ty ostatní -
OFIR Chci je poslat na manévry do hor -
ARAM (k Mohérovi) Jak se dozvím, šéfe, že jste s tím zavíráním
hotovej?
MOHÉR Brnknu ti -
ARAM Fajn!
HELGA Poslyš, puňťo, a co letectvo?
OFIR Letectvo? Vidíš, sakra, na to jsem zapomněl -
(Pauza; Ofir si vyndá kapesník a udělá si na
něm uzel; Aram se nakloní k Helze a uká-
že na mísu s chle-
bíčky)
ARAM (tiše) Můžu?
HELGA Samozřejmě -
(Aram si vezme chlebíček a s chutí ho sní, pak si
utře ruce do kapesníku)
OFIR Až se oznámí převzetí moci, přečte se naše provolání
k národu, ústavní zákon o Revoluční radě a
nakonec příslušná policejní nařízení, čímž vznikne jakýsi
programový blok, který se bude pak každou hodinu opakovat.
(K Aramovi) Zajistíte to, cenzore?
ARAM No jasně -
HELGA Jak jsi na tom s lidmi, Arame?
ARAM Pět chlápků bych měl -
OFIR Ten zákon o Revoluční radě byste si mohl vzít na starost
vy, prokurátore. Naškicnete to, viďte?

DYKL Jistě -
HELGA (k Aramovi) Co je to za chlápky?
ARAM Napíšou, co jim řeknu -
HELGA Aby to nebyli jen nějací staří fanatici nebo mladí gauneři -
ARAM Vždyť běží jen o těch pár kritickej dnů, než ostatní dostanou rozum a začnou se přidávat!
DYKL (k Ofirovi) Zřejmě by to mělo být něco v tom smyslu, že veškerá výkonná státní moc přechází do rukou Revoluční rady - myslel jste to tak?
OFIR Jo. Ale moc zákonodárná snad taky, ne?
DYKL To by znamenalo rozpustit parlament -
OFIR Přirozeně -
DYKL Nevyvolá to ve veřejnosti falešný dojem, že chceme zlikvidovat demokracii?
OFIR Myslíte tedy parlament zachovat?
DYKL Můžeme ho prostě naplnit našimi lidmi -
OFIR Na tom něco je -
(Pauza; Aram se nakloní k Helze a ukáže na mísu s chlebíčky)
ARAM (tiše) Můžu?
HELGA Samozřejmě -
(Aram si vezme chlebíček a s chutí ho sní, pak si utře ruce do kapesníku)
OFIR Pokud jde o ta policejní nařízení - máte o tom, plukovníku, už nějakou konkrétní představu?
MOHÉR V podstatě by mělo jít o zákaz shromažďování, cestování, poslouchání cizího rozhlasu, politických diskusí, opozičního tisku a tak -
OFIR Výborně!
HELGA Kdo to všechno vlastně přečte? Neměla by se aspoň do televize sehnat nějaká nová hlasatelka?
OFIR To určitě! (K Aramovi) Seženete někoho, cenzore?
ARAM Slíbil jsem to svý starý -
OFIR Fajn! (K Mohérovi) Koho všeho zatknete, plukovníku?
MOHÉR (obrátí se k Pepimu) Máš to lejstro?
(Pepi vytáhne z kapsy zmuchlaný papír a podá ho Mohérovi, který ho podá Ofirovi)
Tuhle je seznam. Kdyby vás ještě někdo napadl, tak ho tam připište -
(Ofir hledí do seznamu a souhlasně přikyvuje; Dykl mu do něho nahlíží přes rameno. Aram se nakloní k Helze a ukáže na mísu s chlebíčky)
ARAM (tiše) Můžu?
HELGA Samozřejmě -
(Aram si vezme chlebíček a s chutí ho sní, pak si

utře ruce do kapesníku)
DYKL Vždyť je tam celá vláda!
MOHÉR No a?
DYKL Myslel jsem, že se zatýkání omezí jen na osoby podezřelé z přípravy toho puče!
OFIR Nezlobte se, prokurátore, ale bezprostřední hrozba olahovského puče, o níž nás tady plukovník informoval, je jen důsledkem celkové situace v zemi - a za tu je odpovědna vláda, ne? Chceme-li vymýtit zlo i s jeho kořeny, musíme smést především ty, kdo to zlo umožňují - jinak se z toho marasmu nevyhrabeme nikdy! Ostatně slyšel jste přece, co je obsahem poslední Steinovy výpovědi! A že ministerský předseda odmítl všechny plukovníkovy návrhy na bezpečnostní opatření a zajímal se raději o osud Steinova kocoura - to vám není divné?
DYKL V tom případě bych se aspoň přimlouval, aby zatčení vlády proběhlo v souladu se zákony a pokud možno lidsky -
OFIR To je snad samozřejmé, ne?
(Ofir cosi připíše do seznamu a pak ho vrátí Mohérovi, který ho podá Pepimu; Pepi si ho zase nacpe do kapsy)
Má někdo nějaký dotaz, přátelé?
HELGA Neměli bychom uzavřít vysoké školy?
OFIR Určitě!
HELGA Co ale uděláme se studenty?
OFIR Pošlem je na plantáže a do dřevařského průmyslu - samozřejmě tak, aby jich nikde nebylo víc než dva -
MOHÉR A pár nejhorších buřičů bychom mohli pro výstrahu veřejně popravit na náměstí Svornosti!
OFIR Plukovníku -
MOHÉR Co je?
OFIR Ale to přece -
MOHÉR Dělá to každá revoluce!
HELGA Kočičko!
MOHÉR Tak ne, no -
(Pauza)
OFIR Ještě nějaký dotaz, přátelé?
HELGA Jak to bude s diplomatickým uznáním? Myslíš, že nás uznají?
OFIR Nevzala by sis to na starost?
HELGA Klidně -
OFIR Zajdeš na nejdůležitější ambasády, víš které, viď?
HELGA To je snad jasné, ne? Co jim ale mám nabídnout?
MOHÉR Co by? Náš zemní plyn -
OFIR Plukovníku -
MOHÉR Co je?
OFIR Ale to přece -
MOHÉR Na diplomatické uznání to stačí, ostatní uvidíme pak -
(Pauza)

OFIR Ještě něco, přátelé?
(Vtom se za pravými dveřmi ozve jakési vrznutí. Mohér, Pepi a Bobo vytrhnou okamžitě své pistole a zamíří na pravé dveře;
když jimi krátce nato vstoupí Miriam, opět své pistole zastrčí)
MIRIAM Dobrý večer -
HELGA To je dost, že jsi tady! Kdes byla?
MIRIAM U Judith -
HELGA Nelži! Žes byla na demonstraci?
MIRIAM Jen chvilku, tetičko -
HELGA Že se nestydíš! Ale varuji tě: to bylo naposled!
(Miriam jde zaraženě ke schodům a pak po nich zvolna stoupá nahoru. Uprostřed se zastaví, zamyslí se a pak se nejistě obrátí k Helze)
MIRIAM Tetičko -
HELGA Co je?
MIRIAM Ve škole nás učili, že diktátor Olah chcípnul jako pes -
HELGA No a?
MIRIAM My jsme ho ale dneska s Judith slyšely -
(Všichni překvapeně pohlédnou na Miriam)
HELGA Co to plácáš?
MOHÉR Co jste slyšely?
MIRIAM Poslouchaly jsme Monte Carlo a měl tam proslov -
DYKL Jaký proslov?
MIRIAM Říkal, že se už nechce dál schovávat, protože jeho vlast trpí, a kdyby ho sem někdo pozval, tak by se prý rád vrátil a pomohl tady udělat pořádek -
ARAM Já se na to vyseru!
HELGA Udělala jsi dobře, Miriam, že jsi mi to řekla. Teď ale si jdi pěkně napsat úkoly a už na to nemysli!
MIRIAM Tak dobrou noc -
OFIR Dobrou noc, Miriam -
(Miriam odejde na galerii)
Zdá se, přátelé, že naše chvíle nadchází. Přistupme proto k poslednímu bodu našeho programu, totiž volbě předsedy Revoluční rady. (K Mohérovi) Nemýlím-li se, plukovníku, máte připraven určitý návrh -
(Napjatá pauza, všichni hledí na Mohéra, který si hraje zamyšleně se svou sklenkou)
Můžete ho přednést?
(Pauza; pak Mohér náhle energicky odloží sklenku

a vstane)
MOHÉR Víte co, přátelé? Přestaňme už konečně chodit kolem horké kaše! Všichni přece víme, že existuje jediný člověk, který je schopen tady udělat pořádek, vrátit národ na cestu ukázněné práce pro vlast, a zajistit mu tak skutečně svobodnou a skutečně demokratickou budoucnost! Proč si to tedy nahlas nepřiznat a chlapsky neodhodit zátěž starých předsudků? Copak to byla, hergot, jeho vina, že vládnul zrovna v době, která mu neumožňovala vykonat dílo, k němuž je evidentně předurčen? Když mu po revoluci hodili na hlavu odpovědnost za kdejaké svinstvo, s kterým neměl nic společného, a přitom úplně zamlčeli, jak v nejtěžších letech koloniální nadvlády statečně bojoval za její zlidštění, byla to - nezlobte se na mě - hanebnost! Nezdá se vám, že už je na čase odčinit tuhle křivdu a postavit toho člověka na místo, které mu už dávno morálně náleží? Měli bychom to udělat tím spíš, že se do jeho přízně teď snaží - jak víte - narychlo vetřít lidé, kteří do poslední chvíle sloužili zrádcovské vládě, a teď by najednou chtěli, aby jim on zachránil ohrožené pozice a umožnil jim za svými zády páchat znova to, co se tu už jednou jeho jménem páchalo. Vsadím se, že to jsou přitom titíž, kteří ještě včera na něho kydali bahno nejhorších pomluv! Vážně, přátelé: jestli nechceme, aby vůdcovské schopnosti toho člověka byly zneužity proti lidu, proč bychom je rovnou nevyužili v jeho prospěch? Byla by to věru špatná revoluce, kdyby se nedokázala statečně vyrovnat s vlastními dětskými omyly a kdyby nechala hnít někde v exilu nejlepší syny národa, zatímco tady můžou ještě tolik udělat! (K Aramovi) Je to tak, cenzorskej?
ARAM Přesně!
OFIR Promiňte, plukovníku, ale domluvili jsme se přece, že navrhnete mne!
MOHÉR Promiňte, majore, ale já si to rozmyslel!
(Ofir vzruše-
ně vstane)
OFIR Vy k tomu mlčíte, přátelé?
(Rozpačitá pauza; pak se ko-
neč-
ně ozve ti-
še Dykl)
DYKL Víte, majore, asi bude opravdu lepší, když se toho ujme starý pán, než kdyby - no však víte, co myslím! Aspoň budeme vědět, na čem jsme -
(Vtom vstoupí levými dveřmi Milena)
MILENA Promiňte, že ruším, ale pan cenzor má telefon -
ARAM Já? Jak to?
MILENA Volá vás Monte Carlo -
(Všichni vzru-
še-
ně vstanou a pohlédnou na Arama, který hledí vytře

š-
tě-
ně na Milenu. Helga pak rychle vytáhne z kabelky
pudřenku a za-
čne se nervóz-
ně pudrovat; Ofir si rychle pro-
čísne vlasy, nakroutí knír a upraví uniformu;
Dykl vyklepává třesoucí se rukou svou lulku do
popelníku; Mohér vytrhne z pouzdra pistoli a za-
čne ji nabíjet; Milena
čeká u ote-
vřených dve-
ří. Vtom se rozlétnou pravé dve-
ře a do místnosti vtrhne udýchaný a vzru-
šený Evil)
EVIL Už to víte?
HELGA Co?
EVIL Generál Olah žije a má být násilně dosazen k moci. Dnes
odpoledne se ta zpráva rozšířila. V uli-
cích je panika, na náměstí Svornosti je velké srocení,
provolávají tam slávu Olahovi a kdosi tam už dokonce vztyčil im-
provizovanou šibenici pro ministerského předsedu!
EDITH (volá za scénou) Cukrouši! Cukrouši!
(Levými dveřmi
vběhne Edith a obejme Dykla, který se ji pokou-
ší nervóz-
ně se-
třást)
Cukrouši, pojedem do Paříže, máš volno!
DYKL Jak to?
EDITH Právě hlásili v televizi, že ten tvůj Stein se oběsil ve
vězení! Představ si!
(Dykl odstrčí Edith, která se nechápa-
vě rozhlí-
ží po
přítomných)
EVIL (zvolá) Proboha, tak dělejte něco! Přece nebude armáda a
policie nečinně přihlížet tomu, co se v na-
ší zemi děje!
(Mohér zastrčí nabitou pistoli do pouzdra a obrátí
se významně k Evilovi)
MOHÉR Ujišťuji tě, chlapče, že ani armáda, ani policie nečinně
přihlížet nebudou! (K Mileně) Kde je ten
telefon?
MILENA V budoáru milostpaní -
(Mohér energicky vykročí k levým dve-
řím;
všichni se rozestoupí, aby mu uvolnili cestu. Opo-
na padá)
Konec patnáctého obrazu
Konec hry

ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

Žebrácká opera
HRA O ČTRNÁCTI OBRAZECH NA TÉMA JOHNA GAYE

1972

Andreji Krobovi
a jeho Divadlu na tahu

OSOBY

MACHEATH, šéf zlodějské organizace
WILLIAM PEACHUM, šéf jiné zlodějské organizace
ELIZABETH PEACHUMOVÁ, jeho žena
POLLY, jejich dcera a Macheathova žena
BILL LOCKIT, velitel policie
MARY LOCKITOVÁ, jeho žena
LUCY, jejich dcera a Macheathova žena
HARRY FILCH, nezávislý kapsář
DIANA, majitelka "dámského salonu"
JENNY
BETTY její zaměstnankyně
VICKY
INGRID
HAROLD vězeňští dozorci
JOHN
JIM
JACK členové Macheathovy organizace
OPILEC
ŠENKÝŘ
HLAS PÁNA
SERŽANT
TŘI BIŘICI

PRVNÍ OBRAZ

Na scéně je Peachumova domácnost. Je to prostorná světnice, zařízená se středostavovskou solidností. Vzadu jsou dveře do ostatních částí bytu, vpravo je hlavní vchod. V pozadí je cosi jako kuchyňský kout, pozůstávající z velké plotny, různých hrnců, škopků apod. Uprostřed místnosti je velký stůl, obklopený několika židlemi.

Když se ote-
vře opona, jsou na scé-
ně Peachum a Peachumová. Peachum má na so-
bě
župan, sedí u stolu a zapisuje cosi do velké
účetní knihy; Peachumová v zá-
stě-
ře se pohybuje kolem plotny a va-
ří
oběd. Po del-
ší pauze se ozve Peachumová.
PEACHUMOVÁ Ty, Willy -
PEACHUM (aniž vzhlédne) Co
je?
PEACHUMOVÁ Myslíš, že to byl dobrý nápad?
PEACHUM Co?
PEACHUMOVÁ No s Polly a Macheathem -
PEACHUM Proč?
PEACHUMOVÁ Mám pocit, že s ním Polly chodí -
PEACHUM No a? Právě o to mi přece šlo! (Volá za scénu) Polly!
(Zadními dveřmi vstoupí Polly)
POLLY Ano, tatínku?
PEACHUM Je to pravda, že chodíš s Macheathem?
POLLY Řídím se tvými pokyny, tatínku: nechala jsem se od něho
párkrát pozvat na večeři a popřála jsem sluchu jeho lichotkám,
jak jsi mi nakázal -
PEACHUM Tak je to pravda? Výborně, Polly! Jen tak dál!
POLLY Vynasnažím se, tatínku -
(Polly odchází zadními dveřmi; na pravé dve-
ře
někdo klepe. Peachum rychle zabouchne svou
knihu a ukryje ji do zásuvky)
PEACHUM (zvolá) Dále!
(Pravými dveřmi vstoupí Filch)
FILCH Pan Peachum?
PEACHUM Co si přejete?
FILCH Jsem Filch. Harry Filch.
PEACHUM To mi nic neříká -
FILCH Já vím. (Rozhlédne se po místnosti) Mohu tu mluvit?
PEACHUM Co byste nemohl?
FILCH Jsem nezávislý kapsář -
PEACHUM No a?
FILCH Žijeme v převratné době, aspoň pokud jde o naši branži -
PEACHUM Jak to myslíte?
FILCH Kooperace, integrace - velké organizace si rozdělily město
- drobné podnikání ztrácí půdu pod nohama -
PEACHUM Máte přece celou Carnaby Street!
FILCH Ach, pane Peachume, vždyť nás tam je navečer víc než
chodců! Na volné noze se dnes neudržíte, kdybyste měl pozlacené
ruce!
PEACHUM Takový je už prostě trend doby - i ve výrobě se přece

prosazuje dělba práce, manufaktury a tak - já kvůli vám přece
dějiny nezastavím!
FILCH Mám skromnější přání, pane Peachume -
PEACHUM Jaké?
FILCH Nevzal byste mě k sobě?
PEACHUMOVÁ Vždyť vás vůbec neznáme!
FILCH Pane Peachume! Mějte se mnou slitování! Jestli mě necháte
na holičkách, budu muset přijmout místo v tiskárně!
PEACHUM Nezlobte se, ale mám plné stavy -
PEACHUMOVÁ Proč nejdete za Macheathem?
FILCH Než tam, to radši do té tiskárny!
PEACHUM Co máte proti Macheathově organizaci?
FILCH Nelíbí se mi jejich metody -
PEACHUMOVÁ Neříkáte to jen proto, abyste se nám zalíbil?
FILCH Přísahám, že ne!
PEACHUM Dobrá. Ale musíte se podrobit přijímací zkoušce -
FILCH Rád, pane Peachume! Rád! Jste tak laskav! Co mám udělat?
PEACHUM Když mi do zítřka přinesete hodinky vévody z Glostru,
tak o vás budu uvažovat. Ale nemyslete si, že mě oblafnete: ty
hodinky znám - a kdyby vás
náhodou při tom chytli, z ničeho vás samozřejmě tahat nebudu!
(Filch přisko-
čí k Peachumovi a líbá mu
vdě
č-
ně ruku)
FILCH Děkuji vám, pane Peachume, tisíckrát vám děkuji!
(Filch radostně od-
běhne pravými
dveřmi. Peachum vytáhne ze zásuvky
opět svou knihu a za-
čne do ní cosi zapisovat. Krátká pauza)
PEACHUMOVÁ Ty, Willy -
PEACHUM (aniž vzhlédne) Co
je?
PEACHUMOVÁ Mám strach -
PEACHUM Z čeho?
PEACHUMOVÁ Aby se nám to nevymklo z rukou -
PEACHUM Co?
PEACHUMOVÁ No s Polly a Macheathem -
PEACHUM Nechápu, proč by se nám to mělo vymknout z rukou!
PEACHUMOVÁ Mám pocit, že s ním Polly spí -
PEACHUM No a? Právě o to mi přece šlo! (Volá za scénu) Polly!
(Zadními dveřmi vstoupí Polly)
POLLY Ano, tatínku?
PEACHUM Je to pravda, že s kapitánem spíš?
POLLY Myslela jsem, že jsi to tak myslel -
PEACHUM Tak je to pravda! Výborně, Polly! Jen tak dál!
POLLY Vynasnažím se, tatínku -
(Polly odchází zadními dveřmi; na pravé dve-
ře

někdo klepe. Peachum rychle zabouchne svou
knihu a ukryje ji do zásuvky)
PEACHUM (zvolá) Dále!
(Pravými dveřmi vstoupí Diana)
DIANA Dobré poledne -
PEACHUMOVÁ To je dost, holka, že se taky někdy ukážeš!
PEACHUM Jak se pořád máte, paní Diano? Jak jdou obchody?
DIANA (usedá) Výborně, pane Peachume! Představte si, že můj
salon objevila šlechta. Angažovala jsem před časem několik
novinek, vesměs tak mezi šestnácti a dvaceti,
nějak se to rozkřiklo, a teď se u mě netrhnou dveře. Hned jsem
pochopitelně zvýšila taxy -
PEACHUM Tak to vám tedy upřímně blahopřeji!
DIANA Ostatně přiznávám rovnou, že za vámi přicházím tak trochu
v souvislosti s touto novou situací: změněná sociální struktura
mého zákaznictva klade totiž, jak jistě
chápete, i nové nároky na vybavení mého salonu -
PEACHUM Co byste konkrétně potřebovala?
DIANA Soupravu stříbrných příborů, pár svícnů a asi deset yardů
brokátu na nové záclony -
PEACHUM Máte štěstí, brokátu mám momentálně kolik libo -
DIANA Díky, pane Peachume! Věděla jsem, že mě nenecháte
v bryndě!
(Pauza)
PEACHUMOVÁ Tak říkáš, že tvůj podnik je teď samá šlechta?
DIANA Co ti mám povídat, holka: dva vévodové, několik lordů,
spousta vikomtů -
PEACHUM Nevěděl jsem, že mravy vyšších vrstev tak poklesly -
máte velké štěstí!
DIANA Mravy jsou pořád stejné, jenomže co se dřív tutlalo, to se
dnes dělá veřejně! Milenky a milostné aféry se staly nezbytným
doplňkem života pánů z vyšších
tříd, patří to k jejich titulům stejně jako jejich kočáry a
šperky -
PEACHUM Čím si tenhle posun vysvětlujete?
DIANA Inu doba se mění, pane Peachume, žijeme v druhé polovině
osmnáctého století, s tím se nedá nic dělat! Dříve si páni
získávali popularitu a úctu prostého li-
du udatnými činy na bojištích, dnes to dělají v dámských
ložnicích a salonech! A já se jim vlastně ani nedivím: je to
rozhodně příjemnější -
PEACHUM Vy si myslíte, že to dělají kvůli své popularitě?
DIANA Samozřejmě! Když vidí prostý muž z ulice, že nějaký ten
vévoda je vlastně ve skutečnosti člověk jako on - z masa a krve,
se svými vášněmi, neřestmi a starostmi -
zmocní se ho nutně pocit jakési spřízněnosti a hned si ho víc
oblíbí! Cosi jako podvědomá identifikace, chápete? Ostatně
překvapuje mě, že právě vy - takový dobrý psycholog - jste si
toho ještě nepovšiml a
nevyvodil z toho pro sebe důsledky -
PEACHUM Já? Prosím vás -

DIANA A proč ne? V podsvětí platí tyhle věci zrovna tak jako kdekoliv jinde! Vždyť jisté kroky v tomto směru jsou od člověka vašeho postavení přímo očekávány!
PEACHUM Myslíte?
DIANA Podívejte se třeba jen na kapitána Macheathe! Proč myslíte, že dělá tak závratnou kariéru a jeho organizace tak rychle roste na významu? Protože si umí svými milostnými skandály zajistit obecnou úctu!
PEACHUM Jenomže já nejsem Macheath, paní Diano! Sex nehrál v mém životě nikdy rozhodující roli, jsem spíš takový, řekl bych, intelektuální typ, navíc se zřetelně monogamním založením -
DIANA Však taky už Londýnem na konto vaší puritánské solidnosti proběhl nejeden úspěšný vtip!
PEACHUMOVÁ Diana má pravdu, Willy. Zatím jsme tenhle aspekt přehlíželi, ale kdoví, jestli jsme opravdu nedělali chybu! Ty nemáš pocit, že bys všem těm jízlivým řečem měl už konečně jednou udělat přítrž?
PEACHUM Na to je pozdě, má drahá!
DIANA Na některé věci není nikdy pozdě, pane Peachume! Ostatně jste v nejlepších letech, a kdybyste nenosil pořád ten svůj umoulaný župan, mohl byste být docela fešák!
PEACHUMOVÁ No vidíš!
PEACHUM Mějte rozum: v roli svůdce bych přece musel působit směšně!
DIANA Úspěšný svůdce nikdy nepůsobí směšně!
PEACHUM A jak víte, že bych byl úspěšný?
DIANA To bych si, když dovolíte, vzala na starost sama.
PEACHUMOVÁ Nezapomeň, Willy, že Diana je v těchhle záležitostech odborníkem!
DIANA Však v tom taky už dělám hezkých pár let, ne? Jestli chcete, vyberu vám vhodné děvče, dám jí na to neplacenou dovolenou, šikovně jí věc vysvětlím - a uvidíte, že ostatní už půjde samo!
PEACHUM Poslyšte, a nešlo by to s ní domluvit tak, že by prostě jen jaksi předstírala, že -
DIANA Ach, to by nebylo dobré, pane Peachume, to by nebylo dobré! Lidé, zvláště ženy, mají na tohle čich, přišlo by se na to a byla by z toho jen zbytečná ostuda -
PEACHUMOVÁ Však ono tě, Willy, neubude -
PEACHUM No jak myslíš -
DIANA Takže jsme domluveni? Výborně! Hned zítra vám to děvče pošlu na ukázku! No nic - musím už běžet, práce volá! Jsem ráda, že jsem vás oba zastihla doma a že jsme si tak pěkně poklábosili! Nezapomenete mi na ten brokát, pane Peachume, viďte?
PEACHUMOVÁ Spolehni se, zlatíčko, dohlédnu na to!
DIANA Díky, sluníčko! Pá! Na shledanou, pane Peachume, a držím palce!

PEACHUM Na shledanou -
(Diana odejde pravými dveřmi. Peachum vytáh-
ne ze zásuvky opět svou knihu a za-
čne do ní cosi zapisovat. Krátká pauza)
PEACHUMOVÁ Ty, Willy -
PEACHUM (aniž vzhlédne) Co
je?
PEACHUMOVÁ Ty jí věříš?
PEACHUM Dianě?
PEACHUMOVÁ Ne, Polly -
PEACHUM Ovšem. Proč?
PEACHUMOVÁ Nezapomeň, jak to Macheath s děvčaty umí!
PEACHUM Polly mu na jeho triky nenaletí!
PEACHUMOVÁ Jen jestli mu na ně už nenaletěla!
(Opona padá)
Konec prvního obrazu

DRUHÝ OBRAZ
Na scéně je zlo-
dějská
krčma. Jsou tu pouze
tři stoly s
židlemi; v pozadí je
šenký
řský pult, sudy s vínem a vstup do kuchy-
ně; napravo jsou
tři schody a dve-
ře na ulici.
Když se ote-
vře opona, sedí u jednoho stolu Macheath, Jim a
Jack; u druhého stolu spí Opilec, který tu bude spát po celý
obraz. Z kuchy-
ně se ob-
čas lí-
ně vyno-
ří
Šen-
kýř,
přehlédne situaci, doleje hos-
tům víno a
opět zmizí za zá-
věsem. Macheathe a jeho druhy zastihujeme
při
živém rozhovoru nad vínem.
JIM Víte, šéfe, co se mi na vás nejvíc líbí?
MACHEATH Copak, brachu?
JIM Že při vší námaze a odpovědnosti, jež pro vás znamená
úspěšné vedení naší organizace, dokážete ještě navíc žít skutečně
plným lidským životem!
MACHEATH To přece spolu souvisí! Naše práce je úspěšná proto, že
jsem ji prodchnul dynamikou moderní doby a odvahou k velkorysým a

nekonvenč-
ním akcím - a copak by něco takového mohl dokázat člověk bez vitality, fantazie a rozletu, prostě nějaký suchar jako třeba Peachum?
JIM I na ty ženské si naleznete čas!
MACHEATH Musím si ho nalézt, protože na ženské trpím. Řekl bych dokonce, že jsem cosi jako děvkař.
JIM My jsme taky děvkaři! Viď, Jacku?
JACK No jasně -
JIM I když samozřejmě ne tak úspěšní jako vy -
JACK Kam se na vás hrabeme -
MACHEATH Nezapírám, že jsem jako děvkař skutečně velmi úspěšný. Z deseti děvčat, po nichž zatoužím, jich obvykle devět dříve nebo později dosta-
nu do některé ze svých postelí. Přitom ještě mnohé z těch, které nedostanu, nedostanu jen proto, že nemohu věnovat více času na jejich svádění.
JIM Vaše úspěchy, šéfe, jsou bohužel neopakovatelné -
MACHEATH Proč myslíš, brachu?
JIM Pověst význačného zlodějského předáka, známého dobrodruha, svůdce a světáka vám přece musí přístup k ženám ohromně usnadňovat! A to nemluvím o vašich ostatních předpokladech, jako je například váš šarm a vaše nesporná fyzická krása -
MACHEATH No tak má pověst a můj celkem obstojný vzhled mi opravdu situaci významně usnadňují -
JIM Podívejte se například na mě - jaké můžu mít já při svém vzhledu šance?
JACK A co já? Na tuhle držku nesbalím ani zatoulanýho psa!
JIM Jen se nekasej! Já jsem daleko ošklivější -
JACK Blbost!
MACHEATH Myslím, hoši, že své možnosti zbytečně podceňujete. Jednak to s vámi není zas tak špatné, jednak tyhle věci přeci jen nejsou to nejdůle-
žitější! Jak řekl jeden můj známý mrzák, když ho nechtěli vzít do party, kde jsem začínal: krása není vše!
JIM A co je tedy podle vás, šéfe, pro děvkaře nejdůležitější?
MACHEATH Nejdůležitější je ta zvláštní směsice drzosti, píle, humoru a ukecanosti, kterou se vyznačují takřka všichni, o nichž se říká, že to takzva-
ně umějí s ženskými. Člověk prostě musí mít odvahu, fantazii a vyjadřovací schopnosti -
JIM Podle vás tedy nejsme ani my u ženských apriorně bez šancí?
MACHEATH Vůbec ne! Ostatně máte-li pocit, že jste ošklivý, můžete svou strategii a taktiku v lásce založit na předstírání komplexu méněcennosti: ženské
totiž šíleně rády někomu pomáhají a někoho zachraňují - a čím víc se jim to daří, tím víc dotyčného člověka milují, milujíce skrze něho svou vlastní skvělost, které jim je zachráněný živoucím dokladem -
JIM Domníváte se tedy, že i naši ošklivost lze proměnit

v kapitál?
MACHEATH Samozřejmě! A v jak skvělý!
JIM To je dobré, Jacku, co?
JACK To by se muselo nejdřív vyzkoušet -
JIM Když už jsem u toho vašeho děvkařství, kapitáne, mohl bych se vás zeptat na jednu praktickou věc?
MACHEATH Jen se ptej, brachu!
JIM Čemu dáváte přednost: svádění slušných dívek, nebo stykům s osvědčenými kurtizánami?
MACHEATH Jak kdy, milý příteli, jak kdy -
JIM Mohl byste nám to blíže osvětlit?
MACHEATH No tak podívejte: svádění slušných děvčat má svá výrazná plus, vzrušujícím pocitem nejistoty o konečném výsledku počínaje a okol-
ností, že to je zadarmo, konče. Nevýhodou tu ovšem na druhé straně zase je, že svádění zabírá často moc času, aniž je výsledek předem jistý; že ta děvčata - postrádajíce erotických zkušeností - vás
málokdy dobře uspokojí a že vždy znovu hrozí nebezpečí, že je vaše tlachání natolik okouzlí, že se do vás zamilují a přilepí se vám na paty. S děvkami naopak je domluva rychlá, stud jim nebrání

vyjít vstříc jakémukoliv vašemu rozkošnictví a po věci samé vám neztěžují život svými city či nároky -
JIM I když jsou známy případy, že i děvka -
MACHEATH Ach ano, ano, ale to jsou výjimky, en gros to neplatí -
JIM A co je nevýhodou této cesty?
MACHEATH Především to, že člověk, odkázaný ve svém milostném životě pouze na děvky, záhy citově zplaní -
JIM Nejlepší je tedy, jak se zdá, vhodně kombinovat obě alternativy -
MACHEATH Přesně tak. Přičemž občas lze věc zpestřit ještě alternativou třetí, totiž stykem s vdanými paními -
JIM (k Jackovi) Vidíš, já ti to vždycky říkal! A ty pořád jen: pojďme do bordelu, pojďme do bordelu!
JACK Někde člověk začít musí -
JIM Není vám nepříjemné, šéfe, že svými dotazy zacházíme tak hluboko do světa vaší intimity?
MACHEATH Naopak! Já si vždycky rád v kroužku dobrých přátel poklábosím o ženských!
JIM Pro nás je totiž neobyčejně cenné konfrontovat své zkušenosti s vašimi - viď, Jacku?
JACK No jasně -
MACHEATH Klidně se tedy ptejte -
JIM Zajímala by mě ještě jedna věc: dosud jsme mluvili převážně o tom, jak nejlépe ženské získávat. Neméně důležitou se mi však zdá být otázka, jak se jich potom zbavovat
-
MACHEATH Myslíš těch neodbytných?
JIM Ano. Co vy příkladně s nimi děláte?
MACHEATH Jsou jen dvě možnosti: buď se k takové osobě zachovat

tak sprostě, že jí zbytek hrdosti zabrání dál se o člověka
zajímat, anebo - druhá
možnost - pojmout ji prostě za manželku.
JACK Za manželku? To je dobrý!
JIM Zajímavé, zajímavé. Neznamená to ovšem ohrozit své další
děvkařské perspektivy?
MACHEATH Naopak, milý brachu, naopak! Každý pořádný děvkař je
šťastně ženat a někteří - jako například já - jsou dokonce
šťastně ženati
s několika ženami najednou!
JIM Tomu nerozumím -
MACHEATH To je přece jasné: každá ženská, pokud není už náhodou
vdaná, se chce vdát, a proto se i na vás, jakmile se kolem ní jen
trochu víc to-
číte, ihned začíná dívat jako na svého potenciálního ženicha. Jak
lépe můžete takové nároky pacifikovat, aniž byste byli nuceni
uchylovat se k různým pochybným vytáčkám, než poukazem na
okolnost,
že už ženati bohužel jste? Vaše milenka - právě dík své hluboké
úctě k manželskému stavu - pocítí jakýsi sentimentální respekt ke
štěstí své šťastnější kolegyně a velkodušně se vzdá úmyslu ji
o její štěstí připravit, vynahradíte-li jí to ovšem spikleneckým
ujištěním, že se jí vaše žena zdaleka nevyrovná, a že vlastně
proto od své ženy utíkáte k ní. Může-li zkrátka děvkaři něco
zajistit re-
lativně svobodný prostor k děvkařské aktivitě, pak je to jedině
šťastné manželství. Váš ohled k manželskému štěstí vaší ženy je
totiž v ženském světě - plném iluzí - chápán většinou jako výraz
vaší celkové ohleduplnosti k ženskému pohlaví, a tedy nepřímo i
k té jeho příslušnici, které je - dík osudné náhodě, že jste ji
nepotkal dříve - manželské štěstí po vašem boku odepřeno.
JIM Jacku -
JACK Hm -
JIM To je, co?
JACK Skvěle vymyšlený!
JIM Viď? (K Macheathovi) Netušil jsem, kapitáne, že jste ženat -
MACHEATH V jednom případě jsem dokonce novomanžel!
(Opona padá)
Konec druhého obrazu

TŘETÍ OBRAZ
Na scéně je
opět Peachumova domácnost.
Vše jako v prvním obraze.
Když se ote-
vře opona, jsou na scé-
ně Peachum a Peachumová. Peachumová prostírá
na stole pro tři osoby; Peachum odsunuje stranou
svou účetní knihu, dívá se pátra-
vě na Peachumovou a po chvíli se ozve.
PEACHUM Ty, Liz -

PEACHUMOVÁ (prostírajíc) Hm -
PEACHUM Co jsi chtěla říct tou poznámkou o Polly, že už jako možná naletěla?
PEACHUMOVÁ Nevím proč, Willy, ale mám takové nejasné podezření, že se ti dva tajně vzali -
(Peachumová se vrací k plotně; Peachum radostně vyskočí)
PEACHUM (zvolá) Cože? Ne! No to by bylo skvělé! (Volá za scénu) Polly! Polly!
(Zadními dveřmi vstoupí Polly)
POLLY Ano, tatínku?
PEACHUM Je to pravda, že jste se s Macheathem tajně vzali?
POLLY Říkal jsi přece, že bys to považoval z hlediska svého podniku za vůbec nejlepší řešení -
PEACHUM Tak je to pravda? Jsi pašák, Polly! Mám z tebe radost a upřímně ti blahopřeji! Podařil se ti skutečně husarský kousek! Proč jsi mi o tom neřekla hned?
POLLY Nezlob se, tatínku, ale šlo to všechno tak rychle -
PEACHUM Máš pravdu, šlo to skutečně rychleji, než jsem sám předpokládal. O to důležitější ovšem, milá Polly, je, aby sis nyní, kdy ses stala Macheathovou ženou, jasně uvědomila jednu důležitou věc: že Macheath není jen inteligentní společník, nesporný šarmér a vůbec populární figurka, ale že má i svou druhou, nebezpečnější tvář -
(Peachumová mezitím nalila všem polévku; všichni tři usednou ke stolu; Peachum si zastrčí ubrousek za límec; začnou jíst)
POLLY Jste konkurenti, viď?
PEACHUM Mohli bychom být, Polly, mohli. Kdyby ovšem on systematicky neporušoval všechny základní normy soužití londýnských organizací, které jsem tak dlouho a pracně zaváděl!
POLLY Mackie má prostě jiné metody -
PEACHUM Pěkně děkuju za takové metody!
POLLY Co ti konkrétně udělal?
PEACHUM Milá Polly! Den by nestačil, kdybych ti to měl všechno vyprávět! Znovu a znovu mě připravuje o mé podnikatelské možnosti a o má odbytiště, neštítí se obohacovat se nepokrytě na můj účet, rozeštvává mi soustavně mé lidi a nejlepší z nich mi zákeřně přetahuje k sobě! Jeho cílem je rozvrátit a posléze zlikvidovat můj podnik. To je snad málo?
POLLY Nevěřím, že by byl Mackie takový! Nepodsouváš mu horší úmysly, než ve skutečnosti má?
PEACHUM Tisíckrát jsem se o tom přesvědčil, na každém kroku se o tom přesvědčuji! Je to zhýralec a bezcharakterní cynik! Ostatně proč myslíš, že si tě

vzal! Protože doufá, že tak dostane můj podnik zvolna pod kontrolu a postupně se ho zmocní! Je to od něho chladná vypočítavost! Jenomže tentokrát udeřila kosa na kámen!
POLLY Mackie si mě vzal z lásky, tatínku!
PEACHUM Snad bys mu nevěřila, Polly!
POLLY A vůbec - když máš na něj takový názor, pak vážně nechápu, proč jsi chtěl, abych se s ním seznámila a sblížila!
PEACHUM Protože to je jediná cesta, jak mohu zachránit náš podnik!
POLLY Mým úkolem má tedy být vaše smíření?
PEACHUM Právě naopak, drahá Polly, právě naopak! Počítám s tím, že mě budeš - jako člověk, který mu je teď nejblíž - průběžně informovat o po-
měrech v jeho organizaci, o jeho akcích a plánech - samozřejmě tak, aby o tom on nevěděl - a tím mi umožníš konečně jeho organizaci zlikvidovat, získat její majetek, který beztak má správně náležet mně, a
získat zároveň dostatek důkazů o jeho činnosti, na jejichž základě ho budu moci udat a nechat odsoudit k celoživotní deportaci.
(Polly vzruše-
ně vstane)
POLLY Tatínku! Já přece nezradím svého muže!
PEACHUM Chceš tedy zradit svého otce?
POLLY To taky ne -
PEACHUM Co tedy chceš?
POLLY Chci žít ve šťastném manželství, mít děti, vychovávat je, starat se o domácnost -
(Peachum práskne talířem o zem, vysko-
čí a za-
čne vzru-
še-
ně
přecházet po místnosti)
PEACHUM Ve šťastném manželství! S největším londýnským děvkařem! Vést domácnost! Úhlavnímu nepříteli vlastního otce! A ještě s ním mít
nakonec děti! To se tedy povedlo! Nezbláznila ses náhodou?
PEACHUMOVÁ (ostře k
Peachumovi) Počkej, Willy! (Obrátí se k Polly, uchopí ji za ruku a
váž-
ně se jí podívá do
očí) Polly -
POLLY Ano, matinko?
PEACHUMOVÁ Přiznej se: nezamilovala ses náhodou do toho člověka?
(Polly sklopí zrak; napjatá pauza)
PEACHUM (tiše) Polly - dceruško - viď že to není pravda?
(Polly hledí chvilku zoufale do země, pak se ná-
hle rozpláče,

tě
žce dosedne a ukryje si obli-
čej do dlaní. Peachum na ni chvilku strnule hle-
dí, pak náhle zařve)
Marš od mého stolu! Couro!
(Polly, plačíc a se
svě-
šenou hlavou, odejde zvolna zadními
dveřmi. Pauza; pak se Peachum vrávora-
vě vrátí ke stolu a zhrouce-
ně dosedne.
Opět pauza. Zlome-
ně)
Tak tohle je největší zklamání mého života! Má vlastní dcera!
Taková hanba! Taková potupa! Je konec všemu -
PEACHUMOVÁ Klid, Willy. To se vyřeší -
PEACHUM Jak?
PEACHUMOVÁ Radikálně!
(Opona padá)
Konec třetího obrazu
ČTVRTÝ OBRAZ
Na scéně je
opět zlo-
dějská
krčma.
Vše jako ve druhém obraze.
Když se ote-
vře opona, sedí Macheath, Jim a Jack stále u své-
ho stolu; u druhého stolu spí Opilec; občas se v
místnosti objevuje Šen-
kýř. Macheathe a jeho druhy zastihujeme
při
živém rozhovoru nad vínem.
JIM Poslyšte, šéfe -
MACHEATH Copak, brachu?
JIM Vždyť teď bychom vlastně mohli - prostřednictvím vaší ženy -
získat kontrolu nad celou Peachumovou organizací!
MACHEATH Tak nemluv, Jime. Polly je nevinné dítě, které jsem si
vybral výhradně proto, že mě eroticky vzrušuje a že při svém
způsobu života potře-
buji nutně určité zázemí, totiž aspoň jednu spořádanou domácnost,
kam bych se mohl občas uchýlit. Do svých obchodních záležitostí
odmítám Polly zatahovat!
JIM Promiňte, šéfe -
(Vtom vběhne
dveřmi z ulice udýchaná Polly; Macheath
překvape-
ně vstane)
MACHEATH Kde se tu bereš?
POLLY Macku! Můj drahý - (Padne mu do náru-
čí) Miluješ mě?

MACHEATH Samozřejmě. Co se stalo? Neposadíš se?
(Polly klesne na židli; Macheath se rov-
ně
ž usadí)
To jsou mí přátelé: Jim - Jack - a to je má žena Polly -
JIM Těší mě, paní Macheathová -
JACK Rukulíbám -
MACHEATH Tak povídej: co se děje? Jsi celá vyjevená -
POLLY Hrozná věc, Macku! Musíš okamžitě prchnout -
MACHEATH Proč?
POLLY Naši na tebe chystají léčku, aby tě mohli dostat na
šibenici -
MACHEATH Jak to víš?
POLLY Poslouchala jsem za dveřmi, když to domlouvali -
MACHEATH Správně jsi udělala, že jsi poslouchala. Jakou lest
chystají?
POLLY Nevím, utíkala jsem tě varovat, takže jsem to neslyšela do
konce -
MACHEATH To jsi udělala hloupost. Měla jsi to nejdřív celé
vyslechnout -
POLLY Když já z toho byla tak rozrušená!
MACHEATH A co jim tak najednou přelítlo přes nos?
POLLY Vědí vše!
MACHEATH Co vše?
POLLY Že jsme sví -
MACHEATH To byl přece fotříkův plán!
POLLY Jenomže oni taky vědí, že tě miluji a že tě nikdy nezradím
-
MACHEATH Cože? Jak se to dozvěděli?
POLLY Já jim to řekla -
MACHEATH Do prdele! Pročs jim to, sakra, říkala?
POLLY Otec chtěl, abych ho informovala o všech tvých akcích a
plánech, aby mohl tvou organizaci zničit, připravit tě o majetek
a dostat tě před porotu -
MACHEATH Ale to nám přece bylo jasné od začátku, že mu běží jen
o tohle! Jsi husa, žes mu řekla pravdu!
POLLY Přece jsem mu nemohla slíbit, že tě budu zrazovat!
MACHEATH Proč ne? Slíbit můžeš cokoliv, důležité je, že to pak
nebudeš dělat!
POLLY Když on o tobě mluvil tak ošklivě! Prý sis mě vzal jen
z vypočítavosti, prý ho chceš zničit -
MACHEATH Ach ty svatá prostoto! Měla jsi se vším souhlasit a
všechno mu slíbit, aby měl dojem, že je všechno tak, jak si to
naplánoval. A pak
bys mu prostě nosila falešné zprávy, takové, jaké bych ti pro
něho dal, abychom ho zmátli a postupně dostali do pasti, kterou
chtěl nastražit mně. Kdyby měl k tobě důvěru a myslel, že děláš
všechno tak, jak
chce - nebyl by problém poskytnout mu fingované důkazy tvé
věrnosti - leccos by ti pak dokonce řekl o svých vlastních
plánech a to by mělo zase pro mě ohromnou cenu. Všechno jsi

zkazila! Všechno!
POLLY Nezlob se, Macku, ale přece bych nemohla podvádět tatínka -
MACHEATH Říkáš, že mě miluješ, a přitom bys klidně koukala na to, jak mě chtějí zničit? Podivná láska!
POLLY Macku! Macku? Udělám, co budeš chtít!
MACHEATH Už je pozdě, Polly -
POLLY (rozpláče se) Já nechci žít -
MACHEATH Nech toho bulení, víš, že to nesnáším!
JACK Měl byste se zdekovat, šéfe -
POLLY (tiše) Můžu s tebou?
MACHEATH To nejde -
POLLY Co mám tedy dělat?
MACHEATH Pěkně se vrátíš domů, odprosíš fotříka, řekneš, že jsi prohlédla a poznala, co jsem zač, a slíbíš mu, že se budeš řídit nadále jen jeho radami a pokyny, protože ses přesvědčila, že měl pravdu a že to s tebou myslí dobře. Co bude dál, uvidíme -
POLLY Pokusím se o to, Macku - (Polly rozpačitě vstane a zamíří zvolna ke dveřím. Náhle se zarazí a obrátí se k Macheathovi) Miluješ mě?
MACHEATH Samozřejmě -
POLLY A zůstaneš mi věrný?
MACHEATH To víš, že jo -
POLLY Navždy?
MACHEATH Navždy -
POLLY Budu na tebe čekat a myslet jen na tebe!
MACHEATH Fajn. Tak zatím pá -
(Polly odejde dveřmi na ulici)
Tohle mi ještě scházelo! Mládenci, jdem! (Volá za scénu) Šenkýři!
(Z kuchyně se vynoří Šenkýř; Macheath mu hodí minci; Šenkýř ji zachytí a opět zmizí v kuchyni; Macheath, Jim a Jack jdou po schodech ke dveřím na ulici, ve dveřích se však potkají s přicházející Jenny. Jakmile Jenny spatří Macheathe, zarazí se a usměje se na něho. Macheath se překvapeně zastaví a hledí se zájmem na Jenny; ona sejde dolů; Macheath jde zvolna zpět za ní; Jim a Jack stojí rozpa-

či-
tě u dve-
ří a hledí na Macheathe)
(K Jenny) Promiňte, slečno, ale neznáme se odněkud?
JENNY Vy se na mne pamatujete?
MACHEATH Ano, jistě. Nevím jen v tuto chvíli, kam vás zařadit. Nepracujete náhodou v salonu paní Diany?
JENNY Ne -
MACHEATH Odkud se tedy známe?
JENNY Chcete slyšet pravdu?
MACHEATH Ovšem!
JENNY Před pěti lety jste mě připravil o poctivost -
MACHEATH Opravdu? A zlobíte se moc?
JIM (nesměle) Šéfe -
MACHEATH (k Jimovi a Jackovi) Jděte napřed, mládenci! Sejdeme se - víte kde!
(Jim a Jack na sebe rozpači-
tě pohlédnou, pokr-
čí rameny a odejdou)
JENNY Už jsem se s vaší zradou vyrovnala -
MACHEATH Já vás i zradil?
JENNY Ano. Sliboval jste mi lásku, ale když jste dosáhl svého, tak jste mne opustil -
MACHEATH To jsem skutečně udělal? Ach to mě mrzí!
JENNY Byla to moje chyba: neměla jsem vám věřit!
MACHEATH Ale stejně nechápu, jak jsem to mohl udělat: opustit tak krásnou dívku! Nebyla jste tehdy ošklivější?
JENNY To byste měl posoudit spíš vy -
MACHEATH Vy jste mě asi milovala, co?
JENNY Moc -
MACHEATH Je to koneckonců pochopitelné: byl jsem váš první -
JENNY A poslední -
MACHEATH Co? Vy žertujete!
JENNY Vím, že je to absurdní, ale zůstala jsem vám dodnes věrná. Ne z lásky, ta už dávno vyprchala -
MACHEATH Proč tedy?
JENNY To by bylo dlouhé vysvětlování -
MACHEATH Trauma?
JENNY Něco na ten způsob -
MACHEATH Takže jsem vás vlastně připravil o pět let života. Ještěže jsme se potkali -
JENNY Proč?
MACHEATH Protože mi to dává naději, že budu moci aspoň částečně odčinit to, co jsem způsobil. Kdo jiný by vás měl vrátit životu než ten, jehož vi-
nou jste z něj byla tak dlouho vyřazena? Jak se jmenujete?
JENNY Jenny -
MACHEATH (uchopí ji za ruku a
přitáhne k so-
bě) Jenny!
JENNY Macku! Prosím tě, ne! Ne! Ne -

(Macheath ji obejme a začne líbat; ona se chvil-
ku vzpírá; brzy se však její obrana pro-
mění ve vá-
še
ň; divoce se objímají a líbají. Pak náhle Jenny
zvolá)
Pomóc!
(Do krčmy oka-
mži-
tě vtrhnou zvenku Ser-
žant a
tři Bi-
řici; z kuchy-
ně se vyno-
ří
Šen-
kýř; Macheath se pokou-
ší vyprostit z objetí; Jenny ho
však
kře-
čovi-
tě svírá)
SERŽANT Co se tu děje?
JENNY Chtěl mě znásilnit!
SERŽANT (k Macheathovi) Jménem Jeho Veličenstva krále vás
zatýkám, pane. Cokoli od této chvíle řeknete, může být použito
proti vám!
JENNY (vykřikne) Ach!
(Jenny pustí Macheathe a vyčerpa-
ně klesne na
židli; Bi-
řici na pokyn Ser-
žanta
přisko-
čí k Macheathovi a zkroutí mu ruce za záda)
MACHEATH (k Jenny) Že se nestydíš, ty děvko!
(Seržant a Bi-
řici odvedou Macheathe
dveřmi na ulici;
Šen-
kýř pokýve
váž-
ně hlavou a zmizí v kuchyni; Jenny stále nehnu-
tě sedí a ne-
přítom-
ně hledí
před sebe. Po chvilce se náhle probere Opilec,
vrávoravě vstane a zvolá)
OPILEC Ať žije svoboda tisku!
(Opona padá)
Konec čtvrtého obrazu

PÁTÝ OBRAZ
Na scéně je kance-
lář
věznice. Vzadu jsou dve-
ře na chodbu; vlevo dve-
ře do
věznice, opa-
třené velkou závorou a zámkem.
Vpředu vlevo je velký
stůl s
křeslem; vpravo je men-
ší stolek s
židlí, na stolku je kala-
mář a brko. Mimo jednu
či
dvě dal-
ší
židle tu je
ješ-
tě police s
různými zákoníky, spisy a kartotékami; na zadní
zdi visí portréty krále a královny a vě-
zeňský
řád; v rohu je velký prádelní
koš plný oko-
vů a pout.
Když se ote-
vře opona, probíhají formality spojené s
přijetím Macheathe do
vězení. Macheath stojí upro-
střed místnosti s rukama svázanýma provazem; u
něho stojí Harold, který mu vyjímá jednotlivé
věci z kapes, prohlí-
ží je, hlásí Johnovi a pak ukládá do truhly, kterou
má vedle sebe. John sedí u stolku a pořizuje se-
znam odňatých
věcí podle Haroldova diktátu. Macheath celé zále-
žitosti ne-
věnuje valnou pozornost, ne-
boť je zabrán do hovoru s Lockitem, pohodl-
ně uvelebeným v
křesle za velkým stolem.
HAROLD Kapesní nůž -
LOCKIT Pokud vím, Mackie, jste známým znalcem zákonů. Nepochybně je vám tedy známo, co je za veřejné znásilnění nezletilé dívky -
MACHEATH Provaz.
LOCKIT Přesně tak!
HAROLD Jedna dámská náušnice -
MACHEATH Jenomže já nikoho neznásilnil -
LOCKIT Máte na to svědky?
MACHEATH Dokazuje se vina!

LOCKIT Vaši vinu dosvědčí porotě pět svědků -
HAROLD Motouz konopný asi osm stop dlouhý -
MACHEATH Podle sedmého paragrafu zákona číslo patnáct sbírky z roku 1531 je svědectví biřiců nepřípustné -
LOCKIT Však to taky nebyli biřici!
HAROLD Pilník -
MACHEATH A kdo to tedy byl?
LOCKIT Vězni.
MACHEATH To má být vtip?
LOCKIT Já nežertuji, Mackie. Byli to vězni přestrojení za biřice. Udělali mi to za nedělní vycházku -
HAROLD Turecký nůž -
MACHEATH Z toho můžete mít ovšem pěkný průser!
LOCKIT Platnost jejich výpovědi to neovlivní -
MACHEATH Prozradí to ale, že jste celou věc zinscenoval -
HAROLD Jeden dámský kapesník promočený -
LOCKIT Mýlíte se, Mackie: prokážu, že mám málo biřiců a že si občas takhle vypomáhám - zdůrazním přitom výchovný efekt, který tahle praxe pro naše vězně
má -
HAROLD Skoba -
MACHEATH Chcete tím říct, že jsem v pasti?
LOCKIT Mám ten dojem -
HAROLD Šroubek -
JOHN Do dřeva?
HAROLD Jo -
MACHEATH Je to od vás pěkná perfidnost, Lockite! Co vám za to Peachum dal?
LOCKIT No dovolte? Jak se opovažujete mě z něčeho takového podezírat? Ostatně vůbec nevím, že máte nějaké třenice s tím starým lišákem, na kterého co nevidět
také dojde!
HAROLD Nůž ozdobný vyskakovací -
MACHEATH Proč jste to tedy udělal?
LOCKIT Mám vaši organizaci na mušce už dlouho - tamhle je evidence všech vašich akcí - znám přesně váš styl. Jediné, co bohužel nemám, jsou důkazy -
HAROLD Tři dopisy erotického obsahu -
LOCKIT Takže jsem na to prostě musel jinak, rozumíte?
MACHEATH Nezákonně!
HAROLD Kolečko ozubené malé -
LOCKIT Mé svědomí je čisté. Zbavit Londýn takového postrachu, jakým jste vy - to je velká služba společnosti, ať už se to udělá jakkoli. Vlastně se nestane nic ji-
ného, než že trest, který zasluhujete, zdůvodní porota jiným proviněním, než by správně měla -
HAROLD Jeden dámský podvazek natržený -
MACHEATH Poslyšte, Lockite -
LOCKIT Hm?
MACHEATH Vy mě chcete vážně poslat na šibenici?
LOCKIT Ovšem -

HAROLD Souprava paklíčů -
MACHEATH Možná bychom se ještě mohli nějak dohodnout -
LOCKIT Co navrhujete?
MACHEATH Dva tisíce -
HAROLD Zámečnická svorka s přírubou -
LOCKIT Nejste trochu drzý?
MACHEATH Tak tři -
HAROLD Hasák -
LOCKIT Natolik byste mě už mohl znát, abyste věděl, že mě vaše špinavé peníze nezajímají!
MACHEATH Pak ovšem nechápu, proč se se mnou ještě bavíte -
HAROLD Uschlá kopretina -
LOCKIT Mám takový zvyk, že i těm největším darebákům dávám do poslední chvíle šanci k nápravě!
(Macheathovy kapsy jsou už prázdné; Harold udělá poslední letmou kontrolu)
JOHN Všechno?
HAROLD Zdá se -
MACHEATH Jestli chcete, slíbím vám, že už toho nechám -
LOCKIT Tak snadno z toho nevyváznete! To by přece dovedl každý: nahrabat si jmění, a pak toho nechat a užívat si. Jenomže tomu já neříkám náprava -
JOHN (k Macheathovi) Tuhle mi to podepíšete, jo?
(Macheath jde k Johnovi, letmo přehlédne soupis, pak si vezme brko a soupis - s obtížemi, způsobovanými svázanýma rukama - podepíše. John si podepsaný soupis vezme, spokojeně na něj fouká, pak ho uloží mezi své spisy a vyjme z nich jiný papír)
HAROLD (k Macheathovi) Ukažte jazyk!
(Macheath vyplázne na Harolda jazyk; Harold si ho prohlédne a pak hlásí Johnovi)
Středně vlhký, narudlý -
MACHEATH A čemu tedy říkáte náprava?
LOCKIT Své zločiny můžete odčinit jedině aktivním bojem proti zločinnosti!
MACHEATH No promiňte, copak mám k něčemu takovému kvalifikaci?
LOCKIT Budete se divit, Mackie, ale málokdo má k tomu takovou kvalifikaci jako vy!
MACHEATH Tomu tedy nerozumím -
(Harold si mezitím stoupl na truhlu s věcmi a začal se pozorně probírat v Macheathových vlasech)
LOCKIT Vysvětlím vám to: já sice jsem s podsvětím v každodenním intimním styku, přesto však jsem a vždycky pochopitelně zůstanu jaksi vně. Můj boj za pořádek a právo by mi přitom velice usnadnilo, kdybych měl zároveň také nějakou oporu uvnitř, jestli mi rozumíte. Potřeboval bych zkrátka člověka, který se těší absolutní důvěře a úctě celého podsvětí. Chápete, jak to

myslím?
HAROLD (slézá z truhly) Hmyz žádný -
JOHN (zapisuje) A teď výšku, prosím tě -
(Harold se postaví za Macheathe zády k jeho zá-
dům, na-
přímí se a porovnává svou
výšku s jeho)
MACHEATH Nezlobte se, Lockite, ale neúplatnost je zřejmě jedna z mála našich společných vlastností. Než to, tak radši šibenici!
LOCKIT Nezdá se vám, že je jistý rozdíl mezi úplatkem, který bere muž zákona z rukou zločince, a příležitostí k nápravě, kterou bere zločinec z rukou muže zákona? Nechápu, jak to můžete srovnávat!
HAROLD Sedm a půl stopy -
JOHN (zapisuje) A váha?
(Harold uchopí zezadu Macheathe kolem pasu a s vy-
pětím ho nadzvedne)
MACHEATH (pateticky,
leč ve vzduchu) Zrada zůstane vždycky zradou!
HAROLD (pustí Macheathe) Sto padesát liber -
JOHN Díky, Harolde -
HAROLD Všechno?
JOHN Jo -
(John srovnává a uklízí své papíry; Harold rozvá-
že Macheathovi ruce a
přitáhne k
němu
koš s pouty)
HAROLD Vyberte si -
(Macheath poklekne ke koši a za-
čne si znalecky prohlí-
žet a zkou-
šet
různá pouta)
LOCKIT Zřejmě si chcete, Mackie, hrát na hrdinu. No dobrá - bránit vám v tom nebudu. Ale obdivovat vás také nebudu: skutečné hrdinství by podle mě bylo, kdyby-
ste se rozhodl zúčtovat se svou minulostí a dát se do služeb dobré věci! To, co chcete udělat, je jen prázdné gesto, které zůstane nepochopeno, kterým nikomu nepomůžete a které leda způsobí bolest několika vašim
blízkým. Bude to typicky zbytečná smrt.
MACHEATH Má čest je mi milejší než můj život! (Ukazuje Haroldovi pouta, která si vybral) Tyhle -
HAROLD To je první třída -
MACHEATH No a?
HAROLD Stojí to pět pencí denně -
MACHEATH Pěkná zlodějna!
(Harold vybraná pouta nasazuje Macheathovi na ruce)
JOHN Je to náš jediný vedlejší výdělek!
LOCKIT No nic, Mackie, dělejte, co umíte! Jak si kdo ustele, tak

si lehne! Kdybyste si to náhodou během těch několika dnů, co vám ještě zbývá, rozmyslel, jsem vám k
dispozici.
HAROLD Na samotku, šéfe?
LOCKIT Samozřejmě!
(Harold odemkne levé dveře a odvede jimi Macheathe do věznice. John vrátí
koš s pouty na
původní místo, vezme truhlu s
věcmi a odejde zadními
dveřmi. Krátce nato na
ně
někdo zaklepe.)
(Zvolá) Dále!
(Zadními dveřmi vstoupí Peachum a jde s
úsměvem k Lockitovi; podávají si ruce)
PEACHUM Tak prý už ho máš, Bille!
LOCKIT Cela číslo šest, jestli ho chceš navštívit -
PEACHUM (se smíchem) Nemám zájem -
(Peachum se domácky usadí na jedné z židlí. Levými dveřmi se vrátí Harold, dveře za sebou zamkne a odejde zadními
dveřmi)
Moc ti děkuju, Bille, za sebe i za Liz. Udělal jsi pro nás mnoho
-
LOCKIT Něco ti řeknu, Willy: to bylo naposled! Příště si své rodinné problémy řeš laskavě bez mé služební asistence!
PEACHUM Stalo se něco?
LOCKIT Nic. Ale nerad takové věci dělám. Zatraceně nerad!
PEACHUM Buď rád, že ho máš pod zámkem! Anebo nemá snad na svědomí několik nejhorších loupeží, které Londýn v poslední době zažil?
LOCKIT Právě proto jsem chtěl počkat, až věc dozraje, chytit ho pak s celou bandou a udělat z toho monstrák, který by nahnal hrůzu celému podsvětí. Ale takhle! Jeho
lidi se nám rozptýlí po podsvětí, posílí různé menší organizace, budou soukromničit - a my budem tam, kde jsme byli. A z něho nakonec ještě uděláme romantickou oběť ženské proradnosti!
PEACHUM Bille, vždyť já dělal, co jsem mohl: vlastní dceru jsem mu podstrčil - jen abychom získali maximum důkazů! Halt to nevyšlo, no -
LOCKIT Nezlob se, Willy, ale to se dalo čekat, že to takhle dopadne: víš přece, jak to Mackie s ženskými umí! Kdyby ses jen byl se mnou poradil! Stejně mi není
pořád docela jasné, proč ses do tak nebezpečné akce pouštěl na vlastní pěst -
PEACHUM Bille, chceš tím snad říct, že -
LOCKIT Chci jen říct, že v jiných případech jsi pracoval opatrněji -
PEACHUM I tomu nejvěrnějšímu služebníku zákona se občas něco nepovede!

LOCKIT Nechme toho, Willy, teď už je to stejně jedno. Nevíš náhodou, kdo udělal ty hodinky vévody z Glostru?
PEACHUM Páni, tak ono se to tomu člověku povedlo!
LOCKIT Ty víš, kdo to byl?
PEACHUM Zadal jsem to jednomu chlapíkovi jako úkol k přijímací zkoušce -
LOCKIT Tak to ti tedy pěkně děkuji! Víš, jak vévoda zuří? A vůbec: jak to že přijímáš nové lidi?
PEACHUM Když on byl tak neodbytný -
LOCKIT Willy! Když jsi tu organizaci dával dohromady, domluvili jsme se přece jasně, že nikdy nepřesáhne dimenze odpovídající úkolu, který má plnit, totiž získávat
ti a udržovat důvěru podsvětí. Navzdory tomu jsi ji už několikrát významně rozšířil! Jaký to má smysl? Vždyť jestli to tak půjde dál, brzo to přestane být zeď pro naši práci a stane se z toho objektiv-
ně nebezpečná záležitost, která ponese nakonec společnosti víc škody než užitku!
PEACHUM Křivdíš mi, Bille, rok jsem už nikoho nevzal!
LOCKIT Kdo to byl?
PEACHUM Nemůžeš to přišít někomu jinému? Když ho teď sebereš, tak mě tím prozradíš -
LOCKIT Ach bože, já mám s tebou trápení!
(Pauza)
PEACHUM Ty, Bille -
LOCKIT Hm?
PEACHUM Myslíš, že by měla tvá Mary radost z perlového náhrdelníku?
LOCKIT Willy! Co to má zase znamenat! Pokud vím, máš mi předávat všechen čistý zisk pro městskou pokladnu!
PEACHUM Myslel jsem, že by se mohla udělat taková menší výjimka - je to skutečně krásná věcička -
LOCKIT Já ti dám - krásná věcička! Jak tě může něco takového napadnout? Uvědomuješ si vůbec, s čím si zahráváš? Chceš snad, abychom se z bojovníků
proti zločinnosti stali nakonec sami zločinci?
PEACHUM Bille! Můj poslední kapsář si vydělá za den víc, než ty tady dostaneš za celý měsíc! Považuješ to snad za spravedlivé?
LOCKIT Nevím jak ty, Willy, ale já dobře věděl - když jsem se na tohle řemeslo dával - že mě čeká jen nevděk!
PEACHUM Zase mi podsouváš nějaké postranní úmysly? Jsi ke mně nespravedlivý, Bille! Copak ty si vážně neuvědomuješ, že jestli se dá všechno na
světě dělat z pouhé touhy po zisku, pak moje práce nikoli?
LOCKIT Nechtěl jsem tě urazit - máš to s sebou?
(Peachum vytáhne ihned z kapsy náhrdelník a podá ho Lockitovi; ten si ho znalecky prohlí-
ží)
Nádhera!
PEACHUM Viď?
LOCKIT (zastrkuje náhrdelník do kapsy) Tak teda díky -

(Opona padá)
Konec pátého obrazu
ŠESTÝ OBRAZ
Na scéně je
vě-
zeňská cela. Vzadu je za-
mří-
žované okno, u pravé zdi je kavalec, proti
němu malý stolek, sedátko a masivní dve-
ře se
špehýrkou.
Když se ote-
vře opona, le-
ží Macheath - se spoutanýma rukama - na kaval-
ci. Vtom zarachotí ve dveřích
klíč a Macheath rychle vstane; do cely vstoupí Ha-
rold.
HAROLD Máte tu návštěvu, kapitáne -
MACHEATH Já?
(Do cely vstoupí Lucy; Harold odejde a zabouchne dve-
ře)
(Zvolá) Lucy!
(Lucy přistoupí k Macheathovi a vlepí mu do
tváře po-
líček)
Co se stalo?
LUCY Kdes byl?
MACHEATH Kdy jako?
LUCY Ty se ještě ptáš? Od svatby jsem tě neviděla - a je to už
přes rok! Co si vlastně myslíš? Manželství není žádný holubník!
MACHEATH Všechno ti vysvětlím, Lucy -
LUCY To jsem tedy zvědavá!
MACHEATH Nevyhledával jsem tě kvůli tobě -
LUCY Kvůli mně? Jak to - kvůli mně?
MACHEATH Nechtěl jsem tě uvádět do nebezpečí - víš, co by z toho
bylo, kdyby se fotřík dozvěděl, že jsme se vzali?
LUCY Proč neřekneš rovnou, že jsem tě omrzela!
MACHEATH To je nesmysl. Naopak -
LUCY Kdybys o mne opravdu stál, vždycky by sis našel způsob, jak
se se mnou setkat! Proč sis mě vlastně bral? No řekni - proč?
MACHEATH Měl jsem svůj plán: chtěl jsem si v tichosti vydělat
větší jmění, abychom se pak mohli odstěhovat na venkov a tam
spolu šťastně žít -
LUCY Ty kecko!
MACHEATH Fakt, Lucy! Dokonce už k tomu málem došlo!
LUCY Ničeho jsem si nevšimla -
MACHEATH To jmění už skoro mám. Kdyby na mě tvůj fotřík
nenastražil tuhle zákeřnou lest, která mě má dostat na šibenici,
mohli jsme už za pár
dní odjet!
LUCY Tobě hrozí šibenice?

MACHEATH Podle tvého fotříka s tím mám už najisto počítat. Bůhví co proti mně má! Původně jsem si myslel, že se nějakým způsobem dozvěděl
o našem chystaném odjezdu -
LUCY Jak by se o tom mohl dozvědět, když o tom nevím ani já?
MACHEATH Lucy, je to strašné, ale naše štěstí bylo zmařeno těsně před okamžikem, kdy mělo vypuknout!
LUCY Nevěřím ti -
MACHEATH Musíš mi věřit, Lucy! Je to celé jen soustava nešťastných nedorozumění! Kdybys věděla, co jsem se na tebe namyslel! Denně jsem si v
duchu představoval takový menší venkovský zámek z červených cihel, porostlý břečťanem a obklopený zelenými loukami a bukovými háji, a nás dva, jak v něm spolu hospodaříme, jak se honíme po těch loukách
s chrty, projíždíme se na koních, lovíme vzácnou zvěř, koupeme se v nedaleké říčce, chodíme na houby, vaříme si staroanglická jídla, pořádáme večírky pro okolní venkovskou šlechtu, pěstujeme slunečnice -
a jak potom večer sedáme u velkého renesančního krbu, hledíme do ohně, vyprávíme si o svém dětství, čteme spolu staré knihy ze zámecké knihovny, popíjíme medovinu - a pak lehce opojeni - odcházíme do
zámecké ložnice - oknem tam proudí voňavý letní vzduch, z luk tam doléhá hlas tisíců cikád a z nebe tam dopadá bledé světlo milionů hvězd - a my se omámeně svlékáme a uléháme spolu do velké gotické postele s nebesy, a tam se nejprve hrozně dlouho něžně líbeme a pak se milujeme a milujeme - naše horká opálená těla se proplétají v divokých milostných křečích - a pak konečně - mnohonásobně šťastni
a sladce vysíleni usínáme - aby nás druhý den ráno probudilo jiskřivé letní slunce, zpěv ptáků a komorník, nesoucí nám šunku s vejci a kakao -
LUCY (zvolá) Dost, Macku! (Lucy se s plá-
čem zhroutí na sedátko.
Štkajíc) Všechno je ztraceno! Všechno!
(Macheath přistoupí k Lucy a uchopí svýma
spoutanýma rukama její ruku)
MACHEATH Nic není ztraceno, Lucy -
LUCY (překvape-
ně k
němu vzhlédne) Jak to?
MACHEATH Všechno to ještě můžeme prožít - a mnoho dalších krásných věcí - záleží jen na tobě!
LUCY Ach, Macku, co pro to můžu udělat?
MACHEATH Sehnat mi pilku na železo -
(Opona padá)
Konec šestého obrazu
SEDMÝ OBRAZ
Na scéně je
opět Peachumova domácnost.

Vše jako obvykle.
Když se ote-
vře opona, jsou na scé-
ně Peachum a Peachumová. Peachum má na so-
bě
župan, sedí u stolu a zapisuje cosi do velké
účetní knihy; Peachumová v zá-
stě-
ře se pohybuje kolem plotny a va-
ří
oběd. Po chvíli Peachum
přeru-
ší svou práci, zamyslí se a pak se ozve.
PEACHUM Ty, Liz -
PEACHUMOVÁ (aniž se
otočí) Co je?
PEACHUM Myslíš, že to byl dobrý nápad?
PEACHUMOVÁ Co?
PEACHUM Řešit to s tím Macheathem tak radikálně -
PEACHUMOVÁ Neměli jsme jinou možnost, Willy -
PEACHUM A co Polly? Už to ví?
PEACHUMOVÁ Ne. Proč?
PEACHUM Aby si něco neudělala -
PEACHUMOVÁ Prosím tě -
(Vtom někdo zaklepe na pravé dve-
ře. Peachum rychle zabouchne svou knihu a
ukryje ji do zásuvky)
PEACHUM (zvolá) Dále!
(Pravými dveřmi vstoupí Filch)
Á, kolega Filch! Už vás čekáme! Musím vám blahopřát, příteli!
(Filch vyndá z kapsy zlaté hodinky a hodí je na
stůl; Peachum je ihned uchopí a znalecky pro-
hlíží)
PEACHUMOVÁ Jste hrdinou dne, pane Filchi!
PEACHUM Jsou to ony, samozřejmě! (Str-
čí si hodinky do kapsy) Provedl jste to perfektně! Gloster i
Lockit zuří!
PEACHUMOVÁ Upřímně řečeno, nevěřili jsme příliš, že se vám to
podaří -
PEACHUM Ale byla to skvělá práce! Stanete se jedním z pilířů mé
organizace!
(Pauza; Filch hledí zachmuře-
ně do ze-
mě; Peachum a Peachumová jsou v rozpacích)
Co je s vámi, Filchi? Vy nemáte radost?
(Pauza; pak Filch náhle vzhlédne k Peachumovi)
FILCH Pane Peachume -
PEACHUM Ano?
FILCH Můžu se vás na něco zeptat?
PEACHUM Zajisté -
FILCH Nevíte náhodou, kdo dostal kapitána Macheathe do vězení?

PEACHUM (nejistě) To nevím -
FILCH Ale já to vím!
PEACHUM A kdo to tedy byl?
FILCH Vy!
PEACHUM Já? No dovolte! Co je to za nesmysl? Kde jste to vzal?
FILCH Říkal to sám kapitán -
PEACHUM Jak to mohl říkat, když je ve vězení?
FILCH Dnes v noci se mu podařilo utéct -
PEACHUMOVÁ Co?
PEACHUM Tomu nevěřím!
FILCH Pomohla mu prý Lockitova dcera -
PEACHUM (vybuchne) Já věděl, že z toho bude průser!
PEACHUMOVÁ Klid, Willy -
PEACHUM Ty mlč, je to tvá vina!
PEACHUMOVÁ Ještě to nakonec sveď na mě! Je to hanebná pomluva, pane Filchi, kterou si Macheath vymyslel proto, aby nás zničil!
FILCH Jenomže on má svědky na to, že ho krátce před zatčením byla vaše dcera varovat!
PEACHUM (zvolá) Já tu holku přerazím!
FILCH (slavnostně) Pane Peachume, pohrdám vámi!
(Peachum hledí okamžik vztekle na Filche, pak se ušklíbne a rezignovaně se ozve)
PEACHUM Dobrá, Filchi, řeknu vám tedy pravdu: Macheathe jsem skutečně dostal do kriminálu já. Kdybych to byl neudělal, dostal by tam totiž on mě, takže to bylo vlastně v sebeobraně. Stačí vám to?
(Filch sklopí pohled a chvilku hledí zamyšleně do zeměmě. Pak se náhle obrátí na Peachuma)
FILCH Víte, pane Peachume, možná vám to připadne hloupé, ale vy jste byl pro mě vždycky jakýmsi ztělesněním všech klasických zásad londýnského podsvětí - symbolem hrdosti našeho stavu - typem charakterního zlodějského předáka staré školy - se smyslem pro fair play - stavovskou solidaritu - který by raději obětoval sám sebe, než by zradil svého kolegu a vydal ho policii.
Umíte si představit, jaké zklamání jste mi nyní způsobil? Můj poslední velký ideál padl - všechno byla jen iluze, sebeklam, omyl! Můj svět se hroutí -
PEACHUM Ne mou vinou, Filchi -
FILCH A čí tedy?
PEACHUM Vaší!
FILCH Jak to?
PEACHUM Žijete ve věži ze slonové kosti!
FILCH Chcete tím říct, že nemám kontakt se životem, já, který strávím většinu dne na ulici?
PEACHUM V drobném snad kradete dobře, ale o podmínkách podnikání ve velkém nemáte - nezlobte se - ani ponětí. Jinak byste musel vědět, že bez takové či

onaké spolupráce s policií se dnes šéf žádné větší organizace prostě neobejde. Moc byste se divil, pane, kdo všechno z našich kruhů je u pana Lockita každodenním hostem!
FILCH Tohle já prostě nechápu!
PEACHUM Myslíte si, že by má organizace tak skvěle prosperovala, kdybych jí nedělal svou spoluprací s policií zeď? Nebuďte bláhový! A to nemluvím o
tom, kolik důležitých informací jsem už touto cestou získal, kolika lidem jsem pomohl, kolik zdánlivě ztracených případů jsem zachránil! No řekni, Liz!
PEACHUMOVÁ Samozřejmě!
FILCH Čím jste ale tyto své úspěchy musel zaplatit - to už neříkáte!
PEACHUM Zadarmo to přirozeně nebylo, tak hloupá policie zase není. Důležité u této hry je pouze to, aby zisk vždycky pokud možno převyšoval ztráty -
FILCH Nezlobte se, ale takové čachrování s nepřítelem se mi hnusí!
PEACHUM Čachrování? Snad. Jenomže někdo, milý pane, tuhle nevděčnou práci dělat musí: kdoví jak by to s podsvětím vypadalo, kdyby takoví jako já
denně nedávali v sázku svou čest udržováním styků, za něž se pravděpodobně nikdy nedočkají uznání! Myslíte, že byste si mohl tak klidně chodit po městě, krást hodinky vévodů, chlubit se svýma čistýma
ručičkama a pronášet své zjednodušující mravokárné soudy? Víte, být hezky někde v závětří a pěstovat si tam své krásné zásady - to je hrozně snadné! Ale jaký to má smysl? Jediný: uspokojovat samolibost těch, kdo to dělají! Skutečnými hrdiny podsvětí dnes jsou docela jiní lidé - ti, kteří sice nevytrubují neustále svou věrnost ryzí zlodějské morálce, kteří však svou drobnou, neokázalou a riskantní prací v nebezpečném pásmu na pomezí podsvětí a policie reálně prospívají našim objektivním zájmům a neváhajíce špinit si ruce oním - jak říkáte - čachrováním, centimetr po centimetru rozšiřují okruh našich možností, upevňují naši bezpečnost, přinášejí nám životně důležité informace a pomalu, nenápadně, bez nároků na slávu posouvají vývoj kupředu! Éra romantických lupičů středověku, milý pane, už dávno pominula - svět se změnil - platí už dávno jiná měřítka, a kdo to nechápe, ten nechápe nic! Jste ještě mladý, Filchi, máte své ideály, já to chápu, a jste mi dokonce - přesto, co
jste mi řekl - docela sympatický. Ale právě proto vám radím: zbavte se iluzí, dokud je ještě čas! Sneste se ze svých výšin na zem - pozorujte svět kolem sebe - snažte se ho pochopit - vymaňte se ze zajetí svých
abstraktních zásad! Je to ve vašem vlastním zájmu!
FILCH Možná se vám jevím jako podivín, pane Peachume, ale než krást pod ochranou policie - to radši poctivou práci!
PEACHUM Půjdete tedy do tiskárny?

FILCH Ano.
PEACHUM Inu jak si kdo ustele, tak si lehne! Jedno vám ale řeknu: budete litovat a ještě si na mě vzpomenete! Buďte zdráv!
FILCH Sbohem! (Filch odejde pravými dveřmi)
PEACHUM Chápeš to? Čert mi byl toho chlapa dlužen! Teď bude chodit po Londýně a všude vykládat, že jsem se mu přiznal ke spolupráci s policií!
PEACHUMOVÁ Klid, Willy. To se vyřeší -
PEACHUM Jak?
PEACHUMOVÁ Radikálně -
(Opona padá)
Konec sedmého obrazu
Přestávka

OSMÝ OBRAZ
Na scéně je Dianin salon. Je to prostorná místnost, jejíž zařízení usiluje o zdání přepychu. Napravo vpředu jsou hlavní dveře; další dvoje dveře jsou vzadu; nalevo jsou čtvrté dveře a napravo je ještě schodiště, vedoucí kamsi nahoru. V popředí stojí velký psací stůl, za ním křeslo a skříňka s klíči, před ním malý taburet - to vše poněkud připomíná hotelovou recepci. V pozadí je stolek, obklopený několika křesly.
Když se otevře opona, sedí za psacím stolem Diana a rozmlouvá s Jimem, sedícím ve svátečním obleku a s květinou v klopě proti ní na taburetu. V zadních křeslech sedí Betty a Vicky - první plete punčochu a druhá si čte.
DIANA Můj salon není velký - v Londýně jsou zajisté větší

podniky - ale já to záměrně nechci příliš rozšiřovat: zastávám totiž názor, že služby tohoto druhu nelze poskytovat na běžícím pásu, a příčí se mi ty velké anonymní kolosy, které celou věc mechanizují a odlidšťují, snižujíce ji na úroveň jakési konzumní záležitosti. No řekněte sám - copak se dá z něčeho tak hluboce individuálního, jako je láska, dělat předmět masové spotřeby?

JIM Absolutně s vámi souhlasím, madam! Také se mi protiví všechno, čím moderní doba odcizuje člověka!

DIANA No vidíte! A právě proto se snažím zachovat svému salonu jeho tak říkajíc rodinný ráz, udržet si nevelký, ale stálý okruh zákazníků, a usilovat o to, aby vztahy mezi mými děvčaty a zákazníky nebyly jen obchodní, ale především lidské.

JIM To je neobyčejně podnětné, madam! Jsem přesvědčen, že vaši zákazníci jsou vám za tuto koncepci upřímně vděčni!

DIANA Ano, jsou. A teď by snad už bylo namístě, abychom přistoupili k výběru vaší dnešní partnerky. Souhlasíte?

JIM Samozřejmě -

DIANA V tom případě se nejdřív podíváme, zda by nepřicházela v úvahu některá z dam, které jsou zrovna volné - abyste eventuálně nemusel čekat. Nuže - (Ukáže na Betty) Toto je naše Betty - (K Betty) Betty, pojď se ukázat pánovi!

(Betty odloží své pletení, jde do popředí, kde se začne před Jimem otáčet a různě pózovat)

Betty přitahuje naše zákazníky především jakousi elementární živočišností, zbavující je případného ostychu a s tím spojených komplikací, pokud jde o mobilizaci jejich mužné síly, jestli mi dobře rozumíte -

JIM Myslím, že vám rozumím -

DIANA Tato živočišnost však neznamená necitlivost k partnerovi, ba právě naopak: Betty má velice jemné porozumění pro nejrůznější záliby a návyky zákazníka a dokáže jim spontánně vycházet vstříc - pokud ovšem tyto záliby nepřesahují rámec představ druhé poloviny osmnáctého století o hranicích biologické normálnosti. (K Betty) Ukaž pánovi nohy!

(Betty si vyhrne sukně a ukáže nohy)

Pěkné, že?

JIM Ano, velice -

DIANA Přejete si podívat se také na zuby?

JIM Ne, děkuji, není třeba -

DIANA (k Betty) To stačí, Betty -

(Betty se vrátí na své místo a pokračuje v plete-
ní)
(Ukáže na Vicky) No a tohle je naše Vicky - (K Vicky) Vicky,
pojď sem -
(Vicky odloží knihu a jde rychle do po-
předí, kde se za-
čne
před Jimem otá-
čet a
různě pózovat)
Vicky je v jistém ohledu pravým opakem Betty: nervní,
melancholická, trochu romantická bytost s velkým vnitřním napětím
a bohatě strukturovaným citovým životem. Zákazníky u ní vzrušuje
jistá
zvláštní dramatičnost a silně přítomný prvek tajemství. Vicky je
velmi intelektuálně založena - (K Vicky) Pověz nám, Vicky, copak
to zrovna čteš?
VICKY Descarta -
DIANA A co o tom soudíš?
VICKY Trochu plytké -
DIANA No prosím! Vicky má však i řadu fyzických předností,
vyznačuje se například velmi pevnými ňadry. (K Vicky) Ukaž
pánovi!
(Vicky ukáže Jimovi
ňadra)
(K Jimovi) No?
JIM Krása -
DIANA Viďte? To říkají všichni! (K Vicky) Děkuji, Vicky, můžeš
jít -
(Vicky se vrátí na své místo a pokračuje v
čet-
bě)
Tak co? Myslíte, že by vám některá z přítomných dam mohla
vyhovovat?
JIM Obě jsou velmi žádoucí -
DIANA Chcete-li obě najednou, i to je možné -
JIM Tak?
DIANA Nuže?
(Pauza; Jim je v rozpacích)
Tak jak se rozhodnete?
(Pauza; Jim je v rozpacích, nakonec se tiše ozve)
JIM Madam -
DIANA Ano?
JIM Víte, já si tak nějak nejlíp rozumím s vámi -
DIANA Co si to dovolujete, pane? Uvědomujete si, s kým mluvíte?
JIM Promiňte - chtěl jsem jen říct, že si s vámi rozumím, pokud
jde o půvaby slečny Betty - promiňte -
DIANA No proto! Betty, máš tady zákazníka!
(Betty odloží své pletení a
přistoupí k psacímu stolu; Diana listuje ve své

knize, pak se obrátí k Betty)
DIANA Na desítku, jo?
BETTY Zase?
(Diana pohlédne na kapesní hodinky, zapíše do
knihy čas, vyndá ze
skří
ňky
klíč s
dře-
věnou
hruškou a ze zásuvky jakýsi formu-
lář a
obě
věci
předá Betty)
(K Jimovi) Tak šup, fešáku!
(Betty postrčí Jima ke scho-
dům; Jim po nich rozpa-
či-
tě odchází; Betty jde za ním. Jakmile jsou
pryč, rozlétnou se pravé dve-
ře a do místnosti vstoupí Macheath. Diana vzru-
še-
ně vstane)
DIANA Ty ses zbláznil! Chceš nás všechny přivést do maléru? Víš,
co z toho bude, když tě tu najdou? Odpovídám za ta děvčata přímo
jejich matkám! Okamžitě
odejdi!
MACHEATH Máš tady nějakou Jenny?
DIANA Proč?
MACHEATH Potřebuji si s ní jen trochu pohovořit.
DIANA Vyloučeno!
MACHEATH Uvědom si, že odpovídáš za ta děvčata přímo jejich
matkám; čím dřív tu Jenny bude, tím dřív odtud vypadnu!
(Diana zakroutí ne-
š
ťast-
ně hlavou a zamí-
ří k levým dve-
řím)
DIANA Jsi hrozný člověk, Macku! Hrozný!
(Diana přilo-
ží ucho k levým dve-
řím, oka-
mžik naslouchá, pak
šetr-
ně zaklepe)
JENNY (za scénou) Co je?
DIANA Prosím tě, na okamžik -
JENNY (za scénou) Hned?
DIANA Jo -

(Diana kývne na Vicky, podívá se rozzlobeně na Macheathe a odejde pravými zadními dveřmi; Vicky vezme svou knížku a odejde za ní. Levými dveřmi vstoupí Jenny, je rozcuchaná a má na sobě jen župánek, který si dovazuje. Když spatří Macheathe, lehce se zarazí)

MACHEATH Překvapení, co?

JENNY Čekala jsem, že přijdete. Musím vám to všechno vysvětlit!

MACHEATH Nevím, co se tady dá ještě vysvětlovat! Že sloužíte u policie a jste schopna udělat cokoliv, abyste splnila úkol, který vám dali - to vím přece i bez vás!

JENNY Nic nevíte!

MACHEATH Jak to?

HLAS (za scénou) Kočičko -

JENNY (k levým dveřím) Moment -

MACHEATH Tak vy mi chcete tvrdit, že nepracujete pro policii?

JENNY Chci vám říct pravdu!

MACHEATH To jste říkala v té krčmě taky!

JENNY To bylo něco jiného -

MACHEATH Jak to?

JENNY Kdybych se nesnažila probudit ve vás dojem, že mluvím pravdu, neměla by přece celá ta komedie se zrazenou láskou smysl!

MACHEATH A mě by nechytili, co?

JENNY No vidíte!

MACHEATH Dobrá. A jaká je tedy vaše dnešní pravda?

JENNY Nejsem Lockitův člověk. Je to všechno jinak, než si myslíte -

MACHEATH Jak - jinak?

JENNY Prostě mě k tomu donutili -

MACHEATH Jak vás k tomu mohli donutit?

JENNY Slíbili mi, že když to udělám, dostane můj otec milost. Je totiž odsouzen k smrti -

MACHEATH Váš otec je odsouzen k smrti?

JENNY Ano. Bylo to strašné dilema, nevěděla jsem vůbec, co mám dělat, a dlouho jsem byla dokonce přesvědčena, že to musím odmítnout, protože nemůžu jednoho člověka zachraňovat před smrtí tak, že na ni pošlu druhého. Nakonec jsem si ale řekla, že vy se z toho přece jen vysekáte spíš než táta - musel byste ho totiž znát: je tak bezbranný! - a přistoupila jsem na jejich nabídku -

MACHEATH A tatínka pustili?

JENNY To ne, ale zatím ho nepověsili -

(Pauza; Macheath trochu zrozpačití)

MACHEATH No jo! A co když je to všechno stejný výmysl jako v té krčmě?

JENNY Můžete si to přeci ověřit -

MACHEATH Že měl pan otec viset a že dostal milost, to může být

pravda. Jak ale mám zjistit, jestli jeho případu skutečně využili
k nátlaku na vás?
To mi přece nikdo nepřizná -
JENNY No vidíte, jak je to ďábelsky vymyšleno! Ach bože, je to
všechno tak zamotané! Poraďte mi: co mám dělat?
MACHEATH Máte jedinou šanci: že vám prostě budu věřit -
JENNY Chápu, že je to pro vás těžké - vlastně bych se na vás ani
nemohla zlobit, kdybyste mi nevěřil -
MACHEATH A mrzelo by vás to aspoň?
JENNY Byla bych z toho zoufalá!
MACHEATH Vážně?
JENNY Vážně!
MACHEATH Kvůli výčitkám svědomí?
JENNY To taky -
MACHEATH A proč ještě?
JENNY (tiše) To vám nemůžu říct -
MACHEATH Proč ne?
JENNY Až jindy -
MACHEATH Zapomínáte, že pro mě možná už žádné jindy neexistuje -
JENNY Proboha, tak nesmíte mluvit!
MACHEATH Jsem realista -
JENNY Kdybych tak mohla udělat něco pro to, aby vás nedostali!
MACHEATH Stačí, když neuděláte nic pro to, aby mě dostali -
JENNY Proč mi to pořád připomínáte! Myslíte, že nevím dobře, co
jsem způsobila?
(Pauza)
MACHEATH Poslyšte, Jenny -
JENNY Ano?
MACHEATH Vlastně je to zvláštní -
JENNY Co?
MACHEATH Víte, proč jsem za vámi přišel?
JENNY Abyste mi řekl, že jsem bestie -
MACHEATH Ano. A vidíte - nakonec ještě odejdu s pocitem, že jste
nemohla udělat nic jiného - měl bych se vám vlastně omluvit -
JENNY Ach, Macku!
(Jenny radostně uchopí
oběma rukama Macheathovu ruku a v záchvatu
vdě
čnosti ji políbí. Macheath je oka-
mžik v rozpacích, pak Jenny rychle obejme a za-
čne líbat; Jenny se lehce brání)
Ne! Ne! Prosím vás - ne!
(Jenny podlehne; delší chvíli se
vášni-
vě líbají; pak se Jenny
ně
ž-
ně vyvine z Macheathova objetí, vezme Ma-
cheathe za ruku a s plachým úsměvem ho vede
k levým zadním dveřím.
Před nimi se zastaví, rozhlédne se a pak se ti-

še zeptá)
Chceš?
MACHEATH Nebojíš se?
JENNY (s úsměvem zavrtí hla-
vou) A ty?
MACHEATH Jsou chvíle, kdy nejsem schopen myslet na budoucnost!
HLAS (za scénou) No tak, kočičko, bude to?
JENNY (volá k levým dveřím)
Hned jsem tam!
(Jenny se znovu spiklenecky rozhlédne, pak tiše
otevře levé zadní dve-
ře a rychle vstr-
čí Macheathe do-
vnitř;
než dve-
ře za-
vře, nazna-
čí mu
ješ-
tě
škvírou,
že má být ticho)
MACHEATH (za scénou,
šeptem) Přijdeš brzo?
(Jenny se škvírou na Macheathe
usměje,
přikývne a pak dve-
ře opatr-
ně za-
vře.
Ješ-
tě jednou se rozhlédne, na-
če
ž ti-
še vy-
běhne pravými
dveřmi z místnosti. Vzá-
pětí se ozve za scénou hluk a
křik, na-
če
ž vrazí na scénu vy-
tře
š-
těný Jim v podvlé-
kačkách a sbíhá po schodech do-
lů. Za ním se zjeví rozlícená Betty ve spodním
prádle, v ruce jeho kalhoty)
BETTY Marš ven, ty hnusné oplzlé prase!
(Opona padá)
Konec osmého obrazu

DEVÁTÝ OBRAZ
Na scéně je
opět Peachumova domácnost.
Vše jako obvykle.
Když se ote-
vře opona, jsou na scé-
ně Peachum a Peachumová. Peachumová se pohy-
buje kolem plotny; Peachum sedí u stolu, před se-
bou svou účetní knihu, a volá ost-
ře za scénu.
PEACHUM Polly!
(Zadními dveřmi vstoupí Polly)
POLLY Ano, tatínku?
PEACHUM (přís-
ně) Prý jsi byla Macheathe před námi varovat. Je to pravda?
POLLY Bohužel -
PEACHUM Proč bohužel? Copak ty ho už nemiluješ?
POLLY Podvedl mě. Říkal mi, že mě miluje, ale ve skutečnosti
jsem mu měla sloužit jen jako nástroj proti tobě. Měl jsi ve všem
pravdu a já byla husa, že jsem mu věřila!
PEACHUM Polly! Zlatíčko! Ty jsi tedy prozřela! No to je báječné!
Jak se to, prosím tě, stalo?
POLLY Když jsem ho šla před vámi varovat, řekla jsem mu, že jsem
se vám přiznala ke své lásce - a on mi za to, představ si,
vynadal! Prý jsem vám to měla zatajit a dál
předstírat, že se s ním stýkám jen proto, abych ti o něm dávala
zprávy - jak sis to přál. Měla jsem si prý tak udržovat tvou
důvěru a zneužívat ji pak v jeho prospěch a proti tobě!
PEACHUM Pěkně si to mládenec naplánoval!
POLLY Když to z něj vylezlo, pochopila jsem, jak jsem mu
naletěla.
PEACHUM Takže všeho lituješ?
POLLY Ano -
PEACHUM Slyšíš to, Liz? Návrat ztracené dcery! Pojď na má prsa,
Polly!
(Polly přistoupí k otci, který ji obejme a políbí)
POLLY Odpouštíš mi?
PEACHUM To víš, holčičko, že ti odpouštím!
(Polly odstoupí od Peachuma; kratší rozpa-
čitá pauza)
POLLY Tatínku -
PEACHUM Ano?
POLLY Já se chci Macheathovi pomstít -
PEACHUM To úplně chápu! A jakpak to chceš udělat?
POLLY Myslela jsem si - kdybys proti tomu nic neměl - že bych s
ním například mohla udržovat jakoby normální styky, ale ve
skutečnosti - víš, jak sis to původně přál -
PEACHUM Ty bys byla ochotna?
POLLY A taky bych tím snad mohla odčinit svou vinu -
PEACHUM Polly, teď v tobě konečně zas poznávám svou dceru! Jsi
báječná a já věděl, že mě nakonec nezklameš! Podívej: Macheath

byl sice včera zatčen
-
POLLY (překvape-
ně) Cože?
PEACHUM Jenomže v noci zase uprchl -
POLLY (vzruše-
ně) Vážně? Jak se mu to podařilo?
PEACHUM Zorganizovala to prý Lockitova dcera -
POLLY Lucy?
PEACHUM Takže teď - pokud s tou Lucy už neuprchl - určitě bude
hledat nějaký úkryt. Co abys mu ho poskytla ty - samozřejmě jen
naoko? Víš, jak bys tím
posílila jeho důvěru? No a pak by už pro tebe nebyl problém
vyzvědět na něm něco o jeho kumpánech a hlavně o skrytém majetku
jeho bandy! To by přece nebyla špatná pomsta - co říkáš?
POLLY Tatínku -
PEACHUM Ano?
POLLY Ty myslíš, že spolu mohli Lucy a Macheath prchnout?
PEACHUM Vůbec bych se tomu nedivil!
(Polly hledí okamžik zara-
že-
ně
před sebe, pak se rychle oto-
čí a od-
běhne zadními
dveřmi; Peachum za ní
překvape-
ně hledí)
PEACHUMOVÁ Ty, Willy -
PEACHUM Co je?
PEACHUMOVÁ Ty jí věříš?
PEACHUM Ovšem. Proč?
PEACHUMOVÁ Nezapomeň, jak to Macheath s děvčaty umí!
PEACHUM Polly mu na jeho triky už nenaletí!
PEACHUMOVÁ Jen jestli mu na ně už nenaletěla!
(Vtom někdo zaklepe na pravé dve-
ře. Peachum rychle zabouchne svou knihu a
ukryje ji do zásuvky)
PEACHUM (zvolá) Dále!
(Pravými dveřmi vstoupí Ingrid)
INGRID Pan Peachum?
PEACHUM Co si přejete?
INGRID Jsem Ingrid -
PEACHUM To mi nic neříká -
INGRID Posílá mě paní Diana -
PEACHUMOVÁ Ach, to jste vy! Výborně, už vás čekáme! Pojďte dál a
posaďte se! Byla bych ráda, kdybyste se tu cítila jako doma. Hned

vám udělám kafe!
(Opona padá)
Konec devátého obrazu

DESÁTÝ OBRAZ
Na scéně je
opět Dianin salon.
Vše jako v osmém obraze.
Když se ote-
vře opona,
mrští rozlícená Betty - stojící na schodech ve
spodním prádle - po Jimovi sbíhajícím v podvlé-
kačkách po schodech do-
lů jeho kalhotami. Jim je zmate-
ně popadne a prchne pravými
dveřmi. Záro-
veň zadními pravými
dveřmi rychle vejdou -
přivolány
předchozím hlukem - Diana a Vicky s
knížkou v ruce.
DIANA Co se stalo, Betty?
BETTY Políbil mě na čelo, a pak se dokonce opovážil pohladit mě
po vlasech!
DIANA No a?
BETTY No dovolte, madam! Já tady prodávám poctivě svý tělo a
žádnej obejda si nebude myslet, že mu patří i moje duše! Copak
jsem nějaká tohle?
DIANA Podle smlouvy jsi povinna vycházet vstříc rozmarům našich
zákazníků!
BETTY Tohle přece není žádná seriózní sexuální úchylka, to je
obyčejné svinstvo!
VICKY Betty má pravdu, madam: nemůžeme si přece nechat všechno
líbit - to by nám za chvilku začli vyznávat do očí lásku -
BETTY A my bychom ji nakonec ještě musely vyznávat jim!
(Betty se otočí a popuze-
ně odejde po schodech nahoru. V tom-
též oka-
mžiku vejde pravými
dveřmi udýchaná Jenny)
DIANA (k Jenny) Snad jsi ho nebyla ještě vyprovodit?
(Jenny rozpači-
tě
přikývne)
No hlavně, že je pryč! Co ti vlastně chtěl?
JENNY Ale nic - měl jen nějaké vzkazy od tatínka - seděli spolu
v cele -
HLAS (za scénou) Tak co je s tebou, kočičko? Dočkám se?
JENNY (volá k levým dveřím)
Už jdu, Excelence!
(Vtom se rozlétnou pravé dveře a do místnosti
vtrhnou Seržant a
tři Bi-
řici)
SERŽANT (k Jenny) Kde je?

JENNY (ukáže k levým zadním
dveřím) Tam!
(Seržant a Bi-
řici pro-
běhnou místností a vtrhnou do levých zadních
dveří)
DIANA Proboha, co to má znamenat?
SERŽANT (za scénou) Jménem Jeho Veličenstva krále vás zatýkám,
pane. Cokoli od této chvíle řeknete, může být použito proti vám!
JENNY (vykřikne) Ach!
(Jenny vyčerpa-
ně dosedne na schody; pak zadními levými
dveřmi vstoupí Ser-
žant a za ním Bi-
řici, kte-
ří vedou Macheathe. Na schodech se záro-
veň objeví Betty,
už
opět normál-
ně ustrojená)
DIANA Proboha, Macheath! Pane seržante, nevěděla jsem, že je
tady - čestné slovo!
MACHEATH (k Jenny) Že se nestydíš, ty děvko!
(Seržant s Bi-
řici a Macheathem odejdou pravými
dveřmi. Jenny sedí na schodech a civí ne-
přítom-
ně
před sebe. Krátká rozpa-
čitá pauza)
DIANA (k Jenny) Co tě to, prosím tě, napadlo schovávat ho tady?
Víš, co z toho může být?
VICKY A ještě jí za to vynadá!
HLAS (za scénou) Kočičko! Kočičko!
BETTY To je jasný, madam: zabouchla se!
DIANA Tím hůř! (K Jenny) Okamžitě jdi na své pracoviště, pak si
to vyřídíme!
BETTY Nemůže to za ni někdo vzít? Vidíte přece, jak ji to,
chuděru, vzalo!
DIANA Tak, Vicky, šup!
(Betty pomů-
že Jenny na nohy a odvede ji po schodech
pryč; vzá-
pětí se vrátí, usedne na své místo a za-
čne
opět plést pun-
čochu. Vicky mezitím zvolna zamí-
ří k levým dve-
řím)
HLAS (za scénou vzruše-
ně volá) Kočičko! Kočičko! Prosím tě! Hned sem pojď! Pojď, nebo -

(Diana usedá na své místo za psací stůl,
přitom po-
dráž-
dě-
ně volá k levým dve-
řím)
DIANA Vždyť už jde!
HLAS (za scénou vysíleně vydech-
ne) Už nemusí -
(Vicky se mechanicky vrátí na své místo, vezme svou knihu a pono-
ří se do
četby. Záro-
veň
někdo klepe na pravé dve-
ře)
DIANA (volá) Dále!
(Pravými dveřmi vstoupí Jack ve svá-
tečním obleku, s
květinou v klo-
pě)
JACK Dobrý den -
DIANA (s profesionálním úsmě-
vem) Dobrý den, pane. Přejete si?
JACK Já bych chtěl -
DIANA Vy jste tu dnes poprvé, viďte?
JACK Jo -
DIANA Tak se, prosím, posaďte!
(Jack usedne na taburet)
Můj salon není velký - v Londýně jsou zajisté větší podniky - ale
já to záměrně nechci příliš rozšiřovat: zastávám totiž názor, že
služby tohoto druhu nelze poskytovat na běžícím pásu, a pří-
čí se mi ty velké anonymní kolosy, které celou věc mechanizují a
odlidšťují, snižujíce ji na úroveň jakési konzumní záležitosti.
No řekněte sám - copak se dá -
(Opona padá)
Konec desátého obrazu

JEDENÁCTÝ OBRAZ
Na scéně je
opět
vě-
zeňská cela.
Vše jako v
šestém obraze.
Když se ote-
vře opona, le-
ží Macheath - se spoutanýma rukama - na kaval-
ci. Vtom zarachotí ve dveřích
klíč a Macheath rychle vstane; do cely vstoupí
John.
JOHN Máte tu návštěvu, kapitáne -

MACHEATH Já?
(Do cely vstoupí Polly a Lucy; John odejde a zabouchne dveře)
(Zvolá) Polly! Lucy!
(Polly přistoupí k Macheathovi a vlepí mu do tváře políček)
Co se stalo?
(Lucy dá Macheathovi políček na druhou tvář)
Co vás to, proboha, popadlo?
LUCY Ty se ještě ptáš?
POLLY Všichni nám říkali, že jsi hochštapler, cynik a děvkař. My ale nedaly na lidské řeči -
LUCY Uvěřily jsme v tvé čestné úmysly -
POLLY A rozhodly jsme se přijmout a co nejlépe plnit roli tvých životních družek, stojících při tobě v dobrém i zlém -
LUCY A třeba i proti vlastním otcům!
POLLY Daly jsme ti vše, co jsme měly: svou věrnost, lásku -
LUCY Své tělo -
POLLY Svou čest!
LUCY A jak ses nám za to odvděčil? Hanebně jsi nás podvedl!
POLLY Všechny tvé řeči o lásce byly sprostá lež -
LUCY Protože ti ve skutečnosti nešlo o nic jiného, než abys prostřednictvím Polly dostal pod kontrolu organizaci pana Peachuma -
POLLY A prostřednictvím Lucy získal vliv na pana Lockita!
LUCY Jsme šokovány -
POLLY A z hloubi duše uraženy!
POLLY a LUCY Měl by ses stydět!
(Delší pauza; Macheath zamyšleně přechází po cele, pak se váženě obrátí k Polly a Lucy)
MACHEATH Děvčata! Respektuji váš hněv a chápu vaši bolest, protože vím, že jevová stránka mého jednání může opravdu svádět k tomu výkladu, který mu vaše rozrušená mysl dává. Avšak právě proto, že vám rozumím, a tím spíš, že sám vím nejlépe, kolik mám chyb, musím se rozhodně hájit ve všem, kde mi prokazatelně křivdíte jen proto, že vám váš zápal znemožňuje spatřit pod povrchem mých činů jejich skutečný lidský obsah. Především není pravda, že vás nemiluji. Miluji vás upřímně a z mých úst nevyšlo v této věci jediné slovo, které by nezrcadlilo můj skutečný cit; často jsem naopak pociťoval víc, než mi stud a pýcha dovolovaly přiznat. Čeho jsem se tedy vlastně dopustil? Bylo snad mou chybou, že jsem si vás vzal? Ale co jsem měl jiného dělat, když jsem vás miloval? Samozřejmě: obvyklejší,

protože pro společnost přijatelnější a pro muže pohodlnější, je dnes poněkud jiný postup, totiž ten, že muž pojme za manželku pouze jednu z milovaných žen, a tu druhou - vymlouvaje se na ohled ke své legitimní choti - odkáže do deklasujícího postavení takzvané milenky, to jest jakési lepší kurtizány, jejíž povinnosti jsou sice skoro shodné s povinnostmi manželky, jejíž práva jsou však ve srovnání s manželkou výrazně okleštěna: jsouc nucena respektovat právo manželky na nesouhlas se svou existencí, sama nemá sebemenší právo na nesouhlas s existencí manželky. Postavení manželky přitom ovšem není o nic výhodnější: zatímco milenka o manželce ví a často - jak lze předpokládat - se o ní s jejím mužem, svým milencem, zeširoka baví, manželka musí naopak zůstávat ponořena do bahna nevědomosti, což ji jejímu muži přirozeně odcizuje: nejsa nucen před milenkou - na rozdíl od manželky - nic skrývat, lépe si s ní rozumí a posléze ji má v důsledku toho i raději. Chápete, jak je toto řešení k oběma ženám bezohledné? A touto cestou jsem snad měl jít? Ne, děvčata, chtěl-li jsem dostát co nejlépe své povinnosti k vám, nemohl jsem v této věci následovat ostatní muže a musel jsem se vydat po vlastní cestě, možná neprošlapané, ale rozhodně morálnější, totiž po cestě, která vám rovnoprávně dává tutéž míru legitimity i důstojnosti. Taková je tedy pravda; na jejím základě mě, prosím, suďte! Děvčata! Zítra budu s největší pravděpodobností popraven, a tím se všechno beztak vyřeší - byť trochu jinak, než jsem si představoval. Nejde tedy, jak patrno, o budoucnost, běží už jen o minulost -

(Polly a Lucy začnou vzlykat)

Až nebudu, zůstane tu po mně jen vaše vzpomínka. Jediné, co mi může mé poslední hodiny ozářit trochou štěstí a zajistit mi spokojenou smrt, je naděje, že to nebude vzpomínka špatná. Prosím vás proto snažně, abyste se pokusily vžít do mého jednání, pochopit jeho logiku i jeho morálku a uznat, že jsem se zachoval - v rámci svých možností - čestně! A pokud nebudete schopny ani v této chvíli, kdy běží vlastně už jen o mír mé duše, mé jednání akceptovat, pak se aspoň pokuste mi odpustit! Žádám vás o to jménem těch několika hezkých chvil, které jsme spolu prožili, a těch několika bláznivých plánů, které jsme spolu už nestačili uskutečnit!

(Polly a Lucy začnou hlasitě štkát, obě se vrhnou na Macheathe, vášnivě ho objímají, divoce líbají a hystericky plá-

čou. Opona padá)
Konec jedenáctého obrazu

DVANÁCTÝ OBRAZ
Na scéně je
opět kance-
lář
věznice.
Vše jako v pátém obraze.
Když se ote-
vře opona, sedí Lockit pohodl-
ně rozvalen za svým stolem a hledí zkouma-
vě na Filche, který stojí - ruce v poutech - proti
němu. V pozadí sedí John.
LOCKIT Poslyšte, Filchi, jedna věc mi ale pořád není jasná: jako zloděj tak říkajíc z přesvědčení byste přece měl obratný způsob, jímž pan Peachum pracuje pro
podsvětí v rámci své služby u policie, vysoce oceňovat -
FILCH Nikdy jsem nezastával názor, že účel světí prostředky. Naopak: domnívám se, že problematické prostředky problematizují i dobrý cíl!
LOCKIT Vidím, že máte své zásady. Proč jste se ale potom do poslední chvíle pokoušel Peachuma krýt, když jeho postupy tak odsuzujete?
FILCH No přece proto, že mám své zásady! Jednou z nich totiž je, že nikdy neudám kolegu, i kdybych proti němu měl sebevětší výhrady -
LOCKIT Což platí zřejmě i pro případ, kdy vás ten kolega sám udal -
FILCH Ano.
LOCKIT Jste zvláštní člověk, Filchi! Škoda že jste lupič a ne policista: někoho tak čestného bych tady potřeboval jako sůl!
FILCH Obávám se, že jako policista bych měl s vámi tytéž spory, které mám jako lupič s Peachumem!
LOCKIT Proč myslíte?
FILCH Nikdy bych se nesmířil například s takovými metodami, jaké jste dneska na mne uplatnil!
LOCKIT Jestli narážíte na toho donašeče, co jsem vám nasadil do cely, tak vás upozorňuji, že je to trik starý jako vězeňství
samo, jak jinak bych se při vašem gentle-
manství dozvěděl, že mě můj věrný Peachum tak hanebně klame?
FILCH Nezlobte se, ale bylo to svinstvo -
LOCKIT No nic, Filchi, nechme toho. K policii nechcete, donášet mi zřejmě taky nebudete, tak co s vámi? Asi mi nezbude než přiznat Glostrovi, že jsem vás dopadl - budete
mi užitečný aspoň k tomu, že mě vévoda nebude denuncovat u krále jako budižkničemu. To ovšem bohužel znamená - víte co?
FILCH Provaz?
LOCKIT Gloster na tom trvá -
FILCH Mně už na životě stejně nezáleží! Nehodím se do tohoto světa -

LOCKIT Já myslím, že tento svět by naopak potřeboval víc takových, jako jste vy. No co se dá dělat, škoda. (K Johnovi) Můžeš ho odvést -
(John odemkne levé dveře a odvede jimi Filche do věznice. Krátce nato někdo zaklepe na zadní dveře)
(Zvolá) Dále!
(Zadními dveřmi vstoupí Peachum a jde s úsměvem k Lockitovi; podávají si ruce)
PEACHUM Nic si z toho nedělej, Bille, to se stává i v těch nejlepších věznicích -
LOCKIT A co jako?
PEACHUM Nemusíš to přede mnou skrývat, vím dobře, že ti náš ptáček dnes v noci ulítl z klece -
(Peachum se domácky usadí na jedné židli. Levými dveřmi se vrátí John, dveře za sebou zamkne a odejde zadními dveřmi)
LOCKIT Jestli mluvíš o Macheathovi, Willy, tak je v cele číslo šest -
PEACHUM Copak on neutekl?
LOCKIT Utekl. Jenomže my jsme ho zase chytli!
PEACHUM A sakra -
LOCKIT Nejsi rád?
PEACHUM Ale jo -
LOCKIT Neříkáš to moc přesvědčivě! Stalo se něco?
PEACHUM Ne - jen jsem si myslel, že jsme toho útěku mohli využít k poněkud chytřejšímu řešení celého případu -
LOCKIT Překvapuješ mě, Willy! Pokud si vzpomínám, ještě včera jsi Macheathovo okamžité zatčení a odsouzení považoval za vůbec to nejchytřejší, co můžeme udělat -
PEACHUM Včera byla jiná situace -
LOCKIT Jak to? V čem?
PEACHUM Šlo přece o to, co nejrychleji znemožnit Polly případnou nerozvážnost -
LOCKIT A dnes už o to nejde?
PEACHUM Polly prozřela -
LOCKIT Ale!
PEACHUM Vážně! Prohlédla Macheathe, pochopila svůj omyl a sama teď chce pracovat v intencích mého původního záměru -
LOCKIT Podívejme!
PEACHUM Jistě chápeš, že když jsem se to dozvěděl, hned mě napadlo, že by mohla Polly poskytnout Macheathovi naoko úkryt, upevnit si tím jeho důvěru a vytáhnout z něho informace o jeho komplicích a o ukrytém majetku jeho bandy. Kdyby se to povedlo, mohl bys ho pak chytit s celou bandou a udělat z toho monstrák, který by nahnal hrůzu celému podsvětí. Takhle se nám jeho lidi rozptýlí po podsvětí, posílí různé menší

organizace, začnou soukromničit - a my budem tam, kde jsme byli.
A z něho nakonec ještě uděláme romantickou oběť ženské
proradnosti -
LOCKIT Nezlob se, Willy, ale lepší vrabec v hrsti než holub na
střeše!
PEACHUM Překvapuješ mě, Bille! Pokud si vzpomínám, ještě včera
jsi mluvil jinak -
LOCKIT Včera byla jiná situace -
PEACHUM Jak to? V čem?
LOCKIT Na tom už nezáleží. Prostě jsem to musel udělat -
PEACHUM Kvůli Lucy?
LOCKIT Musel jsem jí znemožnit případnou nerozvážnost. Zjistil
jsem, že je už přes rok jeho ženou -
PEACHUM Takže náš Macheath je ke všemu ještě bigamista! To vědět
Polly, udělá pro nás cokoliv! Žes mi to neřekl! Kdepak - jak se
do naší práce
připletou otcovské city, je z toho vždycky malér!
LOCKIT Tohle mi vyčítáš ty? To není od tebe pěkné! A vůbec -
kdoví proč ti Macheathova svoboda najednou tak leží na srdci?
PEACHUM Nechceš, doufám, tvrdit, že chci Macheathovi pomoct -
LOCKIT Vím, že na Macheathovi zájem nemáš -
PEACHUM Na čem tedy?
LOCKIT Nechme toho, Willy -
PEACHUM Bille, já vím dobře, co jsi chtěl říct!
LOCKIT Co tedy?
PEACHUM Že mi běží o majetek jeho bandy! Je to tak?
LOCKIT Nic takového jsem neřekl -
PEACHUM Ale myslíš si to!
LOCKIT Uklidni se, Willy. Kdybych ti nevěřil, tak bych se přece
s tebou takhle vůbec nebavil - zvlášť po tom, co jsi dnes
dopoledne řekl tomu svému zatracenému Filchovi!
PEACHUM Tak tohle v tom tedy je? Teď už tomu ovšem rozumím! Že
dokážeš být takhle nechápavý, Bille, to jsem opravdu netušil!
LOCKIT Jak to - nechápavý?
PEACHUM Hergot, něco jsem tomu člověku přece nakukat musel! A co
jiného jsem mu měl podle tebe říct? Přiznat, že pracuji pro
policii, a odhalit před ním ce-
lou naši hru?
LOCKIT Ne -
PEACHUM Co tedy?
LOCKIT Měls prostě všechno popřít!
PEACHUM Bille! Ten člověk měl přece důkazy, že jsem ti vydal
Macheathe! Copak nechápeš, že všechno popřít by znamenalo
definitivně mu jeho podezření
potvrdit? Vždyť i kdyby šel rovnou ode mě do basy, pořád by ještě
měl tucet možností, jak přede mnou varovat podsvětí! A to jsem
měl snad riskovat?
LOCKIT Proč jsi mě tedy o tom rozhovoru aspoň hned neinformoval?
PEACHUM Nepovažoval jsem to za důležité a vůbec mě nenapadlo, že
bys mohl účel té báchorky nepochopit!
LOCKIT Anebo jsi spoléhal prostě na to, že bude Filch mlčet?

PEACHUM Bille! Tvá důvěra je to jediné, na čem je celé mé postavení založeno! Ztratím-li ji, je všemu konec, protože ve specifických podmínkách mé práce sebemenší podezření znamená automaticky neodvolatelný rozsudek!

LOCKIT Přeháníš, Willy -

PEACHUM Nepřeháním! A přitom by stačilo tak málo - aspoň trochu se vžít do mé situace - a všechny pochybnosti by se rozplynuly jak vzduch!

(Peachum přechází vzrušeně po místnosti, pak se náhle obrátí k Lockitovi)

Bille! Uvědomuješ ty si vůbec, co to znamená po léta bojovat proti podsvětí, ale zároveň v něm muset po léta žít a pěstovat si jeho důvěru? Po léta usvědčovat vrahy a lupiče, ale zároveň po léta hrát bez chyby roli jejich ochránce? Po léta potírat zločin, ale zároveň ho po léta muset naoko páchat? Chápeš ty vůbec, co to je - tak dlouho nosit dvě tváře? Žít dvěma životy? Myslit dvojím způsobem? Od rána do večera se hlídat, přetvařovat, něco tajit a něco předstírat? Neustále se přizpůsobovat světu, který odsuzuješ, a zříkat světa, do něhož ve skutečnosti patříš? Oč snazší to všechno máš ty: jsi tím, čím jsi; každý ví, že tím jsi, a každý podle toho s tebou jedná; před nikým nemusíš nic skrývat nebo předstírat, ničemu se nemusíš přizpůsobovat! Jak krásně prostý je tvůj svět! Jak přímočaré může být tvé myšlení, jak jednoduchá hlediska můžeš uplatňovat - zde je dobro, právo, morálka - tam zlo, bezpráví, zločin! Jenomže bohužel hlediska, která platí v tvém světě, neplatí v mém, a ty je do něho nemůžeš mechanicky přenášet, aniž bys bořil samy základy, na nichž stojí! Vím, že v perspektivě tvé zkušenosti se ti co chvíli asi zdá, že tam či onde zacházím příliš daleko, dopouštím se nepochopitelných ústupků, říkám věci, které bych říkat neměl, a příliš se přizpůsobuji světu, proti němuž bojuji. Jenomže ono to je hrozně snadné - sedět si v závětří této teplé kanceláře, pěstovat si tady své čisté ručičky a pronášet odtud své zjednodušující soudy! Ale vyjít ven, doprostřed života, denně tam dávat v sázku svou čest udržováním styků, za něž se pravděpodobně člověk nikdy nedočká uznání, a drobnou, neokázalou a riskantní prací v nebezpečném pásmu na pomezí podsvětí a policie pomalu, nenápadně, bez nároků na slávu bojovat za věc práva a pořádku - to je něco jiného! Ostatně kdoví zda by bez této špinavé práce, plné přetvářky a nedůstojných kompromisů, byla tato kancelář a tato věznice tím, čím jsou: úspěšnou baštou boje proti zločinu!

LOCKIT Asi máš pravdu, Willy. Pokud jsem se tě dotkl, tak mi to, prosím, odpusť -

PEACHUM Nejde o mé city, Bille -
LOCKIT Já vím - (Pauza) Ty, Willy -
PEACHUM Ano?
LOCKIT A ty myslíš, že teď - když je Macheath zase tady - neexistuje už opravdu žádná cesta, jak z něho ty informace dostat?
PEACHUM Existuje, Bille. Je nebezpečná, ale myslím, že za pokus stojí -
LOCKIT O co jde?
PEACHUM Poslouchej dobře!
(Vtom se rozlétnou zadní dveře a vstoupí Seržant s Bi-
řici, vedoucími Opilce.
Všichni projdou rychle místností k levým dveřím; na prahu se
však Opilec náhle zastaví, obrátí se k Lockitovi
a zvolá)
OPILEC Ať žije svoboda tisku!
(Seržant vlepí Opilci políček. Opona padá)
Konec dvanáctého obrazu

TŘINÁCTÝ OBRAZ
Na scéně je
opět
vě-
zeňská cela.
Vše jako obvykle.
Když se otevře opona, leží Macheath - se spoutanýma rukama - na kavalci. Vtom zarachotí ve dveřích
klíč a Macheath rychle vstane; do cely vstoupí
John.
JOHN Máte tu návštěvu, kapitáne -
MACHEATH Já?
(Do cely vstoupí Jenny; John odejde a zabouchne dveře; Macheath hledí zara-
že-
ně na Jenny)
JENNY Překvapení, co?
MACHEATH Čekal jsem, že přijdete. Jenomže já teď nemůžu ztrácet čas věcmi nesouvisejícími bezprostředně s mou přípravou na smrt. Bylo by proto nej-
lepší, kdybyste zase odešla -
JENNY Nezdržím vás dlouho. Musím vám to všechno vysvětlit!
MACHEATH Nevím, co se tady dá ještě vysvětlovat! Že sloužíte u policie a jste schopna udělat cokoliv, abyste splnila úkol, který vám dali - to vím přece
i bez vás!
JENNY Nic nevíte!

MACHEATH Jak to?
(Vtom zarachotí ve dveřích
klíč; vstoupí John a obrátí se k Jenny)
JOHN Musím vás, slečno, požádat, abyste skončila svou návštěvu -
JENNY Mám nárok na půl hodiny! (Vytáhne ze zá-
ňad-
ří papírek a ukazuje ho Johnovi) Tady je moje propustka -
JOHN Pan Macheath tu má důležitou návštěvu -
JENNY Tohle je také důležité!
(John šeptá
něco Macheathovi; Macheath protáhne
překvape-
ně
tvář)
JOHN Opusťte, prosím, celu!
JENNY (zastrkuje papírek do zá-
ňad-
ří) Dobrá, počkám tedy venku, až ta návštěva skončí -
(John vyvede Jenny z cely; dveře
zůstanou chvilku poote-
vřené; pak jimi vstoupí Peachum. John za ním
zvenčí dve-
ře zabouchne)
PEACHUM Dobrý den, kapitáne -
MACHEATH Poklona -
(Peachum přejde pomalu ke stolku a usadí se;
Macheath na něho zamra-
če-
ně hledí; rozpa-
čitá pauza)
Tak co? Spokojen?
PEACHUM Právě že vůbec ne -
MACHEATH Jak to?
PEACHUM Přehnal jsem to. Nechal jsem se strhnout záchvatem uraženého otcovství -
MACHEATH Anebo vztekem, že se vám nepodařilo zneužít Polly proti mně?
PEACHUM To taky -
MACHEATH Aspoň tedy budu umírat s dobrým pocitem, že žijete se špatným svědomím -
PEACHUM Nechci, abyste umřel -
MACHEATH Ale? A jdou vaše výčitky tak daleko, že chcete pro mou záchranu i něco udělat?
PEACHUM Jdou -
MACHEATH Zadarmo to ovšem nebude -
PEACHUM To ne -
MACHEATH No proto! Jinak bych vám totiž nemohl věřit! Ale k věci: běží vám zřejmě o majetek mé organizace -
PEACHUM Běží mi o víc -
MACHEATH Víc nemám -
PEACHUM Ale máte!

MACHEATH Co?
PEACHUM Schopné lidi, rozsáhlé plány, bohaté zkušenosti, dobré nápady -
MACHEATH Nechcete toho trochu moc?
PEACHUM Život za to snad stojí! Ostatně můj návrh je solidní -
MACHEATH Poslouchám -
PEACHUM Nabízím vám fúzi -
MACHEATH Fúzi?
PEACHUM Přesněji řečeno delimitaci: vaše organizace by se kompletně včlenila do mé. Byl byste mým zástupcem, se všemi příslušnými právy a povinnostmi, a
umřu-li dřív než vy, převzal byste pak celý podnik.
MACHEATH To je všechno?
PEACHUM Druhou podmínkou je, že budete žít s Polly ve spořádaném manželství. Má vás totiž ráda, o čemž jsem se definitivně přesvědčil, když mi
dnes dopoledne slíbila, že mi vás pomůže zničit: nemá ve zvyku mi lhát, a pakliže to v tomto případě udělala, mohlo to být diktováno jedině mimořádnou láskou k vám -
MACHEATH Zřejmě jste pochopil, že je pro vás výhodnější, když budu živý pracovat pro vás než mrtvý proti vám. Je to tak?
PEACHUM Ano. Vycházel jsem přitom z předpokladu, že budete přeci jen asi raději živ jako zástupce šéfa a spořádaný manžel než mrtev jako šéf a věhlas-
ný děvkař -
MACHEATH Dostat člověka do basy je ovšem snazší, než ho dostat ven. Jak byste Lockita přesvědčil o tom, že mě má pustit?
PEACHUM Víte přece, že mám na něho vliv!
MACHEATH Jen jestli nemá spíš on vliv na vás!
PEACHUM Promiňte, ale co tím chcete říct?
MACHEATH Víte co, pane kolego? Přestaňme si hrát na slepou bábu! Máte mě za většího hlupáka, než jsem!
PEACHUM Nerozumím vám -
MACHEATH To si vážně myslíte, že vám tohle všechno spolknu?
PEACHUM Chcete říct, že v tom je nějaký trik? Co bych z toho, prosím vás, měl? Vždyť ten návrh je přece pro mě mimořádně výhodný!
MACHEATH Bylo by to pro vás výhodné, kdybyste svou kariéru zakládal na rozvoji své firmy a ne na spolupráci s policií!
Jelikož ale tomu tak není,
chápu váš návrh jen jako obratný a s Lockitem samozřejmě do detailů domluvený manévr, jehož cílem je dostat se k mým lidem a našemu majetku, abyste nás pak mohli chytit všechny najednou a udělat z to-
ho monstrák! Jenomže když už musím viset, pak věru raději jako hrdina, který nezradil své kamarády a stal se obětí ženské proradnosti, než jako zrádce svých druhů, odsouzený s nimi za spáchané loupe-
že!
PEACHUM Netušil jsem, pane kolego, že vám budu muset - zrovna na tomhle místě! - říkat všechno po lopatě! Vidím však, že vaše

nechápavost je větší,
než jsem předpokládal -
MACHEATH Chápu to až příliš dobře, pane kolego!
(Peachum se rozhlédne, na-
če
ž
přisedne
blíž k Macheathovi a promluví zti-
šeným hlasem)
PEACHUM Nic nechápete, vy blázínku! Samozřejmě, že to všechno vzniklo v Lockitově kanceláři! Jak jinak jsem to ale mohl udělat? Myslíte, že mi
Lockit odtud pustí jen tak člověka - prostě proto, že to chci? Takový vliv na něho zatím namouvěru nemám! A tak jsem si vymyslel celý ten plán, že vám navrhnu fúzi, vymohu jako svobodu, vy přivedete
Lockita na příslušné stopy a on vás pak bude moci chytit i s vašimi kumpány. Proč ale myslíte, že jsem to celé udělal? No přece z téhož důvodu, z jakého dělám takové věci vždycky, abych tak říka-
jíc nalil do Lockitova poháru Peachumovo víno! Proč si vůbec myslíte, že spolupracuji s policií? Z lásky ke králi? Dělám prostě jen to, co dělají - tak či onak - všichni: sleduji své cíle a kryji si při-
tom záda!
MACHEATH Chcete tedy Lockita podfouknout?
PEACHUM Co jiného?
MACHEATH Jak ale dosáhnete toho, aby neprovedl i druhou část vašeho plánu a hned po té fúzi mě definitivně nechytil i s mými chlapci?
PEACHUM Pane kolego! Koulím to s ním takhle už léta a za tu dobu snad mám nějaké zkušenosti, ne? Řeknu mu třeba, že se podsvětí o našem plánu do-
zvědělo a že jeho uskutečněním by se prozradila má spolupráce s policií!
MACHEATH Hm. A jakou mám záruku, že i tohle není zase jen s Lockitem domluvená lest?
PEACHUM To je věc důvěry, pane kolego! Já taky přece nemám žádnou záruku, že mě nepodvedete! Musíte se prostě rozhodnout, jestli to risknete, nebo ne -
pokud jde o mě, já se už rozhodl.
MACHEATH Dobrá tedy: přijímám!
PEACHUM Výborně! Zítra dopoledne vás očekávám ve svém domě. Doufám, že se před námi dvěma právě otevřela etapa solidní a konstruktivní spolupráce.
Buďte zdráv, kapitáne!
MACHEATH Servus -
(Peachum odejde; Macheath se zamyšle-
ně prochází po cele. Po chvilce zarachotí ve dve-
řích
klíč a vstoupí John)

JOHN Můžu přivést tu dámu, jak tu prve byla?
MACHEATH Ona je ještě tady?
JOHN (volá za scénu) Slečno!
(Do cely vstoupí Jenny; John odejde a zabouchne dveře)
MACHEATH Tak vy mi chcete tvrdit, že nepracujete pro policii?
JENNY Chci vám říct pravdu!
MACHEATH To jste říkala u Diany taky!
JENNY To bylo něco jiného -
MACHEATH Jak to?
JENNY Kdybych se nesnažila probudit ve vás dojem, že mluvím pravdu, neměla by přece celá ta komedie s odsouzeným otcem smysl!
MACHEATH A mě by nechytili, co?
JENNY No vidíte! Dosud jsem vám přece vždycky lhala jen proto, abych vás dostala do vězení. Proč bych vám tedy lhala teď, když už tu jste?
MACHEATH Dobrá. A jaká je tedy vaše dnešní pravda?
JENNY Nejsem Lockitův člověk.
MACHEATH Aha! Nejdřív vás donutili podvést mě v krčmě a pak vás donutili podvést mě u Diany pomocí přiznání, že jste mě v krčmě podvedla
z donucení! Hezky vymyšleno, jenže tentokrát se na to už nenachytám!
JENNY Však já vám taky nic takového netvrdím -
MACHEATH Výborně - přiznáváte se tedy, že pro ně pracujete!
JENNY Je to všechno jinak, než si myslíte -
MACHEATH Jak - jinak?
JENNY Horší!
MACHEATH Horší? Copak může být něco ještě horšího?
JENNY Podívejte, kdybych vás dvakrát oklamala - jak předpokládáte - prostě proto, že to patří k mé službě, anebo proto, abych si tím udělala u policie oko, dalo by se to ještě pochopit - jenomže já žádné takové důvody neměla!
MACHEATH Chcete tím říct, že to na vás nikdo nežádal, ani že vám z toho nekynul žádný prospěch?
JENNY V prvním případě jsem se sama nabídla a můj návrh byl dokonce přijat až po delším naléhání, v druhém případě jsem to celé udělala dokonce výhradně z
vlastní iniciativy -
MACHEATH Šlo tedy o jakési zlo pro zlo?
JENNY Ano -
MACHEATH A to vám mám věřit?
JENNY Proč bych si zrovna takovouhle věc vymýšlela?
MACHEATH Třeba proto, že vám dal Lockit příkaz, abyste to vzala celé na sebe. Což je také zřejmě pravý účel vaší dnešní návštěvy -
JENNY Myslíte, že pan Lockit má potřebu dělat se hezčí před člověkem, který mu už nemůže škodit?
MACHEATH No dobře. Vy tedy tvrdíte, že jste mě dvakrát za sebou zákeřně zradila z čiré vnitřní potřeby?
JENNY Zrůdné, co?

MACHEATH Jak se to vezme. V jistém ohledu by mi to bylo sympatičtější, než kdybyste mě zrazovala například pro peníze. Rozhodně by to nebylo tak
banální -
JENNY To ale není všechno! Má potřeba vás zničit šla dokonce tak daleko, že když vás odvedli, nepociťovala jsem výčitky svědomí, jak to v takových případech bý-
vá, ale zmocnila se mě vždycky naopak jakási zvláštní rozkoš! Ještě vám to je sympatičtější než ostatní druhy zrady?
MACHEATH Možná vás to překvapí, ale kdyby to byla pravda, docela by se mi to líbilo. Byla by v tom aspoň vášeň, a to vždycky
respektuji -
JENNY Nemusíte být galantní, mně by stačilo, kdybyste mi prostě
věřil -
MACHEATH Ani nevíte, jak rád bych jednou věřil, že vám můžu
věřit!
JENNY Jestli jsem ovšem nepociťovala žádné výčitky, neznamená to, že jsem neměla výčitky, že je nepociťuji! Naopak: hodně jsem o svém podivném jednání uvažo-
vala a tázala jsem se sama sebe, kde se to ve mně najednou vzalo - do té doby jsem totiž nic takového nikdy neudělala -
MACHEATH Tak aspoň v něčem jsem byl váš první!
JENNY Nebuďte zlý -
MACHEATH A k čemu jste ve svých úvahách dospěla?
JENNY Podívejte, Macku, člověk nemůže žít rozštěpen na toho, kdo plní vůli jiných, a na toho, kdo to s odporem pozoruje; každý potřebujeme - aspoň do jisté míry -
sám sobě patřit, protože nepatřit si znamená nebýt totožný sám se sebou, a tedy de facto nebýt. Jak víte, mé povolání mě nutí, abych si patřila míň než ostatní ženy; to, co ony považují často
do-
konce za to nejcennější, co mají, nepatří v mém případě mně, ale trhu, na nějž to dávám. Jenomže já chci přesto patřit sama sobě, protože chci být sama sebou! Divíte se, že o to vášnivěji si
stře-
žím vládu nad tím málem, co mi ještě pod mou vládou zbývá, a dík čemu tedy ještě vůbec jsem?
MACHEATH Mluvíte zřejmě o svém srdci -
JENNY Možná to je tak trochu naše choroba z povolání, že čím méně nám náleží naše tělo, tím energičtěji bráníme nezávislost svého srdce! Nevím, jestli to
pochopíte, ale já prostě v sobě cítím strašnou potřebu bojovat proti každému, kdo by si mohl podmanit mé srdce!
MACHEATH To ale přece není můj případ -
JENNY Je, Macku -
MACHEATH Vy mě milujete?
JENNY Nikdy bych vám to nepřiznala, kdybych nevěděla, že
zemřete!
MACHEATH A jak k tomu, prosím vás, došlo? Vždyť mě prakticky neznáte?
JENNY Víte že sama nevím? Viděla jsem vás párkrát u nás

v podniku a trochu jsem o vás slyšela vyprávět. Dlouho jsem si to vůbec neuvědomovala, ale oč déle ten oheň doutnal v podvědomí, o to bouřlivějším plamenem potom zachvátil mé vědomí: byla jsem z toho nepříčetná, chodila jsem jako v polosnu, nenáviděla jsem vás a proklínala, má pýcha se změnila v bezmocný vztek - a pak se to stalo: já pochopila, že chci-li zase patřit sama sobě, musím vás zničit. Ano, mé pokoření mohla smýt jen krvavá satisfakce, jakési drastické sebepotvrzení činem: musela jsem vás zabít, abych mohla žít -

MACHEATH Ale Jenny, copak si neuvědomujete, že člověk se stává sebou samým jedině skrze své vztahy k druhým - a na prvním místě právě lás-kou? Vždyť potlačujete-li svou lásku, potlačujete tím nejvíc právě sebe samu, totiž to, co by vás teprve opravdu udělalo vámi! To, čím sebe samu ztrácíte, je naopak pýcha, kterou se necháváte zotročit - toto de-struktivní hnutí mysli, zahánějící člověka do podivného vzduchoprázdna samoty, kde není srovnání, a tudíž ani totožnosti! Jenny, pochopte to přece: já nevstupuji do vašeho srdce jako ničitel jeho suvereni-ty, ale naopak jako živoucí vtělení jeho suverénní vůle; neodvádím vás od sebe samé, ale jsem naopak jediným možným prostředníkem vašeho návratu k sobě; neberu vám vaši existenci, ale naopak ji prohlu-buji! Nejsem vaše zkáza, ale vaše záchrana!

JENNY Vám se to mluví, když nemáte mou povahu! Ostatně k lásce přece nestačí, když miluje jen jeden -

MACHEATH Jenny! Nebuďte bláhová! Proč myslíte, že já - kterého dosud nepodvedla žádná žena - se nechal tak snadno a tolikrát oklamat prá-vě vámi? Pravda, zprvu jsem si to také neuvědomoval, ale teď už to vím docela jasně: nikdy bych se nenachytal na vaše lsti, kdybyste mě byla vždy znovu neočarovala právě tou svou zvláštní, vášnivou a tem-ně dramatickou povahou, do níž jste mi právě dopřála nahlédnout! Ano, teď už konečně vím, co mě na vás tak vzrušovalo, že jsem ztrácel všechnu svou obvyklou opatrnost: vaše hrdost, vaše tajemná potře-ba páchat zlo, vaše pýcha a spalující smyslnost, která se za ní skrývá! Nemá smysl, Jenny, abych to dále sobě i vám zapíral: já vás také miluji! Miluji vás přesto, že mě zrazujete, a v jistém zvláštním smyslu dokonce právě proto! Věřte mi, nikdy jsem netušil, že zrada může člověka tak eroticky vzrušovat!

JENNY No vidíte! Na jedné straně mi tu nabízíte život v harmonické lásce, a přitom se sám na druhé straně přiznáváte, že na mně milujete jen mé zrady! Ne, my dva bychom spolu stejně nemohli být šťastni: ať vás budu ničit, nebo nebudu, vždycky tím naši lásku zabiju - to je prostě začarovaný kruh!

MACHEATH Vaše zrádnost, Jenny, mě vzrušovala jako přemožitelka vaší lásky. O to víc mě bude vzrušovat vaše láska jako přemožitelka vaší zrádnosti!
JENNY Jste hrozný člověk, Macku! Byla jsem si jista svým vítězstvím, a teď vidím, že pokud vás okamžitě nezradím, bude to můj konec!
MACHEATH Naopak, tato chvíle je naším začátkem: dnes mě odtud pustí a my spolu ihned prchneme někam daleko, kde nás nenajde nikdo - mimo ptáků a hvězd!
(Opona padá)
Konec třináctého obrazu
ČTRNÁCTÝ OBRAZ
Na scéně je Lockitova domácnost. Je to - až na nějakou dobře viditelnou, ale jen vnější obměnu, například v celkovém barevném ladění - tentýž interiér, který tvořil domácnost Peachumovu. Když se otevře opona, jsou na scéně Lockit a Lockitová. Lockit má na sobě župan, sedí u stolu a zapisuje cosi do velké účetní knihy; Lockitová v zástěře se pohybuje kolem plotny a vaří večeři. Po delší pauze se ozve Lockitová.
LOCKITOVÁ Ty, Bille -
LOCKIT (aniž vzhlédne) Co je?
LOCKITOVÁ Myslíš, že to byl dobrý nápad?
LOCKIT Co?
LOCKITOVÁ Řešit to s tím Macheathem tak radikálně -
LOCKIT Neměli jsme jinou možnost, Mary -
(Vtom někdo zaklepe na pravé dveře. Lockit rychle zabouchne svou knihu a ukryje ji do zásuvky. Zvolá)
Dále!
(Pravými dveřmi vstoupí Harold)
HAROLD Hlásím, šéfe, že exekuce na tom Filchovi byla vykonána -
LOCKIT Jak se choval?
HAROLD Statečně. Těsně před smrtí zvolal: Ať žije londýnské

podsvětí!
LOCKIT Šťastný člověk, i ve smrti zůstal sám sebou!
(Harold chce odejít)
Harolde -
HAROLD Ano, šéfe?
LOCKIT Má tam Macheath teď nějakou návštěvu?
HAROLD Myslím, že ne -
LOCKIT Tak mi ho sem, prosím tě, přiveď!
(Harold odejde pravými dveřmi; Lockit vytáhne ze zásuvky opět svou knihu a začne do ní cosi zapisovat)
LOCKITOVÁ Ty, Bille -
LOCKIT (aniž vzhlédne) Co je?
LOCKITOVÁ Proč chceš mluvit s Macheathem?
LOCKIT Uvidíš -
LOCKITOVÁ Chceš mu dát šanci?
LOCKIT Proč?
LOCKITOVÁ Mám strach, aby si Lucka něco neudělala -
LOCKIT Prosím tě -
(Vtom někdo zaklepe na pravé dveře. Lockit rychle zabouchne svou knihu a ukryje ji do zásuvky. Zvolá)
Dále!
(Pravými dveřmi přivede Harold Macheathe se spoutanýma rukama)
HAROLD Tak tady ho máte, šéfe -
LOCKIT Díky. Zůstaň pro jistotu na chodbě -
(Harold odejde pravými dveřmi; Lockit se dívá chvíli zkoumavě na Macheathe, pak ukáže na židli)
Sedněte si -
MACHEATH Děkuji.
(Macheath usedne ke stolu naproti Lockitovi a zvědavě na něho hledí)
LOCKIT Včera jste mě nařknul, že jsem vás zavřel na přání Willyho Peachuma - vzpomínáte?
MACHEATH Ovšem -
LOCKIT A teď si myslíte, že vás chci na přání téhož Peachuma pustit. Je to tak?
MACHEATH (zaraženě) Ne -
LOCKIT Ne? A copak dělal Peachum dnes u vás v cele?
MACHEATH Přišel se se mnou před mou smrtí smířit -
LOCKIT A nenavrhnul vám přitom náhodou, že vás odtud dostane, když přistoupíte na fúzi vašich organizací?
MACHEATH Ne -
LOCKIT Ale ano! Měl jsem to s ním totiž domluveno; byl to trik,

který nás měl před vaší popravou dostat k vašim lidem -
MACHEATH Proč mi to tedy říkáte?
LOCKIT Teď už můžu -
MACHEATH Proč?
LOCKIT Protože jste nám na to bohužel nenaletěl. Peachum se to sice pak pokusil ještě zachránit tvrzením, že ten plán se mnou domluvil jen naoko, aby vás dostal ven, ale ani téhle verzi, kterou jsme měli připravenu pro případ, že mu nebudete v první fázi věřit, jste neuvěřil -
MACHEATH Jak to že ne? Vždyť jsem Peachumovu nabídku přijal!
LOCKIT Ano, ale jen proto, abyste se dostal ven, zmocnil se - v rámci fingované fúze - majetku obou organizací a pak dřív, než vás s vašimi hochy definitivně pochytám, prchnul s jistou dámou někam, kde vás nenajde nikdo mimo ptáků a hvězd!
(Macheath vzruše-
ně vysko-
čí)
Jinými slovy: když jste pochopil, že vás Peachum klame, když vám říká, že mě klame, rozhodl jste se ho oklamat. Jenomže - naštěstí pro nás a naneštěstí pro vás - vzápětí jste byl sám okla-
mán. Už tomu rozumíte?
(Macheath hledí okamžik vy-
tře
š-
tě-
ně
před sebe, pak vydechne)
MACHEATH Ta děvka!
(Macheath zhrouceně klesne na židli a dívá se zdrce-
ně
před sebe; Lockit a Lockitová si vy-
mění významné
úsměvy)
To je definitivní konec -
LOCKIT Člověk má vždycky šanci, Mackie. Aspoň v téhle věznici -
MACHEATH Nechci žít. Nehodím se do tohoto světa!
LOCKIT Kdybyste se nekasal!
(Delší pauza)
MACHEATH No tak? Na co ještě čekáte? Můj krk je vám k dispozici!
LOCKIT Čekám, až se trochu uklidníte. (K Lockitové) Mary, myslím, že doušek likéru by udělal panu kapitánovi dobře -
(Lockitová naleje do sklenky likér a postaví ji
před Macheathe)
LOCKITOVÁ Poslužte si -
MACHEATH Děkuji -
(Pauza; Macheath hledí zachmuře-
ně do ze-
mě a
přitom usrkuje mechanicky likér; Lockit ho po-

zoruje. Po chvíli se Macheath ozve tichým, schlíplým hlasem)
Tak spusťte -
LOCKIT Podívejte, Mackie: Peachum, jak jste už pochopil, pracuje pro mě a těší se mé plné důvěře. Avšak právě proto, že pracuje tak spolehlivě, zaslouží si, aby
jeho služba stála na ještě pevnějším základě, než jakým je pouhá důvěra. Potřebuji důkazy -
MACHEATH A co pro to mám já udělat?
LOCKIT Nic víc a nic míň než uskutečnit tu fúzi, kterou vám Peachum navrhuje, a pak se už jen - jako jeho zástupce - trochu dívat kolem sebe a občas mi sdělit, co je v
podniku nového, jak si váš šéf vede a jestli mi odvádí pro městskou pokladnu skutečně všechny tržby. To je všechno. Když na to přistoupíte, ručím za bezpečnost vaši i vašich chlapců. Co tomu říká-
te?
MACHEATH Vy se nebojíte, že vás podvedu?
LOCKIT Jak?
MACHEATH Co když zjistím, že vás Peachum podvádí, ale budu ho krýt, nebo se s ním dokonce proti vám spolčím?
LOCKIT To neuděláte -
MACHEATH Jak to můžete vědět?
LOCKIT Tak za prvé: nikdy nebudete mít jistotu, zda ten či onen doklad Peachumovy zrady není jen mnou inspirovaná zkouška vaší spolehlivosti - a buďte ujištěn, že ta-
kové zkoušky budu občas dělat! A za druhé: o jakémkoliv vašem pokusu se s Peachumem za mými zády domluvit mě bude Peachum okamžitě informovat: v případě, že je mi věrný, ze služební horlivosti,
a v případě, že mě klame, ze strachu, že může jít o mnou inspirovanou zkoušku jeho spolehlivosti - a buďte ujištěn, že takové zkoušky budu občas dělat! Tak co - přijímáte?
(Dlouhá napjatá pauza; Macheath přechází za-
myšle-
ně po místnosti, pak se náhle obrátí k Lockitovi)
MACHEATH Podívejte, Lockite: já na svém životě nelpím, smrti se nebojím a jsem dokonce ochoten svůj život i obětovat - ovšem jedině za předpokladu,
že tím posílím autoritu hodnot, za něž zemřu, a že tudíž svou smrtí prospěji životu druhých. Svůj život jsem si totiž nedal a nepatří mi - jsem pouze jeho správcem - a jakým bych to byl správcem, kdy-
bych bezdůvodně ničil to, co mám ošetřovat? Klamou-li mě, jak se ukazuje, všichni kolem mě, neznamená to, že ode mne očekávají něco jiného, ale pravý opak: nabízejí mi tím vlastně jen jakýsi princip na-
šeho vzájemného styku. Co by se stalo, kdybych tuto nabídku odmítl? Mé okolí by to chápalo jako vyzývavý projev mé povýšenosti a pýchy - tím spíš, že by to bylo spojeno s tím teatrálním
dovětkem popravy - a každý by se zeptal: odkud ten člověk odvodil

své právo odlišit se tak okázale od ostatních, vydělit se z řady, pohrdnout míněním většiny a poplivat i to minimum disciplíny, bez něhož se
žádná společnost neobejde? Byl bych chápán prostě jako domýšlivý exhibicionista, který si chtěl hrát na svědomí světa; obětoval bych se za něco, v co nikdo mimo mě nevěří; má smrt by tedy zůstala nepochope-
na, autoritu žádných hodnot by neposílila, nikomu by nepomohla, jen by způsobila bolest několika mým blízkým. Byla by to typicky zbytečná smrt. A je to koneckonců pochopitelné: odmítnout totálně pravidla
hry, která tento svět člověku nabízí, je sice pohodlnější, ale k ničemu to obvykle nevede; daleko těžší, ale zároveň nepoměrně smysluplnější je tato pravidla naopak přijmout, zajistit si tím možnost komunikace se
svým okolím a pak této komunikace využívat k postupnému boji za zlepšení daných pravidel hry. Jinými slovy: jediným správným, důstojným a vpravdě chlapským řešením mé situace je obrátit se k životu čelem, vrhnout se odvážně do jeho rozbouřených vln, nebát se jeho špíny a všech nástrah, jež člověku klade do cesty, a všechny své síly a všechen svůj um vložit do boje za to, aby byl lepší, než je!
LOCKIT Mackie, promluvil jste jako muž! Jsem hluboce dojat -
(Lockit podá Macheathovi ruku, následuje vzájemný stisk, po-
někud neobratný vzhledem k tomu,
že Macheath má spoutané ruce. Pak Lockit vyn-
dá ze zásuvky jakýsi papír, kalamář a brko a
vše postaví slavnost-
ně
před Macheathe)
Tady mi to, prosím, podepište -
MACHEATH Nestačila by ústní dohoda?
LOCKIT Ne -
(Macheath se tedy sehne ke stolu a s velkými obtí-
žemi - vzhledem k
poutům - papír podepí-
še; Lockit ho
přitom bedli-
vě sleduje. Jakmile je podepsáno, uchopí Lockit
rychle papír, fouká na něj, a
když je podpis suchý, uklidí papír do zásuvky a
pak znovu podá Macheathovi ruku; komplikace se
přitom samo-
zřej-
mě opakují)
Doufám, že se před námi dvěma právě otevřela etapa solidní a konstruktivní spolupráce! (Volá k pravým dve-
řím) Harolde!
(Pravými dveřmi vstoupí Harold)
Sundej mu to!
(Harold sejme Macheathovi pouta; Macheath za-

čne lehce komíhat rukama, aby uvolnil ztuhlé
svalstvo)
Jste volný, Mackie! Buďte zdráv -
(Macheath se uklání - stále ješ-
tě
třepaje rukama - Lockitové, prostírající k ve-
če-
ři)
MACHEATH Rukulíbám, milostpaní -
LOCKITOVÁ (s úsměvem)
Doufám, že když to všechno tak dobře dopadlo, skončíte s
rozpustilostmi a budete žít konečně se svou Lucy! Má vás tak ráda
-
MACHEATH Spolehněte se, maminko! (K Lockitovi) Servus!
(Macheath odkvapí pravými dveřmi; za ním
odejde Harold. Lockitová naleje do talí-
ř
ů polévku a pak s Lockitem usedne k ve-
če-
ři; Lockit si zastrkuje ubrousek za límec,
přitom hovo-
ří)
LOCKIT Tak Mary, a od tohoto okamžiku má naše organizace pod
kontrolou prakticky celé podsvětí!
LOCKITOVÁ Dalo to fušku, viď?
LOCKIT Získat kontrolu nad londýnskou policií byla proti tomu
hračka!
LOCKITOVÁ Stejně to je zvláštní, Bille: nikdo o naší organizaci
neví, a všichni jí slouží!
LOCKIT Kdo neví, že slouží, slouží vždycky nejlíp! Dobrou chuť!
(Lockit a Lockitová se pustí do jídla. Opona padá)
Konec čtrnáctého obrazu
Konec hry

Audience
JEDNOAKTOVÁ HRA

1975
Památce Alfréda Radoka
OSOBY
SLÁDEK
VANĚK

Dějiště: Sládkova kancelář

Na scéně je Sládkova kance-
lář. Nalevo jsou dve-
ře a nad nimi na zdi visí jakýsi zarámovaný dip-
lom; napravo je
skří
ň a registratura a na nich sbírka lahví od piva s

různými vi-
nětami; na zadní zdi je velká
neumělá malba, znázor-
ňující
Švejka a hostinského Palivce, pod malbou je
ozdobný nápis "Kde se pivo vaří, tam se dob-
ře da-
ří". V centru scény je kance-
lářský
stůl a
tři
židle, na stole je hromada
různých listin,
několik prázdných lahví od piva a
několik skleni-
ček. Vedle stolu stojí na zemi basa piva. Podél zdí
a hlavně v rozích místnosti je
různé
tě
žko definovatelné harampádí jako vy-
řazené ventily, sta-
ři
čké rádio, rozbitý
vě-
šák, stoh starých novin, holínky a podob-
ně.
Když se ote-
vře opona, sedí u stolu Sládek v pracovním
plášti, hlavu má polo-
ženou na stole a hlasi-
tě chrápe. Po chvilce se ozve zaklepání. Sládek se
ihned probere.
SLÁDEK Dál -
(Do místnosti vstoupí Vaněk ve vatovaném pra-
covním úboru a v holínkách)
VANĚK Dobrý den -
SLÁDEK Á, pan Vaněk! Pojďte dál! Posaďte se -
(Vaněk ne-
směle usedne)
Dáte si pivo?
VANĚK Ne, děkuji -
SLÁDEK Proč ne? Jen si vemte -
(Sládek vytáhne z basy láhev, otevře ji, naleje
do dvou sklenek, z nichž jednu
přisune
před
Vaňka a druhou oka-
mži-
tě vypije)
VANĚK Děkuji -
(Sládek si naleje další sklenku. Pauza)

SLÁDEK Tak co? Jak to jde?
VANĚK Děkuji, dobře -
SLÁDEK Musí to jít, že jo?
VANĚK Hm -
(Pauza)
SLÁDEK Co dnes děláte? Koulíte?
VANĚK Přikuluji -
SLÁDEK Přikulovat je lepší než koulet, že jo?
VANĚK Ano -
(Pauza)
SLÁDEK Kdo dnes koulí?
VANĚK Šerkézy -
SLÁDEK On přišel?
VANĚK Ano, před chvílí -
SLÁDEK Je ožralej?
VANĚK Trochu -
(Pauza)
SLÁDEK Pijte! Proč nepijete?
VANĚK Děkuji, nejsem na pivo moc zvyklý -
SLÁDEK Vážně ne? Však my vás to tady naučíme! Tady si na to zvyknete! Tady pijeme pivo všichni - to už je taková tradice -
VANĚK Já vím -
(Pauza)
SLÁDEK A nebuďte smutnej!
VANĚK Já nejsem smutný -
(Pauza)
SLÁDEK A co jinak?
VANĚK Jak - jinak?
SLÁDEK Tak vůbec -
VANĚK Ale děkuji, ujde to -
(Pauza)
SLÁDEK Jak se vám tady líbí?
VANĚK Líbí -
SLÁDEK Mohlo by to být horší, co?
VANĚK Ano -
(Sládek otevře dal-
ší láhev a naleje si)
SLÁDEK Člověk si zvykne na všechno, že jo?
VANĚK Ano -
(Pauza)
SLÁDEK Dopijte to!
(Vaněk dopije sklenku, Sládek mu znovu nalé-
vá)
VANĚK Už ne, prosím -
SLÁDEK Nepovídejte, vždyť jste ještě nic nevypil! (Pauza) A co lidi? Jak s nima vycházíte?
VANĚK Děkuji, dobře -
SLÁDEK Jestli vám můžu radit, tak se tu moc s nikým nebratříčkujte - já tu nevěřím nikomu! Víte, lidi jsou velký svině! Velký! V tom mi můžete věřit! Dělejte si svou práci a s nikým se radši moc nevybavujte - to fakt nemá cenu

- zvlášť ve vašem případě -
VANĚK Chápu -
(Pauza)
SLÁDEK Co vy jste to vlastně psal, jestli se můžu zeptat?
VANĚK Divadelní hry -
SLÁDEK Divadelní hry? A to se hrálo někde na divadle?
VANĚK Ano -
SLÁDEK Hm. No jo, no jo. Tak divadelní hry, říkáte. Poslyšte, to byste měl napsat něco o našem pivovaře! Třeba o takovém Burešovi. Znáte ho?
VANĚK Ano -
SLÁDEK To je číslo, co?
VANĚK Ano -
(Pauza)
SLÁDEK A nebuďte smutnej!
VANĚK Já nejsem smutný -
(Pauza)
SLÁDEK Ale stejně, to jste si nemyslel, co?
VANĚK Co jsem si nemyslel?
SLÁDEK No že budete jednou koulet sudy v pivovaře -
VANĚK Hm -
SLÁDEK To jsou paradoxy, co?
VANĚK Hm -
SLÁDEK To vám teda řeknu! (Pauza) Říkáte, že dneska přikulujete?
VANĚK Ano -
SLÁDEK Ale včera jste koulel - viděl jsem vás -
VANĚK Včera tady nebyl Šerkézy -
SLÁDEK No jo vlastně - (Pauza) Spisovatele jsme tady ještě neměli, a že tu bylo už různejch podivnejch existencí! No třeba zrovna Bureš - víte, čím původně bejval? Hrobníkem! Tam se naučil chlastat, no a proto šel pak sem - ten má historky za všechny prachy!
VANĚK Já vím -
SLÁDEK O čem byly ty vaše hry?
VANĚK Hlavně o úřednících -
SLÁDEK O úřednících? Vážně? Hm - (Pauza) Už jste byl na svačině?
VANĚK Ještě ne -
SLÁDEK Můžete jít pozdějc, na bráně řekněte, že jste byl u mě -
VANĚK Děkuji -
SLÁDEK A neděkujte pořád! (Pauza) Stejně si vás cením!
VANĚK Mě? Proč?
SLÁDEK Musí to být přece hroznej nezvyk - celej život sedět doma - v teple - ráno si spát, jak dlouho chcete - a teď najednou tohle! Ne, vážně, já si toho fakt cením -
(Pauza) Pardon -
(Sládek vstane a odejde. Vaněk rychle přeleje zbytek svého piva do jeho sklenice. Po chvíli se Sládek vrací, dopíná si poklopec a usedá na své místo)
A to jste znal taky různý herečky, když jste psal pro to divadlo?
VANĚK Samozřejmě -
SLÁDEK Taky Bohdalovou?

VANĚK Ano -
SLÁDEK Osobně?
VANĚK Ano -
SLÁDEK To byste ji někdy moh pozvat na pivo - vzali bysme k tomu ještě Bureše - mohla by být sranda, co říkáte?
VANĚK Hm -
(Pauza)
SLÁDEK A nebuďte smutnej!
VANĚK Já nejsem smutný -
(Sládek otevře dal-
ší láhev a naleje si. Pauza)
SLÁDEK Ten mladej na spilce - víte kterej?
VANĚK Mlynárik?
SLÁDEK Na toho bacha - (Pauza) A Gotta taky znáte?
VANĚK Taky -
(Pauza)
SLÁDEK Škoda, že jste tu nebyl tak před pěti lety! To byste viděl partu! Kdepak dnes, to už vůbec není ono! Tý srandy, co tady bylo! Scházeli jsme se na sladovně - já, nějakej Kája Mařánek, ten už tady není, Honza Peterků, holky z flaškovny - kolikrát jsme to táhli až do rána - a vidíte, všecko se nakonec stihlo udělat! Však se zeptejte Honzy Peterků, uvidíte, co vám řekne -
VANĚK Už mi o tom vyprávěl -
(Pauza)
SLÁDEK Co to neslo, ty hry?
VANĚK To bylo různé -
SLÁDEK Tak pět táců jistě, co?
VANĚK Záleží na tom, jak moc to divadla hrají - někdy dostává člověk hodně peněz, jindy zas nic -
SLÁDEK Celej měsíc nic?
VANĚK Třeba i několik měsíců -
SLÁDEK Takže to má taky svý mouchy - no jako všechno, že jo?
VANĚK Ano -
SLÁDEK Ale stejně: jsou to paradoxy, co?
VANĚK Hm -
SLÁDEK To vám teda řeknu! (Pauza) Ale vy fakt vůbec nepijete!
VANĚK Piju -
(Sládek otevře dal-
ší láhev a naleje
Vaňkovi i so-
bě. Pauza)
SLÁDEK Poslyšte, něco vám řeknu, jen tak čistě mezi náma: sedět na tomhle místě někdo jinej než já, tak u nás neděláte, za to vám teda ručím -
VANĚK Byly s tím potíže?
SLÁDEK No jestli!
VANĚK Jsem vám velice zavázán -
SLÁDEK Víte, já se nechci dělat nějak to - ale když vidím, že můžu někomu pomoct, tak co bych mu nepomohl? Takovou já mám

prostě mentalitu - i dnes! Lidi si ma-
jí podle mýho názoru pomáhat - jednou pomůžu já vám, podruhý zase
vy mně - není to tak?
VANĚK Ano -
(Pauza)
SLÁDEK Už jste byl na svačině?
VANĚK Ještě ne -
SLÁDEK Můžete jít pozdějc, na bráně řekněte, že jste byl u mě -
VANĚK Děkuji -
SLÁDEK A neděkujte pořád! (Pauza) Kdepak, milej zlatej, dneska
si žádnej nechce pálit prsty!
VANĚK Já vím -
(Pauza)
SLÁDEK Důležitý je, abysme táhli všichni, jak se říká, za jeden
provaz -
VANĚK Ano -
SLÁDEK Víte, já nevím, co si o tom myslíte vy, ale já vždycky
říkám, že dobrá parta je základ všeho -
VANĚK Souhlasím s vámi -
SLÁDEK Proč nepijete? Vy takhle spíš vínečko, co?
VANĚK Hm -
SLÁDEK Tady si na pivo zvyknete! Tady pijeme pivo všichni - to
už je taková tradice -
VANĚK Já vím -
(Pauza)
SLÁDEK Ale Gott to má teď celkem dobrý, ne?
VANĚK Snad ano -
(Pauza)
SLÁDEK Jste ženatej?
VANĚK Ano -
SLÁDEK A děti máte?
VANĚK Ne -
(Pauza)
SLÁDEK Stejně si vás cením -
VANĚK Prosím vás -
SLÁDEK Fakt! Musí to být přece hroznej nezvyk! (Pauza) Pardon -
(Sládek vstane a odejde. Vaněk rychle
přeleje zbytek svého piva do jeho sklenice. Po
chvíli se Sládek vrací, dopíná si poklopec a usedá na své místo)
Jak je vlastně stará?
VANĚK Kdo?
SLÁDEK Bohdalka -
VANĚK Asi tak třiačtyřicet -
SLÁDEK Vážně? Nevypadá na to - (Pauza) Ne, ale fakt: všechno
bude dobrý - jen když si budem vzájemně vycházet vstříc - jen
když budem táhnout, jak
se říká, za jeden provaz - no prostě jak říkám: základem všeho je
dobrá parta! (Sládek ote-
vře dal-
ší láhev a naleje si) Škoda, že jste tady nebyl tak před pěti
lety! To byste

viděl, co to je parta! Kdepak dnes! Dnes tady nevěřím nikomu - (Pauza) Kdo je to vlastně ten Kohout?
VANĚK Jaký Kohout?
SLÁDEK Prej vás navštívil nějakej Kohout -
VANĚK To je jeden kolega -
SLÁDEK Taky spisovatel?
VANĚK Ano. Proč?
SLÁDEK Jen tak - (Pauza) Nemyslete si, Vaňku, já mám taky svý potíže -
VANĚK Ano?
SLÁDEK Proč myslíte, že trčím v týhle díře? Ale to vás jistě nezajímá -
VANĚK Zajímá, pane sládku -
SLÁDEK Víte, co jsem měl dělat?
VANĚK Co?
SLÁDEK Sládka v Pardubicích!
VANĚK Vážně?
SLÁDEK No vidíte, a jsem tady! To jsou paradoxy, co?
VANĚK A proč jste tam nešel?
SLÁDEK Nechme toho - (Pauza) Jste ženatej?
VANĚK Ano -
SLÁDEK A děti máte?
VANĚK Ne -
(Pauza)
SLÁDEK Heleďte, nic mi do toho není, ale měl byste tomu Holubovi říct, aby vás nenavštěvoval -
VANĚK Myslíte asi kolegu Kohouta -
SLÁDEK A co jsem řek?
VANĚK Holub -
SLÁDEK Heleďte, nic mi do toho není - já toho člověka vůbec neznám - nevím vůbec, co on je zač - já vám to jen říkám ve vašem vlastním zájmu -
VANĚK Nezlobte se, pane sládku, ale já -
SLÁDEK Vy to, člověče, cucáte jak nějakej koňak!
VANĚK Říkal jsem vám, že na to nejsem zvyklý -
SLÁDEK Kdybyste nepovídal!
VANĚK Vážně -
SLÁDEK Anebo vám snad nejsem dost dobrej parťák?
VANĚK Ach to ne -
SLÁDEK To víte, já nejsem žádnej Gott! Já jsem jen obyčejnej pivovarskej trouba -
VANĚK Jste ve svém oboru profesionál - jako Gott ve svém. Proč jste nešel do těch Pardubic?
SLÁDEK Nechme toho - (Sládek otevře další láhev a naleje si. Pauza) Všechno bude dobrý, Vaňku! Nemusíte se bát, já vás nedám! Jste tichej, pracovitej člověk, chodíte každej den, nemáte kolem všeho blbý řeči jako ostatní dělníci, vejplata vám stačí - a při tom nedostatku lidí, že jo?
VANĚK Jsem vám velmi vděčen -
SLÁDEK A jste navíc slušnej člověk, to já poznám, na to já mám totiž čuch. Když je někdo křivák, poznám to už na dálku. Toho

Mlynárika ze spilky - víte,
kterej to je?
VANĚK Ano -
SLÁDEK Toho jsem odhad, hned jak se tady objevil. Na toho bacha
-
(Pauza)
VANĚK Proč jste nešel do těch Pardubic?
SLÁDEK Nechme toho - (Pauza) Na mě se zkrátka, Vaňku, můžete
spolehnout! Já vás ve štychu nenechám -
VANĚK Děkuji -
SLÁDEK Potřebuju jen jistotu, že i já se můžu spolehnout na vás
- že mi nebudete podrážet nohy - že se o vás můžu zkrátka opřít -
VANĚK Udělám vše, co bude v mých silách, abyste byl s mou prací
spokojen -
SLÁDEK Já vám to přece taky nemusel říkat! Já vám to vlastně ani
správně říkat neměl! Každej jinej na mým místě -
VANĚK Promiňte, ale co jste mi neměl říkat?
SLÁDEK No o tom Holubovi -
VANĚK Kohoutovi -
SLÁDEK Koukněte, já nevím, co je to za chlapa, a ani mě to
nezajímá - nejde mi o něj - ten mi může bejt ukradenej - ale jde
o vás, že jo? Koneckonců to tady nemáte
tak špatný - přikulujete si prázdný sudy - každej vám dá pokoj -
ten Kohout vás přece, hergot, nezaměstná, když vás tu neudržím,
že ne? Anebo jo?
VANĚK Asi těžko -
SLÁDEK No tak vidíte! Tak mějte, člověče, rozum!
(Pauza)
VANĚK Pane sládku -
SLÁDEK Co je?
VANĚK Nezlobte se, ale já -
SLÁDEK Co vy?
VANĚK Já se přece můžu -
SLÁDEK Co se můžete?
VANĚK Nezlobte se, ale já se přece můžu stýkat, s kým chci -
SLÁDEK A říkám snad něco jinýho? Stýkejte se, s kým chcete! To
je vaše nezadatelný právo! Do toho vám přece žádnej nemůže kecat!
To si nemůžete nechat
vzít! Jste přece chlap a ne nějaká onuce! To je zásadní věc!
VANĚK No vidíte -
SLÁDEK A on to jistě taky pochopí, ten Kohout, že se budete
stýkat, s kým chcete! Nebo ne?
(Sládek otevře dal-
ší láhev a naleje si. Pauza)
VANĚK Pane sládku -
SLÁDEK Co je?
VANĚK Já už musím jít -
SLÁDEK Kam byste chodil?
VANĚK Budou mě ve sklepě shánět -
SLÁDEK Však oni se neposerou! Je tam přece Šerkézy! Seďte tady a
pijte! (Pauza) Vás nezajímá, proč jsem nešel do těch Pardubic?

VANĚK Zajímá mě to -
SLÁDEK Skutečně?
VANĚK Skutečně. Proč jste tam nešel?
SLÁDEK Víte, co mi udělali? Obvinili mě, že jsem se prej šábnul s jedním hostinským o pět set hektorů dvanáctky, co jsme tady měli navíc! To je, co? Přirozeně to bylo celý docela jinak, jenomže ta sketa - ten Mlynárik ze spilky - víte, kterej to je?
VANĚK Ano -
SLÁDEK To jen tak, abyste věděl, co tu je za lidi! Kdepak, já tu nevěřím nikomu! Víte, lidi jsou velký svině! Velký! V tom mi můžete věřit! Dělejte si svou práci a s nikým se radši moc nevybavujte - to fakt nemá cenu - zvlášť ve vašem případě -
VANĚK Chápu -
(Pauza)
SLÁDEK Už jste byl na svačině?
VANĚK Ještě ne -
SLÁDEK Můžete jít pozdějc. Na bráně řekněte, že jste byl u mě -
VANĚK Děkuji -
SLÁDEK A neděkujte pořád! (Pauza) Pardon -
(Sládek vstane a odejde. Vaněk rychle přeleje zbytek svého piva do jeho sklenice. Po chvíli se Sládek vrací, dopíná si poklopec a usedá na své místo)
Kdy ji teda přitáhnete?
VANĚK Co?
SLÁDEK No tu Bohdalovou -
VANĚK Příležitostně se jí zeptám -
SLÁDEK Co ji pozvat třeba na sobotu?
VANĚK Na tuto sobotu?
SLÁDEK A proč ne?
VANĚK Nevím, jestli bude mít čas -
SLÁDEK Pro vás si přece čas udělá -
VANĚK Herci mají spoustu různých závazků - je to všechno naplánováno dlouho napřed - nemohou to jen tak měnit -
SLÁDEK Jestli si ovšem myslíte, že pro ni tady nejsme dost dobrý, tak ji samozřejmě zvát nemusíte -
VANĚK To si nemyslím -
SLÁDEK Já vás k tomu nutit nebudu - myslel jsem si jen, že by mohla být sranda -
VANĚK Hm -
(Pauza)
SLÁDEK A nebuďte smutnej!
VANĚK Já nejsem smutný -
(Pauza)
SLÁDEK Poslyšte, Ferdinande - jste Ferdinand, že jo?
VANĚK Ano -
SLÁDEK Poslyšte, Ferdinande, chtěl jsem s váma mluvit -
VANĚK Já vím, pane sládku -
(Pauza)
SLÁDEK Proč nepijete?

VANĚK Říkal jsem vám přece, že nejsem pivař -
SLÁDEK Tady je každej pivař -
VANĚK Já vím -
(Pauza)
SLÁDEK Poslyšte, Ferdinande - můžu vám tak říkat, jo?
VANĚK Jistě -
SLÁDEK Co byste říkal tomu dělat tady skladníka? To by nebylo špatný, co? Jste koneckonců inteligent, poctivej jste taky, tak co? Nebudete přece pořád jen koulet s cikánama sudy! Byl byste v teple - přes poledne byste to zavřel - jako že děláte pořádek - a moh byste si tam v klidu vymejšlet nějaký vtipy do těch svejch her - a kdybyste chtěl, moh byste si tam třeba i zdřímnout
- co tomu říkáte?
VANĚK Myslíte, že by to bylo možné?
SLÁDEK Co by to nebylo možný?
VANĚK Já nejsem samozřejmě v situaci, že bych si mohl vybírat, ale pokud by tu taková možnost opravdu byla, považoval bych to samozřejmě za výborné - smysl pro pořádek, myslím, mám - na stroji psát umím - trochu znám i cizí jazyky - to víte, v tom sklepě je přece jen dost zima - zvlášť když na to člověk není zvyklý -
SLÁDEK No právě. Rozumíte evidenci?
VANĚK Určitě bych to pochopil - mám čtyři semestry ekonomie -
SLÁDEK Jo? A rozumíte evidenci?
VANĚK Určitě bych to pochopil -
SLÁDEK Byl byste v teple - přes poledne byste to zavřel - nebudete přece pořád jen koulet s cikánama sudy!
VANĚK Pokud by tu taková možnost byla -
(Pauza)
SLÁDEK Ne, ne, Vaňku, když je někdo křivák, poznám to už na dálku! Vy jste poctivej chlap, já jsem taky poctivej, tak nevím, proč bychom to nemohli táhnout spolu!
Co říkáte?
VANĚK Ano - jistě -
SLÁDEK Jste teda pro?
VANĚK Samozřejmě -
SLÁDEK Jestli nechcete, tak to řekněte! Třeba se vám se mnou do party nechce - třeba máte proti mně výhrady - třeba máte jiný plány -
VANĚK Nemám proti vám výhrady - naopak - udělal jste pro mě hodně - jsem vám velice zavázán - zvlášť kdyby to vyšlo s tím skladem - chci přirozeně udělat vše, abyste mohl být i vy s mou prací spokojen -
(Sládek otevře další láhev a naleje Vaňkovi i sobě)
SLÁDEK Tak to můžem zapít?
VANĚK Ano -
(Oba pijí)

SLÁDEK Na ex!
(Vaněk s obtí-
žemi dopije sklenku, Sládek mu oka-
mži-
tě
opět naleje. Pauza)
A nebuďte smutnej!
VANĚK Já nejsem smutný -
(Pauza)
SLÁDEK Ty, Ferdinande -
VANĚK Ano?
SLÁDEK Jsme kamarádi, jo?
VANĚK Ano -
SLÁDEK Neříkáš to jen tak?
VANĚK Ne -
SLÁDEK Věříš mi teda?
VANĚK Přirozeně, že vám věřím -
SLÁDEK Počkej, ale upřímně: věříš mi?
VANĚK Věřím vám -
SLÁDEK Tak hele - něco ti povím - ale to je čistě mezi náma,
jasný?
VANĚK Jasný -
SLÁDEK Můžu se spolehnout?
VANĚK Můžete -
SLÁDEK Tak hele - (Ztiší hlas) Chodějí se
sem na tebe ptát -
VANĚK Kdo?
SLÁDEK No přece oni -
VANĚK Vážně?
SLÁDEK Fakt -
VANĚK A máte dojem - pokud jde o mé zaměstnání tady v pivovaře -
že je nějak ohroženo? (Pauza) Nenaléhají, abych byl propuštěn?
(Pauza) Anebo
nevyčítají vám, že jste mě sem vzal?
(Pauza)
SLÁDEK Tak hele - něco ti povím - ale to je čistě mezi náma,
jasný?
VANĚK Jasný -
SLÁDEK Můžu se spolehnout?
VANĚK Můžete -
SLÁDEK Tak hele - sedět na tomhle místě někdo jinej než já, tak
u nás neděláš, za to ti teda ručím! Stačí ti to?
VANĚK Ano, jistě - jsem vám velmi vděčen -
SLÁDEK Neříkám to, abys mi děkoval -
VANĚK Já vím, že ne -
SLÁDEK Já jen, abys věděl, jak stojí situace -
VANĚK Děkuji vám -
(Pauza)
SLÁDEK Pardon -
(Sládek
tě

že vstane a trochu má-
tož-
ně odejde. Va-
něk rychle
přeleje zbytek svého piva do jeho sklenice. Po
chvíli se Sládek vrací, dopíná si poklopec a usedá na své místo)
Měl jsi s ní něco?
VANĚK S kým?
SLÁDEK No přece s Bohdalkou -
VANĚK Já? Ne -
SLÁDEK Fakt ne?
VANĚK Ne -
SLÁDEK To jsi teda u mě srab!
(Pauza)
VANĚK Pane sládku -
SLÁDEK Co je?
VANĚK Já už musím jít -
SLÁDEK Kam bys chodil?
VANĚK Budou mě ve sklepě shánět -
SLÁDEK Však oni se neposerou! Je tam přece Šerkézy! Seď tady a
pij! (Pauza) Poslyš, Ferdinande - jsi Ferdinand, že jo?
VANĚK Ano -
SLÁDEK Poslyš, Ferdinande - můžu ti tak říkat, jo?
VANĚK Klidně -
SLÁDEK No počkej, radši se ptám, aby ses třeba neurazil, že jo!
VANĚK Proč bych se měl urazit?
SLÁDEK U tebe člověk nikdá neví, na čem je - mlčíš - bůhví, co
si myslíš - říkáš jen "ano, pane sládku", "děkuji, pane sládku" -
VANĚK Jsem tak vychovaný -
SLÁDEK Zatímco já jsem jen nevychovanej pivovarskej buran!
Myslels to tak, že jo? Neříkej, žes to tak nemyslel -
VANĚK Nemyslel -
SLÁDEK No ne, na rovinu - abych věděl, na čem jsem -
VANĚK Nic špatného si o vás nemyslím, skutečně ne - naopak -
SLÁDEK Jsme teda kamarádi, jo?
VANĚK Ano -
SLÁDEK Věříš mi teda?
VANĚK Věřím vám -
SLÁDEK Tak hele: já jednoho z těch, co sem za mnou kvůli tobě
choděj, znám - ještě ze školy, víš - je to můj dobrej známej -
nějakej Tonda Mašků - celkem solidní
kluk, mně aspoň jde na ruku -
VANĚK Tak to máte dobré -
SLÁDEK Ne zas, že by on měl nějakej velkej vliv - to zas nemá -
ale už dvakrát mi v něčem píchnul - a já nevím, kdy ho zas budu
potřebovat - a mimoto je to, jak ří-
kám, fakt solidní kluk - takže já prostě - no zkrátka - já ho
prostě nemoh vyšplouchnout, chápeš?
VANĚK Chápu -
(Pauza)
SLÁDEK No - co koukáš?

VANĚK Já nekoukám -
SLÁDEK No jen řekni, co si myslíš! Klidně to řekni!
VANĚK Já si nic nemyslím -
SLÁDEK Nepovídej, já vím dobře, co si myslíš! Jenomže ty zřejmě nevíš, že kdybych jim to neslíbil já, našli by si jinýho, a to by bylo horší, protože by to
zaručeně nebyl nikdo tak férovej jako já! Já jsem totiž rovnej, na rozdíl od jinejch, já už mám prostě takovou mentalitu - i dnes! A to je tvá jediná klika, jestli to chceš vědět! Lidi jsou totiž velký svině!
Velký! Anebo si snad myslíš, že by se tu našel druhej takovej vůl, kterej by ti to celý takhle vyklopil? Ty máš představy jak malej Jarda! Kde si myslíš, že žiješ!
VANĚK Já vaši upřímnost samozřejmě oceňuji -
SLÁDEK Víš ty vůbec, co já tím riskuju, že jsem k tobě tak férovej? Co si na tobě vemu, když to na mě práskneš? Vždyť já se ti tady úplně dávám všanc!
VANĚK Já to nikomu neřeknu -
SLÁDEK Tak to někam napíšeš! Vrazíš to do nějaký hry - oni ti ji seberou - a já budu zničenej!
VANĚK Můžete se spolehnout, nechám si to pro sebe -
SLÁDEK Fakt?
VANĚK Fakt -
(Sládek otevře dal-
ší láhev a naleje si. Pauza)
Pane sládku -
SLÁDEK Hm -
VANĚK Kdyby se to podařilo - myslím s tím skladem - co by pak bylo se starým Šustrem?
SLÁDEK Co by s ním bylo? (Pauza) Ale stejně: jsou to paradoxy, co?
VANĚK Hm -
SLÁDEK To ti teda řeknu -
(Pauza)
VANĚK Pane sládku -
SLÁDEK Hm -
VANĚK Ještě k tomu skladu - vy myslíte, že to povolí? Vědí přece, že bych tam byl v teple -
SLÁDEK Prd vědí - (Pauza) Jsi ženatej?
VANĚK Ano -
SLÁDEK A děti máš?
VANĚK Ne -
SLÁDEK Já tři. Jen abys věděl -
(Pauza)
VANĚK Mohl byste případně argumentovat tím, že tam budu víc izolován od lidí -
SLÁDEK Ty, Ferdinande -
VANĚK Jde jim přece o to, abych nebyl ve styku s lidmi, ne?
SLÁDEK Ty, Ferdinande -
VANĚK To by přece mohlo působit, ne?
SLÁDEK Ty, Ferdinande -

VANĚK Ano?
SLÁDEK Hraješ mariáš?
VANĚK Ne -
SLÁDEK Já jo - měli jsme takovou prima partu - každej čtvrtek, víš - a co myslíš? Taky jsem toho musel kvůli nějakýmu Lojzovi Hlavatýmu nechat -
VANĚK Hm -
SLÁDEK Jen abys věděl, že to žádnej nemáme lehký - (Pauza) Ty, Ferdinande -
VANĚK Ano?
SLÁDEK Znáš mou starou?
VANĚK Ne -
(Pauza)
SLÁDEK Ty, Ferdinande -
VANĚK Ano?
SLÁDEK Je to všechno na hovno -
VANĚK Já vím -
SLÁDEK Prd víš! Tobě je hej! Píšeš si ty svoje hry - koulíš sudy - a všichni ti můžou bejt ukradený! Co ti vlastně schází? Vždyť oni se tě, člověče, bojej!
VANĚK To snad ne -
SLÁDEK No fakt! Ale co já? O mě se žádnej nezajímá! O mně žádný hlášení nikam neposílaj! Na mě si můžou houkat, jak chtějí! Mě mají v hrsti!
Mě rozšlápnou jak červa - kdy si vzpomenou! Jak červa! Copak ty - tobě je hej! (Pauza) Ty, Ferdinande -
VANĚK Ano?
SLÁDEK Ale tu Bohdalku přitáhneš, viď že jo? Nevyflákneš se na to? Viď, že se na to nevyflákneš?
VANĚK Spolehněte se - ještě dnes jí zavolám a celé to domluvím -
SLÁDEK A myslíš, že přijde?
VANĚK Udělám v té věci, co bude v mých silách -
SLÁDEK Jste přece kamarádi, ne?
VANĚK To ano -
SLÁDEK No počkej - říkal jsi, že jste kamarádi -
VANĚK To jsme -
SLÁDEK No počkej - tak jste kamarádi, nebo ne?
VANĚK Ale ano -
SLÁDEK V čem to teda vázne? (Pauza) Hergot, může se přece stýkat, s kým chce!
VANĚK To jistě -
SLÁDEK Je to přece, hergot, její nezadatelný právo!
VANĚK To jistě -
SLÁDEK To je přece zásadní věc, hergot! (Pauza) A vůbec - nikdo přece nemusí vědět, kdo ji sem přitáh! Bude to prostě družba s pracujícími! Na tom přece
nic není!
VANĚK Taky si myslím -
SLÁDEK Přitáhneš ji teda?
VANĚK Udělám v té věci, co bude v mých silách - ještě dnes jí zavolám - jsme kamarádi - na tom přece nic není -

(Pauza)
SLÁDEK Ty, Ferdinande -
VANĚK Ano?
SLÁDEK Kdybys věděl, jak mě to všechno sere!
VANĚK Chápu to -
SLÁDEK Prdlajs chápeš! Ty si jen říkáš: je blbej - ať se vykecá -
VANĚK To si neříkám -
SLÁDEK Proč nepiješ?
VANĚK Já piju -
SLÁDEK Byl jsi na svačině?
VANĚK Ještě ne -
SLÁDEK Vykašli se na svačinu -
VANĚK Já stejně nemám hlad -
SLÁDEK Snad jsem blbej, ale jsem férovej -
VANĚK To jste -
SLÁDEK Chtěl jsem s tebou mluvit -
VANĚK Já vím -
SLÁDEK Lidi jsou velký svině! Velký! Proč nepiješ?
VANĚK Já piju -
SLÁDEK Byl jsi na svačině?
VANĚK Ještě ne -
SLÁDEK Copak ty - tobě je hej -
VANĚK Jsem vám velice zavázán -
SLÁDEK Je to všechno na hovno -
(Sládek otevře další láhev a naleje si. Pauza)
Poslyš -
VANĚK Ano?
SLÁDEK Nevadí ti, že ti tykám?
VANĚK Ne -
SLÁDEK Jestli ti to vadí, tak to řekni -
VANĚK Nevadí mi to -
SLÁDEK Aspoň teda, že ti to nevadí -
VANĚK Naopak: jsem rád, že jsme se sblížili -
SLÁDEK "Jsem rád, že jsme se sblížili" - "oceňuji vaši upřímnost" - proč vlastně mluvíš tak - to - tak -
VANĚK Knižně?
SLÁDEK Jo -
VANĚK Jestli vás to irituje, tak -
SLÁDEK Mě nic neirituje - oceňuji, že jsme se sblížili - prd!
VANĚK Prosím?
SLÁDEK Prd!
(Pauza)
VANĚK Pane sládku -
SLÁDEK Co je?
VANĚK Musím už jít -
SLÁDEK Kam bys chodil?
VANĚK Budou mě ve sklepě shánět -
SLÁDEK Však oni se neposerou! Je tam přece Šerkézy! Seď tady a pij!

VANĚK Vážně - budou se zlobit -
SLÁDEK Aha, už tě otravuju, viď? No já vím - s Gottem a Bohdalovou, to jste mívali jiný večírky!
VANĚK Je mi tu s vámi dobře, nechci jen, aby z toho byly nějaké řeči - nemělo by to smysl - zvlášť teď, kdy tu je perspektiva té práce ve skladu -
SLÁDEK Fakt je ti tu dobře?
VANĚK Fakt -
SLÁDEK Neříkáš to jen tak?
VANĚK Ne -
(Sládek otevře dal-
ší láhev a naleje si. Pauza)
SLÁDEK Ferdinande -
VANĚK Ano?
SLÁDEK Víš, co je na tom nejhorší?
VANĚK Co?
SLÁDEK Že já za boha nevím, co jim mám každej tejden říkat - vždyť já o tobě dohromady nic nevím - do styku s tebou vlastně skoro nepřijdu - a těch pár blbostí,
co zachytím - že se chodíš zašívat do laboratoře - že tě viděli párkrát ve městě s Maruškou z flaškovny - že ti kluci z údržby dělali doma něco na topení - co s tím? No řekni - co jim mám furt

říkat? Co?
VANĚK Nezlobte se, ale v tom já vám můžu těžko pomoct -
SLÁDEK Ale můžeš! Jen kdybys chtěl -
VANĚK Já? Jak to?
SLÁDEK Jsi přece inteligent, ne? Máš přece politickej přehled, ne? Píšeš, ne? Kdo jinej má vědět, co vlastně chtějí vědět, než ty?
VANĚK Promiňte, ale to snad -
SLÁDEK Koukej, v tom skladě bys měl fůru času - co by ti to udělalo, kdybys mi to jednou tejdně hodil na papír? Za to ti snad stojím, ne? Budu nad tebou držet ochran-
nou ruku! Budeš se tam mít jak prase v žitě! I pivo si tam budeš moct nosit - kolik budeš chtít! Pro tebe to přece musí bejt hračka! Jsi přece, sakra, spisovatel! Ten Tonda Mašků je fakt slušnej kluk
a fakt to potřebuje - tak ho nemůžem přece nechat ve štychu! Anebo jsme si, sakra, neřekli, že budem táhnout za jeden provaz? Že si budem pomáhat? Že budem zkrátka parta? Neťukli jsme si snad na to? No
řekni - ťukli jsme si na to, nebo neťukli?
VANĚK No dobře, ale -
SLÁDEK Všechno teď, Ferdinande, záleží na tobě! Když nám píchneš, bude všechno dobrý! Ty pomůžeš mně, já jemu, on mně a já zas tobě - takže žádnej
přitom nepřijdem zkrátka! Nebudem si přece dělat z života peklo!
(Pauza) No - co koukáš?
SLÁDEK Já nekoukám -
(Pauza)

SLÁDEK Měl bys přímej vliv na to, co o tobě budou vědět - to přece není k zahození -
VANĚK Já vím -
(Pauza)
SLÁDEK A v tom skladu by to bylo přece taky dobrý, ne? Teplo - fůra času -
VANĚK Bylo by to výborné -
(Pauza)
SLÁDEK No - tak o co teda jde?
(Pauza)
VANĚK Pane sládku -
SLÁDEK Co je?
VANĚK Já jsem vám opravdu velmi vděčen za vše, co jste pro mne udělal - vážím si toho, protože sám vím nejlíp, jak je takový postoj dnes vzácný - vytrhl jste mi tak říkajíc trn z paty, protože já vážně nevím, co bych si bez vaší pomoci počal - to místo ve skladu by pro mne znamenalo větší úlevu, než si možná myslíte - jenomže já - nezlobte se - já přece nemů-
žu donášet sám na sebe -
SLÁDEK Jaký donášení? Kdo tady mluví o donášení?
VANĚK Nejde o mě - mně to uškodit nemůže - ale jde přece o princip! Já se přece z principu nemůžu podílet na -
SLÁDEK Na čem? No jen to řekni! Na čem se nemůžeš podílet?
VANĚK Na praxi, s kterou nesouhlasím -
(Krátká, napjatá pauza)
SLÁDEK Hm. Tak nemůžeš. Ty teda nemůžeš. To je výborný! Teď ses teda vybarvil! Teď ses teda ukázal! (Sládek vstane a za-
čne roz-
čile-
ně
přecházet po místnosti) A co já? Mě v tom necháš, viď? Na mě se vykašleš! Já můžu bejt svině! Já se v tom bahně můžu patlat, na mně nezáleží, já jsem jen obyčejnej pivovarskej trouba - ale pán, ten se podílet nemůže! Já se pošpinit můžu - jen když pán zůstane čistej! Pánovi, tomu jde o princip! Ale co ostatní, na to už nemyslí! Jen když on je hezkej! Princip je mu milejší než člověk! To jste celí vy!
VANĚK Kdo my?
SLÁDEK No vy! Inteligenti! Páni! To jsou jen samý hladký řečičky, jenomže vy si to můžete dovolit, protože vám se nic nemůže stát, o vás je vždycky zájem, vy si to vždycky umíte zařídit, vy jste nahoře, i když jste dole, zatímco obyčejnej člověk se tady plahočí a má z toho prd a nikde se nedovolá a každej se na něho vysere a každej s ním zamete a každej si na něho houkne a život žádnej nemá a nakonec ještě o něm páni řeknou, že nemá principy! Teplej flek ve skladu, to bys ode mě vzal - ale vzít si i kousek toho svinstva, v kterým se musím denně brodit, to už se ti ne-
chce! Vy jste všichni moc chytrý, moc dobře to máte spočítaný,

moc dobře se o sebe umíte postarat! Principy! Principy! Bodejť byste si je nechránili, ty svý principy - vám se totiž výborně zhodnotěj, vy si je totiž výborně prodáte, vy si na nich totiž pěkně vyděláte, vás ty principy totiž živěj - ale co já? Já za ně můžu dostat jen napráskáno! Vy máte vždycky šanci - ale jakou šanci mám já? O mě se žádnej nepostará, mě se žádnej nebojí, o mně žádnej nenapíše, mně žádnej nepomůže, o mě se nikdo nezajímá, já jsem tak dobrej na to, abych dělal hnůj, z kterýho ty vaše principy porostou, sháněl vy-
topený místnosti pro vaše hrdinství a sklízel za to nakonec jen posměch! Ty se jednou vrátíš mezi ty svý herečky - budeš se tam na ně vytahovat, že jsi koulel sudy - budeš hrdina - ale co já? Kam já se můžu vrátit? Kdo si mě všimne? Kdo mý činy ocení? Co já mám ze života? Co mě čeká? Co?
(Sládek zhrouceně klesne na své místo, polo-
ží hlavu Vaňkovi na hruď a za-
čne hlasi-
tě štkát. Po chvíli se uklidní, vzhlédne na Vaňka a ti-
še se ozve)
Ferdinande -
VANĚK Hm -
SLÁDEK Jseš kamarád?
VANĚK Jsem -
SLÁDEK Prosím tě, dojdi pro ni - teď hned ji sem přiveď - prosím tě o to - (Pauza) Řekni jí: Jiřinko - je tam se mnou jeden kamarád - takovej pivovarskej trouba - ale férovej chlap - (Pauza) Vybojuju ti to místo ve skladě - žádný hlášení od tebe nebudu chtít - jen tohle, prosím tě, zařiď - (Pauza) Uděláš to pro mě? Viď, že to pro mě uděláš? Na jedinej večer - pak mi už bude dobře - pak už bude všechno jiný - pak už budu vědět, že jsem nežil nadarmo - že ten můj posranej život nebyl tak úplně posranej - přivedeš ji?
(Pauza; pak Sládek uchopí Vaňka za šaty a za-
čne mu zoufale vy-
křikovat do tvá-
ře)
Jestli ji nepřivedeš - já - já nevím - já snad - já snad - já snad -
(Sládek se tiše rozplá-
če a opět polo-
ží hlavu Vaňkovi na

hruď. Pauza; po chvíli se Sládkovo
štkaní pro-
mění zvolna v hlasité chrápání. Va-
něk chvilku vy-
čká, pak polo-
ží Sládkovu hlavu
šetr-
ně na
stůl, ti-
še vstane a zamí-
ří ke dve-
řím. Tam se zastaví, oto-
čí se, chvilku váhá, na-
če
ž
řekne ke spícímu Sládkovi)
VANĚK Nebuďte smutnej -
(Vaněk odejde. Krátce nato se ozve zaklepání.
Sládek se ihned probere, je po krátkém spánku
opět zcela
střízlivý a chová se
přes-
ně jako na za-
čátku hry:
zřej-
mě záro-
veň zapo-
mněl na
vše, co
předcházelo)
SLÁDEK Dál -
(Do místnosti vstoupí Vaněk, dopíná si poklo-
pec)
Á, pan Vaněk! Pojďte dál! Posaďte se -
(Vaněk usedne)
Dáte si pivo?
(Vaněk
přikývne; Sládek vytáhne z basy láhev, ote-
vře ji, naleje do dvou sklenek, z
nichž jednu
přisune
před
Vaňka. Va-
něk ji oka-
mži-
tě vypije)
Tak co? Jak to jde?
VANĚK Je to všechno na hovno -
(Opona padá)
Konec hry

Vernisáž
JEDNOAKTOVÁ HRA

1975
OSOBY
VĚRA
MICHAL
BEDŘICH

Dějiště: Byt Věry a Michala

Na scéně je byt
Věry a Michala. Je to prostorný obývací pokoj,
přecházející vzadu do vyvý-
šené jí-
delničky, spojené podávacím okýnkem s kuchyní
za scénou. Vlevo jsou dveře do chodby; napravo
je velký krb; ve středu pokoje je staro-
žitný stolek, obklopený
měkkými moderními fotely. Pokoj je vyzdoben
spoustou rozmanitých starožitností a zajímavých
před-
mě-
tů - je tu
možno vi-
dět na-
příklad secesní vý-
věsní
štít,
čínskou vázu, pískovcového barokního andílka,
intarzovanou truhlu, lidovou malbu na skle, ruskou ikonu, staré
hmoždí-
ře a mlýnky apod.; ve výklenku ve zdi je
dře-
věná gotická madona; na krbu jsou rokokové
hrací hodiny a nad nimi visí turecký kinžál; jí-
delnička je za-
řízena v "selském stylu" s kolem od
žeb-
ři-
ňáku na zdi; na podlaze je vysoký chlupatý kobe-
rec, na kterém leží
několik perských kobe-
reč-
ků a u krbu med-
vědí
ků-
že i s hlavou; v po-
předí vlevo je vy-
řezávaná kostelní zpo-
vědnice. V místnosti nechybí stereofonní gramo-

fon; poblíž sedací soupravy je pojízdný servírova-
cí stolek, na
něm
ž jsou láhve s
různými alkoholy, sklenky, led a mísa s
plněnými
škeblemi.
Když se ote-
vře opona, stojí u dve-
ří Bed-
řich, který
zřej-
mě prá-
vě
při-
šel, proti
němu stojí
Věra a Michal. Bed-
řich dr-
ží za zády kytici.
VĚRA Jsme moc rádi, že jsi přišel -
MICHAL Báli jsme se, že už nepřijdeš -
VĚRA Velice jsme se už na tebe těšili -
MICHAL Co budeš pít? Whisky?
BEDŘICH Třeba -
(Michal přistoupí k servírovacímu stolku a za-
čne u
něho
připravovat
tři sklenice s whiskou; Bed-
řich je oka-
mžik v rozpacích, pak podá
Vě-
ře kytici)
VĚRA Ach, ty jsou hezké. (Bere kytici a prohlí-
ží si ji) Ty nikdy nezapomeneš - (Voní k ní) A jak voní! Díky,
Bedřichu -
(Věra jde do pozadí
naaranžovat kytici do vázy; Bed-
řich se
zvěda-
vě rozhlí-
ží; krátká pauza)
BEDŘICH Tady se to nějak změnilo -
VĚRA Však se s tím Michal taky pěkně nadřel! Znáš ho přece, když
se do něčeho dá, nepřestane, dokud nemá všechno tak, jak si to
naplánoval -
MICHAL Dodělal jsem to předevčírem, nikdo tu ještě nebyl, takže
dnes máme vlastně takovou malou vernisáž. S ledem?
BEDŘICH Třeba -
(Věra se vrací; Bed-

řich se stále
překvape-
ně rozhlí-
ží)
Kdes to všechno sehnal?
MICHAL To víš, snadné to nebylo. Nějaké kontakty mezi
starožitníky a sběrateli jsem měl, nějaké jsem si musel vytvořit,
hlavně jsem se ale nesměl vzdávat, když
jsem něco hned napoprvé nesehnal -
VĚRA Ale povedlo se mu to, viď?
BEDŘICH Hm -
VĚRA Přiznám se, že jsem sama nečekala, že to tak dobře dopadne!
Když máš totiž dát kvartýru nějaký ksicht, nestačí, že máš rád
staré věci - musíš je umět taky se-
hnat a musíš mít cit na to, jak je v kvartýře nejlíp prezentovat
a jak je nejlíp zkombinovat s moderním zařízením - no a tohle
všechno, jak se ukázalo, Michal výborně dokáže - proto taky tady
nena-
jdeš jediný kiks -
(Michal podá Vě-
ře a Bed-
řichovi sklenice, pak si vezme svou, pozvedne ji
a obrátí se k Bedřichovi)
MICHAL Tak tě u nás, Bedřichu, srdečně vítáme -
VĚRA Už se nám po tobě stýskalo -
MICHAL Když jsem to tady zařizoval, často jsem na tebe myslel -
co asi řekneš, až to všechno uvidíš -
BEDŘICH Tak na zdraví!
(Všichni se napijí. Krátká pauza)
MICHAL Kdybych ovšem neměl podporu Věry, nikdy by to nemohlo
takhle dopadnout. Ostatně nebyla to jen věc podpory a porozumění,
ale i přímé pomoci! Napří-
klad támhle ten turecký kinžál - jak se ti líbí?
BEDŘICH Hezký -
MICHAL A jak sem zapadá?
BEDŘICH Dobře -
MICHAL No vidíš, a ten přinesla Věra sama od sebe a dokonce ho
tam sama pověsila - a přitom vůbec nevěděla, že přesně něco
takového jsem nad krb sháněl! Ne-
ní to ohromné?
BEDŘICH To je fajn -
(Krátká rozpačitá pauza)
VĚRA Posaď se -
BEDŘICH Děkuji -
(Všichni usednou do fote-
lů. Krátká pauza; Bed-
řich se
opět rozhlí-
ží;
Věra a Michal ho spokoje-
ně pozorují; Bed-

řich si posléze
všimne zpo-
vědnice)
Co to je?
MICHAL Vidíš přece - zpovědnice -
BEDŘICH Kdes to vzal?
MICHAL Ale představ si, taková klika: dozvěděl jsem se, že budou likvidovat jeden zrušený kostel, tak jsem se tam hned rozjel. No a tohle je výsledek: podařilo se mi to získat od kostelníka za tři stovky -
BEDŘICH Jenom?
MICHAL To jde, ne? Čisté baroko, člověče!
BEDŘICH Co s tím budete dělat?
MICHAL Jak to, co s tím budeme dělat? Tobě se to nelíbí?
BEDŘICH Ale jo -
MICHAL Je to přece fantastický objekt, máme z toho velkou radost, viď, Věro?
VĚRA Je to skutečně nádherná práce, myslím, že se Michalovi povedl zase jednou kauf -
(Krátká pauza)
Co říkáš jídelně?
BEDŘICH (otočí se) Útulná -
VĚRA Že to je hezký nápad - zařídit ji takhle docela prostě - po selsku?
BEDŘICH Hm -
(Krátká pauza)
MICHAL Víš, z čeho mám ovšem největší radost?
BEDŘICH Z čeho?
MICHAL Z téhle gotické madony! Potřeboval jsem totiž, aby šla přesně do toho výklenku, a všude měli jako naschvál buď větší, nebo menší -
BEDŘICH A to nešlo ten výklenek zvětšit?
MICHAL To jsem právě nechtěl, zdá se mi, že jedině takhle to má správné dimenze -
VĚRA Vidíš, to je celý on! Než by zvětšil výklenek, radši si nohy uběhá!
(Pauza)
MICHAL A co vy? Kdy vy se do toho dáte?
BEDŘICH Do čeho?
MICHAL No přece do kvartýru -
BEDŘICH Nevím -
MICHAL Měli byste s tím už konečně něco udělat! Nebudete přece pořád bydlet v tom hrozném provizoriu -
BEDŘICH Už mi to ani nepřijde -
MICHAL Když se ti do toho nechce, proč se do toho nepustí Eva? Času má přece dost -
VĚRA Já myslím, že by Eva vyloženě potřebovala něco takového dělat - mohlo by ji to ohromně postavit na nohy -
MICHAL My bychom ji přece nenechali ve štychu, kdyby si s něčím nevěděla rady -
VĚRA Michal má teď už spoustu zkušeností - poradil by jí, co

dělat - jak začít - co shánět -
MICHAL Řekl bych jí, kde co mají - kam a za kým jít -
VĚRA Je to pravda, Bedřichu: proč to vlastně nesvěříš Evě?
BEDŘICH Eva na tohle moc není -
VĚRA To víme, ale kdybys v ní nějak probudil zájem -
MICHAL Něco s tím kvartýrem přece, sakra, dělat musíš!
VĚRA Víš, my si s Michalem myslíme, že člověk žije tak, jak bydlí. Když máš to, čemu my říkáme kvartýr s ksichtem, dostává tvůj život najednou - ať chceš nebo ne - taky určitý ksicht - tak nějak novou dimenzi - jiný rytmus, jiný obsah, jiný řád - že je to tak, Michale?
MICHAL Skutečně, Bedřichu! Tak jako by nemělo být člověku jedno, co jí, nemělo by mu být ani jedno, čím jí a z čeho jí, čím se utírá, do čeho se strojí, v čem se myje, v čem spí. A jakmile se pustíš do jednoho, za chvilku zjistíš, že se musíš dát i do něčeho dalšího, a to ti zase ukáže ještě něco dalšího, a tak vzniká celý takový řetěz věcí - a když se po té cestě vydáš, co jiného to znamená, než že svůj život povyšuješ tak nějak na jakousi vyšší kulturní rovinu, a že tím de facto povyšuješ sám sebe k nějaké vyšší vnitřní harmonii - a tím nakonec i své vztahy k lidem! No řekni, Věro!
VĚRA Fakt, Bedřichu! Kdybyste se i vy začli trochu víc starat o to, jak žijete, určitě by to začlo i mezi vámi dvěma líp klapat -
BEDŘICH Mezi námi to ale klape -
VĚRA Bedřichu!
BEDŘICH No vážně -
VĚRA Já vím, nerad o tom mluvíš. Ale pochop, my jsme s Michalem moc a moc v poslední době o vás dvou mluvili, moc jsme na vás mysleli - a opravdu nám není jedno, jak žijete!
MICHAL My to s tebou, Bedřichu, myslíme dobře -
VĚRA Jsi náš nejlepší přítel - máme tě moc rádi - a ani nevíš, jak hrozně bychom ti přáli, aby se ti to všechno už konečně nějak rozmotalo!
BEDŘICH Co aby se mi rozmotalo?
VĚRA Nechme toho. Nemám zapálit v krbu?
BEDŘICH Kvůli mně nemusíš -
MICHAL Tak pustím nějakou hudbu, ne?
VĚRA Michal totiž přivezl ze Švajcu spoustu nových desek -
BEDŘICH Až později, jo?
(Pauza; pak náhle začnou hodiny na krbu hrát dobovou melodii; Bedřich se lekne. Po chvíli hodiny ztichnou. Pauza)
VĚRA Tak povídej - jak pořád žiješ?
BEDŘICH Ale to víš - pořád stejně -
VĚRA Je to pravda, že pracuješ v pivovaře?
BEDŘICH Ano -
VĚRA To je hrozné!
(Pauza; pak Věra uká-

že Michalovi na servírovací
stolek)
Michale, prosím tě -
MICHAL Aha -
(Michal vezme ze stolku mísu s mušlemi a po-
staví ji před Bed-
řicha)
VĚRA Ber si -
BEDŘICH Co to je?
MICHAL Věřina specialita: zapékané groombles -
BEDŘICH Groombles? To neznám -
VĚRA Moc jsme si to v poslední době oblíbili, Michal jich teď
přivezl ze Švajcu celou krabici -
MICHAL Věra je totiž umí skvěle udělat -
VĚRA Musí se přesně vystihnout okamžik, kdy se přestanou
nafukovat, ale nezačnou ještě plasknout -
MICHAL Ochutnej!
(Bedřich si vezme jednu
mušli a sou-
stře-
dě-
ně pojídá
lži
čkou její obsah;
Věra a Michal ho napja-
tě pozorují)
Tak co?
BEDŘICH Dobré -
MICHAL Viď?
BEDŘICH To ses s tím dělala kvůli mně?
VĚRA Máme dnes přece vernisáž!
MICHAL Trochu mi to připomíná ostružiny -
VĚRA To je možná tím, že na to dávám pro chuť pár kapek
woodpeaku -
BEDŘICH Čeho?
MICHAL Woodpeaku -
VĚRA Přišla jsem na to sama -
BEDŘICH Jo?
MICHAL Výborný nápad, ne? Nemůžu si pomoct, ale Věra je na
vaření vyložený talent! Nemine týden, aby neudělala nějakou
novinku - a vždycky do toho dá
kus vlastní fantazie. Jako například v sobotu - co to vlastně
bylo? A jo, játra s ořechy! To ti byla taková lahůdka! No řekni -
napadlo by tě dávat na groombles woodpeak?
BEDŘICH Ne -
MICHAL No vidíš!
(Bedřich odlo-
ží prázdnou
mušli a
utře se do servítku)
VĚRA Pro Michala je totiž radost vařit! I ten nejskromnější

nápad dokáže ocenit a pochválit, a když se mi něco povede, má z toho upřímnou radost. Kdyby to do sebe jen tak mechanicky naházel, aniž by pořádně věděl, co vlastně jí, taky by mě to asi nebavilo -
BEDŘICH To chápu -
MICHAL Ale ono to má ještě i jiné aspekty: když člověk ví, že ho čeká doma nějaká zajímavá večeře, nějaké to malé gastronomické překvapení, tak se přirozeně o to víc domů těší a tím míň má důvodů se někde s kamarády toulat po hospodách. Třeba ti to přijde malicherné, ale já myslím, že i tyhle věci představují takový jakýsi tmel, který drží rodinu dohromady a pomáhá vytvářet takový ten správný pocit, že máš doma skutečné zázemí. Nemyslíš?
BEDŘICH Ano, jistě -
(Pauza)
VĚRA Co Eva? Už se taky trochu naučila vařit?
BEDŘICH Vždycky vařila -
VĚRA No dobře, ale jak!
BEDŘICH Mně to celkem chutná -
VĚRA Protože sis už zvykl. Ale nezlob se, například ty roštěnky, co jsme u vás tehdy před Vánocemi měli - bylo to před Vánocemi, viď?
BEDŘICH Jo -
VĚRA Nezlob se, ale ty byly přece strašné! Vzpomínáš, Michale?
MICHAL Jakpak by ne!
BEDŘICH Eva tehdy byla trochu nervózní -
VĚRA Promiň, ale něco takového se kuchařce nesmí prostě stát! Co ti vlastně pořád vaří?
BEDŘICH Večeře míváme spíš studené -
VĚRA I v sobotu?
BEDŘICH Někdy je taky něco teplého - řízky třeba -
MICHAL Poslyš, Bedřichu, já ti do toho nechci mluvit, ale proč nepošleš Evu do nějakých kurzů? Času má přece dost -
VĚRA Evu? Prosím tě! Copak by Eva šla do nějakých kurzů?
MICHAL No jo, vlastně -
VĚRA Kdyby se naučila vařit, musela by jí okamžitě stoupnout sebedůvěra - ale copak to ona pochopí? Vznáší se někde bůhvíkde -
BEDŘICH Mně stačí, jak to umí -
MICHAL Bedřichu!
BEDŘICH No vážně -
MICHAL Já vím, nerad o tom mluvíš. Ale pochop, my jsme s Věrou moc a moc v poslední době o vás dvou mluvili, moc jsme na vás mysleli - a opravdu nám není jedno, jak žijete!
VĚRA My to s tebou, Bedřichu, myslíme dobře -
MICHAL Jsi náš nejlepší přítel - máme tě moc rádi - a ani nevíš, jak hrozně bychom ti přáli, aby se ti to všechno už konečně nějak rozmotalo!
BEDŘICH Co aby se mi rozmotalo?
MICHAL Nechme toho. Nemám zapálit v krbu?

BEDŘICH Kvůli mně nemusíš -
VĚRA Tak pustím nějakou hudbu, ne? Michal totiž přivezl ze Švajcu spoustu nových desek -
BEDŘICH Až později, jo?
(Pauza; pak náhle začnou hodiny na krbu hrát dobovou melodii; Bedřich se lekne. Po chvíli hodiny ztichnou. Pauza)
MICHAL Co tam vlastně děláš, v tom pivovaře?
BEDŘICH Stáčím pivo -
MICHAL Do sudů?
BEDŘICH Jo -
MICHAL Musí to být asi pěkná raubírna, co?
BEDŘICH Není to tak zlé -
(Pauza)
MICHAL (k Věře) Neukážem Bedřichovi Péťu?
VĚRA Za chvilku, Michale, teď by se ještě mohl probudit -
BEDŘICH Jak se má Péťa?
MICHAL Je fantastický! Byl jsem v tom Švajcu jen deset dní, a když jsem se vrátil, já ti ho skoro nemohl poznat - takový udělal za tu dobu skok!
VĚRA Je ohromně zvídavý -
MICHAL Chytrý -
VĚRA Vnímavý -
MICHAL Má báječnou paměť -
VĚRA A přitom je ti to tak krásnej kluk!
MICHAL No co ti mám povídat, víš, co se mě dnes ráno zeptal? (K Věře) To jsem ti vlastně ještě ani neříkal! Z ničeho nic ti za mnou přijde a prej: táto, může se žába utopit? No co bys tomu řekl? Není ohromný?
VĚRA To se tě vážně zeptal? Jestli se může žába utopit?
MICHAL No představ si! Přijde a prej: táto, může se žába utopit?
VĚRA Výborné! Člověka by to samotného nenapadlo: jestli se může žába utopit! Výborné! Výborné!
MICHAL Víš, Bedřichu, někdy si říkám, že to je vlastně jediné, co má v životě smysl: mít dítě a vychovávat je! To ti je tak ohromná konfrontace s tajemstvím života - taková škola úcty k životu! Kdo to nezažil, ten to nemůže nikdy pochopit -
VĚRA Skutečně, Bedřichu, je to ohromně zvláštní a krásná zkušenost: jednoho dne se ti tady objeví takový malý tvoreček - a ty víš, že je tvůj - že by bez tebe nebyl - žes ho ty udělal - a on je teď tady - a žije si svým vlastním životem - a roste ti před očima - a pak začíná chodit - a žvatlat - a uvažovat - a ptát se - no řekni, není to zázrak?
BEDŘICH To jistě -
MICHAL Víš, děcko člověka hodně změní - najednou začneš úplně nově, jinak, hlouběji - chápat život - přírodu - lidi - a tvůj život dostává najednou - ať chceš nebo ne - tak nějak novou dimenzi - jiný rytmus, jiný

obsah, jiný řád - že je to tak, Věro?
VĚRA Přesně tak! Vždyť si vem jenom tu odpovědnost, kterou najednou máš: na tobě záleží, jaký ten člověk bude - jak bude cítit - myslet - žít -
MICHAL Ale nejen to: protože jsi to byl ty, kdo ho do tohoto světa uvrhl, kdo mu ho nabídl k užívání a kdo ho v něm orientuje, začínáš najednou pociťovat dale-
ko větší odpovědnost i za ten svět, který toho kluka obklopuje - chápeš to?
BEDŘICH Hm -
MICHAL Nikdy jsem tomu nevěřil, ale teď vidím, jak to dítě dává člověku úplně novou perspektivu, úplně novou stupnici hodnot - a člověk náhle začíná chápat, že
ze všeho nejdůležitější je, co udělá pro to dítě, jaký mu vytvoří domov, jaký mu dá start, jaké mu zajistí možnosti - a ve světle téhle ohromné odpovědnosti se mu pak ukáže jako nicotnost většina věcí,
kterým dříve přikládal bůhvíjak světodějný význam -
VĚRA Jak že se to ptal? Jestli se může žába utopit? No vidíš, co se v té hlavičce zrodí! Není to fantastické!
BEDŘICH Hm -
(Pauza)
MICHAL A co vy?
BEDŘICH Jak - my?
MICHAL Proč vy vlastně ještě nemáte dítě?
BEDŘICH Nevím -
VĚRA Eva asi nechce, viď?
BEDŘICH Ale jo - chce -
VĚRA Já té holce stejně nerozumím! To se opravdu tak bojí těch starostí, co kolem toho jsou? Vždyť kdyby skutečně chtěla dítě, už byste ho přece dávno měli!
MICHAL Jste sami proti sobě, že v tom víc nepodnikáte - vždyť právě pro vás by bylo dítě přece tím nejlepším řešením! Tobě by to pomohlo vidět spoustu
věcí daleko rozumněji, reálněji, moudřeji -
VĚRA Váš vztah by to určitě zase postavilo na nohy, protože by vám to dalo společný smysl života -
MICHAL A jak by to teprve prospělo Evě!
VĚRA Viděl bys, jak by se změnila!
MICHAL Jak by to v ní najednou zase probudilo ženskou!
VĚRA Jak by ji to naučilo dbát o domácnost -
MICHAL O čistotu -
VĚRA O pořádek -
MICHAL O tebe -
VĚRA O sebe -
MICHAL Vážně, Bedřichu, měli byste mít dítě, věř nám!
VĚRA Ani nevíš, jak bychom vám to přáli!
MICHAL Fakt, Bedřichu -
BEDŘICH Já vám věřím -
(Pauza)
VĚRA Samozřejmě: jsou ženské, na které ani tohle nepůsobí - pak

je mi ovšem těch dětí líto -
MICHAL Samozřejmě: spoléhat, že dítě je jakýsi všelék, který všechno vyřeší za vás, by taky nebylo správné - jisté předpoklady tu asi přece jen být musí -
VĚRA To je tedy fakt! Tuhle Michal je například přímo ideální otec: v podniku se dře, až mi ho je někdy vyloženě líto, jen aby domů přinesl nějaké ty peníze - a přitom skoro všechen volný čas věnuje rodině a domovu! No vem si to třeba jen s tím kvartýrem - přišel z kanceláře, a místo aby se natáhnul, začal znovu dřít - jen aby kluk už od dětství vyrůstal v hezkém prostředí a učil se lásce k hezkým věcem! A to si ještě dokázal při tom všem najít čas i na toho kluka -
MICHAL Věra je ovšem taky ohromná: víš, co to je - nakupovat, starat se o kluka, vařit, uklízet, prát - a teď do toho ještě ten rozbouranej kvartýr - a při tom všem vypadat tak, jak vypadá? To vážně není sranda! Musím říct, že ji čím dál víc obdivuju -
VĚRA Hodně ovšem dělá to, že nám to klape v manželství -
MICHAL To určitě! Ohromně si totiž rozumíme, já si nepamatuju, že bychom se někdy v poslední době vážněji pohádali -
VĚRA Zajímáme se jeden o druhého, přitom se ale příliš vzájemně neomezujeme ani nespoutáváme -
MICHAL Jsme k sobě milí a pozorní, aniž bychom se přitom přílišnou starostlivostí navzájem unavovali -
VĚRA A vždycky si máme spolu co říct, protože máme naštěstí úplně shodný druh humoru -
MICHAL Shodnou představu o štěstí -
VĚRA Shodné záliby -
MICHAL Shodný vkus -
VĚRA Shodné názory na rodinu -
MICHAL A co je nesmírně důležité: perfektně si rozumíme i tělesně -
VĚRA To je pravda, to je skutečně nesmírně důležité! Michal je totiž po této stránce ohromný - dokáže být divoký i něžný - zdravě sobecký i ohromně pozorný a obětavý - vášnivě bezprostřední i vynalézavě rafinovaný -
MICHAL Což je ovšem především zásluha Věry, která mě stále znovu dokáže vzrušovat a přitahovat -
VĚRA Divil by ses, Bedřichu, jak často to spolu děláme! A to je možné jen proto, že k tomu vždycky přistupujeme, jako by to bylo poprvé, takže to je pro nás vždycky nějak no-vé, jiné, jedinečné, nezapomenutelné, že se do toho zkrátka vždycky plně vkládáme, takže se nám z toho nikdy nemůže stát jen záležitost nějakého stereotypu nebo nudné rutiny -
MICHAL Pro Věru totiž být dobrou manželkou zdaleka neznamená jen být dobrou hospodyní nebo dobrou matkou - ona dobře cítí, že to znamená především být dobrou milenkou! Proto taky o sebe tak skvěle pečuje, že má i při tom největším pracovním náporu sexepíl - a právě při něm!
VĚRA Vzpomínáš, Michale, předevčírem - když jsem drhla podlahu a

tys nečekaně přišel dřív?
MICHAL Bylo to krásné, viď?
VĚRA Proč myslíš, že to Michala netáhne k jiným děvčatům? Protože ví, že doma nemá jen nějakou šmudlu od škopku, ale skutečnou ženskou, která umí brát i dávat -
MICHAL Věra je ovšem pořád stejně krásná - dokonce bych řekl, že po Péťovi ještě tak nějak dozrála - má ti teď úžasně svěží a mladé tělo - no však po-
suď sám! (Michal odkryje Vě-
ře
šaty na prsou) Dobré, ne?
BEDŘICH Prima -
MICHAL Víš, co například dělám?
BEDŘICH Nevím -
MICHAL Líbu ji střídavě na ucho a na krk - ona to má velice ráda a mně se to taky líbí - podívej, takhle!
(Michal začne líbat
Věru
střída-
vě na ucho a na krk;
Věra vzru-
še-
ně vzdychá)
VĚRA Ne - drahoušku, ne - prosím tě - počkej - až za chvíli - prosím tě -
(Michal přestane
Věru líbat)
MICHAL Až si ještě trochu popovídáme, ukážeme ti víc - abys viděl, jaké rafinovanosti spolu děláme -
BEDŘICH Nebudu vás svou přítomností při tom znervózňovat?
VĚRA Ty blázínku! Vždyť jsi náš nejlepší přítel!
MICHAL A my jsme rádi, když ti můžeme ukázat, co všechno se taky dá v tomhle směru dělat!
(Pauza)
VĚRA A co vy? Jak je to s vámi?
BEDŘICH Jak myslíš?
VĚRA Spíte spolu ještě vůbec?
BEDŘICH Ale jo - občas -
VĚRA Málokdy, co?
BEDŘICH Podle toho -
VĚRA A jaké to je?
BEDŘICH Jaké by to bylo - normální -
MICHAL Jistě to děláte jen tak halabala - ledabyle - jen aby to už bylo -
BEDŘICH Děláme to, jak to umíme -
VĚRA Já tu holku stejně nechápu! Že aspoň v tomhle se trochu nesnaží -
MICHAL To vážně nejde, abys ji do toho trochu zaangažoval?
BEDŘICH My se tím zas tolik nezabýváme -
VĚRA No vidíš, a v tom je právě vaše chyba, že tak důležitou věc ingorujete! Pak to s vámi nemá takhle dopadat! A přitom by

stačilo tak málo - a možná by to váš vztah
zase postavilo na nohy!
MICHAL Vždyť i Evě by to prospělo - viděl bys, jak by se
změnila!
VĚRA Jak by to v ní najednou zase probudilo ženskou!
MICHAL Jak by ji to naučilo dbát o domácnost -
VĚRA O tebe -
MICHAL O sebe -
VĚRA A co by to teprve udělalo s tebou! Představ si, že bys
najednou ztratil důvod tahat se s těmi svými kamarádíčky po
hospodách -
MICHAL Honit servírky -
VĚRA Pít -
BEDŘICH Já nehoním servírky -
VĚRA Bedřichu!
BEDŘICH No vážně -
VĚRA Já vím, nerad o tom mluvíš. Ale pochop, my jsme s Michalem
moc a moc v poslední době o vás dvou mluvili, moc jsme na vás
mysleli - a opravdu nám není jedno, jak
žijete!
MICHAL My to s tebou, Bedřichu, myslíme dobře -
VĚRA Jsi náš nejlepší přítel - máme tě moc rádi - a ani nevíš,
jak hrozně bychom ti přáli, aby se ti to všechno už konečně nějak
rozmotalo!
BEDŘICH Co aby se mi rozmotalo?
VĚRA Nechme toho. Nemám zapálit v krbu?
BEDŘICH Kvůli mně nemusíš -
MICHAL Tak pustím nějakou hudbu, ne?
VĚRA Michal totiž přivezl ze Švajcu spoustu nových desek -
BEDŘICH Až později, jo?
(Pauza; pak náhle začnou hodiny na krbu hrát
dobovou melodii; Bedřich se lekne. Po chvíli ho-
diny ztichnou. Pauza)
MICHAL Ale stejně - je to verk!
BEDŘICH Co?
MICHAL Ta madona -
BEDŘICH Hm -
MICHAL Uvědomuješ si, jaké dramatické napětí vzniká mezi ní a
tím kinžálem?
BEDŘICH Hm -
(Pauza)
VĚRA Vy asi nepoužíváte woodpeak, viď?
BEDŘICH Ani ne -
VĚRA Jestli chceš, Michal vám ho přiveze ze Švajcu -
BEDŘICH Jo?
MICHAL Víš přece, že to je pro mě maličkost -
(Pauza)
VĚRA Vem si ještě -
BEDŘICH Už nebudu, díky -
(Pauza)
MICHAL Proč jsi vlastně nevzal s sebou Evu?

BEDŘICH Nebylo jí nějak dobře -
MICHAL Nechci ti do toho mluvit, ale někdy bys ji měl vytáhnout trochu mezi lidi - měla by aspoň důvod se občas líp oblíct, trochu namalovat, učesat -
BEDŘICH Ona se češe -
MICHAL Bedřichu!
BEDŘICH No vážně -
MICHAL Já vím, nerad o tom mluvíš. Ale my to s tebou myslíme dobře -
VĚRA Máme tě moc rádi -
MICHAL Jsi náš nejlepší přítel -
BEDŘICH Já vím -
(Pauza; hodiny zahrají svou melodii)
MICHAL Dostal jsi můj pohled ze Švajcu?
BEDŘICH To bylo od tebe?
MICHAL Tys to nepoznal?
BEDŘICH Taky mě to mohlo napadnout -
(Pauza)
VĚRA (k Michalovi) Na co se tě to Péťa ptal? Jestli se může žába utopit?
MICHAL Jo, představ si -
VĚRA Výborné! Výborné!
(Pauza)
MICHAL (k Bedřichovi) Vem si ješ-
tě -
BEDŘICH Už nebudu, díky -
(Pauza)
VĚRA Víš, kam jsme zase začli chodit?
BEDŘICH Kam?
VĚRA Do sauny!
BEDŘICH Jo?
VĚRA Chodíme tam každý týden a nevěřil bys, jak nám to dělá dobře. Na nervy, víš -
MICHAL Nechceš chodit s námi?
BEDŘICH Ani ne -
VĚRA Proč ne?
BEDŘICH Neměl bych na to čas -
MICHAL Nezlob se, Bedřichu, ale děláš chybu! Dalo by tě to duševně, nervově i fyzicky dohromady a určitě by to bylo pro tebe lepší a zabralo by ti to míň času
než to věčné klábosení po hospodách s těmi tvými vykutálenými kumpány -
BEDŘICH Koho tím myslíš?
MICHAL No různé ty zkrachované existence - Landovský a tak -
BEDŘICH Já si nemyslím, že to jsou zkrachované existence -
VĚRA Bedřichu!
BEDŘICH No vážně -
VĚRA Já vím, nerad o tom mluvíš. Ale my to s tebou myslíme dobře -
MICHAL Máme tě moc rádi -
VĚRA Jsi náš nejlepší přítel -

BEDŘICH Já vím -
(Pauza; hodiny zahrají svou melodii)
MICHAL Víš, co mi Věra slíbila?
BEDŘICH Copak?
MICHAL Že mi dá napřesrok další dítě!
BEDŘICH To je fajn -
VĚRA Já myslím, že si to Michal zaslouží -
(Pauza)
Víš, co mi Michal přivezl ze Švajcu?
BEDŘICH Copak?
VĚRA Elektrický loupač mandlí -
MICHAL Musíš se na to podívat, je to krásná věc -
VĚRA A praktická -
MICHAL Věra totiž hodně pracuje s mandlemi, takže jí to ušetří spoustu času -
BEDŘICH To věřím -
(Pauza)
VĚRA Vem si ještě -
BEDŘICH Už nebudu, díky -
(Pauza)
MICHAL Ty, Bedřichu -
BEDŘICH Hm -
MICHAL Píšeš ty vůbec ještě?
BEDŘICH Teď moc ne -
MICHAL Mysleli jsme si to -
BEDŘICH Když chodím do té práce, nemám na to čas - a ani soustředění -
MICHAL Ale pokud vím, než jsi tam začal chodit, taky jsi toho moc nepsal -
BEDŘICH Moc ne -
VĚRA Poslyš, a nešel jsi tam tak trochu proto, abys měl před sebou výmluvu, že nepíšeš?
BEDŘICH To ne -
MICHAL A proč vlastně ve skutečnosti tak málo píšeš? Nejde ti to? Nebo jsi snad v nějaké krizi?
BEDŘICH Těžko říct - ta doba, to všechno - člověk má takový pocit marnosti -
MICHAL Nezlob se, Bedřichu, ale já mám takový dojem, že ta doba je pro tebe stejnou výmluvou jako ten pivovar a že skutečná příčina je jen a jen v tobě samém!
Jsi prostě rozvrácený, na všechno jsi rezignoval, otravuje tě o cokoli usilovat, zápasit, utkávat se s potížemi -
VĚRA Michal má pravdu, Bedřichu. Měl by ses už konečně nějak celkově vzchopit -
MICHAL Vyřešit si to doma - s Evou -
VĚRA Založit rodinu -
MICHAL Dát kvartýru ksicht -
VĚRA Naučit se hospodařit s časem -
MICHAL Nechat flámování -
VĚRA Začít zase chodit do sauny -
MICHAL Prostě nějak pořádně, zdravě, rozumně žít -

BEDŘICH Já ale nemám pocit, že dělám něco nerozumného -
MICHAL Bedřichu!
BEDŘICH No vážně -
MICHAL Já vím, nerad o tom mluvíš. Ale my to s tebou myslíme dobře -
VĚRA Máme tě moc rádi -
MICHAL Jsi náš nejlepší přítel -
VĚRA Ani nevíš, jak hrozně bychom ti přáli, aby se ti to všechno už konečně nějak rozmotalo!
MICHAL Nemám zatopit v krbu?
BEDŘICH Kvůli mně nemusíš -
VĚRA Tak pustím nějakou hudbu, ne? Michal totiž přivezl ze Švajcu spoustu nových desek -
BEDŘICH Až později, jo?
(Pauza; hodiny hrají svou melodii)
MICHAL Ty, Bedřichu -
BEDŘICH Hm -
MICHAL Poslyš, ale teď upřímně: to myslíš vážně s tím pivovarem?
BEDŘICH Nerozumím ti -
MICHAL Víš, nezlob se, ale my prostě nechápeme, jaký to má celé smysl -
VĚRA Takhle se ubíjet - zahrabat se někde v pivovaře - huntovat si jen zdraví -
MICHAL Taková gesta přece nemají žádný smysl! Co tím chceš vlastně dokázat? Vždyť to přece už dávno nikoho nedojímá -
BEDŘICH Je mi líto, ale bylo to v mé situaci jediné řešení -
MICHAL Bedřichu! Neříkej mi, že by se nedalo vymyslet něco lepšího - jen kdybys chtěl a trochu se snažil! Jsem přesvědčen, že při troše námahy a sebezapírá-
ní jsi už dávno mohl sedět někde v redakci -
VĚRA Jsi přece v podstatě chytrý, pracovitý člověk - máš talent - to jsi svým dřívějším psaním jasně prokázal - a proč se tedy najednou bojíš utkat se se životem?
MICHAL Život je tvrdý a svět je rozdělený, všichni nás odepsali a nikdo nám nepomůže, náš úděl je zlý a bude stále horší - a ty to přece nezměníš! Nač
jít tedy hlavou proti zdi a nabíhat na bodáky?
VĚRA Nechápu, jak ses mohl zaplést s těmi komunisty -
BEDŘICH S jakými komunisty?
VĚRA No ten Kohout a takoví - co ty máš, prosím tě, s nimi společného! Nebuď bambula, vykašli se na ně a jdi si svou vlastní cestou -
MICHAL Netvrdíme, že bude lehké dostat se z toho začarovaného kruhu, ale je to tvá jediná možnost a nikdo to za tebe neudělá! V tom jsme prostě každý sám, ale
ty jsi přece dost silný, abys tu samotu unesl!
VĚRA Vždyť se podívej na nás - mohl bys být stejně šťastný jako my -
MICHAL Mohl bys mít taky kvartýr s ksichtem -
VĚRA A v něm hezké věci a rodinnou pohodu -
MICHAL Upravenou a elegantní ženu -

VĚRA Chytré dítě -
MICHAL Mohl bys mít nějaké přiměřenější zaměstnání -
VĚRA Vydělat si pár korun -
MICHAL I do toho Švajcu bys časem mohl jezdit -
VĚRA Slušně jíst -
MICHAL Líp se oblíkat -
VĚRA Do sauny chodit -
MICHAL Občas byste si mohli pozvat domů přátele -
VĚRA Ukázat jim kvartýr -
MICHAL Dítě -
VĚRA Pustit jim hudbu -
MICHAL Udělat jim groombles -
VĚRA Žít zkrátka trochu jako lidi!
(Bedřich ti-
še vstal a za-
čal rozpa-
či-
tě couvat ke dve-
řím.
Když to
Věra a Michal zpozorují,
překvape-
ně vstanou)
MICHAL Bedřichu -
BEDŘICH Hm -
MICHAL Co je s tebou?
BEDŘICH Co by se mnou bylo?
VĚRA Ty někam jdeš?
BEDŘICH Musím už jít -
MICHAL Kam?
BEDŘICH Domů -
VĚRA Domů? Jak to? Proč?
BEDŘICH Je pozdě - ráno vstávám -
MICHAL Ale to přece nemůžeš -
BEDŘICH Fakt musím -
VĚRA To nechápu! Máme přece vernisáž -
MICHAL Chtěli jsme tě provést po bytě -
VĚRA Ukázat ti všechno, co tu máme -
MICHAL Mysleli jsme, že dopiješ tu láhev -
VĚRA Že dojíš groombles -
MICHAL Že se podíváš na Péťu -
VĚRA Michal ti chtěl vyprávět o Švajcu -
MICHAL Věra chtěla zapálit krb -
VĚRA Michal ti chtěl pustit ty nové desky -
MICHAL Počítali jsme, že tu zůstaneš přes noc -
VĚRA Že se podíváš, jak se milujeme -
MICHAL Že ti poskytneme trochu domáckého tepla, které doma nemáš
-
VĚRA Že tě přivedeme na jiné myšlenky -
MICHAL Vytáhneme tě na chvíli z toho marasmu, v němž žiješ -
VĚRA Postavíme tě trochu na nohy -

MICHAL Dáme ti různé podněty, jak by ses mohl vymotat ze své situace -
VĚRA Ukážem ti, co je to štěstí -
MICHAL Láska -
VĚRA Rodinná harmonie -
MICHAL Život, který má smysl -
VĚRA Víš přece, že to s tebou myslíme dobře -
MICHAL Že tě máme rádi -
VĚRA Že jsi náš nejlepší přítel -
MICHAL Nemůžeš se přece zachovat tak nevděčně!
VĚRA To si přece nezasloužíme - při tom všem, co pro tebe děláme!
MICHAL Pro koho myslíš, že Věra ty groombles celé odpoledne zapékala?
VĚRA Pro koho myslíš, že Michal kupoval tu whisku?
MICHAL Komu myslíš, že jsme chtěli ty desky přehrát a kvůli komu za ně vyhazuju valuty a vláčím je přes celou Evropu?
VĚRA Proč myslíš, že jsem se oblékala, malovala, česala, voněla?
MICHAL Nač myslíš, že jsme ten byt vlastně zařizovali? Pro koho myslíš, že to všechno děláme? Pro sebe?
(Bedřich je už u dveří)
BEDŘICH Nezlobte se, ale já fakt jdu -
VĚRA (vzrušeně) Bedřichu! Přece nás tady nenecháš! To nám přece neuděláš! Nemůžeš nás přece opustit, chtěli jsme ti toho tolik ještě říct! Co si tu bez tebe počneme! Copak to nechápeš? Zůstaň! Prosím tě, zůstaň tu s námi!
MICHAL Vždyť jsi ještě ani neviděl náš elektrický loupač mandlí!
BEDŘICH Ahoj! A díky za groombles -
(Bedřich odchází, než však stačí za sebou zavřít dveře, začne Věra hysterický plakat. Bedřich se zarazí a hledí rozpačitě na ni)
VĚRA (plačíc) Jsi sobec! Hnusný, necitelný, nelidský sobec! Nevděčník! Ignorant! Zrádce! Nenávidím tě - já tě tak nenávidím - jdi pryč! Jdi pryč!
(Věra běží ke kytici, kterou dostala od Bedřicha, vytrhne ji z vázy a vztekle ji hodí po Bedřichovi)

MICHAL (k Bedřichovi) Vidíš, co
děláš! Že se nestydíš!
(Bedřich je chvilku v rozpacích, pak sebere kyti-
ci, odnese ji váhavě
zpět do vázy, vrátí se zvolna ke svému fotelu a
rozpači-
tě usedne.
Věra a Michal jeho po-
čínání napja-
tě sledují, a jakmile vidí,
že
opět usedl, za-
čnou být náhle zase zcela normální a s
úsměvem se také posadí. Krátká pauza)
VĚRA Michale, nepustíme Bedřichovi nějakou hudbu?
MICHAL To bychom mohli -
(Michal jde ke gramofonu, a jakmile ho zapne, spustí ze
všech reprodukto-
rů naplno hudba: nejlépe
nějaký
světový hit v podání Karla Gotta, na-
příklad "Sugar Baby Love". Opona padá, hudba
však naplno zní, po-
řád dokola, dokud poslední divák neopustí di-
vadlo)
Konec hry

Horský
hotel
HRA
O PĚTI DĚJSTVÍCH

1976
OSOBY
DR. JOSEF KUBÍK, spisovatel
HRABĚ SERGEJ ILJIČ ORLOV
JOSEF TITZ
JOSEF DLASK
RACHEL
VILÉM PECHAR
PECHAROVÁ
MILENA, servírka
LÍZA
JOSEF DRAŠAR, ředitel hotelu
JOSEF KRAUS, zástupce ředitele hotelu
KOTRBA
KUNC

Odehrává se na zahradě Horského hotelu v současnosti
PRVNÍ DĚJSTVÍ
Na scéně je zahrada Horského hotelu. Pozadí tvo-

ří vyvý-
šená terasa, spojená velkým ote-
vřeným vchodem s hotelovým vestibulem; z tera-
sy vedou krátké schody na zahradu, která tvoří
přední
část scény. Na terase jsou dva kavárenské stolky
se židlemi; na zahra-
dě vlevo je zahradní stolek s velkým slu-
nečníkem, obklopený
několika zahradními
žid-
ličkami; vpravo je zahradní la-
vička.
Když se ote-
vře opona, sedí na terase u levého stolku Kubík a
čte si noviny; u pravého stolku sedí Kotrba, který
sice vše s
živým zájmem sleduje, nicmé-
ně po celou hru nepromluví. U stolku na zahra-
dě sedí Rachel, která cosi plete - na stolku
před sebou má kabelku, z
níž si odvíjí vlnu. Na la-
vičce vpravo sedí Orlov. Upro-
střed scény sedí na dece - pouze v trenýrkách a se
slaměným kloboukem na hla-
vě, obklopen
různými
věcmi, mezi ni-
miž je termoska, kapesní zrcátko,
hřeben apod. - Pechar, zauja-
tě si natírá
tělo opalovacím krémem a
přitom si polohlasem zpívá
ústřední skladbu z filmu Doktor
Živago.

PECHAR (zpívá) Krásné je žít
jen břehu tvému blíž,
krásné je snít
tam, kde ty ráno sníš -
Já křídla mít,
byl bych jak vítr sám,
já křídla mít,
letím o závod k vám -

(Pecharův
zpěv
přejde v tiché broukání melodie, které bude
podbarvovat další dialog. Po chvilce se zleva
přikulí na scénu
míč; za ním
přichází Titz. Sebere
míč, rozhlédne se po

přítomných,
až spat-
ří Orlova)
TITZ Kde jste byl celé odpoledne?
ORLOV Trochu jsem si zdřímnul -
TITZ Odpoledne? To je ale nerozum! Co budete dělat v noci? Zase nebudete moct usnout -
ORLOV Vezmu si prášek -
TITZ To vás nesmí ani napadnout! Anebo snad chcete mít ledviny nadranc?
(Titz se usadí vedle Orlova na lavičku,
míč si polo-
ží na klín. Pechar si
přestane broukat. Pauza)
Jak jste ráno dopadl?
(Orlov jen mávne rukou)
Zase nic?
(Orlov zakroutí hlavou)
To máte z toho, že nejíte žádné kompoty -
(Pauza; pak Pechar, stále se natíraje, promluví ke Kubíkovi,
aniž by
ovšem na
něho pohlédl)
PECHAR Poslyšte, doktore -
KUBÍK (vzhlédne od novin) Ano?
PECHAR Třeba si myslíte, že nám do toho nic není -
KUBÍK Do čeho?
PECHAR Když ono se to ale týká tak trochu nás všech -
PECHAROVÁ (volá za scénou) Viléme!
KUBÍK Nevím, co máte na mysli -
PECHAR Podívejte, jsou to koneckonců ředitelovy narozeniny - ne? Děláme tu oslavu proto, abychom si ho naklonili - ne? Potřebujeme ho koneckonců všichni - nemám prav-
du?
PECHAROVÁ (volá za scénou) Viléme!
KUBÍK Chcete zřejmě říct, že by bylo moudřejší, kdybych tam nechodil -
(Zprava přichází Líza s náru-
čí
květin. Jakmile ji Orlov spat-
ří, rychle vstane)
ORLOV Lízo -
LÍZA (zastaví se) Ano?
(Orlov k ní přistoupí)
ORLOV (tiše) Nevěřím, že jste na všechno zapo-
mněla!
LÍZA Už jsem vám přece řekla, že jde patrně o mýlku; nikdy jsem v Paříži nebyla - (Chce jít) Dovolíte?
ORLOV (zastoupí jí cestu) A co naše seznámení ve Vrubeckého antikvariátě na bulváru Saint-Germain? Co naše společné čtení Zpěvů Maldororových

a Nadji? Nevzpomínáte?
LÍZA Je mi líto, hrabě -
(Líza obejde Orlova a odchází doleva. Orlov spě
š-
ně odejde za ní)
ORLOV (za scénou) Lízo! Lízo!
PECHAROVÁ (volá za scénou) Viléme!
(Pechar skončil natírání a vylévá do trávy ob-
sah své termosky)
PECHAR Vám to je přece jedno, jestli tam budete - nač ho tedy provokovat? Měl byste to pochopit sám a nekomplikovat zbytečně situaci -
(Zleva vstoupí Pecharová s pletenou vestou v ruce)
PECHAROVÁ (k Pecharovi) Tady jsi! Proč se neozveš, když tě volám?
PECHAR Stalo se něco?
PECHAROVÁ Nesu ti vestu -
PECHAR Na co vestu?
PECHAROVÁ Takhle tě venku nenechám -
PECHAR Vždyť je teplo -
PECHAROVÁ To slunce klame, Viléme! Nezapomeň, že je už září: hřeje to, ale od země jde chlad! Jen vzpomeň loni: taky jsi dělal hrdinu, a jak jsi to
pak odskákal! Tu máš -
(Pecharová poklekne k Pecharovi a pomáhá mu obléct vestu. Ti-
še)
Tak co?
PECHAR Řekl jsem jí to ráno ve skleníku -
PECHAROVÁ I o tom penzionu?
PECHAR Hm -
PECHAROVÁ A ona?
PECHAR Nic -
PECHAROVÁ To je dobré znamení!
(Pecharová oblékla Pecharovi vestu a nyní se dívá do jeho termosky. Mezitím se zprava vrátil Orlov a zasmu-
šile usedl
opět na la-
vičku vedle Titze)
Přinesu ti čaj -
PECHAR Já nechci -
PECHAROVÁ Vždyť tam už nic nemáš!
(Pecharová odkvapí s termoskou do hotelu. Pauza)
ORLOV Myslím, že už brzo odjedu -
RACHEL (vzhlédne od pletení) Vám se tu mezi námi nelíbí?
ORLOV Nikde nevydržím dlouho - mám už takovou povahu -
RACHEL Bude tu bez vás smutno -
(Pechar si sundá vestu, pečli-
vě ji slo-
ží a polo-
ží vedle sebe, na-

če
ž se za-
čne
opět natírat. Pauza; pak v dálce zahouká vlak a
všichni
přítomní pohlédnou sou-
čas-
ně na hodinky. Krátce nato vyjde z hotelu
Dlask, v jedné ruce nese láhev vína, v druhé
dvě sklenky. Rozhlédne se, a
když spat-
ří Kubíka,
přistoupí k jeho stolku)
DLASK Můžu?
KUBÍK (překvape-
ně vzhlédne) Samozřejmě - prosím -
(Kubík nabídne Dlaskovi židli a pak se
opět
začte do svých novin. Dlask usedne a naleje do
obou skleniček víno)
DLASK To je vaše -
KUBÍK (vzhlédne) Prosím?
DLASK Že je to vaše -
KUBÍK (rozpači-
tě) Moje? Ale to snad -
(Dlask přisune s
úsměvem sklenku
před Kubíka; Kubík odlo-
ží noviny a vezme si sklenku; Dlask si s ním
při-
ťukává)
DLASK Tak - víte na co!
KUBÍK Na co?
DLASK Tak vůbec!
KUBÍK Děkuji -
(Oba se napijí. Pauza. Potom vytáhne Dlask z kapsy balí-
ček karet,
zruč-
ně ho zamíchá a pak s ním luskne, usmívaje se
vyzývavě na Kubíka)
Promiňte, ale nehrají -
DLASK Vážně ne?
KUBÍK Bohužel -
DLASK Škoda -
(Dlask zklamaně zastr-
čí karty
opět do kapsy. Pauza)
Už je vám dobře?
KUBÍK Mně? Jak to?
DLASK Prý vám nebylo dobře -
KUBÍK Kdy?

DLASK Včera, když byla ta oslava ředitelových narozenin.
Zajímalo mě, proč tam nejste, a řekli mi, že vám prý není dobře -
KUBÍK Ach tak -
DLASK Aspoň na chvilku jste se tam ale mohl ukázat -
KUBÍK Myslím, že to takhle bylo lepší -
DLASK Já bych tam na vašem místě zrovna šel!
(Pauza)
Psal jste v noci?
KUBÍK Ne -
DLASK Ale měl jste rozsvíceno -
KUBÍK Nemohl jsem usnout, tak jsem trochu četl -
DLASK A proč jste teda nepsal, když jste nemoh usnout?
KUBÍK Tak - nechtělo se mi -
DLASK Neměl jste nápady?
KUBÍK Asi ne -
DLASK Koneckonců, proč byste je taky musel pořád mít, že jó?
Psát - to přece, hergot, není jako kopat někde kanál! K tomu musí
být inspirace, no ne?
KUBÍK Hm -
DLASK Jednou to jde a podruhý ne, tomu se nedá poručit! Já jsem
sice jen obyčejnej člověk, vám samozřejmě nesahám ani po kotníky,
ale tohle já zas moc dobře chápu!
Vždyť jsem to sám taky zkoušel -
KUBÍK Psát?
DLASK Byly to jen takový volovinky -
KUBÍK Třeba ne -
DLASK Ba jo -
(Z hotelu vyjde Milena v kostýmu servírky a s tácem s ovocnými
š
ťávami. Nej-
dřív nabídne Kotrbovi)
MILENA Prosím -
(Kotrba si vezme sklenku a dě-
kovně kývne na Milenu. Pak Milena nabídne
Dlaskovi a Kubíkovi)
Prosím, pánové -
(Dlask jen zakroutí hlavou; Milena tedy sejde do zahrady a
nabídne Rachel, která si vezme sklenku)
RACHEL Díky, Mileno -
(Milena přejde k Titzovi a Orlovovi; Titz bere z
tácu dvě sklenky)
TITZ (k Orlovovi) Tumáte -
ORLOV Nemám žízeň -
TITZ Ale potřebujete vitaminy -
(Orlov si tedy vezme; Milena nabízí Pecharovi; ten se
však stále natírá a Mileny si ostentativ-
ně ne-
všímá. Rozpa-
čitá pauza)
MILENA Nechceš se něčeho napít?
(Pauza; Pechar nereaguje)

Ty se mnou nemluvíš?
PECHAR Jdi pryč -
MILENA Co je s tebou?
PECHAR Povídám: jdi pryč!
MILENA Ty se na mě zlobíš?
PECHAR Neslyšelas?
(Pauza)
MILENA To už nemůžu ani promluvit s hostem?
PECHAR Byli jste spolu přes hodinu sami ve skleníku a já moc dobře vím, co ti tam říkal! Chováš se jako coura -
MILENA Viléme!
PECHAR Že tě odtud odveze! Tsss! Že tě dá do hotelové školy! Tsss! Že se kvůli tobě rozvede a že si pak spolu založíte vlastní penzion! Takové sprosté lži! Ten
tak! Každý přece ví, že se bez své paničky ani neupšoukne! Moc bych za to nedal, že i k tomuhle svádění musel získat nejdřív její souhlas - a kdoví, jestli mu sama nevymýšlí, co ti má nakukat,
aby brzo dosáhl svého, a přitom se k ničemu nezavázal!
MILENA Vždyť já to všechno vím, Viléme! Ty jeho návrhy mi jdou jedním uchem tam a druhým ven -
PECHAR Kdybys to nebrala vážně, neposlouchala bys to hodinu ve skleníku! Ale pamatuj si: ještě jednou - a je mezi námi konec!
MILENA Tak já ti něco povím: ať je jaký chce, určitě se chová důstojněji než ty; ačkoli mě miluje a přitom dobře ví o našem vztahu, neřekl dosud o tobě jediné ošk-
livé slovo -
PECHAR Pochopitelně! Já se mu totiž ohromně hodím! Počítá přece s tím, že až se tě nabaží, daleko snadněji se tě zbaví, když tu budu já! Jenomže
já nejsem žádný koš na odpadky! A proto ti říkám naposled: buď on, nebo já! Jasné?
MILENA (ostře) Tak dobře!
(Milena energicky odejde se svým tácem do hotelu. Pechar je trochu v rozpacích, kroutí nechápa-
vě hlavou, rozhlí-
ží se po
přítomných a hlou-
pě se usmívá. Nikdo na to nereaguje, mimo Kotrbu, který také kroutí hlavou a hloupě se usmívá. Pauza)
TITZ (k Orlovovi) Jaká byla procházka?
ORLOV Nebyl jsem na procházce -
TITZ Cože? Vy jste nebyl na procházce?
ORLOV Ne -
TITZ Takový den - nikde ani obláček - svěží větřík - a vy dřepíte doma! To prostě nechápu! Já byl už ráno u horního splavu podívat se, jestli nerostou klouzky, pak jsem
trochu pomáhal zahradníkovi, asi hodinu jsem se slunil na střeše a od oběda prakticky doteď hraju s kuchařem nohejbal! Jste sám proti sobě, že se tak houževnatě bráníte pohybu! A pak se divíte,

že vám je
pořád špatně! Co jste vlastně dělal dopoledne?
ORLOV Dnes dopoledne?
TITZ No -
ORLOV Trochu jsem četl -
TITZ Kopie svých starých dopisů, ne?
ORLOV Hm -
TITZ Vždyť už to, člověče, musíte znát nazpaměť!
(Pauza; pak Rachel přestane plést a vzhlédne k
Orlovovi)
RACHEL Byl jste někdy v Náměšti, Sergeji Iljiči?
ORLOV Kde, prosím?
RACHEL V Náměšti na Moravě -
ORLOV Bohužel, nikdy -
RACHEL Já jsem se tam narodila -
ORLOV Přímo v Náměšti?
RACHEL Ano -
ORLOV To jsem nevěděl -
RACHEL Můj otec tam byl nadlesním na panství hraběte Haukwitze,
prožila jsem tam prakticky celé dětství - v jakési symbióze s
lesem, divokou zvěří, rybníky -
byla jsem takové vyžle, nejmladší z osmi dětí, a tak si to umíte
představit: věčně se sourozenci mimo domov - myslím, že právě té
době vděčím za svou samostatnost -
ORLOV Rané dětství má na formování povahy velký vliv -
RACHEL To jste řekl moc hezky, Sergeji Iljiči! Ano: rané dětství
má na formování povahy velký vliv! Ale stejně si někdy říkám:
k čemu mi vlastně má samostat-
nost v životě byla, když jsem beztak nebyla nikdy skutečně
šťastná -
ORLOV Proč myslíte, že jste nebyla nikdy šťastná?
RACHEL U mužů jsem sice úspěchy měla, ale nikdy ne u těch,
o které jsem opravdu stála -
(Rachel se na chvíli zasní, pak si povzdechne a pustí se
opět do pletení. Pauza)
DLASK (ke Kubíkovi) Nevadí vám, že jsem si přised?
KUBÍK Ne -
DLASK Třeba jste chtěl posedět sám -
KUBÍK Nechtěl -
DLASK Nejdřív jsem trochu váhal - říkal jsem si: není na tebe
zvědavej, má svejch starostí dost - pak jsem si ale řek: je to
koneckonců host jako ty - tak co by sis nepřised!
KUBÍK To je od vás milé -
(Pauza; pak Rachel přestane plést a podívá se
upře-
ně na Titze. Titz její pohled zachytí a
opětuje, na-
če
ž -
aniž by se
přestali na sebe dívat - odlo-

ží Rachel pletení a Titz
předá mechanicky Orlovovi
svůj
míč a oba pomalu vstanou a ne-
spouš-
tějíce ze sebe zrak, odejdou do hotelu. Pauza)
DLASK Víte, já na nějaký taktiky nekoukám! Když je mi někdo sympatickej a je příležitost ho oslovit, tak do toho jdu a o ničem kolem nešpekuluju -
KUBÍK To je jistě správné, i když na druhé straně -
DLASK Co na druhé straně? Jaká je tady druhá strana?
KUBÍK Chtěl jsem jen říct, že byste měl přece jen myslet taky trochu na sebe -
DLASK Koukněte, doktore, já nejsem sice žádnej hrdina, jsem obyčejnej člověk jako každej druhej, ale nějaká sketa taky zase nejsem! A svý činy si vždycky dokážu obhájit! Vždycky!
(Pauza; pak Orlov osloví Pechara, který se už
opět natírá)
ORLOV Můžu se vás na něco zeptat?
PECHAR Klidně -
ORLOV Nemáte někdy strach?
PECHAR Já? Z čeho?
ORLOV Tak vůbec -
PECHAR Prosím vás - to jsou nápady!
(Pechar se přestane natírat, za-
vře a odlo-
ží krém, sundá si klobouk a za-
čne se
česat.
Přitom si polohlasem zpívá svou pí-
seň)
Já křídla mít, letím o závod k vám -
(Opona padá)
Konec prvního dějství

DRUHÉ DĚJSTVÍ
Když se ote-
vře opona, sedí na terase u levého stolku Kubík s Titzem, na jejich stolku leží
Titzův
míč a Kubíkovy noviny; u pravého stolku sedí Kotrba. U stolku na zahradě sedí Rachel a plete; na lavičce vpravo sedí Orlov a Dlask, oba dr-
ží skle-
ničky s vínem a na zemi u jejich nohou stojí lá-
hev. Uprostřed scény sedí na dece - tak jako v prvním dějství - Pechar a prohlí-
ží se pozor-
ně v zrcátku, ob-
čas

přitom
dělá
různé grimasy. Del-
ší pauza.
ORLOV Slyšíte?
PECHAR Co?
ORLOV Léto -
PECHAR (okamžik naslouchá)
Včely, že?
ORLOV Včely, ptáci, lesy, řeky, lidé - přesně jako tam -
PECHAR Kde?
(Orlov hledí chvilku zasně-
ně
před sebe, pak mu po tvá-
ři skane slza. Pauza)
TITZ (ke Kubíkovi) Ale na slunci jste, doufám, byl -
KUBÍK Víte, že slunce nesnáším -
TITZ Takže vy jste nevyšel ani na střechu chvilku se slunit?
KUBÍK Ne -
TITZ Pak se ovšem nemůžete divit, že vypadáte tak, jak vypadáte!
KUBÍK Jak vypadám?
TITZ Jako mrtvola!
KUBÍK Nepřeháníte?
TITZ Schválně si pak stoupneme vedle sebe před zrcadlo ve
vestibulu - a přesvědčíte se sám! (Bere Kubíkovy noviny) To jsou
dnešní?
KUBÍK Těžko -
(Titz noviny odloží
zpět na stolek. Dlask vytáhne z kapsy balí-
ček karet,
zruč-
ně ho zamíchá a pak s ním luskne, usmívaje se
vyzývavě na Orlova)
ORLOV Promiňte, ale nehraji -
DLASK Vážně ne?
ORLOV Bohužel -
DLASK Škoda -
(Dlask zklamaně zastr-
čí karty
opět do kapsy)
TITZ (ke Kubíkovi) A co jinak?
KUBÍK Jak - jinak?
TITZ Jak se cítíte psychicky? Nejslavnější to, počítám, nebude -
KUBÍK Ujde to -
TITZ Ještě řekněte, že máte svůj veselý den!
KUBÍK To netvrdím, ale rozhodně je mi líp než předevčírem -
TITZ No pokud je vám měřítkem váš předvčerejší stav -
(Zleva přichází Líza s náru-
čí
květin. Jakmile ji Orlov spat-
ří, rychle vstane)

ORLOV Lízo!
LÍZA (zastaví se) Ano?
ORLOV (tiše) Prosím vás snažně, skončete už koneč-
ně tu komedii!
LÍZA Nezlobte se, hrabě, ale nevím, o čem mluvíte - (Chce jít)
Dovolíte?
ORLOV (zastoupí jí cestu) A co naše dlouhé noční procházky po
Latinské čtvrti, kdy jsem vám vyprávěl o své korespondenci s Lvem
Trockým? Co vaše
nedělní návštěvy v mé studentské mansardě na rue Jacob? Ani to
vám nic neříká?
LÍZA Neříká -
(Líza obejde Orlova a odchází doprava. Orlov
spě
š-
ně odejde za ní)
ORLOV (za scénou) Lízo! Lízo!
(Pauza; potom Pechar, který se stále pitvoří do
zrcátka, promluví ke Kubíkovi, aniž by
ovšem na
něho pohlédl)
PECHAR Jestli si myslíte, doktore, že jste tím něčemu pomohl,
tak jste na velkém omylu -
KUBÍK Mluvíte o té včerejší oslavě? Dopadla přece výborně -
nikdo mi nedal najevo, že by snad má přítomnost -
PECHAR Ale doktore! Vy přece moc dobře víte, že nikdo vám nemohl
nic říct, protože jste nás prostě postavil před hotovou věc, do
schválně vyhrocené situace, v níž
nám nezbylo než mlčet. Jenomže právě s tím jste kalkuloval!
KUBÍK To není pravda -
PECHAR Jak to že ne? Zneužil jste naší slušnosti, ačkoli jste
dobře věděl, jaké to může mít pro nás následky. Byl to z vaší
strany morální teror!
KUBÍK Ale to snad -
(Z hotelu vyšla Pecharová s termoskou, ti-
še se
přiblí-
žila k Pecharovi a nyní nalévá
čaj z termosky do jejího
víčka)
PECHAR Když je někdo mrzák, nemá proto ještě právo nutit zdravé
lidi, aby se - ze soucitu s ním - taky zmrzačili! Zachoval jste
se bezohledně!
(Pecharová podá Pecharovi víčko s
čajem; Pechar
čaj vypije a
víčko pak odhodí do trávy. Pecharová vezme
odloženou vestu a
opět do ní Pechara navléká. Zleva se vrátí Orlov
a zasmušile usedne na la-
vičku vedle Dlaska)

PECHAROVÁ (tiše) Viléme -
PECHAR Co je?
PECHAROVÁ Ta scéna byla zbytečná -
PECHAR Jaká scéna?
PECHAROVÁ Vůbec nic k němu necítí a ty řeči ve skleníku vůbec nebere vážně. Křivdíš jí -
PECHAR Tak proč to poslouchá?
PECHAROVÁ Ze slušnosti. Věř mi, Viléme: zbytečně si komplikuješ situaci. Měl by ses jí omluvit -
PECHAR Tsss -
PECHAROVÁ Anebo jí aspoň naznač, že se už nezlobíš!
(Pecharová oblékla Pecharovi vestu, zavře termosku, postaví ji na deku a odkvapí do hotelu. Pauza)
ORLOV Myslím, že už brzo odjedu -
RACHEL (vzhlédne od pletení) Je to opravdu nutné, Sergeji Iljiči?
ORLOV Jsem prostě přítelem změny - jako ten přelétavý pták -
(Pechar si sundá vestu, pečli-
vě ji slo-
ží a odlo-
ží vedle sebe, na-
če
ž se za-
čne
opět pitvo-
řit do svého zrcátka. Pauza)
DLASK (k Orlovovi) Stejská se vám, co?
(Orlov lehce přikývne)
Já moc na vzpomínky nejsem. Já koukám spíš dopředu než dozadu, víte. Minulost mě nezajímá. Taky si skoro nic nepamatuju. Jako ze svýho mládí nebo tak. Nikdy jsem se o to zkrátka neza-
jímal. Moc bych vám toho o sobě taky neřek. Mě spíš interesuje to, co je teď -
ORLOV Máte šťastnou povahu -
(Pauza)
DLASK Neotravuju vás?
ORLOV Ne -
DLASK Víte, já se moc rád seznamuju s novejma lidma. Někdo na to moc není. Neřek byste, kolik lidí to vyloženě nesnáší. Proto se vždycky radši ptám -
(Pauza)
Taky rád poznáváte nový lidi?
ORLOV Celkem ano -
DLASK Tak to jsme zřejmě podobný typy. To bysme si, sakra, mohli rozumět. To víte, já jsem sice jen obyčejnej člověk, co se týče vzdělání vám nesahám ani po kotníky, ale
zase je se mnou sranda. Máte rád srandu?
ORLOV Jak kdy -
DLASK A taky mám instinkt. Na lidi, víte. Myslím, že se v lidech trochu vyznám. Zajímají mě totiž, ať to je kdokoliv. Proto se taky s nima rád seznamuju, jak jsem

už říkal -
(Z hotelu vyjde Milena s tácem s ovocnými
š
ťávami. Nej-
dřív nabídne Kotrbovi)
MILENA Prosím -
(Kotrba si vezme sklenku a dě-
kovně kývne na Milenu. Pak Milena nabídne
Titzovi a Kubíkovi; Titz bere z tácu dvě sklenky)
TITZ (ke Kubíkovi) Tumáte -
KUBÍK Nemám žízeň -
TITZ Ale potřebujete vitaminy -
(Kubík si tedy vezme; Milena sejde do zahrady a nabídne Rachel,
která si vezme sklenku)
RACHEL Díky, Mileno -
(Milena přejde k Dlaskovi a Orlovovi)
MILENA Prosím, pánové -
(Dlask jen zakroutí hlavou; Milena se tedy obrátí k Pecharovi;
ten se
však prohlí-
ží v zrcátku a ne-
všímá si jí; Milena oka-
mžik váhá, pak zamí-
ří
zpět do hotelu)
PECHAR A co já?
MILENA (zarazí se) Promiňte, myslela jsem -
(Milena se vrátí k Pecharovi a nabídne mu. Pechar ji v tom oka-
mžiku strhne se smíchem k so-
bě na deku; tác odletí i se sklenkami do trávy)
Máte rozum? Podívejte, co děláte -
(Pechar přivine Milenu k so-
bě)
PECHAR Tak co? Odjedem spolu?
MILENA A co vaše žena?
PECHAR To je snad moje starost, ne?
MILENA Musím si to rozmyslet - přišlo to tak náhle - mám tu své
závazky -
PECHAR Prý vám udělal zase žárlivý výstup -
MILENA Hm -
PECHAR Co říkal?
MILENA Věděl všechno -
PECHAR Co všechno?
MILENA Co jste mi říkal ve skleníku - o hotelové škole - o tom
penzionu -
PECHAR Jak to mohl vědět?
MILENA Nevím. Ale moc ošklivě o vás mluvil - prý to jsou všechno
lži - prý vám jde jen o to co nejrychleji dosáhnout svého - prý
se se svou paní nikdy nero-
zejdete a i náš vztah máte prý od ní povolen -
PECHAR Co jste mu na to řekla?

MILENA Že vy o něm tak ošklivě nemluvíte -
PECHAR Myslíte, že to bylo rozumné - přilévat oleje do ohně?
MILENA Víte, co mi na to odpověděl? Že prý chcete schválně jeho poměr se mnou udržet, abyste se mne potom snadněji zbavil -
PECHAR To je zajímavé, jaké absurdní konstrukce se dokážou zrodit v mysli zachvácené žárlivostí! Co budete dělat?
MILENA Myslím, že to skončilo -
PECHAR Definitivně?
MILENA Už mám těch věčných výstupů dost -
PECHAR To chápu. Na druhé straně bychom ovšem měli chápat i jeho - žárlí, protože vás miluje -
MILENA A to vám nevadí?
PECHAR Vadí. Zároveň mi je ho ale líto, protože sám vím nejlíp, jak s člověkem dokáže láska k vám zamávat. Je to v podstatě nešťastný člověk - a už proto - chcete-li se s ním opravdu rozejít - měla byste to udělat aspoň nějak šetrně - zvolna - v klidu - pokud možno po dobrém -
MILENA Tak se mi zdá, že máte pro něho víc porozumění než pro mne -
PECHAR Vždyť je to i ve vašem zájmu!
(Milena se odtáhne od Pechara, chvilku hledí zamyšleně do země, pak se tiše ozve)
MILENA Viléme -
PECHAR Ano?
MILENA Vy vůbec nežárlíte?
PECHAR Ale taky! Snažím se jen víc ovládat -
MILENA Jde vám to nějak podezřele dobře -
PECHAR To se vám jen zdá -
(Milena ještě okamžik přemítá, pak náhle energicky vstane; Pechar se ji pokusí stáhnout zpět k sobě; ona se mu však vytrhne)
Co je s vámi? Stalo se něco?
(Milena vzrušeně odběhne do hotelu. Pechar je trochu v rozpacích, kroutí nechápavě hlavou, rozhlíží se po přítomných a hloupě se usmívá. Nikdo na to nereaguje, mimo Kotrbu, který také kroutí hlavou a hloupě se usmívá. Pauza; pak v dálce zahouká vlak a všichni přítomní pohlédnou současně

ně na hodinky)
TITZ (ke Kubíkovi) Proč nezkusíte psát třeba paměti?
KUBÍK Paměti? Na co?
TITZ Aspoň byste se zabavil -
(Pauza; Pechar se opět pitvo-
ří do zrcátka)
Anebo proč si nepíšete deník? Postřehy - nápady - imprese -
KUBÍK Prosím vás -
TITZ Mít jen trochu víc času, hned se pustím do pamětí! Rok od roku se mi všechno líp vybavuje -
(Pauza)
Můžu vám říct pravdu, doktore?
KUBÍK Samozřejmě -
TITZ Mám takový nedobrý pocit, jako byste už prostě rezignoval -
KUBÍK Na co?
TITZ Na všechno: na zdraví - na životosprávu - na psaní - na vzhled - a zřejmě i na své postavení ve společnosti! Proč jste vlastně nejel v neděli na to posvícení?
KUBÍK V mé situaci?
TITZ Právě ve vaší situaci jste tam měl jet! Promarnil jste příležitost, jaká se vám hned tak nenaskytne -
KUBÍK Příležitost k čemu?
TITZ No přece dostat se trochu z té izolace - navázat kontakty s lidmi - vyložit různá nedorozumění! Věřte mi: v takových případech není nad přímá osobní jednání!
KUBÍK To vím -
TITZ Tak vidíte! Doufám, že přijdete aspoň na tu zítřejší oslavu ředitelových narozenin!
(Zprava vstoupí Kunc. Nikdo na jeho přítom-
nost nereaguje, jediný Kotrba mu hned ži-
vě kyne a usmívá se na
něj. Kunc se na Kotrbu také usmívá, jde
přímo k
němu, nahne se k
němu a dlouze mu
něco
šeptá. Kotrba je tím velice pobaven, co chvíli
vyprskne smíchem. Když ko-
neč-
ně Kunc skon-
čí, oba se
ješ-
tě chvíli
smějí, pak se navzájem
přátelsky plácnou a Kunc
opět odkvapí doprava. Pauza; pak Rachel
přestane plést a vzhlédne k Orlovovi)
RACHEL Sergeji Iljiči -
ORLOV Ano?
RACHEL Měl byste se někdy podívat do Náměště -
ORLOV Rád -

RACHEL Je to kouzelný kout! Můj otec tam byl učitelem na
měšťance - takový typický venkovský vzdělanec, knihomil a písmák
- byla jsem jedináček, rodiče mě měli
poměrně pozdě, a tak si umíte asi představit, jak se všechno
pořád jen točilo kolem mne! Kdepak běhat po návsi jako ostatní
děcka - to jsem vůbec nepoznala! Možná právě v té tehdejší
nepřirozené izolaci
tkví kořeny mé plachosti, na kterou jsem v životě tak doplatila -
ORLOV Jak jste na ni doplatila?
RACHEL Nikdy jsem vlastně v sobě nepřekonala ostych vyslovit
nahlas ty nejdůležitější věci - a snad právě proto se celý život
přímo osudově míjím s těmi, s nimiž
bych chtěla spojit svou životní pouť -
(Rachel se na chvíli zasní, pak si povzdechne a pustí se
opět do pletení. Pauza)
DLASK (k Orlovovi) Mohli bysme se vídat častějc, co říkáte?
ORLOV Hm -
DLASK To víte, taková věc chvíli trvá, než se dva lidi spřáhnou!
To se nedá zlomit přes koleno, to je prostě, jak se říká, věc
vývoje! Nemám pravdu?
ORLOV Určitě -
DLASK Ale my dva bysme se mohli doplňovat, co vy na to?
ORLOV Snad -
DLASK Jste poměrně osamělej -
ORLOV No tak -
DLASK No a já, když to tak vemu kolem a kolem, vlastně taky moc
skutečnejch přátel nemám. Známý to jo, těch mám dost, hodně se
totiž s lidma seznamuju, to jsem vám
přece už říkal - ale jinak, když to tak vemu kolem a kolem -
starý jsme asi tak stejně, co?
ORLOV Asi -
DLASK No tak vidíte!
(Pauza; pak Rachel přestane plést a podívá se
upře-
ně na Dlaska. Dlask její pohled zachytí a
opětuje, na-
če
ž -
aniž by se
přestali na sebe dívat - odlo-
ží Rachel pletení a Dlask
předá mechanicky Orlovovi svou sklenku a oba
pomalu vstanou a nespouš-
tějíce ze sebe zrak, odejdou do hotelu. Pauza)
TITZ (ke Kubíkovi) Kdepak, milý doktore, život je krátký, a co
si v něm člověk nevybojuje, to nemá! (Titz vezme ze stolku
svůj
míč) Nepůjdeme si zahrát?
KUBÍK Promiňte, ale nehraji -
TITZ Vážně ne?
KUBÍK Bohužel -

TITZ Škoda -
(Titz položí
míč
opět na stolek. Pauza)
ORLOV Slyšíte?
PECHAR Co?
ORLOV Léto -
PECHAR (okamžik naslouchá)
Včely, že?
ORLOV Včely, ptáci, lesy, řeky, lidé - přesně jako tam -
PECHAR Kde?
ORLOV (tiše) Ve Voroněži -
(Orlov hledí chvilku zasně-
ně
před sebe, pak mu po tvá-
ři skane slza. Pechar
udělá do svého zrcátka opi-
čí grimasu. Opona padá)
Konec druhého dějství

TŘETÍ DĚJSTVÍ
Když se ote-
vře opona, sedí na terase u levého stolku Orlov s
Titzem, na jejich stolku leží
Titzův
míč; u pravého stolku sedí Kotrba. U stolku na za-
hradě sedí Rachel a plete; na la-
vičce vpravo sedí Kubík a Dlask, oba dr-
ží skle-
ničky s vínem a na zemi u jejich nohou stojí lá-
hev. Uprostřed scény sedí - tak jako v
předchozích
dějstvích - Pechar, holí se elektrickým strojkem,
od ně-
hož vede dlouhý,
několikrát nastavovaný kabel do hotelu, a
přitom si polohlasem zpívá svou pí-
seň.
PECHAR (zpívá) Krásné je žít
jen břehu tvému blíž,
krásné je snít
tam, kde ty ráno sníš -
Já křídla mít -
(Pecharův
zpěv
přejde v tiché broukání melodie, které bude
podbarvovat další dialog)
DLASK (ke Kubíkovi) Vy jste asi neměl lehkej život, co?
KUBÍK Jak se to vezme -
DLASK Neměl, jen si to přiznejte! Však já taky ne! Přitom jsme
ho ale oba - na to, jak byl zavšivenej - nesli celkem důstojně.

Nemám pravdu?
KUBÍK Pokud jde o mne, snažil jsem se -
(Pechar si přestane broukat)
DLASK Jo, snažili jsme se, to je to správný slovo! Snažili jsme se přiměřeně ke svýmu postavení! Člověk vždycky někde trochu uklouzne, to je koneckonců lidský, ale důležitý je podívat se na to tak nějak v globále. No a z tohodle hlediska jsme v jádře obstáli, takže se nemáme za co hanbit a můžem se klidně podívat jeden druhýmu do očí. Co říkáte?
KUBÍK Snad ano -
DLASK No a když jsme to v životě dotáhli až sem - tak říkajíc do cílový rovinky - to by v tom byl čert, abysme to už nedorazili! Zvlášť když na to budem dva!
No ne?
KUBÍK Hm -
(Rachel přestane plést a vzhlédne k Orlovovi)
RACHEL Až navštívíte v Náměšti zámek, vzpomeňte si na mě -
ORLOV Vy jste žila v Náměšti na zámku?
RACHEL V mém dětství jsme se zdržovali převážně tam, jen na léto jsme jezdívali do Sitzbergu, je to skoro na italských hranicích, býval to majetek rakouské větve Haukwitzů, ale strýc tam nikdy nejezdil - teď to patří, myslím, nějakému levicovému herci -
ORLOV Nevěděl jsem, že máte modrou krev -
RACHEL Proč myslíte, že jsem se nikdy nevdala?
ORLOV Třeba se ještě vdáte -
RACHEL Jediný šlechtic na světě, Sergeji Iljiči, s nímž toužím žít -
(Rachel se na chvíli zasní, pak si povzdechne a pustí se opět do pletení. Pechar, který se stále holí, promluví ke Kubíkovi, aniž by ovšem na něho pohlédl)
PECHAR Tím posvícením jste se, doktore, definitivně odepsal -
PECHAROVÁ (volá za scénou) Viléme!
PECHAR Odsoudili to dokonce i ti, kteří se za vás do poslední chvíle bili -
PECHAROVÁ (volá za scénou) Viléme!
PECHAR Zřejmě jste pochopil, že jste svou neblahou roli dohrál, a tak děláte už jen zoufalé a křečovité schválnosti, a přitom si zřejmě myslíte, že jste nějaký hrdina nebo mučedník. Naštěstí si už dlouho vyskakovat nebudete -
PECHAROVÁ (volá za scénou) Viléme!
PECHAR Oni vám totiž brzo utnou tipec!
(Zprava přichází Pecharová s teploměrem v ruce)
PECHAROVÁ (k Pecharovi) Tady jsi! Proč se neozveš, když tě volám?
PECHAR Stalo se něco?
PECHAROVÁ Musím ti změřit teplotu -
PECHAR Není třeba -

PECHAROVÁ Už dost dlouho si tady zahráváš se svým zdravím! Když nemáš rozum ty, musím ho mít já - (Pecharová poklekne k Pecharovi a strčí mu do podpaží teploměr. Tiše) Viléme -
PECHAR Co je?
PECHAROVÁ Ona má dojem, že ti na ní nezáleží -
PECHAR Myslíš?
PECHAROVÁ Vím to -
PECHAR A co mám dělat?
PECHAROVÁ Nemohl bys například trochu víc žárlit na toho jejího? Vadí jí, že ti ten jejich poměr vůbec nevadí - (Pecharová bere Pecharovi z podpaží teploměr a dívá se na něj) No vidíš: třicet šest šest! (Sklepává teploměr) Přinesu ti aspirin -
PECHAR Já nechci -
PECHAROVÁ Uvidíš, jak ti přijde k duhu!
(Pecharová odkvapí s teploměrem do hotelu)
TITZ (k Orlovovi) Odpoledne chci zajít k hornímu splavu podívat se, jestli nerostou klouzky. Půjdete se mnou?
ORLOV Asi ne -
TITZ Vy máte na odpoledne nějaký program?
ORLOV Chtěl bych si trochu číst -
TITZ Staré dopisy, ne?
ORLOV Hm -
TITZ To jsem si mohl myslet! To pro vás už opravdu neexistuje nic jiného než minulost? Teskníte, vzpomínáte, vzdycháte, marníte čas - a přitom se vám nabízí tolik zajímavých možností, jak ho účelně naplnit! Stačí přece, když si člověk připraví pro každý den určitý konkrétní program a podle něho pak prostě jede! Já to stejně nechápu: když už se nedokážete přinutit k nějaké kloudné práci nebo pohybu, kdybyste si aspoň občas užil trochu zábavy! Dáte si vůbec někdy sklenku vína? Zapálíte si s rozkoší doutník? Zazpíváte si nějakou píseň? Dokážete se vůbec ještě k něčemu upnout? Žijete vy vůbec?
ORLOV Na té včerejší oslavě jsem přece zpíval -
TITZ Jo, ale hned jste se z toho rozplakal!
(Z hotelu vyjde Milena s tácem s ovocnými šťávami. Nejdřív nabídne Kotrbovi)
MILENA Prosím -
(Kotrba si vezme sklenku a děkovně kývne na Milenu. Milena nabídne Titzovi a Orlovovi; Titz bere z tácu dvě sklenky, jednu podává Orlovovi)
TITZ Mouchy snězte si mě - to je vaše krédo! Krédo mrtvoly! Jestli vám opravdu už na životě nezáleží, pak vážně nechápu, co tu ještě děláte -

(Milena sešla do zahrady a nabídla Rachel, která
si vzala sklenku)
RACHEL Díky, Mileno -
(Milena se obrátí tázavě k Dlaskovi; ten
však jen zakroutí hlavou; Milena tedy nabídne
mlčky Pecharovi; Pechar si vezme sklenku)
PECHAR Děkuji -
(Milena chce odejít)
Mileno -
MILENA (zastaví se) Co je?
PECHAR Zlobíš se moc?
MILENA Už mě ty věčné scény unavují -
PECHAR Znáš mě přece - vždycky takhle vybuchnu pro hloupost a
pak mě to týden mrzí -
(Pauza)
Já přece chápu, že ho nemůžeš ignorovat - tím spíš, že tě zřejmě
miluje -
(Pauza) Je to koneckonců nešťastný člověk, a už proto je správné,
abys ty jeho hoteliérské návrhy odmítala pokud možno co
nejšetrněji -
(Pauza)
Kdo jiný, hergot, by tomu všemu měl rozumět než já, který vím
přece nejlíp, jak dokáže láska k tobě s člověkem zamávat!
(Pauza)
Ostatně i kdyby to všechno nakonec myslel vážně - tu hotelovou
školu a tak - kdoví jestli by nestálo za to toho využít! Jemu bys
udělala radost a sobě bys pomohla - a na našem vztahu by to přece
nemuselo
nic změnit. Říká se přece: hloupý, kdo dává, a ještě hloupější,
kdo nebere!
DLASK (ke Kubíkovi) Co děláte v neděli?
KUBÍK Proč?
DLASK Pojedem totiž spolu na posvícení -
KUBÍK Na posvícení? Jak to?
DLASK Bráchův kamarád má hospodu necelejch padesát kiláků odtud
a v neděli tam má posvícení -
MILENA Tak se mi zdá, že jsem pěkná husa -
PECHAR Proč?
MILENA Protože jsem věřila těm tvým žárlivým scénám. Teď vidím,
že to všechno byla jen pustá přetvářka -
PECHAR To není pravda -
MILENA Jste všichni stejní!
(Milena odběhne se svým tácem do hotelu. Pe-
char je trochu v rozpacích, kroutí nechápavě
hlavou, rozhlíží se po
přítomných a hlou-
pě se usmívá. Nikdo na to nereaguje mimo
Kotrbu, který také kroutí hlavou a hloupě se
usmívá. Z hotelu přichází Líza s náru-
čí
květin. Jakmile ji Orlov spat-

ří, rychle vstane a
přistoupí k ní)
ORLOV (k Líze) Copak všechna ta něžná, křehká a nevinná slova, která jsem vám šeptával do ucha před módním salonem na Champs-Elysées, kde jste pracovala a jehož pompéznost tak ostře kontrastovala s proletářským prostředím pavlačového domu, kde jste s matkou a svými bratry žila, nebyla nikdy vyřčena? Copak jsme skutečně nikdy nebyli mladí?
LÍZA Co jste v mládí dělal, hrabě, to já nevím. Vím jen, že já u toho nebyla. Dovolíte?
(Líza se vyhne Orlovovi, sejde do zahrady a zamíří doleva. Orlov ji
však
před-
běhne a zastoupí jí cestu)
ORLOV Jestli jste u toho všeho nebyla vy, pak to vůbec nebylo! Uvědomujete si, co mi chcete vzít? A přitom by stačilo jediné slovo a já budu vědět, že jsem žil - že žiju - že jsem to já - Lízo, má totožnost je ve vašich rukách! Zachraňte mě!
LÍZA Promiňte, hrabě, ale nemůžu přece zachraňovat vaši totožnost tím, že popřu svou! A prosím vás, abyste se mnou laskavě už nikdy o těchto věcech nemluvil -
(Líza obejde Orlova a odejde doleva. Orlov od-
běhne zoufale za ní)
ORLOV (za scénou) Lízo! Lízo!
(Krátká pauza)
KUBÍK (k Dlaskovi) Promiňte, ale ten kamarád vašeho pana bratra -
DLASK Co je s ním?
KUBÍK On vás na to posvícení pozval?
DLASK Panebože! Vždyť to je bráchův kamarád!
(Zprava rychle vstoupí Líza s květinami sledo-
vána Orlovem a míří k hotelu)
ORLOV Lízo!
(Oba zajdou do hotelu. Krátká pauza)
KUBÍK (k Dlaskovi) No dobrá - ale pokud jde o mě -
DLASK Co pokud jde o vás? Vy prostě pojedete se mnou!
KUBÍK To přece nejde -
DLASK Proč by to nešlo? Víte, co to je za událost - takový venkovský posvícení? Víte, co tam bude novejch lidí? A to bysme si měli - my dva! - nechat ujít? Vy jste se zbláznil -
(Zleva vstoupí Líza s květinami sledována Orlo-
vem a míří doprava)
ORLOV Lízo!
(Oba zajdou doprava. Krátká pauza)
KUBÍK (k Dlaskovi) Já bych jel rád, ale pochopte, že -
DLASK Vždyť tam, člověče, bude možná i brácha!
KUBÍK Já vím -

DLASK No a vy nechcete poznat bráchu? To snad nemyslíte vážně! Už mám zjištěný spojení -
(Zleva rychle vstoupí Líza s květinami sledována Orlovem a míří do hotelu)
ORLOV Lízo!
(Oba zajdou do hotelu. Krátká pauza)
KUBÍK (k Dlaskovi) Nesmíte se zlobit - ale já myslím - vzhledem k mé situaci -
DLASK Co se týká vaší situace, k tomu jsem vám snad už řekl svý, ne?
KUBÍK Ale tady přece nejde jen o vás! Já vím, že vy se nebojíte - ale je tu ještě pan bratr - ten jeho přítel hostinský - řada dalších lidí - a ty všechny přece nemůžete postavit před hotovou věc! Copak to nechápete?
(Zprava přichází Orlov, pomalu projde scénou, vystoupí na terasu a tě
že dosedne na své místo vedle Titze)
DLASK (tiše) Tohle jste neměl říkat -
KUBÍK Proč?
DLASK Urazil jste bráchu!
(Pechar se opět holí. Krátká pauza; pak v dálce zahouká vlak a všichni přítomní pohlédnou sou
čas
ně na hodinky. Krátce nato vyjdou z hotelu Dra
šar a za ním Kraus. Oba se zastaví na terase. Všichni přítomní ihned vstanou)
PECHAR Dobrý den, pane řediteli -
TITZ Nazdar, Pepíku -
(Drašar na Titzovu familiérnost nereaguje. Lehce naznačí rukou, že se přítomní mohou posadit; když usednou, začne hledat něco po kapsách, až koneč
ně vytáhne malý usmolený papírek. Nahlédne do něho, na
če
ž se obrátí k přítomným)
DRAŠAR Jsme rádi, že jste na zahradě - (Nahlédne do papírku) Hotelový řád platí pro každého - (Nahlédne do papír
ku) Zabezpečili jsme na ráno víc čaje - (Nahlédne do papírku) Jak si kdo ustele, tak si lehne - (Nahlédne do papírku) My tady nikoho nediskriminujeme -
(Nahlédne do papírku) Na záchodě už svítí světlo - (Nahlédne do

papírku) Záleží na každém z nás -
(Drašar chce pokra-
čovat, prohlí-
ží si
svůj papírek z obou stran, zjistí
však,
že na
něm
už nic nemá, str-
čí ho do kapsy. Následuje po-
někud
chtěný potlesk. Pak Dra-
šar nazna-
čí rukou,
že hodlá pokra-
čovat spatra;
všichni ztichnou; Dra-
šar chvilku intenziv-
ně
pře-
mýšlí)
Nějak bylo, nějak bude -
(Projevy uznalého souhlasu; pauza; Drašar
pře-
mýšlí)
Všechno chce svý -
(Projevy uznalého souhlasu; pauza; Drašar
pře-
mýšlí)
Život jde dál -
(Projevy uznalého souhlasu; pauza; Drašar
pře-
mýšlí, nic ho
však
už nenapadá, tak za-
čne obcházet
všechny
přítomné a po-
třásat jim rukama)
TITZ Bylo to prima, Pepíku!
(Drašar na Titzovu poznámku nereaguje a na-
opak jedinému Titzovi nepodá ruku a ostentativ-
ně ho
přehlédne. Zastaví se
však, k tichému
překvapení
přítomných, u Kubíka)
DRAŠAR Ty seš spisovatel?
KUBÍK Ano, pane řediteli -
(Drašar chvilku pokyvuje hlavou)
DRAŠAR Literatura je důležitá -

(Drašar
ješ-
tě chvilku
přemítá, pak náhle plácne
přátelsky Kubíka po zadku, na-
če
ž se oto-
čí k Rachel, dá jí hlavou pokyn, aby ho následo-
vala, pokyne přítomným a rychle odejde do ho-
telu, následován Rachel. Všeobecné uvol-
nění. Kraus nahlédne do hotelu, aby zjistil, zda
je Drašar
už z dohledu, na-
če
ž se obrátí s
úsměvem na Kubíka)
KRAUS To je šašek, co?
KUBÍK Není špatný -
KRAUS Prosím tě! Když si pomyslím, že jsem se jako ředitel možná choval jako on, je mi z toho nanic! To ti je, člověče, děsný zrcadlo - když to najednou vidíš takhle odzdola! Řeknu ti, Josef, už nikdy bych do toho nešel -
TITZ (ke Krausovi) Pepíku -
KRAUS (chladně pohlédne na
Titze) Přejete si?
TITZ Já jenom - jestli nevíš -
(Kraus jen mávne rukou a obrátí se ke všem
přítomným)
KRAUS S tou zítřejší oslavou to je, myslím, šťastný nápad. Především proto, že nám to umožní konečně trochu líp se navzájem poznat a snad se i trochu sblížit.
Vždyť to je přece ostuda: žijeme tu tak dlouho pod jednou střechou - jíme táž jídla - procházíme se po týchž místech - a přitom se navzájem k sobě chováme málem jako cizinci! Není už na čase prolo-
mit ty bariéry, které mezi námi existují? Odhodit škrabošky konvencí? Trochu se jeden druhému lidsky otevřít?
(Kraus se zamyslí, chvíli hledí zasně-
ně
před sebe, pak se pla-
še
usměje na Kubíka a rychle odejde do hotelu.
Krátká pauza; pak Orlov osloví Pechara, který se
už
opět za-
čal holit)
ORLOV Můžu se vás na něco zeptat?
PECHAR Klidně -
ORLOV Nemáte někdy strach?
PECHAR Já? Z čeho?
ORLOV Tak vůbec -

PECHAR Jako ze smrti, jo?
ORLOV Spíš ze života -
PECHAR Prosím vás - to jsou nápady!
(Pechar se přestane holit, odloží strojek, sundá si klobouk a začne se česat.
Přitom si polohlasem zpívá svou píseň)
Já křídla mít,
byl bych jak vítr sám,
já křídla mít,
letím o závod k vám -
(Opona padá)
Konec třetího dějství

ČTVRTÉ DĚJSTVÍ
Když se otevře opona, sedí tentokrát na terase u levého stolku Kotrba a u pravého Orlov a Dlask, kteří mají před sebou láhev vína a dvě skleničky. U stolku na zahradě, na místě, kde dříve seděla Rachel, sedí Kubík; na lavičce vpravo sedí Rachel, kabelku má vedle sebe a plete. Uprostřed scény sedí na dece - tak jako v předchozích dějstvích - Pechar, zaujatě si natírá tělo opalovacím krémem a přitom si polohlasem zpívá svou píseň.
PECHAR (zpívá) Krásné je žít
jen břehu tvému blíž,
krásné je snít
tam, kde ty ráno sníš -
Já křídla mít -
(Pecharův zpěv přejde v tiché broukání melodie, které se v průběhu dalšího dialogu ztišuje, až posléze vymizí)
RACHEL (k Orlovovi) Je kolem Voroněže hodně lesů?
ORLOV Nezlobte se, ale to skutečně nevím -
RACHEL Říkal jste přece, že to je vaše rodiště -

ORLOV Voroněž? Ne -
(Pauza)
DLASK (k Orlovovi) Neotravuju vás?
ORLOV Já se rád seznamuju s novejma lidma -
DLASK Tak to jsme zřejmě podobný typy -
(Z hotelu vyjde Líza s náručí
květin.
Když spat-
ří Orlova, zarazí se, je oka-
mžik v rozpacích, pak se pla-
še ozve)
LÍZA Nechtěl jste se mě na něco zeptat?
ORLOV Já? Ne -
LÍZA Tak promiňte - myslela jsem - promiňte -
(Líza rychle odejde doprava. Krátce nato se zprava
přikulí na scénu
míč; za ním
přichází Titz. Sebere
míč, rozhlédne se po
přítomných,
až spat-
ří Kubíka)
TITZ Kde jste byl celé odpoledne?
KUBÍK Trochu jsem si zdřímnul -
TITZ Odpoledne? To je ale nerozum -
(Titz se usadí u stolku vedle Kubíka, míč polo-
ží na stolek. Pechar, stále se natíraje, promluví
k Titzovi, aniž by
ovšem na
něho pohlédl)
PECHAR Poslyšte, Titzi -
TITZ Ano?
PECHAR Třeba si myslíte, že nám do toho nic není - když ono se to ale týká tak trochu nás všech! Měl byste to pochopit sám a nekomplikovat zbytečně situaci -
(Pechar skončí své natírání, vezme si zrcátko a
začne se v
něm prohlí-
žet,
přitom
dělá
různé grimasy)
KUBÍK (k Titzovi) Jak jste ráno dopadl?
(Titz jen mávne rukou)
Zase nic?
(Titz zakroutí hlavou)
To máte z toho, že nejíte žádné kompoty -
(Pauza; pak v dálce zahouká vlak a všichni
přítomní pohlédnou sou-
časně na hodinky)

RACHEL (k Orlovovi) Ale narodil jste se v Rusku -
ORLOV V Rusku? Proč zrovna v Rusku?
RACHEL Jste přece Rus -
ORLOV Těžko říct -
(Pauza)
DLASK (k Orlovovi) Vy jste asi neměl lehkej život, co?
ORLOV Jak se to vezme -
DLASK Neměl, jen si to přiznejte! Však já taky ne!
ORLOV Přitom jsme ho ale oba - na to, jak byl zavšivenej - nesli celkem důstojně. Nemám pravdu?
DLASK Pokud jde o mě, snažil jsem se -
(Zleva vstoupí Líza s náručí
květin.
Když spat-
ří Orlova, zarazí se, je oka-
mžik v rozpacích, pak se pla-
še ozve)
LÍZA Netýkalo se to náhodou Paříže - ta vaše otázka?
ORLOV Paříže?
LÍZA Možná jste chtěl vědět, jestli jsme se tam - před lety -
ORLOV To bude patrně mýlka. Pokud si vzpomínám, nikdy jsem v Paříži nebyl -
LÍZA Tak promiňte - myslela jsem - promiňte -
(Líza rychle odejde do hotelu. Krátká pauza)
TITZ (ke Kubíkovi) Takový den - nikde ani obláček - svěží větřík - a vy dřepíte doma!
(Pechar, stále se prohlížeje v zrcátku, promluví
k Titzovi, aniž by
ovšem na
něho pohlédl)
PECHAR Jestli si myslíte, že jste tím něčemu pomohl, tak jste na velkém omylu. Byl to z vaší strany morální teror!
TITZ Ale to snad -
(Pechar odloží zrcátko, vezme si
svůj holicí strojek a za-
čne se holit)
KUBÍK (k Titzovi) A co jinak?
TITZ Jak - jinak?
KUBÍK Jak se cítíte psychicky? Nejslavnější to, počítám, nebude -
TITZ Ujde to -
(Pauza; pak v dálce zahouká vlak a všichni
přítomní pohlédnou sou-
čas-
ně na hodinky)
RACHEL (k Orlovovi) Promiňte, ale -
ORLOV Copak?
RACHEL Mohu se zeptat, kde jste se tedy vlastně narodil?
ORLOV Co já vím -
RACHEL No přece jste se musel zajímat o svůj původ -
ORLOV Proč bych musel?

RACHEL Takže vlastně vůbec není jisté, že jste hrabě!
(Pauza)
KUBÍK (k Titzovi) Proč jste vlastně nejel v neděli na to posvícení?
TITZ V mé situaci?
KUBÍK Právě ve vaší situaci jste tam měl jet! Promarnil jste příležitost, jaká se vám hned tak nenaskytne -
(Pauza)
ORLOV (k Dlaskovi) Stejská se vám, co?
(Dlask lehce přikývne)
Já moc na vzpomínky nejsem. Já koukám spíš dopředu než dozadu, víte. Taky si skoro nic nepamatuju -
DLASK Máte šťastnou povahu -
(Pauza)
KUBÍK (k Titzovi) Můžu vám říct pravdu, Titzi?
TITZ Samozřejmě -
KUBÍK Mám takový nedobrý pocit, jako byste už prostě rezignoval -
TITZ Na co?
KUBÍK Na všechno -
(Pauza)
ORLOV (k Dlaskovi) Člověk vždycky někde trochu uklouzne, to je koneckonců lidský - ale v jádře jsme oba obstáli, takže se nemáme za co hanbit -
DLASK A můžem se podívat klidně jeden druhýmu do očí -
ORLOV No a když jsme to dotáhli až sem - tak říkajíc do cílový rovinky - to by v tom byl čert, abysme to už nedorazili! Zvlášť když na to budem dva! No ne?
DLASK Hm -
(Pauza)
KUBÍK (k Titzovi) Doufám, že přijdete aspoň na tu zítřejší oslavu ředitelových narozenin!
(Zprava vejde rychle Líza s náručí květin a ihned se obrátí vzruše-
ně na Orlova)
LÍZA A co Vrubeckého antikvariát? Co čtení Zpěvů Maldororových? Co vaše studentská mansarda na rue Jacob?
ORLOV Nevím, o čem mluvíte -
LÍZA (zoufale zvolá) Sergeji!
(Dlask vzruše-
ně vstane a
přisko-
čí k Líze)
DLASK Lízo! Tak přece jste to vy! Vzpomínáte na naše mládí v Paříži?
LÍZA Nezlobte se, pane Dlasku, ale nikdy jsem v Paříži nebyla. Dovolíte?
(Líza obejde Dlaska a odchází doleva. Dlask spě
š-

ně odejde za ní)
DLASK (za scénou) Lízo! Lízo!
(Pauza; pak v dálce zahouká vlak a všichni
přítomní pohlédnou sou-
čas-
ně na hodinky. Krátce nato vyjde z hotelu Mile-
na s tácem s ovocnými
š
ťávami. Nej-
dřív nabídne Kotrbovi)
MILENA Prosím -
(Kotrba si vezme sklenku a dě-
kovně kývne na Milenu. Milena se obrátí táza-
vě k Orlovovi; ten
však jen zakroutí hlavou; Milena tedy sejde do
zahrady a nabídne Rachel, která si vezme sklenku)
RACHEL Díky, Mileno -
(Milena přejde k Titzovi a Kubíkovi; Kubík bere
z tácu dvě sklenky)
KUBÍK (k Titzovi) Tumáte -
TITZ Nemám žízeň -
KUBÍK Ale potřebujete vitaminy -
(Titz si tedy vezme; Milena nabídne Pecharovi; ten se
však ostentativ-
ně odvrátí a holí se dál. Rozpa-
čitá pauza)
MILENA Co je s vámi?
PECHAR Jděte pryč!
MILENA Vy se na mě zlobíte?
PECHAR Neslyšela jste?
(Pauza)
MILENA Sám jste mě přece nabádal, abych nepřilévala oleje do
ohně a ukončila ten poměr pokud možno šetrně -
(Pechar odloží holicí strojek a vzhlédne k Mile-
ně)
PECHAR Tím jsem ale nemyslel, že to máte hrát na dvě strany!
Chováte se jako coura!
MILENA Viléme!
PECHAR Myslíte, že nevím, jak si to představujete? Že vás odtud
vytáhnu - budu vás vydržovat na hotelové škole - pak že budete
ždímat peníze z našeho pen-
zionu, a on se přitom bude s vámi pelešit! To by se mu hodilo:
mít vás pěkně zajištěnou skrze mne a sám se nemuset k ničemu
zavazovat. A vy byste na to přistoupila!
MILENA Jak to můžete říct?
PECHAR Jinak byste ty jeho plány tak klidně neposlouchala -
MILENA Vždyť mi to jde jedním uchem tam a druhým ven -
PECHAR Mé návrhy jsou poctivé a poctivost chci i od vás! Radím
vám, abyste si to rozmyslela dřív, než bude pozdě. Buď on, nebo
já! Jasné?
MILENA (ostře) Tak dobře!

(Milena energicky odejde se svým tácem do hotelu. Pechar je trochu v rozpacích, kroutí nechápavě hlavou, rozhlíží se po přítomných a hloupě se usmívá. Nikdo na to nereaguje mimo Kotrbu, který také kroutí hlavou a hloupě se usmívá. Mezitím se z hotelu vrátil Dlask a zasmušile usedl opět na své místo. Orlov však mezitím vstal, vytáhl z kapsy balíček karet a sešel ke stolku, kde sedí Kubík s Titzem. Nyní luskne kartami a vyzývavě se usměje na Titze)

TITZ Promiňte, ale nehraji -

ORLOV Škoda -

(Orlov pokrčí zklamaně rameny, karty opět zastrčí a usedne vedle Titze na volnou židličku. Zleva vstoupí Kunc. Nikdo na jeho přítomnost nereaguje, jediný Kotrba mu hned živě kyne a usmívá se na něj. Kunc se na Kotrbu také usmívá, jde přímo k němu, nahne se k němu a dlouze mu něco šeptá. Kotrba je tím velice pobaven, co chvíli vyprskne smíchem. Když konečně Kunc skončí, oba se ještě chvíli smějí, pak se navzájem přátelsky plácnou a Kunc opět odkvapí doleva. Kubík vstane, vezme ze stolku míč, zadribluje s ním uprostřed scény, načež se obrátí na terasu k Dlaskovi)

KUBÍK Nepůjdete si zahrát?

DLASK Promiňte, ale nehraji -

(Kubík vystoupí na terasu, přisedne k Dlaskovi a položí míč na jeho stolek)

KUBÍK Jste sám proti sobě, že se tak houževnatě bráníte pohybu!

ORLOV (k Titzovi) Prý vám nebylo dobře -
TITZ Kdy?
ORLOV Včera, když byla ta oslava ředitelových narozenin -
KUBÍK (k Dlaskovi) Co jste vlastně dělal dopoledne?
DLASK Trochu jsem četl -
KUBÍK Kopie svých starých dopisů, ne?
ORLOV (k Titzovi) Aspoň na chvilku jste se tam ale mohl ukázat -
TITZ Myslím, že to takhle bylo lepší -
KUBÍK (k Dlaskovi) To pro vás už opravdu neexistuje nic jiného než minulost? Teskníte, vzpomínáte, vzdycháte, marníte čas - dokážete se vůbec ještě k něče-
mu upnout?
ORLOV (k Titzovi) Co děláte v neděli?
TITZ Proč?
ORLOV Pojedem totiž spolu na posvícení -
KUBÍK (k Titzovi) Jestli vám opravdu už na životě nezáleží, pak vážně nechápu, co tu ještě děláte -
PECHAROVÁ (volá za scénou) Viléme!
(Pechar, který se už
opět holí, promluví k Titzovi,
aniž by
ovšem na
něho pohlédl)
PECHAR Tím posvícením jste se definitivně odepsal! Naštěstí si už dlouho vyskakovat nebudete!
PECHAROVÁ (volá za scénou) Viléme!
DLASK Myslím, že už brzo odjedu -
RACHEL (vzhlédne od pletení) Vám se tu mezi námi nelíbí?
DLASK Nikde nevydržím dlouho - mám už takovou povahu -
RACHEL Bude tu bez vás smutno -
PECHAROVÁ (volá za scénou) Viléme!
PECHAR (k Titzovi) Oni vám totiž brzo utnou tipec!
(Zleva přichází Pecharová s pletenou vestou v
ruce. Jde rovnou k Pecharovi, poklekne k němu
a pomáhá mu obléct vestu)
PECHAROVÁ (tiše) Viléme -
PECHAR Co je?
PECHAROVÁ Jestli se ti opravdu tak líbí, proč to s ní nezkusíš?
PECHAR Bude mít zábrany -
PECHAROVÁ Musíš jí něco napovídat - například že ji odtud odvezeš - dáš do hotelové školy - že si pak spolu založíte vlastní penzion -
PECHAR Ale co ten její?
PECHAROVÁ Ten ti přece nemusí vadit! Naopak: až se jí nabažíš, budeš se mít aspoň na co vymluvit -
(Pecharová oblékla Pecharovi vestu, nahlédne do jeho termosky a pak s ní odkvapí do hotelu. Pechar si sun-
dá vestu, pečli-
vě ji slo-
ží a polo-
ží vedle sebe, na-

če
ž si za-
čne
opět natírat
tělo krémem. Pauza. Pak se Kubík obrátí do-
lů na Orlova)
KUBÍK Jaká byla procházka?
ORLOV Nebyl jsem na procházce. Psal jste v noci?
KUBÍK Nemohl jsem usnout, tak jsem trochu četl. Ale na slunci jste, doufám, byl -
ORLOV Víte, že slunce nesnáším. A proč jste tedy nepsal, když jste nemohl usnout?
KUBÍK Tak - nechtělo se mi. Pak se ovšem nemůžete divit, že vypadáte tak, jak vypadáte!
ORLOV Víte, že slunce nesnáším. A proč jste tedy nepsal, když jste nemohl usnout?
KUBÍK Nemohl jsem usnout, tak jsem trochu četl. Ale na slunci jste, doufám, byl -
ORLOV Nebyl jsem na procházce. Psal jste v noci?
KUBÍK Jaká byla procházka?
(Pechar, stále se natíraje, začne si
opět polohlasem zpívat svou pí-
seň)
PECHAR (zpívá) Já křídla mít,
byl bych jak vítr sám,
já křídla mít,
letím o závod k vám -
(V dálce zahouká vlak a všichni
přítomní pohlédnou sou-
čas-
ně na hodinky. Krátce nato vyjde z hotelu Kraus
a za ním Drašar. Oba se zastaví na terase.
Všichni
přítomní ihned vstanou)
Dobrý den, pane řediteli -
KUBÍK Nazdar, Pepíku -
(Kraus na Kubíkovu familiérnost nereaguje. Lehce nazna-
čí rukou,
že se
přítomní mohou posadit;
když usednou, za-
čne hledat
něco po kapsách,
až ko-
neč-
ně vytáhne malý usmolený papírek. Nahlédne
do něho, na-
če
ž se obrátí k
přítomným)
KRAUS Jsme rádi, že jste na zahradě - (Nahlédne do papírku) My

tady nikoho nediskriminujeme - (Nahlédne do papírku) Na
záchodě už svítí světlo - (Nahlédne do papírku) Záleží na každém
z nás -
(Kraus chce pokračovat, prohlí-
ží si
svůj papírek z obou stran, zjistí
však,
že na
něm
už nic nemá, tak ho str-
čí do kapsy. Následuje po-
někud
chtěný potlesk. Pak Kraus nazna-
čí rukou,
že hodlá pokra-
čovat spatra;
všichni ztichnou; Kraus velmi dlouho intenziv-
ně
pře-
mýšlí,
až nakonec vyhrkne)
Život jde dál -
(Opona padá)
Konec čtvrtého dějství

PÁTÉ DĚJSTVÍ
Když se ote-
vře opona, sedí na terase u levého stolku Kubík a
čte si noviny; u pravého stolku sedí Kotrba. U stol-
ku na zahradě sedí Rachel a plete. Na la-
vičce vpravo sedí Orlov. Upro-
střed scény sedí na dece - tak jako v
předchozích
dějstvích - Pechar, zauja-
tě si natírá
tělo opalovacím krémem a
přitom si brouká svou melodii. Po chvilce se zleva
přikulí
míč; za ním
přichází Titz. Sebere
míč, rozhlédne se po
přítomných,
až spat-
ří Orlova.
TITZ Kde jste byl celé odpoledne?
ORLOV Trochu jsem si zdřímnul -
(Titz se usadí vedle Orlova na lavičku,
míč si polo-
ží na klín. Pechar promluví ke Kubíkovi,
aniž by
ovšem na

něho pohlédl)
PECHAR Poslyšte, doktore -
TITZ Třeba si myslíte, že nám do toho nic není -
ORLOV Když ono se to ale týká tak trochu nás všech -
RACHEL Jsou to koneckonců ředitelovy narozeniny - ne?
PECHAR Vám to je přece jedno, jestli tam budete -
TITZ Nač ho tedy provokovat?
ORLOV Měl byste to pochopit sám a nekomplikovat zbytečně situaci -
(Z hotelu vyjde Drašar, zastaví se na terase a obrátí se s úsměvem k Titzovi)
DRAŠAR To ti je, člověče, děsný zrcadlo - když to najednou vidíš takhle odzdola!
(Zleva přichází Pecharová se sklenkou vody a práškem)
PECHAROVÁ (k Pecharovi) Nesu ti ten aspirin -
(Pecharová dá Pecharovi prášek; Pechar ho zapije vodou; Pecharová odejde do hotelu)
DRAŠAR (k Titzovi) Řeknu ti, Josef, už nikdy bych do toho nešel -
KUBÍK (k Drašarovi) Pepíku -
(Drašar jen mávne rukou a odejde do hotelu.
Krátce nato vyjde z hotelu Dlask, v jedné ruce nese láhev vína, v druhé
dvě sklenky. Rozhlédne se, když spatří Kubíka, přistoupí k jeho stolku)
DLASK Můžu?
KUBÍK (překvapeně vzhlédne) Samozřejmě - prosím -
(Kubík nabídne Dlaskovi židli; Dlask usedne a naleje do obou skleniček víno)
DLASK Nevadí vám, že jsem si přised?
TITZ Když je mi někdo sympatickej a je příležitost ho oslovit, tak do toho jdu a o ničem kolem nešpekuluju -
RACHEL To víte, taková věc chvíli trvá, než se dva lidi spřáhnou -
ORLOV Člověk vždycky někde trochu uklouzne -
PECHAR Ale důležitý je podívat se na to tak nějak v globále -
DLASK No a z tohodle hlediska jsme v jádře obstáli -
TITZ Takže se můžem klidně podívat jeden druhýmu do očí -
RACHEL Když jsme to v životě dotáhli až sem -
ORLOV Tak říkajíc do cílový rovinky -
KUBÍK To by v tom byl čert, abysme to už nedorazili! No ne?
PECHAR Však oni vám brzo utnou tipec!
(Zprava přichází Líza s náručí květin. Jakmile ji Orlov spatří, rychle vstane a zastoupí jí cestu)
ORLOV (tiše) Nevěřím, že jste na všechno zapo-

mněla!
LÍZA Dovolíte?
(Líza obejde Orlova a odchází doleva. Orlov
spě
š-
ně odejde za ní)
ORLOV (za scénou) Lízo! Lízo!
(V dálce zahouká vlak a všichni
přítomní pohlédnou sou-
čas-
ně na hodinky. Z hotelu vyjde Kraus, zastaví se
na terase a obrátí se s úsměvem ke Kubíkovi)
KRAUS To ti je, člověče, děsný zrcadlo - když to najednou vidíš
takhle odzdola!
(Zleva přichází Pecharová se sklenkou vody a
práškem)
PECHAROVÁ (k Pecharovi) Nesu ti ten aspirin -
(Pecharová dá Pecharovi prášek; Pechar ho za-
pije vodou; Pecharová odejde do hotelu)
KRAUS (ke Kubíkovi) Řeknu ti, Josef, už nikdy bych do toho nešel
-
DLASK (ke Krausovi) Pepíku -
(Kraus jen mávne rukou a odejde do hotelu. Krátce nato vyjde
z hotelu Orlov, v jedné ruce nese láhev vína,
v druhé dvě sklenky. Rozhlédne se,
když spat-
ří Titze, jde k
němu)
ORLOV Můžu?
TITZ Samozřejmě - prosím -
(Orlov přisedne k Titzovi na la-
vičku, naleje do obou skleni-
ček víno, jednu skle-
ničku podá Titzovi, láhev postaví
před sebe na zem)
ORLOV Nevadí vám, že jsem si přised?
KUBÍK Když je mi někdo sympatickej a je příležitost ho oslovit,
tak do toho jdu a o ničem kolem nešpekuluju -
TITZ To víte, taková věc chvíli trvá, než se dva lidi spřáhnou -
RACHEL Člověk vždycky někde trochu uklouzne -
PECHAR Ale důležitý je podívat se na to tak nějak v globále -
ORLOV Když jsme to v životě dotáhli až sem -
KUBÍK Tak říkajíc do cílový rovinky -
DLASK To by v tom byl čert, abysme to už nedorazili! No ne?
PECHAR Však oni vám brzo utnou tipec!
(Z hotelu přichází Líza s náru-
čí
květin. Jakmile ji Titz spat-
ří, rychle vstane a zastoupí jí cestu)
TITZ (tiše) Nevěřím, že jste na všechno zapomněla!
LÍZA Dovolíte?

(Líza obejde Titze a odchází doleva. Titz spě
š-
ně odejde za ní)
TITZ (za scénou) Lízo! Lízo!
(V dálce zahouká vlak a všichni přítomní pohlédnou sou-
čas-
ně na hodinky. Z hotelu vyjde Dra-
šar, zastaví se na terase a obrátí se s úsměvem k Dlaskovi)
DRAŠAR To ti je, člověče, děsný zrcadlo - když to najednou vidíš takhle odzdola!
(Zleva přichází Milena se sklenkou vody a práškem)
MILENA (k Pecharovi) Nesu ti ten aspirin -
(Milena dá Pecharovi prášek; Pechar ho zapije vodou; Milena odejde do hotelu)
DRAŠAR (k Dlaskovi) Řeknu ti, Josef, už nikdy bych do toho nešel -
ORLOV (k Drašarovi) Pepíku -
(Drašar jen mávne rukou a odejde do hotelu. Krátce nato vyjde z hotelu Titz, v jedné ruce nese láhev vína, v druhé dvě sklenky. Rozhlédne se, když spat-
ří Orlova, jde k němu)
TITZ Můžu?
ORLOV Samozřejmě - prosím -
(Titz přisedne k Orlovovi na la-
vičku, naleje do obou skleni-
ček víno, jednu skle-
ničku podá Orlovovi, láhev postaví před sebe na zem)
TITZ Nevadí vám, že jsem si přised?
DLASK Když je mi někdo sympatickej a je příležitost ho oslovit, tak do toho jdu a o ničem kolem nešpekuluju -
KUBÍK To víte, taková věc chvíli trvá, než se dva lidi spřáhnou -
PECHAR Když jsme to v životě dotáhli až sem -
TITZ Tak říkajíc do cílový rovinky -
ORLOV To by v tom byl čert, abysme to už nedorazili! No ne?
RACHEL Však oni vám brzo utnou tipec!
(Zprava přichází Líza s náru-
čí květin. Jakmile ji Pechar spat-
ří, rychle vstane a zastoupí jí cestu)
PECHAR (tiše) Nevěřím, že jste na všechno zapomněla!
LÍZA Dovolíte?

(Líza obejde Pechara a odchází do hotelu. Pechar
spě
š-
ně odejde za ní)
PECHAR (za scénou) Lízo! Lízo!
(Z hotelu vyjde Pecharová s tácem s ovocnými
š
ťávami, nabízí postup-
ně
všem
přítomným, pak odlo-
ží tác na stolek na zahra-
dě, sedne si na Pecharovu deku, sundá si
šaty a za-
čne si natírat
tělo opalovacím krémem,
přitom si brouká Pecharovu melodii. Zleva
přichází Pechar se sklenkou vody a
práškem. K Pecharové)
Nesu ti ten aspirin -
(Pechar dá Pecharové prášek; Pecharová ho za-
pije vodou; Pechar odejde do hotelu. Zleva při-
chází Líza, v podpaží má
míč a mí-
ří doprava. Kubík ihned vstane a kvapí za ní)
KUBÍK Lízo!
(Oba odejdou doprava)
RACHEL (k Pecharové) Nezapomeňte, že už je září: hřeje to, ale
od země jde chlad!
(Z hotelu vyjde Pechar, v jedné ruce nese láhev vína, v druhé
dvě sklenky. Rozhlédne se,
když spat-
ří Rachel, jde k ní)
PECHAR Můžu?
RACHEL Samozřejmě - prosím -
(Pechar usedne vedle Rachel a naleje do obou skleni-
ček víno. Zleva
přichází Líza, v podpa-
ží má
míč a mí-
ří do hotelu. Dlask ihned vstane a kvapí za ní)
DLASK Lízo!
(Oba odejdou do hotelu)
RACHEL (k Pecharové) Nezapomeňte, že už je září: hřeje to, ale
od země jde chlad!
(Zleva přichází Kubík, v jedné ruce nese láhev
vína, v druhé dvě sklenky)
KUBÍK (k Pecharové) Nesu ti ten aspirin -
(Kubík usedne na deku vedle Pecharové a naleje do obou skleni-
ček víno. Zprava
přichází Milena, v podpa-

ží má
míč a mí-
ří doleva. Orlov ihned vstane a kvapí za ní)
ORLOV Mileno!
(Oba odejdou doleva)
RACHEL (k Pecharové) Nezapomeňte, že už je září: hřeje to, ale
od země jde chlad!
(Zleva přichází Líza, v jedné ruce nese láhev ví-
na, v druhé dvě sklenky. Rozhlédne se,
když spat-
ří Titze, jde k
němu)
LÍZA Můžu?
TITZ Samozřejmě - prosím -
(Líza přisedne k Titzovi na la-
vičku, naleje do obou skleni-
ček víno, jednu skle-
ničku podá Titzovi, láhev postaví
před sebe na zem. Zprava
přichází Dlask s náru-
čí
květin. Zastaví se nad Pecharovou a Kubíkem)
DLASK Když nemáte rozum vy, musím ho mít já -
(Dlask jde na terasu a usedne u levého stolku. Zleva
přichází Milena se sklenkou vody a
práškem a jde k Dlaskovi)
MILENA Kde jste byl celé odpoledne?
DLASK Trochu jsem si zdřímnul -
(Milena dá Dlaskovi prášek; Dlask ho zapije vo-
dou; Milena přisedne k jeho stolku. Zprava se
přikulí na scénu
míč; za ním
přichází Orlov. Sebere
míč, rozhlédne se po
přítomných,
až spat-
ří Pechara)
ORLOV Proč se neozveš, když tě volám?
PECHAR Nezapomeň, že už je září -
(Orlov přisedne k Pecharovi a Rachel a
míč polo-
ží na stolek. Zleva vstoupí Kunc. Nikdo na jeho
přítomnost nereaguje, jediný Kotrba mu hned
ži-
vě kyne a usmívá se na
něj. Kunc se na Kotrbu také usmívá, jde
přímo k
němu, nahne se k
němu a dlouze mu
něco
šeptá. Kotrba je tím velice pobaven, co chvíli

vyprskne smíchem. Když ko-
neč-
ně Kunc skon-
čí, oba se
ješ-
tě chvíli
smějí, pak se navzájem
přátelsky plácnou a Kunc usedne vedle Kotrby.
Pauza; pak v dálce zahouká vlak a všichni
přítomní pohlédnou sou-
čas-
ně na hodinky. Z hotelu vyjde Dra-
šar, zastaví se na terase a obrátí se ke
všem
přítomným)
DRAŠAR Není už načase prolomit ty bariéry, které mezi námi existují? Odhodit škrabošky konvencí? Trochu se jeden druhému lidsky otevřít? Ono se to nezdá,
ale čas letí, život je krátký a i váš zdejší pobyt plyne jak voda - a dřív než se nadějete, začnou někteří z vás odtud odjíždět a ti, kteří tu ještě zůstanou, budou si pak vyčítat - ale bohužel
už poz-
dě - jak málo si toho vlastně stačili říct s těmi, kteří jsou už nenávratně pryč, a jak málo jim dali najevo, že k nim přece jen - navzdory všemu - pociťovali cosi víc a cosi hlubšího -
(Z hotelu vyjde Kraus; všichni
přítomní vstanou; Dra-
šar
přeru-
ší
svůj proslov a ustoupí stranou. Kraus lehce na-
značí rukou,
že se
přítomní mohou posadit;
když usednou, za-
čne hledat
něco po kapsách,
až ko-
neč-
ně vytáhne malý usmolený papírek. Nahlédne
do něho, na-
če
ž se obrátí k
přítomným)
KRAUS Hotelový řád platí pro každého -
(Kraus pohlédne do svého papírku, otočí ho,
pak ho zastrčí do kapsy. Následuje po-
někud
chtěný potlesk. Pauza; pak v dálce zahouká vlak
a všichni
přítomní pohlédnou sou-

čas-
ně na hodinky. Dlask vytáhne z kapsy balí-
ček karet,
zruč-
ně ho zamíchá a pak s ním luskne, usmívaje se
vyzývavě na Krause)
KRAUS Promiňte, ale nehraji -
DLASK Škoda -
(Dlask zklamaně zastr-
čí karty
opět do kapsy)
LÍZA (k Titzovi) Nechtěl jste se mě na něco zeptat?
TITZ Já? Ne -
(Krátká pauza)
PECHAR Svý činy si vždycky dokážu obhájit!
PECHAROVÁ (ke Kubíkovi) Mohli bysme se vídat častějc, co říkáte?
KUBÍK Vy jste asi neměla lehkej život, co?
KRAUS Nějak bylo, nějak bude -
(Krátká pauza)
ORLOV Mít jen trochu víc času, hned se pustím do pamětí! Rok od
roku se mi všechno líp vybavuje -
RACHEL (ke Kubíkovi) Takže vůbec není jisté, že jste hrabě!
KUBÍK Víte, já na nějaký taktiky nekoukám!
DRAŠAR Všechno chce svý -
(Krátká pauza)
TITZ (k Mileně) Chováš se jako coura!
KUBÍK Psát - to přece není jako kopat někde kanál!
KRAUS Život jde dál -
(Krátká pauza)
PECHAROVÁ Rané dětství má na formování povahy velký vliv -
RACHEL Člověk vždycky někde trochu uklouzne -
TITZ (ke všem) Mohli bysme se vídat častějc, co
říkáte?
DRAŠAR Na záchodě už svítí světlo -
(V prů-
běhu dal-
šího dialogu
všichni, kdo sedí, postup-
ně vstávají a
všichni
přítomní za-
čínají
růz-
ně
přecházet po scé-
ně, zastavují se spolu, vytvá-
řejí v
různých konstelacích na oka-
mžik skupinky, aby se vzá-
pětí
opět rozptýlili)

TITZ (k Rachel) Tak co? Odjedem spolu?
RACHEL A co vaše žena?
TITZ Já koukám spíš dopředu než dozadu -
DLASK (k Orlovovi) Byl to z vaší strany morální teror!
LÍZA (ke Krausovi) To by v tom byl čert, abysme to už nedorazili! No ne?
KRAUS Záleží na každém z nás -
MILENA (k Dlaskovi) Ty seš spisovatel?
DLASK Trochu jsem si zdřímnul -
DRAŠAR (k Pecharové) To je šašek, co?
PECHAROVÁ Literatura je důležitá -
ORLOV (k Pecharovi) Bylo to prima, Pepíku!
PECHAR Však oni vám brzo utnou tipec!
MILENA (ke Kubíkovi) Urazil jste bráchu!
KUBÍK Tak to jsme zřejmě podobný typy -
RACHEL (k Pecharové) Svý činy si vždycky dokážu obhájit!
PECHAROVÁ (ke všem) Mohli bysme se vídat častějc, co říkáte?
DLASK (k Titzovi) Na záchodě už svítí světlo -
TITZ A co jinak?
DLASK Myslím, že už brzo odjedu -
KRAUS (k Draša rovi) Vám se tu mezi námi nelíbí?
DRAŠAR K čemu mi vlastně má samostatnost byla, když jsem beztak nebyl nikdy skutečně šťasten?
ORLOV (k Draša rovi) To máte z toho, že nejíte žádné kompoty -
LÍZA (k Pecharovi) Copak jsme skutečně nikdy nebyli mladí?
PECHAR Trochu jsem si zdřímnul -
MILENA (k Pecharové) Nemáte někdy strach?
PECHAROVÁ Já? Z čeho?
RACHEL (k Dlaskovi) Vy nechcete poznat bráchu? To snad nemyslíte vážně -
DLASK Prosím vás, abyste se mnou laskavě o těchto věcech už nikdy nemluvila -
MILENA (ke všem) Jste všichni stejní!
LÍZA (ke všem) Mohli bysme se vídat častějc, co říkáte?
KUBÍK Život jde dál -
(V průběhu dalšího dialogu začne slabě znít orchestrální nahrávka ústřední skladby z filmu Doktor Živago. Zvolna se zesiluje a všechny postavy se při svých dialozích a přechodech po scéně za-

činají nenápad-
ně a jaksi bez-
děky pohupovat ve
valčíkovém rytmu. Jak se hudba zesiluje, stává
se i tento pohyb stále zřetel-
něj-
ší)
TITZ (k Drašarovi) Víte, co to je za událost - ta-
kový venkovský posvícení?
DRAŠAR Zabezpečili jsme na ráno víc čaje -
PECHAROVÁ (k Dlaskovi) Hotelový řád platí pro každého -
RACHEL (k Titzovi) Jste přece Rus -
TITZ Prosím vás, abyste se mnou laskavě o těchto věcech už nikdy
nemluvila -
ORLOV (k Titzovi) Tak to jsme zřejmě podobný typy -
DLASK (k Orlovovi) To máte z toho, že nejíte žádný kompoty -
ORLOV Byl to z vaší strany morální teror -
MILENA Však oni vám brzo utnou tipec!
TITZ Život jde dál -
LÍZA (ke Krausovi) Tak co? Odjedem spolu?
PECHAR (k Drašarovi) Takže vůbec
není jisté, že jste hrabě!
DRAŠAR Všechno chce svý -
PECHAROVÁ (ke všem)
Jste všichni stejní!
PECHAR (ke všem) Mohli bysme se ví-
dat častějc, co říkáte?
KRAUS Já moc na vzpomínky nejsem. Koukám spíš dopředu než dozadu
-
DLASK Rok od roku se mi všechno líp vybavuje -
TITZ My tady nikoho nediskriminujeme -
MILENA Copak jsme skutečně nikdy nebyli mladí?
ORLOV Mouchy snězte si mě - to je vaše krédo!
DRAŠAR Mohli bysme se vídat častějc, co říkáte?
LÍZA Život jde dál -
TITZ Copak jsme skutečně nikdy nebyli mladí?
PECHAR Rok od roku se mi všechno líp vybavuje -
KRAUS Jste všichni stejní!
ORLOV My tady nikoho nediskriminujeme -
PECHAROVÁ Literatura je důležitá -
MILENA Všechno chce svý -
LÍZA Literatura je důležitá -
TITZ My tady nikoho nediskriminujeme -
PECHAR Jste všichni stejní!
KRAUS Rok od roku se mi všechno líp vybavuje -
ORLOV Copak jsme skutečně nikdy nebyli mladí?
DRAŠAR Život jde dál -
(Hudba zní stále hlasitěji, tak-
že nyní
už zcela
přehlu-

ší dialog. Pohyb postav po je-
višti zvolna
přechází v tanec: nejprve tan-
čí jeden pár, pak se
přidá dal-
ší,
až posléze tan-
čí
všichni,
včet-
ně Kotrby a Kunce, a to tak,
že páni, na které se
už nedostaly dámy, tan-
čí spolu. Skladba pá-
rů se
přitom
různě pro-
mě-
ňuje, pánové si vy-
mě-
ňují navzájem partnerky a
střídají se i v párech mezi sebou. Tanec je stále
divočej-
ší, hudba stále hlasi-
těj-
ší,
až se je-
viš-
tě pro-
mění v jediný extatický val-
číkový vír.
Když toto opojení vyvrcholí, za-
čne hudba zvolna slábnout, tanec se pomalu
uklidňuje, jednotlivé páry postup-
ně
přecházejí z tance
opět jen v rytmické pohupování, pak se jeden
po druhém rozcházejí a přítomní zaujímají svá
původní místa. Nakonec hudba vymizí docela,
všechen pohyb na je-
višti ustane a
všechny postavy stále strnuleji civí do hle-
diš-
tě. Následuje dlouhé hrobové ticho, pohled po-
stav nabyl až jakési
pří-
zračné
vytře
št
ěnosti,

což
mů-
že být podtr-
ženo i
světlem: na scé-
ně se to-
tiž za-
číná velmi pomalu stmívat.
Když se tento mrtvolný výjev stává
už té-
mě
ř nesnesitel-
ně dlouhým, za-
čne se pomalu zavírat opona.
Když se ko-
neč-
ně
dovře, zahouká v dálce vlak)
Konec pátého dějství
Konec hry

Protest
JEDNOAKTOVÁ HRA

1978
OSOBY
STANĚK
VANĚK

Na scéně je
Staňkova pracovna. Nalevo je masivní psací
stůl, na
něm psací stroj, telefon, brýle a
množství knih a papí-
rů; za ním je velké okno s výhledem do zahrady.
Nalevo jsou dva pohodlné fotely a mezi nimi malý stolek. Celá
zadní
stěna je zakryta velkou knihovnou, do
níž je zabudován bar. V jedné z jejích
přihrádek je
též magnetofon. V pravém zadním rohu jsou dve-
ře, na pravé zdi visí velký surrealistický obraz.
Když se ote-
vře opona, jsou na scé-
ně Sta-
něk a Va-
něk: Sta-
něk stojí za svým psacím stolem a s pohnutím hle-
dí na Vaňka, který stojí - v po-
nožkách a s aktovkou - u dve-
ří a rozpa-

či-
tě hledí na
Staňka. Krátká napjatá pauza. Pak Sta-
něk náhle
přejde vzru-
še-
ně k
Vaňkovi, uchopí ho
oběma rukama za ramena,
přátelsky jím za-
třese a zvolá.
STANĚK Vaňku! Člověče -
(Vaněk se rozpa-
či-
tě
usměje. Sta-
něk ho pustí a ovládne své vzru-
šení)
Hledal jste to dlouho?
VANĚK Ani ne -
STANĚK Zapomněl jsem vám říct, že to poznáte podle těch rozkvetlých magnolií. Krásné, co?
VANĚK Ano -
STANĚK Během necelých tří let jsem dosáhl, že mají dvakrát víc květů než za předchozího majitele. Máte na chalupě také magnolie?
VANĚK Ne -
STANĚK Musíte je mít! Seženu vám dva kvalitní polokmeny a přijedu vám je osobně zasadit!
(Přistoupí k baru a ote-
vře ho) Koňak?
VANĚK Raději ne -
STANĚK Aspoň symbolicky!
(Staněk naleje do dvou sklenek ko-
ňak, jednu sklenku podá
Vaňkovi, druhou si ponechá a pozvedne k
přípitku)
Tak na shledání!
VANĚK Na zdraví -
(Oba se napijí; Vaněk se lehce
otřese)
STANĚK Bál jsem se, že nepřijdete -
VANĚK Proč?
STANĚK To víte, všechno se to tak nějak podivně zamíchalo -
(Uká-
že na fotel) Prosím vás, posaďte se -
(Vaněk usedne do fotelu, aktovku si polo-
ží na klín)
Víte, že jste se za ta léta ani moc nezměnil?
VANĚK Vy taky ne -
STANĚK Já? Prosím vás - padesátka na krku - vlasy šedivější - nemoce se hlásí - už to není, co to bývalo! A ta doba taky

člověku na zdraví nepřidá.
Kdy jsme se vlastně viděli naposled?
VANĚK Nevím -
STANĚK Nebylo to na vaší poslední premiéře?
VANĚK To je možné -
STANĚK To už snad ani není pravda! Trochu jsme se tehdy poštěkali -
VANĚK Opravdu?
STANĚK Vytýkal jste mi iluze a přílišný optimismus - mockrát jsem vám od té doby už musel dát za pravdu! Tehdy jsem ovšem stále ještě věřil, že něco z ideálů
mého mládí se dá přece jen zachránit, a vás jsem měl za nenapravitelného škarohlída -
VANĚK Já ale nejsem škarohlíd -
STANĚK Vidíte, jak se to obrátilo!
(Krátká pauza)
Jste sám?
VANĚK Jak - sám?
STANĚK No jestli vás to -
VANĚK Nesledují?
STANĚK Ne že by mi na tom záleželo - sám jsem vám přece telefonoval -
VANĚK Ničeho jsem si nevšiml -
STANĚK Mimo jiné, když byste je někdy chtěl setřást, víte, kde to je nejlepší?
VANĚK Kde?
STANĚK V obchodním domě. Vmísíte se do davu, v nestřeženém okamžiku vniknete na záchod a tam asi tak dvě hodiny čekáte. Nabudou dojmu, že jste nepozorovaně
vyšel jiným vchodem, a vzdají to. Schválně to někdy zkuste -
(Staněk jde
opět k baru, vyndá z
něho
mističku se slanými ty-
činkami a postaví ji
před
Vaňka)
VANĚK Máte tu asi klid -
STANĚK Proto jsme se sem nastěhovali. U toho nádraží se prostě nedalo psát. Vyměnili jsme to před třemi lety. Nejvíc pro mě ovšem znamená ta zahrada. Pak vás
provedu a trochu se pochlubím -
VANĚK Ošetřujete ji sám?
STANĚK Je to dnes má největší privátní vášeň. Vrtám se v ní téměř denně. Teď jsem zrovna omlazoval meruňky, vyvinul jsem vlastní metodu, založenou na kombi-
naci přirozených a umělých hnojiv a na speciálním způsobu bezvoskového štěpování. Nevěřil byste, jaké to má výsledky. Vyberu vám potom nějaké štěpy -
(Staněk jde k psacímu stolu, vyndá ze zásuvky
krabičku cizích cigaret, zápalky a popelník a

vše pak polo-
ží na stolek
před
Vaňka)
Ferdinande, prosím vás, kuřte!
VANĚK Děkuji -
(Vaněk si vezme cigaretu a zapálí; Sta-
něk usedne do druhého fotelu; oba se napijí)
STANĚK Tak povídejte - jak žijete?
VANĚK Ale děkuji - ujde to -
STANĚK Dávají vám aspoň trochu pokoj?
VANĚK Jak kdy -
(Krátká pauza)
STANĚK A co tam?
VANĚK Kde?
STANĚK Může to člověk našeho druhu vůbec vydržet?
VANĚK Myslíte ve vězení? Co mu zbývá -
STANĚK Pokud si vzpomínám, míval jste potíže s hemeroidy. Muselo to být asi hrozné při tamější hygieně -
VANĚK Dávali mi čípky -
STANĚK Měl byste jít na operaci. Mám přítele, je to náš největší odborník na hemeroidy, dokáže skutečné zázraky. Vyjednám vám to -
VANĚK Děkuji -
(Krátká pauza)
STANĚK Víte, občas mi to všechno připadá už jen jako nějaký krásný sen: těch zajímavých premiér - vernisáží - přednášek - různých setkání - nekonečných
debat o umění! Té energie - nadějí - plánů - akcí - nápadů! Těch vináren, plných kamarádů - divokých flámů - ztřeštěných ranních výtržností - veselých děvčat, co se kolem nás točilo! A té
práce, co jsme při tom všem stihli udělat! To se už nikdy
nevrátí! (Všimne si,
že Va-
něk je jen v po-
nožkách) Proboha, snad jste se nezul?
VANĚK Hm -
STANĚK To jste ale nemusel -
VANĚK To je dobré -
(Pauza; oba se napijí)
STANĚK Bili vás?
VANĚK Ne -
STANĚK A bijí tam?
VANĚK Občas. Ale politické ne -
STANĚK Moc jsem na vás myslel -
VANĚK Děkuji -
(Krátká pauza)
STANĚK Ale stejně - to jsme si tehdy nemysleli -
VANĚK Co?
STANĚK Kam to všechno dospěje - to jste přece netušil ani vy -
VANĚK Hm -
STANĚK Je to hnus, člověče, hnus! Národu vládne spodina - a

národ? Je to vůbec tentýž národ, který se ještě před několika lety choval tak báječně? To strašné hrbení páteří! Všude jen sobectví, korupce, strach! Co to z nás, člověče, udělali? Jsme to vůbec ještě my?
VANĚK Já bych to zas tak černě neviděl -
STANĚK Nezlobte se, Ferdinande, ale nežijete v normálním prostředí - stýkáte se jen s lidmi, kteří tomu všemu dokáží čelit - dodáváte si vzájemně naději - kdybyste ale věděl, v čem musím žít já! Buďte rád, že s tím vším už nemáte nic společného! Člověku se z toho obrací žaludek -
VANĚK Myslíte jako v televizi?
STANĚK V televizi - ve filmu - všude -
VANĚK V televizi vám nedávno něco dávali -
STANĚK Nemáte ponětí, co to bylo za martyrium! Přes rok to zadržovali - několikrát to předělávali - změnili mi celý začátek i konec - je to neuvěřitelné, jaké hlouposti jim už vadí! Sterilita a intriky, intriky a sterilita! Kolikrát si říkám, jestli by nebylo lepší se na všechno vykašlat - někam zalézt - pěstovat meruňky -
VANĚK Chápu -
STANĚK Jenomže člověk si vždycky znovu klade otázku, zda má právo na takový únik. Co když i to málo, co se dá dneska dělat, přece jen ještě dokáže někomu něco dát - aspoň trochu ho posílit a povznést - (Vstává) Přinesu vám nějaké pantofle -
VANĚK Neobtěžujte se -
STANĚK Vážně nechcete?
VANĚK Skutečně ne -
(Staněk opět usedne. Pauza; oba se napijí)
STANĚK A co drogy? Dávali vám něco?
VANĚK Ne -
STANĚK Žádné podezřelé injekce?
VANĚK Jen vitaminové -
STANĚK Ve stravě ovšem něco bude -
VANĚK Nanejvýš brom proti sexu -
STANĚK Ale nějak zlomit se vás jistě snažili -
VANĚK No tak -
STANĚK Jestli o tom nechcete mluvit, tak nemusíte -
VANĚK V jistém ohledu to je vlastně účel vyšetřovací vazby - srazit člověku hřebínek -
STANĚK A přimět ho, aby vypovídal -
VANĚK Hm -
STANĚK Kdyby mě někdy pozvali na výslech, což mě dříve nebo později nemine, víte co chci udělat?
VANĚK Co?
STANĚK Prostě nevypovídat! Vůbec se s nimi nebudu bavit! Je to totiž nejlepší: člověk má aspoň jistotu, že jim neřekne něco, co nemá -
VANĚK Hm -
STANĚK Ale stejně - musíte mít ohromné nervy - vydržet to

všechno, a ještě dělat to, co děláte -
VANĚK Co myslíte?
STANĚK No všechny ty protesty, petice, dopisy - boj za lidská práva - prostě to všechno, co děláte vy a vaši přátelé -
VANĚK Tolik zas toho nedělám -
STANĚK Jen nebuďte zbytečně skromný, Ferdinande, já všechno sleduji! Kdyby dělal každý to co vy, vypadaly by poměry úplně jinak! Je to nesmírně důležité, že
tu je aspoň několik lidí, kteří se nebojí říkat nahlas pravdu - zastávat se druhých - nazývat věci pravými jmény! Možná to bude znít trochu pateticky, ale připadá mi to, jako byste se svými přáteli vzal
na sebe téměř nadlidský úkol: pronést tím dnešním močálem zbytky mravního vědomí! Je to sice slabounká nitka, kterou spřádáte, ale možná právě na ní visí naděje na mravní obrodu národa -
VANĚK Přeháníte -
STANĚK Já to tak aspoň vidím -
VANĚK Ta naděje je přece ve všech slušných lidech -
STANĚK Ale kolik jich ještě je? Kolik?
VANĚK Dost -
STANĚK A i kdyby, na vás je přece jen nejvíc vidět -
VANĚK A nemáme to právě proto snazší?
STANĚK Neřekl bych! Čím víc je na vás vidět, tím větší máte přece odpovědnost k těm všem, kteří o vás vědí, věří vám, spoléhají na vás a upínají se k
vám jako k těm, kteří zachraňují tak trochu i jejich čest!
(Vstává) Skočím vám pro ty pantofle -
VANĚK To je opravdu zbytečné -
STANĚK Zebou mě nohy, jen když se na vás podívám -
(Staněk odejde z místnosti, vzá-
pětí se vrací s trepkami, sehne se k
Vaňkovi, a
než on tomu sta-
čí zabránit, navle-
če mu je na nohy)
VANĚK (rozpači-
tě) Děkuji -
STANĚK Prosím vás, Ferdinande, zač!
(Staněk jde k baru, vezme odtud ko-
ňak a chce dolít
Vaňkovi)
VANĚK Mně už ne, prosím -
STANĚK Proč ne?
VANĚK Není mi nějak dobře -
STANĚK Odvykl jste tam asi, ne?
VANĚK To taky, hlavně jsem ale včera - shodou okolností -
STANĚK Rozumím, jste po flámu. Poslyšte, znáte tu novou vinárnu "U psa"?
VANĚK Ne -
STANĚK Mají tam vína přímo z vinných sklepů, není to přitom drahé, nebývá tam plno a je tam skutečně kouzelné prostředí dík

několika slušným výtvarní-
kům, které kupodivu nechali navrhnout vnitřní zařízení. Vřele vám
to doporučuji! Kde jste byl?
VANĚK Ale trochu jsme si vyšli s přítelem Landovským -
STANĚK Pak ovšem chápu, že jste nemohl dopadnout dobře! Je to
vynikající herec, ale jakmile začne pít, je konec! Sklenku ještě
snesete -
(Staněk doleje
Vaňkovi i so-
bě ko-
ňak, láhev vrátí do baru a usedne do svého fote-
lu. Krátká pauza)
A co jinak? Píšete?
VANĚK Snažím se -
STANĚK Hru?
VANĚK Aktovku -
STANĚK Zase něco autobiografického?
VANĚK Tak trochu -
STANĚK Četli jsme nedávno s ženou to z toho pivovaru a moc jsme
se pobavili -
VANĚK To mě těší -
STANĚK Bohužel jsme ale měli velmi špatnou kopii -
VANĚK To mě mrzí -
STANĚK Je to skutečně brilantní dílko! Jen ten konec se mi zdál
být trochu nejasný, chtělo by to dotáhnout k nějaké
jednoznačnější pointě; vy na to přece máte!
(Pauza; oba se napijí; Vaněk se
otřese)
A co jinak? Co Pavel? Vídáte se s ním?
VANĚK Ano -
STANĚK Píše?
VANĚK Dopisuje teď taky aktovku - má se hrát společně s tou mou
-
STANĚK Snad jste se už nedali dohromady i jako autoři?
VANĚK Tak trochu -
STANĚK Upřímně řečeno, Ferdinande, já téhle vaší alianci pořád
nějak nemůžu rozumět. Nenutíte se trochu do toho? Vždyť ten Pavel
- já nevím - ale vzpo-
meňte si jen, jak začínal! Patříme k jedné generaci, opsali jsme
tak říkajíc podobný vývojový oblouk, ale přiznám se vám, že to,
co dělal, bylo i pro mne trochu silné kafe! No co, je to
koneckonců vaše věc
a vy sám asi nejlíp víte, co děláte -
VANĚK Ano -
(Pauza; oba se napijí; Vaněk se
otřese)
STANĚK Má vaše žena ráda gladioly?
VANĚK Nevím - asi - jistě -
STANĚK Málokde se totiž setkáte s tak velkým výběrem jako u mne.
Mám dvaatřicet barevných odstínů, zatímco v zahradnictví jich
uvidíte nejvýš šest. Mys-

líte, že by měla paní radost, kdybych jí poslal nějaké cibulky?
VANĚK Rozhodně -
STANĚK Ještě je čas je sázet -
(Staněk vstane,
přejde k oknu, vyhlédne ven, chvilku
přechází za-
myšle-
ně po místnosti, pak se obrátí k
Vaňkovi)
Ferdinande -
VANĚK Ano -
STANĚK Nepřekvapilo vás, že jsem se vám z ničeho nic ozval?
VANĚK Trochu -
STANĚK Předpokládal jsem to. Patřím koneckonců k těm, kteří se
stále ještě tak nějak drží nad vodou, a chápu, že už proto máte
asi ke mně určitý odstup -
VANĚK Já? Ne -
STANĚK Možná vy osobně ne, ale vím, že někteří vaši přátelé si
myslí, že každý, kdo dnes má ještě nějaké možnosti, buď morálně
rezignoval, nebo sám sebe
neodpustitelně obelhává -
VANĚK Já si to nemyslím -
STANĚK I kdybyste si to myslel, nezlobil bych se na vás, protože
vím až příliš dobře, z čeho by takový předsudek vyrůstal -
(Rozpačitá pauza)
Ferdinande -
VANĚK Ano -
STANĚK Vím, jak tvrdě platíte za to, co děláte. Ale nemyslete
si, člověk, který má to štěstí nebo tu smůlu, že je pořád ještě
tolerován oficiálními strukturami, a kte-
rý chce přitom zůstat v souladu se svým svědomím, to taky nemá
lehké -
VANĚK To věřím -
STANĚK V jistém ohledu to má možná ještě těžší -
VANĚK Chápu -
STANĚK Nezavolal jsem vás přirozeně proto, abych se obhajoval -
nemám opravdu proč - ale spíš proto, že vás mám rád a mrzelo by
mě, kdybyste i vy sdílel ty před-
sudky, které předpokládám u vašich přátel -
VANĚK Pokud vím, nikdo o vás špatně nemluví -
STANĚK Ani Pavel?
VANĚK Ne -
(Rozpačitá pauza)
STANĚK Ferdinande -
VANĚK Ano -
STANĚK Pardon - (Staněk
přistoupí k magnetofonu a pustí ti-
še hudbu) Ferdinande, říkám vám něco jméno Javůrek?
VANĚK Ten písničkář? Znám ho velmi dobře -
STANĚK Pak asi víte, co ho potkalo -
VANĚK Ovšem, zavřeli ho za to, že při nějakém vystoupení

vykládal ten vtip o tom policajtovi, co potkal na ulici pingvína
-
STANĚK Je to samozřejmě jen záminka, pil jim krev prostě tím, že zpívá tak, jak zpívá. Je to celé kruté, nesmyslné, podlé -
VANĚK A zbabělé -
STANĚK Ano, zbabělé. Pokoušel jsem se pro něho něco udělat přes nějaké známé na městském výboru a na prokuratuře, ale znáte to - všichni slíbí, že se na ten
případ podívají, a pak se na to vykašlou, protože si nechtějí pálit prsty. Je to hnus, jak se každý třese jen o vlastní koryto
-
VANĚK Ale stejně je to prima, že jste něco zkoušel dělat -
STANĚK Já opravdu nejsem, milý Ferdinande, ten, za koho mě ve vašich kruzích zřejmě mají!
(Rozpačitá pauza)
Ještě k tomu Javůrkovi -
VANĚK Ano -
STANĚK Když se mi nepodařilo ničeho dosáhnout soukromou intervencí, napadlo mě, jestli by se nemělo podniknout něco trochu jiného - víte, jak to myslím - prostě nějaký
protest nebo petice. O tom jsem vlastně chtěl hlavně s vámi mluvit, máte v těchhle věcech přirozeně daleko víc zkušeností než já. Kdyby na tom bylo pár známějších jmen jako třeba vy, jistě by to někde venku
zveřejnili - vyvinul by se tím určitý politický tlak - příliš sice na takové věci nedají - ale já už vážně nevidím jinou možnost, jak tomu chlapci pomoct - a to nemluvím o Ančí -
VANĚK Ančí -
STANĚK Dcera -
VANĚK Vaše?
STANĚK Jo -
VANĚK Ona -
STANĚK Myslel jsem, že to víte -
VANĚK Co?
STANĚK Čeká s Javůrkem dítě -
VANĚK Aha, proto -
STANĚK Počkejte, jestli myslíte, že mě ten případ zajímá jen z rodinných důvodů -
VANĚK Já vím, že ne -
STANĚK Říkal jste -
VANĚK Chtěl jsem jen říct, že mi to vysvětluje, že o tom případu vůbec víte - nepředpokládám, že sledujete mladé písničkáře - promiňte, jestli to vyznělo, jako že si myslím
-
STANĚK Angažoval bych se v té věci, i kdyby s ním čekal dítě kdokoliv jiný -
VANĚK Já vím -
(Rozpačitá pauza)
STANĚK Co soudíte o té myšlence na nějaký protest?
(Vaněk za-
čne

něco hledat ve své aktovce,
až ko-
neč-
ně najde
nějaký papír a podá ho
Staňkovi)
VANĚK Máte zřejmě na mysli něco jako tohle -
(Staněk si vezme od
Vaňka papír,
přejde rychle k psacímu stolu, najde na
něm brýle, nasadí si je a za-
čne pozor-
ně
číst. Del-
ší pauza; Sta-
něk jeví
zřetelné známky
překvapení.
Když text do-
čte, odlo-
ží brýle a vzru-
še-
ně za-
čne
přecházet po místnosti)
STANĚK No to je ohromné! To se tedy povedlo! Já se tady trápím otázkou, jak to udělat - nakonec se odhodlám poradit se o tom s vámi - a vy to máte už dávno
hotové! Není to báječné? Kdepak, já věděl, že se obracím na správnou adresu! (Sta-
něk se vrátí ke stolu, usedne,
opět si nasadí brýle a znovu si text
čte) Je to přesně to, co jsem měl na mysli! Krátké - výstižné - slušné - a přitom
důrazné! To se hned pozná profesionál! Já bych se s tím smolil den, a nikdy bych to takhle nesvedl -
(Vaněk se pý-
ří)
Poslyšte, jen maličkost: myslíte, že je dobré tuhle na konci to slovo zvůle? Možná by se dalo najít nějaké mírnější synonymum, zdá se mi, že se to přece jen trochu vymyká, celý text je laděn velmi věc-
ně, a tohle zní najednou příliš emotivně, nemáte ten dojem? Jinak je to naprosto přesné. Snad jen ten druhý odstavec je trochu zbytečný, vlastně jen rozřeďuje obsah prvního. Na druhé straně tam je ovšem
velmi hezká ta myšlenka o Javůrkově vlivu na nekonformní mládež, ta by tam rozhodně měla zůstat. Kdybyste ji dal sem na konec - místo té zvůle - úplně by to stačilo. Ale to jsou, prosím vás, čistě subjek-
tivní dojmy, vůbec na ně nemusíte brát ohled, jako celek to je

výborné a svou roli to nepochybně splní. Znovu vám musím, Ferdinande, vyslovit svůj obdiv: takovou schopnost výstižně zachytit podstatu věci, a vyvarovat se přitom všech zbytečných útoků má opravdu málokdo z nás!
VANĚK To snad ne -
(Staněk odloží brýle, přejde k Vaňkovi, položí před něj jeho papír, načež usedne opět do svého fotelu a napije se. Krátká pauza)
STANĚK Je to stejně krásný pocit, když člověk ví, že tu je někdo, na koho se může s takovouhle věcí vždycky obrátit a spolehnout!
VANĚK Vždyť to je samozřejmost -
STANĚK Pro vás snad - ale v kruzích, ve kterých se musím pohybovat já, něco takového vůbec samozřejmé není! Tam je spíš samozřejmostí opak: když se někdo dostane do neštěstí, všichni se od něho co nejrychleji odvrátí a ze samého strachu o vlastní pozice se snaží dát pokud možno všude najevo, že s dotyčným nikdy neměli nic společného a že ho vždycky odsuzovali. Co bych vám ale povídal - sám to víte nejlíp - když jste byl přece ve vězení, vaši mnohaletí kamarádi z divadla proti vám vystupovali v televizi! Bylo to odporné -
VANĚK Já se na ně nezlobím -
STANĚK Já ano! A taky jsem jim to otevřeně řekl! Víte, člověk v mé situaci se naučí chápat leccos, ale přece jen, to se na mne nezlobte, všechno má své meze! Chápu, že vám je trapné něco těm mládencům vyčítat, když jde zrovna o vás, ale od toho se musíte odmyslet! Kdybychom začli tolerovat už i takováhle svinstva, přebírali bychom tím de facto spoluodpovědnost za celý ten morální marasmus a přispívali nepřímo k jeho dalšímu prohlubování. No nemám pravdu?
VANĚK Hm -
(Krátká pauza)
STANĚK Už jste to odeslal?
VANĚK Teprve sbíráme podpisy -
STANĚK Kolikpak jich už máte?
VANĚK Asi padesát -
STANĚK Padesát? To jde -
(Krátká pauza)
No nic - přišel jsem zkrátka s křížkem po funuse -
VANĚK To ne -
STANĚK Všechno už přece běží -
VANĚK Ještě to běží -

STANĚK No dobře, ale teď už je přece jasné, že to bude odesláno a zveřejněno. Mimo jiné: neměl byste to dávat agenturám, ty o tom vydají jen krátkou zprávu, kterárá zapadne, lepší je dát to přímo do nějakých velkých evropských novin, aby to vyšlo celé i s podpisy!
VANĚK Já vím -
(Krátká pauza)
STANĚK Už o tom vědí?
VANĚK Myslíte policie?
STANĚK Jo -
VANĚK Nevím, spíš ne -
STANĚK Poslyšte, nechci vám radit, ale mám pocit, že teď byste to měli už co nejdřív uzavřít a odeslat, nebo vám na to ještě přijdou a nějak to překazí. Padesát podpisů je přece dost - ostatně nezáleží tolik na množství jmen, jako na jejich významu -
VANĚK Každý podpis má svůj význam -
STANĚK Jistě, ale z hlediska publicity v zahraničí je přece jen důležité, aby tam byla především nějaká zvučnější jména - podepsal to Pavel?
VANĚK Ano -
STANĚK To je dobře, jeho jméno, ať už si o tom myslí kdo chce co chce, dnes ve světě opravdu něco znamená!
VANĚK To jistě -
(Krátká pauza)
STANĚK Poslyšte, Ferdinande -
VANĚK Ano -
STANĚK Chtěl jsem s vámi mluvit ještě o něčem. Je to taková trochu delikátní věc -
VANĚK Ano -
STANĚK Podívejte, já sice nejsem žádný milionář, ale špatně na tom finančně zatím nejsem -
VANĚK To je fajn -
STANĚK A tak jsem si myslel - prostě bych rád - ve vašich kruzích je spousta lidí, kteří přišli o zaměstnání - byl byste ochoten nějakou částku ode mne převzít?
VANĚK To je od vás hezké - někteří přátelé jsou na tom skutečně špatně - to víte, vždycky je trochu problém, jak to udělat - ti nejpotřebnější se obvykle nejvíc zdráhají -
STANĚK Nebude to žádný zázrak, ale já myslím, že jsou situace, kdy je každá koruna dobrá -
(Staněk přejde k psacímu stolu, vyndá ze zásuvky dvě bankovky, pak se na okamžik zarazí, vyndá ještě jednu, přistoupí k Vaňkovi a podá mu peníze)
VANĚK Děkuji - srdečně děkuji za všechny -

STANĚK Musíme si přece vzájemně pomáhat! Že to je ode mne, nemusíte říkat - nejde mi o osobní pomník - o tom jste se ostatně už mohl přesvědčit -
VANĚK Ano - ještě jednou děkuji -
STANĚK Nepůjdeme se podívat na zahradu?
VANĚK Pane Staňku -
STANĚK Ano?
VANĚK Zítra to chceme odeslat - myslím ten protest za Javůrka -
STANĚK To je výborné! Čím dřív, tím líp -
VANĚK Takže dnes ještě -
STANĚK Dnes byste se měl jít především vyspat! Nezapomeňte, že jste po flámu a že vás zítra čeká perný den -
VANĚK Já vím - chtěl jsem jen říct -
STANĚK Jděte radši rovnou domů a vypněte telefon, nebo vám zavolá zase Landovský a bůhví jak skončíte!
VANĚK Ano, jen pár lidí ještě oběhnu - dlouho se nezdržím - chtěl jsem jen říct - pokud byste to považoval za účelné - bylo by samozřejmě ohromné - váš Krach četl prakticky každý -
STANĚK Prosím vás, Ferdinande, vždyť to je už patnáct let!
VANĚK Ale nezapomnělo se na to -
STANĚK Co by bylo ohromné?
VANĚK Měl jsem totiž dojem, že byste se taky docela rád -
STANĚK Co?
VANĚK Připojil -
STANĚK Myslíte jako - (Ukáže na papír) k tomu?
VANĚK Hm -
STANĚK Já?
VANĚK Promiňte, ale zdálo se mi -
(Staněk dopije svůj koňak, jde k baru, přinese láhev, doleje si, láhev vrátí do baru, znovu se napije, pak přejde zamyšleně k oknu, chvilku se dívá ven, načež se náhle obrátí s úsměvem k Vaňkovi)
STANĚK To se tedy povedlo!
VANĚK Co se povedlo?
STANĚK Copak vy necítíte tu absurditu? Já vás pozvu proto, abych vás požádal, abyste něco napsal v Javůrkově věci - vy mi ukážete už hotový text, nota bene s padesáti podpisy - já nevěřím svým očím a uším - mám z toho radost jako dítě - trápím se otázkou, jak to zařídit, aby vám to nepřekazili - a přitom mě vůbec nenapadne jediná přirozená věc, která mě má napadnout, totiž že bych to měl rychle taky podepsat! No

řekněte - není to absurdní?
VANĚK Hm -
STANĚK Vždyť to je, Ferdinande, přímo děsivé svědectví
o situaci, do níž nás dostali! Jen to uvažte: vím sice, že to je
nesmysl, a přitom jsem si i já bezděky už
zvykl na to, že na podpisování takovýchhle věcí tu jsou prostě
specialisté - profesionálové na solidaritu - disidenti - a že
když my ostatní potřebujeme, aby byl v oboru slušnosti podniknut
nějaký krok, obrátí-
me se s tím automaticky na vás - jako na jakýsi komunální servis
ve věcech morálky! My jsme tu prostě od toho, abychom drželi hubu
a měli za to relativní klid - a vy jste tu od toho, abyste
mluvili za nás a
sklízeli za to kopance na zemi a slávu na nebesích! Chápete tu
zvrácenost?
VANĚK Hm -
STANĚK No vidíte, a přitom se jim podařilo dohnat věci až tak
daleko, že i poměrně inteligentní a slušný člověk, za jakého se s
dovolením pořád ještě mám, přijí-
má tenhle stav málem jako cosi normálního a přirozeného! Je to
hnus, hnus, kam to všechno dospělo! No řekněte, není to na blití?
VANĚK No tak -
STANĚK Myslíte, že se národ z toho všeho někdy ještě vzpamatuje?
VANĚK Těžko říct -
STANĚK Co dělat? Co dělat? Teoreticky je to jasné: každý by měl
začít sám u sebe. Jenomže copak tu žijí jen samí Vaňkové? On asi
skutečně každý nemů-
že být bojovníkem za lidská práva -
VANĚK To jistě ne -
(Staněk si vezme z psacího stolu své brýle a
přistoupí k
Vaňkovi)
STANĚK Kde to máte?
VANĚK Co?
STANĚK No přece ty podpisové archy -
(Rozpačitá pauza)
VANĚK Pane Staňku -
STANĚK Copak?
VANĚK Nezlobte se, ale když já mám teď najednou takový hloupý
pocit -
STANĚK Jaký pocit?
VANĚK Já nevím - je mi to hrozně trapné - ale mně se zdá, že to
nebylo ode mne úplně fér -
STANĚK Co nebylo fér?
VANĚK Vlastně jsem vás tak trochu zaskočil -
STANĚK Jak to?
VANĚK Nejdřív jsem vás nechal mluvit, a pak jsem vám to teprve
nabídl k podpisu - když už jste byl jaksi vázán tím, co jste
předtím řekl -
STANĚK Chcete tím naznačit, že kdybych byl věděl, že sbíráte
podpisy za Javůrka, byl bych o něm vůbec nezačal?

VANĚK Ne, to ne -
STANĚK No tak!
VANĚK Jak bych to řekl -
STANĚK Anebo vám vadí, že mě to nenapadlo samotného?
VANĚK V tom to není -
STANĚK A v čem tedy?
VANĚK Prostě se mi zdá, že kdybych byl přišel rovnou pro podpis, bylo by to něco jiného - měl byste možnost volby -
STANĚK A proč jste vlastně nepřišel? Měl jste mě za předem odepsaného?
VANĚK Myslel jsem, že - ve vaší situaci -
STANĚK Tak vidíte, teď se přece jen ukazuje, jaké máte o mně ve skutečnosti mínění: myslíte si, že kvůli tomu, že mi tu a tam dávají něco v televizi, nejsem už schopen ani toho nejprostšího aktu solidarity!
VANĚK Nerozumíte mi - chtěl jsem jen říct -
(Staněk usedne do svého fotelu, napije se, načež se obrátí k Vaňkovi)
STANĚK Něco vám povím, Ferdinande. Jestli jsem si já bezděky zvykl na zvrácenou myšlenku, že přes morálku tu jsou disidenti, pak vy - aniž si to uvědomujete - jste si na to zvykl taky! A proto vás vůbec nenapadlo, že i pro mě můžou být některé hodnoty důležitější než mé současné postavení. Jenomže co když i já chci být konečně svobodným člověkem, co když i já chci obnovit svou vnitřní integritu a shodit ze sebe ten balvan ponížení? Vás vůbec nenapadlo, že možná právě na tenhle okamžik ve skutečnosti vlastně už po léta čekám? Prostě jednou provždy jste si mě zařadil mezi beznadějné případy, s nimiž nemá smysl cokoliv zkoušet, a teď - když jste zjistil, že i já se zajímám o osud druhých - vám to s tím mým podpisem jen tak ujelo, což jste si vzápětí uvědomil, a začal se mi proto hned zase omlouvat. Uvědomujete si ale, jak mě tím ponižujete? Co když i já už dlouho čekám na příležitost k činu, který ze mne opět udělá muže, vrátí mi vnitřní klid, fantazii, humor a zbaví mě nutnosti unikat od všech traumat k těm svým meruňkám a magnoliím? Co když i já chci dát přednost životu v pravdě a vrátit se ze světa zakázkového písemnictví a televizní lži-kultury opět do světa umění, které nemusí nikomu sloužit?
VANĚK Promiňte - nechtěl jsem se vás dotknout -
(Vaněk otevře svou aktovku, chvíli v ní něco hledá, až posléze vytáhne podpisové archy a podá je Staňkovi. Staněk zvolna vstane a přejde s archy k psacímu stolu, kde se usadí, na-

sadí si opět brýle a pozor-
ně si archy prohlí-
ží, pokyvuje nad jednotlivými jmény hlavou.
Po delší chvíli odlo-
ží brýle, pomalu vstane, chvíli
přechází za-
myšle-
ně po místnosti, pak se obrátí k
Vaňkovi)
STANĚK Smím přemýšlet nahlas?
VANĚK Samozřejmě -
(Staněk se napije, na-
če
ž za-
čne
přecházet
opět po místnosti,
přitom hovo-
ří)
STANĚK Pokud jde o subjektivní stránku věci, zdá se, že všechno podstatné jsem už řekl: po letech trvalého zvracení získám - podepíšu-li to - opět úctu sám k so-
bě, svou ztracenou svobodu i důstojnost a možná i trochu uznání několika mých blízkých. Zbavím se neřešitelných dilemat, do nichž mě stále znovu uvrhuje konflikt mezi ohledem na mé postavení a mým svě-
domím. Naší Ančí, sobě i tomu mládenci, až se vrátí, se budu moci bez rozpaků podívat do tváře. Zaplatím za to ztrátou práce, která mě sice neuspokojuje, spíš naopak ponižuje, ale která mě nepochybně živí líp, než kdybych šel dělat někam nočního vrátného. Můj syn se asi nedostane na školu, ale bude si mě vážit víc, než kdyby se na ni dostal za cenu mého odmítnutí podepsat se za Javůrka, kterého až nekriticky uctívá. Potud tedy subjektivní stránka věci. A jak je to se stránkou objektivní? Co se stane, když se mezi podpisy několika obecně známých disidentů a několika Javůrkových mla-
dých kamarádů objeví najednou proti všemu očekávání a k všeobecnému překvapení podpis můj - člověka, který se už po léta občansky neprojevuje? Ostatní spolupodepsaní a mnozí z těch, kteří sice sami
nic nepodepisují, ale vnitřně jsou na straně těch, co podepisují, můj podpis přirozeně radostně uvítají: uzavřený okruh notorických podepisovačů, jejichž podpisy už ztrácejí váhu tím, že nejsou prakticky ničím
placeny, protože už dávno nemají být čím placeny, bude prolomen, objeví se nové jméno, vzácné tím, že se dosud nikde neobjevovalo, a ovšem tím, že jeho účast je tvrdě zaplacena. To je objektivní plus
mého případného podpisu. Pokud jde o politickou moc, můj podpis ji překvapí, podráždí a zneklidní přesně tím, čím rozradostní ostatní signatáře, totiž že prolomí ohradu, kterou kolem vás tak

dlouho
a pracně buduje. Na rozhodování o Javůrkovi má účast asi
výraznější vliv mít nebude, a pokud, tak spíš negativní: moc bude
chtít ukázat, že nepropadla panice a že taková překvapení ji
z míry
nevyvedou. O to výraznější vliv bude mít ovšem můj podpis na
rozhodování o mně: potrestají mě nepochybně krutěji, než by možná
leckdo očekával, protože mým trestem budou chtít sdělit všem, kdo
by se
mohli v budoucnosti vydat mou cestou - totiž zvolit svobodu, a
rozmnožit tím disidentské řady -, zač je toho loket. Disidentské
aktivity v rámci ustáleného ghetta se už tolik nebojí,
v některých ohledech jim dokonce i
trochu hraje do noty, o to víc se ovšem děsí každého náznaku, že
by se hranice tohoto ghetta mohly prolamovat. Mým exemplárním
trestem budou tedy chtít hned v zárodku čelit přízraku případné
epide-
mie. Zbývá otázka, jaký ohlas můj podpis vyvolá v těch kruzích,
které se daly tak či onak cestou přizpůsobení, to jest u lidí,
o které koneckonců jde nejvíc, protože všechny naděje do budoucna
záleží přede-
vším na tom, zda se je podaří probudit z mrákot a získat pro
aktivní občanský postoj. Obávám se, že právě u této
nejdůležitější vrstvy vyvolá můj podpis ohlas jednoznačně
nepříznivý: disidenty tito li-
dé tiše nenávidí, chápajíce je jako své špatné svědomí, svou
živou výčitku, a závidějíce jim zároveň jejich vnitřní hrdost a
svobodu, hodnoty jim samým osudově odepřené. Už proto se docela
přirozeně
chápou každé příležitosti disidenty očernit. A přesně takovou
příležitost naleznou i v mém podpisu: začnou tvrdit, že vy, kteří
už nemáte co ztratit, kteří jste už dávno dopadli na dno jámy a
kteří jste se
tam už dokonce za tu dobu stihli docela slušně zabydlet,
strhujete tam obyčejného nešťastníka, který dosud jakž takž
proplouval, strháváte ho tam s neodpovědností sobě vlastní, jen
pro svůj rozmar, jen proto,
abyste popudili režim a vyvolali falešnou iluzi, že se vaše řady
množí, neohlížejíce se přitom vůbec na to, že ho připravujete
o existenci, a nepočítajíce přirozeně s tím, že mu tam dole
nějakou zajistíte. Ne-
zlobte se, Ferdinande, znám dobře způsob myšlení těchto lidí,
vždyť se musím mezi nimi denně pohybovat, a vím proto přesně, co
řeknou: že jsem hanebně zneužitou obětí vašeho cynického apelu na
můj huma-
nismus, apelu nerozpakujícího se dokonce kalkulovat s mým osobním
poměrem k Javůrkovi a s novou naléhavostí zpochybňujícího
opravdovost oněch humánních cílů, jimiž se oháníte. Že právě tyto
nála-
dy budou režim a policie všemožně podněcovat a rozvíjet, nemusím
zajisté zdůrazňovat. Jiní, ti inteligentnější, možná řeknou, že

taková novinka, jako je mé jméno uprostřed vašich, jen zbytečně na sebe
upoutává pozornost a odvádí ji od věci samé, to jest od věci Javůrkovy, problematizujíc nakonec celý ten protest tím, že probouzí otázku, o co tu vlastně šlo hlavně a především: zda o pomoc Javůrkovi,
nebo o demonstraci mého čerstvého disidentství. Možná by se dokonce objevil i hlas v tom smyslu, že Javůrek se vlastně stal vaší obětí, neboť jeho neštěstí bylo zneužito k cílům na hony vzdáleným ja-
kémukoliv upřímnému zájmu o osud postiženého. Tím spíš, že získáním mého podpisu jste mě zbavili toho manévrovacího prostoru v zákulisí, který dosud mám a v němž jsem mohl být Javůrko-
vi daleko platnější. Rozumějte mi, Ferdinande, dobře: nehodlám tyhle reakce nějak přeceňovat, tím méně se míním stát jejich otrokem, zdá se mi ale na druhé straně, že je v zájmu naší věci vzít je také v
potaz. Jde koneckonců vposledku o rozhodnutí politické a dobrý politik musí přihlížet ke všem aspektům, ovlivňujícím konečný efekt jeho činu. Otázka za těchto okolností musí tedy znít, čemu mám dát
přednost - osvobozujícímu vnitřnímu pocitu, který ve mně můj podpis vyvolá, zaplacenému jeho - jak se ukazuje - v podstatě negativním objektivním dopadem, anebo druhé alternativě: příznivějšímu efektu, kte-
rý by měl ten protest bez mého jména, zaplacenému ovšem hořkým vědomím, že mi opět - a kdoví zda ne naposledy - unikla šance vymanit se ze zajetí ponižujících kompromisů, v němž se už tolik let du-
sím? Jinými slovy: chci-li se zachovat opravdu mravně - a teď snad už nepochybujete, že chci -, čím se mám vlastně řídit - nemilosrdnou objektivní úvahou, anebo subjektivním vnitřním pocitem?
VANĚK Mně se to zdá být jasné -
STANĚK Mně taky -
VANĚK Takže to -
STANĚK Bohužel -
VANĚK Bohužel?
STANĚK Vy jste myslel -
VANĚK Promiňte, nerozuměl jsem asi dobře -
STANĚK Mrzí mě, jestli jsem -
VANĚK To nic -
STANĚK Já si ale opravdu myslím -
VANĚK Já vím -
(Staněk vezme ze svého stolu podpisové archy a podá je s úsměvem
Vaňkovi, který je rozpa-
či-
tě ulo-
ží, spolu s textem protestu, do své aktovky. Sta-
něk jde k magnetofonu, vypne ho, vrátí se a

zvolna usedne do svého fotelu. Oba se napijí; Va-
něk se
otřese. Del-
ší rozpa-
čitá pauza)
STANĚK Vy se zlobíte?
VANĚK Ne -
STANĚK Ale nesouhlasíte -
VANĚK Respektuji to -
STANĚK A co si myslíte?
VANĚK Co bych si myslel?
STANĚK To je přece jasné -
VANĚK Co myslíte?
STANĚK Že když jsem viděl všechny ty podpisy, tak jsem se přece
jen zalekl -
VANĚK To si nemyslím -
STANĚK Vidím to na vás -
VANĚK Vážně ne -
STANĚK Proč mi aspoň neřeknete pravdu? Uvědomujete si, že tou
svou shovívavou neupřímností mě vlastně urážíte víc, než kdybyste
mi to přímo řekl? Anebo
vám prostě už nestojím vůbec za komentář?
VANĚK Řekl jsem přece, že vaše vývody respektuji -
STANĚK Já nejsem blbec, Vaňku -
VANĚK Já vím -
STANĚK A vím proto přesně, co se za tím vaším respektem skrývá -
VANĚK Co?
STANĚK Pocit mravní převahy -
VANĚK To není pravda -
STANĚK Jenomže já opravdu nevím, jestli vy - zrovna vy - máte
právo na takovou pýchu -
VANĚK Jak to myslíte?
STANĚK Vy dobře víte -
VANĚK Nevím -
STANĚK Mám vám to tedy říct?
VANĚK Ano -
STANĚK Pokud vím, tak jste v tom vězení mluvil víc, než jste
musel -
(Vaněk vysko-
čí a vy-
tře
š-
tě-
ně hledí na
Staňka, který se ví-
těz-
ně usmívá. Krátká napjatá pauza. Vtom zazvoní
telefon. Vaněk zni-
če-
ně klesne
zpět do fotelu; Sta-

něk jde k telefonu a sejme sluchátko. Do telefo-
nu)
No ahoj - co? - Ne! - Ale to - počkej - aha - aha - a kde jste? -
Jo, jistě - samozřejmě - fajn - jo, budu čekat! Ahoj -
(Staněk polo-
ží sluchátko a civí tu-
pě
před sebe. Del-
ší pauza. Va-
něk rozpa-
či-
tě vstane. Sta-
něk si teprve
teď
uvědomí,
že tu Va-
něk
ješ-
tě je, a nevrle se k
němu obrátí)
Můžete to spálit dole v kotli -
VANĚK Co?
STANĚK Před chvílí přišel za Ančí do menzy -
VANĚK Kdo?
STANĚK No přece Javůrek!
VANĚK Cože? Pustili ho? No to je ohromné! Tak přece ty vaše
intervence k něčemu byly! Ještě že jsme tu petici neudělali o pár
dní dřív - zatvrdili by se a určitě by
ho nepustili!
(Staněk hledí chvíli zkouma-
vě na
Vaňka, pak se najednou
usměje,
ži-
vě k
němu
přistoupí a uchopí ho
přátelsky
oběma rukama za ramena)
STANĚK Tím se netrapte, příteli! Riziko, že tím spíš uškodíte,
než pomůžete, tu je přece vždycky! Kdybyste k tomu měli
přihlížet, nemohli byste dělat vůbec nic!
Pojďte, vyberu vám ty štěpy -
(Staněk vezme
Vaňka v podpa-
ží a odvádí ho ke dve-
řím. Va-
něk
šoupe
smě
š-

ně nohama po zemi, proto-
že jinou
chůzi mu
půj-
čené trepky pro svou velikost ne-
umož-
ňují. Opona padá)
Konec hry

Chyba
JEDNOAKTOVÁ HRA

1983
OSOBY
XIBOJ
KING
PRVNÍ VĚZEŇ
DRUHÝ VĚZEŇ
TŘETÍ VĚZEŇ

Když se ote-
vře opona, jsou na levé stra-
ně scény dve-
ře, v
nichž stojí na-
mačkáni První, Druhý a
Třetí
vě-
zeň a v jejich
čele King.
Všichni jsou
ostříháni dohola, více
či mé-
ně potetováni - nejvíc King, mají na so-
bě
vě-
zeňský stejnokroj a hledí
upře-
ně na Xiboje. Na pravé stra-
ně scény jsou na so-
bě
tři kovové
vě-
zeňské postele, na nej-
vyš-
ší z nich sedí Xiboj, rov-
ně
ž dohola
ostříhán a ve
vě-
zeňském stejnokroji, ale bez tetování. Xiboj je no-

váček a hledí po-
někud vypla-
še-
ně na skupinu na-
těsnanou ve dve-
řích. Del-
ší napjatá pauza.
KING (ke Xibojovi) Prej sis zapálil po budíčku -
(Krátká pauza)
PRVNÍ VĚZEŇ (ke Kingovi) Zapálil si, já ho viděl -
KING (k Druhému vězni) Je to pravda?
DRUHÝ VĚZEŇ Jasně -
KING (ke Xibojovi) Ty nevíš, kdy je nástup na snídani?
(Krátká pauza)
PRVNÍ VĚZEŇ (ke Kingovi) Dobře ví, že deset minut po budíčku -
KING (k Druhému vězni) Ví to?
DRUHÝ VĚZEŇ Jasně že ví! Všem novejm to říkají -
KING (ke Xibojovi) Tak poslechni, kamaráde! Mezi budíčkem a snídaní máme deset minut. V tý době se musíme všichni voblíknout, kdo chce, se může umejt nebo i
vychcat, v tom nikomu nebráníme, na to má každej právo, a kdo chce, může začít i stlát, abysme se vystřídali a jeden druhýmu se pak neplet pod nohama. Taky hned votvíráme vokna, aby se ty noční prdy
přes snídani vyvětraly. Takovej je tady zvyk, tak je to tady prostě zavedený, tak se to tady vodjakživa dělá. No a pak si každej připraví ešus, čepici a čeká na nástup. A když zařvou nástup, musíme
všichni vypadnout vokamžitě z cely a postavit se venku do řady. Když hned nenastoupíme, zaženou nás zpátky a čekáme na novej nástup. Takže nepřichází v úvahu, aby se tady někdo motal, zdržoval, nebyl
hotovej, hledal ešus, neměl čepici, típal žváro nebo tak - a aby to pak všichni vodsrali za něj. To je snad jasný. Kvůli jednomu se nebudeme přece všichni vracet a znova čekat na nástup. To dá rozum. A kdo
to nechce pochopit, ten to brzo pochopí!
PRVNÍ VĚZEŇ (ke Kingovi) Všichni to chápou a každej to tak dělá -
DRUHÝ VĚZEŇ (ke Xibojovi) A jestli si nějaká píča myslí, že se na to může vysrat, tak to udělá nejvejš jednou!
KING (ke Xibojovi) Mezi budíčkem a snídaní je teda práce dost. Rozhodně teda není čas na nějaký píčoviny. A tím míň na nějaký vykuřování. To ta-
dy nemáme ve zvyku. Po snídani, to je něco jinýho, pak si každej může zapálit, jestli má co, pak je na to času dost a žádnýmu to nevadí. Ale před snídaní tady nekouříme. Tak to bylo na týhle cele
vždycky a tak to tady taky bude. Těch dvacet minut, než se vrátíme ze snídaně, to každej může vydržet. To nemůže bejt pro nikoho problém. (K Druhému

vězni) Mám pravdu?
DRUHÝ VĚZEŇ Jasně -
PRVNÍ VĚZEŇ (ke Kingovi) Všichni to vydržíme -
KING (ke Xibojovi) Zkrátka a dobře před snídaní se tady nekouří.
PRVNÍ VĚZEŇ (ke Kingovi) Tím spíš, že se tu tou dobou větrá -
KING (ke Xibojovi) To taky. Hlavně jsou tady ale lidi, co tohle vypalování hned po budíčku prostě nesnášej. Nemají to rádi, nelíbí se jim to, nedělá jim to
dobře na plíce, prostě si to nepřejou. Na to mají plný právo. Je ti to jasný?
(Xiboj mlčí, jen rozpa-
či-
tě kr-
čí rameny)
DRUHÝ VĚZEŇ (zařve
na Xiboje) Slyšels, co ti říkal?
(Xiboj mlčí, jen rozpa-
či-
tě kr-
čí rameny)
U koho tady po budíčku uvidíme žváro, tomu ho vyrazíme z huby!
KING (ke Xibojovi) Co si dělaj na jinejch celách, to je jejich věc. Tady se prostě po budíčku nekouří. To platí pro každýho a především pro ty nový. To jsem ti
teda, kamaráde, chtěl říct. A neřek jsem ti to jen za sebe, ale za všechny. (K Druhému
vězni) Je to tak?
DRUHÝ VĚZEŇ Jasně -
PRVNÍ VĚZEŇ (ke Kingovi) To si myslí všichni -
KING (ke Xibojovi) Všichni si tý tvý ranní cigarety všimli a všichni o tom pak mluvili. Bylo kolem toho tady dost řečí. Já ale řek: je novej, ještě to nezná.
Takže ty řeči přestaly. Pro dnešek ti to teda prošlo. Ale propříště si pamatuj, že se ještě nestalo, aby nám tu nějaká holubárna zaváděla nový móresy. Na to tady fakt nejsme zvědavý -
PRVNÍ VĚZEŇ (ke Kingovi) Co jsem tady, nikdo se tu ještě nevodvážil kouřit před snídaní -
KING (ke Xibojovi) Toho dnešního vajgla ti teda vodpouštíme. Ale bylo to naposled. Je ti to jasný?
(Xiboj pokrčí rozpa-
či-
tě rameny)
DRUHÝ VĚZEŇ (zařve
na Xiboje) Co vejráš, píčo! King se tě na něco ptá!
(Pauza)
KING (ke Xibojovi) Jak vidíš, nic z toho zatím neděláme. Teď to ale už víš a zařiď se laskavě podle toho!
(Delší pauza)
Jo, a když jsme u toho, tak ještě něco. Od zejtřka budeš mít postel ustlanou tak jako všichni. Když to zvládnou jiný, zvládneš to taky. Nikdo tady nemá zájem na tom, abysme kvůli něčímu buze-

rantskýmu doskočišti ztráceli každej den bod. Na to pak doplácí celá cimra. A my nebudeme sjíždět rajóny jen proto, že si nějaká nová myš neumí ustlat. Když to nepochopíš a nebudeš to mít zejtra jako všichni druhý, tak se budeš celej večer učit stlát -
DRUHÝ VĚZEŇ (ke Xibojovi) Rozházíme ti to třeba desetkrát -
KING (ke Xibojovi) Deka musí bejt na všech stranách dva centy vod kraje postele, límec prostěradla na dýlku stravenky a tak dál. Voni ti to už kluci ukážou -
PRVNÍ VĚZEŇ (ke Kingovi) Já si ho vezmu na starost -
KING (ke Xibojovi) Rozuměls?
(Pauza)
Každej si na tyhle věci zvyk, a tak si na ně zvykneš i ty! Jasný?
(Pauza)
DRUHÝ VĚZEŇ (ke Xibojovi) Tak se do prdele, píčo, vyžvejkni, když se tě King na něco ptá!
PRVNÍ VĚZEŇ (ke Kingovi) Nějakej hustej, ne?
KING (ke Xibojovi) Utřel jsi ráno umejvadlo?
(Pauza)
Máš tenhle tejden úklid, a tak za všechno ručíš! A jestli si myslíš, že jen tak přejedeš smetákem po zemi a bude to v richtigu, tak jsi na velkým omylu. Pod postelema se vytírá, hlavně v těch rozích dole u zdi - tam si svítěj bengové baterkou, prach se utírá všude, umejvadlo musí bejt umytý, utřený, vyleštěný - a to samý hajzl. Dnes to byla hrůza, máš kliku, že tu přes den nebyl žádnej bengo. Jinak bys měl po píči. Ale večír před prohlídkou si to osobně zkontroluju. Je nás tu hafo, všichni jsme si rovný a žádnej nebude mít nějaký výjimky. A nejmíň nějaká holubárna, který ještě hoří zahozenej vajgl před bránou!
DRUHÝ VĚZEŇ (zařve na Xiboje) Slez do píči, píčo, když s tebou mluví King!
(Xiboj zůstane sedět na své posteli a stále se rozpačitě usmívá. Napjatá pauza. Druhý vězeň se chce vrhnout ke Xibojovi a strhnout ho dolů, ale King ho zadrží)
KING (k Druhému vězni) Počkej!
(Pauza. Ke Xibojovi) Tak hele, hochu! Jestli si myslíš, že si tady budeš hned první den dělat, co chceš, nebo si dokonce hrát na nějakýho kinga, tak se na týhle cimře nečapeš! Takže si to pořádně rozmysli! Na takový jako ty tady ještě máme, to by ti mohlo bejt jasný!
(Pauza)
PRVNÍ VĚZEŇ (ke Kingovi) Ten je ale vofouklej!
KING (ke Xibojovi) A padej z tý betle dolů!
(Pauza, Xiboj se nehýbe)

DRUHÝ VĚZEŇ (zařve
na Xiboje) Neslyšels?
(Pauza, Xiboj se nehýbe)
KING (ke Xibojovi) Tak hele, chlapečku, nemám rád, když tady ze
mě někdo dělá vola! Jenomže mě jen tak nevytočíš!
PRVNÍ VĚZEŇ (ke Xibojovi) Okamžitě seskoč dolů a omluv se
Kingovi!
(Pauza, Xiboj se nehýbe a jen se rozpači-
tě usmívá)
DRUHÝ VĚZEŇ (zařve
na Xiboje) Ty kuřbuřte jeden zasranej!
(Druhý vě-
zeň
přisko-
čí k postelím, strhne Xiboje za nohu do-
lů, Xiboj spadne na zem, Druhý
vě-
zeň ho kopne a vrátí se po bok Kinga. Xiboj po-
malu vstává a nechápavě se rozhlí-
ží po
přítomných. Del-
ší pauza)
TŘETÍ VĚZEŇ (tiše) Kluci
-
(Pauza, všichni hledí na Xiboje)
KING (aniž se oto-
čí k
Třetímu
věznì) Co je?
(Pauza, všichni hledí na Xiboje)
TŘETÍ VĚZEŇ (tiše) Vždyť
to je nějakej Maďar nebo co -
(Všichni pohlédnou táza-
vě na Kinga, napjatá pauza)
KING (po chvíli, tiše) Jeho chyba -
(King vykročí zlo-
věst-
ně
směrem ke Xibojovi. První, Druhý i
Třetí
vě-
zeň ho zvolna následují,
všichni obklopují Xiboje a stále
těs-
něji se k
němu
přibli-
žují. Opona padá)
Konec hry

Largo

desolato
HRA
O SEDMI OBRAZECH

1984
Tomu Stoppardovi
OSOBY
DR. LEOPOLD KOPŘIVA, filozof
OLDA, Leopoldův přítel
ZUZANA, Leopoldova družka
PRVNÍ LÁĎA
DRUHÝ LÁĎA
LUCY, Leopoldova přítelkyně
OLBRAM, Leopoldův přítel
PRVNÍ CHLAPÍK
DRUHÝ CHLAPÍK
PRVNÍ MUŽ
DRUHÝ MUŽ
MARKÉTA, studentka filozofie

Dějištěm celé hry je obývací hala bytu, v němž bydlí Leopold se Zuzanou. Je to prostorná místnost, kterou se prochází do všech ostatních pokojů. Nalevo jsou hlavní dveře bytu (s pozorovací špehýrkou); vzadu jsou na levé straně prosklené dveře na balkon, uprostřed prosklené dveře do kuchyně a na pravé straně schůdky ke dveřím do pokoje Zuzany; napravo jsou - naproti hlavním dveřím - dveře do koupelny a dveře do Leopoldova pokoje. Všude u zdí, kde je mezi dveřmi místo, jsou knihovničky a poličky s knihami; u hlavních dveří je věšák. V pravé půlce místnosti je pohovka, před ní nízký stolek a kolem něj několik židlí. Na stolku stojí velká láhev rumu a sklenka, do níž si Leopold rum po celou hru nalévá a z níž ho průběžně upíjí. Byt je sice starší a solidně měšťanský, zařízení však prozrazuje, že ho obývá intelektuál. Před začátkem představení, v pauzách mezi obrazy i na konci zní vznosná symfonická hudba.

PRVNÍ OBRAZ
Hudba doznívá a zároveň se pomalu otvírá opona. Na scéně je pouze Leopold: sedí na pohovce a upře-
ně hledí na hlavní dve-
ře. Po del-
ší chvíli vstane, přistoupí ke dve-
řím a dívá se špehýrkou ven. Pak přilo-
ží ucho ke dve-
řím a sou-
stře-

dě-
ně naslouchá. Del-
ší pauza, na-
če
ž náhle padá opona a záro-
veň se rozeznívá hudba.
Konec prvního obrazu

DRUHÝ OBRAZ
Hudba doznívá a zároveň se pomalu otvírá opona.
Na scéně je pouze Leopold: sedí na pohovce a
upře-
ně hledí na hlavní dve-
ře. Po del-
ší chvíli vstane,
přistoupí ke dve-
řím a dívá se
špehýrkou ven. Pak
přilo-
ží ucho ke dve-
řím a sou-
stře-
dě-
ně naslouchá. Del-
ší pauza, na-
če
ž náhle padá opona a záro-
veň se rozeznívá hudba.
Konec druhého obrazu

TŘETÍ OBRAZ
Hudba doznívá a zároveň se pomalu otvírá opona.
Na scéně je pouze Leopold: sedí na pohovce a
upře-
ně hledí na hlavní dve-
ře. Po del-
ší chvíli vstane,
přistoupí ke dve-
řím a dívá se
špehýrkou ven. Pak
přilo-
ží ucho ke dve-
řím a sou-
stře-
dě-
ně naslouchá. Cosi
zřej-
mě usly-
ší, ne-
boť náhle usko-
čí. Záro-

veň se ozve zvonek. Leopold oka-
mžik váhá, na-
če
ž ti-
še
přistoupí
opět ke dve-
řím a podívá se
špehýrkou ven. Uklid-
něn ote-
vře. Vstoupí Olda.
LEOPOLD Konečně!
OLDA Stalo se něco?
LEOPOLD Ne -
OLDA Bylo ti úzko?
LEOPOLD Jsem radši, když tu někdo je. Pojď -
(Olda jde dovnitř; Leopold za ním zavírá)
Jak je venku?
OLDA Dusno -
LEOPOLD Hodně lidí?
OLDA Jako obvykle - (Olda přistoupí ke
dveřím na balkon) Můžu trochu otevřít?
LEOPOLD Jo - jistě -
(Olda otvírá dokořán dve-
ře na balkon)
Co si dáš?
OLDA Díky, zatím nic -
(Leopold usedá na pohovku; Olda si sedne na
židli. Krátká pauza)
Jak jsi spal?
LEOPOLD V podstatě dobře, odhaduji, že tak šest hodin čistého
času. V noci jsem se probudil asi dvakrát, ale vždycky jen proto,
že se mi naléhavě chtělo čurat -
OLDA Průjem jsi neměl?
LEOPOLD Ne. Naopak -
OLDA Zdálo se ti něco?
LEOPOLD Ano, ale zřejmě nešlo o nic důležitého nebo zajímavého,
protože si z toho nic nepamatuji - (Pauza) Můžu už zavřít?
OLDA Ještě chvilku - (Pauza) Takže se cítíš
dobře?
LEOPOLD Na první pohled by se zdálo, že si dnes nemám na co
stěžovat. Přesto bych lhal, kdybych tvrdil, že jsem ve své kůži -
OLDA Jsi nervózní?
LEOPOLD To jsem vždycky -
OLDA Ale to vnitřní chvění, které jsi měl včera, už nemáš -
LEOPOLD Bohužel mám. A dokonce v dost výrazné míře, téměř by se
dalo mluvit o zimnici. (Zarazí se) Nejde někdo?
(Oba tiše naslouchají)
OLDA Nic se neděje -
LEOPOLD Navíc je to kombinováno s některými dalšími věcmi,
například s lehkou závratí, určitou slabou žaludeční nevolností,

brněním kloubů, nesoustředěností,
nechutenstvím a dokonce snad i zácpou -
OLDA Tys ráno nebyl?
LEOPOLD Ne -
OLDA A kocovina to není?
LEOPOLD S kocovinou má můj stav leccos společného, ale kocovina
to není. Už proto, že jsem včera skoro nepil -
OLDA Možná jsi nemocen -
LEOPOLD Obávám se, že nikoliv -
OLDA To je snad dobře, ne?
LEOPOLD Než být takhle zdráv, to bych byl radši nemocen! Kdybych
měl aspoň jistotu, že dnes nepřijdou -
OLDA Teď už přece nemůžou přijít -
LEOPOLD Myslíš? Můžou přece přijít kdykoliv -
(Vtom zarachotí klíč v zámku. Leopold se lekne.
Hlavními dveřmi vstoupí Zuzana s plnou ná-
kupní taškou)
ZUZANA Ahoj -
(Leopold i Olda vstanou)
LEOPOLD Ahoj - ukaž -
(Leopold vezme Zuzaně z ruky nákupní
tašku a odná-
ší ji do kuchy-
ně)
ZUZANA Jak mu je?
OLDA Jako obvykle -
(Leopold se vrátí z kuchyně)
LEOPOLD Sehnalas nějaké maso?
ZUZANA Játra -
LEOPOLD Není možná!
(Zuzana zamíří po
schůdkách ke svému pokoji. Leopold
přistoupí ke
schůdk
ům)
Zuzano -
(Zuzana se zastaví uprostřed
schůd-
ků a oto-
čí se k Leopoldovi)
ZUZANA Ano?
LEOPOLD Vstal jsem dnes už kolem osmé - chtěl jsem něco dělat -
měl jsem v plánu napsat si pár poznámek - už jsem si přichystal
papír - ale nešlo to - nejsem dnes
zase nějak ve své kůži - vrátilo se mi to chvění, co jsem měl
včera - tak jsem tady trochu uklízel - vytřel jsem dřez - odnesl
odpadky - usušil si ručník - vyčistil hřeben - k obědu jsem si
udělal dvě vajíčka naměk-
ko -
ZUZANA Čím jsi je jedl?
LEOPOLD Lžičkou přece -

ZUZANA Stříbrnou?
LEOPOLD Nevím - asi -
ZUZANA Kolikrát jsem ti říkala, abys na vajíčka stříbrné lžičky nebral, že potom nejdou umýt -
LEOPOLD Aha, zapomněl jsem, promiň. Po obědě jsem se snažil číst - no a před chvílí přišel tuhle Olda -
ZUZANA Takže nic zvláštního -
(Zuzana zamíří opět ke svému pokoji)
LEOPOLD Zuzano -
(Zuzana se zastaví a obrátí k Leopoldovi)
Když jsi dostala ta játra, co abychom si dnes udělali nějakou lepší večeři? Já bych vyrobil tatarskou omáčku - načali bychom nějaké dobré víno - má přijít Lucy - tuhle Olda by jistě taky zůstal - cí-
tím, že by mi to udělalo dobře - trochu se odreagovat - přijít na jiné myšlenky - zavzpomínat si -
ZUZANA Nezlob se, Leopolde, ale mám lístky do kina -
LEOPOLD A po kině?
ZUZANA To je na mě moc pozdě, víš přece, že brzo vstávám -
(Zuzana odejde do svého pokoje. Leopold za ní chvilku rozpa-
či-
tě hledí, pak se pomalu vrátí a usedne na své místo. Delší pauza)
LEOPOLD Oldo -
OLDA Ano?
LEOPOLD Vzpomeneš si na mě?
OLDA Kdy?
LEOPOLD No až budu tam -
OLDA Nesmíš na to pořád myslet!
LEOPOLD Já na to nemyslím pořád - jen mě tak napadlo, promiň -
OLDA Proč se nejdeš někdy projít?
LEOPOLD Zbláznil ses? Jít ven?
OLDA A proč ne?
LEOPOLD A být po celou dobu nervózní, že nevím, co se tady děje?
OLDA Nic se tu přece neděje -
LEOPOLD Jistě, ale jak to můžu vědět, když tu nejsem a někde poletuju? Co kdyby zrovna přišli?
OLDA No a co? Prostě by tě nezastihli doma -
LEOPOLD To nejde -
(Vtom se ozve zvonek. Leopold zmateně vysko-
čí; Olda také vstane. Leopold jde ke špehýrce, dívá se ven, pak se oto-
čí k Oldovi. Ti-
še)
Co jsem říkal!
OLDA (tiše) Oni?
(Leopold přikývne. Rozpa-
čitá pauza. Zvonek se ozve znovu)
LEOPOLD (tiše) Mám otevřít?
OLDA (tiše) Musíš -

(Leopold okamžik váhá, pak se nadechne,
přistoupí ke dve-
řím a ráz-
ně ote-
vře. Vstoupí První a Druhý Lá-
ďa)
PRVNÍ LÁĎA Dobrý den, pane doktore -
LEOPOLD Dobrý den -
DRUHÝ LÁĎA Můžeme dál?
LEOPOLD Prosím -
(První a Druhý Láďa popojdou; Leopold za nimi
zavře.
Všichni stojí a rozpa-
či-
tě na sebe hledí)
PRVNÍ LÁĎA Vy nás nepoznáváte?
LEOPOLD Teď si neuvědomuji -
PRVNÍ LÁĎA Navštívili jsme vás už jednou, před dvěma lety.
Zřejmě si na to nevzpomínáte - já jsem nějaký Láďa - a tohle je
taky Láďa -
LEOPOLD Těší mě -
DRUHÝ LÁĎA Nezdržíme vás dlouho -
LEOPOLD (rozpači-
tě) Tak se posaďte -
(Všichni se posadí, Leopold na pohovku, ostatní
na židle. Pauza)
PRVNÍ LÁĎA Může se u vás kouřit?
LEOPOLD Ano - jistě -
PRVNÍ LÁĎA Abyste rozuměl: já sám jsem nekuřák - ptám se tuhle
kvůli Láďovi - ten totiž čadí jak fabrika -
(Druhý Láďa si prohledává kapsy, cigarety
však nenalézá. Leopold mu nabídne; Druhý Lá-
ďa si vezme a zapálí. Rozpa-
čitá pauza)
Nepotřebujete papír?
LEOPOLD Myslíte na psaní?
DRUHÝ LÁĎA Kdybyste potřeboval, můžeme vám sehnat -
LEOPOLD Skutečně?
PRVNÍ LÁĎA Děláme totiž v papírně -
LEOPOLD Ano?
DRUHÝ LÁĎA Takže to pro nás není žádný problém -
(Pauza. Ze svého pokoje vychází Zuzana a schází po
schůdkách do-
lů)
LEOPOLD Zuzano, ti pánové jsou z papírny - už nás kdysi prý
navštívili -
ZUZANA Dobrý den -
PRVNÍ LÁĎA Dobrý den -
(Zuzana pokyne Oldovi, ten vstane a odejde s ní do kuchy-
ně. Po celou následující scénu jsou oba vi-
dět prosklenými

dveřmi do kuchy-
ně, jak vybalují z
tašky
různé potraviny, ukládají je na jejich místo a
přitom se o
čemsi
ži-
vě dohadují,
možná se dokonce i hádají. Pauza)
Jen tak mimochodem: z té papírny máme spoustu zajímavých
materiálů - zápisy z porad a podobně - určitě by vás to zajímalo
-
LEOPOLD To jistě -
DRUHÝ LÁĎA Přineseme vám to -
(Pauza)
PRVNÍ LÁĎA Všechno víme -
LEOPOLD Co všechno?
PRVNÍ LÁĎA O vaší situaci -
LEOPOLD Aha -
DRUHÝ LÁĎA Láďa chtěl říct, že vám fandíme - a nejen my -
LEOPOLD Děkuji -
PRVNÍ LÁĎA Pro moc lidí jste opora i naděje -
LEOPOLD Děkuji -
DRUHÝ LÁĎA Věříme, že to s vámi nakonec dobře dopadne -
LEOPOLD To nevím -
PRVNÍ LÁĎA Hlavně nesmíte couvnout - věříme vám a potřebujeme
vás - takového, jaký jste -
LEOPOLD Děkuji -
(Pauza)
PRVNÍ LÁĎA Nezdržujeme vás?
LEOPOLD Ne -
PRVNÍ LÁĎA Skutečně ne? Když tak to klidně řekněte, a my
vypadnem -
LEOPOLD Nezdržujete mě -
(Pauza)
PRVNÍ LÁĎA Víte, já jsem obyčejný člověk, prostě nula, ale do
některých věcí vidím a mám na to svůj vlastní názor a ten mi
nikdo nevezme. A
myslím si, že by se dalo dost dělat - rozhodně víc, než kolik se
zatím dělá -
LEOPOLD To jistě -
DRUHÝ LÁĎA My si tuhle s Láďou prostě myslíme - a proto jsme
vlastně za vámi tak trochu přišli - že nejsou ještě zdaleka
vyčerpány všechny
možnosti. Řekl bych dokonce, že ty největší možnosti jsou teprve
před námi. Jen to chytnout za správný konec -
LEOPOLD Jaké možnosti - konkrétně - máte na mysli?
PRVNÍ LÁĎA No tak to by byla delší debata -
LEOPOLD Nebo aspoň v jakém směru myslíte, že by se dalo něco
dělat?
DRUHÝ LÁĎA Směrů by bylo hned několik. Ale to vy víte přece sám

nejlíp! Zkrátka se nám zdá, že čas dozrál k tomu, aby se podniklo
něco, co
by skutečně zabralo -
LEOPOLD Že by právě teď situace byla nějak podstatně jiná než
kdykoliv dosud, tím si moc jist nejsem. Rozhodně však nejsem
apriorním odpůrcem nějakého smysluplného činu -
PRVNÍ LÁĎA Jsem rád, že jsme zajedno. Kdo jiný by měl dát věci
zas trochu do pohybu než vy?
LEOPOLD No tak pokud jde o mne -
DRUHÝ LÁĎA Víme, že to teď nemáte asi lehké. Jenomže respekt,
který jste si vydobyl, vás zavazuje -
LEOPOLD Chápu -
PRVNÍ LÁĎA Formu už najdete sám, jste přece filozof, já jsem jen
obyčejný člověk, prostě nula. Do ničeho vás samosebou nenutíme,
k tomu nemáme
právo, nemůžete taky dělat všechno a za všechny, přesto si ale
myslíme, nezlobte se, že to řeknu tak na rovinu, přesto si
myslíme, že by se dalo dělat na vašem místě víc -
LEOPOLD Budu o tom uvažovat -
PRVNÍ LÁĎA Říkáme to, protože vám fandíme - a nejen my -
LEOPOLD Děkuji -
DRUHÝ LÁĎA Pro moc lidí jste opora i naděje -
LEOPOLD Děkuji -
PRVNÍ LÁĎA Hlavně nesmíte couvnout - věříme vám a potřebujeme
vás -
LEOPOLD Děkuji -
(Pauza)
DRUHÝ LÁĎA Nezdržujeme vás?
LEOPOLD Ne -
DRUHÝ LÁĎA Skutečně ne? Když tak to klidně řekněte, a my
vypadnem -
LEOPOLD Nezdržujete mě -
(Pauza)
DRUHÝ LÁĎA Rozhodně by se dalo dělat víc - jen to chytnout za
správný konec - a kdo jiný by měl dát věci zas trochu do pohybu
než vy?
LEOPOLD No tak pokud jde o mě -
PRVNÍ LÁĎA Věříme vám -
DRUHÝ LÁĎA A potřebujeme vás -
LEOPOLD Děkuji -
PRVNÍ LÁĎA Nezdržujeme vás?
LEOPOLD Ne -
PRVNÍ LÁĎA Skutečně ne? Když tak to klidně řekněte, a my
vypadnem -
LEOPOLD Nezdržujete mě. Pardon -
(Leopold vstane, přistoupí ke dve-
řím na balkon, za-
vře je a
opět usedne na své místo. Pauza)
DRUHÝ LÁĎA Hlavně nesmíte couvnout -

LEOPOLD (zpozorní) Moment -
PRVNÍ LÁĎA Stalo se něco?
LEOPOLD Myslím, že někdo jde -
DRUHÝ LÁĎA Nic neslyším -
PRVNÍ LÁĎA Respekt, který jste si vydobyl, vás zavazuje -
(Vtom se ozve zvonek. Leopold se lekne, pak rychle vstane, přistoupí k hlavním dveřím a podívá se špehýrkou ven. Uklidněn se obrátí k Prvnímu a Druhému Láďovi)
LEOPOLD Přítelkyně -
(Leopold otevře dveře a vstoupí Lucy)
LUCY Ahoj, Leo -
LEOPOLD Vítám tě, Lucy!
(Leopold zavře dveře a vede Lucy ke stolku)
LUCY Vidím, že máš návštěvu -
LEOPOLD To jsou přátelé z papírny -
LUCY Dobrý den -
PRVNÍ LÁĎA Dobrý den, slečno -
LEOPOLD Posaď se -
(Lucy se posadí na pohovku vedle Leopolda. Delší rozpačitá pauza)
Dáš si rum?
LUCY Víš, že rum nepiju -
(Pauza)
LEOPOLD Jak žiješ?
LUCY Je mi smutno -
LEOPOLD Z čeho?
LUCY Ze samoty -
(Pauza)
LEOPOLD Tady pánové se domnívají, že čas dozrál k nějakému důraznějšímu činu -
LUCY S tím bych souhlasila -
(Rozpačitá pauza)
Nepřišla jsem nevhod? Měli jste zřejmě nějaké jednání -
LEOPOLD To je v pořádku -
(Rozpačitá pauza)
Večeřela jsi?
LUCY Ne -
LEOPOLD A můžu tě pozvat na játra?
LUCY To by bylo skvělé -
(Rozpačitá pauza; pak Lucy vyndá z kabelky léky a položí je na stůl)
Tady jsem ti přinesla vitaminy -
LEOPOLD Ty nikdy nezapomeneš -
(Rozpačitá pauza)

Prý tam je dnes dusno -
LUCY Dusno a vlhko -
(Rozpačitá pauza)
LEOPOLD Olda mi otevřel dveře na balkon - ale já je zase zavřel
- nemám rád průvan -
LUCY Olda je tady?
LEOPOLD Jo -
(Rozpačitá pauza; Leopold je stále nervóz-
něj-
ší z toho,
že První a Druhý Lá-
ďa sedí a nehýbají se,
několikrát se chystá
něco
říct, ale
vždy si to rozmyslí. Nakonec vyhrkne)
Vida, už bude večer -
(Lucy vyprskne smíchem; Leopold jí stiskne ruku. Rozpa-
čitá pauza; První a Druhý Lá-
ďa sedí jako za-
řezaní)
Mám ještě něco na práci -
(Lucy vyprskne smíchem)
LUCY (přemáhajíc smích) Co máš na prá-
ci?
(Lucy opět vyprskne smíchem; Leopold ji pod
stolem kopne do nohy)
LEOPOLD (koktá) Chtěl jsem udělat něco kolem - zapsat si něco -
a taky ta večeře -
(Dlouhá dusná pauza. Potom z kuchyně vejde
Zuzana a za ní Olda)
ZUZANA Lucy!
LUCY Zuzy!
(Lucy ihned vstane, jde k Zuzaně a
obě se objímají)
Jak žiješ, drahoušku?
ZUZANA Jsem ti, holka, v jednom kole!
LUCY Musíme si popovídat! Já ti mám tolik co říct!
ZUZANA Já tobě taky, ale až jindy, jo? Teď hrozně pospíchám -
LUCY Cože? Ty odcházíš?
ZUZANA Mám lístky do kina -
LUCY To je ale smůla! A já se na tebe tak těšila!
(První Láďa se náhle práskne do kolen a vstane;
Druhý Láďa také vstane; vstává i Leopold)
PRVNÍ LÁĎA Takže my se brzo stavíme -
LEOPOLD Príma -
DRUHÝ LÁĎA A přinesem vám ty papíry na psaní -
LEOPOLD Príma -
PRVNÍ LÁĎA A taky ty materiály z podniku -
LEOPOLD Príma -
DRUHÝ LÁĎA A hlavně hlavu vzhůru!

LEOPOLD Děkuji -
PRVNÍ LÁĎA Kdy je čekáte?
LEOPOLD Pořád -
DRUHÝ LÁĎA Jsme s vámi, buďte s námi! Na shledanou -
LEOPOLD Na shledanou -
LUCY Na shledanou -
(Leopold vyprovodí Prvního a Druhého Láďu k
hlavním dveřím, ote-
vře jim; oni odejdou; Leopold za nimi za-
vře a vy-
čerpa-
ně se
opře zády o dve-
ře)
Kdo to, prosím tě, byl?
LEOPOLD Nevím. Cosi neurčitého ode mne chtějí. Myslí to jistě
dobře -
ZUZANA To je tady, holka, pořád! Ale já už vážně musím běžet. (K
Oldovi) Jdeme! (K Lucy) Tak zatím pá -
LUCY Pá, Zuzy -
OLDA Ahoj -
(Zuzana a Olda odejdou; Lucy a Leopold osamě-
jí. Lucy se chvíli dívá s úsměvem na Leopolda,
pak ho chytne za ruce, přitáhne ho k so-
bě a políbí)
LUCY Máš mě rád?
LEOPOLD Hm -
LUCY Opravdu?
LEOPOLD Opravdu -
LUCY Tak proč mi to někdy neřekneš - sám od sebe? Ještě nikdy
jsi mi to sám od sebe neřekl!
LEOPOLD Víš přece, že se vyhýbám tak expresivním formulacím -
LUCY Ty se prostě stydíš za svou lásku!
LEOPOLD Fenomenologie mne naučila trvalé péči o to, abych svými
tvrzeními nepřekračoval rámec vykazatelné zkušenosti. Raději
vyjádřím méně, než cítím, než
bych riskoval manifestaci něčeho, co necítím -
LUCY Ty svou lásku ke mně tedy nepovažuješ za vykazatelnou
zkušenost?
LEOPOLD Záleží na tom, co rozumíme pod pojmem láska. Možná mi to
slovo evokuje jen trochu jiné a vypjatější obsahy než tobě -
Moment!
(Leopold odstoupí od Lucy, jde k hlavním dve-
řím a dívá se
špehýrkou ven)
LUCY Co je?
LEOPOLD Zdálo se mi, že někdo jde -
LUCY Nic neslyším -
(Leopold odstoupí ode dveří a obrátí se k Lucy)
LEOPOLD Nezlob se, Lucy, ale je skutečně nutné, aby náš vztah
spočíval jen v jeho nepřetržité reflexi a analýze?

LUCY Nemůžeš se divit, když jsi tak zvláštně unikavý -
LEOPOLD Chápu, že jako všechny ženské prahneš po jistotě, nezapomínej ale, že čím je pro vás jistota, tím je pro muže transcendence -
LUCY Mám štěstí na obzvlášť transcendující milence -
LEOPOLD Fuj!
LUCY Co je?
LEOPOLD Neužívej, prosím, slova milenec! Aspoň ne v souvislosti se mnou -
LUCY Proč?
LEOPOLD Je slizké -
LUCY Jak to?
LEOPOLD Představuji si pod ním jakéhosi věčně nahého majitele ptáka -
LUCY (se smíchem) Fuj!
LEOPOLD Neposadíš se?
(Lucy se posadí na pohovku)
Co ti můžu nabídnout?
LUCY Máš víno?
LEOPOLD Přinesu ti -
(Leopold odejde do kuchyně a za chvilku se odtud vrátí s lahví vína, otvírákem a dvěma sklenička-mi. Láhev otevře, do obou sklenič-ek naleje víno, jednu si vezme, druhou si vezme Lucy)
Tak na zdraví!
LUCY Na zdraví!
(Oba se napijí; Leopold usedne na pohovku vedle Lucy. Pauza)
Tak povídej -
LEOPOLD Copak?
LUCY Jak jsi strávil den -
LEOPOLD Ani nevím -
LUCY Psal jsi?
LEOPOLD Chtěl jsem, ale nešlo to. Nebylo mi dobře -
LUCY Měl jsi zase deprese?
LEOPOLD To taky -
LUCY Dokud nezačneš něco psát, budeš je mít pořád. Všichni čekají na tvůj nový esej -
LEOPOLD To mi psaní zrovna moc neusnadňuje -
LUCY Měl jsi to přece už tak hezky promyšlené -
LEOPOLD Co myslíš?
LUCY No přece jak jsi mi o tom vyprávěl - že láska je vlastně bytostnou dimenzí bytí - živoucím zdrojem jeho plnosti a smyslu -
LEOPOLD Takhle kýčovitě jsem to jistě neříkal -
LUCY Říkal jsi to samozřejmě chytřeji -
LEOPOLD Je to zvláštní, ale když už nemám žádnou záminku k tomu, proč odkládat psaní, a odhodlám se začít, zakopnu o první banalitu - třeba jestli
psát tužkou, nebo perem - na jaký papír - a pak to už jede -
LUCY Co jede?

LEOPOLD Zacyklení -
LUCY Co to je?
LEOPOLD Myšlenky se mi prostě zacyklí -
LUCY Hm -
LEOPOLD Ale musíme mluvit o mně?
LUCY Vždyť ty o sobě mluvíš rád!
LEOPOLD To se ti jen zdá -
(Lucy položí Leopoldovi hlavu na rameno; on ji obejme a oba zamyšleně hledí před sebe. Pauza)
LUCY Leopolde -
LEOPOLD Ano -
LUCY Já tě z toho dostanu -
LEOPOLD Jak?
LUCY Potřebuješ lásku - omamující - bláznivou - skutečnou lásku - ne tu teoretickou, o které píšeš -
LEOPOLD Jsem na to starý -
LUCY Nejsi starý, jsi jen citově zablokovaný. Ale já tu blokádu prorazím -
(Lucy obejme Leopolda a začne ho hubičkovat po obličeji. Leopold rozpačitě sedí, chová se dost pasivně. Opona padá, rozeznívá se hudba)
Konec třetího obrazu

ČTVRTÝ OBRAZ
Hudba doznívá a zároveň se pomalu otvírá opona. Je už pozdní večer, za dveřmi na balkon je tma. Na scéně je Olbram, který sedí na pohovce, a Leopold, který stojí v pozadí u dveří na balkon, je pouze v županu, pod nímž nic nemá, je trochu rozcuchán a zdá se, že mu je zima. Krátká pauza.
OLBRAM Kdy jsi byl naposled venku?
LEOPOLD Nevím - už je to dávno -
OLBRAM Ven tedy vůbec nechodíš?
LEOPOLD Ne -
(Pauza)
OLBRAM Jak moc piješ?
LEOPOLD Jako všichni -
OLBRAM Od rána?
LEOPOLD Jak kdy -
(Pauza)
OLBRAM Jak spíš?
LEOPOLD To je různé -
OLBRAM Zdá se ti někdy o nich? Nebo o tom, že tam už jsi?

LEOPOLD Občas -
(Pauza)
OLBRAM Leopolde -
LEOPOLD Ano?
OLBRAM Jistě nepochybuješ, že tě máme všichni rádi -
LEOPOLD Já vím -
(Pauza)
LUCY (za scénou) Leopolde -
LEOPOLD (volá) Moment -
(Pauza; Leopold se chvěje zimou a
tře si pa-
že. Olbram si prohlí-
ží léky, které le-
ží na stole)
OLBRAM Vitaminy?
LEOPOLD Ano -
OLBRAM Mimo vitaminů - užíváš něco?
LEOPOLD Ani ne - proč?
OLBRAM Leccos se říká -
LEOPOLD Co se říká?
OLBRAM Nechme toho - (Pauza) Dost lidí si stěžuje, že
neodpovídáš na dopisy -
LEOPOLD Vždycky jsem nerad korespondoval -
OLBRAM Nikde není psáno, že to je tvá povinnost - jen je škoda,
že tím zbytečně podporuješ různé řeči -
LEOPOLD Jaké řeči?
OLBRAM Že už na tebe není spolehnutí a tak -
LEOPOLD Na důležité dopisy reaguji - možná někomu něco
nedoručila pošta -
(Pauza)
OLBRAM Cos říkal tomu sborníku?
LEOPOLD Jakému sborníku?
OLBRAM No přece jak jsem ti tuhle půjčil -
LEOPOLD Aha -
OLBRAM Četls to?
LEOPOLD Abych pravdu řekl -
OLBRAM Je to základní věc -
LEOPOLD Já vím - právě proto jsem to nemohl jen tak odbýt -
každý text vyžaduje určité speciální naladění - já prostě neumím
číst kdykoliv cokoliv -
(Pauza)
OLBRAM Leopolde -
LEOPOLD Ano?
OLBRAM Jistě nepochybuješ, že tě máme všichni rádi -
LEOPOLD Já vím -
(Pauza)
LUCY (za scénou) Leopolde -
LEOPOLD (volá) Moment -
(Pauza; Leopold se chvěje zimou a
tře si pa-
že)

OLBRAM Leopolde -
LEOPOLD Ano?
OLBRAM Je to samozřejmě tvá osobní věc -
LEOPOLD Co?
OLBRAM Nemusíš mi odpovídat -
LEOPOLD Na co?
OLBRAM Ptám se tě jako tvůj přítel -
LEOPOLD Já vím -
OLBRAM Leopolde, je to pravda, že chodíš s Lucy?
LEOPOLD To je složitější -
OLBRAM A jak to máš se Zuzanou?
LEOPOLD Vycházíme spolu -
(Pauza)
OLBRAM Leopolde -
LEOPOLD Ano -
OLBRAM Jistě nepochybuješ, že tě máme všichni rádi -
LEOPOLD Já vím -
(Pauza)
LUCY (za scénou) Leopolde -
LEOPOLD (volá) Moment -
(Pauza; Leopold se chvěje zimou a
tře si pa-
že)
OLBRAM Je to samozřejmě hrozné žít v takové znervózňující
nejistotě - všichni to chápeme - nikdo z nás neví, jak by to sám
unesl - právě proto má ale mnoho
lidí o tebe starost - to musíš chápat -
LEOPOLD Chápu to -
OLBRAM Neříkám ti to jen za sebe, přicházím vlastně tak trochu
jménem všech -
LEOPOLD Koho všech?
OLBRAM Přátel -
LEOPOLD Jako vyslanec?
OLBRAM Když to tak chceš nazývat -
LEOPOLD A o co máte konkrétně starost?
OLBRAM Jak bych ti to řekl? Nerad bych byl tvrdý a jakkoli tě
zranil, na druhé straně bych ale nebyl dobrý přítel a pramálo
bych ti posloužil, kdybych ti něco skrý-
val nebo zamlčoval -
LEOPOLD A o co máte konkrétně starost?
OLBRAM Jak bych ti to řekl? Nejde jen o obecný zájem, ale
především o tebe jako takového -
LEOPOLD A o co máte konkrétně starost?
OLBRAM Jak bych ti to řekl? Prostě množí se určité indicie,
vyvolávající určité dohady -
LEOPOLD Jaké indicie a jaké dohady?
OLBRAM Přátelé - a nač to zapírat, já také - všichni prostě jako
bychom od jisté doby - kéž by to byla lichá obava! - všichni
prostě jako bychom od jisté doby
ztráceli jistotu, že to všechno uneseš - že dostojíš nárokům,
které jsou na tebe dík všemu, co jsi už vykonal, kladeny - že

splníš všechna očekávání, která, nezlob se, právem vyvoláváš - že budeš
zkrátka na úrovni svého poslání, totiž práv těm velkým závazkům k pravdě, ke světu a ke všem, pro něž jsi vzorem a nadějí, které jsi, nezlob se, sám sobě svým dílem dal - prostě se trochu začínáme bát,
jestli nás všechny nějak nezklameš a sám sobě tím zároveň nezpůsobíš - a při tvé citlivosti, nezlob se, by to tak muselo dopadnout - bezbřehé trápení - (Krátká pauza) Nezlobíš se, že ti to
všechno takhle otevřeně říkám?
LEOPOLD Ne - naopak -
(Pauza)
LUCY (za scénu) Leopolde -
LEOPOLD (volá) Moment -
(Pauza; Leopold se chvěje zimou a tře si pa-
že)
OLBRAM Je to samozřejmě hrozné žít v takové znervózňující nejistotě - všichni to chápeme - nikdo z nás neví, jak by to sám unesl - právě proto má ale mnoho
lidí o tebe starost - to musíš chápat -
LEOPOLD Chápu to -
OLBRAM Čím víc ti všichni věří a čím víc si od tebe slibují, tím tíž by nesli, kdybys jakýmkoliv způsobem nevydržel nebo selhal -
LEOPOLD Lidé ale za mnou chodí pořád - před chvílí tady zrovna byli nějací dva chlapíci z papírny - zřejmě dělníci - obyčejní lidé -
OLBRAM To je jistě skvělé - jenomže - jak bych to řekl?
LEOPOLD Jenomže co?
OLBRAM Jak bych to řekl?
LEOPOLD Co jak bys řekl?
OLBRAM Jenomže - i když to je samo o sobě skvělé - vzniká otázka, jestli takové návštěvy z papírny, nezlob se, jestli prostě nejsou - nebo jestli se brzy nestanou - jen
věcí určité setrvačnosti - doznívání čehosi, co byla pravda, co ale už pravda není - jestli prostě nebudeš tu roli už jen tak mechanicky a navenek hrát jen proto, abys tím sám sebe utvrzoval v tom, že jsi stále
tím, komu ta role kdysi právem patřila. Jde prostě o to, aby mezi tebou a tvou společenskou rolí nevznikla propast a tvá role se z autentického otisku tvé osobnosti neproměnila v pouhou berličku, kterou se podpíráš
- klamavý a veskrze vnějškový doklad jakési domnělé osobnostní kontinuity - šidítko, iluzi a sebeklam, jímž by ses snažil svět i sebe sama ujistit o tom, že jsi stále tím, kým už de facto nejsi - zkrátka aby
se z přirozeného důsledku tvých postojů a tvého díla nestala tvá role jejich pouhou náhražkou a aby ses k ní - už dávno autonomně žijící svým setrvačným samopohybem - neupínal jako k jedinému a poslednímu důkazu své mravní existence, a nevložil tak nakonec

celou svou lidskou identitu do nahodilých rukou neinformovaných papírenských dělníků - (Krátká pauza) Nezlobíš se, že ti to všechno takhle otevřeně říkám?
LEOPOLD Ne - naopak -
(Pauza)
LUCY (za scénou) Leopolde -
LEOPOLD (volá) Moment -
(Pauza; Leopold se chvěje zimou a tře si pa-
že)
OLBRAM Je to samozřejmě hrozné žít v takové znervózňující nejistotě - všichni to chápeme - nikdo z nás neví, jak by to sám unesl - právě proto má ale mnoho lidí o tebe starost - to musíš chápat -
LEOPOLD Chápu to -
OLBRAM A musíš mi taky věřit, že nic bych si nepřál víc, než aby naše starosti byly zbytečné -
LEOPOLD Věřím ti -
OLBRAM Ale i kdyby nebezpečí, kterého se s přáteli bojíme, bylo sebenepatrnější, je mou povinností - k tobě, k sobě, k nám všem - se ti z našich obav vyzpovídat -
LEOPOLD Chápu -
OLBRAM Vším, co jsi dosud dělal a udělal, sis vydobyl sice úctu a lásku, zároveň sis tím ale způsobil mnoho utrpení. Je jasné, že nejsi nadčlověk a že dusná atmo-
sféra, v níž už tak dlouho musíš žít, nemůže na tobě nezanechat své neblahé stopy. Přesto se nemohu zbavit tísnivého dojmu, jako by se v poslední době začlo v tobě cosi hroutit - jako by se v tobě začla
najednou lámat nějaká osa, která tě držela pohromadě - jako by se ti začínala bořit půda pod nohama - jako by cosi v tobě chromlo a ty jako bys stále zřetelněji sám sebe spíš jen hrál, než sám sebou skuteč-
ně byl. Tvůj osobní život - toto nejdůležitější zázemí a týl - není, nezlob se, v pořádku - chybí ti nějaký pevný bod, z něhož by všechno v tobě rostlo a se rozvíjelo - ztrácíš sílu a snad i vůli uspo-
řádat si své věci - těkáš - necháváš se zmítat nahodilostmi - propadáš se kamsi do prázdnoty a nejsi schopen se čehokoli už zachytit - vlastně jen čekáš, co se stane, a přestáváš tak být sebevědomým sub-
jektem svého života a měníš se jen v jakýsi jeho pasivní objekt - jsi zřejmě zmítán velkými běsy, jenže ti běsi tě nikam neženou, jen tak v tobě dokola krouží - tvé vlastní bytí se ti stalo zřejmě jen něja-
kým obtížným břemenem a ty se vlastně už jen omezuješ na to, že bezmocně naslouchášjak plyne čas. Kde je tvůj někdejší nadhled? Tvůj humor? Tvá píle a výdrž? Břitkost tvých formulací? Tvá ironie a sebeironie? Tvá schopnost se nadchnout, citově investovat, něčemu se oddat a třeba i obětovat? Bojím se, Leopolde, o tebe, bojím se o nás! Potřebujeme tě, ani nevíš, jak

tě potřebujeme, potřebujeme tě
takového, jaký jsi býval! Zapřísahám tě proto, nevzdávej se!
Necouvej! Vydrž! Vzpamatuj se! Dej se dohromady! Vzchop se!
Leopolde -
LEOPOLD Ano?
OLBRAM Jistě nepochybuješ, že tě máme všichni rádi -
LEOPOLD Já vím -
OLBRAM Prosím tě proto, buď zase tím skvělým Leopoldem Kopřivou,
kterého si všichni tak vážili!
(Z Leopoldova pokoje vyjde tiše Lucy v
župánku, pod
nímž nic nemá)
LUCY Olbrame -
(Olbram se trochu lekne, rychle vstane a pře-
kvapeně pohlédne na Lucy)
OLBRAM Jé, Lucy -
LUCY Nevidíš, že mu je zima?
OLBRAM Nic neříkal -
LUCY A je už taky pozdě -
OLBRAM Ano - jistě - promiň - promiňte - nevěděl jsem - už jdu -
LEOPOLD Nemusíš pospíchat - jestli chceš, můžeš tu klidně
přespat -
OLBRAM Děkuji - to ne - tak ahoj -
LUCY Ahoj a nezlob se -
OLBRAM To je úplně v pořádku - jsem neomalený - ahoj -
LEOPOLD Buď zdráv a zase se někdy objev!
OLBRAM Rád -
(Olbram odejde hlavními dveřmi; Leopold za
ním zavře. Krátká pauza)
LEOPOLD Nemusela jsi ho zrovna vyhazovat -
LUCY Seděl by tu do rána - a já tě chci pro sebe - jsme spolu
tak málo -
LEOPOLD A taky není nejlepší, že tě tu viděl -
LUCY Proč?
LEOPOLD Víš, co z toho bude zase řečí?
LUCY No a co? Stydíš se snad za mě?
LEOPOLD To ne -
LUCY Tak proč se před lidmi ke mně chováš jako k cizí?
LEOPOLD Nechovám se přece k tobě jako k cizí -
LUCY Chováš! Nevzpomínám si, že bys mě někdy vzal ve společnosti
za ruku - pohladil - něžně se na mě podíval -
LEOPOLD Nepůjdeme radši do postele?
LUCY Ne -
LEOPOLD Proč?
LUCY Chci si s tebou vážně pohovořit -
LEOPOLD O našem vztahu?
LUCY Ano -
LEOPOLD Tak mi aspoň podej deku -
(Lucy odejde do Leopoldova pokoje a vzápětí se
odtud vrátí s pokrývkou. Leopold se usadí na pohovku a zabalí se
do pokrývky. Krátká pauza)

LUCY Věděla jsem, že to s tebou nebude lehké - leccos jsem, jak víš, musela našemu vztahu obětovat, což říkám jen velmi nerada, ale říct to bohužel musím - tvé podivínství a zvláštnosti respektuji -
LEOPOLD Jestli narážíš na ten dnešek - myslím tam (Ukáže ke svému pokoji) - tak jsem ti přece říkal, že dnes nejsem od rána ve své kůži -
LUCY O to nejde - ostatně když už o tom máme mluvit, tak to má trochu jiné příčiny -
LEOPOLD Jaké?
LUCY Jsi prostě zablokovaný - cenzuruješ se - bojíš se oddat jakémukoliv citu nebo prožitku - pořád se kontroluješ, sleduješ, pozoruješ - moc na ty věci myslíš, takže se ti z toho stává nakonec místo radosti povinnost - a pak to ovšem jít nemůže - ale to je moje starost, o tom jsem teď mluvit nechtěla -
LEOPOLD A o čem tedy?
LUCY Všechno, co jsem kvůli nám dvěma udělala, udělala jsem ze své vlastní vůle a ráda - nic ti nevyčítám - nic od tebe také nechci - jenom abys konečně přiznal to, co je fakt -
LEOPOLD Co tím myslíš?
LUCY Chodíme spolu - jsme milenci - máme se rádi -
LEOPOLD Ale to já přece nepopírám -
LUCY Nezlob se, ale děláš všechno pro to, aby se to nepoznalo a abys to nemusel nahlas říct - tváříš se prostě, jako by to vůbec neexistovalo -
LEOPOLD Možná jsem skutečně v něčem víc zdrženlivý, než bych měl být, ale za to, promiň mi to, můžeš tak trochu i ty -
LUCY Já? Jak to?
LEOPOLD Víš - já se tě vlastně bojím -
LUCY Mě?
LEOPOLD Ta tvoje neumdlévající snaha náš vztah pojmenovat a své postavení jaksi institucionalizovat - to, jak si své teritorium chráníš a jak se ho nenápadně, ale vytrvale pokoušíš rozšířit - jak to všechno nepřetržitě potřebuješ diskutovat - to všechno zcela zákonitě vyvolává ve mně jakousi obrannou reakci: svou zdrženlivostí, zvýšenou ostražitostí a možná dokonce i mírným cynismem jako bych se snažil kompenzovat podvědomý strach z tvé manipulace, ne-li přímo kolonizace mého já - sám si toto své počínání nejednou hořce vyčítám, přesto však nejsem schopen se mu ubránit -
LUCY Vždyť chci od tebe tak málo! Uvědom si, že žiju jen pro tebe a tebou, a nechci nic víc, než aby sis přiznal, že mě miluješ -
LEOPOLD Hm -
LUCY A já věřím, že mě miluješ! Nevěřím, že nejsi schopen lásky! Nevěřím, že svou láskou nedokážu probudit i v tobě lásku! Myslím to s tebou přece dobře! Vždyť člověk, který nemiluje, je jen poloviční člověk! Teprve skrze

bližního nabýváme přece své vlastní identity - nenapsal jsi to
snad sám ve své Ontologii lidského já? Uvidíš, že když zlomíš ty
své podiv-
né zábrany, probudí se v tobě najednou znovu život - a i tvá
práce ti půjde nepoměrně líp!
LEOPOLD Je mi tě líto, Lucy -
LUCY Proč?
LEOPOLD Nezasloužíš si takového nanicovatého člověka, jakým jsem
já -
LUCY Nelíbí se mi, když o sobě takhle mluvíš -
LEOPOLD Je to pravda, Lucy. Já se prostě nemůžu zbavit tísnivého
dojmu, že se v poslední době začlo ve mně cosi hroutit - jako by
se ve mně začla lámat něja-
ká osa, která mě držela pohromadě - půda se mi boří pod nohama -
cosi ve mně chromne - někdy se mi zdá, že sám sebe spíš už jen
hraju, než že bych sám sebou skutečně byl. Chybí mi prostě nějaký

pevný bod, z něhož by všechno ve mně rostlo a se rozvíjelo -
těkám - nechávám se zmítat nahodilostmi - propadám se kamsi do
prázdnoty a nejsem schopen se čehokoli zachytit - vlastně jen
čekám, co se stane, tak-
že ze sebevědomého subjektu svého života se stávám jen jeho
pasivním objektem - někdy mám pocit, že už vlastně nedělám nic
jiného, než bezmocně naslouchám, jak plyne čas. Kde je můj
někdejší nadhled?
Můj humor? Má píle a výdrž? Břitkost mých formulací? Má ironie a
sebeironie? Má schopnost se nadchnout, citově se investovat,
něčemu se oddat a třeba i obětovat? Dusná atmosféra, v níž už
tak dlouho musím žít, musela na mně zanechat své neblahé stopy!
Navenek hraju svou roli dál, jako by se nic nestalo, ale uvnitř
už dávno nejsem ten, za kterého mě všichni máte. Je to tvrdá
pravda, a
když jsem schopen si ji přiznat já, tím spíš by sis ji měla
přiznat ty! Je to dojemné a krásné, jak neztrácíš naději, že ze
mne uděláš někoho lepšího, než jsem, ale je to, nezlob se, iluze.
Jsem rozlo-
žený, ochromený člověk, nebudu už jiný, a nejlepší by bylo, kdyby
konečně pro mě přišli a já odešel tam, kde už nebudu roznášet
další neštěstí a vyvolávat další zklamání -
(Lucy vzruše-
ně vstane, jde rychle ke dve-
řím na balkon, ote-
vře je, vyjde na balkon a hledí - zády k míst-
nosti - do noci. Záhy je patrno, že plá-
če. Leopold na ni rozpa-
či-
tě hledí, po chvíli ji osloví)
Lucy -
(Lucy nereaguje; pauza)
No tak, Lucy, co je?
(Lucy nereaguje; pauza. Pak Leopold vstane a pomalu zamí-

ří - zabalen stále do pokrývky - k balkonu)
Ty pláčeš, Lucy? (Pauza) Proč pláčeš? (Pauza) Neplač! (Pauza)
Lucy! Nechtěl jsem tě rozrušit - nevěděl jsem, že tě to tak dojme
-
(Leopold se přiblí-
žil
až k Lucy, opatr-
ně jí sahá na rameno. Lucy, celá uplakaná, se
náhle otočí k Leopoldovi a zvolá)
LUCY Nedotýkej se mě!
(Leopold překvape-
ně ustoupí; Lucy se vrátí do místnosti, utírá si
oči,
už jen sla-
bě vzlyká)
LEOPOLD Lucy - co se stalo?
LUCY Nech mě být -
LEOPOLD No tak co je, Lucy? Co jsem zase provedl?
LUCY Jsi horší, než jsem si myslela -
LEOPOLD Jak to?
LUCY Všechny ty řeči jsou jenom vytáčka! Když jsi mě poprvé
přemlouval, abych tu s tebou zůstala, mluvil jsi úplně jinak: že
ti náš vztah prý vrátí cosi z tvé ztracené lidské
integrity - obnoví v tobě prý naději - citově tě rekonstituuje -
otevře před tebou dveře nového života! Říkáš vždycky jen to, co
se ti hodí! Ne, Leopolde, ty nejsi žádná ubohá troska, ale
obyčejný demagog:
nabažil ses mě a teď se mě chceš nějak šikovně zbavit - a tak mi
tu líčíš svou rozvrácenost, abych pochopila, že se od tebe nemůžu
už ničeho nadít, a navíc tě přitom ještě litovala! Skutečnou tvář
tvé roz-
vrácenosti neodhalují tvé řeči o ní! Odhaluje ji jejich nepoctivý
cíl! A já husa věřila, že v tobě můžu probudit lásku, že ti
vrátím chuť do života, že ti pomůžu! Tobě opravdu už není pomoci!
Pat-
ří mi to! O jednu velkou iluzi míň -
LEOPOLD Křivdíš mi, Lucy - jsem skutečně v krizi - říká to i
Olbram -
LUCY Prosím tě, mlč už, nemá to cenu. Jdu se obléct -
LEOPOLD Neblázni, Lucy! Takhle se přece nerozejdeme -
(Leopold se pokouší Lucy obejmout, ona se mu
však vytrhne. Vtom se ozve zvonek. Oba se lek-
nou, zmateně na sebe pohlédnou, rázem zapo-
menou na svou hádku. Leopold odhodí pokrývku na pohovku, jde
rychle k hlavním dve-
řím a dívá se
špehýrkou ven. Pak se obrátí vyleka-
ně k Lucy. Ti-
še)
Oni!
LUCY (tiše) Co uděláme?

LEOPOLD (tiše) Já nevím - jdi do lož-
nice - otevřu jim -
LUCY Zůstanu tady s tebou!
(Znovu se ozve zvonek. Leopold se nadechne, upraví si vlasy,
přistoupí ke dve-
řím a ráz-
ně je ote-
vře. Vstoupí První a Druhý chlapík)
PRVNÍ CHLAPÍK Dobrý večer, pane doktore -
LEOPOLD Dobrý večer -
PRVNÍ CHLAPÍK Předpokládám, že víte, kdo jsme -
LEOPOLD Tuším to -
DRUHÝ CHLAPÍK Už jste nás dneska nečekal, viďte?
LEOPOLD Vím, že můžete přijít kdykoliv -
PRVNÍ CHLAPÍK Omlouváme se, že vás rušíme - (Pohlédne na Lucy)
Měl jste zřejmě na zbytek dne už ji-
né plány -
(První a Druhý chlapík se chlípně za-
smějí)
LEOPOLD To je moje věc, jaké jsem měl plány -
DRUHÝ CHLAPÍK Možná vás nezdržíme dlouho, to záleží jen na vás -
PRVNÍ CHLAPÍK Jsme rádi, že vás poznáváme. Naši kolegové nám
říkali, že jste rozumný člověk, a tak je snad naděje,
že se brzy domluvíme -
LEOPOLD Nevím, o čem se můžeme domlouvat. Své věci mám
připraveny, stačí, když mi dáte čas na oblečení -
DRUHÝ CHLAPÍK Co tak zhurta? Nemusí přece dojít hned
k nejhoršímu -
PRVNÍ CHLAPÍK Tu dámu ovšem poprosíme, aby laskavě odešla -
LUCY Zůstanu tady!
DRUHÝ CHLAPÍK To tedy nezůstanete -
(Lucy se přitiskne k Leopoldovi)
LEOPOLD Má přítelkyně teď odejít nemůže -
PRVNÍ CHLAPÍK Proč?
LEOPOLD Nemá kam jít -
DRUHÝ CHLAPÍK Ne? V tom případě se jí o nocleh postaráme -
LEOPOLD To neuděláte!
PRVNÍ CHLAPÍK Že ne?
(První chlapík otevře hlavní dve-
ře a pokyne na chodbu. Ráz-
ně vstoupí První a Druhý
muž. První chlapík uká-
že hlavou na Lucy. První a Druhý
muž k ní
přistoupí a uchopí ji za ruce. Lucy se brání; Leo-
pold ji svírá v náručí)
LUCY Jste hnusní!
LEOPOLD Nedotýkejte se jí!
(První a Druhý muž vytrhnou Lucy z Leopoldo-
va náručí a táhnou ji ven; Leopold se jim po-
kouší v tom zabránit, ale oni ho hru-

bě odstr-
čí)
LUCY (kři-
čí) Pomoc!
(První a Druhý muž dají Lucy ruce na ústa a
vysmýkají ji ven. První chlapík jim dá rukou jakýsi pokyn a za-
vře dve-
ře)
PRVNÍ CHLAPÍK Nebylo tohle všechno zbytečné?
(Leopold mlčí)
DRUHÝ CHLAPÍK Nemusíte se o svou přítelkyni bát, nikdo jí
nezkřiví vlas, a jakmile se umoudří, odvezeme ji domů, v župánku
ji přece po ulicích běhat nenecháme -
PRVNÍ CHLAPÍK Nejsme přece nelidové -
(Leopold zavře dve-
ře na balkon, vezme si svou pokrývku, zabalí se
do ní a usedne vzpurně na pohovku. Krátká
pauza)
Můžeme se také posadit?
(Leopold pokrčí rameny; První a Druhý chlapík
se posadí na židle. Pauza)
Ten incident nás mrzí, ale už na to nemyslete. Je to takhle
lepší. Ani pro vás by asi nebylo zvlášť příjemné, kdyby vaše
přítelkyně byla u toho -
(Pauza)
DRUHÝ CHLAPÍK Paní Zuzana doma není, viďte?
(Leopold pokrčí rameny)
PRVNÍ CHLAPÍK Víme, že šla do biografu -
(Leopold pokrčí rameny)
DRUHÝ CHLAPÍK Vy se s námi nebudete bavit?
(Leopold pokrčí rameny)
PRVNÍ CHLAPÍK Můžu se zeptat, co teď píšete?
LEOPOLD Na tom nezáleží -
PRVNÍ CHLAPÍK Zeptat se snad můžu -
(Pauza)
DRUHÝ CHLAPÍK Kdy jste byl naposled venku?
LEOPOLD Nevím -
PRVNÍ CHLAPÍK Už je to dávno, že?
LEOPOLD Hm -
(Pauza; Druhý chlapík si prohlíží léky, které le-
ží na stole)
PRVNÍ CHLAPÍK Vitaminy?
LEOPOLD Ano -
DRUHÝ CHLAPÍK Mimo vitaminů - užíváte něco?
LEOPOLD Ani ne - proč?
PRVNÍ CHLAPÍK Leccos se říká -
LEOPOLD Co se říká?
PRVNÍ CHLAPÍK Nechme toho -
(Pauza)
DRUHÝ CHLAPÍK Jak moc pijete?
LEOPOLD Jako všichni -

DRUHÝ CHLAPÍK Od rána?
LEOPOLD Jak kdy -
(Pauza)
PRVNÍ CHLAPÍK Podívejte se, pane doktore, nebudeme to zbytečně protahovat. Přišli jsme za vámi, protože máme za úkol vám něco navrhnout -
LEOPOLD Navrhnout?
PRVNÍ CHLAPÍK Ano. Jak dobře víte, hrozí vám něco nemilého, co vám osobně vůbec nepřeju a na co se, předpokládám, ani vy nijak zvlášť netěšíte -
LEOPOLD V jistém ohledu by to možná bylo lepší, než -
DRUHÝ CHLAPÍK Nerouhejte se, pane doktore!
PRVNÍ CHLAPÍK Naším úkolem není, jak vám bylo už mnohokrát vysvětleno, hnát věci na ostří nože, ale naopak konfrontaci předcházet, aby k nejhoršímu pokud možno docházet nemuselo -
DRUHÝ CHLAPÍK My na tom zájem nemáme, aby tam bylo plno -
PRVNÍ CHLAPÍK A v některých případech, kdy už nebylo možno řešit věc jinak, hledáme i potom způsoby, jak dosáhnout účelu, o který jde, aniž by se muselo všechno až do posledního puntíku realizovat -
DRUHÝ CHLAPÍK Vždycky se snažíme prostě dát ještě nějakou šanci -
PRVNÍ CHLAPÍK A proto jsme vlastně tady. Jsme pověřeni vám oznámit, že za určitých podmínek by mohlo být od toho, co vás čeká, upuštěno -
LEOPOLD Jak - upuštěno?
DRUHÝ CHLAPÍK Celá věc může být prohlášena za zmatečnou -
LEOPOLD A za jakých podmínek?
PRVNÍ CHLAPÍK Jak víte, to, co vás má potkat, má vás potkat proto, že jste pod jménem doktor Leopold Kopřiva sestavil jistou písemnost -
DRUHÝ CHLAPÍK Esej, jak vy tomu říkáte -
PRVNÍ CHLAPÍK Což jste nepopřel, a tím vlastně umožnil, že to dopadlo tak, jak to dopadlo - pachatel byl prostě vaším přičiněním znám -
DRUHÝ CHLAPÍK A jako člověk, který má určitý přehled, zajisté víte, že není-li pachatel znám, nelze přistoupit - s ohledem na takzvaný princip známosti pachatele -
PRVNÍ CHLAPÍK Zkrátka a dobře: podepíšete-li nám teď tady krátké prohlášení, že nejste doktor Leopold Kopřiva, autor předmětné písemnosti, bude celá věc posouzena jako zmatečná a bude upuštěno od předchozího rozhodnutí -
LEOPOLD Rozumím-li tomu dobře, chcete, abych prohlásil, že já nejsem já -
PRVNÍ CHLAPÍK To je interpretace hodná snad filozofa, nicméně právnicky nesmyslná. Nejde přece o to, abyste prohlásil, že vy ne-
jste vy, ale jen o to, abyste prohlásil, že nejste identický s autorem té věci - v podstatě to je formalita -
DRUHÝ CHLAPÍK Jméno jako jméno -
PRVNÍ CHLAPÍK Anebo si myslíte, že zrovna Kopřiva je tak krásné

jméno, že ho prostě nelze oželet? Podívejte se do telefonního seznamu a uvidíte, kolik tam je stejně hezkých -
DRUHÝ CHLAPÍK A většinou ještě hezčích -
PRVNÍ CHLAPÍK A většinou ještě hezčích jmen!
LEOPOLD Znamená to tedy, že se mám přejmenovat?
DRUHÝ CHLAPÍK Ale vůbec ne! Jmenujte se, jak chcete, to je přece vaše věc, to - aspoň v této souvislosti - nikoho nezajímá. Zde je důležité pouze to, jestli jste či nejste ten Kopřiva, co to napsal -
PRVNÍ CHLAPÍK Když budete na svém jménu z nějakých sentimentálních důvodů lpět, můžete si ho přece klidně nechat -
DRUHÝ CHLAPÍK I když by, nač to zapírat, čistší bylo, kdybyste se rozhodl jinak -
PRVNÍ CHLAPÍK Bylo by to čistší, nutné to ale není. Leopoldů Kopřivů může být koneckonců víc -
DRUHÝ CHLAPÍK Jen v telefonním seznamu jsou tři -
PRVNÍ CHLAPÍK Čili nejde ani tak o to, jestli jste Kopřiva nebo Urbánek, jako o to, že nejste ten Kopřiva, co to napsal -
DRUHÝ CHLAPÍK Uznáte jistě, že to je velkorysý návrh -
LEOPOLD Nechápu, čeho tím dosáhnete - a proč to tedy navrhujete - pokud vím, nikdy neděláte nic bezdůvodně -
PRVNÍ CHLAPÍK Je tu zájem, aby ta nepříjemná věc byla smetena ze stolu a byla vám dána ještě jednou šance -
LEOPOLD Jaká šance?
PRVNÍ CHLAPÍK Napříště se vyvarovat -
LEOPOLD Moc se mi to nelíbí -
PRVNÍ CHLAPÍK Podívejte se, to je vaše věc, jestli se vám to líbí nebo ne! Nikdo vás k ničemu nenutí a ani nutit nemůže. Soukromě vám však říkám, že byste udělal chybu, kdybyste na to nepřistoupil -
DRUHÝ CHLAPÍK Vždyť to je vlastně zadarmo!
PRVNÍ CHLAPÍK Nikdo se o tom nedozví, pokud to ovšem sám nerozkecáte, a pokud přece jen, tak každý pochopí, proč jste to udělal -
DRUHÝ CHLAPÍK Každý by to totiž udělal přesně tak -
PRVNÍ CHLAPÍK A moc lidí to už tak udělalo - a ubylo jich? Neubylo -
DRUHÝ CHLAPÍK A jestli váháte, pak si to já osobně nedovedu vysvětlit jinak než vaší totální neznalostí toho, co vás čeká -
LEOPOLD A to bych musel teď hned?
PRVNÍ CHLAPÍK Bylo by to samozřejmě nejlepší -
LEOPOLD To ale nepůjde - je to přece jen věc natolik závažná, že si ji musím promyslet -
DRUHÝ CHLAPÍK Chcete-li riskovat -
LEOPOLD Co riskovat?
PRVNÍ CHLAPÍK Podívejte se, my jsme byli pověřeni tlumočit vám to, co jsme vám tlumočili. My sami ovšem o těchto věcech nerozhodujeme -
DRUHÝ CHLAPÍK Na to jsme příliš malí páni -
PRVNÍ CHLAPÍK A nemůžeme samozřejmě vědět, jak bude na příslušných místech celá záležitost posouzena -

DRUHÝ CHLAPÍK Můžeme pouze předat vaši žádost o poskytnutí určitého času na rozmyšlenou -
LEOPOLD Přece jim nemůže zase tolik záležet na tom, jestli to bude dnes nebo pozítří!
PRVNÍ CHLAPÍK Nezapomeňte, že velkorysost vyšších míst není nějakým nafukovacím panákem, kterého lze roztahovat donekonečna -
LEOPOLD Chápu -
(Delší pauza. Leopold je nesvůj, navíc mu zřejmě začíná být znovu zima, přestože je zabalen do pokrývky. Po chvíli Druhý chlapík najednou hlasitě zvolá)
DRUHÝ CHLAPÍK Člověče, nebuďte blázen! Takovouhle možnost jedním škrtem pera se zbavit celé tíže svého dosavadního života a všech jeho průserů a začít totálně znova máte jednou za život! Co bych například já za to dal, kdyby mi to někdo nabídl!
(Krátká pauza; Leopold se viditelně třese, nejasno, zda víc z nervozity, nebo zimou)
LEOPOLD (tiše) Ukažte to -
(První chlapík si začne rychle prohledávat všechny kapsy, až konečně v zadní kapse kalhot najde upatlaný papírek. Položí ho na stůl a rychle ho hřbetem ruky uhlazuje. Pak ho podá Leopoldovi, který ho dlouho drží v třesoucí se ruce a pozorně čte. Po chvíli ho pomalu odloží na stůl a zachumlá se ještě důkladněji do své pokrývky. Pauza)
PRVNÍ CHLAPÍK Tak co?
(Opona padá, rozeznívá se hudba)
Konec čtvrtého obrazu
Přestávka

PÁTÝ OBRAZ
Hudba doznívá a zároveň se pomalu otvírá opona.
Na scéně je pouze Leopold: přechází nervózně po místnosti

způsobem, jakým se procházejí
věz-
ňové v cele, tj. tam a
zpět po té-
že relativ-
ně nejdel-
ší trase, zde tedy od hlavních dve-
ří ke dve-
řím do koupelny a
zpět.
Když po-
třetí dojde k hlavním dve-
řím, zastaví se a nahlédne
špehýrkou ven. Pak
přilo-
ží ucho ke dve-
řím, chvíli sou-
stře-
dě-
ně naslouchá, na-
če
ž pokra-
čuje v
chůzi.
Když podruhé dojde k hlavním dve-
řím, zarazí se, oka-
mžik
přemítá, pak
přistoupí k jedné z knihovni-
ček, sáhne za knihy a vytáhne
dře-
věnou krabici. Jde s ní ke stolu, usedne na
židli a krabici ote-
vře. Uká-
že se,
že je plná
různých lé-
ků. Leopold se jimi probírá,
přemítá, váhá, na-
če
ž si
připraví dávku z
několika
práš-
ků
různých dru-
hů, kterou si vhodí do úst, zapije rumem a spolk-
ne. Krabici zavře, odnese k místu, kde ji vzal, ulo-
ží
opět za knihy, na-
če

ž pokra-
čuje v
chůzi.
Když podruhé dojde ke dve-
řím do koupelny, zarazí se, oka-
mžik
přemítá, pak odejde do koupelny, dve-
ře nechá ote-
vřené. Za scénou je sly-
šet zvuk tekoucí vody a Leopoldovo hekání: opla-
chuje si zřej-
mě obli-
čej. Po chvilce se vrátí na scénu,
už
utřený, za-
vře dve-
ře do koupelny a pokra-
čuje v
chůzi.
Když po-
třetí dojde k hlavním dve-
řím, zastaví se a nahlédne
špehýrkou ven. Pak
přilo-
ží ucho ke dve-
řím, chvíli sou-
stře-
dě-
ně naslouchá, na-
če
ž pokra-
čuje v
chůzi.
Když podruhé dojde k hlavním dve-
řím, zarazí se, oka-
mžik
přemítá, pak
přistoupí k místu, kde má ukryty léky, a vytáhne
opět svou krabici. Jde s ní ke stolu, usedne na
židli a krabici ote-
vře. Probírá se svými léky,
přemítá, váhá,
připraví si dal-
ší dávku z
několika
práš-
ků
různých dru-
hů, kterou si pak vhodí do úst, zapije rumem a
spolkne. Krabici zavře, odnese k místu, kde ji
vzal, uloží

opět za knihy, na-
če
ž pokra-
čuje v
chůzi.
Když podruhé dojde ke dve-
řím do koupelny, zarazí se, oka-
mžik
přemítá, pak odejde do koupelny, dve-
ře nechá ote-
vřené. Za scénou je sly-
šet zvuk tekoucí vody a Leopoldovo hekání:
opět si oplachuje obli-
čej. Po chvilce se vrátí na scénu,
už
utřený, za-
vře dve-
ře do koupelny a pokra-
čuje v
chůzi.
Když po-
třetí dojde k hlavním dve-
řím, zarazí se, oka-
mžik
přemítá, pak nahlédne
špehýrkou ven, na-
če
ž rychle
přistoupí k místu, kde má ukryty léky, vytáhne
opět svou krabici, vyndá z ní
nějaký prá-
šek, vhodí si ho do úst a od-
běhne do koupelny, dve-
ře nechá ote-
vřené. Za scénou je sly-
šet zvuk tekoucí vody a Leopoldovo hekání. Za
okamžik se Leopold vrátí na scénu, za-
vře dve-
ře do koupelny a rychle
přejde k hlavním dve-
řím.
Přilo-
ží k nim ucho, oka-
mžik naslouchá, na-
če
ž náhle usko-
čí. Záro-
veň zarachotí
klíč v zámku a pak hlavními
dveřmi vstoupí Zuzana s plnou nákupní
taškou.

ZUZANA Ahoj -
LEOPOLD Ahoj -
ZUZANA Olda tu není?
LEOPOLD Ještě nepřišel -
(Leopold vezme Zuzaně z ruky nákupní
tašku, odnese ji do kuchy-
ně a ihned se zase vrátí)
Sehnalas nějakou zeleninu?
ZUZANA Květák -
LEOPOLD Není možná!
(Zuzana zamíří po
schůdkách ke svému pokoji. Leopold
přistoupí ke
schůdk
ům, oka-
mžik váhá)
Zuzano -
(Zuzana se zastaví uprostřed
schůd-
ků a oto-
čí se k Leopoldovi)
ZUZANA Ano?
LEOPOLD Byli tady -
ZUZANA (překvape-
ně) Oni?
LEOPOLD Jo -
ZUZANA Kdy?
LEOPOLD V noci -
ZUZANA A jak to že jsi tady ty?
LEOPOLD Všechno ti vysvětlím -
ZUZANA Tys jim něco slíbil?
LEOPOLD Ne -
ZUZANA Že ses zase nějak zapletl?
LEOPOLD Nezapletl -
ZUZANA Jak to tedy bylo?
LEOPOLD Když jste odešli s Oldou do toho kina, udělali jsme si s
Lucy ta játra -
ZUZANA Na čem?
LEOPOLD Na pánvi -
ZUZANA Na které?
LEOPOLD Na té nové -
ZUZANA Ta asi vypadá -
LEOPOLD Vydrhli jsme ji -
ZUZANA Čím?
LEOPOLD Práškem -
ZUZANA To jsem si mohla myslet! Víš přece, že prášek se na ni
nesmí brát!
LEOPOLD Nic jí není, můžeš se podívat - pak jsme si chvíli
povídali, načež přišel Olbram - prý jménem více přátel - říkal,
že mají o mne starost - že
nejsem v dobrém stavu - mám neuspořádané osobní zázemí - těkám -

nic nedělám -
ZUZANA To ti přece říkám už dávno -
LEOPOLD Když Olbram odešel, trochu jsme se s Lucy nepohodli -
ZUZANA Proč?
LEOPOLD To je složité - v podstatě mi vyčítá, že ji dost
nemiluji - jsem unikavý - nedávám ve společnosti dostatečně
najevo, že k sobě patříme, a tak podobně -
když jsem se jí pokusil určité věci upřímně vysvětlit, pochopila
to jen jako vytáčky -
ZUZANA Diviš se jí?
LEOPOLD Chápu ji, ale co mám dělat?
ZUZANA To musíš vědět ty -
LEOPOLD Než stačila odejít, přišli oni, a protože chtěla být u
toho, nechali ji odvléct -
ZUZANA Už ji pustili?
LEOPOLD Nevím, asi -
ZUZANA Jak to že to nevíš? Tys za ní nebyl?
LEOPOLD Přece odtud neodejdu! Zrovna teď!
ZUZANA Samozřejmě. A co oni?
LEOPOLD Prý tam nebudu muset, když prohlásím, že nejsem autorem
tamtoho - prostě když řeknu, že jsem někdo jiný -
ZUZANA To by se jim hodilo! Aby ses zřekl sám sebe a plivnul na
svou práci!
LEOPOLD Žádné hodnotící soudy ode mne nepožadují, potřebují jen
formální důvod k tomu, aby mohli celou věc prohlásit za zmatečnou
-
ZUZANA Tsss!
LEOPOLD Zřejmě se obávají, že kdybych byl tam, jen by to zvýšilo
respekt, kterému se těším -
ZUZANA Zatímco kdybys odvolal, všechen respekt bys ztratil! To
je jasné, že by to bylo pro ně výhodnější! Doufám, žes je s tím
vyhodil -
LEOPOLD Vzal jsem si čas na rozmyšlenou -
ZUZANA Cože?
LEOPOLD Na tom přece nic není -
ZUZANA Ty jsi se snad zbláznil! Co si chceš na tom, prosím tě,
rozmýšlet? Tím jim přece jenom dáváš najevo, že tě nalomili - a
o to víc budou teď na tebe tla-
čit! Bylo mi jasné hned, že ses nějak zapletl! Jsi bačkora -
LEOPOLD Tobě se to mluví -
ZUZANA Když se toho bojíš, neměl sis nic začínat -
(Zuzana se energicky otočí a jde ke svému poko-
ji)
LEOPOLD Zuzano -
ZUZANA (aniž na
něj pohlédne) Dej mi pokoj -
(Zuzana odejde do svého pokoje. Leopold začne
opět nervóz-
ně
přecházet po své obvyklé trase.
Když dojde po-

třetí k hlavním dve-
řím, zarazí se, pak
přistoupí k místu, kde má ukryty léky, vytáhne
rychle svou krabici, vyndá z ní jeden prášek,
hodí si ho do úst a spolkne. Krabici uloží na její
místo, pokračuje v
chůzi, a
když dojde ke dve-
řím do koupelny, zarazí se,
přejde rychle k hlavním dve-
řím, podívá se
špehýrkou ven, na-
če
ž od-
běhne do koupelny, dve-
ře nechá ote-
vřené. Za scénou je sly-
šet zvuk tekoucí vody a Leopoldovo hekání.
Vtom se ozve zvonek. Voda stále teče a Leopold
heká, zřej-
mě zvonek nesly-
ší. Po chvilce se zvonek ozve znovu. Zvuk vody
skončí, krátce poté vyjde Leopold z koupelny,
mokré vlasy si utírá ručníkem a
přitom chodí
opět po své trase.
Když dojde po-
třetí k hlavním dve-
řím, nahlédne
špehýrkou ven. V tom-
též oka-
mžiku se ozve znovu zvonek. Leopold se lekne,
uskočí, pak
přistoupí znovu ke dve-
řím a podívá se
špehýrkou ven. Uklid-
něn ote-
vře. Vstoupí Olda ve smokingu)
OLDA Konečně!
LEOPOLD Stalo se něco?
OLDA Zvoním už potřetí -
LEOPOLD Osvěžoval jsem se -
(Olda přistoupí ke dve-
řím na balkon)
OLDA Můžu trochu otevřít?
LEOPOLD Jo - jistě -
(Olda otvírá dokořán dve-
ře na balkon; Leopold s
ručníkem kolem krku
přechází zvolna po místnosti; Olda si sedne na
židli. Krátká pauza)

OLDA Jsem rád, že jsi doma -
LEOPOLD Ty to už víš?
OLDA Byla za mnou Lucy -
LEOPOLD Je tedy venku -
OLDA Co chtěli?
LEOPOLD Vyjednávat -
OLDA Podepsals jim něco?
LEOPOLD Vzal jsem si čas na rozmyšlenou -
OLDA Kdy mají přijít?
LEOPOLD To nikdy neřeknou -
OLDA Měl bys Lucy vyhledat, je nějaká špatná -
LEOPOLD Přece odtud neodejdu! Zrovna teď!
OLDA Zuzana je doma?
LEOPOLD Jo - už se po tobě ptala -
(Leopold odejde do koupelny, odkud se po chvilce vrátí bez ručníku a
učesaný)
Můžu už zavřít?
OLDA Ještě chvilku -
(Leopold usedne na své místo. Pauza)
LEOPOLD Máš hezké šaty -
OLDA To je smoking - půjčil mi ho strejda -
LEOPOLD Já vím, že to je smoking - je hezký -
OLDA To víš, strejda - (Pauza) Jak jsi spal?
LEOPOLD Skoro vůbec -
OLDA Musel jsi myslet na ně, viď?
LEOPOLD Hm -
(Pauza)
OLDA Ráno jsi byl?
LEOPOLD Jo -
OLDA Aspoň něco -
LEOPOLD Stejně to nebylo valné -
(Pauza)
OLDA Cos jedl?
LEOPOLD Neměl jsem hlad, tak jsem snědl pro uklidnění dvě cibule a pět mandlí -
OLDA Pomohlo to?
LEOPOLD Moc ne -
(Pauza)
OLDA Hlavně že jsi doma -
LEOPOLD Než být takhle doma, to bych byl radši tam! Proč už není konečně v mém životě jasno? Proč ode mne pořád někdo něco chce? Jak to bylo krás-
né, když jsem nikoho nezajímal - nikdo ode mne nic neočekával a k ničemu mě nenabádal - já prolézal antikvariáty a hledal chytré knížky - v klidu si studoval moderní filozofy - dělal si z nich po nocích
výpisky - procházel se po městských parcích a přemýšlel o jejich myšlenkách - proč se vlastně nemůžu přejmenovat třeba na Urbánka, na všechno zapomenout a začít úplně nový život?
OLDA Možná by sis měl vzít nějaký prášek -

LEOPOLD Osvěžuji se vodou, prášky nechci, bojím se závislosti -
(Pauza; Leopold zpozorní a naslouchá)
OLDA Nic se neděje -
(Vtom se ozve zvonek. Leopold zmateně vysko-
čí; Olda také vstane. Leopold jde ke
špehýrce, podívá se ven, usko-
čí ode dve-
ří,
pře-
běhne místnost a zmizí v koupel-
ně, dve-
ře nechá ote-
vřené. Ihned se ozve
opět zvuk tekoucí vody. Olda je na rozpacích,
přistoupí ke dve-
řím do koupelny. Krátká pauza. Ti-
še za scénu)
Leopolde, no tak -
(Krátká pauza, zvuk vody. Tiše za scénu)
Neblázni, Leopolde, buď chlap!
(Krátká pauza, zvuk vody. Tiše za scénu)
Jestli chceš, řeknu, že nejsi doma - ale lepší by přece bylo,
kdybys to měl už za sebou -
(Krátká pauza, zvuk vody, pak se ozve znovu zvonek. Olda neví, co
má
udělat, pak se náhle rozhodne,
přistoupí ráz-
ně k hlavním dve-
řím, doko-
řán je ote-
vře a
překvape-
ně zírá: vstoupí První a Druhý Lá-
ďa,
každý nese velký kufr. Oba postaví kufry na
zem)
PRVNÍ LÁĎA Dobrý den -
OLDA Dobrý den -
PRVNÍ LÁĎA Pan doktor tu není?
(Olda je v rozpacích, nakonec přikývne, pomalu
zavře dve-
ře a odejde do koupelny, dve-
ře nechá poote-
vřené. Krátká pauza. Pak zvuk vody náhle usta-
ne a velmi dlouho zní za scénou nesrozumitelné
šeptání. První a Druhý Lá-
ďa stojí u svých kuf-
rů a nehýbají se. Z koupelny ko-
neč-
ně vyjde Leopold s hladce
učesanými mokrými vlasy; za ním

přichází Olda, který dve-
ře do koupelny za-
vře)
LEOPOLD Dobrý den -
DRUHÝ LÁĎA Tak jsme tady, pane doktore -
LEOPOLD Príma -
PRVNÍ LÁĎA Neseme vám to -
LEOPOLD Co?
(První a Druhý Láďa uchopí své kufry, polo-
ží je na stolek a ote-
vřou. Oba kufry jsou plné
různých papí-
rů)
PRVNÍ LÁĎA (ukazuje na první kufr) Tohle jsou čisté papíry - tady jsou normální kancelářské - tady průklepové - tuhle jsou kopíráky - a tady jsou různé obálky, desky a podobně -
LEOPOLD To je všechno pro mě?
PRVNÍ LÁĎA Samozřejmě -
LEOPOLD Co jsem vám dlužen?
PRVNÍ LÁĎA No dovolte, pane doktore, co si o nás myslíte!
LEOPOLD Tak vám moc děkuji - myslím, že mi to vydrží skutečně dlouho -
DRUHÝ LÁĎA Už se těšíme na všechno, co na tom bude napsáno -
PRVNÍ LÁĎA (ukazuje na druhý kufr) No a tady jsou ty materiály z našeho podniku - tuhle jsou zápisy z porad na ředitel-
ství - tady jsou zápisy z celopodnikových schůzí - tohle jsou vybrané ukázky z podnikové korespondence - tady jsou různé fermany, interní nařízení, vyhlášky pro zaměstnance, přehledy přesčasů - a na tohle
vás obzvlášť upozorňuji, je to z personálního oddělení - osobní listy zaměstnanců, různé stížnosti - hlášení - udání -
DRUHÝ LÁĎA Myslím, že to pro vás bude pěkné počteníčko -
PRVNÍ LÁĎA Použijte to, jak uznáte za vhodné -
DRUHÝ LÁĎA Pokud to nějak zpracujete, bude to určitě bomba -
PRVNÍ LÁĎA Určitě -
LEOPOLD Tak tedy děkuji -
(První Láďa vyndá z jednoho kufru stoh papí-
rů a roz-
hlíží se)
PRVNÍ LÁĎA Kam to můžeme dát?
LEOPOLD (rozhlíží se) Kam? No
tak zatím třeba sem -
(Leopold ukáže do levého
předního rohu místnosti. První a Druhý Lá-
ďa vyndavají postup-
ně stohy papí-
rů z obou kuf-
rů a nosí je do po-
předí, kde je skládají na zem. Po chvilce se k
nim přidá Leopold a po
něm i Olda.

Když je obsah obou kuf-
rů odno-
šen na své místo, Druhý Lá-
ďa oba vyprázd-
něné kufry za-
vře a odnese k hlavním dve-
řím. Potom První a Druhý Lá-
ďa usednou ke stolku. Leopold usedne na po-
hovku; Olda postává v pozadí. Delší rozpa-
čitá pauza)
Je toho hodně -
DRUHÝ LÁĎA Pro vás bychom ukradli třeba celou papírnu -
LEOPOLD Děkuji -
(Rozpačitá pauza)
Nečekal jsem vás tak brzy -
PRVNÍ LÁĎA Jsme s Láďou zvyklí kout železo, dokud je žhavé -
LEOPOLD Hezká vlastnost -
(Rozpačitá pauza)
Nevím, jak vám to oplatím -
DRUHÝ LÁĎA Co byste oplácel? Říkali jsme vám přece, že vám
fandíme - a nejen my -
PRVNÍ LÁĎA Pro moc lidí jste opora i naděje -
LEOPOLD Děkuji -
(Rozpačitá pauza)
Nečekal jsem vás tak brzy -
DRUHÝ LÁĎA Jsme s Láďou zvyklí kout železo, dokud je žhavé -
LEOPOLD Hezká vlastnost -
(Rozpačitá pauza)
Nevím, jak vám to oplatím -
PRVNÍ LÁĎA Co byste oplácel? Říkali jsme vám přece, že vám
fandíme - a nejen my -
DRUHÝ LÁĎA Pro moc lidí jste opora i naděje -
(Rozpačitá pauza)
LEOPOLD Nevím, jak vám to oplatím -
DRUHÝ LÁĎA Co byste oplácel? Říkali jsme vám přece, že vám
fandíme -
PRVNÍ LÁĎA A nejen my -
LEOPOLD Pardon -
(Leopold vstane, přistoupí ke dve-
řím na balkon, za-
vře je, pak se
opět posadí na své místo. Druhý Lá-
ďa si sahá na kapsy. Leopold mu nabídne cigare-
tu)
DRUHÝ LÁĎA Dnes mám - (Druhý Lá-
ďa najde ko-
neč-
ně cigarety a zapálí si) Poprosil bych vás ale o něco jiného -
LEOPOLD Prosím -
DRUHÝ LÁĎA Nebyla by jedna sklenička rumu?
LEOPOLD Ano - jistě -

DRUHÝ LÁĎA Abyste rozuměl: já sám jsem abstinent - ptám se tuhle kvůli Láďovi - ten totiž pije jak duha -
(Leopold vstane a odejde do kuchyně, odkud se vzápětí vrátí se sklenkou. Naleje do ní rum ze své láhve a podá ji Prvnímu Láďovi)
PRVNÍ LÁĎA Díky! A na zdraví!
(První Láďa do sebe obrátí celý obsah sklenky a pak spokojeně říhne. Leopold mu znovu naleje)
Díky! A na zdraví!
(První Láďa do sebe obrátí celý obsah sklenky a pak spokojeně říhne. Leopold mu znovu naleje)
Díky! A na zdraví!
(První Láďa do sebe obrátí celý obsah sklenky a pak spokojeně říhne. Ze svého pokoje přichází Zuzana v dlouhých plesových šatech a schází po schůdkách do-
lů)
LEOPOLD Zuzano, podívej, kolik mi ti pánové přinesli papíru a různých zajímavých materiálů -
ZUZANA Kam to dáš?
LEOPOLD Nějak si s tím už poradím - máš hezké šaty -
(Zuzana pokyne Oldovi, který s ní odejde do kuchy-
ně. Po celou následující scénu jsou oba vi-
dět prosklenými dveřmi do kuchy-
ně, jak vybalují z tašky různé potraviny, ukládají je na jejich místo a přitom se o čemsi ži-
vě dohadují, možná se dokonce i hádají. Leopold si všimne, že První Lá-
ďa dopil svou sklenku, a znovu mu naleje)
PRVNÍ LÁĎA Díky! A na zdraví!
(První Láďa do sebe obrátí celý obsah sklenky a pak spokojeně říhne. Leopold mu znovu naleje)
Díky! A na zdraví!
(První Láďa do sebe obrátí celý obsah sklenky a pak spokojeně říhne. Leopold mu znovu naleje)
Díky! A na zdraví!
(První Láďa do sebe obrátí celý obsah sklenky a pak spokojeně

říhne. Leopold mu znovu naleje. První Lá-
ďa bere sklenku,
když se
však chce
už napít, vrátí sklenku na
stůl)
Někdo musí mít rozum -
(Krátká pauza)
DRUHÝ LÁĎA Nezdržujeme vás?
LEOPOLD Ne -
PRVNÍ LÁĎA Skutečně ne? Když tak to klidně řekněte, a my
vypadnem -
LEOPOLD Nezdržujete mě. Pardon -
(Leopold vstane, jde k místu, kde má ukryty léky, postaví se zády
k místnosti, aby nebylo vi-
dět, co
dělá, vytáhne svou krabici, rychle si z ní vezme
prášek, hodí si ho do úst a spolkne, krabici
opět ulo-
ží a vrátí se na své místo. Pauza)
DRUHÝ LÁĎA Už jste na to myslel?
LEOPOLD Na co?
PRVNÍ LÁĎA No jak jsme o tom včera mluvili - že by se mělo něco
udělat -
LEOPOLD Aha - aha - zatím jsem se k tomu ještě nedostal -
DRUHÝ LÁĎA To je škoda. Víte, já jsem obyčejný člověk, prostě
nula, ale do některých věcí vidím a mám na to svůj vlastní názor
a ten mi ni-
kdo nevezme. A myslím si, že by se skutečně dalo dost dělat -
rozhodně víc, než kolik se zatím dělá -
PRVNÍ LÁĎA Jen to chytnout za správný konec!
DRUHÝ LÁĎA Kdo jiný by měl dát věci zas trochu do pohybu než vy?
(Leopold začíná být po-
někud nervózní, nenápad-
ně pohlédne na hodinky)
PRVNÍ LÁĎA Nezdržujeme vás?
LEOPOLD Ne -
DRUHÝ LÁĎA Skutečně ne? Když tak to klidně řekněte, a my
vypadnem -
LEOPOLD Nezdržujete mě. Pardon -
(Leopold vstane a odejde do koupelny, dveře ne-
chá otevřené. Za scénou je sly-
šet zvuk tekoucí vody a Leopoldovo hekání.
Zvuk vody ustane a Leopold se krátce nato vrátí a usedne)
PRVNÍ LÁĎA To, co jste napsal - i když tomu třeba docela
nerozumíme -
DRUHÝ LÁĎA Jsme obyčejní lidé -
PRVNÍ LÁĎA A fakt, že za tím stojíte -
DRUHÝ LÁĎA Bez ohledu na následky -
PRVNÍ LÁĎA To přímo vyvolává naději, že uděláte i ten zbývající
krok -

LEOPOLD Jaký zbývající krok?
DRUHÝ LÁĎA Já se neumím moc vyjadřovat, ale řekl bych to tak: že prostě to, co píšete, proměníte tak nějak v něco, co by skutečně zabralo -
PRVNÍ LÁĎA Prostě že za tou svou filozofií uděláte ten správný puntík -
LEOPOLD Potíž je v tom, že každý má o tom puntíku jinou představu -
DRUHÝ LÁĎA Formu už najdete sám -
PRVNÍ LÁĎA Kdo jiný by měl dát věci zas trochu do pohybu než vy?
DRUHÝ LÁĎA Řekl bych, že se to od vás přímo očekává -
LEOPOLD Kdo to očekává?
PRVNÍ LÁĎA Všichni -
LEOPOLD To je snad trochu přehnané, ne?
DRUHÝ LÁĎA Nezlobte se, ale vy si to asi neuvědomujete -
LEOPOLD Co si neuvědomuji?
PRVNÍ LÁĎA Svou odpovědnost -
LEOPOLD Za co?
DRUHÝ LÁĎA Za všechno -
(Leopold je viditelně nervózní, pohlédne na hodinky)
PRVNÍ a DRUHÝ LÁĎA Nezdržujeme vás?
LEOPOLD Ne -
PRVNÍ a DRUHÝ LÁĎA Skutečně ne? Když tak to klidně řekněte, a my vypadnem -
LEOPOLD Nezdržujete mě. Pardon -
(Leopold vstane a odejde do kuchyně, odkud se krátce nato vrátí s talířkem, na němž jsou dvě cibule a pět mandlí. Během další scény to sní)
DRUHÝ LÁĎA My o tom tuhle s Láďou trochu uvažovali -
PRVNÍ LÁĎA A máme takový nápad -
LEOPOLD Jaký nápad?
DRUHÝ LÁĎA Zdá se nám být docela dobrý -
LEOPOLD Jaký nápad?
PRVNÍ LÁĎA Podle nás by to mohl být přesně ten krok, který teď všichni od vás očekávají -
LEOPOLD Jaký nápad?
DRUHÝ LÁĎA Že byste napsal takové prohlášení -
LEOPOLD Jaké prohlášení?
PRVNÍ LÁĎA Prostě takové celkové prohlášení, v němž by byly všechny základní věci -
DRUHÝ LÁĎA Muselo by to být samozřejmě stručné a srozumitelné -
PRVNÍ LÁĎA Musel byste si s tím zkrátka pohrát -
DRUHÝ LÁĎA Papíru na to máte teď dost -
(Leopold podráždě-

ně vstane, projde se místností, na-
če
ž se obrátí k Prvnímu a Druhému Lá-
ďovi)
LEOPOLD Nezlobte se, pánové, ale mně skutečně není jasné -
(Z kuchyně
přichází Zuzana a za ní Olda. Leopold na
ně
překvape-
ně pohlédne. K Zuza-
ně)
Ty někam jdeš?
ZUZANA Proč?
LEOPOLD Myslel jsem, že bychom dnes mohli - když jsi dostala ten květák - potřeboval bych se trochu uklidnit - v klidu to všechno probrat - poradit se -
ZUZANA Nezlob se, Leopolde, ale mám lístky na ples - koupila jsem je už dávno -
LEOPOLD Aha - aha -
ZUZANA Je to letos můj první ples -
LEOPOLD Chápu - chápu -
ZUZANA Ostatně nevím, co bys chtěl vlastně projednávat - svůj názor jsem ti přece řekla -
LEOPOLD Já vím - myslel jsem jenom - ale to je vlastně jedno -
ZUZANA Tak ahoj -
OLDA Ahoj, Leopolde - a jdi brzy spát, ať se trochu vyspíš -
(Zuzana a Olda odejdou hlavními dveřmi. Leo-
pold za nimi rozpači-
tě hledí. Pauza)
PRVNÍ LÁĎA Co vám není jasné?
LEOPOLD (obrátí se) Co prosím?
DRUHÝ LÁĎA Říkal jste, že vám není něco jasné -
LEOPOLD Mně? Aha - ano - nezlobte se, pánové, ale mně skutečně není docela jasné -
PRVNÍ LÁĎA Co?
LEOPOLD Co ode mne vlastně žádáte -
(První Láďa do sebe obrátí sklenku rumu, která
stála dosud nalitá před ním, pak vstane; Druhý
Láďa rov-
ně
ž vstane; oba
přistoupí k Leopoldovi)
PRVNÍ LÁĎA Ale, pane doktore, zřejmě jste nám nerozuměl, my od vás přece nic nežádáme -
DRUHÝ LÁĎA Dovolili jsme si, pane doktore, naznačit vám pouze svůj názor -
PRVNÍ LÁĎA Je to názor obyčejných lidí -
DRUHÝ LÁĎA Mnoha obyčejných lidí -
PRVNÍ LÁĎA Prostě jsme vám chtěli jen něco navrhnout -
DRUHÝ LÁĎA Mysleli jsme to dobře -
PRVNÍ LÁĎA Nemůžeme za to, že se neumíme tak přesně vyjadřovat -

DRUHÝ LÁĎA Nejsme filozofové -
PRVNÍ LÁĎA Domnívali jsme se jen, že by vás náš názor mohl zajímat -
DRUHÝ LÁĎA Právě jako názor obyčejných lidí -
LEOPOLD Neříkám přece, že mě váš názor nezajímá -
PRVNÍ LÁĎA Tak proč nám dáváte najevo, že se vyjadřujeme zmateně?
LEOPOLD Nic takového vám přece nedávám najevo -
DRUHÝ LÁĎA Říkal jste, že vám není jasné, co od vás žádáme -
LEOPOLD Nevím už přesně, co jsem říkal -
PRVNÍ LÁĎA Ale my to víme -
(Vtom se otevřou dve-
ře do koupelny, stane v nich Olbram a obrátí se
na Leopolda)
OLBRAM Nerad bych byl tvrdý a jakkoli tě zranil, na druhé straně bych ale nebyl dobrý přítel a pramálo bych ti posloužil, kdybych ti něco skrýval nebo zamlčoval -
(Vtom se otevřou dve-
ře do kuchy-
ně, stane v nich Olda a obrátí se na Leopolda)
OLDA Bylo ti úzko?
(Vtom se otevřou dve-
ře Zuzanina pokoje, stane v nich Zuzana a obrá-
tí se na Leopolda)
ZUZANA Že ses zase nějak zapletl?
OLBRAM Neříkám ti to jen za sebe, přicházím tak trochu jménem všech -
OLDA Možná by sis měl vzít nějaký prášek -
(Vtom se otevřou dve-
ře na balkon, stane v nich Lucy v
županku a obrátí se na Leopolda)
LUCY Když jsi mě poprvé přemlouval, abych tu s tebou zůstala, mluvil jsi úplně jinak -
OLDA Měl bys Lucy vyhledat, je nějaká špatná -
PRVNÍ LÁĎA Řekl bych, že se to od vás přímo očekává -
DRUHÝ LÁĎA Formu už najdete sám -
ZUZANA Co si chceš na tom, prosím tě, rozmýšlet? Tím jim přece jenom dáváš najevo, že tě nalomili - a o to víc budou teď na tebe tlačit!
OLBRAM A jak to máš se Zuzanou?
LUCY Nabažil ses mě a teď se mě chceš nějak šikovně zbavit!
OLDA Podepsals jim něco?
PRVNÍ LÁĎA Dovolili jsme si, pane doktore, naznačit vám pouze svůj názor -
DRUHÝ LÁĎA Je to názor obyčejných lidí -
PRVNÍ LÁĎA Mnoha obyčejných lidí -
OLDA Bylo ti úzko?
LUCY Nabažil ses mě, a teď se mě chceš nějak šikovně zbavit -
ZUZANA Jsi bačkora!
OLBRAM Je to názor obyčejných lidí -
OLDA Podepsals jim něco?

PRVNÍ LÁĎA Nabažil ses mě, a teď se mě chceš nějak šikovně zbavit -
DRUHÝ LÁĎA Jsi bačkora!
LUCY Je to názor obyčejných lidí -
ZUZANA Bylo ti úzko?
OLBRAM Nabažil ses mě, a teď se mě chceš nějak šikovně zbavit -
OLDA Jsi bačkora!
ZUZANA Je to názor obyčejných lidí -
DRUHÝ LÁĎA Podepsals jim něco?
(Sled těchto replik se postupně zrychloval; Leopold se stále zmateněji obracel z jednoho na druhého, teď náhle vykřikne)
LEOPOLD Dost!
(Okamžik je hrobové ticho, pak se ozve zvonek. Leopold se rozběhne ke koupelně; Olbram mu ustoupí z cesty; Leopold zmizí v koupelně a vzápětí je slyšet zvuk tekoucí vody. Všichni přítomní tiše mizí ve dveřích, v nichž se objevili; První a Druhý Láďa mizí se svými kufry hlavními dveřmi. Všichni jsou pryč, všechny dveře kromě dveří do koupelny se zavřou. Je slyšet jen zvuk tekoucí vody, k němuž se přidává Leopoldovo hekání. Zvonek se ozve znovu. Opona padá, rozeznívá se hudba)
Konec pátého obrazu

ŠESTÝ OBRAZ
Hudba doznívá a zároveň se pomalu otvírá opona. Na scéně nikdo není, dveře do koupelny jsou otevřené, za scénou je slyšet zvuk tekoucí vody a Leopoldovo hekání. Krátká pauza. Pak se ozve zvonek. Zvuk vody ustane a z koupelny vyběhne Leopold. Zřej-

mě se celý sprchoval: je mokrý a má na so-
bě pouze
ručník ovinutý kolem pasu.
Pře-
běhne k hlavním dve-
řím, podívá se
špehýrkou ven, zarazí se, chvilku váhá, pak ote-
vře. Vstoupí Markéta.
MARKÉTA Dobrý večer -
LEOPOLD (zaraže-
ně) Dobrý večer -
(Krátká pauza)
MARKÉTA Pan doktor Kopřiva?
LEOPOLD Ano -
(Krátká pauza)
MARKÉTA Promiňte, že vás vyrušuji -
LEOPOLD Nevyrušujete mě -
MARKÉTA Nezdržím vás dlouho -
LEOPOLD Mám čas -
(Krátká pauza)
MARKÉTA Jmenuji se Markéta a studuji filozofii -
LEOPOLD Na univerzitě, nebo soukromě?
MARKÉTA Tak i tak -
LEOPOLD Pojďte dál -
(Markéta jde do středu místnosti, rozpa-
či-
tě se rozhlí-
ží; Leopold za-
vře hlavní dve-
ře. Krátká pauza)
Posaďte se -
MARKÉTA Děkuji -
(Markéta usedne plaše na okraj pohovky)
LEOPOLD Můžu vám nabídnout rum?
MARKÉTA Ne - děkuji - nejsem na rum zvyklá -
LEOPOLD Jedna sklenka vám neublíží -
(Leopold naleje rum do sklenky, která zbyla na stole)
MARKÉTA Tak děkuji -
(Markéta nepatrně upije a
otřese se)
LEOPOLD Že to jde?
MARKÉTA Ano -
(Rozpačitá pauza)
Nachladíte se -
LEOPOLD Ach ano, ovšem -
(Leopold odejde kvapně do koupelny, za oka-
mžik se vrátí v
županu, pod
nímž nic nemá. Usedne na pohovku vedle Mar-
kéty a usměje se na ni. Markéta se také
usměje. Del-

ší rozpa-
čitá pauza)
MARKÉTA Znám vaše texty -
LEOPOLD Opravdu? A které?
MARKÉTA Fenomenologii odpovědnosti, Lásku a nicotu, Ontologii lidského já -
LEOPOLD To jste všechno přečetla?
MARKÉTA Několikrát -
LEOPOLD To vás tedy obdivuji -
(Pauza)
MARKÉTA Slyšela jsem, že kvůli Ontologii lidského já máte nějaké potíže -
LEOPOLD Mám jít za to tam -
MARKÉTA Cože? Přímo tam? Jak to?
LEOPOLD Paragraf 511 - intelektuální výtržnictví -
MARKÉTA To je strašné!
LEOPOLD Žijeme už v takovém světě -
MARKÉTA Za tak krásné myšlenky!
LEOPOLD Asi se někomu nezdají tak krásné -
MARKÉTA A je to už jisté?
LEOPOLD Mohl bych tomu uniknout, kdybych popřel, že jsem to napsal -
MARKÉTA To vám nabízejí?
LEOPOLD Ano -
MARKÉTA Jsou hnusní!
(Pauza; Markéta se napije a otřese se; Leopold jí pohotově doleje)
Vaše eseje mi daly mnoho -
LEOPOLD Ano? To mě moc těší -
MARKÉTA Vlastně jim vděčím za to, že jsem se začla zajímat o filozofii -
LEOPOLD Vážně?
MARKÉTA Otevřely mi tak nějak oči -
LEOPOLD Přeháníte!
MARKÉTA Skutečně -
LEOPOLD Pijte, prosím -
(Markéta se napije a otřese se; Leopold jí pohotově doleje. Rozpa-
čitá pauza)
MARKÉTA Píšete něco?
LEOPOLD Snažím se -
MARKÉTA A můžu vědět - promiňte, že jsem tak zvědavá - můžu vědět, o čem to bude?
LEOPOLD Chtěl bych se zamyslet o lásce jako bytostné dimenzi bytí -
MARKÉTA Ten motiv jste už trochu naťukl v druhé kapitole Lásky a nicoty -
LEOPOLD Správně -
(Rozpačitá pauza)
MARKÉTA Pane doktore -
LEOPOLD Ano, Markéto?

MARKÉTA Neodvážila bych se vás obtěžovat -
LEOPOLD Vůbec mě neobtěžujete! Naopak: jsem rád, že jsem vás poznal -
MARKÉTA Kdybych nebyla přesvědčena, že jste jediný, kdo mi může pomoct -
LEOPOLD A copak vás potkalo?
MARKÉTA Bude to znít hloupě -
LEOPOLD Jen to klidně řekněte!
MARKÉTA Když já se najednou tak stydím -
LEOPOLD Proč, prosím vás?
(Markéta se napije a otřese se; Leopold jí pohotově doleje. Krátká pauza)
MARKÉTA Jak bych začala? Já prostě už nevím jak dál -
LEOPOLD Ve studiu?
MARKÉTA V životě -
LEOPOLD V životě?
MARKÉTA Všechno mě tak nějak podivně dusí - ty beznadějné tváře v tramvaji - ta věčná sháňka na ulicích - to lidské křivení v úřadech a všude - celková pustota života - promiňte, vím, že to je hloupé, vždyť mě vůbec neznáte - ale já skutečně nevěděla, za kým jiným bych šla -
LEOPOLD Vaše důvěra mě těší -
MARKÉTA S rodiči si nerozumím - jsou to takoví maloměšťáci, co se pořád jen dívají na televizi - chlapce nemám - spolužáci mi připadají strašně povrchní -
LEOPOLD Chápu vás -
MARKÉTA Nezlobíte se?
LEOPOLD Proč se pořád omlouváte? Což si může filozof představit větší satisfakci, než když za ním jeho čtenář přichází ve chvíli krize životního smyslu?
MARKÉTA Vím, že mou situaci za mne nevyřešíte -
LEOPOLD Máte pravdu v tom směru, že smysl života není něčím, co lze tak či onak tematizovat nebo verbalizovat a pak předat na způsob nějaké informace - není to prostě nic předmětného, ale spíš jen jakýsi unikavý stav ducha - o to unikavější, čím hlubší je jeho potřeba -
MARKÉTA Ano, ano, to je přesné -
LEOPOLD Na druhé straně je ovšem fakt - jak jsem se ostatně pokusil dokázat už v Ontologii lidského já - že existuje určitý neverbální prostor interexistenciálního, v němž - a jedině v němž - se lze skrze prožitek přítomnosti druhého dotýkat čehosi, co -
MARKÉTA Promiňte, ale přesně tato pasáž - je to ve čtvrté kapitole - rozhodla nakonec o tom, že jsem teď zde!
LEOPOLD No vidíte! Abych ve vás ale nevyvolával zase nepřiměřené naděje: že tuto věc reflektuji, neznamená ještě automaticky, že jsem sám schopen onen prostor vytvořit!
MARKÉTA Vždyť už ho dávno vytváříte - tím, že se se mnou vůbec bavíte - že mě chápete - promiňte, už asi mluvím trochu z cesty -

LEOPOLD Ale vůbec ne! Klidně se ještě napijte -
(Markéta se napije a otřese se; Leopold jí poho-
tově dolévá)
Něco vám povím, Markéto, upřímnost za upřímnost: chápu-li vás,
pak ovšem hlavně proto, že jsem v podobné situaci jako vy, ba
možná ještě v horší -
MARKÉTA Vy? Tomu nevěřím! Tolik toho přece víte - tolik jste
toho už vykonal - jste tak moudrý -
LEOPOLD To nic nezaručuje -
MARKÉTA Já jsem jen hloupá holka, vy ale -
LEOPOLD Nejste hloupá -
MARKÉTA Jsem, vím to -
LEOPOLD Jste chytrá, Markéto - a navíc krásná -
MARKÉTA Já? Prosím vás -
LEOPOLD Budu k vám otevřený, Markéto: jsem na tom velmi špatně -
MARKÉTA Vím, že máte těžký život, působíte však velmi vyrovnaně
-
LEOPOLD To je bohužel jen zdání. Ve skutečnosti mám už delší
dobu pocit, jako by se ve mně cosi hroutilo - jako by se ve mně
lámala nějaká osa, která mě drže-
la pohromadě - půda se mi boří pod nohama - chybí mi prostě
nějaký pevný bod, z něhož by všechno ve mně rostlo a se rozvíjelo
- ze sebevědomého subjektu svého života se stávám jen jeho
pasivním objek-
tem - někdy se mi zdá, že už vlastně nedělám nic jiného, než
bezmocně naslouchám, jak plyne čas. Tentam je můj někdejší
nadhled - můj humor - má píle a výdrž - břitkost mých formulací -
MARKÉTA Vždyť se vyjadřujete tak krásně!
LEOPOLD To si můžete myslet jen proto, že jste mě neznala dřív!
Kdepak, už je pryč má ironie i sebeironie, má schopnost se
nadchnout, citově se investovat, něčemu se od-
dat a třeba i obětovat! Možná vám, Markéto, připravím zklamání,
ale já zdaleka už nejsem ten, za kterého mě zřejmě máte! Jsem
v podstatě unavený, vyprahlý, zlomený člověk -
MARKÉTA Tak nesmíte mluvit, pane doktore! Jste příliš přísný sám
na sebe! Ostatně i kdyby to všechno byla pravda, už sám fakt, že
svůj stav reflektujete,
naznačuje, že nejste zdaleka ještě ztracen!
LEOPOLD Jste hodná, Markéto! A neříkejte mi, prosím, pane
doktore, zní to tak oficiálně! Proč nepijete?
(Markéta se napije a otřese se; Leopold jí poho-
tově doleje. Krátká pauza)
MARKÉTA Tolik lidí si vás váží! Což to samo není pro vás velkou
posilou?
LEOPOLD Naopak! Častokrát si říkám, jak to bylo krásné, když
jsem nikoho nezajímal - nikdo ode mne nic neočekával a k ničemu
mě nenabádal - já prolézal
antikvariáty a hledal chytré knížky - v klidu si studoval moderní
filozofy - dělal si z nich po nocích výpisky - procházel se po
městských parcích a přemýšlel o jejich myšlenkách -
MARKÉTA Dík tomu všemu jste ale přece tím, čím dnes jste!

LEOPOLD To je sice pravda, pravda ale také je, že jsem si vzal zřejmě větší břímě, než jaké jsem schopen unést -
MARKÉTA Věřím, Leopolde, že se z toho dostanete!
LEOPOLD Cítím, že jediným východiskem by pro mě bylo přijmout svůj pobyt tam - kdesi daleko od všech mých blízkých - s pokornou důvěrou ve vyšší vůli, kterámi prostřednictvím té zkoušky dává příležitost odčinit všechny mé viny - od vlažnosti až po pýchu - a jako bezejmenný šroubek jakéhosi gigantického soustrojí proměnit můj úděl v očistnou lázeň,
která jediná - pokud se mi podaří svůj pohár důstojně vypít až do dna - mi může jednou vrátit - snad - cosi z mé ztracené lidské integrity - obnovit ve mně naději - citově mě rekonstituovat - otevřít přede
mnou dveře nového života -
MARKÉTA (zvolá) Leopolde!
LEOPOLD Ano?
MARKÉTA (vzruše-
ně) Vždyť ten trest je hluboce nespravedlivý, a pakliže se mu pokoušíte - jakkoli ušlechtile
to myslíte - vdechnout nějaký očistný smysl, vlastně ho tím bezděky stvrzujete, a tím před ním nepřímo kapitulujete! Ale nejen to: vždyť vy konstrukcí tohoto jeho domnělého smyslu sám sobě zakrýváte, že
se k němu upínáte jako k jakémusi úniku z vlastního života a jeho dilemat! Jenomže co si nevyřešíte sám v sobě, ať už tady nebo tam, to za vás nevyřeší žádný trest, i kdybyste si ho odpykával sebe-
dál. Copak nechápete, že jste nic neudělal, a nemáte proto co odčiňovat? Jste přece nevinen!
LEOPOLD Ach, Markéto - proč jsem vás nepoznal dřív?
(Leopold uchopí Markétiny ruce a políbí je. Markéta je v rozpacích; Leopold dr-
ží její ruce; ona hledí do ze-
mě. Dlouhá pauza)
MARKÉTA (tiše) Leopolde -
LEOPOLD Ano?
MARKÉTA Milujete někoho?
LEOPOLD Ach, milé dítě, vždyť já vůbec nevím, jestli jsem schopen lásky -
MARKÉTA Neříkejte, že jste nikdy k žádné ženě nic necítil -
LEOPOLD S některou jsem byl nervóznější a s některou míň -
MARKÉTA Potřebujete lásku! Omamující - bláznivou - skutečnou lásku! Což jste sám nenapsal už ve Fenomenologii odpovědnosti, že kdo nemiluje, ten není?
Jedině láska vám dá sílu snášet váš osud!
LEOPOLD To se vám řekne, Markéto! Ale kde ji najít?
(Markéta se rychle napije, otřese se a ti-
še vyhrkne)
MARKÉTA Já vám ji dám!
LEOPOLD Cože? Vy?

MARKÉTA (vzruše-
ně) Ano! Právě jste totiž vrátil mému životu smysl: bude v tom,
vrátit smysl vašemu
životu a zachránit vás!
(Leopold pohladí Markétu po vlasech)
LEOPOLD Jste báječná, Markéto! Ale já nemůžu připustit, abyste
si ničila život s tak nanicovatým člověkem!
MARKÉTA Vždyť já tím svůj život naopak naplním!
LEOPOLD Nehledě k tomu, že jsem starý -
MARKÉTA To je hloupost! Už jsem se rozhodla -
LEOPOLD Tušit, co tím způsobím, nikdy bych vám byl o svém stavu
nevyprávěl -
MARKÉTA Bylo dobře, že jste mi to řekl! Vrátím vám sílu - odvahu
- sebevědomí - radost - chuť do života! Vzkřísím vaše ochablé
srdce! Vím, že jste
schopen lásky! Jinak byste nemohl napsat to, co jste napsal!
Vrátím vás životu, a tím i filozofii!
(Leopold uchopí Markétu za paže, chvíli jí zblíz-
ka hledí do očí, pak ji za-
čne rychle líbat po celém obli-
čeji i na krk)
Ach - Leopolde - ach - miluji tě - vždycky jsem tě milovala -
milovala jsem tě v tvých myšlenkách a slovech - už dávno jsi ve
mně probudil lásku - aniž jsi to věděl - aniž to já věděla - a já
ji teď probu-
dím v tobě!
(Vtom se ozve zvonek. Leopold okamži-
tě vysko-
čí)
LEOPOLD (tiše) Rychle - na balkon!
MARKÉTA (tiše) Proč?
LEOPOLD (tiše) Odvlekli by tě!
(Leopold uchopí Markétu za ruku, pře-
běhne s ní ke dve-
řím na balkon, ote-
vře je, Markétu vystr-
čí ven, dve-
ře za-
vře a
pře-
běhne do koupelny, dve-
ře nechá ote-
vřené. Pauza. Znovu se ozve zvonek. Pauza. Pak
vyjde z koupelny vážným krokem Leopold v ob-
leku a ve svrchníku, v ruce nese malý vojenský kuf-
řík. Dojde k hlavním dve-
řím a slavnost-
ně je ote-
vře. Vstoupí První a Druhý chlapík. Leopold za
nimi zavře)
PRVNÍ CHLAPÍK Dneska sám?

LEOPOLD (váž-
ně) Pánové, konejte svou povinnost! Jsem připraven!
DRUHÝ CHLAPÍK Co tak zhurta? Nemusí přece dojít hned
k nejhoršímu -
(První chlapík přistoupí ke dve-
řím na balkon, ote-
vře je a
řekne)
PRVNÍ CHLAPÍK Tak pojď, maličká -
(Markéta vejde zvolna do místnosti)
LEOPOLD Opovažte se jí něco udělat! Jestli ji odvlečete, tak -
DRUHÝ CHLAPÍK Tak co?
LEOPOLD Tak - tak -
PRVNÍ CHLAPÍK Nebojte se, nikam nemusí! Dnes by to ani nestálo
za to -
LEOPOLD V tom s vámi souhlasím. Můžeme jít. Jak jste zřejmě
pochopili, ten papír vám nepodepíšu. Radši zemřu, než bych se
vzdal sám sebe! Má lid-
ská totožnost je to jediné, co mám!
DRUHÝ CHLAPÍK Ale pane doktore, nač ty silácké řeči! Nikam
nepůjdete -
LEOPOLD Jak to? Řekl jsem přece jasně, že nic nepodepíšu! Jsem
nevinen!
PRVNÍ CHLAPÍK Však taky nic podepisovat nemusíte! Máte odklad na
neurčito -
DRUHÝ CHLAPÍK A bez podpisu!
LEOPOLD Cože? Odklad?
PRVNÍ CHLAPÍK Slyšíte dobře: odklad!
LEOPOLD Takže ani podpis - ani tam -
DRUHÝ CHLAPÍK Zatím, prosím pěkně, zatím -
LEOPOLD Nechápu, co to znamená - proč už nechcete ten podpis?
PRVNÍ CHLAPÍK Nač takové formality? I bez toho je přece dnes už
zřejmé, že to rozhodnutí bylo ve vašem případě pravdě-
podobně zmatečné -
LEOPOLD Chcete tím snad říct, že já už nejsem já?
DRUHÝ CHLAPÍK To jste řekl vy!
(Krátká pauza; Leopold hledí vy-
tře
š-
tě-
ně na Prvního a Druhého chlapíka, pak vy-
křikne)
LEOPOLD Nechci žádný odklad! Chci tam!
(Leopold náhle klesne před Prvním a Druhým
chlapíkem na kolena a začne vzlykat)
Prosím vás - odveďte mě - prosím snažně - já už takhle žít nemůžu
-
PRVNÍ CHLAPÍK Zřejmě budete muset -
MARKÉTA (zvolá) Leopolde, vstaň! Přece je nebudeš prosit!
LEOPOLD (křikne na Marké-
tu) Dej mi pokoj! Dejte mi všichni pokoj!

(Leopold se zhroutí na zem a buší
pěstmi do podlahy. Opona padá, hudba se roze-
znívá)
Konec šestého obrazu
SEDMÝ OBRAZ
Hudba doznívá a zároveň se pomalu otvírá opona.
Na scéně je pouze Leopold: sedí na pohovce a
upře-
ně hledí na hlavní dve-
ře. Po del-
ší chvíli vstane,
přistoupí ke dve-
řím a dívá se
špehýrkou ven. Pak
přilo-
ží ucho ke dve-
řím a sou-
stře-
dě-
ně naslouchá. Zvolna se roz-
svěcí
světlo v hle-
dišti a rozeznívá se hudba. Leopold se zvolna na-
přímí, jde k ram-
pě a klaní se.
Všemi
dveřmi na scé-
ně vstupují sou-
čas-
ně dal-
ší postavy hry, obklopují Leopolda a rov-
ně
ž se uklá-
nějí. Opona padá.
Konec sedmého obrazu
Konec hry

Pokoušení
HRA
O DESETI OBRAZECH

1985
Zdeňku Urbánkovi
OSOBY
DR. JINDŘICH FOUSTKA, vědec
FISTULA, invalidní důchodce
PRIMÁŘ
VILMA, vědkyně
ZÁSTUPCE PRIMÁŘE
MARKÉTA, sekretářka
DR. LIBUŠE LORENCOVÁ, vědkyně

DR. VILÉM KOTRLÝ, vědec
DR. ALOIS NEUWIRTH, vědec
HOUBOVÁ, Foustkova bytná
TANEČNÍK
PETRUŠKA
TAJEMNÍK
MILENKA
MILENEC

Před představením, v pauzách mezi obrazy a o přestávce zní jednotná rocková hudba "kosmické" či "astrální" povahy. Důležité je, aby pauzy mezi obrazy byly co nejkratší, a tudíž přestavby - navzdory rozmanitosti a scénické náročnosti střídajících se dějišť - co nejrychlejší.

PRVNÍ OBRAZ
Na scéně je jedna z místností vědeckého ústavu, kde je zaměstnán Foustka. Je to cosi mezi kanceláří, ordinací, knihovnou, klubovnou a předsíní. Jsou tu troje dveře, vzadu, nalevo vpředu a napravo vpředu. Vpravo vzadu je lavice, stolek a dvě židle; u zadní stěny je knihovna, lůžko potažené voskovaným plátnem a prosklená bílá skříňka s léky a různými exponáty, například embryi, modely lidských orgánů, kultovními předměty primitivních národů apod. Nalevo je psací stůl s psacím strojem a různými spisy, za ním je kancelářská židle a u zdi registratura; uprostřed místnosti visí veliký lustr. Mohou tu být i další předměty, třebas horské slunce, umyvadlo či ribstol. Zařízení místnosti není otiskem nějakých specifických zájmů nebo dokonce

ně-
čí osobnosti, ale odpovídá neur-
čitému poslání celého ústavu; kombinace
před-
mě-
tů
různorodého ur-
čení i vzhledu
zdůraz-
ňuje erární anonymitu prostoru, kam
různé
věci svedla dohromady
spíš nahodilost provozních
dějin této místnosti
než
nějaký
účel.
Když se ote-
vře opona, jsou na scé-
ně Lorencová, Kotrlý a Neuwirth. Lorencová má
na sobě bílý
pláš
ť, sedí za psacím stolem, o psací stroj má
opřeno zrcátko a pudruje se. Kotrlý v bílém
plášti je rozvalen na lavici a
čte si noviny. Neuwirth je v civilu, stojí v pozadí u
knihovny, zády k místnosti, a prohlíží si
nějakou knihu. Krátká pauza.
LORENCOVÁ (volá) Markéto -
(Levými dveřmi vstoupí Markéta v kance-
lářském
plášti)
MARKÉTA Přejete si, paní doktorko?
LORENCOVÁ Neudělala byste mi kafe?
MARKÉTA Samozřejmě -
KOTRLÝ (aniž vzhlédne) Mně taky,
prosím -
NEUWIRTH (aniž vzhléd-
ne) I mně -
MARKÉTA Tak tři, ano?
LORENCOVÁ Jo -
(Markéta odejde levými dveřmi. Krátká pauza,
na-
če
ž zadními
dveřmi rychle vstoupí Foustka v
černém svetru a
černých kalhotách, s aktovkou v ruce, trochu
udýchán)
FOUSTKA Ahoj -
KOTRLÝ (odkládá noviny) Nazdar, Jindřichu -

NEUWIRTH (odloží knihu
a obrátí se) Ahoj -
(Lorencová strčí zrcátko a pudr do kapsy
pláš-
tě a
přejde k lavici ke Kotrlému,
zřej-
mě aby uvolnila psací
stůl Foustkovi. Ten na
něj staví svou aktovku a vyndává z ní
spě
š-
ně
nějaké papíry. Ostatní ho se zájmem pozorují)
FOUSTKA Už tu byli?
KOTRLÝ Ještě ne -
LORENCOVÁ Co Vilma?
FOUSTKA Skočila si naproti pro pomeranče -
(Levými dveřmi vstoupí Markéta s
třemi
šálky kávy na malém tácku,
dvě kávy klade na stolek
před Lorencovou a Kotrlého,
třetí podává Neuwirthovi, který stojí v pozadí
opřen o knihovnu)
LORENCOVÁ Děkujem -
(Markéta se vrací k levým dveřím)
FOUSTKA Markéto -
MARKÉTA (zastaví se) Přejete si, pane doktore?
FOUSTKA Nezlobte se - ale neudělala byste ještě jednu pro mě?
MARKÉTA Jistě -
FOUSTKA Děkuji moc -
(Markéta odejde levými dveřmi. Lorencová,
Kotrlý a Neuwirth si míchají kávu a pozorují
přitom Foustku, který usedl za psací
stůl a
přerovnává na
něm
různé papíry a spisy. Del-
ší a po-
někud napjaté ticho
přeru-
ší posléze Kotrlý)
KOTRLÝ (k Foustkovi) Tak co?
FOUSTKA Co - co?
KOTRLÝ Jak pokračuješ?
FOUSTKA V čem?
(Lorencová, Kotrlý a Neuwirth na sebe pohlédnou a
usmějí se. Krátká pauza)
LORENCOVÁ No přece ve svých privátních studiích -
FOUSTKA Nevím, o jakých studiích mluvíš -

(Lorencová, Kotrlý a Neuwirth na sebe pohlédnou a
usmějí se. Krátká pauza)
NEUWIRTH Vždyť si tady o tom, Jindřichu, cvrlikají vrabci na
střeše!
FOUSTKA Nezajímá mě, co si cvrlikají vrabci na zdejší střeše, a
nemám jiné studijní zájmy než ty, které bezprostředně souvisejí s
mou prací v našem
ústavu -
KOTRLÝ Nevěříš nám, viď? Nedivím se ti: jsou věci, u nichž je
opatrnost věru na místě -
NEUWIRTH Zvlášť když si člověk zahrává na dvou frontách najednou
-
FOUSTKA (rychle pohlédne na Neuwirtha) Jak to myslíš?
(Neuwirth spiklenecky ukáže prstem nejprve
kolem po místnosti a posléze na pravé dveře,
čím
ž chce znázornit moc, vládnoucí ústavu, a pak
ukáže nahoru a nakonec do-
lů,
čím
ž chce znázornit moc nebes a pekla)
Máte všichni příliš bujnou fantazii! Ten večírek dneska bude?
LORENCOVÁ Samozřejmě -
(Pravými dveřmi vstoupí Zástupce v civilu a
Petruška v bílém
plášti. Dr-
ží se za ruce a budou se tak dr-
žet po celou hru, to znamená,
že
Petruška, která v celé
hře nepromluví, bude ne-
přetr-
ži-
tě provázet Zástupce. Ten jí
však ne-
věnuje
žádnou
zvláštní pozornost, tak-
že to vyvolává dojem, jako by si ji s sebou vodil
jen jako nějakou osobní rekvizitu
či talisman. Lorencová, Kotrlý a Foustka vsta-
nou)
KOTRLÝ Dobré jitro, pane zástupče -
ZÁSTUPCE Buďte zdrávi, přátelé! A posaďte se, prosím, víte
přece, že ani já, ani pan primář si na tyhle formality
nepotrpíme!
(Lorencová, Kotrlý a Foustka opět usednou.
Krátká pauza)
Tak co je nového? Jak jste se vyspali? Máte nějaké problémy?
Nevidím tu Vilmu -
FOUSTKA Volala, že autobus měl poruchu. Ale už prý sehnala

taxík, takže tu za chvilku bude -
(Krátká pauza)
ZÁSTUPCE Tak jak se těšíte na večírek? Doufám, že všichni přijdete -
KOTRLÝ Já přijdu určitě -
LORENCOVÁ Všichni přijdeme -
ZÁSTUPCE Výborně! Já osobně považuji naše ústavní večírky za skvělou věc - hlavně pro jejich kolektivně psychoterapeutický efekt. Jak dobře a rychle se
daří v jejich neformální atmosféře řešit například různé ty mezilidské problémy, které se mezi námi čas od času objevují! A jedině dík tomu, že se tam jako jednotlivci vždycky tak nějak uvolníme, jako
komunita se tam vždycky tak nějak upevníme! Nemám pravdu?
KOTRLÝ Já to cítím přesně tak -
ZÁSTUPCE Nehledě k tomu, že by byl vyložený hřích tak hezké zahrady aspoň občas nevyužít!
(Pauza)
Přišel jsem schválně o chvilku dřív -
NEUWIRTH Něco se stalo?
ZÁSTUPCE Pan primář vám to řekne sám. Já vás chtěl jenom v rychlosti poprosit, abyste měli rozum, snažili se ho pochopit a zbytečně mu neztěžovali už tak
dost těžkou situaci. Všichni přece víme, že hlavou zeď neprorazíme - nač tedy komplikovat život jiným i sobě! Myslím, že můžeme být rádi, že máme takového primáře, jakého máme, takže podpořit ho
znamená vlastně podpořit sami sebe. Měli bychom si uvědomit, že v jádře mu jde o dobrou věc, že ani on není svým vlastním pánem, a že tedy nemáme jinou alternativu než přijmout aspoň tu minimální
míru sebekázně, která je nezbytná k tomu, aby neměl on, náš ústav, a tudíž ani žádný z nás zbytečné problémy. Nejde o nic neobvyklého: určitá míra vnitřní disciplíny je přece v dnešním světě
vyžadována všude a od každého! Věřím, že mi rozumíte a nebudete na mně chtít, abych vám říkal víc, než kolik jsem vám řekl a říct mohl. Jsme přece dospělí lidé, ne?
KOTRLÝ Ano -
ZÁSTUPCE No vidíte! Už jste fasovali mýdlo?
FOUSTKA Dneska ho budu roznášet -
ZÁSTUPCE Fajn!
(Pravými dveřmi vstoupí Primář v bílém
plášti. Lorencová, Kotrlý a Foustka ihned vstanou)
KOTRLÝ Dobré jitro, pane primáři -
PRIMÁŘ Buďte zdrávi, přátelé! A posaďte se, prosím, víte přece, že si na tyhle formality nepotrpím!
ZÁSTUPCE Přesně to jsem před okamžikem kolegům říkal, pane primáři!

(Lorencová, Kotrlý a Foustka opět usednou. Primář si chvilku zkoumavě prohlíží přítomné, pak přistoupí k Foustkovi a podá mu ruku. Foustka překvapeně vstane)
PRIMÁŘ (k Foustkovi) Jak jste se vyspal?
FOUSTKA Děkuji, dobře -
PRIMÁŘ Máte nějaké problémy?
FOUSTKA Ani ne -
(Primář stiskne Foustkovi přátelsky loket a obrátí se k přítomným. Foustka opět usedne)
PRIMÁŘ Co je s Vilmou?
ZÁSTUPCE Volala, že autobus měl poruchu. Ale už prý sehnala taxík, takže tu za chvilku bude -
(Levými dveřmi vstoupí Markéta s šálkem kávy, podá ho Foustkovi)
FOUSTKA Děkuji -
MARKÉTA Není zač -
(Markéta odejde levými dveřmi)
PRIMÁŘ Tak jak se těšíte na večírek?
KOTRLÝ Moc, pane primáři -
ZÁSTUPCE Mám v této souvislosti, přátelé, dobrou zprávu: pan primář slíbil, že se tam také na chvíli objeví -
LORENCOVÁ Jenom na chvíli?
PRIMÁŘ To bude záležet na okolnostech. (K Foustkovi) Doufám, že přijdete -
FOUSTKA Samozřejmě, pane primáři -
PRIMÁŘ Podívejte, kolegové, nemá cenu, abych to zbytečně protahoval, každý máme dost své práce. Takže k věci: jak už asi víte, množí se v poslední době hlasy, že náš ústav neplní své poslání způsobem, odpovídajícím vzniklé situaci -
NEUWIRTH Jaké situaci?
PRIMÁŘ Nebudeme si přece, kolego Neuwirthe, hrát na slepou bábu! Anebo to snad nejsme právě my, kdo má o určitých věcech vědět první a první na ně také reagovat? Za to jsme přece placeni! Ale nechme toho. Je na nás zkrátka stále důrazněji naléháno, abychom přešli do ofenzivy, to znamená, abychom začali rozsáhlou publikačně-popularizační, výchovně-osvětovou, badatelskou i individuálně terapeutickou vědeckou prací konečně nějak čelit -
ZÁSTUPCE Samozřejmě v duchu vědeckého názoru na svět -
PRIMÁŘ To je snad samozřejmé, ne?
ZÁSTUPCE Promiňte, pane primáři, ale existuje bohužel i věda, která na vědeckém názoru na svět založena není -

PRIMÁŘ To není u mě žádná věda! Kde jsem skončil?
KOTRLÝ Říkal jste, že máme začít konečně nějak čelit -
PRIMÁŘ Určitým, sice jen ojedinělým, nicméně přesto alarmujícím projevům různých iracionalistických nálad, objevujících se hlavně u jisté části mladé generace a vy-
růstajících z nesprávného -
(Pravými dveřmi vstoupí Tajemník, přistoupí k Primá-
ři a dlouze mu
něco
šeptá do ucha. Pri-
mář
váž-
ně pokyvuje hlavou. Po del-
ší chvíli Tajemník skon-
čí; Pri-
mář
ješ-
tě jednou
přikývne; Tajemník odejde pravými dveřmi. Krátká pauza)
Kde jsem skončil?
KOTRLÝ Říkal jste, že ty iracionalistické nálady, kterým máme čelit, vyrůstají z nesprávného -
PRIMÁŘ Chápání systémové komplexnosti přírodních dějů a historické dynamiky civilizačních procesů, z nichž jsou vytrhávány některé jejich dílčí aspekty, aby pak byly interpretovány buď v duchu pseudovědeckých teorií -
ZÁSTUPCE Máme zjištěno, že mezi mladými lidmi obíhá několik opisů C. G. Junga -
PRIMÁŘ Anebo v duchu celé škály mystických předsudků, pověr, obskurních nauk a praktik, šířených některými šarlatány, psychopaty a inteligentními lidmi -
(Zadními dveřmi
vběhne udýchaná Vilma v
šatech a s pytlíkem pomeran-
č
ů v ruce)
VILMA Promiňte, pane primáři, moc mě to mrzí - ale představte si, že autobus, kterým jsem jela -
PRIMÁŘ Vím o tom, posaďte se -
(Vilma usedne na
lů
žko, pota-
žené voskovaným plátnem, mává na Foustku a o čemsi se s ním pokou-
ší gestikulací i mimicky domluvit)
Podívejte, kolegové, nemá cenu, abych to zbytečně protahoval, každý máme dost své práce. S podstatou situace a úkolů, které z ní vyplývají, jsem vás seznámil, takže teď záleží především na vás.

Já bych vás chtěl už jenom poprosit, abyste měli rozum, snažili se mě pochopit a zbytečně mi neztěžovali moji už tak dost těžkou situaci. Jde přece o dobrou věc! Anebo snad nežijeme, hergot, v novověku?
KOTRLÝ Žijeme -
PRIMÁŘ Tak vidíte! Už jste fasovali mýdlo?
FOUSTKA Dneska ho budu roznášet -
(Primář přistoupí k Foustkovi; Foustka vstane; Primář mu položí ruku na rameno a chvilku mu hledí vážně do tváře. Pak zjihle řekne)
PRIMÁŘ Spoléhám na vás, Jindřichu -
FOUSTKA Ve věci mýdla?
PRIMÁŘ Mýdla i všeho ostatního!
(Opona padá)
Konec prvního obrazu

DRUHÝ OBRAZ
Na scéně je Foustkův byt. Je to nevelký staromládenecký pokoj s jedněmi dveřmi vzadu vpravo. Zdi jsou zakryty knihovnami s velkým množstvím knih; nalevo je okno a před ním velký psací stůl s mnoha papíry a dalšími knihami, za ním je židle; napravo je nízká pohovka. Vedle ní je velký glóbus a někde na knihovně visí mapa hvězdné oblohy. Když se otevře opona, uprostřed místnosti klečí Foustka v županu, kolem něj stojí na podlaze čtyři hořící svíčky, pátou drží v levé ruce, zatímco v pravé má křídu, kterou kreslí kolem sebe a stojících svíček kruh. Vedle něj leží otevřená velká starší kniha. V místnosti je

přítmí.
Když Foustka do-
dělá
svůj kruh, nahlédne do knihy a chvíli v ní
něco
luští. Pak zakroutí hlavou a
něco zamumlá. Vtom
někdo zaklepe na dve-
ře. Foustka se lekne a vysko-
čí.
FOUSTKA (zvolá) Moment!
(Foustka rychle rozsvítí elektrické světlo,
sfoukne všechny
svíčky, odnese je
spě
š-
ně
někam za psací
stůl, uklidí knihu, rozhlédne se, pak se pokou-
ší nohou smazat kruh, který
předtím nakreslil na zem. Volá)
Kdo je?
HOUBOVÁ (za scénou) To jsem já, pane doktore -
FOUSTKA (volá) Pojďte dál, paní Houbová -
(Vstoupí Houbová)
HOUBOVÁ Vy tu ale máte načadíno! Měl byste si vyvětrat -
FOUSTKA Jo, hned - stalo se něco?
HOUBOVÁ Máte tu návštěvu -
FOUSTKA Já? Koho?
HOUBOVÁ Nevím, nepředstavil se -
FOUSTKA Takže někdo cizí?
HOUBOVÁ Ještě tu nebyl - aspoň já ho neviděla -
FOUSTKA Jak vypadá?
HOUBOVÁ No - jak bych to řekla - tak trochu nesolidně - a hlavně
to -
FOUSTKA Co?
HOUBOVÁ Je mi to trapné -
FOUSTKA Jen to řekněte, paní Houbová!
HOUBOVÁ No prostě - zapáchá -
FOUSTKA Skutečně? A jak?
HOUBOVÁ Těžko říct - trochu jako syrečky -
FOUSTKA To se podívejme! No nic, ať jde tedy dál -
(Houbová odejde, dveře nechá poote-
vřené)
HOUBOVÁ (za scénou) Prosím, pane -
(Vejde Fistula. Je to pomenší kulhající
člo-
věk, té-
mě
ř
střízlík,

znač-
ně pode-
zřelého vze-
zření, v ruce má papírový pytlík a v
něm
bačkory. Houbová za ním
ješ-
tě nahlédne do místnosti, pokr-
čí na Foustku rameny a za-
vře. Fistula se bl-
bě
šklebí; Foustka na
něj
překvape-
ně hledí. Pauza)
FOUSTKA Dobrý den -
FISTULA Poklona -
(Pauza; Fistula se se zájmem rozhlíží)
Máte to tu útulné, tak nějak jsem si to představoval. Solidní knihy - vzácný glóbus - ve všem jakási přiměřenost - inu Váhy se nezapřou!
FOUSTKA Nevím, o jakých vahách mluvíte. Hlavně ovšem nevím, s kým mám tu čest -
FISTULA Na všechno dojde. Můžu se posadit?
FOUSTKA Prosím -
(Fistula si sedne na pohovku, zuje si boty, ze svého pytlíku
vyndá
bačkory, obuje si je, boty vlo-
ží do pytlíku, který pak polo-
ží na pohovku vedle sebe. Pauza)
FISTULA Předpokládám, že vás nemusím žádat o to, abyste o mně s nikým nemluvil v zájmu svém i mém.
FOUSTKA Proč o vás nemám mluvit?
FISTULA To brzo pochopíte. Jmenuji se Fistula. Kde jsem zaměstnán, není důležité, ostatně trvalé místo ani nemám, ba ani mít nemusím, jsa invalidním dů-
chodcem -
(Fistula se blbě
zašklebí, jako by
řekl
nějaký vtip)
FOUSTKA Spíš bych řekl, že pracujete v sirkárně -
(Fistula se zachechtá, pak náhle zvážní)
FISTULA Jde o jakousi neznámou plíseň nohou, dost s tím zkusím a dělám proti tomu, co se dá, i když moc se toho dělat nedá -
(Foustka si sedne na roh psacího stolu a hledí na Fistulu, v jeho pohledu cítíme
směsici
zvědavosti, ne-
dů-
věry a odporu. Del-

ší pauza)
Vy se mě nezeptáte, co tu chci nebo proč jsem přišel?
FOUSTKA Stále se nevzdávám naděje, že mi to řeknete sám -
FISTULA Tomu samozřejmě nic nebrání, a pakliže jsem to dosud neučinil, mělo to svůj důvod -
FOUSTKA Jaký?
FISTULA Zajímalo mě, jestli to poznáte sám -
FOUSTKA (podráždě-
ně) Jak to můžu poznat, když vás vidím poprvé v životě! Ostatně na nějaké hádání nemám čas ani náladu. Na rozdíl od vás jsem totiž zaměstnán a za chvíli odcházím -
FISTULA Na ústavní večírek, že? To máte ještě času!
FOUSTKA Jak víte, že jdu na ústavní večírek?
FISTULA A před mým příchodem jste si taky nepočínal zrovna jako člověk, který pospíchá -
FOUSTKA O tom, co jsem dělal před vaším příchodem, nic nevíte -
FISTULA Nezlobte se, ale o tom, co vím a co nevím a jak vím to, co vím, vím rozhodně víc já než vy!
(Fistula se blbě zašklebí. Delší pauza; pak Foustka vstane, přejde za svůj stůl a vážně se obrátí k Fistulovi)
FOUSTKA Pane -
FISTULA Fistula -
FOUSTKA Pane Fistulo, ptám se vás vážně, přímo a stručně, očekávaje od vás vážnou, přímou a stručnou odpověď: co chcete?
(Krátká pauza)
FISTULA Říká vám něco jméno Marbuel? Nebo Loradiel? Nebo Lafiel?
(Foustka sebou vylekaně škubne, hned se však ovládne, okamžik hledí strnule na Fistulu a pak zvolá)
FOUSTKA Ven!
FISTULA Jak prosím?
FOUSTKA Říkám: ven!
FISTULA Jak - ven?
FOUSTKA Opusťte okamžitě můj byt a nikdy se v něm už neukazujte!
(Fistula si spokojeně zamne ruce)
Slyšel jste?
FISTULA Slyšel jsem dobře a raduji se z této vaší reakce, neboť mi jednoznačně potvrzuje, že jsem na správné adrese -
FOUSTKA Jak to myslíte?
FISTULA Svým úlekem jste přece jasně prozradil, že dobře znáte váhu mých kontaktů, a tu byste zase nemohl znát, kdybyste se o jmenované veličiny tak či onak sám

už dříve nezajímal -
FOUSTKA Ta jména mi nic neříkají, nevím vůbec, o čem mluvíte, přičemž náhlost mé výzvy, abyste odešel, zrcadlila jen náhlost, s níž jste mne omrzel. Časová
shoda mého zhnusení s vyslovením těchto jmen byla zcela náhodná! Po tomto vysvětlení mohu tedy bez obavy, že si to zase nějak chybně vyložíte, opakovat to, co jsem už řekl: opusťte okamžitě můj byt a nikdy
se v něm už neukazujte!
FISTULA Vaši první žádost - abych odešel - přirozeně splním, i když asi ne hned; vaši druhou žádost nesplním, za což mi budete později velmi vděčen.
FOUSTKA Neporozuměl jste mi. Nešlo o dvě na sobě nezávislé žádosti, ba dokonce nešlo vůbec o žádost! Byla to výzva - a to jediná a nedělitelná!
FISTULA Beru na vědomí. Zároveň ovšem dodávám: pohotovost, s níž jste své výzvě podsunul dodatečně jiný důvod, než původně měla, spolu s okolností, že
ačkoli jsem vás údajně omrzel, považoval jste za nutné mě s tímto dodatečně podsunutým důvodem seznámit, a to i za cenu, že tím oddálíte můj kýžený odchod, tato pohotovost s touto okolností jsou mi dů-
kazem jediného: že nad vaším původním strachem ze mne jako prostředníka oněch kontaktů převládl teď strach ze mne jako možného provokatéra. Vězte tedy, že i s touto fází jsem počítal. Ba co víc: kdy-
by byla nenastala, byl bych značně zneklidněn, považoval bych to za podezřelé a kladl si otázku, zda nejste naopak provokatérem vy. Teď však už k věci samé: neexistuje samozřejmě způsob, jak vám dokázat, že
provokatérem nejsem: i kdybych teď vyvolal samotného Ariela, stále by to ještě nevylučovalo možnost, že jsem zároveň provokatérem. Máte tudíž jen tři možnosti. Za prvé: mít mě za provokatéra a trvat
i nadále na mém okamžitém odchodu. Za druhé: nemít mě za provokatéra a důvěřovat mi. Za třetí: nemít na otázku mého provokatérství zatím hotový názor, a zaujmout proto vyčkávací postoj, to
znamená na jedné straně mě hned nevyhodit, na druhé straně ale přede mnou neříkat nic, čeho bych, jsa provokatérem, mohl eventuálně proti vám využít. Doporučuji vám třetí alternativu -
(Foustka přechází za-
myšle-
ně po místnosti, posléze usedne za
svůj
stůl a pohlédne na Fistulu)
FOUSTKA Dobrá, přijímám ji, ovšem s dodatkem, že se nemusím v hovoru s vámi nijak kontrolovat či omezovat, protože u mne nepřipadá v úvahu, že bych si mohl
myslet, a tím spíš vyslovit něco, co by bylo proti mně jakkoli použitelné -

FISTULA (zvolá) Skvěle! (Nadše-
ně zatleská) Moc se mi líbíte! Kdybych byl provokatérem, musel
bych uznat,
že první léčkou jste prošel znamenitě! Váš výrok je mi známkou
vaší zcela důvodné opatrnosti, inteligence a pohotovosti, což
všechno jsou vlastnosti, které velmi vítám, neboť mi dávají
naději, že i já se
mohu spolehnout na vás a že se nám bude dobře spolupracovat -
(Pauza)
FOUSTKA Poslyšte, pane -
FISTULA Fistula -
FOUSTKA Poslyšte, pane Fistulo, rád bych vám řekl dvě věci.
První věc: na mé gusto mluvíte dost redundantně a měl byste se
přece jen rychleji blížit k tomu, co
vás sem přivedlo a o čem jste zatím neřekl téměř nic, ačkoli jsem
vás už před drahnou chvílí žádal o vážnou, přímou a stručnou
odpověď na otázku, co vlastně chcete. Druhá věc: je pro mne
velkým pře-
kvapením, slyším-li od vás, že spolu máme na něčem spolupracovat.
K tomu je totiž třeba dvou -
FISTULA Vaše replika měla osmdesát slov. V poměru k její
sémantické hodnotě to není číslo právě malé, a na vašem místě
bych tedy nikomu redundanci moc
nevytýkal -
FOUSTKA Žvanivost je, jak známo, infekční -
FISTULA Doufám, že si časem osvojíte i některé mé významnější
dovednosti -
FOUSTKA Vy mě chcete dokonce něčemu učit?
FISTULA Nejen učit -
FOUSTKA A co ještě, proboha?
FISTULA (vykřikne) Toho sem ne-
pleťte!
FOUSTKA Co ještě tedy se mnou zamýšlíte?
FISTULA (s úsměvem) Zasvěcovat
vás -
(Foustka energicky vstane, udeří do stolu a zvo-
lá)
FOUSTKA Tak dost! Jsem vědecký pracovník s vědeckým názorem na
svět, který zastává odpovědnou funkci na jednom
z nejexponovanějších vědeckých pracovišť!
Bude-li kdokoli přede mnou mluvit způsobem, který by bylo možné
důvodně chápat jako pokus o šíření pověr, budu nucen jednat
v souladu se svým vědeckým svědomím!
(Fistula na Foustku okamžik tu-
pě civí, pak se náhle za-
čne divoce chechtat a
křep
čit po místnosti. Náhle zmlkne, zastaví se, sehne
se k zemi, opíše pomalu prstem kruh, který tam
prve Foustka nakreslil, na-
če

ž vysko-
čí a znovu se rozchechtá. Pak
přistoupí k psacímu stolu, uchopí jednu z ukry-
tých svíček, zamává jí ve vzduchu a se smíchem
ji postaví na stůl. Foustka na
něj vy-
tře
š-
tě-
ně hledí. Pak náhle Fistula zni-
čehonic
zvážní, vrátí se k pohovce, usedne a za-
čne
věc-
ně mluvit)
FISTULA Znám, pane doktore, dobře vaše názory, vím, jak milujete svou práci ve vašem ústavu, a omlouvám se vám za svůj hloupý žert. Vůbec je na čase, abych
zanechal úvodního zdvořilostního žertování. Jak bylo dnes ráno vaším primářem znovu zdůrazněno, jedním z úkolů vašeho ústavu je bojovat proti některým projevům iracionalistického mysticismu, které se
stále ještě tu a tam objevují jako jakási obskurními osobami udržovaná rezidua předvědeckých názorů primitivních národů a temných dějinných epoch. Jako vědec sám přitom nejlépe víte, že váš boj
bude o to účinnější, čím lépe budete vyzbrojen znalostí toho, proti čemu máte bojovat. Disponujete slušnou sbírkou hermetické literatury - je tu téměř vše podstatné od Agrippy a Nostradama až po Eli-
fase Léviho a Papuse - nicméně teorie není vše a já velmi pochybuji, že jste nikdy nepocítil potřebu seznámit se přímo se soudobou magickou praxí. Přicházím za vámi jako ezoterik, který má za sebou ně-
kolik set úspěšných magických a teurgických evokací a který je ochoten vás seznámit s některými aspekty své práce, aby vám dal podklady k vašemu vědeckému studiu. A pakliže si kladete otázku, jaký zá-
jem může mít hermetik na úspěších boje proti hermetismu, i na to vám mohu upřímně odpovědět: ocitl jsem se v situaci, kdy bez určitého krytí bych nemusel dobře dopadnout. Nabízím vám tedy sám sebe ke
studiu a nežádám za to nic jiného a nic víc, než abyste mi v případě nutnosti dosvědčil, že jsem se dal k dispozici vědě, a že by tudíž bylo nespravedlivé hnát mě k odpovědnosti za šíření něčeho, proti če-
mu ve skutečnosti pomáhám bojovat.
(Fistula hledí váž-
ně na Foustku; Foustka
pře-
mýšlí, pak se ti-

še ozve)
FOUSTKA Mám návrh -
FISTULA Poslouchám -
FOUSTKA Kvůli zrychlení našeho vyjadřování budu předstírat, že nejsem vybaven vědeckým názorem na svět a že se o určité věci zajímám prostě ze zvědavosti -
FISTULA Přijímám váš návrh!
(Fistula přistoupí k Foustkovi a podá mu ruku; Foustka okamžik váhá, pak podá ruku Fistulovi, ten ji stiskne. Foustka svou ruku vzápětí polekaně vytrhne)
FOUSTKA (vykřikne) Au!
(Foustka vzdychá bolestí, ruku si tře a mává jí ve vzduchu)
Člověče, vy snad máte padesát pod nulou -
FISTULA (směje se) Tolik ne -
(Foustka se konečně vzpamatuje a usedne za svůj stůl. Fistula rovně
ž usedne, složí ruce do klína a s teatrálně psí odevzdaností se zahledí na Foustku. Delší pauza)
FOUSTKA No? (Dlouhá pauza) Tak co je? (Dlouhá pauza) Co je s vámi? Ztratil jste najednou řeč?
FISTULA Čekám -
FOUSTKA Na co?
FISTULA Na vaše přání -
FOUSTKA Nerozumím: jaké přání?
FISTULA Copak vás můžu seznámit se svou praxí jinak, než že mi sám zadáte určité úkoly - takové, jejichž splnění si můžete sám ověřit - nebo o jejichž splnění vám z nějakých důvodů jde?
FOUSTKA Aha, chápu. A jaký druh úkolů by to měl - zhruba - být?
FISTULA Víte přece o těch věcech dost!
FOUSTKA No dobře, ale přece jen - tváří v tvář praktické příležitosti -
FISTULA Nevadí, poradím vám. Měl bych nápad na takový neviňoučký začátek. Pokud vím, líbí se vám jistá dívka -
FOUSTKA Nevím, o čem mluvíte -
FISTULA Pane doktore, po všem, co jsme si tu řekli, musíte přece připustit, že můžu vědět občas něčí tajemstvíčko -
FOUSTKA Pokud myslíte sekretářku našeho ústavu, nepopírám, že to je hezké děvče, ale to přece ještě neznamená -
FISTULA Co aby se do vás dnes na tom večírku - nečekaně a samozřejmě jen na krátkou dobu - zamilovala? To by šlo, ne?
(Foustka chvilku nervózně přechází, pak se otočí energicky k Fistulovi)

FOUSTKA Prosím, odejděte!
FISTULA Já? Proč?
FOUSTKA Opakuji: jděte pryč!
FISTULA Zase začínáte? Myslel jsem, že jsme se už dohodli -
FOUSTKA Urazil jste mě -
FISTULA Jak to? Čím?
FOUSTKA Nejsem na tom tak špatně, abych si musel pomáhat k lásce magií! Nejsem ani slaboch, neschopný důstojně oželet to, čeho se mu nepodařilo dosáhnout
vlastním přičiněním, ani ničema, schopný provádět své experimenty na nic netušících nevinných děvčatech a ještě z toho pak sám smyslově těžit! Já nejsem, pane, nějaký Vintras nebo co!
FISTULA Kdo z nás ví, čím vskutku je! Ale o to teď nejde. Pokud se vás můj dobře míněný, nevinný a jen tak od boku vypálený nápadíček z nějakých
důvodů dotkl, samozřejmě se vám omlouvám a odvolávám ho!
FOUSTKA A to jsem neřekl to hlavní: mám vážnou známost a jsem své přítelkyni věrný -
FISTULA Jako ona vám?
FOUSTKA (zarazí se) Jak to myslíte?
FISTULA Nechme toho -
FOUSTKA Počkejte, nějaké dvojsmyslné náznaky si jen tak dovolovat nebudete! Pomluvy mě nezajímají a prostořekosti nemám rád!
FISTULA Lituji, že jsem něco řekl. Rozhodl-li jste se nic nevidět, je to vaše věc -
(Fistula vyndá z pytlíku své boty a začne se zvol-
na přezouvat. Foustka na
něj rozpa-
či-
tě hledí. Pauza)
FOUSTKA Vy odcházíte? (Pauza) Trochu jsem vybuchl -
(Pauza; Fistula se přezul,
bačkory ulo-
žil do pytlíku, vstal a zvolna mí-
ří ke dve-
řím)
Co tedy bude?
FISTULA (zastaví se a otočí)
Jak - co bude?
FOUSTKA No s naší dohodou -
FISTULA Co by s ní bylo?
FOUSTKA Platí?
FISTULA To záleží jen na vás -
(Fistula se zašklebí. Opona padá)
Konec druhého obrazu

TŘETÍ OBRAZ
Na scéně je zahrada ústavu. Je noc a zahrada je
osvětlena lampiony,
rozvě-

šenými na drátech mezi stromy. Upro-
střed scény je malý altánek; za ním v pozadí je
prostranství, sloužící jako ta-
neční parket.
Vpředu vlevo je zahradní la-
vička, vpravo zahradní stolek s
různými nápoji a skle-
ničkami. To
vše je obklopeno stromy a ke-
ři, dík
če-
muž - a také
ovšem dík
přítmí - není tanec v pozadí
pří-
liš
zřetel-
ně vi-
dět a rov-
ně
ž
různé pohyby postav po zahra-
dě nejsou
vždy dob-
ře viditelné; jas-
ně je vi-
dět jen to, co se
děje v po-
předí.
Když se ote-
vře opona, hudba se zti-
ší a její charakter se pro-
mění: sla-
bě - jakoby z dálky - zaznívá
teď ko-
merční ta-
neční hudba, která bude podbarvovat celý obraz.
V altánku jsou Milenka a Milenec, kteří se odtud
po celý obraz nevzdálí a po celý obraz se tu budou
ně
ž-
ně objímat, hladit, líbat a
něco si
šeptat, ignorujíce zcela
veškeré okolní
dění. Na parketu tan-
čí Zástupce s Pet-
ruškou a Kotrlý s Lorencovou ja-
kožto páry a dále se tu sólo-
vě pohupují Vilma a Pri-
mář. U stolku stojí Foustka a nalévá

nějaký nápoj do dvou sklenek; na la-
vičce sedí Markéta.
Všechny postavy mají ve-
černí úbor, dámy mají dlouhé
šaty. Za-
čátek obrazu zastihuje Foustku upro-
střed výkladu,
určeného Marké-
tě, která zauja-
tě naslouchá.
Během své
ře-
či Foustka doleje nápoje a
přechází s nimi zvolna k Marké-
tě.
FOUSTKA Uvědomte si například jen to, že z nekonečného počtu možných rychlostí si vybralo rozpínání vesmíru přesně tu jedinou, která dovolila, aby vůbec vznikl vesmír takový, jaký ho známe, totiž s dostatečným časem a jinými předpoklady k tomu, aby se v něm utvořila pevná tělesa a aby na nich - nebo aspoň na jednom z nich - mohl vzniknout život! Není to pozoru-
hodná náhoda?
MARKÉTA To je velmi zvláštní!
(Foustka už do-
šel k Marké-
tě, podá jí jednu sklenku, usedne vedle ní a oba
se napijí)
FOUSTKA No vidíte, a budete-li pátrat dál, zjistíte, že za svou existenci vděčíte tak neuvěřitelnému množství podobně neuvěřitelných náhod, že to překračuje všechny myslitelné meze pravděpodobnosti. To všechno přece nemůže být jen tak samo sebou, ale musí se za tím skrývat jakási hlubší vůle bytí, světa a přírody k tomu, abyste byla vy, abych byl já, aby pros-
tě byl život a na jeho zatím nám známém vrcholu lidský duch, schopný o tom všem hloubat! Anebo to snad nepůsobí tak, jako by si kosmos přímo předsevzal, že jednoho dne sám sebe takto našima očima
spatří a otázky, které si tu teď spolu klademe, takto si našimi ústy položí?
MARKÉTA Ach ano, přesně tak to působí!
(U stolku se objeví Vilma, která mezitím opustila parket, a
nalévá si do sklenky nápoj)
VILMA Bavíte se dobře?
FOUSTKA Trochu tady s Markétou filozofujeme -
VILMA Tak to vás nebudu rušit -
(Vilma se svou sklenkou zmizí, po chvíli ji lze zahlédnout
opět
při sólovém tanci v pozadí. Pauza)
FOUSTKA Anebo jiná věc: moderní biologie už dlouho ví, že i když

zákon přežití, mutace a podobné věci leccos vysvětlují, vůbec
nevysvětlují to hlavní - proč
život vlastně existuje a hlavně proč existuje v té nekonečné
pestrobarevnosti svých mnohdy zcela samoúčelných projevů, které
jako by tu byly jen proto, že bytí chce jimi předvést svou
vlastní mohutnost! Komu ji
ale chce předvést? Sobě samému? Uvažovala jste někdy o tom?
MARKÉTA Přiznám se, že tímto způsobem ne - ale teď už asi o tom
budu přemýšlet pořád - dovedete to všechno tak hezky podat -
(Odkudsi zprava se vynořil Neuwirth,
přistoupí k la-
vičce a ukloní se Marké-
tě)
NEUWIRTH Smím prosit?
MARKÉTA (rozpači-
tě) Ano - jistě -
(Markéta pohlédne trochu tázavě a trochu ne-
š
ťast-
ně na Foustku a pak vstane)
FOUSTKA Vrátíte se ještě, viďte?
MARKÉTA Samozřejmě! Tolik mě to všechno zajímá -
(Neuwirth nabídne Markétě rá-
mě a zmizí s ní, po chvíli je lze zahlédnout v po-
zadí při tanci. Foustka zaduma-
ně upíjí ze své sklenky. Po chvilce se zleva,
těs-
ně za la-
vičkou, vyno-
ří zpoza ke-
ře Pri-
mář, který mezitím opustil parket)
PRIMÁŘ Hezký večer, že?
(Foustka se trochu lekne, pak rychle vstane)
FOUSTKA Ano - počasí nám přeje -
PRIMÁŘ Posaďte se! Můžu na chvilku?
FOUSTKA Samozřejmě -
(Oba usednou na lavičku. Rozpa-
čitá pauza. Pak vezme Pri-
mář nenápad-
ně Foustku za ruku a pohlédne mu zblízka do
očí)
PRIMÁŘ Jindřichu -
FOUSTKA Ano?
PRIMÁŘ Co vy si vlastně o mně myslíte?
FOUSTKA Já? No - jak bych to řekl - myslím, že všichni v našem
ústavu jsou rádi, že mu stojíte v čele vy -
PRIMÁŘ Nerozumíte mi. Zajímá mě, co si o mně myslíte konkrétně
vy - jako o člověku - nebo přesněji: co ke mně cítíte -
FOUSTKA Vážím si vás -
PRIMÁŘ Jenom to?

FOUSTKA No tak - jak bych to řekl - ono se to těžko - tak - to -
(Vtom se zprava vynoří Zástupce s Pet-
ruškou, kte-
ří mezitím opustili parket, vedou se za ruce.
Když je Pri-
mář spat-
ří, pustí Foustkovu ruku; Foustkovi se zjev-
ně uleví)
ZÁSTUPCE Tady jste, pane primáři! Hledáme vás už hodnou chvíli -
PRIMÁŘ Stalo se něco?
(Foustka využije situace, nenápad-
ně vstane a rychle zmizí)
ZÁSTUPCE Nic zvláštního. Jen tady Petruška má na vás jedno
přání, ale trochu se ho stydí vyslovit -
PRIMÁŘ Jaké přání?
ZÁSTUPCE Jestli by si nemohla s vámi zatančit -
PRIMÁŘ Neumím vodit dámy, jen bych jí pošlapal sukně. Je tu
přece tolik lepších tanečníků -
ZÁSTUPCE V tom případě přijměte aspoň naše pozvání k tůni,
kolega Kotrlý tam vybudoval roztomilou podvodní hru světel -
(Primář rozmrzele vstane a odejde kamsi dopra-
va se Zástupcem a Petruškou. Nalevo se záro-
veň objeví Kotrlý s Lorencovou, kte-
ří mezitím opustili parket. Jdou ke stolku)
KOTRLÝ Viděla jsi už moji podvodní hru světel?
LORENCOVÁ Děláš to blbě, Vildo -
KOTRLÝ Co dělám blbě?
(Došli ke stolku a Kotrlý nalévá nápoj do dvou
sklenek, jednu podává Lorencové, oba upíjejí)
LORENCOVÁ Šplháš tak nemožně, že se těm dvěma pitomcům brzo
zprotivíš, ústav z tebe bude mít jen legraci a všichni ti budou
přát to nejhorší -
KOTRLÝ Možná to dělám blbě, ale pořád to je lepší než předstírat
nezájem, a přitom jim všechno říct!
LORENCOVÁ Tím myslíš Neuwirtha?
KOTRLÝ Kdo začal například první mluvit o tom, že se Foustka
zajímá o magii? Jestli se to k nim donese, bude to Neuwirthova
zásluha!
LORENCOVÁ Bavili jsme se o tom přece všichni! Křivdíš mu a
omlouvá tě jen, že to je ze žárlivosti -
KOTRLÝ Ty aby ses ho nezastávala!
LORENCOVÁ Zase začínáš?
KOTRLÝ Líbo, dej mi čestné slovo, že jsi s ním nic neměla!
LORENCOVÁ Čestné slovo! Nezatančíme si?
(Kotrlý a Lorencová odloží sklenky na stolek a
odcházejí kamsi doprava, po chvíli je lze zahlédnout v pozadí
při tanci. Zleva mezitím
při-
šli Neuwirth a Markéta. Markéta usedne na la-
vičku; Neuwirth postává po-
blíž. Zleva,

těs-
ně za la-
vičkou, se vyno-
ří zpoza ke-
ře Foustka a usedne vedle Markéty. Rozpa-
čitá pauza)
NEUWIRTH No nic, nebudu rušit -
(Neuwirth zmizí, po chvíli ho lze zahlédnout v pozadí
při tanci s Lorencovou, kterou
zřej-
mě
přebral v kole Kotrlému. Na parketu se mezitím
objevili i Zástupce s Petruškou, tan-
čící spolu, a Pri-
mář, tan-
čící
opět samostat-
ně. Krátká pauza)
MARKÉTA Povídejte ještě něco! Každým slovem mi otevíráte oči - nechápu, jak jsem mohla být tak slepá - tak povrchní -
FOUSTKA Začnu, dovolíte-li, pro změnu z jiného soudku: napadlo vás někdy, že bychom ani ten nejprostší mravní čin, který nelze vyložit nějakými účelovými
ohledy, vůbec nepochopili, ba co víc, musel by se nám jevit jako zcela absurdní, kdybychom si nepřiznali, že kdesi v jeho nejvnitřnějších útrobách je zaklet předpoklad čehosi nad námi, nějaké absolutní, vševědoucí
a nekonečně spravedlivé instance či mravní autority, skrze niž a v níž se všechno naše počínání nějak záhadně zhodnocuje a jejímž prostřednictvím se každý z nás neustále dotýká věčnosti?
MARKÉTA Ano, ano, přesně tak jsem to odjakživa cítila! Jen jsem si to nedokázala uvědomit, natož tak krásně říct!
FOUSTKA No vidíte! O to tragičtější je, že moderní člověk popřel v sobě všechno, co ho jakkoli přesahuje, a vysmál se představě, že by mohlo být cokoliv nad
ním a že by vůbec mohl mít jeho život a svět nějaký vyšší smysl! Za nejvyšší autoritu prohlásil sám sebe, aby pak s hrůzou pozoroval, kam se pod touhle autoritou svět žene!
MARKÉTA Jak to je jasné a prosté! Obdivuji vás, že o tom všem dokážete uvažovat tak nějak - jak bych to řekla - no prostě po svém - jinak, než jak se o
tom obvykle mluví - a jak hluboce ty všechny věci berete! Myslím, že na tenhle večer nikdy nezapomenu! Mám pocit, že se vedle vás stávám každou minutou novým člověkem - nezlobte se, že to říkám tak
naplno, ale jako by z vás vyzařovalo cosi, co - nechápu, jak jsem kolem vás mohla tak lhostejně chodit - no prostě ještě nikdy jsem něco takového nepocítila -
(Odkudsi zprava se vynoří Kotrlý,
přistoupí k la-
vičce a ukloní se Marké-

tě)
KOTRLÝ Smím prosit?
MARKÉTA Nezlobte se, ale já -
KOTRLÝ Pojďte, Markéto, ještě jsme si spolu nezatančili!
(Markéta pohlédne ne-
š
ťast-
ně na Foustku; ten jen pokr-
čí rozpa-
či-
tě rameny, Markéta tedy vstane)
MARKÉTA (k Foustkovi) Počkáte tu, viďte?
FOUSTKA To víte, že počkám -
(Kotrlý nabídne Markétě rá-
mě a zmizí s ní, po chvíli je lze zahlédnout v po-
zadí při tanci. Foustka zaduma-
ně upíjí ze své sklenky. Po chvilce se zleva,
těs-
ně za la-
vičkou, vyno-
ří zpoza ke-
ře Pri-
mář, který mezitím opustil parket)
PRIMÁŘ Zase sám?
(Foustka se trochu lekne, pak rychle vstane)
Seďte, Jindřichu -
(Foustka opět usedne; Pri-
mář se posadí vedle
něj. Krátká pauza)
Cítíte tu vůni? Akáty - řeřicha -
FOUSTKA Ve vůních se moc nevyznám -
(Rozpačitá pauza. Pak Pri-
mář vezme Foustku
opět nenápad-
ně za ruku a pohlédne mu zblízka do
očí)
PRIMÁŘ Jindřichu -
FOUSTKA Ano?
PRIMÁŘ Chtěl byste být mým zástupcem?
FOUSTKA Já?
PRIMÁŘ Prosadil bych si to -
FOUSTKA Zástupce přece už máte -
PRIMÁŘ Kdybyste věděl, jak mě sere!
(Vtom vstoupí zprava Tajemník, dojde k Primá-
ři, nahne se k
němu a dlouze mu
něco
šeptá do ucha. Pri-
mář
váž-
ně pokyvuje hlavou. Po del-

ší chvíli Tajemník skon-
čí; Pri-
mář
ješ-
tě jednou
přikývne; Tajemník odejde doprava. Pri-
mář, který
během Tajemníkova
šeptání nepustil Foustkovu ruku, se obrátí k
Foustkovi a delší chvíli se mu dívá
upře-
ně do
očí)
Jindřichu -
FOUSTKA Ano?
PRIMÁŘ Nezašel byste po večírku ještě na chvíli ke mně? Anebo
jestli tu nechcete být do konce, můžeme se spolu nenápadně
vytratit. Mám domácí třešňovku,
ukázal bych vám svou sbírku miniatur, v klidu bychom si mohli
popovídat, a pokud bychom to trochu protáhli a vám by se v noci
už nechtělo domů, můžete u mne klidně přespat! Víte přece, že
žiju sám jako
kůl v plotě, navíc je to pár kroků od našeho ústavu, takže ráno
byste to měl o to jednodušší - co říkáte?
FOUSTKA Velice si vašeho pozvání vážím, pane primáři - ale když
já už slíbil, že přijdu -
PRIMÁŘ K Vilmě?
(Foustka přikývne. Pri-
mář mu oka-
mžik hledí zblízka do tvá-
ře, pak náhle
odmrští popuze-
ně jeho ruku, energicky vstane,
přejde ke stolku, naleje si sklenku a rychle ji do
sebe obrátí. Foustka zůstává se-
dět rozpa-
či-
tě na la-
vičce; zleva se vyno-
ří Zástupce s Pet-
ruškou, kte-
ří mezitím opustili parket, vedou se za ruce a
míří k Primá-
ři)
ZÁSTUPCE Tady jste! Co jsme se vás nahledali -
PRIMÁŘ Stalo se něco?
ZÁSTUPCE Nic zvláštního. Jen jsme se vás tuhle s Petruškou
chtěli zeptat, jaký máte program po večírku. Pokládali bychom si
totiž za čest, kdybyste
přijal naše pozvání na nějaký menší drink před spaním. I přespat
byste u nás samozřejmě mohl, pokud byste ovšem chtěl -

PRIMÁŘ Jsem unaven a musím domů. Sbohem -
(Primář ráz-
ně odejde doprava. Zástupce za ním rozpa-
či-
tě hledí, pak po-
někud schlíple zmizí s Pet-
ruškou vlevo. Po chvíli je lze zahlédnout v po-
zadí při tanci. Napravo u stolku se záro-
veň objeví Neuwirth s Lorencovou, kte-
ří mezitím opustili parket)
NEUWIRTH Zažil jsem už leccos, ale aby se graduovaný člověk
lísal do přízně přiblblým šéfům takovými kejkly, jako jsou ty
žárovky v tůni, to jsem
ještě neviděl!
(Neuwirth nalévá nápoj do dvou sklenek, jednu podává Lorencové,
oba upíjejí)
LORENCOVÁ Pořád je lepší lísat se skrz tůni než předstírat
nezájem, a přitom jim všechno říct!
NEUWIRTH Ty aby ses ho nezastávala!
LORENCOVÁ Zase začínáš?
NEUWIRTH Líbo, dej mi čestné slovo, že jsi s ním nic neměla!
LORENCOVÁ Čestné slovo! Nezatančíme si?
(Neuwirth a Lorencová odloží sklenky na stolek
a odcházejí kamsi doleva, za chvíli je lze zahlédnout v pozadí
při tanci. Zprava mezitím
při-
šli Kotrlý a Markéta. Markéta usedne na la-
vičku vedle Foustky; Kotrlý postává po-
blíž. Rozpa-
čitá pauza)
KOTRLÝ No nic, nebudu rušit -
(Kotrlý zmizí, po chvíli ho lze zahlédnout v pozadí
při tanci s Lorencovou, kterou
zřej-
mě
přebral v kole Neuwirthovi)
FOUSTKA Když člověk vypudí ze svého srdce Boha, otevře tam
přístup ďáblovi. Anebo není snad to velké dílo zkázy, včetně
stále tupější svévole mocných
a stále tupější poddajnosti bezmocných, páchané v dnešním světě
pod praporem vědy - jehož poněkud groteskními vlajkonoši jsme
ostatně i my - dílem vpravdě ďábelským? Ďábel je, jak známo,
mistrem
přetvářky. A lze si pro něj snad představit důmyslnější převlek,
než jaký mu nabízí novodobé nevěrectví? Vždyť nejvděčnější
manévrovací prostor musí nalézat nutně tam, kde se na něj
přestalo vě-
řit! Promiňte mi tu otevřenost, Markéto, ale já to všechno v sobě
už nedokážu dál dusit! A komu jinému se tu mohu svěřit než vám?
(Markéta odhodí svou sklenku do křoví, uchopí
vzruše-

ně Foustku za ruce a zvolá)
MARKÉTA Miluji tě!
FOUSTKA Ne!
MARKÉTA Ano a navždy!
FOUSTKA Ach, ty nešťastnice! Byl bych tvou záhubou!
MARKÉTA Raději záhubu s tebou a v pravdě než život bez tebe a ve lži!
(Markéta obejme Foustku a začne ho vášni-
vě líbat. U stolku se objeví Vilma, která mezitím opustila parket. Okamžik hledí na líbající se dvojici, pak se ozve ledovým hlasem)
VILMA Bavíte se dobře?
(Foustka a Markéta se ihned od sebe odtrhnou a vyleka-
ně vzhlédnou k Vilmě. Opona padá)
Konec třetího obrazu

ČTVRTÝ OBRAZ
Na scéně je Vilmin byt. Je to útulný dámský bu-
doár, zařízený staro-
žitným nábytkem. Vzadu jsou dve-
ře; nalevo je veliká postel s baldachýnem; napra-
vo dvě křesílka, velké benátské zrcadlo a toaletní stolek s množstvím vo-
ňavek. Po-
různu tu jsou rozházeny všelijaké dámské svršky a cetky, úhled-
ně je slo-
žen vedle postele pouze Foustkův ve-
černí oblek.
Vše je tu barev-
ně sla-
děno, převládá rů-
žová a fialová.
Když se ote-
vře opona, sedí Foustka ve spodkách na kraji po-
stele a Vilma v krajkovém kombiné u toaletního stolku, tedy čelem k zrcadlu a zády k Foustkovi, kde si rozčesává vlasy. Krátká pauza.
FOUSTKA Kdy tu byl naposled?
VILMA Kdo?
FOUSTKA Neptej se tak blbě!
VILMA Myslíš ten tanečník? Asi před týdnem -
FOUSTKA Pustilas ho dovnitř?
VILMA Jen mi přinesl fialky - řekla jsem mu, že nemám čas, že

pospíchám za tebou -
FOUSTKA Ptal jsem se, jestlis ho pustila dovnitř -
VILMA Nevím už - možná tu chvilku byl -
FOUSTKA Takže jste se líbali!
VILMA Dala jsem mu za ty fialky pusu na tvář, to je všechno -
FOUSTKA Vilmo, prosím tě snažně, abys ze mne nedělala blba! Ten by se tak určitě spokojil
s nějakou pusou na tvář - když už byl jednou uvnitř! Jistě se pokusil přinejmenším si s tebou zatančit -
VILMA Jindřichu, nech toho, prosím tě! Nedokážeš se bavit o něčem zajímavějším?
FOUSTKA Pokusil, nebo nepokusil?
VILMA Když to chceš vědět, tak ano! A víc už ti neřeknu ani slovo. Odmítám se prostě s tebou na této úrovni bavit, protože to je trapné, nedůstojné, urážlivé a
směšné! Víš přece, že tě miluji, že tě žádný tanečník nemůže ohrozit, tak se už tím věčným vyslýcháním neztrapňuj! Já se tě přece taky nevyptávám na detaily - a měla bych k tomu daleko víc důvodů!
FOUSTKA Odmítáš tedy vypovídat? Pak je ovšem všechno jasné -
VILMA Řekla jsem ti přece už mnohokrát, že ho nevyhledávám, nestojím o něj, netančím s ním - tak co mám ještě, sakra, dělat!
FOUSTKA Obletuje tě, lichotí ti, pořád by s tebou tančil - a tobě to dělá dobře! Kdyby ti to nedělalo dobře, dávno bys to s ním skoncovala -
VILMA Nepopírám, že mi to dělá dobře, každé ženské by to dělalo dobře! Dojímá mě jeho vytrvalost a vůbec to, jak se nevzdává, i když dobře ví, že nemá šanci.
Byl bys například ty schopen - a to ještě v tak beznadějné situaci - jezdit sem v noci bůhví odkud jen proto, abys mi dal fialky?
FOUSTKA Je vytrvalý proto, že mu naději odmítáš přesně tím způsobem, který je v něm znovu a znovu vyvolává, a že mu odoláváš přesně v té míře, kte-
rá jeho touhu jen dál a dál stupňuje! Kdybys jeho nadějím opravdu vážně přibouchla dveře, víckrát by se tu už neobjevil. Jenomže ty to neuděláš, protože tě baví hrát si s ním jako kočka s myší.
Jsi coura!
VILMA Rozhodl ses mě urážet?
FOUSTKA Jak dlouho jste spolu tancovali?
VILMA Tak dost, Jindřichu, začínáš být nechutný! Že jsi podivín, vím dávno, ale že dovedeš být takhle zlý, to jsem opravdu netušila! Kde se v tobě vzala najednou
tahle patologická žárlivost? Ta necitlivost, netaktnost, malichernost, mstivost? Kdyby k tomu byl aspoň nějaký věcný důvod -
FOUSTKA Takže se hodláš kurvit dál?
VILMA Nemáš právo se mnou takhle mluvit! Celý večer voblejzáš tu holku, všem je to trapné, já se tam motám jako blbec, všude kolem jen soucitné pohledy - a teď mi
tady ještě budeš něco vyčítat! Ty mně! Sám si děláš, co chceš, já

to musím všechno tiše snášet - a nakonec mi tady budeš ještě
dělat scény kvůli nějakému potrhlému tanečníkovi! Chápeš tu
absurditu? Uvědomuješ si, jaká to je strašná nespravedlnost?
Chápeš vůbec, jak jsi sobecký a krutý?
FOUSTKA Tak za prvé: nikoho nevoblejzám a žádám tě, abys
takových slov neužívala, zvlášť když mluvíš o tak čistém
stvoření, jako je Markéta. Za
druhé: nemluvíme teď o mně, ale o tobě, tak neodváděj laskavě řeč
jinam! Občas mě napadá, že v tom všem je ukryt nějaký zrůdný
plán: nejdřív ve mně probudíš k životu city, o nichž jsem se
domníval,
že ve mně už dávno odumřely, a pak - když jsi mě takto připravila
o můj známý nadhled - začneš kolem mého srdce nenápadně omotávat
a později stále bolestivěji utahovat šňůru zrady, obzvlášť
zákeřnou
tím, že je utkána z velkého množství tenkých nitek zdánlivé
tanečnické nevinnosti! Jenomže já se už dál na tomhle skřipci
natahovat nenechám! Buď udělám něco sobě - nebo jemu - nebo tobě
- anebo
všem!
(Vilma odloží
hřeben, vstane, za-
čne tleskat a s
úsměvem jde k Foustkovi. Foustka se za-
čne také usmívat, vstává a jde naproti
Vilmě)
VILMA Jsi den ode dne lepší -
FOUSTKA Tys ale taky nebyla špatná -
(Foustka a Vilma se
ně
ž-
ně obejmou, líbají se, pak spolu zvolna odcháze-
jí do postele. Usednou v ní pohodlně vedle sebe,
opřou se o pol-
štá-
ře a nohy si zakryjí pokrývkou. Foustka zapálí
Vilmě i so-
bě cigaretu. Del-
ší pauzu
přeru-
ší posléze Vilma)
VILMA Jindřichu -
FOUSTKA Hm -
VILMA Nejde ti to někdy už trochu na nervy?
FOUSTKA Co?
VILMA No že tě pořád nutím k těmhle etudám -
FOUSTKA Dost dlouho mě to otravovalo -
VILMA A teď?
FOUSTKA Teď z toho začínám dostávat naopak strach -
VILMA Strach? Proč strach?
FOUSTKA Mám pocit, jako bych se do toho začínal nějak moc vžívat

-
VILMA (zvolá) Jindřichu! Snad nezačínáš skutečně žárlit! No to
je fantastické! V takový úspěch jsem nedoufala ani ve snu!
Smířila jsem se s tím, že se od
tebe nenaději už jiné žárlivosti než té hrané -
FOUSTKA Nezlob se, ale já tvé nadšení nesdílím -
VILMA Nechápu, čeho se bojíš!
FOUSTKA Sám sebe!
VILMA Ale jdi!
FOUSTKA Nepodceňuj to, Vilmo. Něco se se mnou děje - cítím, že
bych byl schopen lecčehos, co mi bylo vždycky cizí - jako by ve
mně najednou něco temného
vyplouvalo z úkrytu na povrch -
VILMA Ty jsi přece panikář! Probudí se v tobě trochu zdravé
žárlivosti - a jsi z toho hned celý vedle! Nic ti není, možná jsi
jen trochu rozrušen svou situací v ústavu,
jak se dnes večer vyhrotila po té nešťastné příhodě s primářem -
to v tobě pochopitelně je, i když si to nepřipouštíš -
v podvědomí to pracuje - hledá si to nějaké substituční ventily -
a ty potom vidíš bu-
báky i tam, kde nejsou -
FOUSTKA Kéž by tomu bylo jen tak -
(Pauza)
VILMA Myslíš, že tě zničí?
FOUSTKA Určitě se o to pokusí. Otázka je, jestli k tomu má dost
moci -
VILMA Moci má přece, kolik chce - vlastně všechnu - aspoň pokud
jde o nás -
FOUSTKA Jsou ještě jiné druhy moci než ta, jíž disponuje on -
(Vilma se vydě-
še-
ně vzty-
čí a klekne si na po-
dušku proti Foustkovi)
VILMA To říkáš vážně?
FOUSTKA Hm -
VILMA Tak teď zase děsíš ty mne! Slib mi, že si nebudeš
zahrávat!
FOUSTKA A když ti to neslíbím?
VILMA Já to říkala hned, že toho invalidu nám byl čert dlužen!
Popletl ti hlavu! Ty bys byl opravdu schopen si s ním něco začít?
FOUSTKA Proč ne?
VILMA To je hrozné!
FOUSTKA Aspoň vidíš, že jsem prve nemluvil tak docela do větru -
(Vtom se ozve zvonek. Vilma hrůzou vy-
křikne a blesko-
vě se zachumlá pod pokrývku. Foustka se
usměje, klid-
ně vstane a tak, jak je, tedy jen ve spodkách,
jde ke dveřím a náz-
ně je ote-

vře. Za nimi stojí Ta-
nečník s ky-
tičkou fialek za zády)
TANEČNÍK Dobrý večer. Je Vilma doma?
FOUSTKA Proč?
TANEČNÍK (ukáže ky-
tičku) Chtěl jsem jí jen tady něco předat -
FOUSTKA (zavolá k posteli) Vilmo, máš tady návštěvu -
(Vilma vyleze z postele, je trochu zmatená, ne-
mů-
že v rychlosti najít kolem sebe nic,
čím by se zakryla, jde tedy nakonec ke dve-
řím jen v kombiné. Foustka poodstoupí, ale
nevzdálí se)
VILMA (rozpači-
tě k Ta-
nečníkovi) To jsi ty?
TANEČNÍK Promiň, že tě ruším tak pozdě - byli jsme na zájezdu -
chtěl jsem ti jen dát - tady -
(Tanečník podá
Vilmě fialky; Vilma si je vezme a
přivoní k nim)
VILMA Děkuji ti -
TANEČNÍK No tak já zase půjdu - ještě jednou se omlouvám, jestli
jsem nějak vyrušil -
VILMA Ahoj -
(Tanečník odejde; Vilma za-
vře dve-
ře, nejis-
tě se
usměje na Foustku, fialky
někam polo-
ží,
přistoupí k Foustkovi, obejme ho a
ně
ž-
ně ho líbá na
čelo, ústa i tvá-
ře. Foustka nehnu-
tě stojí a dívá se chlad-
ně
před sebe)
Miluji tě -
(Foustka nehne brvou; Vilma ho stále líbá. Po chvíli ji Foustka
náhle ude-
ří brutál-
ně do tvá-
ře; Vilma upadne na zem; Foustka do ní kope.
Opona padá)
Konec čtvrtého obrazu

PÁTÝ OBRAZ
Na scéně je
táž místnost ústavu, v
níž se odehrával první obraz.
Když se ote-
vře opona, nikdo tu není, vzá-
pětí
však zadními
dveřmi vstoupí Foustka s Vilmou. Foustka má na
sobě ve-
černí úbor, v
něm
ž byl
předchozí den na ve-
čírku; Vilma má bílý
pláš
ť a pod okem velkou mod-
řinu. Oba
působí
š
ťast-
ně.
VILMA Snad tu nejsme první?
FOUSTKA Všimla sis, že přicházíš do práce včas, jenom když u
tebe spím?
VILMA Přeháníš -
(Foustka usedá k psacímu stolu a přerovnává
na něm papíry; Vilma si sedne na
lů
žko pota-
žené voskovaným plátnem. Zvolá)
Markéto -
(Levými dveřmi vstoupí Markéta v kance-
lářském
plášti.
Když spat-
ří Foustku, zarazí se a sklopí zrak)
Neudělala byste nám dvě kafička? Ale silnější, jestli můžete -
MARKÉTA Ano - jistě -
(Markéta se trochu nervózně vrací k levým dve-
řím, kradmo pohlédne na Foustku. Ten vzhléd-
ne od svých papírů a
žoviál-
ně se na ni
usměje)
FOUSTKA Tak jakpak jste se vyspala?
MARKÉTA (koktá) Děkuji - dobře - totiž vlastně ne - honilo se mi
hlavou tolik myšlenek -
(Markéta trochu zmateně odkvapí levými
dveřmi)
VILMA Myslím, žes té chudince včera trochu popletl hlavu -

FOUSTKA Však ona se z toho vzpamatuje -
(Pauza)
VILMA Jindřichu -
FOUSTKA Ano, zlatíčko?
VILMA Tak krásně jsme se už dlouho nepomilovali, viď?
FOUSTKA Hm -
(Zadními dveřmi vstoupí Lorencová v
šatech, Kotrlý rov-
ně
ž v civilu a Neuwirth v bílém
plášti)
KOTRLÝ Vy jste už tady?
VILMA To koukáš, co?
(Lorencová a Kotrlý usednou na svá místa na lavici; Neuwirth se
opře o knihovnu)
LORENCOVÁ (pohlédne
Vilmě na
tvář) Co to, proboha, je?
VILMA Ale to víš, vášně -
(Levými dveřmi vstoupí Markéta s
dvěma
šálky kávy na tácku, jeden podá
Vilmě, druhý staví po-
někud se
třesoucí rukou
před Foustku)
FOUSTKA Díky -
LORENCOVÁ Nám taky, Markéto -
MARKÉTA Ano, paní doktorko -
(Markéta odejde rychle levými dveřmi. Pravými
dveřmi vstoupí Zástupce v bílém
plášti a
Petruška v
šatech, dr-
ží se za ruce.
Všichni vstanou)
KOTRLÝ Dobré jitro, pane zástupče -
ZÁSTUPCE Buďte zdrávi, přátelé! Vidím, že dnes jste tu už
v plném počtu, to je skvělé, právě dnes bych to nejméně očekával
-
(Všichni
opět usednou)
Myslím, že se to včera opravdu vydařilo. Dík za to patří vám
všem. Speciální uznání musím ovšem vyslovit tuhle kolegovi
Kotrlému za jeho podvodní světelné efekty -
KOTRLÝ To nestojí za řeč -
ZÁSTUPCE Nemá cenu, přátelé, chodit dlouho kolem horké kaše -
NEUWIRTH Něco se stalo?
ZÁSTUPCE Však on vám to řekne pan primář sám. Já bych v tuto
chvíli jen rád na vás všechny apeloval, abyste určité věci
pochopili tak, jak jsou, vyšli

nám vstříc tak, jak my vycházíme vstříc vám, a hlavně abyste si v takto exponovaném okamžiku zachovali chladnou hlavu, planoucí srdce a čisté ruce. Jsou zkrátka v životě chvíle, kdy se lidé buď osvědčí
- a pak se nemusí ničeho obávat - anebo se neosvědčí - a pak mohou děkovat jen sami sobě za zbytečné potíže, které si tím přivodí. Ostatně jste vzdělaní lidé, tak vám snad nemusím některé věci vysvětlo-
vat po lopatě. Kdo si vezme na starost úklid zahrady?
KOTRLÝ Třeba já - beztak tam musím likvidovat ty žárovky -
ZÁSTUPCE Fajn!
(Pravými dveřmi vstoupí Pri-
mář v civilu.
Všichni
opět vstanou)
KOTRLÝ Dobré jitro, pane primáři -
PRIMÁŘ Buďte zdrávi, přátelé! Vidím, že dnes jste tu už v plném počtu, to je skvělé, právě dnes bych to nejméně očekával a právě dnes to je obzvlášť důležité
-
ZÁSTUPCE Přesně to jsem před okamžikem kolegům říkal, pane primáři -
(Všichni
opět usednou. Pri-
mář si chvilku zkouma-
vě prohlí-
ží
přítomné, pak
přistoupí ke Kotrlému a podá mu ruku. Kotrlý
překvape-
ně vstane)
PRIMÁŘ (ke Kotrlému) Jak jste se vyspal?
KOTRLÝ Děkuji, dobře -
PRIMÁŘ Máte nějaké problémy?
KOTRLÝ Ani ne -
(Primář stiskne Kotrlému
přátelsky loket a obrátí se k
přítomným. Kotrlý
opět usedne)
PRIMÁŘ Nemá cenu, přátelé, chodit dlouho kolem horké kaše -
NEUWIRTH Něco se stalo?
PRIMÁŘ Náš ústav je, jak víme, jakýmsi majákem pravdivého poznání, ba řekl bych dokonce, že je - jakožto bdělý strážce samotné vědeckosti vědy - něčím ja-
ko avantgardou pokroku. Takže by se dalo zjednodušeně říct: jak budeme my dneska myslet, tak budou ostatní zítra žít!
ZÁSTUPCE Už jsem kolegům, pane primáři, připomenul odpovědnost, kterou toto naše poslání zakládá -
PRIMÁŘ Proč to ale všechno říkám: stala se vážná věc -
(Vtom vstoupí pravými dveřmi Tajemník,
přistoupí k Primá-

ři a dlouze mu
něco
šeptá do ucha. Pri-
mář
váž-
ně pokyvuje hlavou. Po del-
ší chvíli Tajemník skon-
čí; Pri-
mář
ješ-
tě jednou
přikývne a pokra-
čuje. Tajemník odejde pravými
dveřmi)
Proč to ale všechno říkám: stala se vážná věc -
(Vtom vstoupí levými dveřmi Markéta a nese
tácek s třemi
šálky kávy. Dva klade na stolek
před Lorencovou a Kotrlého,
třetí podává Neuwirthovi. Pak zamí-
ří
zpět k levým dve-
řím)
Proč to ale všechno říkám: stala se vážná věc -
(Markéta se zarazí, pohlédne na Primáře, na
Foustku, pak se nenápadně postaví k levým
dveřím a naslouchá)
NEUWIRTH Něco se stalo?
ZÁSTUPCE (k Neuwirthovi) Nepřerušujte, prosím, pana primáře!
Slyšíte přece, že se to právě chystá říct -
PRIMÁŘ Stala se vážná věc: virus se zabydlil právě tam, kde by
se to dalo vůbec nejméně očekávat a kde může napáchat zároveň
vůbec největší škody, totiž v samot-
ném centru protivirového boje - totiž - mám-li zůstat u tohoto
přirovnání - přímo v centrálním skladu antibiotik!
(Přítomní se na sebe zara-
že-
ně dívají; Vilma a Foustka si pohledem nazna-
čí,
že
vědí, kolik uhodilo; Foustka nervóz-
ně hledá cigaretu a zapaluje si)
KOTRLÝ Chcete tím říct, pane primáři, že přímo zde - mezi námi -
je někdo -
PRIMÁŘ Ano, přesně to musím s hlubokým zármutkem, rozhořčením a
hanbou říct. Máme v ústavu vědeckého pracovníka - vědeckého,
prosím, to slovo podtrhuji! -
který se už dlouho a ovšem tajně, což jen dokresluje jeho
dvoutvářnost, zabývá různými takzvanými hermetickými
disciplínami, od astrologie přes alchymii až po magii a teurgii,
aby hledal v těchto kalných vodách

jakési zasuté poklady údajně vyššího - rozumějte: předvědeckého - poznání!
KOTRLÝ To jako věří na duchy?
PRIMÁŘ Nejen to, pokouší se dokonce přejít od teorie k praxi! Máme zjištěno, že navázal kontakty -
LORENCOVÁ S duchy?
ZÁSTUPCE To by se mu asi těžko podařilo, viďte, pane primáři?
PRIMÁŘ Tak dost! Žádám vás, abyste nežertovali o věcech, které jsou černou skvrnou na práci našeho ústavu, přímým útokem na jeho pověst, a tedy ranou pod pás
nám všem a především mně, který jsem odpovědný za jeho vědeckou důvěryhodnost! Je to věc vážná a smutná, přátelé, a je na nás všech, abychom se s ní čestně vyrovnali! Kde jsem skončil?
ZÁSTUPCE Hovořil jste o těch kontaktech -
PRIMÁŘ Aha. Nedávno tedy, jak jsme zjistili, navázal přímý kontakt s určitým elementem z pomezí pavědy, obecné kriminality a mravního bahna, podezřelým z toho,
že nejen pomocí rozmanitých triků šíří pověry a klame důvěřivé lidi, ale že si dokonce zahrává s takovými jedy, jako je takzvaný satanismus, černá magie a podobně. Taková je tedy pravda a já tímto za-
hajuji diskusi. Má někdo nějaký dotaz?
(Dusná pauza; pak se tiše ozve Kotrlý)
KOTRLÝ Mohu se zeptat na jméno toho kolegy?
PRIMÁŘ (k Zástupci) Řekněte to!
ZÁSTUPCE Těžko mi to jde z úst, ale jmenovat ho musím. Běží tady o doktora Foustku -
(Dusná pauza)
PRIMÁŘ Kdo se dál hlásí?
MARKÉTA (nesměle) Já -
FOUSTKA (tiše k Marké-
tě) Prosím tě snažně, nepleť se do toho!
PRIMÁŘ Týká se to nás všech, nechť se tedy vysloví i slečna sekretářka -
MARKÉTA Pane primáři - nezlobte se - nejsem vědec a neumím se vyjadřovat - ale to prostě nemůže být pravda! Doktor Foustka je moudrý a čestný člověk -
vím to - trápí se otázkami, kterými bychom se měli správně trápit všichni - myslí vlastním rozumem - snaží se dopátrat nejhlubších věcí - zdrojů mravnosti - vesmírného řádu - a to všechno ostatní - o těch kontaktech - tomu já prostě nevěřím! Určitě to jsou pomluvy zlých lidí, kteří mu chtějí ublížit -
(Nastane hrobové ticho; Foustka je viditelně zoufalý z Markétina vystoupení. Po chvíli se Pri-
mář obrátí k Zástupci)
PRIMÁŘ (věc-
ně) Jakmile skončíme, vyřídíte formality spojené s okamžitou výpovědí! Náš
ústav teď opravdu není v situaci, která by mu dovolovala luxus zaměstnávat sekretářky, obviňující jeho vedení ze lži!
ZÁSTUPCE Provedu, pane primáři -

PRIMÁŘ (k Markétě) Můžete si jít
sbalit své věci -
FOUSTKA (tlumeně k Marké-
tě) Ty ses zbláznila - takhle nesmyslně si zničit život - vždyť
tě nikde nevezmou!
MARKÉTA Chci trpět s tebou!
FOUSTKA Promiňte, pane primáři, ale nebylo by rozumnější ji
hospitalizovat? Vidíte přece, že neví, co mluví -
PRIMÁŘ Psychiatrie není, pane doktore, žádné odkladiště děvčat,
kterým nejdřív popletete hlavu, a pak se jich chcete zbavit!
MARKÉTA Jindřichu, ty se mě zříkáš? A všeho, cos mi včera řekl,
se taky zříkáš?
FOUSTKA (vztekle cedí skrz zuby) Zapřísahám tě, mlč!
(Markéta se rozpláče a od-
běhne levými
dveřmi. Rozpa-
čitá pauza)
VILMA (tiše k Foustkovi) Jestli si něco
udělá, bude to tvá vina!
FOUSTKA (tiše k
Vilmě) A tvé zadostiučinění, co?
VILMA (tiše) Nezačínej -
FOUSTKA (tiše) Já začal, jo? Já?
PRIMÁŘ Nechte toho! Zeptám se na vyšších místech, jestli by ji
některá domovní správa nemohla přijmout za uklízečku -
LORENCOVÁ To by bylo, myslím, velmi šťastné, humánní a rozumné
řešení -
PRIMÁŘ (k Foustkovi) Chcete využít svého práva vyjádřit se
k vznesenému obvinění?
(Foustka zvolna vstane a opře se o psací
stůl jako o
ře
čnickou katedru)
FOUSTKA Pane primáři, pane zástupče, kolegové! V důvěře
v objektivitu a svědomitost, s níž bude můj případ řešen,
předpokládám, že mi bude v pravou chvíli
poskytnuta dostatečná plocha k obsáhlejšímu vyjádření a že
některé okolnosti, s nimiž vás při té příležitosti seznámím,
povedou k mé kompletní očistě. V tomto okamžiku se tedy omezím na
vyslovení
své naděje, že celé řízení - v souladu s vědeckým přístupem ke
skutečnosti i vědeckou morálkou - bude nepředpojaté a plně
orientované k jedinému cíli: dobrat se pravdy. Není to jen
v zájmu mém a v
zájmu vědeckosti jako takové, kterou střežit a kultivovat je
posláním tohoto ústavu, ale i v zájmu vás všech: jiný postup by
totiž mohl z mého případu snadno udělat jen první článek dlouhého
řetězu bez-
právní, jehož konce se neodvažuji dohlédnout. Děkuji vám za
pozornost!
(Foustka usedne; rozpačitá pauza;

všichni jsou lehce zne-
jistěni,
byť
každý z jiného
důvodu)
PRIMÁŘ Žijeme v novověku a nikdo tu nemá v úmyslu pořádat nějaké
hony na čarodějnice. Tím bychom jen v nové podobě oživovali staré
tmářství a fanatismus, proti
nimž bojujeme. Nechť se způsob, jímž bude řešen případ kolegy
Foustky, stane inspirujícím vzorem vpravdě exaktního přístupu
k faktům! Pravda musí zvítězit, padni komu padni!
(Krátká pauza)
Kdo si vzal za úkol úklid zahrady?
KOTRLÝ Já, pane primáři -
(Primář
přistoupí ke Kotrlému; Kotrlý vstane; Pri-
mář mu polo-
ží ruku na rameno a chvíli mu hledí
váž-
ně do tvá-
ře. Pak zjihle
řekne)
PRIMÁŘ Jsem rád, Viléme, že jste se toho ujal. Přijdu vám pomoct
-
(Levými dveřmi vstoupí Markéta v
šatech a s kuf-
říkem v ruce. Je uplakaná a trochu
somnambulně projde místností a odejde zadní-
mi dveřmi. V oka-
mžiku, kdy je za sebou za-
vře,
zřítí se lustr. Nikoho nezasáhne a roz-
tří
ští se o zem. Opona padá)
Konec pátého obrazu
Přestávka

ŠESTÝ OBRAZ
Na scéně je
opět
Foustkův byt.
Když se ote-
vře opona, je tu pouze Fistula. Sedí za psacím sto-
lem a probírá se v papírech, které na něm le-
ží. Na nohou má
bačkory, jeho pytlík s botami le-
ží na stole mezi papíry. Po chvilce vstoupí
Foustka, stále ješ-
tě ve ve-
černím úboru.
Když spat-

ří Fistulu, lekne se.
FOUSTKA (vykřikne) Co tady dělá-
te?
FISTULA Čekám na vás -
FOUSTKA Jak jste se sem dostal?
FISTULA Komínem ne, jak se snad obáváte. Dveřmi, které mi laskavě otevřela paní Houbová, než šla na nákup, protože jsem jí vysvětlil, jak naléhavě se
mnou potřebujete mluvit a že před domem bych na vás mohl vzhledem ke své chromé noze jen stěží čekat -
FOUSTKA Takže jste ji obelhal, jak je vám podobné -
FISTULA Vy nevěříte, že jsem invalida?
FOUSTKA Že s vámi potřebuji naléhavě mluvit, je přece pustá lež. Doufal jsem naopak po všem, co se událo, že vás už nikdy neuvidím -
FISTULA Naopak: právě to, co se událo, mnohonásobně zesiluje naléhavost našeho styku!
FOUSTKA A jak se opovažujete probírat se mými papíry?
FISTULA Nějak si krátit čas přece musím, ne?
FOUSTKA A co ty boty?
FISTULA Vy ze všeho naděláte -
(Fistula se začne bl-
bě
šklebit, pak vezme
svůj pytlík,
přejde k pohovce, usedne, pytlík polo-
ží vedle sebe)
Neposadíte se?
(Foustka přejde po-
dráž-
dě-
ně ke svému stolu, usadí se a hledí na Fistulu)
Tak co říkáte našemu úspěchu?
FOUSTKA Jakému úspěchu?
FISTULA Ani jsem nečekal, že se nám to podaří tak snadno a rychle. Jste adept vskutku nadaný -
FOUSTKA Nevím, o čem mluvíte -
FISTULA Ale dobře víte! Dohodli jsme se přece, že nejdřív provedeme takový neviňoučký pokus. A ten nám vyšel nad všechna očekávání, nemám pravdu?
FOUSTKA Máte-li na mysli fakt, že se to nešťastné dítě do mne trochu zakoukalo, tak bych k tomu rád dodal dvě věci. Za prvé: nebyly v tom žádné čáry,
natož vaše, ale stalo se to jen proto, že jsem měl -
FISTULA Náhodou -
FOUSTKA Příležitost si s tou dívkou vlastně poprvé souvisleji popovídat a že jsem byl zřejmě -
FISTULA Náhodou -
FOUSTKA Zrovna docela ve formě, takže ji moje myšlenky zaujaly. No a jak to u takových dívek bývá, záhy se její zájem přenesl -
FISTULA Náhodou -

FOUSTKA Z vysvětlovaného na vysvětlujícího. Nespatřuji v tom nic, co by přesahovalo rámec přirozené zkušenosti světa. Za druhé: vzhledem k následkům, které ta
událost pro to děvče má, trpím těžkými výčitkami svědomí, že se to vůbec stalo, a to přesto, že jsem netušil a ani nemohl tušit, že to takové následky vyvolá -
(Fistula se rozchechtá a plácá se vesele do stehen)
Co je na tom k smíchu?
FISTULA (zvážní) Milý pane doktore!
Vaše nedůvěra k náhodám a jejich nahodilým seskupením je obecně známa. Netážete se, kde se ve vás, schopném v případě té dívky vykoktat tak nanejvýš žádost o kafe, vzala najednou ta impozantní

výřečnost, spojená s odvahou rozvíjet myšlenky, které rozvíjet na půdě vašeho ústavu je víc než nebezpečné? A nepřekvapuje vás, že se to stalo přesně ve chvíli, kdy náš nápadíček uzrál? Vy se vážně nedivíte, proč vaše myšlenky najednou - jako mávnutím proutku - zlomily v té dívce všechny zábrany, aby v ní vzápětí rozkvetla láska až za hrob?
FOUSTKA Každý máme občas v životě chvíle, kdy jaksi překonáme sami sebe -
FISTULA O tom právě mluvím -
FOUSTKA Nerozumím vám -
FISTULA Přece jste si nemyslel, že se na ústavní večírek dostaví ve večerním úboru duch lásky Jeliel a zařídí něco za vás na způsob nějakého dohazovače!
Jak jinak myslíte, že to mohl udělat než skrze vás samotného?
Prostě se do vás vtělil! Nebo lépe: prostě jen to, co ve vás odvždycky je a dříme neprojeveno, on probudil a osvobodil! Nebo ještě přesněji:
vy sám jste se přece odhodlal popustit určitým svým vnitřním mohutnostem uzdu - vy sám jste tedy tak říkajíc zapracoval za něj či v jeho intencích, a prosadil se tak v podobě, nesoucí jeho jméno!
FOUSTKA No vidíte!
FISTULA Člověk ovšem není nějaký inertní systém, to přece jako vědec víte lépe než já. Má-li semínko vzklíčit, musí být někým zaseto -
FOUSTKA Jestli máte vskutku s tím vaším -
FISTULA Jelielem -
FOUSTKA Jelielem nějakou zásluhu o tuto neblahou setbu, pak vás ze srdce proklínám! Jste ďábel a nechci s vámi nic mít -
FISTULA Zase to nevidíte vyváženě! Pokud ďábel existuje, tak především v nás!
FOUSTKA Pak jste ovšem vy jeho obzvlášť oblíbeným obydlím!
FISTULA Přeceňujete mě přinejmenším tak, jak jste před okamžikem přeceňoval sebe. Pochopte to přece: jsem jenom katalyzátor, který svým bližním pomáhá probu-
dit či urychlit to, co v nich už dávno i bez něj je či probíhá!
Dík této mé pomoci mohou pak objevit v sobě odvahu něco vzrušujícího v životě prožít a užít, a stát se tak plněji,

pravdivěji a bohatěji sa-
mi sebou! Žijeme jen jednou, proč bychom tedy měli těch pár
desítek let, jež nám jsou vyměřeny, strávit tím, že se budeme
dusit pod šturcem nějakých filistrovských skrupulí? Víte, proč
jste mě nazval ďáblem?
Abyste svou odpovědnost lokalizoval - ze samého strachu ze svých
skrupulí a z toho ve vás, co je láme - kamsi vně, mimo své já,
v daném případě do mne, a tímto - jak vy vědci říkáte - přenosem
či projek-
cí si usnadnil život! Doufáte, že takovým manévrem své skrupule
obelstíte a hanlivým označením, které mi přisoudíte, se jim
dokonce zavděčíte! Jenomže pochopte, pane doktore, že já - nějaký
invalida
Fistula - bych s vámi nehnul ani o milimetr, kdybyste vy sám
o svém pohnutí už dávno tajně nesnil! Náš experimentíček neměl
jiné poslání než vám těchto pár trivialit ozřejmit -
FOUSTKA A co to vaše ujišťování o jeho nevinnosti? Sprostě jste
mě obelhal!
FISTULA Chyba lávky! Obelháváte zase jen vy sám sebe! Mohl jste
přece vyprávět té dívce o krásách vědeckého názoru na svět a
o světodějném významu
vašeho ústavu - a nic by jí nehrozilo! A když už jste to udělal
takhle, nemusel jste se od její pře, z vašeho hlediska
beznadějné, potom tak sobecky odvrátit a v podstatě tu osůbku
odepsat! Ale o to teď nejde.
Jednu věc vám musím - zvlášť jako začátečníkovi - s hlubokou
poklonou přiznat: váš převlek - tento klasický nástroj Jelielův -
do svatouškovské sutany zaníceného hledače tamtoho (Uká-
že prstem
vzhůru) jako pravého zdroje smyslu veškerenstva i všech mravních
imperativů - ten byl
vskutku bravurní! Všechna čest!
FOUSTKA (vztekle) Jaký převlek? Říkal jsem pouze to, co si
myslím!
FISTULA Milý příteli -
FOUSTKA Nejsem váš přítel!
FISTULA Milý pane, pravda není přece jen to, co si myslíme, ale
i to, proč, komu a za jakých okolností to říkáme!
(Foustka hledí okamžik vy-
tře
š-
tě-
ně na Fistulu, pak smut-
ně pokývá hlavou,
přejde párkrát po místnosti, na-
če
ž
opět usedne. Po chvíli se ti-
še ozve)
FOUSTKA Není mi zcela jasno jak, nicméně nějak se dopátrali mých
kontaktů s vámi, za což budu s největší pravděpodobností vyloučen

z ústavu, exemplárně
potrestán, veřejně zhanoben a asi existenčně i jinak zničen. Ten důvod je - aspoň pro mne osobně - ovšem pouze vnější a nevýznamný; pravý smysl toho, co mě čeká, spatřuji v něčem jiném: bude to zasloužený
trest za neodpustitelnou neodpovědnost, s níž jsem si počínal, za to, že jsem ztratil mravní bdělost a podlehl svůdnému pokušení, omámen přitom jedem rodící se neopodstatněné, zlé a z čiré ješitnosti vyrůsta-
jící žárlivosti, a tím se pokusil vlastně zabít dvě mouchy jednou ranou: kohosi získat a kohosi zároveň zranit. Byl jsem zaslepen vskutku čímsi ďábelským v sobě, a jsem vám tudíž vděčen za to, že jste mi -
ať už z jakýchkoli důvodů, jakýmkoli způsobem a v jakékoli míře - k této zkušenosti pomohl: probudiv ve mně současně to svůdné pokušení i tu zlovolnou žárlivost, umožnil jste mi lépe poznat sebe sama včet-
ně mých nejtemnějších stránek. Ale nejen to: svým výkladem jste mi pomohl osvětlit i pravý zdroj mého pochybení, který opravdu neleží nikde jinde než ve mně samotném. Našeho setkání, dá-li se tak
nazvat způsob, jímž jste se mi vnutil, tedy nelituji. Byla to důležitá lekce a vaše temné záměry mi pomohly objevit v sobě nové světlo. Říkám vám to proto, že se už nikdy, jak doufám, neuvidíme, a že odtud
ihned, jak doufám, odejdete.
(Delší pauza; Fistula vyndá pomalu z pytlíku své boty, chvíli si je zamyšle-
ně prohlí-
ží,
čichá k nim, pak je ko-
neč-
ně polo-
ží
před sebe na zem a obrátí se s
úsměvem k Foustkovi)
FISTULA Každý jsme sám strůjcem svého osudu! Chtěl jsem sice ještě něco poznamenat, ale teď si nejsem jist, jestli nemám raději vyčkat doby, kdy budete - smím-li se
tak vyjádřit - uškvařenější, a tudíž i vnímavější -
FOUSTKA Co jste chtěl poznamenat?
FISTULA Mechanismus myšlenkových rotací, které jste mi právě předvedl, znám jako tyto své boty. My hermetici tomu říkáme Smíchovského kompenzační
syndrom.
FOUSTKA Co to je?
FISTULA Když poprvé adept úspěšně prolomí krunýř dosavadních zábran a otevře se nedozírným obzorům svých skrytých možností, dostaví se krátce poté
cosi jako kocovina a on upadne do téměř masochistického sebeobviňování a sebetrestání. Tato afektivní reakce je

psychologicky celkem pochopitelná: ve snaze zalíbit se jaksi dodatečně svým zrazeným skrupulím,
přeinterpretuje si adept čin, jímž je zradil, do podoby jakési očistné lekce, kterou musel podstoupit, aby se stal lepším. Udělá si z toho zkrátka takový menší parket k zatančení rituální oslavy svých zásad.
Netrvá to obvykle dlouho a po vystřízlivění nazře to, co my víme samozřejmě hned, co mu však vysvětlit nemůžeme: totiž groteskní nesoulad mezi pofidérností hodnot, jejichž jménem přivolával sám na sebe
ten nejpřísnější trest, a fundamentálním existenciálním významem zkušenosti, kterou se pokouší tímto trestem odčinit -
(Foustka vyskočí a vztekle udeří do stolu)
FOUSTKA Tak - a teď toho mám už opravdu dost! Jestli si myslíte, že mě tímhle svým krasořečněním znova do něčeho zapletete nebo pro nějaké nové pseudo-
dobrodružství získáte, tak jste na velkém omylu!
FISTULA Na velkém omylu jste vy, když si namlouváte, že nejste už dávno zapleten a získán -
FOUSTKA (křikne) Ven!
FISTULA Dovoluji si vás jen upozornit, že až se zase vrátíte na půdu reality a zatoužíte po konzultaci, nemusím být zrovna při ruce. Ale to je koneckonců vaše
věc -
FOUSTKA Jděte, prosím vás, pryč! Chci být sám se svým Smíchovského kompenzačním syndromem!
(Fistula bere pomalu do rukou své boty, přitom nechápavě kroutí hlavou. Pak náhle
praští botami o zem, vysko-
čí a za-
čne se divoce bušit do
čela)
FISTULA Je tohle vůbec možné? V záchvatu vzteku, že si dovolil chvilku filozofovat s jinou, udá na něj jeho milenka, že se stýká s magikem -
FOUSTKA Cože? To je sprostá lež!
FISTULA A on by kvůli tomu byl ochoten nechat se bez boje připravit o existenci, vědecké perspektivy a možná i o všechen majetek! Viděl jsem už leccos, ale tohle ještě
ne! Z toho by se zvencnul snad i sám Smíchovský!
FOUSTKA Nevěřím, že by se k něčemu tak nízkému propůjčila! Ona, která se mnou prožila tolik slunných chvil čirého štěstí!
FISTULA Ach, co vy víte o ženském srdci! Právě vzpomínka na ty chvíle dává možná klíč k jejímu činu!
(Fistula se uklidní, usedne, pomalu si sundavá bačkory,
čichá k nim, pak je
pečli-
vě ukládá do svého pytlíku a obouvá si boty.

Delší pauza)
FOUSTKA (tiše) A co můžu podle vás
ještě dělat?
FISTULA Nechme toho -
FOUSTKA Říct to snad můžete -
FISTULA Jak jste snad pochopil, konkrétní rady nedávám a za
nikoho nic nezařizuji. Nanejvýš občas stimuluji -
(Fistula, už obut, uchopí
svůj pytlík s
bačkorami a zamí-
ří ke dve-
řím)
FOUSTKA (vykřikne) Mluvte, sakra,
jasně!
(Fistula se zastaví, chvíli nehnutě stojí, pak se
otočí k Foustkovi)
FISTULA Stačí, když ve jménu dobré věci v sobě zmobilizujete
aspoň tisícinu té mazanosti, kterou váš primář v sobě mobilizuje
ve jménu špatné věci od rána
do večera!
(Fistula se začne bl-
bě
šklebit; Foustka na
něj zara-
že-
ně hledí; opona padá)
Konec šestého obrazu

SEDMÝ OBRAZ
Na scéně je
táž místnost ústavu, v
níž se odehrával první a pátý obraz. Místo lustru
tu visí žárovka na elektrickém drá-
tě.
Když se ote-
vře opona, jsou na scé-
ně Lorencová, Kotrlý a Neuwirth. Lorencová má
na sobě bílý
pláš
ť, sedí za psacím stolem, o psací stroj má
opřeno zrcátko a pudruje se. Kotrlý v bílém
plášti je rozvalen na lavici a
čte si noviny. Neuwirth je v civilu, stojí v pozadí u
knihovny, zády k místnosti, a prohlíží si
nějakou knihu. Krátká pauza.
LORENCOVÁ Co bude s kafem?
KOTRLÝ (aniž vzhlédne) Ty bys ho ne-
udělala?
LORENCOVÁ A proč ne ty?
(Zadními dveřmi rychle vstoupí Foustka v
černém svetru a

černých kalhotách, s aktovkou v ruce, trochu
udýchán)
FOUSTKA Ahoj -
NEUWIRTH (aniž vzhléd-
ne) Ahoj -
(Nikdo z přítomných na
Foustkův
příchod nereaguje,
všichni pokra-
čují v tom, co
dělali
předtím. Foustka postaví svou aktovku na
stůl a vyndává z ní
spě
š-
ně
nějaké papíry)
FOUSTKA Už tu byli?
NEUWIRTH (aniž se obrátí)
Ještě ne -
(Když Foustka vidí,
že mu Lorencová
neuvolňuje
stůl,
přejde k lavici, na
níž sedí Kotrlý, a usedne vedle
něj. Pauza)
LORENCOVÁ Chudinka Markéta -
(Foustka zpozorní)
KOTRLÝ (aniž vzhlédne) Co je s ní?
LORENCOVÁ Chtěla si podřezat žíly -
(Foustka vzruše-
ně vstane)
KOTRLÝ (aniž vzhlédne) Tak přece to
je pravda?
NEUWIRTH (aniž se obrátí)
Prý je na psychiatrii -
LORENCOVÁ Chudinka -
(Foustka se opět posadí. Pravými
dveřmi vstoupí Zástupce v civilu a
Petruška v bílém
plášti, dr-
ží se za ruce. Lorencová str-
čí zrcátko a pudr do kapsy
pláš-
tě; Kotrlý slo-
ží noviny; Neuwirth odlo-
ží knihu a obrátí se. Lorencová, Kotrlý a
Foustka vstanou)
KOTRLÝ Dobré jitro, pane zástupče -
ZÁSTUPCE Buďte zdrávi, přátelé! A posaďte se, prosím -

(Lorencová, Kotrlý a Foustka opět usednou.
Krátká pauza)
Nevidím tu Vilmu -
FOUSTKA Je u zubaře -
(Krátká pauza)
ZÁSTUPCE Jak dobře víte, čeká nás dnes nelehký úkol. Nikdo tu nemá v úmyslu - jak hezky řekl pan primář - pořádat nějaké hony na čarodějnice.
Pravda musí zvítězit, padni komu padni. Právě proto bychom si ale měli připomenout, že hledat pravdu znamená hledat pravdu celou a neokleštěnou. Pravda totiž není jen to, co je tak či onak prokázáno, ale
i to, čemu prokázaná věc slouží nebo k čemu může být zneužita, kdo a proč se jí ohání, v jakých souvislostech se ocitá. Jako vědci dobře víme, že vytržením určitého faktu z komplexu všech jeho šir-
ších vazeb můžeme nejen zcela posunout či změnit jeho smysl, ale postavit ho přímo na hlavu, a udělat tak z pravdy lež anebo naopak. Zkrátka a dobře: neměli bychom ztrácet ze svého zorného pole živé poza-
dí činů, jimiž se budeme zabývat, i závěrů, které nad nimi učiníme. Doufám, že to dál rozvádět nemusím - nejsme přece, sakra, malé děti! Anebo jsme?
KOTRLÝ Nejsme -
ZÁSTUPCE Tak vidíte! Kdo dneska krmí poštolky?
NEUWIRTH Já -
ZÁSTUPCE Fajn!
(Pravými dveřmi vstoupí Pri-
mář v bílém
plášti. Lorencová, Kotrlý a Foustka ihned vsta-
nou)
KOTRLÝ Ahoj -
PRIMÁŘ Buďte zdrávi, přátelé! A posaďte se, prosím -
(Lorencová, Kotrlý a Foustka usednou. Krátká pauza)
Nevidím tu Vilmu -
ZÁSTUPCE Také jsem ji neviděl, když jsem přišel. Prý je u zubaře -
(Primář
přistoupí ke Kotrlému a podá mu ruku. Kotrlý
vstane)
PRIMÁŘ (ke Kotrlému) Jak jsi se vyspal?
KOTRLÝ Výborně -
(Primář stiskne Kotrlému
přátelsky loket a obrátí se k
přítomným. Kotrlý usedne)
PRIMÁŘ Jak dobře víte, čeká nás dnes nelehký úkol.
ZÁSTUPCE Přesně to jsem před okamžikem kolegům říkal, pane primáři!
PRIMÁŘ O co běží, všichni víme, takže nějaké dlouhé úvody si odpustíme -
(Zadními dveřmi

vběhne udýchaná Vilma s velkou papírovou
krabicí v ruce)
VILMA Promiňte, pane primáři, moc mě to mrzí - byla jsem ráno
objednaná u zubaře a představte si, že -
PRIMÁŘ Vím o tom, posaďte se -
(Vilma usedne na
lů
žko pota-
žené voskovaným plátnem, krabici si polo-
ží k nohám, cosi mimicky nazna-
čuje Foustkovi, pak mu ukazuje,
že mu dr-
ží palce. Lorencová se k ní nahne)
LORENCOVÁ (tiše) Co to máš?
VILMA (tiše) Gril z opravy -
LORENCOVÁ (tiše) Myslela jsem,
že máš nový klobouk -
VILMA (tiše) Ne -
PRIMÁŘ Kde jsem skončil?
KOTRLÝ Říkal jsi, že nějaké dlouhé úvody si odpustíme -
PRIMÁŘ Aha. Takže nějaké dlouhé úvody si odpustíme a přistoupíme
rovnou k věci. Kolego Foustko, kdybyste laskavě -
(Primář nazna-
čuje Foustkovi,
že má
předstoupit; Foustka vstane,
přejde do
středu místnosti a postaví se na místo, které mu
Primář uká-
že)
Tak, to je dobré. Můžeme začít?
FOUSTKA Jistě -
PRIMÁŘ Nuže: mohl byste nám, pane kolego, říct, zda je pravda,
že se už delší dobu -
(Vtom vstoupí pravými dveřmi Tajemník,
přistoupí k Primá-
ři a dlouze mu
něco
šeptá do ucha. Pri-
mář
váž-
ně pokyvuje hlavou. Po del-
ší chvíli Tajemník skon-
čí; Pri-
mář
ješ-
tě jednou
přikývne; Tajemník odejde pravými
dveřmi)
Kde jsem skončil?
KOTRLÝ Ptal ses ho, jestli je pravda, že se už delší dobu -

PRIMÁŘ Aha. Nuže: mohl byste nám, pane kolego, říct, zda je pravda, že se už delší dobu zabýváte studiem takzvané hermetické literatury?
FOUSTKA Je to pravda -
ZÁSTUPCE Jak dlouho?
FOUSTKA Přesně nevím -
ZÁSTUPCE Stačí řádově: půl roku? Rok?
FOUSTKA Asi tak -
PRIMÁŘ Kolik dotyčných knih jste podle svého odhadu za tu dobu přečetl?
FOUSTKA Nepočítal jsem je -
ZÁSTUPCE Stačí řádově: pět? Třicet? Padesát?
FOUSTKA Možná padesát -
PRIMÁŘ Komu všemu jste je půjčoval?
FOUSTKA Nikomu -
ZÁSTUPCE Ale pane kolego, přece nám nebudete tvrdit, že tak hledané, vzácné, ba dnes už téměř nedostupné knížky si od vás nikdo nepůjčoval! Vaši přátelé je přece u vás museli vidět -
FOUSTKA Domů si přátele nezvu a knihy zásadně nikomu nepůjčuji -
PRIMÁŘ No dobrá. A teď se, prosím, dobře soustřeďte, přichází důležitá otázka: co vás vedlo k tomuto studiu? Proč jste se těmi věcmi vlastně začal soustavně zabývat?
FOUSTKA Už dlouho jsem byl zneklidněn stoupajícím zájmem mladých lidí o všechno, co nějakým způsobem poukazuje k takzvanému nadpřirozenu. Z tohoto mé-
ho zneklidnění se posléze zrodil úmysl napsat brožuru, v níž bych se pokusil demonstrovat právě na ezoterismu, tomto nesourodém konglomerátu pokroucených fragmentů z různých kulturních okruhů, v jak fra-
pantním rozporu jsou různé idealistické a mystické nauky minulosti se soudobým stupněm poznání světa. Ezoterismus jsem si přitom zvolil za předmět své kritické pozornosti mimo jiné i pro nekritický zájem, které-
mu se dnes těší. Můj projekt ovšem vyžadoval -
PRIMÁŘ (přeru-
ší ho) Nikdo z nás, pane kolego, nepochyboval o tom, že přesně takto na položenou
otázku odpovíte. Nikdo z nás ale zatím neví, jak hodláte vysvětlit šokující fakt, že jste sám magii údajně praktikoval -
FOUSTKA Moc jsem ji nepraktikoval, spíš jsem to jen o sobě šířil -
ZÁSTUPCE Proč?
FOUSTKA Protože to byl jediný způsob, jak vzbudit důvěru v lidech tak nedůvěřivých, jakými jsou dnešní magici -
PRIMÁŘ Tak vy jste toužil po jejich důvěře? Zajímavé, zajímavé! Jak dalece se vám podařilo ji získat?
FOUSTKA Zaznamenal jsem zatím jen úspěch poměrně skromný v podobě jistého individua, které mě dvakrát navštívilo a o němž jste byli informováni -
PRIMÁŘ Řeklo vám, proč vás vyhledalo?

FOUSTKA Ví prý o mém zájmu o praktickou magii a je ochotno mě do ní zasvěcovat -
PRIMÁŘ Přistoupil jste na to?
FOUSTKA Výslovně ne, ale zároveň jsem to výslovně neodmítl. Je to tak říkajíc ve stavu vzájemného ohledávání -
ZÁSTUPCE Co za to od vás chce?
FOUSTKA Abych mu v případě potřeby dosvědčil, že se dalo k dispozici vědě -
ZÁSTUPCE Slyšíte to, pane primáři? Ti jsou ale mazaní!
PRIMÁŘ Tak se mi zdá, pane kolego, že čas uzrál k naší stěžejní otázce: jak vysvětlíte, že na jedné straně údajně máte vědecký názor na svět, a víte tudíž,
že magie je čiré šarlatánství, a na druhé straně se snažíte získat důvěru magiků, a když vás jeden z nich skutečně vyhledá, nejen že ho nevyhodíte a nevysmějete se mu, ale naopak se chystáte s ním spolu-
pracovat, ba dokonce ho snad i krýt? Vědecko-kritickým zájmem takové obskurní styky a aktivity věru už těžko vysvětlíte -
FOUSTKA Možná vám to připadne pošetilé, ale já prostě od první chvíle cítil, že svou starost o ty, které tito šarlatáni svádějí, a svůj úmysl účinně proti
takovým svůdcům bojovat nemohu a nesmím omezit na pouhou teoreticko-propagační práci. Byl jsem a dodnes jsem přesvědčen, že by nebylo ode mne poctivé, kdybych natrvalo dával ruce pryč od živoucí reality ve
snaze uchovat si je takzvaně čisté a obelhával své svědomí iluzemi o bůhvíjak velkém praktickém dosahu svého teoretického boje. Cítil jsem prostě, že kdo řekl A, musí říct B, a že je mou občanskou povin-
ností dát své teoretické znalosti do služeb praktického boje, to znamená konkrétního pátrání po ohniscích těchto aktivit a odhalování a usvědčování jejich konkrétních iniciátorů. Vždyť my se tu neustá-
le zaklínáme bojem proti pavědě, mysticismu a pověře - a kdybychom měli ukázat prstem aspoň na jednoho šiřitele těchto jedů, nedokázali bychom to! Ale nejen my: je až neuvěřitelné, jak málo se zatím daří ja-
kákoli infiltrace do těchto prostředí, a jak málo se proto o nich ví! Jaký potom div, že se to tak vesele rozrůstá? Proto jsem se rozhodl získat přízeň těchto kruhů, proniknout do nich a přímo v terénu sbírat
usvědčující materiál. Což ovšem asi nebudu moci dělat jinak než předstíráním aspoň částečné víry v jejich duchy, iniciace, evokace, magické zásahy, zpětné odrazy, inkuby a sukkuby a všechno to ostatní
haraburdí. Ba i nějaké ty sliby mlčenlivosti či eventuálního krytí budu asi nucen naoko dát. Rozhodl jsem se zkrátka být nenápadným a možná i osamělým vojákem této - jak se říká - tajné války,
protože jsem dospěl k názoru, že mé znalosti mne k tomu přímo zavazují. Jde totiž o sféru, v níž bohužel takzvaný široký

rozhled stále ještě něco váží, není-li přímo podmínkou účasti na je-
jím životě -
(Dlouhá pauza; všichni
přítomní jsou zara-
ženi, jeden hledí rozpa-
či-
tě na druhého, posléze se
všechny pohledy sou-
stře-
ďují na Primá-
ře)
PRIMÁŘ Takže vy vlastně - no jo - no jo - (Pauza) No tak nebylo by k zahození, kdyby se náš ústav mohl vykázat nějakými takovými docela konkrétními
úspěchy! Kolega Foustka má pravdu v tom, že žádnou válku ještě nevyhrály brožury -
ZÁSTUPCE (k Foustkovi) Vy byste tedy byl, rozumím--li tomu dobře, ochoten o každém svém setkání - ať už s tím vaším individuem nebo s ji-
nými - pořídit pro naši potřebu určitý záznam -
FOUSTKA Samozřejmě! Vždyť proto to vlastně dělám -
ZÁSTUPCE To by nebylo k zahození, jak řekl výstižně už pan primář. Jedna věc mi ale není jasná: proč jsme se o vaší chvályhodné iniciativě museli do-
zvědět až teď, na základě jistých - jak se ukazuje nespravedlivých - obvinění proti vám? Proč jste nás o svém rozhodnutí a prvních krocích neinformoval hned od počátku a sám?
FOUSTKA Jak vidím, byla to chyba. Já to ale bral docela jinak: jako vědec, v oblasti zamýšlené občanské praxe zcela diletující, připodobňoval jsem si bezděky
svou roli postavení samostatného vědeckého pracovníka, který také neskládá účty z každého svého odborného hnutí. Myslel jsem, že postačí - podobně jako v teorii - když o své práci podám referát až ve chvíli, kdy bude opravdu o čem referovat, totiž až budu mít v ruce něco věcně relevantního a použitelného. Vůbec mě přitom nenapadlo, že nahodilá informace o mé aktivitě z pramene neinformovaného o je-
jím poslání by mohla jakkoli otřást důvěrou, které jsem se tu těšil -
PRIMÁŘ Tomu se zase, pane kolego, nemůžete divit! Vaše rozhodnutí, jakkoli ušlechtilé, je přece jen bohužel natolik nezvyklé a po pravdě řečeno právě od vás nejméně očekávané, že v první chvíli nás muselo logicky napadnout spíš to horší než to lepší -
ZÁSTUPCE Tomu se, pane kolego, nemůžete divit!
PRIMÁŘ No nic, abychom to tedy nějak uzavřeli: přesvědčil jste mě, že tu šlo o pouhé nedorozumění, a jsem rád, že se zavčas vysvětlilo. Vašeho smělého rozhodnutí si
pochopitelně velice vážím a zaručuji vám, že tato vaše práce navíc bude po zásluze oceněna, zvlášť až si zvyknete na nutnost

pořizovat si o ní průběžnou dokumentaci a průběžně nám ji předávat. Má
k tomu někdo nějaký dotaz?
(Rozpačitá pauza)
Nikdo? V tom případě nastal čas na malé překvapení: zítřejší večírek v ústavní zahradě bude kostýmovaný!
LORENCOVÁ Bravo!
KOTRLÝ Báječný nápad!
ZÁSTUPCE Viďte? Mně se taky moc líbí -
LORENCOVÁ A jaký bude mít ráz?
PRIMÁŘ To je přece jasné: sabat!
(Místností projede vlna vzrušení)
Rej ďáblů, čarodějnic, mágů a magiků! Stylové, ne? Původně jsem to chápal jen jako pokus oživit tradici ústavních večírků určitým parodickým prvkem: zdálo se mi, že kdybychom se večer živelně vysmáli
tomu, proti čemu musíme přes den s chladnou hlavou a vážnou tváří bojovat, mohli bychom tím docela příznivě ovlivnit - v duchu moderní skupinové kostýmoterapie - svůj vztah k vlastní práci. Prostě chvilko-
vým znevážením problému zdůraznit jeho trvalou vážnost, jeho nadlehčením upozornit na jeho tíhu, poodstoupením se mu přiblížit. Teď ale vidím, že dík náhodné časové souhře to lze chápat ještě i ji-
nak: jako žertovný hold obětavé práci tady kolegy Foustky, kterého možná čeká vedle nutnosti převleku v přeneseném slova smyslu i nezáviděníhodné převlékání doslovné - třeba až se bude chtít vetřít
na nějakou černou mši!
(Zdvořilý smích)
No nic, berme to tedy - mimo jiné - jako takovou veselou tečku za právě skončeným vážným jednáním! Kdo dneska krmí poštolky?
NEUWIRTH Já -
PRIMÁŘ Fajn! (Ke Kotrlému) Viléme, nezapomeň!
(Opona padá)
Konec sedmého obrazu

OSMÝ OBRAZ
Na scéně je
opět Vilmin byt.
Když se ote-
vře opona, sedí Foustka ve spodkách na posteli a
Vilma v kombiné se če-
še u zrcadla; situace je tedy
táž jako na za-
čátku
čtvrtého obrazu.
FOUSTKA Ten by se tak určitě spokojil s nějakou pusou na tvář - když už byl jednou uvnitř! Jistě se pokusil přinejmenším si s tebou zatančit -
VILMA Jindřichu, nech toho, prosím tě! Já se tě přece taky

nevyptávám na detaily - a měla bych k tomu daleko víc důvodů!
(Krátká pauza; pak Foustka vstane a začne za-
myšle-
ně
přecházet po místnosti. Vilma se
přestane
česat a
překvape-
ně se na
něj dívá)
Co je?
FOUSTKA Co by bylo?
VILMA Začal jsi tak pěkně -
FOUSTKA Nějak na to nemám dnes náladu -
VILMA Příliš tě to vzrušuje?
FOUSTKA To ne -
VILMA Tak co se stalo?
FOUSTKA Ty dobře víš -
VILMA Nevím!
FOUSTKA Opravdu nevíš? A kdo udal primáři, že u mne byl ten magik, taky nevíš?
(Vilma strne, pak odhodí hřeben, vzru-
še-
ně vysko-
čí a vy-
tře
š-
tě-
ně pohlédne na Foustku)
VILMA Proboha, Jindřichu, snad si nemyslíš -
FOUSTKA Nikdo jiný o tom v ústavu nevěděl!
VILMA Zbláznil ses? Proč bych to, prosím tě, dělala? Když už mě urážíš myšlenkou, že jsem vůbec schopna kohokoliv tomu pitomci udat, jak tě může napadnout, že
bych šla udat tebe! Vždyť to by bylo totéž, jako kdybych udala sebe samu! Víš přece, jak mi záleží na tom, abys měl klid a byl šťastný, a jak se o tebe neustále strachuji! Jaký bych mohla mít najed-
nou důvod tě ničit? A spolu s tebou i sebe - náš vztah - náš společný život - naše hry na žárlivost - naši lásku - tak skvěle mi potvrzovanou záblesky skutečné žárlivosti, které se u tebe začly v poslední
době objevovat - naše vzpomínky na všechny ty slunné chvíle čirého štěstí, které jsme spolu prožili - vždyť by to bylo holé šílenství!
FOUSTKA Co když právě vzpomínka na ty slunné chvíle dává klíč k takovému činu? Co já vím o ženském srdci! Třeba ses mi chtěla pomstít za
Markétu - anebo v tom byl prostě strach z toho invalidy a snaha mne tímto způsobem zbavit jeho domnělého vlivu -
(Vilma pře-

běhne k posteli, padne obli-
čejem do podu-
šek a za-
čne zoufale
štkát. Foustka zrozpa-
čití, chvíli na Vilmu bezrad-
ně hledí, pak k ní opatr-
ně
přisedne a za-
čne ji hladit po vlasech)
No tak, Vilmo -
(Pauza; Vilma štká)
Já to tak nemyslel -
(Pauza; Vilma štká)
Bylo to jen takové žertování -
(Pauza; Vilma štká)
Chtěl jsem zkusit nějakou novou etudu -
(Pauza; Vilma se náhle energicky vztyčí a utírá
si kapesníkem oči a posmrkává.
Když se cítí být
už
opět uklid-
něná a dosta-
teč-
ně silná,
řekne chlad-
ně)
VILMA Jdi pryč!
(Foustka se pokusí Vilmu pohladit; ona ho odstr-
čí a vy-
křikne)
Nedotýkej se mě a odejdi!
FOUSTKA Vilmo! Vždyť jsem toho tolik zase neřekl! Kolikrát jsi
chtěla, abych ti říkal daleko horší věci -
VILMA To bylo něco jiného! Uvědomuješ ty si vůbec, co jsi právě
udělal? Vždyť ty jsi mě vlastně obvinil, že jsem na tebe
nasazena! Žádám tě, aby ses oblékl, odešel a
už nikdy se nepokoušel slepit to, co jsi právě tak brutálně
rozbil!
FOUSTKA To myslíš vážně?
VILMA Aspoň to budeme mít za sebou. Dříve nebo později by k tomu
asi beztak muselo dojít!
FOUSTKA Kvůli tomu tanečníkovi?
VILMA Ne -
FOUSTKA Proč tedy?
VILMA Přestávám si tě vážit -
FOUSTKA To slyším poprvé -
VILMA Však to taky netrvá dlouho. Uvědomila jsem si to vlastně
až dnes, když jsem viděla způsob, jakým ses v ústavu zachránil.
Tak bezostyšně a přede všemi nabídnout
primáři donašečství! A teď se ještě ke všemu ty - dobrovolný a

veřejně deklarovaný konfident - odvažuješ mne, nevinnou a
oddanou, obvinit z donašečství - a to ještě na tebe! Chápeš tu
absurditu? Co se
to s tebou stalo? Neposedl tě skutečně nějaký ďábel? Ten člověk
ti popletl hlavu - bůhví co ti napovídal - bůhví jaké čáry na
tobě zkouší -
(Foustka vstane a začne po-
dráž-
dě-
ně
přecházet po místnosti)
FOUSTKA Tak abys věděla: nic na mně nezkouší, jen mi pomáhá
poznat lépe sebe sama a čelit všemu špatnému, co ve mně dříme!
Dále: to moje konfidentství,
jak to nazýváš, byl pro mne nejen jediný způsob jak zachránit
sebe, ale zároveň jediný způsob jak pomoct i jemu! Budou-li
vědět, že ho mám pod kontrolou, dají mu pokoj. A do třetice: to
podezření, že se o
něm dozvěděli od tebe, jsem prostě nemohl před tebou zamlčovat -
co by to pak bylo mezi námi za vztah? Mohlas to říct třeba
v nějakém afektu - neúmyslně - před někým, komu jsi omylem
důvěřovala - nebo ně-
kde, kde to mohl někdo nepovolaný slyšet -
VILMA Nic jsem nikde neřekla úmyslně ani omylem a na tvém
podezření mi nevadí, žes ho vyslovil, ani žes ho vyslovil tak
neomaleně, což se teď - už pozdě - pokoušíš
napravit, ale že tě vůbec napadlo! Jsi-li schopen si něco
takového o mně jen vteřinu myslet, pak opravdu nemá cenu, abychom
spolu byli -
(Pauza; Foustka sklíče-
ně dosedne do
křesílka a civí tu-
pě
před sebe)
FOUSTKA Jsem vůl, že jsem ti něco říkal - všechno vždycky tak
blbě zkazím - co si bez tebe počnu? Nejraději bych se neviděl -
VILMA Ještě se nakonec lituj!
FOUSTKA Vzpomínáš, co jsme si kdysi řekli na té hrázi pod jilmy?
VILMA Tu hráz sem netahej, stejně ti to není nic platné: příliš
jsi mi ublížil, než aby to mohla napravit manipulace s našimi
vzpomínkami. A vůbec: o něco jsem tě žá-
dala -
FOUSTKA Myslíš jako, abych odešel?
VILMA Přesně tak!
FOUSTKA Čekáš tanečníka, viď?
VILMA Nikoho nečekám, chci být prostě sama!
(Krátká pauza; pak Foustka náhle vyskočí,
při-
běhne k
Vilmě, povalí ji hru-
bě na postel a uchopí divoce pod krkem)

FOUSTKA (temným hlasem) Lžeš, couro!
VILMA (vykřikne
hrůzou) Pomóc!
(Foustka začne Vilmu
škrtit. Vtom se ozve zvonek. Foustka Vilmu
ihned pustí, zmateně od ní usko-
čí, oka-
mžik bezrad-
ně stojí, pak pomalu zamí-
ří ke
křesílku a posléze do
něj
opět
tě
žce dosedne. Vilma vstane, rychle se trochu
upraví, na-
če
ž
přistoupí ke dve-
řím a ote-
vře je. Za nimi stojí Ta-
nečník s ky-
tičkou fialek za zády)
TANEČNÍK Promiň, že tě ruším tak pozdě - přinesl jsem ti tady
jenom -
(Tanečník podá
Vilmě fialky)
VILMA Díky! Pojď dál, prosím tě, a zůstaň tady -
(Tanečník pohlédne
překvape-
ně na Vilmu a pak na Foustku, zhrouceného v
křesílku a civícího ne-
přítom-
ně
před sebe. Rozpa-
čitá pauza)
Není mu dobře, víš - mám trochu strach -
TANEČNÍK Nějaká srdeční slabost?
VILMA Asi -
TANEČNÍK Tak bychom si mohli mezitím trochu zatančit, co říkáš?
Třeba by ho to rozptýlilo -
(Opona padá)
Konec osmého obrazu
DEVÁTÝ OBRAZ
Na scéně je
opět
Foustkův byt.
Když se ote-
vře opona, je tu pouze Foustka v
županu a za-
myšle-

ně
přechází po místnosti. Po del-
ší chvíli
někdo zaklepe na dve-
ře. Foustka se zarazí, oka-
mžik váhá.
FOUSTKA (zvolá) Kdo je?
HOUBOVÁ (za scénou) To jsem já, pane doktore -
FOUSTKA (volá) Pojďte dál, paní Houbová -
(Vstoupí Houbová)
HOUBOVÁ Máte tu návštěvu -
FOUSTKA Já? Koho?
HOUBOVÁ No zase ten - no však víte - co tak to -
FOUSTKA Smrdí?
HOUBOVÁ Jo -
FOUSTKA Ať jde dál -
(Krátká pauza; Houbová rozpači-
tě stojí)
No co je?
HOUBOVÁ Pane doktore -
FOUSTKA Stalo se něco?
HOUBOVÁ Jsem jen hloupá ženská - vím, že se nehodí, abych vám
v něčem radila -
FOUSTKA O co vám jde?
HOUBOVÁ Nezlobte se, ale já bych na vašem místě tomu člověku
nevěřila! Já to nedovedu vysvětlit - nevím ani, co s vámi má -
mám z něj jenom takový něja-
ký divný pocit -
FOUSTKA Minule jste ho sem sama pustila!
HOUBOVÁ Protože jsem se ho bála -
FOUSTKA Připouštím, že vypadá podezřele, ale v jádře je neškodný
- nebo přesněji: je příliš
bezvýznamný na to, aby mohl vážněji škodit -
HOUBOVÁ Máte to zapotřebí - s takovými lidmi se stýkat? Vy?
FOUSTKA Paní Houbová, jsem dospělý člověk a vím přece, co dělám!
HOUBOVÁ Když já mám o vás strach! Chápejte mě, pamatuji vás jako
tříletého caparta - sama děti nemám -
FOUSTKA No dobře, dobře, děkuji vám za vaši starost, chápu ji a
vážím si jí, myslím ale, že v tomhle případě skutečně není na
místě. Pusťte ho sem a
už na to nemyslete -
(Houbová odejde, dveře nechá poote-
vřené)
HOUBOVÁ (za scénou) Prosím, pane -
(Vstoupí Fistula se svým pytlíkem v ruce. Houbová za ním
ješ-
tě nahlédne do místnosti, starostli-
vě zakroutí hlavou a za-
vře. Fistula se bl-
bě
šklebí, hrne se rovnou k pohovce, sedne si, zuje

si boty, ze svého pytlíku vyndá bačkory, obuje si
je, boty uloží do pytlíku, který pak polo-
ží na pohovku vedle sebe. Vzhlédne k Foustkovi
a zašklebí se)
FISTULA Tak co?
FOUSTKA Co - co?
FISTULA Čekám, kdy začnete svou obvyklou písničku -
FOUSTKA Jakou písničku?
FISTULA Že mám okamžitě odejít a tak -
(Foustka se projde zamyšle-
ně po místnosti, na-
če
ž usedne za
svůj
stůl)
FOUSTKA Tak poslyšte! Za prvé: pochopil jsem, že vás se zbavit
prostě nelze, a že tudíž nemá smysl ztrácet čas úsilím, které je
předem odsouzeno k nezdaru.
Za druhé: aniž bych jakkoli přeceňoval vaše - jak říkáte -
stimulující vlivy, dospěl jsem k názoru, že čas s vámi strávený
nemusí pro mne přece jen být úplně ztracený - když už musím být
já ob-
jektem vám, proč byste nemohl koneckonců být na oplátku vy
objektem mně? Anebo nezněl snad váš původní návrh tak, že mi
nabízíte nahlédnout do své praxe, pokud vám za to zaručím určité
krytí?
Rozhodl jsem se, že váš návrh přijmu -
FISTULA Věděl jsem, že se k tomu dopracujete, což bylo jedním
z důvodů mé neodbytnosti. Jsem rád, že tato neodbytnost přináší
konečně plody. Ale abych zas
nebyl příliš skromný: rozhodnutí, které jste mi právě vyjevil,
nepřičítám jen své vytrvalosti, ale i nepochybným úspěchům,
k nimž naše spolupráce vede -
FOUSTKA Jaké úspěchy tím zase myslíte?
FISTULA Nejenže jste se udržel v ústavu, ale svou pozici jste
tam dokonce upevnil. S radostí přitom konstatuji, že v tomto
případě jste se už dokázal vyhnout i
Smíchovského kompenzačnímu syndromu, což je známkou zřetelného
pokroku -
FOUSTKA Pokud tím chcete říct, že jsem ztratil všechny své
mravní zásady a otevřel se čemukoliv, co si umanete ve mně
probudit, tak se velice pletete. Jsem stále
týž, jen jsem získal svými nedávnými zkušenostmi více chladné
sebekontroly, která mi umožňuje vždy přesně vědět, odkud až kam
mohu v tom či onom směru - byť jakkoli pro mne novém - jít, aniž
bych
riskoval, že se dopustím něčeho, čeho bych mohl později hořce
litovat -
(Fistula trochu zneklidní, ošívá se, rozhlí-
ží se)
Co je s vámi?

FISTULA Ale nic, nic -
FOUSTKA Vypadáte, jako byste se bál, což je stav, který u vás neznám a který by mne u vás obzvlášť zarážel právě teď, po výslovném příslibu krytí, kterého se vám ode mne dostalo -
(Fistula si zuje bačkory, oběma rukama si drbe chodidla, přitom vzdychá)
Bolí?
FISTULA To nic - to přejde -
(Fistula si po chvíli opět obuje bačkory. Pak se najednou rozchechtá)
FOUSTKA Co je tady k smíchu?
FISTULA Můžu být zcela upřímný?
FOUSTKA Poslužte si -
FISTULA Vy!
FOUSTKA Cože? Já jsem vám k smíchu? Nejste trochu drzý?
(Fistula zvážní a zahledí se do země. Po chvíli náhle vzhlédne k Foustkovi)
FISTULA Tak podívejte, pane doktore! Že jste se zachránil drobnou ničemností, je samo o sobě v pořádku, vždyť přesně to byl postup, k němuž jsme vás s Haajahem -
FOUSTKA S kým?
FISTULA S Haajahem, duchem politiky, vedli. Méně je v pořádku, že jste přitom zapomněl na pravidla hry!
FOUSTKA Na jaká pravidla? Jaké hry? O čem to, k čertu, mluvíte?
FISTULA Vy nemáte pocit, že i naše spolupráce má svá pravidla? Bourejte si skrupule, jak vám libo - jak víte, takové počínání vždy a ze zásady vítám.
Podvádět ale i toho, kdo vás po této vzrušující, ba řekl bych přímo revoluční cestě vede, to byste přece jen asi neměl! I revoluce má své zákony! Minule jste mi řekl, že jsem ďábel. Představte si na okamžik, že bych jím skutečně byl! Jak myslíte, že bych asi reagoval na váš diletantský pokus mě obelstít?
FOUSTKA Já se vás přece nepokouším obelstít -
FISTULA Pokud jsme si to výslovně neslíbili, ze situace rozhodně vyplynulo, že nebudeme o své spolupráci s nikým mluvit, a tím méně o ní referovat instancím, které jí nepřejí nic dobrého. Dalo by se dokonce říct, že jsme si začli - byť s přirozenou zdrženlivostí - důvěřovat. Jestli vám nedošel vnitřní smysl těchto aspektů naší úmluvy a rozhodl jste se jí vysmát,
pak jste udělal svou první vážnou chybu. Přečetl jste toho přece dost, a musíte tedy vědět, že i v našich sférách jsou meze, které nelze překročit, ba že právě zde, kde se hraje o tolik, je příkaz jejich nepřekročitelnosti mimořádně přísný. Copak nechápete, že jsme-li schopni si zahrávat s celým světem, pak jen a jen proto, že se opíráme o kontakty, s nimiž si zahrávat prostě nelze? Obelhávat lháře je

dobré, obelhávat
pravdomluvného je přípustné, ale obelhávat samu instanci, která
nám k tomuto obelhávání dává sílu a předem nás v této věci
vybavuje beztrestností - to věru už beztrestně nejde! Tamten
(Uká-
že nahoru) zahrnuje člověka množstvím nedodržitelných příkazů, a
nezbývá mu
tudíž než občas odpouštět. Jiní naopak člověka od všech těch
nedodržitelných příkazů osvobozují, dík čemuž jsou pochopitelně i
zcela zbaveni nutnosti, příležitosti a posléze vůbec schopnosti
odpouštět.
Ale i kdyby toho nebylo, zradu dohody, která všechnu tu bezbřehou
svobodu otevírá, by stejně odpustit nemohli: vždyť takovým
odpouštěním by se zbořil celý jejich svět! Anebo není snad
jedinou zárukou svobo-
dy od všech závazků závazek věrnosti autoritě, která nám takovou
svobodu dává? Porozuměl jste mi?
(Foustka, který byl během Fistulovy
ře-
či stále nervóz-
něj-
ší, vstane a
přechází po místnosti; del-
ší pauza; Fistula ho pozor-
ně sleduje. Pak se Foustka náhle zastaví za
svým stolem, opře se o
něj jako o
ře
čnickou katedru a obrátí se k Fistulovi)
FOUSTKA Já vám porozuměl dobře, obávám se však, že vy jste
neporozuměl mně!
FISTULA Ale!
FOUSTKA Příslib, na který zřejmě narážíte, můžete vnímat jako
pokus o zradu jen proto, že nevíte, proč jsem ho s klidným
svědomím učinil a učinit mohl!
FISTULA Udělal jste to, abyste vyvázl -
FOUSTKA Jistě, ale jaké by to bylo vyváznutí, kdyby bylo
zaplacenou zradou! Na hlavu padlý zase nejsem! Mohl jsem to
přislíbit jen proto, že jsem byl od prv-
ní chvíle pevně rozhodnut svůj příslib nejen nedodržovat, ale
postavení, které mi vybudoval, zároveň šikovně využívat -
přirozeně za průběžných konzultací s vámi - v našem duchu a v náš
prospěch, to
znamená získávat kontrolu nad jejich informacemi, a přitom je
zaplavovat našimi dezinformacemi; zahlazovat jim pravé stopy, a
přitom je zaměstnávat lichými; zachraňovat jejich prostřednictvím
ty z nás, kdo jsou
ohroženi, a potápět ty, kdo nás ohrožují - a tím vším sloužit
naší věci jako náš člověk ukrytý v samém lůně našeho nepřítele,
ba co víc, přímo v čele toho nepřítelova oddělení, které je
k boji

proti nám určeno! Překvapuje mě a mrzí, že jste můj záměr ihned nepochopil a neocenil -
(Foustka usedne. Fistula vyskočí, za-
čne se chechtat a divoce
křep
čit po místnosti. Pak se náhle zarazí a zcela
věc-
ně se obrátí k Foustkovi)
FISTULA I když jste si tuhle koncepci vymyslel až teď, přistupuji na ni, abych vám dal poslední šanci. I v našem prostředí lze odpouštět a dávat příležitost k nápravě; tvrdil-li jsem před chvílí opak, pak pouze proto, abych vás vystrašil, přiměl tím k této vaší už zcela nedvojsmyslné nabídce, a umožnil vám tak zachránit se nad samým okrajem propasti. Jak
zřejmo, k vašemu velkému štěstí skutečně nejsem ďábel: zrada, která vám u mne prošla, byť jen jednou a naposled, u něj by vám rozhodně neprošla!
(Foustkovi se viditelně uleví, neovládne se,
přistoupí k Fistulovi a obejme ho. Fistula odsko-
čí, za-
čne jektat zuby a
třít si rychle pa-
že)
Člověče, vy snad máte sto pod nulou!
FOUSTKA (se směje) Tolik ne -
(Opona padá)
Konec devátého obrazu
DESÁTÝ OBRAZ
Na scéně je
opět zahrada ústavu.
Až na to,
že la-
vička je nyní napravo a stolek s nápoji nalevo, je tu vše stejné jako ve
třetím obraze,
včet-
ně
osvětlení.
Když se ote-
vře opona, hudba se
týmž
způsobem jako na za-
čátku
třetího obrazu zti-
ší a pro-
mění; i tentokrát bude - pokud nebude uvedeno jinak - podbarvovat celý obraz. Na scéně je Milen-
ka, Milenec a Foustka. Milenka a Milenec spolu tan-
čí v pozadí, kde budou spolu tan-
čit ne-

přetr-
ži-
tě skoro po celý obraz, tak-
že jejich altánek je nyní prázdný; Foustka sedí za-
myšle-
ně na la-
vičce.
Všichni
tři mají kostýmy v duchu "magické koncepce" ve-
čírku; Foustka má tra-
diční divadelní úbor Fausta. Nebudou-li kostýmy,
kostýmní doplňky
či masky v textu konkrét-
něji popsány, platí pro
všechny postavy, které se postup-
ně objevují na scé-
ně,
že jsou oble-
čeny a
případ-
ně nalí-
čeny v tomto duchu,
při-
čem
ž
zůstává zcela na inscenátorech, jak bude ta která
postava pojata nebo čím bude její
převlek inspirován.
Zřej-
mě by se tu
měly objevit
některé z nejzná-
měj-
ších a ne-
jobvyklejších moti-
vů, tra-
dič-
ně v divadle u "pekelné"
či
"čaro-
dějnické" tematiky po-
užívaných, jako je na-
příklad dominance
černé a rudé barvy, bohatství
různých
pří-
věsk
ů a amule-
tů,
rozčepý-
řené dámské paruky, ocasy, kopyta a

ře-
tězy
čer-
tů atd.
Převleky nijak
neovlivňují herecký projev, nejsou jím nijak
zdů-
razňovány nebo komentovány,
vše probíhá naopak tak, jako by jich
vůbec nebylo. Del-
ší pauza. Pak se zprava vyno-
ří Lorencová s
koš-
tětem v podpa-
ží,
přejde scénu
směrem ke stolku, kde si pak nalévá do sklenky
nějaký nápoj. Pauza.
FOUSTKA Nevíš, jestli tu je už primář?
LORENCOVÁ Nevím -
(Pauza; Lorencová dopije, odloží sklenku a zmi-
zí vlevo. Po chvíli ji lze zahlédnout v pozadí, jak tan-
čí sama se svým
koš-
tětem. Pauza. Pak zleva vejde Zástupce)
ZÁSTUPCE Neviděl jste Petrušku?
FOUSTKA Tady nebyla -
(Zástupce zakroutí nechápavě hlavou a zmizí
vpravo. Po chvíli ho lze zahlédnout v pozadí, kde se sólo-
vě pohupuje v rytmu tance. Foustka vstane,
přejde ke stolku a naleje si do sklenky nápoj.
Zprava přicházejí Pri-
mář a Kotrlý, kte-
ří se dr-
ží za ruce. Pokud nebude ur-
čeno jinak, budou se tak dr-
žet po celý obraz. Pri-
mář, v ob-
zvláš
ť výrazném
převleku za
ďábla, má na hla-
vě rohy. Pri-
mář a Kotrlý ne-
věnují Foustkovi pozornost a zastaví se upro-
střed scény; Foustka je od stolku pozoruje)
PRIMÁŘ (ke Kotrlému) Kde to vlastně umístíš? Tady někde?
KOTRLÝ Myslel jsem, že bych to dal do altánku -
PRIMÁŘ To by šlo, bude to lepší i z bezpečnostních důvodů -
KOTRLÝ Podpálím si to v zahradnické boudě, pak to nenápadně
přinesu - pár minut trvá, než se to zahřeje - uložím to do

altánku a za chvilku uvidíš -
(Primář a Kotrlý zamíří doleva)
FOUSTKA Pane primáři -
(Primář a Kotrlý se zastaví)
PRIMÁŘ Co je, pane kolego?
FOUSTKA Měl byste chvilku čas?
PRIMÁŘ Nezlobte se, pane kolego, ale teď rozhodně ne -
(Primář a Kotrlý zmizí vlevo. Po chvíli je lze zahlédnout v pozadí, jak spolu tančí. Foustka se svou sklenkou přejde zamyšleně zpět k lavičce a posadí se. Hudba se výrazně zesílí, zní nějaké notoricky známé tango, například Tango milonga. Zleva vběhnou na scénu Vilma s Tanečníkem a začnou spolu provádět jakési složité tangové figury. Jejich hlavním tvůrcem je Tanečník, zřejmě skutečný profesionál, který s Vilmou všelijak důmyslně smýká po scéně. Foustka na ně vyjeveně civí. Po chvíli tango vyvrcholí a Vilma s Tanečníkem provedou závěrečnou figuru. Hudba se ztiší a promění plynule zase v něco jiného. Vilma a Tanečník jsou udýcháni, ale šťastni, drží se za ruce a usmívají se na sebe)
FOUSTKA Bavíte se dobře?
VILMA Jak vidíš -
(Zleva vejde Zástupce, který mezitím opustil parket)
ZÁSTUPCE Neviděli jste Petrušku?
VILMA Tady nebyla -
(Zástupce zakroutí nechápavě hlavou a zmizí vpravo. Po chvíli ho lze zahlédnout v pozadí, kde se sólo-

vě pohupuje v rytmu tance. Vilma uchopí Tanečníka za ruku a odvádí ho, oba zmizí vpravo. Po chvíli je lze zahlédnout v pozadí při tanci. Foustka vstane, přejde ke stolku a naleje si do sklenky nápoj. Zprava přicházejí Primář a Kotrlý, kteří mezitím opustili parket, drží se za ruce. Nevěnují Foustkovi pozornost a zastaví se uprostřed scény; Foustka je od stolku pozoruje)

KOTRLÝ (k Primáři) Jak poznám, kdy je na to ta pravá chvíle?

PRIMÁŘ To nějak odhadneš, když tak ti dám znamení. Mám jinou starost -

KOTRLÝ Jakou?

PRIMÁŘ Můžeš mi skutečně zaručit, že se něco nestane?

KOTRLÝ Co by se mělo stát?

PRIMÁŘ No, že se třeba někdo neudusí - nebo že něco nechytne -

KOTRLÝ Neboj -

(Primář a Kotrlý zamíří doleva)

FOUSTKA Pane primáři -

(Primář a Kotrlý se zastaví)

PRIMÁŘ Co je, pane kolego?

FOUSTKA Chápu, že teď máte spoustu jiných starostí, ale nezdržím vás dlouho a jsem si jist, že věc, o kterou jde, vás bude zajímat -

PRIMÁŘ Nezlobte se, ale teď to skutečně nejde -

(Vtom vstoupí zprava Tajemník, dojde k Primáři, nahne se k němu a dlouze mu něco šeptá do ucha. Primář pokyvuje hlavou. Během Tajemníkova šeptání vstoupí zprava Lorencová, která mezitím opustila parket, v ruce má své košťě, zůstane stát napravo u lavičky a hledí na Tajemníka. Po delší chvíli Tajemník skončí; Primář ještě jednou přikývne, načež ž zmizí s Kotrlým vlevo. Po chvíli je lze zahlédnout v pozadí, jak spolu tančí. Tajemník zamíří doprava, přímo proti Lorencové. Ta se na

něj usmívá, on se
těs-
ně
před ní zastaví, chvilku na sebe
upře-
ně hledí, pak Tajemník,
aniž z ní spustí zrak, odejme Lorencové
koš-
tě, význam-
ně ho polo-
ží na zem, na-
če
ž Lorencovou obejme. Ona ho také obejme, oka-
mžik si hledí zblízka zjihle do
očí, pak se za-
čnou líbat.
Když se od sebe po chvíli odtrhnou, zmizí spolu,
držíce se navzájem v pase, vpravo. Po chvíli je
lze zahlédnout v pozadí při tanci. Foustka se
svou sklenkou přejde za-
myšle-
ně
zpět k la-
vičce a posadí se. Náhle zpozorní a naslouchá: za
scénou je slyšet dív-
čí hlas, zpívající na melodii hudby, která prá-
vě zní, Oféliinu pí-
seň z Hamleta)
MARKÉTA (zpívá za scénou)
Už nikdy se mi nevrátí?
Už nikdy se mi nevrátí?
Ne, nikdy. Už je pod drnem.
Jdi taky snít svůj věčný sen.
(Zleva se vynoří Markéta. Je bosa, má roz-
puš-
těné vlasy, na hla-
vě
věne-
ček z polního kvítí, na so-
bě bílou
noční ko-
šili dole s velkým razítkem Psychiatrie. Pomalu
se blíží, zpívajíc, k Foustkovi, který vyleka-
ně vstal)
(Zpívá) Ne, nikdy se ti nevrátí.
Měl vousy bílé jako sníh
a vlasy světlé jako len.
Už dávno, dávno je ten tam
a já tu marně naříkám.
Bůh mu přej sladký věčný sen.
FOUSTKA (zvolá) Markéto!

MARKÉTA Kde jenom je ten krásný dánský princ?
(Foustka před Markétou vy-
dě-
še-
ně ustupuje, ona jde za ním, pomalu obcházejí
v kruhu scénu)
FOUSTKA Kde se tu, proboha, bereš? Utekla jsi?
MARKÉTA Řekněte mu, prosím, až ho uvidíte, že to všechno nemůže
být jen tak samo sebou, ale že se za tím musí skrývat jakási
hlubší vůle bytí, světa a
přírody k tomu, aby -
FOUSTKA Markéto, poznáváš mě? To jsem přece já, Jindřich -
MARKÉTA Anebo to snad nepůsobí tak, jako by si kosmos přímo
předsevzal, že jednoho dne sám sebe takto našima očima spatří a
otázky, které
si tu teď spolu klademe, takto si našimi ústy položí?
FOUSTKA Měla by ses vrátit - vyléčí tě - všechno bude zase dobré
- uvidíš -
MARKÉTA (zpívá) Pověz mi, jak mám rozpoznat,
že je tvá láska pravá.
Má chudou čapku, v ruce hůl
a bosa pokulhává.
(Markéta zmizí vpravo, za scénou ješ-
tě chvilku dozníva její vzdalující se
zpěv,
už beze slov. Foustka
přejde vzru-
še-
ně ke stolku, rychle si naleje do sklenky nápoj,
sklenku naráz vypije a znovu si do ní nalévá. Zprava
přicházejí Pri-
mář a Kotrlý, kte-
ří mezitím opustili parket, dr-
ží se za ruce. Ne-
věnují Foustkovi pozornost, zaujati svým hovo-
rem)
PRIMÁŘ (ke Kotrlému) Jistě se pokusil přinejmenším si s tebou
zatančit -
KOTRLÝ Nech toho, prosím tě! Nedokážeš se bavit o něčem
zajímavějším?
PRIMÁŘ Pokusil, nebo nepokusil?
KOTRLÝ Když to chceš vědět, tak ano! A víc už ti neřeknu ani
slovo -
(Primář a Kotrlý pro-
šli zvolna scénou a mí-
ří nalevo
pryč)
FOUSTKA Pane primáři -
(Primář a Kotrlý se zastaví)
PRIMÁŘ Co je, pane kolego?
(Vtom se napravo z křoví za la-

vičkou ozve bolestný vý-
křik)
NEUWIRTH (za scénou) Au!
(Primář, Kotrlý i Foustka
překvape-
ně pohlédnou k la-
vičce. Z
křoví se vyno-
ří Neuwirth, dr-
ží se za ucho,
zřej-
mě zra-
něné, a sténá)
KOTRLÝ Copak se ti stalo, Lojzo?
NEUWIRTH Ale nic -
PRIMÁŘ Máte něco s uchem?
(Neuwirth přikývne)
KOTRLÝ Kouslo tě něco?
(Neuwirth přikývne a uká-
že hlavou ke
křoví, z
ně-
hož se
před chvilkou vyno-
řil a z
ně-
hož se
teď rozpa-
či-
tě vyno-
řuje
Petruška. Upravuje si nervóz-
ně vlasy a kostým. Pri-
mář a Kotrlý na sebe význam-
ně pohlédnou a uculují se. Neuwirth, s rukou
na uchu a sténaje, se odšourá vpravo a zmizí.
Petruška pla-
še
pře-
běhne doleva ke stolku a nalévá si trochu se
třesoucí rukou nápoj, který pak
spě
š-
ně pije. Pri-
mář a Kotrlý
chtějí odejít)
FOUSTKA Pane primáři -
(Primář a Kotrlý se zastaví)
PRIMÁŘ Co je, pane kolego?
(Vtom zleva vejde Zástupce. Petrušku, krytou
Foustkou, zprvu nevidí)

ZÁSTUPCE Neviděli jste Petrušku?
(Petruška
přistoupí k Zástupci,
usměje se na
něj a bere ho za ruku; od té chvíle se budou dr-
žet jako
dříve)
Kdes byla, bobku?
(Petruška Zástupci cosi
šeptá, on pozor-
ně naslouchá, nakonec uspokoje-
ně
přikývne. Pri-
mář a Kotrlý
chtějí odejít)
FOUSTKA Pane primáři -
(Primář a Kotrlý se zastaví)
PRIMÁŘ Co je, pane kolego?
FOUSTKA Chápu, že teď máte spoustu jiných starostí, ale já bych
na druhé straně - poučen tím, co se stalo - nerad něco zanedbal -
mám totiž určité poznatky -
už jsem to dal i na papír -
(Foustka se prohledává, hledá zřej-
mě
svůj papír. Pri-
mář a Zástupce na sebe význam-
ně pohlédnou a pak popojdou - vedouce si za
ruku první Kotrlého a druhý Petrušku - ke
středu scény, kde
všichni
čty-
ři bez-
děky utvo-
ří jakýsi
půlkruh kolem Foustky. Krátká pauza)
PRIMÁŘ Nehledejte to -
(Foustka překvape-
ně pohlédne na Primá-
ře, pak se rozhlédne po ostatních. Krat-
ší napjatá pauza)
FOUSTKA Myslel jsem, že -
(Opět napjatá pauza, kterou posléze
přeru-
ší Pri-
mář ostrým hlasem)
PRIMÁŘ Nezajímá mě, co jste si myslel, nezajímá mě váš papír,
nezajímáte mě vy. Komedie totiž, vážený pane, skončila!
FOUSTKA Nerozumím vám - jaká komedie?
PRIMÁŘ Velmi jste se přecenil a velmi jste nás podcenil, maje
nás za větší pitomce, než jsme -
ZÁSTUPCE Pořád ještě nerozumíte?

FOUSTKA Ne -
PRIMÁŘ Dobrá, tak vám to řeknu přímo: věděli jsme samozřejmě od začátku, co si o nás myslíte, že svou loajalitu pouze předstíráte a že své pravé zájmy a názory před námi skrýváte. Přesto jsme se rozhodli dát vám poslední příležitost a tváříce se, že věříme té vaší báchorce o úmyslu pracovat pro nás v terénu, byli jsme zvědavi, jak se po té lekci a svém domnělém vyváznutí zachováte a zda se přece jen nevzpamatujete. Vy jste ale na tuto naši podanou ruku vzápětí hanebně plivl, čímž jste definitivně rozhodl sám o sobě.
FOUSTKA To není pravda!
PRIMÁŘ Dobře víte, že je!
FOUSTKA Tak mi to dokažte!
PRIMÁŘ (k Zástupci) Vyhovíme mu?
ZÁSTUPCE Přimlouvám se za to -
(Primář ostře hvízdne na prsty. Z altánku, v němž byl zřejmě po celou dobu skryt tak, že ho nebylo vidět, vyskočí Fistula. Když ho Foustka spatří, lekne se. Fistula rychle dopajdá k Primáři)
FISTULA (k Primáři) Přál sis, šéfe?
PRIMÁŘ Co ti řekl, když jsi byl včera u něj?
FISTULA Že bude na oko pracovat zpravodajsky pro tebe, ve skutečnosti však bude - spolčen s těmi, proti nimž bojuješ - tvou zpravodajskou službu všemožně mařit. Řekl doslova, že bude naším - rozuměj: jejich - člověkem v lůně nepřítele -
FOUSTKA (vykřikne) Lže!
PRIMÁŘ Co jste to řekl! Můžete to opakovat?
FOUSTKA Že lže -
PRIMÁŘ Co si to, člověče, dovolujete? Jak se opovažujete o mém mnohaletém důvěrném osobním příteli a jednom z našich nejlepších externích spolupracovníků říct, že lže? Nám Fistula nikdy nelže!
ZÁSTUPCE Přesně to jsem právě chtěl říct, pane primáři. Nám Fistula nikdy nelže!
(Zleva přicházejí Lorencová s Tajemníkem a zprava současně Milenka s Milencem, kteří všichni mezitím opustili parket; oba páry se drží za ruce.

Přidru-
ží se k ostatním tak,
že nenásil-
ně roz-
ší-
ří na obou stranách
půlkruh, v je-
hož
středu stojí Foustka)
FOUSTKA Takže Fistula byl přece jen provokatér, kterého jste na mne nasadil, abyste mě zkoušel. Že ho já, blbec, hned nevyhodil! Vilmo, omlouvám se ti za své ab-
surdní podezření, kvůli kterému jsem tě ztratil! Paní Houbová, omlouvám se vám, samozřejmě byla pravda na vaší straně!
PRIMÁŘ (k Fistulovi) S kým to mluví?
FISTULA Jeho bytná, šéfe -
PRIMÁŘ Nejste přirozeně jediný člověk na světě, který mě zajímá. Každého si zkouším a divil byste se, jak dlouho - ve srovnání s vaším triviálním případem
- někdy trvá, než se doberu pravdy, ať už té či oné!
FOUSTKA (k Fistulovi) Tak jsem vám přece jen naletěl -
FISTULA Promiňte, pane doktore - (K Primá-
ři) Je ještě doktor?
PRIMÁŘ Serem na to -
FISTULA Promiňte, pane doktore, ale dopouštíte se opět simplifikace! Celou dobu jsem vám přece různými náznaky i přímo dával na srozuměnou, že máte různé al-
ternativy a že jedině vy sám jste strůjcem svého osudu! Nenaletěl jste mně, ale sám sobě, totiž své vlastní pýše, která vám namlouvala, že to dokážete hrát současně na všechny strany a že vám to projde!
Anebo si nevzpomínáte, jak jsem vám zeširoka vysvětloval, že nějakou autoritu - ať už jakoukoli - člověk respektovat musí, nechce-li špatně dopadnout? A že i revoluce má své zákony? Jasněji vám dát
najevo, jak se věci ve skutečnosti mají, jsem už snad ani nemohl! Mé svědomí je čisté, udělal jsem, co se dalo, korektněji by mé poslání snad ani splnit nešlo! Že jste nic nepochopil, je holt vaše smůla -
PRIMÁŘ Fistula má, jako vždycky, pravdu. Nelze sloužit všem najednou a zároveň všechny podvádět! Nelze ze všech stran jen brát a na žádnou nic nedávat! Člo-
věk prostě někam patřit musí!
ZÁSTUPCE Přesně to jsem právě chtěl říct, pane primáři! Člověk prostě někam patřit musí!
(Hudba se výrazně zesílí, zní
opět tango, které
už
znělo. Záro-
veň
přibíhají zleva Vilma a zprava Ta-

nečník, kte-
ří mezitím opustili parket. Pro-
běhnou mezi
přítomnými do
středu scény, kde se chytnou a provedou
opět jakousi komplikovanou tangovou figuru,
při
níž Ta-
nečník Vilmu ohne dozadu tak,
že se té-
mě
ř dotkne temenem podlahy. Hudba se hned zase
ztiší a Vilma s Ta-
nečníkem,
držíce se rov-
ně
ž za ruce jako
všechny ostatní páry, se nenásil-
ně
včlení do jejich
půlkruhu)
FOUSTKA Je to paradoxní, že až teď, kdy jsem definitivně prohrál a mé poznání mi už k ničemu není, začínám tomu všemu rozumět! Fistula má pravdu:
byl jsem domýšlivý blázen, který si myslel, že může z ďábla
těžit, a přitom se mu nemusí upsat! Jenomže ďábla, jak známo,
obelstít nelze!
(Zprava přichází Neuwirth s velkou náplastí na
uchu a zleva zároveň
přibíhá Markéta.
Když spat-
ří Neuwirtha, zvolá na
něj)
MARKÉTA (volá) Tatínku!
(Markéta bě-
ží k Neuwirthovi a uchopí ho za ruku; on je tro-
chu v rozpacích. I oni se bez-
dě
č-
ně stanou sou-
částí vzniklého
půlkruhu)
FISTULA Pozor, pozor! Já přece neříkám - a netvrdil jsem to dokonce ani při realizaci té provokace - že existuje nějaký ďábel!
FOUSTKA Ale já to říkám! A je dokonce tady mezi námi!
FISTULA To jako myslíte mě?
FOUSTKA Vy jste jen subordinovaný čertík!
PRIMÁŘ Znám vaše názory, Foustka, a chápu tudíž i tuhle vaši metaforu. Skrze mne chcete obvinit moderní vědu a označit ji za pravý zdroj všeho zla. Že to je tak?

FOUSTKA Není! Chci skrze vás obvinit pýchu netolerantní, všeho schopné a jen sebe samu milující moci, která vědy používá jen jak šikovného luku na vybití všeho, co ji ohrožuje, to znamená všeho, co neodvozuje svou autoritu od této moci anebo co se vztahuje k nějaké od ní neodvozené autoritě!
PRIMÁŘ To byl váš odkaz tomuto světu, Foustka?
FOUSTKA Ano!
PRIMÁŘ Na mé gusto byl trochu banální. V zemích bez cenzury dnes trousí takové věci podél své cesty životem každý zručnější sportovní novinář! Odkaz je ovšem odkaz a já vám předvedu svou upíranou mi tolerantnost tím, že přes své výhrady vaší závěti zatleskám!
(Primář začne lehce tleskat, všichni ostatní se k němu postupně přidávají. Zároveň se zesiluje hudba, je to velice tvrdý, divoký a podmanivý rock. Bylo by dobré, kdyby šlo o nějakou důmyslnou obměnu hudby, která zněla před představením a o pauzách, respektive kdyby byla aspoň cítit určitá motivická spojitost tohoto divokého finále s hudbou provázející od počátku představení. Tleskání se záhy stane rytmické a podřídí se hudbě, která je stále silnější a posléze téměř ohlušující.
Všichni přítomní mimo Foustku zvolna, ale stále viditelněji začínají sugestivní hudbě podléhat. Nejdřív se při tleskání zároveň lehce rytmicky vrtí, pohupují a natřásají, což plynule přerůstá v tanec. Nejprve tančí

přítomní individuál-
ně, pak ve dvojicích a nakonec
všichni dohromady. Tanec je stále divo-
čej-
ší,
až se pro-
mění v bláznivý orgiastický mumraj
či rej. Foustka se ho ne-
účastní, jen se zmate-
ně motá a plete mezi tan-
čícími, kte-
ří do
něj
různě vrážejí, takže on ztrácí jakoukoli orientaci a nemůže odtud ani utéct, jak by zřejmě chtěl. Z reje se vytratil Kotrlý, který nyní přináší jakousi mísu, na níž plápolá oheň.
Kličkuje s ní mezi tančícími ve snaze probojovat se k altánku a mísu tam odložit, což se mu nakonec podaří. Zároveň se mu ale cestou podařilo zapálit Foustkovi pláště, takže do celého toho mumraje přibyl nový chaotizující prvek v podobě hořícího Foustky, který už zcela panicky pobíhá po scéně. Krátce nato zaplaví vše hustý čpavý dým, řinoucí se z altánku, kam umístil Kotrlý svou mísu. Hudba burácí, na scéně není nic vidět. V míře, v jaké se toho inscenátoři odvážní, proniká dým i do hlediště. Po chvíli hudba náhle ustane, rozsvítí se hle-

diš-
tě, dým se rozplyne a uká-
že se,
že mezitím spadla opona. Po kra-
tičkém tichu se rozezní -
už ve snesitelné hlasitosti - co
možná nejbanál-
něj-
ší ko-
merční hudba. Nevypudí-li dým
či hra sama
všechny diváky a
zůstanou-li v hle-
dišti
někte-
ří, kte-
ří budou i tleskat,
nechť se jako první a sám
děkuje publiku ha-
sič v
pří-
slušné unifor-
mě, s
přilbou na hla-
vě a hasicím
přístrojem v ruce)
Konec desátého obrazu
Konec hry
Oféliina píseň ze Shakespearova Hamleta
je citována v překladu Zdeňka Urbánka.

Asanace
HRA
O PĚTI OBRAZECH

1987
OSOBY
ZDENĚK BERGMAN, hlavní projektant, asi padesátiletý
LUISA, architektka, asi čtyřicetiletá
ALBERT, architekt, asi pětadvacetiletý
KUZMA PLECHANOV, architekt
ULČ, architekt
MACOURKOVÁ, architektka
RENATA, sekretářka, asi dvacetiletá
TAJEMNÍK
PRVNÍ INSPEKTOR
DRUHÝ INSPEKTOR
PRVNÍ DELEGÁT
DRUHÝ DELEGÁT
PRVNÍ ŽENA
DRUHÁ ŽENA

Dějištěm celé hry je vstupní síň jakéhosi středověkého hradu, která je - zcela přirozeně - i hlavním místem vzájemného setkávání zaměstnanců projekčního ateliéru, který je v tomto hradě dočasně umístěn a jehož úkolem je projekčně připravit asanaci podhradí, respektive starého městečka, které tento hrad obklopuje. Pracovníci ateliéru mají v komnatách hradu své pracovny a jsou tu po dobu své práce i ubytováni. Vstupní síň je prostorná členitá místnost. Vpravo je vchod zvenčí (dále "pravé dveře"), k němuž se vystupuje ze síně po třech schůdkách, podél levé stěny je schodiště se zábradlím, přerušené asi metr nad úrovní podlahy odpočívadlem, umožňujícím vstup do dveří v levé stěně (dále "levé dveře"). Schodiště pak pokračuje k ochozu, vedoucímu po celé zadní stěně síně, a vytvářejícímu tak vlastně její druhé patro. Do tohoto ochozu ústí dvoje dveře (dále "levé horní dveře" a "pravé horní dveře"). Pod tímto ochozem jsou v zadní stěně ještě dvoje další dveře ("levé zadní dveře" a "pravé zadní dveře"). Celkem jsou tu tedy šestery dveře, z nichž jedny vedou ven a patery do dalších prostor hradu. Uprostřed síně je - rovnoběžně s rampou jeviště - velký podlouhlý gotický stůl, obklopený osmi vysokými gotickými židlemi. Podél zdí a v rozích síně mohou být další židle či křesílka, případně stolky a komody. Výzdobu místnosti tvoří směs starých portrétů a různých architektonických plánů, výkresů a fotografií. Uprostřed stolu je velký polystyrenový model kopce se soudobým sídlištěm na úpatí a stráních a s gotickým hradem na vrcholku.

PRVNÍ OBRAZ

Když se v hledišti setmí, začnou hrát za oponou housle melodii známé smutné ruské písně Oči čornyje. Po chvíli se otevře opona a my spatříme hrajícího: je jím Plechanov. Je na scéně sám, má na sobě župan, v němž bude oděn po celou hru, a je zcela pohroužen do své hry na housle. Po chvíli levými dveřmi vstoupí Renata a zastaví se na odpočívadle; Plechanov ji nevidí. Pauza.

RENATA Pane architekte -

(Plechanov neslyší, hraje dál; pauza)

(Hlasitěji) Pane architekte -

(Plechanov neslyší, hraje dál; pauza)

(Zvolá) Pane architekte!

(Plechanov přestane hrát a vzhlédne k Rena-

tě)
PLECHANOV Mluvíte ke mně?
RENATA Ano -
PLECHANOV Stalo se něco?
RENATA Pan hlavní projektant vás prosí, abyste přestal hrát. Anebo abyste aspoň nehrál tak smutnou píseň -
(Plechanov pokývne hlavou a odloží housle. V pravých horních dveřích se objeví Ulč v bílém plášti, v něm ž bude oděn po celou hru. Renata chce odejít levými dveřmi)
ULČ Renato -
(Renata se zarazí, okamžik váhá, pak se otočí k Ulčovi)
RENATA Přejete si?
ULČ Měla byste na chvilku čas?
RENATA Nezlobte se, ale -
ULČ Je to důležité -
RENATA Mám práci -
ULČ Všichni máme práci. Prosím vás -
RENATA Teď to skutečně nejde -
(Renata se otočí a rychle odejde levými dveřmi.
Ulč za ní hledí; krátká pauza)
PLECHANOV (pro sebe) Nezmar!
(Ulč zmizí opět v pravých horních dveřích. Zároveň levými horními dveřmi vstoupí Luisa, přistoupí k zábradlí a pohlédne dolů na Plechanova)
LUISA Proč nehraješ, Kuzmo?
PLECHANOV Šéf si to nepřeje -
(Luisa sejde zvolna dolů)
LUISA Takže to na něj zase leze -
PLECHANOV Máš s tím starosti, viď?
LUISA Hm -
PLECHANOV Co abys ho zkusila nějak citově zaměstnat?
LUISA Jak?
PLECHANOV Předstírat nevěru - nebo naopak žárlivost - výbuch něhy - nebo naopak odporu -
(Vtom začne za scénou divoce štěkat pes. Plechanov i Luisa vzhlédnou k pravým dveřím. Po chvilce št

ěkot ztichne a
někdo zaklepe na dve-
ře)
LUISA Dále -
(Pravými dveřmi vstoupí První a Druhý dele-
gát. Druhý delegát je černoch. Sejdou po
schůdkách a zastaví se)
PRVNÍ DELEGÁT Dobrý den -
LUISA Dobrý den -
(Krátká pauza)
PRVNÍ DELEGÁT Mohli bychom mluvit s panem hlavním projektantem?
LUISA Podívám se, jestli má čas - (Luisa jde po scho-
dišti k levým dve-
řím. Na odpo-
čívadle se zastaví a obrátí k Delegá-
tům) Koho mám ohlásit?
PRVNÍ DELEGÁT Jsme zástupci občanů -
(Luisa a Plechanov na sebe tázavě pohlédnou.
Pak Luisa odejde levými dveřmi; Plechanov si
vezme své housle, šourá se k pravým zadním
dveřím, u nich pohlédne zkouma-
vě na Delegáty, pak odejde. Pauza; Delegáti se
rozhlížejí. Levými
dveřmi vstoupí Albert a jde rychle po scho-
dišti do-
lů)
Dobrý den -
ALBERT Dobrý den -
PRVNÍ DELEGÁT Pane hlavní projektante, přicházíme -
ALBERT Já nejsem hlavní projektant -
PRVNÍ DELEGÁT Tak promiňte -
ALBERT Nic se nestalo -
(Albert odkvapí levými zadními dveřmi. Pauza;
Delegáti se rozhlížejí. Pak levými
dveřmi vstoupí Bergman a schází zvolna k Dele-
gátům)
PRVNÍ DELEGÁT Dobrý den -
BERGMAN Dobrý den -
(Bergman přistoupí k Delegá-
tům a podá jim ruku. Pak jim pokyne, aby si
sedli, a sám se posadí do levého čela stolu. Dele-
gáti zůstanou stát. Krátká pauza)
Tak copak vás k nám přivádí?
PRVNÍ DELEGÁT Vy jste pan hlavní projektant?
BERGMAN Ano -
PRVNÍ DELEGÁT Přicházíme jménem dvou set šestnácti občanů, kteří
podepsali tady -
(První delegát lehce strčí loktem do Druhého de-
legáta, který vytáhne z kapsy složený papír, roz-
balí ho a začne
číst)

DRUHÝ DELEGÁT Jako dlouholetí občané tohoto městečka, které je historicky památným a stavebně unikátním podhradím zdejšího hradu, vyjadřujeme tímto svůj nesouhlas s jeho plánovanou asanací. Chápeme, že jejím smyslem je zlepšit naše bytové a hygienické podmínky, avšak cena, kterou bychom za to měli zaplatit - totiž na dobu
mnoha let přijmout náhradní ubytování a pak se vrátit do prostředí, které nebude mít už nic společného s naším původním domovem - je pro nás příliš vysoká. Četná desítiletí spokojeně žijeme ve
svérázném a malebném prostředí zdejšího podhradí, zvykli jsme si na jeho nezaměnitelnou atmosféru, máme ji rádi a nechceme být o ni připraveni. Vezmete-li nám náš současný domov, učiníte nás ne-
šťastnými. Podepsáno dvě stě šestnáct občanů -
(Delší pauza)
BERGMAN To je ovšem vážná věc -
PRVNÍ DELEGÁT Ano -
BERGMAN Vašemu stanovisku rozumím -
PRVNÍ DELEGÁT To jsme rádi -
BERGMAN Z vašeho hlediska je víc než přirozené -
PRVNÍ DELEGÁT Také si myslíme -
BERGMAN Jen nevím, proč s tím jdete za mnou -
PRVNÍ DELEGÁT Vedete přece tento projekční ateliér!
BERGMAN To sice vedu, ale nepřísluší mi posuzovat úkol, který nám byl zadán, natož ho ze své vůle měnit. Mou starostí je, abychom ho splnili - v rámci
daných možností - co nejlépe -
(Levými horními dveřmi vstoupí Tajemník, rychle sejde dolů a
přistoupí k Druhému delegátovi)
TAJEMNÍK S dovolením -
(Tajemník vezme Druhému delegátovi papír z ruky, čte si ho, zkoumá, obrací. Pak se podívá zkou-
mavě na Prvního delegáta)
Kdo vám to psal?
PRVNÍ DELEGÁT Sami -
TAJEMNÍK Moc jistě to neříkáte - (Pauza) No tak? Kdo?
PRVNÍ DELEGÁT Skutečně jsme to psali my -
TAJEMNÍK Kdo my? Všichni dohromady? To přece nemyslíte vážně!
PRVNÍ DELEGÁT Všichni podepsaní za tím stojí -
TAJEMNÍK To se ještě uvidí. Teď se ale neptám, kdo za tím stojí. Ptám se, kdo to psal - (Pauza) No dobrá, neřeknete - neřeknete!
(Tajemník s papírem v ruce obejde zamyšle-
ně
stůl, pak se posadí stehnem na jeho roh do blíz-
kosti Delegátů a chvíli na
ně
upře-
ně hledí)
Pokud vím, žijí tu dva tisíce lidí. Dva tisíce lidí se mačká

v několika desítkách malých, temných, studených a vlhkých domků s naprosto nedostačujícím počtem záchodů a ještě menším počtem koupelen. Je to smutné dědictví dávných sociálních poměrů, vyznačujících se otřesným kontrastem mezi podmínkami, v nichž žili páni zde na hradě a jejich poddaní dole v podhradí. Tento relikt minulosti je
dnes už jen zdrojem bídy, utrpení a infekcí. Asanace je nejen v zájmu obecném, ale především v životním zájmu vás všech!
(Pauza)
Tak co?
PRVNÍ DELEGÁT Co co?
TAJEMNÍK Stáhnete to?
PRVNÍ DELEGÁT K tomu nemáme právo -
TAJEMNÍK No jak myslíte!
(Tajemník se vztyčí, papír slo-
ží a ulo-
ží do kapsy, obejde za-
myšle-
ně
stůl a posléze se zastaví znovu
před Delegáty)
Kolik že vás to podepsalo?
PRVNÍ DELEGÁT Dvě stě šestnáct -
TAJEMNÍK Tedy asi deset procent! A co těch zbývajících devadesát? Ptali jste se jich na jejich názor?
PRVNÍ DELEGÁT Mezi signatáři jsou lidé různého přesvědčení, různého sociálního postavení i různých ras. Všichni to cítí stejně -
TAJEMNÍK Tak proč to nepodepsali všichni? Ne, ne, pánové, tohle u mě není nic jiného než nátlak menšiny, který se vydává za hlas většiny!
Nestáhnete to tedy?
PRVNÍ DELEGÁT Ne -
TAJEMNÍK Vaše chyba -
(Tajemník se otočí, vy-
běhne k levým dve-
řím a odejde jimi. Del-
ší rozpa-
čitá pauza)
PRVNÍ DELEGÁT Kdo to byl?
BERGMAN Pan tajemník -
(Pauza)
PRVNÍ DELEGÁT No tak my zas půjdeme -
BERGMAN Počkejte -
PRVNÍ DELEGÁT Ano?
BERGMAN Nevím, jestli vás to uklidní, ale za sebe bych vám rád řekl dvě věci. Za prvé: zatím na to nejsou stavební kapacity a těžko asi v dohledné době
budou. Děláme pouhé studie. Čili: nic není tak, jak se to upeče.
Za druhé: nejsme barbaři a snažíme se ve svých architektonických úvahách vždycky přihlížet k duchu a specifice příslušné lokality.

Vždyť
jsme to mohli rýsovat doma a ani se sem nepodívat, jak se to dnes
běžně dělá - ale byli jsme to my sami, kteří jsme si vyžádali
dočasné umístění našeho ateliéru zde, přímo mezi vámi, abychom
během práce
mohli trvale vdechovat zdejší atmosféru a co nejlépe poznat vás,
vaše záliby, zvyky, kořeny a vazby - váš domov - jeho klikaté
uličky, zahrádky, zápraží a staré studny - žít prostě s vámi,
mezi vámi, va-
ším životem - a na pozadí této zkušenosti usilovat o takový
výsledek, který by neobětoval vaší budoucnosti vaši minulost -
PRVNÍ DELEGÁT Děkujeme -
BERGMAN Není zač -
(Levými zadními dveřmi vstoupí Albert a jde
spě
š-
ně ke scho-
dišti)
PRVNÍ DELEGÁT Tak na shledanou -
ALBERT Na shledanou -
BERGMAN Na shledanou -
(Delegáti odejdou pravými dveřmi; levými
dveřmi záro-
veň vstoupí Luisa, nesoucí opatr-
ně v
každé ruce jeden
šálek kávy. Albert, který
už vstoupil na scho-
diš-
tě, se zarazí, ustoupí, uvolní Luise cestu.
Když ho Luisa míjí,
usměje se na
něho; Albert na oka-
mžik zrozpa-
čití, pak vy-
běhne rychle po scho-
dišti nahoru a odejde levými horními
dveřmi. Luisa postaví kávu na
stůl, jednu
před Bergmana a druhou na místo, k
ně-
muž pak sama usedne. Oba si kávu míchají a
během dal-
ší scény ji budou ob-
čas popíjet. Pauza)
LUISA Jak se cítíš?
BERGMAN Skončím to -
LUISA Co?
BERGMAN Všechno!
LUISA Mluv vážně, Zdeňku!
BERGMAN Mluvím smrtelně vážně -

LUISA Stalo se něco?
BERGMAN Nic. Prostě se nemám rád, jsem si protivný, nenávidím se -
LUISA To přece ještě není důvod! Já jsem si taky někdy protivná -
BERGMAN Můj odpor k životu jde tak daleko, že chodím spát dřív, než jsem ospalý, a ráno si zase uměle prodlužuji spaní, protože spánek se mi stává
jakousi náhražkou nebytí, do něhož bych se tolik chtěl vrátit.
Mou hlavní touhou před usnutím je, abych se ráno už neprobudil a bylo po všem!
LUISA Takhle nesmíš mluvit!
BERGMAN Copak to na mně nevidíš? Vždyť já už vlastně z ničeho nedokážu mít radost, všechno je pro mne jen vyčerpávající povinností a zdrojem ne-
končícího trápení, přičemž svým trápením ještě trápím druhé, to jest především tebe. Jaký má takový život smysl? A jaký má smysl žít životem, který ztratil smysl? Tma, klid, věčný, neko-
nečný, absolutní klid -
LUISA (zvolá) Tak dost! Víš, co jsi? Pozér!
BERGMAN Říkám to naprosto upřímně -
LUISA Říkáš to jen proto, že potřebuješ, aby tě někdo litoval, chlácholil, lichotil ti, strachoval se o tebe, zoufal si z tebe.
Vydobýváš si tím pozornost a druhé zaměstnáváš
svou osobou jen proto, abys v jejich starosti nalezl své sebepotvrzení, respektive jakýsi objektivní otisk či materiální důkaz své vlastní existence. Vlastně tím své okolí jen trvale vydíráš! Chováš se jako
rozmazlené dítě!
(Pauza)
BERGMAN Luiso -
LUISA Co je?
BERGMAN Jsi krásná - žádoucí - hodná - tak snadno bys mohla nalézt štěstí vedle někoho, kým bys tolik nepohrdala! Proč to neuděláš?
LUISA No vidíš! Přesně!
BERGMAN Co přesně?
LUISA No přesně to, o čem mluvím! I tohle říkáš jen proto, abych ti padla ke kolenům a plačíc zvolala, že bez tebe nemůžu žít!
BERGMAN Přece bych netoužil po tak brakovém výjevu!
LUISA Přijal bys s povděkem i brakovější!
BERGMAN Jak bych byl šťasten, kdyby tyhle tvé adlerovské výklady můj stav vysvětlovaly! Bohužel je to horší. Nejde vůbec o problém psychologický: nepo-
třebuji sebepotvrzení! Jde o problém metafyzický: potřebuji smysl! Trváš na své primitivní diagnóze jen proto, že ti umožňuje primitivní léčbu: nebrat to prostě vážně! (Pauza; ti-
še) Luiso -
LUISA Hm -
BERGMAN Je ti mě - aspoň někdy - aspoň trochu - líto?
LUISA Někdy - trochu -

(Bergman klesne Luise ke kolenům, obejme je a přitiskne hlavu do jejího klína. Luisa ho zamyšleně hladí po vlasech. Levými dveřmi vstoupí Renata, zastaví se na odpočívadle, pohlédne dolů, chce zřejmě něco říct, když ale vidí Bergmana u nohou Luisy, v rozpacích se zarazí, okamžik váhá, pak se tiše otočí a chce se vrátit. Mezitím se však v pravých horních dveřích objeví Ulč)

ULČ Renato -

(Renata se zarazí, okamžik váhá, pak se otočí k Ulčovi. Bergman, vyrušen Ulčem, rychle vstává a upravuje se)

RENATA Přejete si?

ULČ Měla byste na chvilku čas?

RENATA Mám práci -

ULČ Všichni máme práci. Prosím vás -

RENATA Teď to skutečně nejde -

(Renata se otočí a rychle odejde levými dveřmi. Ulč za ní hledí; v pravých zadních dveřích se objeví Plechanov s houslemi, zastaví se na prahu a začíná tiše hrát nějakou lyrickou melodii)

ULČ (pro sebe) Nezmar!

(Opona padá, housle za ní znějí během pauzy)

Konec prvního obrazu

DRUHÝ OBRAZ

Když se otevře opona, je scéna prázdná; housle znějí za ní. Brzy doznějí a krátce nato přicházejí levými zadními dveřmi Renata a Luisa. Renata nese sedm talířů; Luisa nese ubrousky a příbory. Jdou ke stolu a za-

činají prostírat.
RENATA Myslíte, že to jde?
LUISA To je u každé jinak. A taky záleží na spoustě okolností. Když například zrovna někoho miluješ, je pro tebe jistě těžší vyspat se s jiným, než když jsi sama nebo žiješ s někým už dlouho. Snadněji se ti to může pochopitelně stát s člověkem, který tě přitahuje, než s někým, kdo se ti hnusí. Důležitou roli v tom hraje síla a druh mravních zásad a vůbec celkový přístup, který k tomu ta která má: zatímco pro jednu je to jen běžná tělesná potřeba, pro druhou to může být věc života a smrti. Je to zkrátka složité -
RENATA Já bych to nedokázala dělat s někým, koho bych nemilovala!
LUISA Co ty víš? Ale přála bych ti to! Měla bys v životě rozhodně míň problémů -
(Renata a Luisa prostřely a odcházejí levými zadními dveřmi. V pravých horních dveřích se objeví Ulč, rozhlédne se, a když nikoho nevidí, opět zajde. Levými zadními dveřmi se vracejí Renata a Luisa; Renata nese v náručí několik lahví piva; Luisa nese tác se skleničkami a otvíráky. Jdou ke stolu a pokračují v přípravě tabule)
RENATA Je pravda, že když spolu mají něco dva, kteří se nemilují, je pravděpodobnější, že se po té věci zamiluje ona do něho než on do ní?
LUISA To víš, ženská vždycky víc tíhne k jistotě - chce mít něco pevného a trvalého - je prostě orientována víc dovnitř, k rodině a domácnosti - a už proto má tendenci ze všeho hned dělat vztah -
RENATA Já bych to asi nedokázala dělat ani s někým, koho bych milovala!
LUISA Jsi tak krásně nevinná, Renato! Ale ujišťuji tě, že až poznáš skutečně velkou lásku, stane se to a ty ani nebudeš vědět jak! Připadne ti to totiž najednou tak samozřejmé, tak prosté, tak přirozené a tak čisté -
(Renata a Luisa rozestavěly na stůl skleničky a piva a odcházejí opět levými zadními dveřmi. V pravých horních dveřích se objeví Ulč, rozhlédne se, a když nikoho nevidí, opět zajde. Levými zadními

dveřmi se vracejí Renata a Luisa; Renata nese
hrnec s gulášem a na-
bě-
račkou; Luisa nese
ošatku s houskami; volá)
Večeře!
(Renata a Luisa jdou ke stolu, postaví na něj hr-
nec i ošatku a pak Renata podává Luise talí-
ře a Luisa do nich dává na-
bě-
račkou gu-
láš. Záro-
veň se zvolna scházejí ostatní: nejprve pravými
horními dveřmi vstoupí
Ulč; potom pravými zadními
dveřmi Plechanov s houslemi, které si
někam odkládá; pak levými zadními
dveřmi Albert a nakonec levými
dveřmi Bergman. Bergman usedne na své místo
v levém čele stolu, po
něm usedají i ostatní. Renata otvírá piva a
všem nalévá.
Když jsou s Luisou hotovy, také usednou. Pau-
za; všichni hledí na Bergmana, který je duchem
nepřítomen. Probere se,
až
když pochopí,
že se na
něj
čeká)
BERGMAN Tak dobrou chuť!
VŠICHNI Dobrou chuť -
(Všichni za-
čnou jíst. Pauza. Pak levými zadními
dveřmi vstoupí Macourková, jde
spě
š-
ně k místu, kde je
připraven zbývající ta-
líř s gulá-
šem, rychle usedá a za-
číná také jíst. Pauza)
PLECHANOV Víte, že se k tomuto hradu váže zajímavá legenda?
Zjistil jsem to dneska v hradní knihovně -
LUISA Je aspoň strašidelná?
PLECHANOV Jistá hraběnka, žena jednoho dávného hradního pána,
podlehla horoucí lásce svého podkoního a duch hraběte se prý od
těch dob
mstí všem zamilovaným mužům, kteří se tu objeví -
LUISA Jak se jim mstí?
PLECHANOV Shazuje je z věže do hradního příkopu -

ULČ Nic zvláštního. Jiné hrady mají lepší historky -
PLECHANOV Fakt ovšem je, že poslední hrabě byl skutečně nalezen mrtev v hradním příkopu. Jelikož se to ale stalo den předtím, než se odtud musel
vystěhovat, nabízejí se i jiná vysvětlení. Staří lidé tu událost tady ještě pamatují -
ULČ Až bude z hradního příkopu koupaliště, bude mít duch po ptákách!
PLECHANOV Já sice na legendy moc nedám, ale musím přiznat, že někdy tady mám dost tísnivé pocity -
LUISA Nestraš nás, Kuzmo! Ty máš přece tísnivé pocity všude!
ULČ Mám nápad! Víte, co by mohlo být v tom dvoupodlažním objektu v druhém pásmu občanské vybavenosti u dětských hřišť? Stálá expozice o pověrách a předsudcích! Děti
by tak mohly být už od raného věku nenásilně vedeny k vědeckému myšlení -
(Delší rozpa-
čitá pauza. Pak pravými horními
dveřmi vstoupí Tajemník,
přejde po ochozu a schází po scho-
dišti do-
lů)
MACOURKOVÁ Dobrý večer, pane tajemníku -
TAJEMNÍK Dobrý večer -
MACOURKOVÁ Proč s námi někdy nepovečeříte? Hned by bylo veseleji -
TAJEMNÍK Myslíte?
(Tajemník přejde scénu a odejde pravými
dveřmi. Pauza)
ALBERT (k Bergmanovi) Pane šéf -
BERGMAN Copak?
ALBERT Co chtěli?
BERGMAN Kdo?
ALBERT No ti dva odzdola -
BERGMAN Nesouhlasí s asanací - prý jim chceme vzít domov -
ULČ To říkají všude, kde se má něco stavět! Kdyby se na to bral ohled, nepostavilo by se nic a nehnuli bychom se civilizačně
z místa!
(Krátká pauza)
ALBERT (k Bergmanovi) Co jste jim řekl?
BERGMAN Co jsem jim mohl já říct? Ale mluvil s nimi pan tajemník a ten to nazval nátlakem -
(Krátká pauza)
ULČ Stejně si myslím, že to děláme blbě!
BERGMAN Co děláme blbě?
ULČ Jsme tady nahoře zavřeni, něco tu kreslíme, nikdo neví co - a pak vznikají dole nejrůznější divoké představy -
BERGMAN A co bychom měli podle vás dělat? Běhat s každou skicou na náves?
ULČ To ne. Ale uspořádat například sérii přednášek, v nichž bychom těm lidem populární formou řekli, že sledujeme jediný cíl:

aby se jim žilo líp. Když se jim srozumitelně vysvět-
lí, oč snazší budou mít život, když tu bude dálkové vytápění,
pořádný kulturní dům, centrální prádelna, sušárna a smetiště,
určitě to pochopí a budou nás podporovat. Vždyť oni snad vůbec
nevě-
dí, že žijí ještě v minulém století!
ALBERT Nezlobte se, pane kolego, ale já -
ULČ Nesouhlasíte?
ALBERT Já bych řekl, že ty lidi máte za hloupější, než jsou.
Myslíte si, že ještě nikdy neviděli soudobé sídliště?
ULČ To jistě viděli -
ALBERT A divíte se jim pak, že z nás mají hrůzu? Já ne!
ULČ Chápu, že neinformovaný vesničan může na základě vzhledu
několika zbabraných sídlišť v okolí odsuzovat šmahem celou
moderní architekturu. Vy jste ale, pokud vím, vystudovaný
architekt -
LUISA Vždyť on neříkal, že s tím souhlasí! Říkal jen, že se jim
nediví -
ULČ To je totéž!
ALBERT Netvrdím samozřejmě, že se nemá stavět -
ULČ A jak se má tedy stavět? Jako ve středověku?
ALBERT To bychom ani neuměli!
ULČ Umíme naštěstí jiné věci - čímž nemám na mysli pochopitelně
jen lehkou prefabrikaci nebo umělé hmoty -
ALBERT A co tedy?
ULČ Vám ve škole neřekli, že tu byly už celé generace skvělých
avantgardních architektů, kteří se dokázali opravdu hluboce - na
pozadí všeho, co dnes ví lidstvo o svých výhledech - za-
myslet nad tím, jak by mělo vypadat město budoucnosti?
Dokážeme-li dnes účelně a zároveň esteticky provázat nová města
rychlými komunikacemi, moderní obchodní sítí, pásy zeleně,
odpočinku i zábavy, proč
bychom měli nechávat lidi žít v brlozích? Z úcty k minulosti?
ALBERT Právě proto, pane kolego, že nás o tom všem učili, chápu
ty lidi dole!
ULČ Tomu nerozumím!
ALBERT Cítí totiž lépe než vy, jak to je s tím lepším životem
komplikované - a že nestačí prostě jim ho naplánovat!
ULČ Takže podle vás je urbanismus nesmysl -
ALBERT To ne! Chci jen říct, že města - taková, v nichž se dá
žít - vznikala po staletí - jako kus přírody - jsou dílem mnoha
generací - tiše sbíraných a dě-
děných zkušeností - je to věc - jak bych to řekl? - no prostě
historicky se vyvíjejícího cítění mnoha často i docela anonymních
lidí - pokorných před vším, co je přesahuje -
ULČ Před čím? Konkrétně, prosím -
ALBERT Myslím tím respekt k rázu krajiny - řádu přírody -
k dědictví předků - k tomu druhu krásy, který roste z dlouhého
spolubytí mnoha rozličných jedinců -
ULČ Hergot, ale my přece -
PLECHANOV Pane kolego, nechte ho přece domluvit! (K Albertovi)

Pokračujte -
ALBERT Já už končím. Šlo mi jen o to, že to všechno se nedá jen tak mávnutím ruky smést jako stará veteš a nahradit výmyslem jediného mozku - nikdo z nás nemá recept na všeobecné štěstí a právo podle něj lidem kompletně zorganizovat život -
ULČ Kdo tady první navrhl jít dolů, mezi lidi, a dělat tam přednášky a diskuse?
ALBERT Na co by vám byly diskuse, když jste si předem jistý, že ti lidi nemají pravdu? Já bych se prostě nad ně tak nepovyšoval! Vždyť ta ošklivá sídliště, která oni znají - a zničený kraj kolem nich - to není jen nějaké nedopatření! Svým způsobem - ne výhradně, to samozřejmě ne - ale svým způsobem to je vlastně docela logický produkt domýšlivosti architektů, kteří si mysleli, že pochopili, jak funguje život. Podle mého názoru není vůbec náhoda, že ze snu o ideálním městě budoucnosti zbyl nakonec jen ideální kurník!
ULČ To všechno jsou, pane kolego, jen kavárenské banality, sice dneska velmi módní, ale vůbec ne nové! Návrat k minulosti, úcta k tradici a tak dále a tak dále - staré ideje všech konzervativců a zpátečníků! Tváří v tvář dosaženému stupni vědeckého a technického pokroku, tváří v tvář soudobé populační explozi, v éře čipů a kosmických raket, tváří v tvář této první vskutku globální civilizaci a všem ohromným problémům, před něž nás staví - tváří v tvář tomu všemu nám tu radíte, abychom šli prostě od toho a nechali to svému osudu!
ALBERT Varuju jen před sebevědomou jistotou, že náš rozum může na všechno vyzrát! Nemůže! A právě dnešní svět - který jste tu tak barvitě líčil - to jasně dokazuje! Život nezlepšíme tím, že ho zmanipulujeme! Naším posláním není jménem lepší budoucnosti rozsévat nicotu a smrt!
ULČ Nechápu, co vlastně doporučujete -
ALBERT To je přece jasné: přiměřenost - lidská měřítka - skromnost - úctu k životu, jaký je - k jeho nenaplánovatelné pestrosti - k jeho tajemství!
(Krátká napjatá pauza, pak se všichni obrátí zvědavě na Bergmana)
BERGMAN Líbí se mi, přátelé, když svá stanoviska takto ostře vyhrocujete - debata je potom živější a spíš z ní něco vzejde. Ta dnešní mně osobně dala hodně: s novou naléhavostí si po ní uvědomuji, že naším posláním není násilně lidem vnucovat jakési své megalomanské utopie - k tomu bychom ostatně dnes neměli naštěstí ani realizační možnosti - a že tím méně máme právo rezignovat na vlastní rozum a spoléhat se, že tradice a spontánní tvořivost anonymních lidí vyřeší za nás složité urbanistické problémy dneška. Nezbývá nám tudíž, než citlivě hledat taková architektonická řešení, která by byla

v souladu jak s nároky, úkoly a možnostmi doby, tak s přirozenou a centrálně nenaplánovatelnou pestrostí života. Jsem pro pokrok, ale pro pokrok s lidskou tváří. (K Macourkové) Co o tom soudíte vy, kolegyně Macourková?

(Macourková pokrčí neurčitě rameny. Bergman vstane, pokyne přítomným a pak zvolna odchází po schodišti k levým dveřím, jimiž odejde. Ostatní také vstávají; Renata a Luisa začnou uklízet nádobí po večeři;

Ulč stoupá po schodišti na ochoz; Plechanov uchopí své housle a plácne přátelsky Alberta do zad)

PLECHANOV Dobrý! Moc dobrý!

(Albert je v rozpacích; Plechanov odchází pravými zadními dveřmi. Levými zadními dveřmi zároveň vstoupí Tajemník a zamíří ke schodišti)

MACOURKOVÁ Pane tajemníku -

TAJEMNÍK Ano?

MACOURKOVÁ Měl byste se vyspat -

TAJEMNÍK Nemějte strach -

MACOURKOVÁ Přeju vám hezké sny!

(Tajemník kývne, jde po schodišti k levým dveřím a odejde jimi. Renata a Luisa odnášejí první část nádobí levými zadními dveřmi. Za nimi odchází týmiž dveřmi Macourková.

Ulč se zastaví na ochozu a obrátí se dolů k Albertovi)

ULČ Nechápu, proč jste se s takovými názory dával vůbec na tohle řemeslo!

ALBERT Abych bránil život tam, kde ho vy ohrožujete!

ULČ Nebráníte život, ale pomysly! Poklona!

(Ulč odejde pravými horními dveřmi. Levými zadními dveřmi se vracejí Renata a Luisa. Renata pohlédne kradmo na Alberta, který však hledí na Luisu. Renata a Luisa uklízejí zbytek nádobí)

ALBERT Nepotřebujete pomoct?

LUISA Díky, Alberte, zvládneme to -

(Renata a Luisa odnášejí levými zadními

dveřmi zbytek nádobí. Levými horními
dveřmi vstoupí záro-
veň Tajemník. Sejde po scho-
dišti a zamí-
ří k pravým zadním dve-
řím)
ALBERT Pane tajemníku -
(Tajemník se zastaví)
TAJEMNÍK Copak?
ALBERT Kde jsou?
TAJEMNÍK Kdo?
ALBERT Ti dva zástupci občanů -
TAJEMNÍK Proč vás to zajímá?
ALBERT Tak -
TAJEMNÍK Jsou zajištěni -
ALBERT Tedy v hladomorně?
TAJEMNÍK Nebojte se, hlad tam nemají. Ale když už o nich
mluvíte, rád bych se vás taky na něco zeptal -
ALBERT Prosím -
TAJEMNÍK Nevíte náhodou, kdo jim to psal?
ALBERT Nevím -
TAJEMNÍK Skutečně nevíte? Vzpomínejte dobře!
ALBERT Skutečně nevím!
TAJEMNÍK No uvidíme -
(Tajemník odejde pravými zadními dveřmi.
Albert zadumaně projde místností, pak
tě
žce dosedne na
židli. Levými zadními
dveřmi vstoupí Renata a Luisa)
LUISA Tak dobrou noc, Renato! A díky za pomoc -
RENATA Dobrou noc -
(Renata vyjde po schodišti k levým dve-
řím, zastaví se na odpo-
čívadle a pohlédne kradmo na Alberta, který
však její pohled nezaregistruje. Renata odejde
levými dveřmi. Luisa
přistoupí k Albertovi, pohladí ho po vlasech a
přisedne si k
němu)
LUISA Rozparádil ses -
ALBERT Vždycky se nechám tak hloupě unést -
LUISA To je dobře! Aspoň někdo tu říká, co si myslí -
ALBERT Bude z toho něco?
LUISA Kdyby něco hrozilo, Zdeněk to uvede na pravou míru,
dohlédnu na to -
ALBERT Děkuji -
(Pauza)
LUISA Trochu ti závidím -
ALBERT Mně? Co, prosím vás?
LUISA Mládí -

ALBERT Vždyť nejste stará!
LUISA Tu nezkaženost světem -
ALBERT Ani zkažená!
LUISA Vedle tebe si tak připadám. Kdysi jsem vedla podobné řeči - všichni jsme je vedli -
ALBERT I kolega Ulč?
LUISA Ach, ten vedl zase ty své! Ale taky s větším zápalem -
(Pauza)
ALBERT Co mám dělat?
LUISA Zůstaň sám sebou!
ALBERT Víte, mně to připadá celé trochu neskutečné - ten hrad tady - ta asanace - ti lidé - jako by snad ani nebyli živí - spíš mi připomínají postavy z nějaké schematické divadelní hry - člověk ví předem, co řeknou i co udělají -
LUISA Až tě život naučí být opatrnější, pochopíš, že musíš být opatrnější i v úsudcích o lidech. Teď ale ta příkrost k tobě patří a je dobře, že nás takhle vidíš -
ALBERT Vás se to netýká!
LUISA Mě ne? Proč ne?
ALBERT Nevím - něco zvláštního z vás vyzařuje - cítím, že kdybych se dostal do úzkých, budete se mnou cítit -
LUISA Jako maminka?
ALBERT Ach ne, tak jsem to nemyslel!
LUISA Nemusíš se omlouvat -
(Pauza)
ALBERT Představte si, že je dali do hladomorny!
LUISA To se dalo čekat -
ALBERT Nešlo by pro ně něco udělat?
LUISA Zeptám se Zdeňka -
(V pravých zadních dveřích se objeví Plechanov s houslemi, které si soustře-
dě-
ně přikládá k líci; Luisa a Albert ho nevidí; Luisa vstane; Albert také vstane)
Jdi spát, Alberte - a už se ničím netrap!
ALBERT Díky -
(Luisa políbí Alberta na čelo; Albert je v rozpacích, trochu zmateně couvá k levým zadním dveřím; Luisa se na
něho usmívá; kynou si; Albert posléze vycouvá levými zadními dveřmi. Plechanov záro-
veň za-
číná ti-
še hrát lyrickou melodii. Luisa k
němu vzhlédne)
LUISA Hodný chlapec, viď?
PLECHANOV A miluje tě -
LUISA Myslíš?

PLECHANOV V těchhle věcech se nepletu -
(Plechanov zesílí hru. Opona padá, housle znějí
za ní během pauzy)
Konec druhého obrazu

TŘETÍ OBRAZ
Když se ote-
vře opona, jsou na scé-
ně Plechanov a Albert. Plechanov
ješ-
tě chvilku hraje, pak
přestane a odlo-
ží housle. Krátká pauza.
ALBERT Představte si třeba takovou situaci: stojíte před nějakým závažným rozhodnutím, víte, že výhodnější by pro vás bylo udělat věc A, ale zároveň vám ja-
kýsi hlas říká, že správnější by bylo udělat věc B -
(Levými dveřmi vstoupí Renata s táckem, na
něm
ž jsou
dvě kávy. Zamí-
ří zvolna po scho-
dišti nahoru,
když
však sly-
ší, o
čem Albert mluví, zpozorní, zastaví se a poslou-
chá)
Na tom hlasu, který sice slyšíte jen v sobě, ale přitom se kupodivu cítíte být spíš jeho adresátem než autorem, vám přitom nějak záhadně záleží, rád byste udělal to, co od vás chce, a pokud se nakonec
rozhodnete, že to přece jen neuděláte, pokoušíte se mu to aspoň nějak vysvětlit - obhájit se před ním - získat si jeho souhlas. Musíte to přece znát!
(Renata s kávou rychle odejde levými horními
dveřmi. Pravými horními
dveřmi vyhlédne
Ulč, Renatu
však
už nezahlédne, zmizí tedy
opět za
dveřmi)
PLECHANOV Dobrá - a co dál?
ALBERT Co jiného je ten záhadný hlas ve vás, jehož nesouhlas tak těžce nesete a z jehož uznání máte takovou radost, než On?
PLECHANOV Řekl bych, pane kolego, že to je všechno drobátko komplikovanější -
(Levými horními dveřmi vstoupí Renata s
prázdným táckem. Schází po schodišti do-
lů, na odpo-

čívadle se
však
opět zastaví a poslouchá)
ALBERT Je to samozřejmě komplikovanější, ale základ vidím já osobně v těchto věcech. Jak bychom vůbec věděli, že je něco dobré, kdybychom necítili nad sebou či
mimo sebe nějaké měřítko? Nic, co je v nás dobré, není přece jen z nás! Je to náš souzvuk s čímsi, co tu bylo už před námi a co tu bude i po nás, řekl bych odvždycky a navždy, prostě s něčím, co nás dalekosáhle přesahuje. Neumím o těchto věcech moc mluvit, ale připadá mi to všechno tak samozřejmé -
RENATA (náhle vyhrkne) Mně taky!
(Renata se sama sebe lekne a ze samých rozpaků
odběhne levými
dveřmi. Albert za ní
překvape-
ně hledí. Krátká pauza)
PLECHANOV Miluje vás -
ALBERT Mě? Nesmysl!
PLECHANOV V těchhle věcech se nepletu! Ale zpátky k vaší přednášce: ten hlas, o němž mluvíte, je dnes bohužel u většiny z nás jen takový hláse-
ček skomíráček, takže ho celkem snadno ukecáme. Přál bych si, aby vám to vydrželo. Moc vám to sice život neusnadní, ale snad není pro vás zcela bez významu, že tu je jistý podivín s houslemi,
kterého
možná už jen vaše výdrž chrání před definitivní jistotou, že je všechno definitivně v prdeli -
(Plechanov uchopí své housle, plácne přátelsky
Alberta do zad a odejde pravými zadními dveř-
mi. Albert za ním trochu překvape-
ně hledí. Levými
dveřmi vstoupí Bergman a Luisa a scházejí do-
lů)
BERGMAN Buďte zdráv, příteli. Tak jak?
ALBERT Dobré jitro. Co myslíte?
BERGMAN Doufám, že jste už vychladl -
ALBERT Omlouvám se, jestli jsem včera trochu to -
BERGMAN Neomlouvejte se, já se na vás nezlobím. Jen bych vám rád docela přátelsky poradil, abyste se - aspoň před některými kolegy - přece jen raději vyjad-
řoval opatrněji. Víte, říct lze leccos, já osobně dokonce vítám, když sem zavane občas trochu čerstvějšího vzduchu, běží jen o formu. Trochu víc taktiky by bylo nejen v zájmu vašem, ale koneckonců i v zájmu
věci, o kterou vám jde. No však mi jistě rozumíte -
ALBERT Ano - jistě -
(Kratší rozpa-
čitá pauza; Albert pohlédne na Luisu; Luisa se
na něho
usměje; Albert sklopí zrak a vycouvá levými

zadními dveřmi. Bergman s Luisou usednou)
BERGMAN Budou s ním ještě komplikace -
LUISA Doufám, že si s nimi poradíš -
BERGMAN Že ho tu udržím?
LUISA Hm -
BERGMAN Žehlit, urovnávat, obhajovat, vysvětlovat, manévrovat -
a místo vděku za to sklízet jen posměch! Myslíš, že mě to baví?
Ani nevíš, jak rád
bych si to s tím chlapcem vyměnil! Říkat si bez servítku cokoliv
a spoléhat, že se vždycky najde nějaký stárnoucí trouba, který
člověka z toho vyseká - nebylo by to krásné?
LUISA Buď rád, že tu někoho takového máš!
BERGMAN Líbí se ti, viď?
LUISA Je opravdový -
BERGMAN A urostlý -
LUISA To taky -
BERGMAN Chápu tě. Ostatně co - jen ignorant by neočekával u dámy
tvého věku a založení zvýšenou vnímavost v tomto směru!
LUISA A ještě větší ignorant by mohl očekávat u pána tvého věku
a založení jinou interpretaci mých slov než slizce
jednodimenzionální! (Pauza) Jak ti je?
BERGMAN V určitém ohledu líp -
LUISA V jakém ohledu?
BERGMAN Byl jsem ráno na věži -
LUISA Meditovat?
BERGMAN To taky. Hlavně jsem se ale díval dolů, zajímalo mě to
v souvislosti s tou legendou, o níž včera mluvil Plechanov -
LUISA A co jsi zjistil?
BERGMAN Že by to bylo snadné a jisté. A že bych to dokázal -
(Pravými horními dveřmi vstoupí Tajemník,
rychle přejde po ochozu, se-
běhne k levým dve-
řím a odejde jimi. Krátká pauza)
LUISA Promluvíš s ním?
BERGMAN O čem?
LUISA No přece o těch dvou - v hladomorně -
BERGMAN Až k tomu bude příhodná chvíle. Zdá se, že teď má nějaký
fofr - (Pauza) Tebe to nezajímá?
LUISA Co?
BERGMAN Říkal jsem cosi o věži -
LUISA Znovu jsem o tom všem přemýšlela -
BERGMAN A k čemu jsi dospěla?
LUISA Že to je asi opravdu složitější, než jsem si myslela -
BERGMAN Konečně!
LUISA Nevím, do jaké míry jde o věc metafyzickou, rozhodně to
ale není jen věc psychologická. Řekla bych, že to je věc
existenciální: navenek hraješ celkem obstojně roli moud-
rého ochránce našeho ateliéru před vřavou světa, kdesi hluboko
v sobě však tušíš, že ta role je jen vznešený pláštík, za nímž se
skrývá docela obyčejné proplouvání docela obyčejného konformisty.

Tohle zpochybnění vlastní role je ovšem i zpochybněním vlastní totožnosti, a tím samotné existence: cítíš-li, že celé tvé veledůležité poslání je jen iluzí, pak se tě nutně musí zmocňovat hrůza z toho,
že jsi pouhou iluzí i ty sám!
(Pravými zadními dveřmi vstoupí Tajemník, rychle přejde místností, vyběhne po schodišti a odejde levými horními dveřmi)
S takovým vědomím se ovšem dá těžko žít. A tak sis musel najít náhradní způsob, jak se ubezpečovat o tom, že jsi, že jsi skutečný, že jsi člověk. A kde jinde jsi ho mohl najít - když veřejný prostor selhal - než ve svém soukromí? Čili: svými privátními úzkostmi, depresemi a myšlenkami na smrt si jen znovu a znovu dokazuješ, že jsi člověk a ne pomysl; tvá platonická fascinace nebytím je ti jen dokladem
vlastního bytí a myšlenkami na smrt si jen potvrzuješ, že žiješ -
(Levými dveřmi vstoupí Tajemník, seběhne dolů a rychle zamíří k pravým zadním dveřím)
BERGMAN (k Tajemníkovi) Děje se něco?
TAJEMNÍK Zatím ne -
(Tajemník odejde pravými zadními dveřmi)
LUISA Malér je ovšem v tom, že jde jen o náhražku, že to je celé zástupné, že si tím exhibováním na poli osobních tísní jen uměle vynahrazuješ svou absenci na
poli veřejné odvahy. Páchá tím de facto jen další podvod na sobě samém, unikáš jen do nové iluze, vyrážíš jen klín klínem. Dříve nebo později to pochopíš a uvědomíš si, že jsi vlastně celý složen jen z iluzí, náhražek a výpůjček a že už další klíny nejsou. V tom okamžiku se tě teprve zmocní skutečná beznaděj a skutečná touha umřít! A v tom okamžiku se také začnu teprve o tebe
vážně bát -
(Krátká pauza. Pak začne najednou Bergman vzlykat jako dítě. Luisa na něho chvilku rozpačitě hledí, pak k němu přistoupí a začne ho něžně líbat na uslzené oči)
LUISA No tak - vzmuž se - nechtěla jsem ti ublížit - chtěla jsem

ti naopak pomoct -
(Levými zadními dveřmi vstoupí Tajemník.
Luisa odstoupí od Bergmana; Bergman si rychle utírá uplakané
oči)
TAJEMNÍK (k Bergmanovi) Jsou všichni architekti v objektu?
BERGMAN Ano. Proč?
TAJEMNÍK Tak je, prosím, ihned svolejte!
BERGMAN Něco se děje?
TAJEMNÍK Hned uvidíte -
(Tajemník rychle odejde pravými dveřmi, ne-
chá je však za sebou ote-
vřené. Bergman
přistoupí ke scho-
dišti a volá k levým dve-
řím)
BERGMAN (volá) Renato!
(Levými dveřmi vstoupí Renata a stane na
odpočívadle)
Svolejte, prosím, všechny -
RENATA Na hned?
BERGMAN Jo -
(Renata seběhne po scho-
dišti do-
lů a zamí-
ří k levým zadním dve-
řím. Pravými horními
dveřmi vstoupí na ochoz
Ulč)
ULČ (k Renatě) Musím s vámi mluvit, Renato!
RENATA Teď nemám čas. Vy ostatně také ne. Je totiž porada -
ULČ Tak po poradě, ano?
(Renata odejde levými zadními dveřmi.
Ulč zvolna schází do-
lů. Levými zadními
dveřmi vstoupí Albert; za ním jde Renata, která
přejde k pravým zadním dve-
řím, ji-
miž odejde. Vtom za-
čne za scénou divoce
št
ěkat pes.
Všichni
přítomní stojí a
zvěda-
vě hledí do pravých dve-
ří. Pravými zadními
dveřmi se vrátí Renata; za ní se
šourá Plechanov s houslemi, které
někam odkládá; oba
zůstanou stát a hledí rov-
ně

ž do pravých dve-
ří. Po chvilce
št
ěkot ztichne. Krátká napjatá pauza)
TAJEMNÍK (za scénou) Nazdar!
PRVNÍ INSPEKTOR (za scénou) Čau, Myšáku! Máš to tam všechno?
TAJEMNÍK (za scénou) Jasně!
(Levými zadními dveřmi
vběhne udýchaná Macourková. Krátce nato
vstoupí pravými dveřmi První inspektor. Je to
černoch. Za ním jde Tajemník, který za sebou
dveře za-
vře. Oba se zastaví na
schůdkách. První inspektor se s
úsměvem rozhlí-
ží po
přítomných; ti jsou trochu zmateni)
PRVNÍ INSPEKTOR Čau!
BERGMAN (nejistě) Čau -
(Krátká pauza)
TAJEMNÍK Mám milou povinnost představit vám našeho nového
inspektora, který vystřídal starého inspektora, který odešel na
odpočinek, který si zaslou-
ží. Kolega nový inspektor se přišel s vámi seznámit a říct vám
pár slov o tom, jak vidí věci on -
PRVNÍ INSPEKTOR Tak za prvé: posaďte se!
(Všichni rozpa-
či-
tě usednou kolem stolu. První inspektor si sed-
ne na schůdky u pravých dve-
ří; Tajemník usedne vedle
něho)
Za druhé: nečekejte žádnej dlouhej votravnej proslov. Na to já
moc nejsem. Keců jsme si už užili dost -
(Všichni se zdvo-
řile za-
smějí)
Za třetí: zapomeňte na strach. Když se budem furt bát jeden
druhýho, nevyhrabem se z toho sajrajtu nikdy!
MACOURKOVÁ Promiňte, pane inspektore, ale věcná poznámka: nemáte
chuť na kafe?
PRVNÍ INSPEKTOR Vykašli se na to, tak dobrý kafe, jaký jsem měl
ráno u mámy, mi beztak neuděláš -
(Všichni se zdvo-
řile za-
smějí)
Jsem sice novej, ale nejsem zas úplně blbej. Vím, jak to chodilo.
Nařídili vám, co máte dělat, a vy jste museli držet hubu, ať se
vám to líbilo nebo ne. A když jste si ji přesto votevřeli,
zametli s váma. Ne-
mám pravdu?

(Všichni rozpa-
či-
tě
přikývnou)
Takhle to dál dělat nebudem. Jste - do prdele - architekti, teda fachmani, a není možný, aby vám do práce kecal někdo, kdo vo tom hovno ví. Celá ta asanace, to byl - mezi náma - takovej dost blbej nápad.
Víte to vy, vím to já, věděj to i ty lidi dole. Lepší byty - jo! Vodovod - jo! Kanalizace - jo! Ale to neznamená, že se musí všecko zplanýrovat a zasvinit nějakejma panelama. Vono by to tak bylo jedno-
dušší, to jo! Ale taky vošklivější! Nebo ne?
(Všichni rozpa-
či-
tě
přikyvují)
Nehledě k tomu, že každej člověk je jinej a chce žít po svým a ve svým. Jeden má tu svou holubárnu, druhej ty svý králíky - a proč jim to, hergot, brát? Víte, já jsem vodsaď, takže vím, vo čem mlu-
vím! Ale abych to moc neprotahoval: žádná asanace nebude! To samosebou neznamená, že jste tu zbytečný! Navopak: jsme rádi, že vás tu máme, a bude fajn, když tu ještě pobudete. Rozhodněte si sami, co
budete dělat. Nějaký studie, jak to tady vopatrně zvelebit, nějakej průzkum, experimenty a tak. Kecat vám do toho nebudu, věřím vám, že se flákat nebudete a něco pěknýho vymyslíte. Třeba ani ne sem, ale někam
jinam, co já vím! A někdo jinej zas přijde třeba s nápadem, kterej bude pro nás to pravý vořechový! Jak vidíte, jsem sice vodsaď, ale fakt nejsem úplně blbej! Tak co? Rozumíme si?
(Krátká rozpačitá pauza)
BERGMAN Myslím, že nebudu mluvit jen za sebe, ale za všechny své kolegy -
PRVNÍ INSPEKTOR Promiň, ty seš kdo?
BERGMAN Jmenuji se Zdeněk Bergman a jsem tu hlavním projektantem -
PRVNÍ INSPEKTOR Takže to tady vedeš?
BERGMAN Ale nemusím, jestli nechcete -
PRVNÍ INSPEKTOR Vo mě nejde! (Uká-
že na
přítomné) Vo ně jde! (K
přítomným) Má u toho zůstat?
(Všichni
přikyvují)
Dobrý, tak pokračuj! Ale jak říkám: bez zbytečnejch keců -
BERGMAN Myslím, že nebudu mluvit jen za sebe, ale za všechny své kolegy, když řeknu, že na tento okamžik jsme čekali léta. Architektura potřebuje totiž svo-
bodu jako vzduch!

PRVNÍ INSPEKTOR Mý slova! Kdyby se vobjevil jakejkoli problém, stačí dát vědět - nejlíp tuhle přes Myšáka
-
(Ukáže na Tajemníka. První inspektor vstává; Tajemník ihned také vstává; všichni vstávají)
Tak vám držím palce!
ALBERT Promiňte, pane inspektore -
PRVNÍ INSPEKTOR Co je?
ALBERT Nevím, jestli o tom víte - ale ještě v době, kdy se plánovala asanace, vystoupili někteří občané s její kritikou a byli v souvislosti s tím internováni v hradní hladomorně. Nemohla by být teď tato nespravedlnost napravena?
PRVNÍ INSPEKTOR (k Tajemníkovi) Pusť je domů, Myšáku!
TAJEMNÍK Oba?
PRVNÍ INSPEKTOR Jasně! (K přítomným) Tak čau!
VŠICHNI Čau!
(První inspektor všem zamává a v doprovodu Tajemníka odejde pravými dveřmi. Krátká pauza, všichni vyjeveně civí na pravé dveře)
ALBERT (zvolá) Svoboda!
(Všichni se vzpamatují, začnou se radostně smát, vzájemně si blahopřejí a objímají se)
PLECHANOV Jsem zvyklý na leccos, ale že se dožiju tohodle, to jsem si opravdu nemyslel! (K Bergmanovi) Ty jo, Zdeňku?
BERGMAN Ne!
LUISA Není to všechno jen nějaká halucinace?
ALBERT Muselo to přijít! Život se natrvalo potlačovat nedá!
PLECHANOV Hlavně, aby to vydrželo!
BERGMAN Musí to vydržet!
ALBERT Teď už se nemáme na co vymlouvat!
BERGMAN Takový okamžik člověka potká jednou za život!
(Všichni se zvolna uklidňují, někteří usedají ke stolu; Renata stojí opodál. Krátká pauza)
ULČ Nevím, jestli to bude teď znít zrovna populárně -
LUISA Neříkejte, že z toho nemáte taky radost!
ULČ Ale mám, samozřejmě že mám. Jen se bojím, abychom nevylili s vaničkou i dítě -
BERGMAN Nerozumím vám -
ULČ Rozchod s nekvalifikovaným řízením výstavby je jedna věc - a rezignace na racionální urbanistické myšlení věc druhá -
LUISA Copak tady někdo na něco rezignuje?
ULČ Zatím ne, ale určitě to tím směrem leckoho potáhne. Pokud

jde o mne, říkám rovnou, že odmítnu účast na čemkoliv, co by mělo městskou architekturu vrátit k živelné, chaotické a ve svých důsledcích asociální výstavbě minulého století -
BERGMAN Něco takového přece nikdo nechce! Myslím, pane kolego, že zbytečně sejčkujete -
ULČ Byl bych rád, kdyby to bylo jen sejčkování. Říct jsem to ale musel. Ze všeho nejdůležitější totiž teď je - aspoň podle mého názoru - aby se odpor proti centralismu nezvrhl v odpor proti koncepčnosti vůbec -
PLECHANOV Když vy vidíte pořád jen dvě možnosti: pořádek asanací a sídlišť - anebo bordel!
ALBERT Přesně! Kdo prosazuje pluralitu proti uniformitě, neprosazuje tím přece chaos proti koncepčnosti, ale život proti smrti!
ULČ Nemám nic proti pluralitě! Upozorňuji jen, že svoboda není nezodpovědnost!
BERGMAN Souhlasím! Proto také nechápu tuto chvíli jako výzvu k nezodpovědnosti, ale naopak jako příležitost k tomu, abychom konečně naplno uplatnili svou vlastní tvůrčí odpovědnost! Je to úkol především mravní: musíme postavit pravdu proti lži, odvahu proti konformitě, svobodu proti útlaku. Čím statečnějšími budeme lidmi, tím lepšími budeme architekty.
Anebo jsme snad nestavěli dosud tak špatně hlavně proto, že jsme nedokázali trvat si na svém? Samozřejmě: někteří budeme vždycky tíhnout spíš ke globálnějším řešením a někteří naopak k svébytným detailům a atypickým prvkům. Hlavní ale je, že všichni budeme dělat to, co chceme, a ne to, co je nám vnuceno. Naše projekty by se od této chvíle měly rodit v atmosféře svobodné diskuse, vzájemné tolerance, dobré vůle a dělné spolupráce. Jen na nás teď záleží, zda takovou atmosféru skutečně vytvoříme a zda si ji eventuálně i uhájíme!
PLECHANOV Neměla by už platit žádná tabu -
ALBERT Strach už nesmí vítězit nad pravdou -
BERGMAN Poslušnost nad odpovědností -
LUISA A blbost nad svobodou!
BERGMAN (k Macourkové) Co o tom soudíte vy, kolegyně Macourková?
(Macourková neurčitě pokrčí rameny. Krátká pauza)
LUISA Můžem přinést šampus?
(Bergman s úsměvem přikývne; Luisa kývne na Renatu a obě pak odkvapí levými zadními dveřmi. Pravými zadními dveřmi zároveň vstoupí Tajemník a za ním První a Druhý delegát)
BERGMAN (volá k Delegátům) Zdravím vás na svobodě, přátelé! Neříkal jsem vám, že nic

není tak, jak
se to upeče? Už se nemusíte bát, že vám zničíme domov!
PRVNÍ DELEGÁT Děkujeme -
BERGMAN Naopak: my děkujeme vám! Věc, o kterou jste se svým
neohroženým postojem zasloužili, je i naší věcí! Pozdravujte
všechny dole!
PRVNÍ DELEGÁT Na shledanou -
(První a Druhý delegát, následováni Tajemníkem, zamí-
ří k pravým dve-
řím)
MACOURKOVÁ Pane tajemníku -
(První a Druhý delegát odejdou pravými dveř-
mi; Tajemník se v nich zastaví a obrátí)
TAJEMNÍK Ano?
MACOURKOVÁ Nepřipijete si s námi? Bude šampaňské -
TAJEMNÍK Nemohu, jsem abstinent. Čau -
MACOURKOVÁ Čau -
(Tajemník odejde pravými dveřmi. Levými zad-
ními dveřmi záro-
veň
přicházejí Luisa a Renata; Luisa nese tác se
sklenkami a Renata má v rukou a v náručí
čty-
ři láhve
šam-
paňského. Luisa rozdává
všem sklenky. Bergman a Plechanov si berou od
Renaty dvě láhve;
dvě zbývající staví Renata na
stůl. Bergman a Plechanov láhve otevírají a po
pří-
slušném výbuchu rychle
všem nalévají)
BERGMAN (pozvedá sklenku) Na svobodný rozvoj architektury a
urbanismu!
VŠICHNI (při-
ťukávají si a
přitom volají) Sláva!
(Všichni vypíjejí své sklenky; Bergman a Ple-
chanov všem znovu nalévají)
PLECHANOV (pozvedá sklenku) Abychom už nikdy nemrzačili města a
neničili krajinu!
VŠICHNI (při-
ťukávají si a
přitom volají) Sláva!
(Všichni vypíjejí své sklenky; Bergman a Ple-
chanov všem znovu nalévají)
LUISA (pozvedá sklenku) Abychom se už nikdy nemuseli bát!
VŠICHNI (při-
ťukávají si a
přitom volají) Sláva!

(Všichni vypíjejí své sklenky; Bergman a Plechanov všem znovu nalévají)
ALBERT (pozvedá sklenku) Ať zhyne asanace! Sláva životu!
VŠICHNI (přiťukávají si a přitom volají) Sláva!
(Všichni vypíjejí své sklenky. Plechanov uchopí housle a začne hrát Straussův valčík Na krásném modrém Dunaji. Bergman uchopí Luisu, Ulč Renatu a Albert Macourkovou a všichni začnou tančit valčík. Po chvíli si páni vymění mezi sebou partnerky: Bergman teď tančí s Macourkovou, Ulč s Luisou a Albert s Renatou. Plechanov zrychlil hru, tanec je divočejší a bohatší na figury. Po chvíli si páni opět vymění mezi sebou partnerky: Bergman teď tančí s Renatou, Ulč s Macourkovou a Albert s Luisou. Plechanov opět zrychlil hru, tanec je ještě divočejší a ještě bohatší na figury. Po delší chvíli, když jsou všichni tančící už viditelně vyčerpáni a poněkud se začínají vlivem šampaňského motat, vracejí se postupně ke stolu, udýcháni usedají; Plechanov přestává hrát a odkládá housle. Krátká pauza. Pak Luisa uchopí dvě další láhve a podá je Bergmanovi a Plechanovovi. Ti je ihned otevírají a všem

opět nalévají)
ALBERT (pozvedá sklenku) Architekti všech zemí, spojte se!
VŠICHNI (volají) Sláva!
(Všichni vypíjejí své sklenky; Bergman a Plechanov všem znovu nalévají)
ULČ (pozvedá sklenku) Tajemníci všech zemí, odejděte do jiných zemí!
VŠICHNI (volají) Sláva!
(Všichni vypíjejí své sklenky; Bergman a Plechanov všem znovu nalévají)
LUISA (pozvedá sklenku) Lidé všech zemí, milujte všechny země!
VŠICHNI (volají) Sláva!
(Všichni vypíjejí své sklenky; Plechanov uchopí opět housle a začne hrát divoký čardáš. Luisa vyskočí na stůl a začne na něm tančit.
Ulč se skácí na zem; Macourková ho vezme za nohy a táhne - sama se přitom motajíc - k levým zadním dveřím, jimiž ho posléze odtáhne. Bergman mezitím vstal, uchopil láhev a, polévaje si zbytkem šampaňského hlavu, motá se ke schodišti.
Když k němu dorazí, samozřejmě o ně zakopne a spadne na zem. Renata, která zřejmě pila nejmíň, k němu přiběhne, pokouší se ho postavit, což se jí nakonec podaří aspoň do té míry, že si může dát kolem krku jeho paži a táhnout ho po schodišti k levým dveřím, jimiž s ním pak odejde. Luisa tan-

čí na stole stále
vášni-
věji a vyzýva-
věji; Albert sedí u stolu a fascinova-
ně na ni hledí. Hudba náhle skon-
čí disharmonickým akordem: Plechanovovi vy-
padly housle z ruky, protože i on ztratil nad se-
bou vládu; hlava mu klesla na prsa a on oka-
mži-
tě usnul a za-
čal chrápat. Luisa
přestane tan-
čit,
směje se, dosedne na
stůl do blízkosti Alberta a obrátí se k
němu)
LUISA Ahoj!
ALBERT Jste báječná -
(Luisa se rozesměje, uchopí polystyrenový mo-
del hradu s podhradím, který stojí na stole, narazí si ho na
hlavu jako jakýsi extravagantní klobouk,
přehodí si vyzýva-
vě nohu
přes nohu a zaujme pózu kurtizány. Albert na
to nereaguje, uchopí ji za ruku a začne rychle
mluvit, nevšímaje si Plechanovova chrápání,
které celý jeho následující proslov bude zvuko-
vě podbarvovat)
Luiso, vím, že ze mě máte asi legraci, ale já mluvím smrtelně
vážně: miluji vás! Šíleně vás miluji! Je to samozřejmě nesmysl,
pošetilost a bláznovství - vím, že nemám žádnou naději -
absolutně od
vás nic nechci - zakázal jsem si cokoli chtít - je to celé můj
problém, kterým nemám právo vás, obtěžovat - stačí mi, když vás
občas vidím při poradě nebo při večeři - respektuji váš vztah
k panu šéfovi
a raději bych odtud odešel, než abych vám způsobil sebemenší
komplikaci - mluvím s vámi o tom poprvé a naposled, slibuji vám
to - nikdy se mi něco takového ještě nestalo - nechápu to a
proklínám se za to
- ale je to silnější než já - asi bych se neodvážil vám o tom
vůbec říct, nebýt toho nešťastného šampaňského - jste moje
sluníčko a já nechci nic víc, než aby aspoň jediný jeho paprsek
na mne z dálky
dopadal - to mi úplně stačí k životu - netušil jsem, co je to
láska - je to propast, kterou člověk letí, aniž má na svůj let
sebemenší vliv - rozbuší se mi srdce, kdykoli vás zahlédnu -
chovám se jako sextán -
i teď mluvím jako sextán - prosím vás, pomozte mi nějak, zničte
to ve mně, pošlapte to, vysmějte se mi - řekněte to panu šéfovi,
řekněte to všem, vyprávějte to jako bizarní anekdotu - vidím vás

pořád a všu-
de - už několik dní jsem nenakreslil ani čárku - denně se mi
o vás zdají mučivé sny - včera jsem s vámi byl například na
houbách u Machoninů, to jsou mí spolužáci z fakulty - nenávidím
se za to, že
to v sobě nedokážu ovládnout a potlačit - myslel jsem si, že jsem
chlap, a byl jsem hrdý na svou pevnou vůli - a najednou se zmítám
v citech, kterým sám pořádně nerozumím - vlastně to nejsou city,
to je špat-
né slovo, je to něco víc, něco mimo mne, běs, který mě posedl -
jste jediný pevný bod mého vesmíru - osa, kolem níž se točí -
zdroj jeho skutečnosti a smyslu - nechápu, proč mě Bůh takto
zkouší -
(Během Albertova vyznání si Luisa zvolna sun-
dala svůj "klobouk",
zváž-
něla, vy-
střízli-
věla, pak za-
čala slzet a
teď Alberta
přeru-
šila hlasitým plá-
čem. Sedí na stole schoulena do klu-
bíčka a zakrývá si obli-
čej dla-
němi. Albert zmate-
ně vstane, neví, co má
dělat, pak opatr-
ně
přistoupí k Luise a
ně
ž-
ně ji pohladí po vlasech. Ona se k
němu náhle obrátí a stále pla-
číc ho k so-
bě
přitiskne, zlíbá a pak
šetr-
ně odstr-
čí. Ko-
neč-
ně se ovládne,
přestane plakat,
utře si
oči a pokusí se o
úsměv)
LUISA Promiň - jsme oba blázni - opilí blázni -
ALBERT Ublížil jsem vám?
LUISA Ach ne -
ALBERT Proč pláčete?

LUISA Tomu bys nerozuměl -
ALBERT Řekněte mi to, prosím!
LUISA Sama nad sebou -
(Luisa se na Alberta smutně
usměje, vstane,
přistoupí k
němu, obejme ho a za-
čne
ně
ž-
ně líbat. Albert má za-
vřené
oči a stojí jako omámen. Levými
dveřmi vstoupí Renata.
Když spat-
ří Luisu a Alberta v objetí, strne a vy-
dě-
še-
ně na
ně zírá. Luisa naposled políbí Alberta, odstoupí
od něho a s
úsměvem na
něho hledí. Albert má stále
ješ-
tě za-
vřené
oči)
(Tiše) Alberte -
(Albert otevře
oči)
Jsem rozumná holčička a ty musíš být rozumný chlapeček - slib mi,
že budeš rozumný chlapeček -
(Albert neznatelně
přikývne. Renata za-
čne ti-
še vzlykat. Vtom se rozlétnou levé zadní dve-
ře a na scénu jimi vletí
Ulč jen v ko-
šili a ve spodkách. Za ním letí jeho kalhoty a bí-
lý
pláš
ť.
Ulč se zastaví, rozhlédne, a
když uvidí Renatu, zvolá k ní)
ULČ Já mám taky pohlavní pud!
RENATA (přemáhajíc vzlykot)
Vím, že ho máte -
(Plechanov se náhle vylekaně probudí:
zřej-
mě se mu
něco

hrů-
zostrašného zdálo. Oka-
mžik hledí vy-
tře
š-
tě-
ně
před sebe, pak se
jakž
takž vzpamatuje, vezme své housle a za-
čne hrát
opět Na krásném modrém Dunaji. Opona padá,
hudba slábne, až docela vymizí)
Konec třetího obrazu
Přestávka
ČTVRTÝ OBRAZ
Když se v hle-
dišti setmí, ozvou se za oponou
opět housle s melodií pís-
ně
Oči
čornyje. Po chvíli se ote-
vře opona. Na scé-
ně je Plechanov a Albert; Plechanov má hlavu
ovázánu bílým kapesníkem a hraje. Po další chví-
li levými dveřmi vstoupí Renata a zastaví se na
odpočívadle; Plechanov a Albert ji nevidí.
RENATA (k Plechanovovi) Pane architekte -
(Plechanov neslyší, hraje dál; pauza)
(Hlasitěji) Pane architekte -
(Plechanov neslyší, hraje dál; pauza)
(Zvolá) Pane architekte!
(Plechanov přestane hrát a vzhlédne k Rena-
tě)
PLECHANOV Mluvíte ke mně?
RENATA Ano -
PLECHANOV Stalo se něco?
RENATA Pan hlavní projektant se vás nechá ptát, jestli byste mu
nedal ještě jeden prášek -
PLECHANOV Je mi líto, ale poslední jsem dal před chvilkou
kolegovi Ulčovi -
RENATA Vyřídím to -
(Renata odejde levými dveřmi; Plechanov od-
kládá housle)
PLECHANOV Měl byste s ní trochu promluvit. Vidíte přece, jak se
trápí -
ALBERT Kvůli mně?
PLECHANOV Samozřejmě -
ALBERT To mi je líto -
PLECHANOV Chápu, že na to teď nemáte myšlenky - prožil jsem si
to před dvaceti lety taky - přesto byste ale mohl -

ALBERT Nevím, co jste prožil před dvaceti lety, a nevíte, co já prožívám teď -
PLECHANOV Ale vím! Totéž, co já tehdy! Studovali jsme spolu a já na tom byl stejně jako vy teď. Jediný rozdíl je, že byla tehdy o dvacet let mladší -
ALBERT Vy mluvíte o -
PLECHANOV Samozřejmě -
ALBERT Něco vám říkala?
PLECHANOV O čem?
ALBERT O včerejšku -
PLECHANOV Nevím, co se stalo včera, vím ale, co se děje ve vás -
ALBERT Vědět to můžete, ale chápat těžko -
PLECHANOV Naopak: jedině já to můžu chápat. Když vás tak pozoruju, zdá se mi, že vidím jen mladšího sebe. Mám o vás strach -
ALBERT Proč?
PLECHANOV Nevíte, do čeho se řítíte. Nemám ve zvyku plést se do věcí, do nichž mi nic není, ale aspoň tohle jsem vám říct musel -
ALBERT Když jste začal, tak pokračujte -
PLECHANOV Vaše láska, příteli, ji vábí, přitahuje a vzrušuje, proto se jí nedokáže uzavřít nebo vzepřít. Zároveň ale nedokáže udělat ten posled-
ní bláznivý krok, kterým by to všechno rozťala ve váš prospěch. Vaši lásku bude tedy trvale živit, a přitom trvale nenaplňovat. Dříve nebo později se z toho docela pomatete a pak už bude záležet jen na doce-
la nahodilých okolnostech, do jaké tragédie to vyústí. Věřte mi, že vím, o čem mluvím -
ALBERT U vás to vyústilo do nějaké tragédie?
PLECHANOV Na tom nezáleží, nejde teď o mě, ale o vás. Když to v sobě ihned nezabijete, nezabijete to nikdy, leda byste ovšem zabil sám sebe, což, jak pevně doufám, nemáte v plánu. Některé choroby jsou zkrátka od určitého stadia neléčitelné -
ALBERT Láska přece není choroba! Zvlášť k takové bytosti - anebo vy si myslíte, že je zlá?
PLECHANOV Ach ne, vůbec ne! V tom je ale právě kámen úrazu! Kdyby celá ta hra neurčitých příslibů a neúplných odmítnutí, rozdražďujících náznaků touhy a vždy nakonec vítězícího sebeovládání, projevů blízkosti a zároveň signálů nedostupnosti - kdyby to všechno bylo dílem chladnokrevného kalkulu, rozmarnosti nebo obyčejné neodpovědnosti, bylo by to dobré: prohlédl byste to brzo a snadno si s tím poradil. Nejhorší je, že zkáza, kterou šíří, není důsledkem zlé vůle, ale jejího způsobu bytí. Omlouvám se za to kázání, ale přinutil mě k němu přesně ten hlas, o němž jste tu nedávno tak pěkně hovořil -
(Pauza)
ALBERT To je zvláštní -

PLECHANOV Co je zvláštní?
ALBERT Chtěl jste mě varovat a dosáhl jste pravého opaku:
začínám rozumět tomu zvláštnímu smutku, který je v jejích očích -
PLECHANOV A to vám ji ještě víc přibližuje -
ALBERT Ano -
PLECHANOV Stupňuje to vaši touhu jí pomáhat -
ALBERT Ano -
PLECHANOV Máte pocit, že obětavá nezištnost vaší lásky je
v tomto nic nechápajícím světě to jediné, co ji může chránit před
neštěstím, které
si neúmyslně způsobuje tím, že ho neúmyslně způsobuje jiným -
ALBERT Ano -
PLECHANOV Tušil jsem, že to tak dopadne. Nezbývá mi než udělat
to, co jsem měl udělat hned: mlčet a tiše doufat ve vaši dobrou
kartu -
(Levými dveřmi vstoupí Renata s táckem, na
něm
ž jsou
dvě kávy. Zamí-
ří zvolna po scho-
dišti nahoru. Plechanov dloubne Alberta a po-
hledem ho vyzve, aby Renatu oslovil)
ALBERT Renato -
(Renata se zarazí, pak se tiše ozve,
aniž se k Albertovi oto-
čí)
RENATA (tiše) Přejete si?
ALBERT Měla byste na chvilku čas?
RENATA Nezlobte se, ale -
ALBERT Je to důležité -
RENATA Mám práci -
ALBERT Všichni máme práci. Prosím vás -
RENATA Teď to skutečně nejde -
(Renata s kávou rychle odejde levými horními
dveřmi. Albert pohlédne táza-
vě na Plechanova)
PLECHANOV Stydí se. Běžte za ní -
(Plechanov popostrčí Alberta; Albert jde poma-
lu ke schodišti a zvolna po
něm stoupá
vzhůru.
Když je asi na
třetím schodu, ote-
vřou se levé dve-
ře a vstoupí jimi opatr-
ně Luisa, v
každé ruce jeden
šálek kávy. Dve-
ře nechává za sebou ote-
vřené. Albert se zarazí a rychle sejde do-
lů, aby jí uvolnil cestu. Je

zřetel-
ně zmaten)
ALBERT (tiše) Dobré jitro -
LUISA (s veselým úsměvem) Ahoj,
Alberte -
(Luisa odnáší
šálky ke stolu; Plechanov si bere své housle,
když ho Luisa spat-
ří s obvazem na hla-
vě, za-
směje se)
Vidím, Kuzmo, že ani ty už nemáš výdrž, kterou jsi míval -
(Plechanov se ušklíbne a od-
šourá se pravými zadními
dveřmi. Luisa postaví kávu na
stůl, jednu na místo, kde sedá Bergman, druhou
na své místo. Usedne k ní, začne si ji míchat,
pak pohlédne na Alberta, stále stojícího rozpači-
tě pod scho-
diš-
těm, a
usměje se na
něho. Pauza)
ALBERT (tiše) Odpusťte -
(Levými horními dveřmi vstoupí Renata s
prázdným táckem. Sejde na odpočívadlo, po-
hlédne na Alberta a Luisu, pak rychle odejde levými
dveřmi)
LUISA Nevím co -
ALBERT Ten včerejšek -
LUISA Hlupáčku!
(Levými dveřmi vstoupí Bergman. Má hlavu
rov-
ně
ž ovázánu kapesníkem)
ALBERT (k Bergmanovi) Dobrý den -
(Bergman jen kývne a jde pomalu ke svému místu u stolu. Albert
zapomene,
že
chtěl jít za Renatou, chvíli rozpa-
či-
tě
pře-
šlapuje, pak vycouvá zmate-
ně levými zadními
dveřmi. Bergman mezitím usedl ke stolu a také
si míchá kávu. Delší pauza)
BERGMAN Co to s tebou dělá?
LUISA To víš - úplně ledovou mě to těžko může nechat -
BERGMAN Chápu: láska indukuje lásku -
LUISA Nemluvila jsem o lásce -

BERGMAN Jistě by sis s ním ráda něco začala!
LUISA Snad, ale nejde to -
BERGMAN Proč?
LUISA Tomu bys nerozuměl -
BERGMAN Samozřejmě! Jak bych já - známý balvan - mohl takovým věcem rozumět! City jsou přece výhradně tvůj terén -
LUISA Mým terénem je dělá jen tvůj cynismus -
BERGMAN Proč to nejde?
LUISA Je to příliš vážné, než abych měla právo si s tím zahrávat. Možná sis toho ještě nevšiml, ale občas je mým terénem i odpovědnost -
BERGMAN Příliš vážné, říkáš. Hm. Nevím sice, co může být tak hrozně vážného a mému mozku nedostupného na tom, když si celkem slušný a
citlivý chlapec nechá poplést hlavu zkušenou čtyřicátnicí, nicméně je-li to opravdu vážné, pak mi to docela lichotí:
okouzlení tou dámou je totiž zároveň nepřímým potleskem jejímu životnímu partnerovi,
respektive jeho životní volbě -
LUISA No vidíš, aspoň něco jsi schopen si z toho vzít! Co abychom ale zkusili aspoň chvíli mluvit o vážných věcech vážně?
BERGMAN Jsem pro každý experiment -
LUISA Především bys nemusel všechno vždycky svádět na mě. Já nikomu hlavu nepopletla, bylo to pro mne stejné překvapení jako pro tebe. Za druhé: nejde tu o žád-
né zakoukání nebo dokonce běžné choutky, jak jsme na ně kolem sebe zvyklí. Jsou v tom hlubiny, které my už dávno neznáme, pokud jsme je vůbec někdy znali, a ty hlubiny jsou příliš nebezpečné -
BERGMAN Pro koho?
LUISA Hlavně samozřejmě pro něj. Ale možná trochu i pro mě -
BERGMAN Hlubiny přitahují -
LUISA Správný postřeh -
BERGMAN A nahánějí hrůzu -
LUISA Přesně tak -
BERGMAN Takže se vlastně bojíš!
LUISA V jistém smyslu ano -
BERGMAN A tys do těch hlubin nahlédla?
LUISA Trochu -
BERGMAN Doufám, že ne v mé posteli -
LUISA Jestli chceš být nechutný, nebudu se s tebou o tom prostě bavit!
BERGMAN Promiň. Jak jsi tedy do nich nahlédla?
LUISA Říkal mi děsivé věci. Krásné, ale děsivé -
BERGMAN Například?
LUISA Že jsem sluníčko a že nechce nic víc, než aby aspoň jediný můj paprsek na něj z dálky dopadal -
BERGMAN A dál?
LUISA Že se mu rozbuší srdce, kdykoli mě zahlédne -
BERGMAN A dál?
LUISA Připadá si posedlý běsem, prý jsem osou jeho vesmíru a jediným zdrojem jeho skutečnosti a smyslu -

(Levými dveřmi vstoupí Tajemník, rychle vybíhá po schodišti,
přechází po ochozu a odchází pravými horními
dveřmi)
BERGMAN Hm. Zajímavé -
LUISA Co je zajímavé?
BERGMAN Že právě tobě - známé kritičce všeho banálního - najednou banálnost nevadí!
LUISA Kdybys aspoň něco málo věděl o lásce, věděl bys také, že čím hlubší cit, tím tíž se o něm mluví, a že často ten nejhlubší
cit není schopen sám sebe artikulovat jinak než těmi nejotřelejšími slovy!
BERGMAN No dobrá. Ale zpátky k tvé odpovědnosti -
LUISA Co je s ní?
BERGMAN Zajímalo by mě, jestli v tom všem hraje nějakou roli taky odpovědnost za mne -
LUISA Mrzelo by tě, kdyby nehrála?
BERGMAN Jen mě to zajímá -
LUISA A mě zase zajímá, jestli by tě to mrzelo -
BERGMAN To tě už opravdu zajímat nemusí -
LUISA Co tím chceš říct?
BERGMAN Hůř, než mi je, mi už stejně být nemůže!
(Pravými zadními dveřmi vstoupí Tajemník a
rychle zamíří ke schodišti)
BERGMAN (k Tajemníkovi) Děje se něco?
TAJEMNÍK Zatím ne -
(Tajemník vybíhá po schodišti a odchází levými
horními dveřmi)
LUISA O to ti tedy šlo!
BERGMAN O co myslíš?
LUISA Převést řeč na to své nejoblíbenější téma! Nezdá se ti to poněkud stereotypní? Jsi jako nějaká veskrze předvídatelná
postava z nějaké veskrze předvídatelné
hry! Jenomže poté, co jsem ti minule zase naletěla na tvé falešné slzy, jsem se rozhodla, že už na to prostě nebudu reagovat. Bez
diváků není totiž možné ani divadlo. Nechápu, proč mě tak prostá
věc
nenapadla už dávno. Jsem zřejmě typ, který je schopen pochopit
hru až na padesáté repríze -
(Bergman významně vstane, jde zvolna ke schodišti a stoupá pomalu
vzhůru. Na odpočívadle se zastaví a obrátí se k Luise)
BERGMAN Jsou hry, Luiso, které zřejmě nepochopíš, dokud nejsou navždy staženy z repertoáru! Což bude brzy i náš případ. Divadlo
totiž končí, má
drahá! Ale ne proto, že ztratilo diváka. Všechno je jinak:
zůstane divák bez divadla! Měj se tu dobře -
(Bergman se otočí, aby pomalu, ba témě

ř slavnost-
ně stoupal po scho-
dišti dál. Luisa na
něho oka-
mžik nechápa-
vě hledí, pak náhle vysko-
čí a zvolá)
LUISA Zdeňku!
BERGMAN (aniž se zastaví
nebo ohlédne) Co je?
LUISA Kam jdeš?
BERGMAN Na věž -
(Bergman je už na ochozu a mí-
ří k pravým horním dve-
řím. Luisa za ním utíká
vzhůru po scho-
dišti)
LUISA Zbláznil ses? Počkej!
(Luisa dostihla Bergmana a zastoupila mu cestu. Bergman ji odstr-
čí; ona ho chytne a pev-
ně se-
vře; on se ji pokou-
ší se-
třást; vzniká z toho
šarvátka)
BERGMAN Pusť mě!
LUISA Chceš, abych udělala ostudu? Začnu křičet -
BERGMAN To mi je jedno. Je konec! Copak to nechápeš? Konec
všeho!
(Hluk přivolal dal-
ší; v pravých horních dve-
řích se objevuje
Ulč, hlavu rov-
ně
ž ovázánu kapesníkem; v levých dve-
řích Renata; v levých zadních dve-
řích Albert a v pravých zadních dve-
řích Plechanov s houslemi a hlavou také stále
ješ-
tě ovázanou kapesníkem)
ULČ Co se děje?
LUISA Zadržte ho!
(Ulč se
před pravými horními
dveřmi potýká s Bergmanem, který chce do nich
proniknout. S ovázanými hlavami připomínají
nějaké japonské zápasníky. Plechanov odlo-
ží housle a
bě-
ží také na ochoz; Albert ho následuje)
PLECHANOV Kam chce?

LUISA Neptej se a chyť ho!
(Plechanov, Ulč a Albert dr-
ží
už pev-
ně Bergmana, který se
ješ-
tě chvilku zmítá a pak to vzdá)
BERGMAN Nechte toho, jdu -
(Plechanov, Ulč a Albert Bergmana opatr-
ně pustí; Bergman jde zvolna po ochozu
zpět.
Když míjí Luisu, sykne)
Stejně to udělám!
(Okamžik
předtím,
než dojde Bergman k levým horním dve-
řím, vy-
běhne z nich Tajemník, nikoho si ne-
všímá, sbíhá po scho-
dišti do-
lů,
přejde rychle místnost a odejde pravými
dveřmi, které
však nechá ote-
vřené. Bergman a za ním
všichni ostatní scházejí ti-
še do-
lů.
Všichni
zůstanou stát kolem stolu a rozpa-
či-
tě se na sebe dívají. Pauza)
PLECHANOV Co tě to, prosím tě, napadlo? A zrovna teď - když se všechno začalo konečně měnit k lepšímu -
ULČ Asi otrava alkoholem, někteří lidé dělají v kocovině horší věci, než když jsou opilí!
ALBERT Je to všechno má vina -
PLECHANOV Nesmysl!
ALBERT Vím to a nikdo mi to nevymluví!
LUISA Plácáš hlouposti -
(Bergman se rozhlédne významně po
přítomných,
všichni na
něho hledí; krátká pauza)
BERGMAN Nebudu vám, přátelé, nic vysvětlovat, protože byste to beztak nepochopili. S naším ateliérem to nesouviselo, a tím méně s vámi, Alberte. Pokud si o tom potřebujete něco myslet, tak vám navrhuju tu otravu alkoholem. Ještě radši bych ale byl, kdybyste na tu věc prostě zapomněli -
(Vtom začne za scénou divoce

št
ěkat pes.
Všichni
zvěda-
vě pohlédnou do pravých dve-
ří. Po chvilce
št
ěkot ztichne. Levými zadními
dveřmi
vběhne udýchaná Macourková. Krátce nato
vstoupí pravými dveřmi Druhý inspektor. Za
ním jde Tajemník, který za sebou dveře za-
vře. Bergman, Plechanov a
Ulč si rychle sundavají z hlavy kapesníky a str-
kají si je do kapsy. Druhý inspektor a Tajemník
přejdou
důle-
ži-
tě místností,
všemi napja-
tě sledováni vystoupí
váž-
ně po scho-
dišti, aby se nakonec zastavili upro-
střed ochozu. Druhý inspektor vyjme z kapsy
papírek, rozbalí ho, odkašle si a za-
čne
číst. Tajemník stojí kousek za ním a
přes rameno mu do papírku nahlí-
ží)
DRUHÝ
INSPEKTOR (čte) Občas je
třeba, přátelé, kousnout i do kyselého jablka. A občas je dokonce
třeba v zájmu lidského zdraví vzít skalpel a rozříznout člověku
vřed. Chvíli to bolí, ale pak se celému tělu uleví. Možná nebude
pro lec-
koho z vás jednoduché ihned a bez otázek či obav se vyrovnat s
tím, co vám teď řeknu. Nakonec se s tím ale vyrovnáte, protože
pochopíte, že skalpel byl jedinou možností, jak organismus
zachránit.
(Macourková odejde po
špi
čkách levými zadními -
dveřmi)
Můj předchůdce, s kterým jste se tu nedávno setkali, nebyl zlý
člověk. Ale na úrovni situace bohužel nebyl, intelektuálně,
temperamentem ani kvalifikací. I to jste možná z toho krátkého
setkání vycítili.
(Macourková se vrací levými zadními dveřmi,
nese sklenku vody, po
špi

čkách projde místností a vystoupí po scho-
dišti
až k Druhému inspektorovi. Vodu postaví
před
něho na zábradlí ochozu, ukloní se a pak
spě
š-
ně schází
opět do-
lů mezi ostatní. Druhý inspektor se napije a po-
kračuje v
čet-
bě svého proslovu)
Svým způsobem to byla tragická postava: prostý muž z lidu, zdejší rodák, s citem pro nálady lidí dole a s dobrými úmysly, ale v řídící práci nezkušený, v jednání s lidmi slabý a názorově nepevný.
Věci se mu proto začly záhy vymykat z rukou a přerůstat mu přes hlavu. Nepoznal okamžik, kdy se svoboda mění v anarchii, a nerozlišoval mezi těmi, kdo to myslí poctivě, a těmi, kdo ne. A tak se stalo, že dob-
rý úmysl posílit autonomii vašeho ateliéru, více přihlížet k mínění lidí dole, a vaši práci tím celkově zkvalitnit se v hysterické atmosféře neregulované diskuse zvrhl ve svůj pravý opak: šířil se zmatek a
nakonec se tu přestalo pracovat vůbec -
(Druhý inspektor přeru-
ší
četbu, pohlédne do-
lů na
přítomné a pak za-
čne spatra extemporovat)
A kdo nepracuje, ten co? No nejí! Kdo chce jíst, musí makat! To platí pro každého! Říkaly to už naše babičky. Tak se věci mají. A tak to chodí. Tak to je. Když někdo nerozumí, tak na to co? Doplatí!
(Tajemník dloubne nenápadně Druhého inspek-
tora; ten okamži-
tě pochopí a vrátí se k napsanému textu;
čte)
Až po dlouhém naléhání mnoha poctivých lidí jsem přijal nevděčný úkol obnovit tady pořádek. Nepřišel jsem vylít s vaničkou i dítě. Chci dítě naopak z vaničky vyjmout, osušit a ošetřit, aby mohlo dál zdravě žít a rozvíjet se do krásy. Abych ale nevyvolával dojem, že jsem člověkem starých poměrů, a tedy i otrokem jejich záliby v nekonečných, bezobsažných a frázovitých proslovech, přejdu teď rovnou k
věci samé: náhlé a zbrklé rozhodnutí ustoupit od plánované asanace bylo nekvalifikované, nezodpovědné a napáchalo mnoho škod. V podstatě to byl ústup od samotného smyslu vaší práce, kterým je mo-

derně a vskutku koncepčně vytvářet lidem důstojnější životní
podmínky. Příprava asanace bude tedy zase normálně pokračovat. Ba
co víc: získá novou dynamiku! Není to žádný návrat k starému a
právem odsouzenému způsobu řízení vaší práce, jak se nám jistě
budou někteří snažit namlouvat. Naopak: je to radikální obnova
jejího původního smyslu a její radikální očištění jak od všech
dřívějších deformací, které vyvolaly oprávněnou kritiku, tak od
všech pozdějších výstřelků, v něž tato kritika vyústila. Doufám,
že i mezi vámi zvítězí rozum nad emocemi, že i vy pochopíte
naléhavost
provedeného řezu, vděčně ho přijmete a s novým elánem se dáte do
práce, abyste vynahradili lidem dole zbytečné zdržení, k němuž tu
došlo a kterým jsou právem zneklidněni. Mnoho úspěchů!
(Druhý inspektor složí
svůj papírek, str-
čí ho do kapsy, viditel-
ně se mu
však nechce opustit
ře
čni
št
ě, za-
číná tedy
opět extemporovat)
Lidi chtějí nový záchod a kachlíky v koupelně! Všichni. Bílí - a
dnes už i černí. Tak to je. To je realita. Jenomže někdo jim to
musí co? No postavit! A někdo to musí předtím co? No na-
kreslit! Tak to bylo, je a bude! A všude! A kdo to nechápe, ten
bude -
(Tajemník se nakloní k Druhému inspektorovi a
něco mu
šeptá do ucha,
přitom se dívá na hodinky a ukazuje mu je.
Druhý inspektor přikývne, napije se vody a pak
spolu s Tajemníkem schází dolů a mí-
ří k pravým dve-
řím. Za
chůze)
Tak na shledanou -
BERGMAN (tiše) Na shledanou -
(Druhý inspektor a Tajemník odejdou pravými
dveřmi.
Všichni nehnu-
tě stojí a po-
někud tu-
pě za nimi civí. Del-
ší pauza)
PLECHANOV A je to!
(Pauza)
LUISA Moc dlouho jsme se z té svobody netěšili -
(Pauza)

ULČ Mně bylo jasné od začátku, že to nemůže dopadnout jinak! Ten člověk byl přece naprostý amatér -
(Pauza)
LUISA Moc chytrý, pravda, nebyl - i když na druhé straně nevím, kde by se tam někdo chytrý vzal -
(Pauza)
ULČ Říkal jsem přece, že se nesmí vylít s vaničkou i dítě! Všichni jste se mi posmívali - a teď to máte!
(Pauza)
PLECHANOV Stejně to byla hezká doba -
LUISA Něco jako sen, viď?
PLECHANOV Lepší!
LUISA Aspoň jsme si tu jednou taky trochu zatancovali!
PLECHANOV Jen aby ten hlavní tanec teprve nezačal -
LUISA Stejně nechápu, jak jsme na to mohli tak snadno naletět!
PLECHANOV Jen mrtvý nikdy na nic nenaletí -
(Rozpačitá pauza; pak se všichni obrátí na Bergmana)
BERGMAN Já bych to, přátelé, zas tak černě neviděl! Víte přece, co vždycky říkám: nic není tak, jak se to upeče. Co se jednou stalo, nemůže se už odestát.
Jestli jste to dobře poslouchali, tak jste si museli všimnout, že úplně zpátky se to vrátit nemá. Budeme mít o něco menší manévrovací prostor, to je jasné. Ale to se občas stává. Nějakou dobu budeme muset vyčkat a zbytečně na sebe neupozorňovat. V nové situaci je vždycky nejdůležitější pořádně se nejdřív zorientovat. Zažili jsme toho přece už dost - aspoň my starší - a tolik rozumu a zkušeností už snad máme, abychom si poradili i s tímhle. Já osobně jsem přílišným vášním nikdy moc nedůvěřoval. Rychle vzplanou, rychle pohasnou. Drobnější, ale vytrvalá práce má větší cenu než různé ty si-
lácké manifesty. Manifesty ještě nikdy žádný barák nepostavily. Musíme vyzkoušet, co se vlastně teď dá dělat a s čím bude nutné počkat. Chtěli jsme toho asi moc najednou. A pronášeli jsme - tím

myslím pochopitelně i sebe - zbytečně moc velkých slov. Člověk se nemá nikdy zavazovat k něčemu, o čem si není naprosto jist, že to dokáže. Žádná architektura přece není úplně svobodná - každá je vždycky vsazena do kontextu společnosti, které slouží, a tento kontext musí nějak respektovat. Tím neříkám, že bychom neměli mít odvahu. V některých věcech si prostě musíme - i dnes - stát na svém, o leccos se musí-
me i hádat, to se nedá nic dělat! Všichni architekti ve všech dobách museli umět oddělovat to, v čem mohou nebo dokonce musí ustoupit, od toho, v čem ustupovat prostě nemohou! (K Macourkové) Co o tom soudíte vy, kolegyně Macourková?
(Macourková neurči-

tě pokr-
čí rameny. Albert, který po celou dobu jen na-
pjatě naslouchal, se náhle ozve)
ALBERT Jdu od toho!
BERGMAN Jak to myslíte?
ALBERT Chci pryč! Je mi z toho všeho na blití!
BERGMAN Z čeho všeho?
ALBERT Já to prostě nechápu! Nic nechápu -
BERGMAN Vím, že to musela být pro vás pěkná sprcha - ale mohu-li vám radit, tak v afektu nedělejte nikdy žádná významnější rozhodnutí!
ALBERT Když si vzpomenu, jak jste se ještě včera všichni předháněli v přísahách, že se už nikdy nepodřídíte a sami sobě nezpronevěříte, že poslušnost už nikdy nesmí vítězit nad pravdou a blbost nad svobodou - a tak dále a tak dále! A stačí jedno mávnutí proutku - a všechno je zapomenuto a vy tu stojíte jako opaření - hlavy prázdné a kalhoty plné - a jedi-
né, na co se zmůžete, jsou spekulace, jak tím vším zase probruslit! Je tohle normální? Je to tak všude? Je člověk skutečně jen onuce? Jsem blázen já - anebo vy?
(Luisa přistoupí k Albertovi a přilo-
ží mu ruku chlácholi-
vě na pa-
ži)
LUISA Chápu tě, Alberte, strašně tě chápu! Ty ale zase pochop, jak moc tě tu budeme potřebovat - právě tebe a právě teď! Slib mi, že budeš moudrý!
ALBERT Nezlobte se, ale to vám slíbit nemůžu -
BERGMAN Pokud jde o ty naše přísahy, tak nikdo přece ještě neřekl, že je odvolává! Musí se jen změnit způsoby jejich plnění. A jestli byly příliš pate-
tické a my se sami dnes nad nimi červenáme, pak to je třeba přičíst na vrub té vzrušené době: v každém z nás vybuchlo najednou tolik osvobodivé radosti, že by bylo téměř nepřirozené, kdybychom občas nemlu-
vili trochu z cesty -
ALBERT Já jsem z cesty nemluvil a za vším, co jsem řekl, plně a veřejně stojím!
BERGMAN Jste emfatik a jestli se nesnesete na zem, tak brzy budete všem jenom k smíchu -
ALBERT To mi je jedno. Úcta k sobě samému je pro mne důležitější než váš smích!
(Pauza; Bergman přechází zachmu-
ře-
ně místností, pak se náhle obrátí nakva-
še-
ně na Alberta)
BERGMAN Zřejmě jste se rozhodl hrát si tu na jediného spravedlivého! Jak chcete! Upozorňuji vás ale, že já osobně vás

už z ničeho tahat nebudu! Chcete-li
sám sebe ohrožovat, ohrožujte se! Nás ale ohrožovat nebudete!
PLECHANOV Vždyť nás přece, Zdeňku, neohrožuje!
BERGMAN Hraje si tu na chlapa jen proto, že sám nejlíp ví, jak
daleko ještě ke skutečnému chlapovi má!
ALBERT Co tím chcete říct?
BERGMAN Slyšel jste snad někdy, že by se skutečnému chlapovi
rozbušilo srdce pokaždé, když zahlédne svůdnou paní středního
věku?
LUISA (vykřikne) Bergmane!
BERGMAN Nemám rád, když mě o významu cti poučuje přerostlý
adolescent, pro kterého je ženská slunce, bez jehož paprsků
nemůže žít, ba dokonce osou ves-
míru!
LUISA (vzkřikne na Bergmana)
Jsi hnusný!
(Luisa si zakryje tvář dla-
němi a rozplá-
če se. Albert pohlédne zoufale na Luisu, pak na
Bergmana a pak opět na Luisu. Je jako opa-
řený pes. Chvíli bezrad-
ně stojí, pak se náhle roz-
běhne ke scho-
dišti a po
něm nahoru. Levými horními
dveřmi vstoupí Tajemník a zastoupí Albertovi
cestu. Okamžik stojí oba
mlčky proti so-
bě)
TAJEMNÍK Kampak, pane architekte?
(Krátká pauza)
No tak? Ztratil jste snad řeč? Před chvílí jste ji ještě měl - a
dokonce v situaci, kdy by bývalo naopak moudřejší tiše poslouchat
moudřejší -
(Albert odstrčí Tajemníka a chce jít dál po ocho-
zu. Tajemník ho obratným chmatem chytí za ruku a zkroutí mu ji;
Albert se svíjí bolestí)
Tak co? Už budete hodný?
ALBERT Co chcete?
(Tajemník pustí Albertovu ruku a spokojeně se
usměje; Albert si mne zá-
pěstí)
TAJEMNÍK Ptát se, pane architekte, budu teď já vás -
ALBERT Ptát se můžete, ale odpovídat vám nebudu -
TAJEMNÍK Ale budete! Šup!
(Tajemník uchopí Alberta za ruku a odvádí ho jako nezbedného
žáka po scho-
dišti do-
lů.
Všichni tu scénu napja-
tě sledují a pak se rozestoupí, aby Tajemníkovi s

Albertem uvolnili cestu k pravým zadním dve-
řím)
BERGMAN Můžu vědět, co to má znamenat?
TAJEMNÍK Musíte se tu teď nějaký čas obejít bez jeho rad. Bude
si je totiž promýšlet jinde -
LUISA Nedávejte ho, prosím, do hladomorny! Vidíte přece, že má
horečku -
TAJEMNÍK Nebojte se, tam rychle vychladne -
MACOURKOVÁ Pane tajemníku -
TAJEMNÍK Co je?
MACOURKOVÁ Nepotřebujete uklidit pokoj? Ustlat nebo tak -
TAJEMNÍK Ne -
(Tajemník otevře pravé zadní dve-
ře a strká jimi Alberta ven)
RENATA (vykřikne) Alberte!
(Tajemník i Albert, oba už ve dve-
řích, se
překvape-
ně ohlédnou na Renatu)
Sbohem -
ALBERT Sbohem, Renato -
(Tajemník definitivně vystr-
čí Alberta ven a odejde za ním. Renata od-
běhne levými zadními
dveřmi, nechá je ote-
vřené; za-
vře je za sebou
až Macourková, která jimi také odchází. Del-
ší dusná pauza)
PLECHANOV Tak už to začíná -
BERGMAN Já ho varoval -
ULČ Nesouhlasil jsem s ním, ale nepřeju mu to -
BERGMAN Aspoň se trochu otrká a nebude se pak už tolik naparovat
-
PLECHANOV Byl jsi k němu zbytečně drsný -
BERGMAN Jsem jen člověk, Kuzmo!
PLECHANOV A on ne?
(Bergman přistoupí k Luise a vezme ji za ruku)
BERGMAN Za ty indiskrece se omlouvám -
LUISA Nedotýkej se mě!
(Bergman pustí Luisinu ruku a rozpači-
tě od ní poodstoupí. Pauza)
PLECHANOV Dnes to moc na šampus nevypadá -
(Krátká pauza. Pak náhle Luisa zbystří pozor-
nost a čichá kolem sebe, ostatní se na ni nechá-
pavě dívají. Krátká pauza)
Co je?
LUISA Cítím plyn -
(Všichni za-
čnou chodit po místnosti a
čichat. Luisa se

přiblí-
ží k levým zadním dve-
řím, chvíli nehnu-
tě stojí a
čichá, pak najednou cosi pochopí a rychle od-
běhne levými zadními
dveřmi, které za ní
zůstanou ote-
vřené. Za oka-
mžik se ozve za scénou její vy-
dě-
šený vý-
křik)
LUISA (za scénou) Aáá!
(Všichni se rychle roz-
běhnou k levým zadním dve-
řím a vyhrnou se jimi
pryč. Scéna
zůstane prázdná, dve-
ře ote-
vřené. Za scénou sly-
šíme
různé zvuky a vzru-
šené hlasy)
LUISA (za scénou) Tady - tady ji vezmi -
PLECHANOV (za scénou) Počkej - tak ne - udělám to sám -
LUISA (za scénou) Mohlo mě to napadnout hned! Chudinka malá -
BERGMAN (za scénou) Tohle nám ještě scházelo!
PLECHANOV (za scénou) Za chvilku bude z toho - ukaž - ano, tak -
LUISA (za scénou) Dám jí panáka - je tu nějaký panák?
(Hlasy za scénou utichnou. Pauza. Zvolna se zatahuje opona,
tentokrát v úplném tichu. Teprve chvilku po je-
jím zatažení za-
čnou za ní hrát housle
nějakou lyrickou melodii)
Konec čtvrtého obrazu
PÁTÝ OBRAZ
Když se ote-
vře opona, jsou na scé-
ně Plechanov a Luisa. Plechanov hraje na housle;
Luisa se zaujetím poslouchá. Po chvíli Plechanov dohraje a odlo-
ží housle.
LUISA Co to bylo?
PLECHANOV Nevíš?
LUISA Je mi to hrozně povědomé -
PLECHANOV Hrával jsem ti to každý den před spaním na jednom
trochu potrhlém výletu s naší partou z fakulty -
LUISA No ovšem! Jak jsme přespávali na těch opuštěných senících!
PLECHANOV Přesně -
(Luisa se zamyslí; pauza)
LUISA Je to zvláštní, Kuzmo! Vím, že to všechno bylo, pamatuji

se na to - a přesto se cítím být od toho nějak podivně oddělena
jakousi téměř metafyzickou propastí!
Jako by se to všechno událo v nějakém mém předminulém životě! Jak
jsem se mohla tak změnit? Tak stará ještě snad nejsem, aby se to
dalo vysvětlit věkem -
PLECHANOV Mně připadáš pořád stejná -
LUISA Nesmysl! Byla jsem přece tak krásně bláznivá! Dokázala
jsem žít opravdu naplno - bez jakékoli rezervy, spekulace nebo
zadních vrátek! Když jsem se pro něco
nadchla, byla jsem schopna všechno ostatní tomu ihned obětovat a
doslova po hlavě se do toho vrhnout! Prostě dobrodružka, která se
žene životem jako tajfun -
PLECHANOV Však taky s nejedním chlapíkem ten tajfun pěkně
zalomcoval -
LUISA Kdy se to všechno zlomilo? A proč? Vždyť já dnes vlastně
už vůbec nedokážu být šťastná! Vlak, kterým jedu, se mi sice
nelíbí, ale odvahu z něho vyskočit taky
už nemám! Čeho se vlastně bojím?
PLECHANOV Možná své vlastní lítosti -
LUISA Nad čím?
PLECHANOV Nad dalším džbánem, který bys tím rozbila -
LUISA Snad. Přitom ale dobře vím, že ten džbán je beztak už
dávno prasklý!
PLECHANOV A který není? Leda nějaký vysněný -
LUISA Všechny byly na začátku vysněné -
PLECHANOV Já se tyhle věci snažím řešit tak říkajíc silou vůle:
když už nedokážu být šťastný, pokouším se aspoň nebýt nešťastný,
a
když už nedokážu rozsévat kolem sebe víc štěstí než ostatní,
snažím se aspoň nerozsévat víc neštěstí -
LUISA A co asanace?
PLECHANOV I ta se mi do toho bohužel vejde: my tu sice, pravda,
chystáme neštěstí těm dole, ale oni zase nepřímo můžou za
neštěstí naše: neříká
se přece nadarmo, že architektura je jen zrcadlem společnosti!
Takže v podstatě nepřekračujeme rámec soudobých zvyklostí
v oblasti všeobecné výměny neštěstí -
LUISA Že by to byl zrovna důvod k hrdosti, to se tedy říct nedá
-
PLECHANOV Obávám se, že náš jediný důvod k hrdosti je momentálně
v hladomorně -
LUISA Poněkud delegovaná hrdost -
PLECHANOV Lepší delegovaná než vůbec žádná -
(Vtom začne za scénou divoce
št
ěkat pes. Plechanov a Luisa vzhlédnou k pra-
vým dveřím; po chvilce
št
ěkot ztichne a
někdo zaklepe na pravé dve-
ře)

LUISA Dále -
(Pravými dveřmi vstoupí První a Druhá
žena. Druhá
žena je
čer-
noška.
Každá má v ruce sí-
ťovku s
třemi jablky. Sejdou po
schůdkách a zastaví se)
PRVNÍ ŽENA Dobrý den -
LUISA Dobrý den -
(Krátká pauza)
PRVNÍ ŽENA Mohly bychom mluvit s panem hlavním projektantem?
LUISA Podívám se, jestli má čas -
PRVNÍ ŽENA Děkujeme -
(Luisa jde po schodišti k levým dve-
řím.
Než k nim
však dojde, vstoupí jimi Bergman)
BERGMAN Co se děje?
LUISA Máš tu návštěvu -
(Bergman schází dolů; Luisa se zastaví, chvilku
váhá, pak se zvolna také vrací. Plechanov si vezme své housle,
šourá se k pravým zadním dve-
řím, u nich pohlédne zkouma-
vě na
ženy, pak odejde)
PRVNÍ ŽENA (k Bergmanovi) Dobrý den -
BERGMAN Dobrý den -
(Bergman jde k ženám a podává jim ruku. Pak
jim pokyne, aby si sedly, a sám se posadí na své místo u stolu.
Ženy
zůstanou stát; Luisa stojí vlevo v pozadí. Krátká
pauza)
Tak copak vás k nám přivádí?
PRVNÍ ŽENA Jsme manželky dvou zástupců občanů, kteří vás před
časem navštívili s určitou peticí -
BERGMAN Vzpomínám si na ně -
PRVNÍ ŽENA Chceme se zeptat, jestli jim můžeme předat ovoce -
BERGMAN Vždyť byli propuštěni!
(Vtom vstoupí levými zadními dveřmi Tajem-
ník a přistoupí k
ženám)
TAJEMNÍK S dovolením -
(Tajemník vezme První a Druhé že-
ně jejich sí-
ťovky z rukou a vysype z nich jablka na
stůl. Sí-
ťovky
důklad-

ně proklepává a prohlédne, pak je odlo-
ží, vyndá z kapsy kapesní no-
žík, ote-
vře ho a za-
čne jablka
rozřezávat na kousky. Krátká pauza;
všichni
přítomní pozor-
ně sledují jeho po-
čínání)
PRVNÍ ŽENA Promiňte, ale to není pro vás -
(Krátká pauza; Tajemník pokračuje)
Proč je rozřezáváte?
TAJEMNÍK Je to předpis. Co kdyby tam byl nějaký vzkaz?
(Tajemník rozřezal
všechna jablka a
důklad-
ně si je prohlí-
ží.
Když je hotov, ukládá je
zpět do sí-
ťovek)
V pořádku!
PRVNÍ ŽENA Takže jim to dáte?
TAJEMNÍK Nebudou-li mařit vyšetřování -
PRVNÍ ŽENA A kdy jim to dáte?
TAJEMNÍK V termínu předávání ovoce -
PRVNÍ ŽENA Kdy to bude?
TAJEMNÍK Nezlobte se, paní, já si opravdu nemůžu všechno
pamatovat!
PRVNÍ ŽENA Aspoň přibližně -
TAJEMNÍK Tak do měsíce -
PRVNÍ ŽENA Vždyť to shnije!
TAJEMNÍK To neříkejte mně, já proces hnití do přírody nezavedl!
(Tajemník vezme síťovky s jablky, jde ke scho-
dišti a stoupá po
něm nahoru.
Když je asi upro-
střed, ozve se Druhá
žena)
DRUHÁ ŽENA Pane -
TAJEMNÍK (zastaví se a obrátí) Co je?
DRUHÁ ŽENA Chtěly jsme se zeptat ještě na něco -
TAJEMNÍK No prosím -
DRUHÁ ŽENA Proč jsou tam znovu, když už byli jednou puštěni?
TAJEMNÍK Je tu podezření, že byli iniciátory té akce, a tedy
všechno věděli -
DRUHÁ ŽENA Co všechno?
TAJEMNÍK O jejím skutečném smyslu -
DRUHÁ ŽENA Její skutečný smysl byl přece v tom, co tam bylo
napsáno -

TAJEMNÍK To jsme si ještě nedávno mysleli taky -
DRUHÁ ŽENA A co si myslíte teď?
TAJEMNÍK Vycházejí na povrch věci, že byste se divila!
DRUHÁ ŽENA Jaké věci? Máme právo to vědět!
TAJEMNÍK To sice nemáte, ale já vám to řeknu: ukazuje se, že to nebyla žádná nevinná petice občanů - proti tomu by nikdo pochopitelně nic neměl - ale pro-
myšlený a dobře načasovaný signál k rozpoutání hysterických nálad, jejichž tragické důsledky znáte. Jistě chápete, že nechceme-li, aby se něco takového ještě někdy opakovalo, musíme odhalit celou pravdu a
důkladně se z ní poučit. Máte děti?
DRUHÁ ŽENA Osm -
TAJEMNÍK Tak vidíte!
(Tajemník rychle přejde po ochozu a odejde pravými horními dveřmi. Tísnivá pauza. Pak se Luisa podívá zkoumavě nahoru, zda je Tajem-
ník opravdu pryč, rozhlédne se po
všech dve-
řích, na-
če
ž rychle vyndá od-
někud pe-
ně-
ženku, vytáhne z ní nervóz-
ně bankovku,
pře-
běhne k
ženám a za-
čne jim ji - nejprve Druhé a pak První - cpát do ruky. Ženy se brání)
DRUHÁ ŽENA Ne - opravdu ne -
PRVNÍ ŽENA Jste hodná, ale to opravdu nejde -
LUISA Prosím vás -
(Následuje krátké zmatené handrkování, bě-
hem kterého bankovka spadne na zem. Když se pro ni součas-
ně sehnou Luisa i První
žena, srazí se hlavami. Pak se Luise poda-
ří vecpat bankovku za vý-
střih Druhé
že-
ně)
DRUHÁ ŽENA Tak tedy děkujem -
PRVNÍ ŽENA Tak na shledanou -
(Ženy rozpa-
či-
tě vycouvají pravými dveřmi. Luisa si vydechne a utře zpocené
čelo)

BERGMAN Zbláznila ses? Víš, co by z toho mohlo být?
LUISA Dej mi pokoj!
(Luisa jde pomalu ke schodišti a stoupá
vzhůru; Bergman za ní hledí)
BERGMAN Luiso!
(Luisa nereaguje a jde dál. Krátká pauza; pak se Bergman za ní
roz-
běhne, do-
žene ji a uchopí za ruku. Luisa se mu sna-
ží vytrhnout)
LUISA Nech mě!
BERGMAN Prostě se o tebe bojím! To je snad lidské, ne?
LUISA Pusť! Nebo začnu křičet!
BERGMAN Chceš dělat scény kvůli takové hlouposti?
LUISA Pro mne to není žádná hloupost, ale zásadní věc! Ostatně
nejde jen o to -
BERGMAN A o co ještě?
LUISA O tu včerejší sprosťárnu!
BERGMAN Jakou sprosťárnu?
LUISA Chápeš vůbec, jaký to musel být pro něho šok, když jsi mu
začal citovat přede všemi to jeho vyznání? Že jsi bezcitný, vím,
ale takové hulvátství jsem od tebe ne-
čekala! Umíš si vůbec představit, jak mu teď v té hladomorně asi
je? Byla jsem tu jediná, komu důvěřoval! Zhroutil se mu svět!
(Bergman Luisu pustí; oba se vracejí pomalu po scho-
dišti do-
lů ke stolu. Pauza)
BERGMAN Byla to blbost, uznávám. Ale stalo se to v afektu. Víš
přece, jak jsem na tom nervově a vůbec. Bylo toho na mne prostě
moc. Nezapomínej, co se
stalo pár minut předtím - mnoho nescházelo a já byl v hradním
příkopě! Myslíš, že taková věc s člověkem nezamává?
LUISA Nikam bys neskočil -
BERGMAN Tak proč jsi udělala ten poplach?
LUISA Protože jsem husa, která ti vždycky znova naletí -
BERGMAN Neboj se, už mi nenaletíš -
LUISA To doufám -
BERGMAN Nebudeš k tomu totiž mít příležitost! Po tom, cos mi
včera řekla o té předvídatelné hře a jejích reprízách, jsem se
rozhodl, že s tebou nebudu
už nikdy o tom mluvit a tu věc udělám tak, abys nic netušila -
třeba v noci -
LUISA Kdyby ses opravdu rozhodl už o tom se mnou nemluvit, tak
bys o tom teď se mnou nemluvil!
BERGMAN Prostě mě tam jednoho krásného rána najdou - budou se
dohadovat, kdo ti to oznámí - vezme to na sebe Kuzma Plechanov -
řekne ti to, zapláčeš si
- párkrát si vyčteš, žes to všechno brala příliš na lehkou váhu -
párkrát si vzpomeneš na některé šťastnější chvíle, které jsme
spolu prožili - třeba jak jsme proseděli tehdy celou noc na tom
molu - před

sedmi lety to bylo, myslím - vyprávěli si o svých životech - pili muškátové víno - pak se tam milovali a nakonec oba žuchli do moře - anebo jak jsme byli spolu na tom mezinárodním kongresu o postmoderní ar-
chitektuře a vždycky večer, když už byli všichni doma, chodili sami těmi palmovými háji - nakonec si ale zakážeš na to pořád myslet - popláčeš si ještě na pohřbu - jo, o to bych tě rád poprosil - ať tam
Plechanov zahraje na housle tu - no jak se jmenuje? Taková ta jeho smutná - a časem tvůj život zase vjede do normálních kolejí - dříve nebo později se Albert vrátí z hladomorny - budete si o mně povídat
na dlouhých nostalgických procházkách, při nichž se neodváží ani se tě dotknout - ale tím spíš tě bude dojímat jeho obětavá oddanost - až posléze svou lítost zcela přeneseš z mrtvého, který ji už nepo-
třebuje, na toho živého - a pak si řekneš: pořád chtěl klid, věčný, absolutní, definitivní klid, tak ho konečně má - a jestli Albertovi ta láska vydrží - a já bych se divil, kdyby mu nevydržela - je to totiž
opravdu hluboký člověk, a pokud jsem jeho city někdy ironizoval, tak jen proto, že mě neobyčejně eroticky vzrušovalo, jak ti při tom vždycky zčervenaly tvářičky a začla ses rozčilovat, že jsou v něm hlubiny, kterým ni-
kdy poleno jako já nemůže rozumět - jestli mu tedy ta láska vydrží - a v tobě dál poroste dojetí nad jeho oddaností, která se ti nutně začne zvolna proměňovat v jedinou a poslední životní jistotu - pak se to
jednoho dne stane - vy sami nebudete vědět jak - připadne vám to totiž najednou tak samozřejmé, tak prosté, tak přirozené a tak čisté - a pak začne to nádherné údobí vzájemného hlubšího poznávání -
to okouzlení každou zvláštnůstkou, kterou na sobě navzájem naleznete - pihu v podbříšku - přirostlý boltec - způsob, jak se celý natřásá, když si ráno čistí zuby - dvojnehet na noze - a pak přijde ten oka-
mžik, kdy na mě docela zapomeneš - vyprchám z tebe jako pára - a se mnou i všechny naše společné veselé, smutné i absurdní zážitky - zmizí to v nějaké černé díře někde daleko ve vesmíru - a to bude
má druhá smrt, ta už opravdu poslední a opravdu definitivní -
(Luisa, zcela dojata, padne Bergmanovi k nohám, obejme je, hlavu mu slo-
ží do klína a hlasi-
tě
štká. Bergman ji hladí
ně
ž-
ně po vlasech, pak ji
šetr-
ně zvedá a líbá na uplakané

oči. Nakonec se na sebe
usmějí; Bergman vstane a uchopí Luisu za ruku.
Tiše)
Pojď -
LUISA Kam?
BERGMAN Ty víš -
LUISA Teď?
BERGMAN A proč ne?
(Bergman odvádí za ruku Luisu ke schodišti,
stoupají po něm
vzhůru, a
když
už
chtějí odejít levými
dveřmi, za-
čne za scénou divoce
št
ěkat pes. Záro-
veň pravými horními
dveřmi
vběhne Tajemník a utíká po ochozu a po scho-
dišti do-
lů. Bergman a Luisa se zastaví a
překvape-
ně na
něho zírají.
Když je Tajemník míjí, zvolá)
TAJEMNÍK Svolejte všechny!
(Tajemník seběhne do-
lů, rychle jde k pravým dve-
řím a odejde jimi, nechá je
však za sebou ote-
vřené. V pravých horních dve-
řích se objeví
Ulč a v pravých zadních dve-
řích Plechanov s houslemi; oba stojí a
zvěda-
vě se dívají, co se
děje. Po chvilce
št
ěkot ztichne. Za scénou)
Nazdar!
DRUHÝ INSPEKTOR (za scénou) Čau, Myšáku! Máš to tam všechno?
TAJEMNÍK (za scénou) Jasně -
(Bergman, Luisa a Ulč scházejí do-
lů; Plechanov odlo-
ží housle.
Všichni se dívají do pravých dve-
ří. Levými zadními
dveřmi
vběhne udýchaná Macourková. Krátce nato

vstoupí pravými dveřmi Druhý inspektor a za
ním Tajemník, který za sebou dveře za-
vře. Oba se zastaví na
schůdkách. Druhý inspektor se s
úsměvem rozhlí-
ží po
přítomných; ti jsou trochu zmateni)
DRUHÝ INSPEKTOR Čau!
BERGMAN (nejistě) Čau -
DRUHÝ INSPEKTOR Posaďte se -
(Všichni rozpa-
či-
tě usednou kolem stolu. Druhý inspektor si sed-
ne na schůdky u pravých dve-
ří; Tajemník usedne vedle
něho. Druhý inspektor vyjme z kapsy papírek,
rozbalí ho, odkašle si a za-
čne
číst. Tajemník mu
přes rameno do papírku nahlí-
ží)
(Čte) Jistě se mnou souhlasíte, že jsme vykonali velký kus dobré
práce. Pozitivní ide-
je, z nichž vyrůstala kritika dřívějších deformací naší strategie
modernizace bydlení, na níž je založen projekt zdejší asanace,
jsme očistili od jejich pozdějších dezinterpretací, což nám
umožnilo očistit i
naši strategii od jejích dřívějších deformací. Nebylo to lehké,
ale dnes už můžeme s hrdostí říct, že se nám to povedlo. Přesto
nesmíme usnout na vavřínech. Naopak: dosažené úspěchy nás přímo
zavazují k tomu, abychom si otevřeně přiznali, že naše cesta může
vést k cíli jen tehdy, bude-li z ní odvalen balvan stagnace,
který na ni navalil čas -
(Druhý inspektor přeru-
ší
četbu a za-
čne spatra extemporovat)
Tak to je! Čas pracuje! To platí všude na světě!
(Tajemník dloubne nenápadně Druhého inspek-
tora; ten okamži-
tě pochopí a vrátí se k napsanému textu;
čte)
K tomu je ovšem třeba nás všech. Proto bylo rozhodnuto, že
projektové práce na asanaci budou - v souladu s dosaženým stupněm
poznání našich realizačních možností - prozatím pozastaveny a
uvolně-
né síly budou neodkladně vloženy do principiální diskuse
o optimálních alternativách budoucího vývoje. To ovšem vyžaduje,
abychom se zbavili strachu a konformity, překonali svou
pohodlnost a lhostejnost, nebáli
se pravdy a měli odvahu. Hoďte bez obav do koše vše, o čem víte,

že to už neodpovídá době, a svobodně hledejte nové a nekonvenční přístupy. Máte v tom mou plnou podporu!
(Druhý inspektor složí svůj papírek, strčí ho do kapsy a vstane. Tajemník také vstane. Druhý inspektor však začne opět extemporovat)
Bez svobody to halt nejde, ať se nám to líbí nebo ne! Tuhle Myšák si to taky myslí. Říkaly to už naše babičky. Myšákova i moje. A nejen naše. Všechny. Bílé i černé!
(Tajemník se nakloní k Druhému inspektorovi a něco mu šeptá do ucha, přitom se dívá na hodinky a ukazuje mu je. Druhý inspektor přikývne)
MACOURKOVÁ Musíte se nám šetřit, pane inspektore, abyste nám dlouho vydržel!
(Druhý inspektor přistoupí k Macourkové, položí jí ruce na ramena a pohlédne jí do očí)
DRUHÝ INSPEKTOR Neboj! Čau!
MACOURKOVÁ Čau!
(Druhý inspektor a Tajemník odejdou pravými dveřmi. Krátká pauza. Pak Luisa přistoupí k Macourkové a něco jí pošeptá. Macourková přikývne a obě odejdou levými zadními dveřmi. Ostatní zvolna usedají na svá obvyklá místa u stolu. Delší dusná pauza)
PLECHANOV Jestlipak víte, přátelé, že se nám na věži usadil čáp?
ULČ Opravdu?
(Delší dusná pauza)
BERGMAN Horší je, že máme díru v plotě a zajíci nám okusují zelí -
ULČ Chtěl jsem ji zadělat už dávno, ale vždycky mi do toho něco přišlo -
PLECHANOV Já ji zítra zadělám -
(Delší dusná pauza)
ULČ V parku už rozkvetly magnolie -
PLECHANOV Až na dvě, ale ty kvetou vždycky později -
(Pauza. Levými zadními dveřmi přicházejí Luisa a Macourková. Luisa nese tác s pěti talíři s jídlem a s příbory; Macourková nese tác se džbánem piva a pěti sklenkami. Všechno rozlo-

ží na
stůl, tácy odlo-
ží a samy také usednou. Pauza;
všichni hledí na Bergmana, který je duchem ne-
přítomen. Probere se,
až
když pochopí,
že se na
něj
čeká)
BERGMAN Tak dobrou chuť!
VŠICHNI Dobrou chuť -
(Všichni za-
čnou jíst. Del-
ší dusná pauza)
PLECHANOV Jak je Renatě?
LUISA Už je jen trochu zeslábl á. Zítra asi vstane -
(Delší dusná pauza)
BERGMAN Že v tom je máta?
LUISA Trochu jsem tam dala, roste nám totiž na zahradě -
BERGMAN Jo? Kde?
LUISA Až vzadu, vedle septiku -
(Delší dusná pauza)
ULČ Jako kluk jsem taky hrával na housle! (K Plechanovovi)
Musíte mi to někdy půjčit -
PLECHANOV Ale klidně, já se o ně nebojím -
(Pauza. Pravými zadními dveřmi vstoupí Ta-
jemník)
TAJEMNÍK Tak jak diskutujete? Co jste už probrali?
(Rozpačitá pauza)
BERGMAN Zatím nic podstatného -
TAJEMNÍK Tak přemýšlejte! A nebojte se do toho řezat!
(Tajemník odejde levými zadními dveřmi. Del-
ší dusná pauza)
PLECHANOV Dneska se těším do postele -
BERGMAN Já se do ní těším každý den -
(Delší dusná pauza)
ULČ Stejně si to udělala kvůli němu!
PLECHANOV To víte, že ne kvůli vám!
LUISA Hlavně že je z toho venku -
(Delší dusná pauza)
BERGMAN Co bude zítra? Už to máte promyšlené?
LUISA Sehnala jsem mleté. Tak asi udělám sekanou -
ULČ Sekanou miluju! Ale musí k ní být zelí -
LUISA Nevím, jestli tam nějaké ještě bude. Chodí nám na ně totiž
zajíci -
(Pauza. Levými horními dveřmi vstoupí Tajem-
ník a jde po schodišti do-
lů)
TAJEMNÍK Tak co? Jistě už máte spoustu nápadů -
(Rozpačitá pauza)

BERGMAN Jsme zvyklí vymýšlet nové věci spíš ráno -
TAJEMNÍK Chápu, ale moc bych to zase neodkládal. Situace je vážná, a čím dřív se něco nového vymyslí, tím líp -
(Tajemník zamíří k pravým zadním dveřím)
LUISA Pane tajemníku -
TAJEMNÍK (zastaví se) Co je?
LUISA Nešlo by teď pustit Alberta z hladomorny?
TAJEMNÍK Zeptám se -
(Tajemník odejde pravými zadními dveřmi. Pauza)
BERGMAN (k Luise) Myslíš, že to bylo taktické?
LUISA Kdybys to řekl ty, mělo by to asi větší váhu -
BERGMAN Chtěl jsem o tom samozřejmě mluvit - ale v nějaké vhodnější chvíli - až s ním budu o samotě nebo tak -
(Delší dusná pauza)
PLECHANOV Myslím, že už vím, kudy vedla ta tajná chodba -
ULČ Nevěřím, že tu nějaká byla!
PLECHANOV V městské kronice se o ní několikrát mluví -
ULČ To nic neznamená -
PLECHANOV V tom nejspodnějším sklepě, respektive napravo od něj v té malé komůrce přímo pod hladomornou, je v zadní zdi na jednom místě zřetelný obrys novějšího zdiva -
(Pauza. Pak pravými zadními dveřmi vstoupí Tajemník a Albert. Albert vypadá špatně, je bledý a má vyhaslý pohled)
TAJEMNÍK Tak tady ho máte -
LUISA (zvolá) Alberte!
(Tajemník odejde levými zadními dveřmi. Luisa vyskočí, přiběhne k Albertovi, obejme ho a políbí. Albert je k tomu lhostejný; Luisa překvapeně odstoupí. Plechanov rovněž vstal, jde k Albertovi a přátelsky ho bouchne do zad. Albert na to nereaguje. Plechanov je zaražen, rozpačitě se vrátí na své místo. Pauza)
BERGMAN Pojďte se posadit!
(Albert přistoupí mechanicky ke stolu a tiše dosedne. Pauza)
ULČ Bylo to hodně zlé?
(Albert jen pokrčí rameny. Pauza)
LUISA Proč nic neříkáš? Ty nejsi rád, že jsi venku?
(Albert opět jen pokrčí rameny. Pauza)
BERGMAN Je jen trochu popletený! To by byl asi každý z nás -
ULČ Za pár dní se z toho vzpamatuje -

LUISA (k Albertovi) Nemáš hlad?
(Albert zakroutí hlavou. Pauza)
ULČ Už víte, co nám provedla Renata?
(Albert zakroutí hlavou. Pauza)
LUISA Nemůžeš za to a nebylo to vůbec vážné. Zítra už vstane -
(Albert přikývne. Pauza)
PLECHANOV Co ti dva odzdola? Taky je pustili?
(Albert zakroutí hlavou. Pauza)
LUISA Dali jim aspoň ta jablka?
(Albert zakroutí hlavou. Pauza)
BERGMAN Hlavně si teď musíte pořádně odpočinout - srovnat si myšlenky v hlavě - citově se stabilizovat - zorientovat se v situaci -
(Krátká pauza. Pak Albert pomalu vstane a trochu ná-
mě-
síč-
ně krá-
čí ke scho-
dišti. Ostatní ho ti-
še pozorují. Albert vystoupí zvolna po scho-
dišti nahoru, projde ochozem a odejde pravými horními dveřmi)
Nečekal jsem, že ho to tak sebere -
ULČ Vzalo ho to tedy pořádně!
LUISA Je citlivý a bůhví co tam s ním dělali -
BERGMAN Snad si teď bude aspoň dávat větší pozor -
(Krátká pauza. Pak zamyšle-
ně vstane Plechanov a zamí-
ří rov-
ně
ž ke scho-
dišti)
LUISA Kuzmo -
(Plechanov nereaguje)
Ty myslíš, že by mohl -
(Plechanov nereaguje, vystoupí po schodišti na-
horu, projde ochozem a odejde pravými horními dveřmi. Levými horními dveřmi vstoupí Tajemník a schází po scho-
dišti na odpo-
čívadlo, kde se zastaví a obrátí do-
lů k přítomným)
TAJEMNÍK Už se těším na vaše ranní nápady! Doba je náročná. Musíme se ještě moc a moc učit -
MACOURKOVÁ Neposadíte se s námi na kousek drbu?
TAJEMNÍK Nezlobte se, ale musím se jít učit -
(Tajemník odejde levými dveřmi. Velmi dlouhá tísnivá pauza. Pak se najednou ozvou za scénou jakési hlasité údery, jako by se
něco

tě
žkého od-
někud hroutilo a cestou to nará-
želo na
různé
pře-
kážky. Zvuky vyvrcholí velmi hlasitým tupým
úderem, jako když
něco z velké
výšky dopadne na zem. Oka-
mžik je hrobové ticho;
přítomní strnule sedí a hledí na sebe)
LUISA (náhle vykřikne) Proboha!
(Vtom všichni pochopí, co se stalo, sou-
čas-
ně vysko-
čí a utíkají k zadním dve-
řím; Bergman a Luisa
odběhnou levými zadními
dveřmi a
Ulč a Macourková pravými zadními
dveřmi; oboje dve-
ře
zůstanou ote-
vřené. Scéna je prázdná, je naprosté ticho. Po
chvíli se součas-
ně vracejí levými zadními
dveřmi
Ulč a Macourková a pravými zadními
dveřmi Bergman a Luisa.
Všichni jsou zachmu-
řeni a jdou
vážným, pomalým krokem, takovým, jakým se
chodívá za rakví, do středu místnosti, kde vy-
tvoří
půlkruh kolem stolu. Levými
dveřmi vstoupí Tajemník,
zůstane
však stát na odpo-
čívadle. Z dolej-
ší skupiny vystoupí Bergman, pomalu
přejde ke scho-
dišti, vystoupí po
něm na odpo-
čívadlo,
přistoupí k zábradlí a obrátí se k
přítomným na
způsob po-
hřebního
ře
čníka. Tajemník mu stojí za zády)

BERGMAN Tím, co se právě stalo, jsme všichni hluboce otřeseni. Nejen proto, že odešel náš kolega a přítel, kterého jsme měli všichni rádi pro jeho dobrou po-
vahu. Jsme otřeseni především proto, že si tváří v tvář jeho smrti uvědomujeme, že i my na ní neseme svůj díl viny: i my jsme totiž odpovědni za smutnou podobu tohoto světa a za to, že ty nejjemnější z
nás vyhání až za hranice bytí. Jsme otupělí, liknaví, lhostejní, hluší k hlasu bližního a slepí k jeho bolestem. Toto trpké vědomí naší spoluviny má ovšem i svou lepší stránku: naznačuje nám, že jen na nás záleží, zda smrt našeho přítele byla zbytečná, či nikoliv. Jen my jí totiž můžeme vdechnout smysl tím, že ji pochopíme jako výzvu. Výzvu k tomu, abychom se pokusili udělat tento svět snesi-
telnějším a obyvatelnějším. Slibme si proto v tuto těžkou chvíli, že už nikdy nedovolíme lidské tuposti, aby vládla a šířila nicotu. Slibme si, že už si nikdy nenecháme asanovat své duše a že je nebude-
me už nikdy asanovat druhým. Naším posláním není tancovat podle rozmarné taktovky nepovolaného dirigenta! Držme se dosažené pravdy a pokračujme odpovědně v načatém díle! Jedině tak budeme věrni mravnímu odkazu, skrytému v této hrozné a nečekané smrti. Jedině tak důstojně odpovíme na varovné volání, které k nám teď doléhá z hlubin hradního příkopu. Jedině tak dokážeme, že sly-
šíme vyčítavý hlas zesnulého a že mu rozumíme!
(Bergman opustí své
ře
čni
št
ě, sejde do-
lů, uchopí Plechanovovy housle, polo-
ží je ob-
řad-
ně na
stůl a postaví se za
ně. K houslím)
Slibujeme ti, Kuzmo, že nezapomeneme!
(Bergman vyjme z náprsní kapsy květinu, polo-
ží ji na housle a strne do pietní pozice. V tom-
též oka-
mžiku se ote-
vřou sou-
čas-
ně levé a pravé horní dve-
ře. Levými vstoupí Renata v
noční ko-
šili a pravými Albert. Oba se zastaví na ochozu.
Krátká pauza)
ALBERT Jestlipak víte, přátelé, že se nám na věži usadil čáp?
(Krátká pauza)
RENATA (zvolá) Já mám taky pohlavní pud!

(Krátká pauza. Pak začne Luisa hlasi-
tě
štkát, na-
če
ž - stále
štkajíc -
přisko-
čí ke stolu a v jakémsi hysterickém záchvatu
uchopí oběma rukama model hradu s podhra-
dím, zvedne ho nad sebe a pak ho divokým rozmáchnutím narazí
Bergmanovi na hlavu tak
důklad-
ně,
že mu celý obli-
čej zmizí v útrobách modelu. Bergman stojí ne-
hnutě dál, jako by se nic nestalo.
Všichni ostatní se obrátí k hle-
dišti a
upřou pohledy do
očí jednotlivých diváků. Z reprodukto-
rů za-
čne ti-
še znít melodie pís-
ně
Oči
čornyje, tentokrát
však hrána celým orchestrem. Zvuk se rychle
zesiluje, scéna se stmívá, hledišt-
tě se roz-
svěcuje, opona se pomalu zatahuje.
Když je zata-
žena, hudba vrcholí a zní v té-
mě
ř ohlu-
šující síle. Pak náhle skon-
čí a po
několika vte-
řinách ticha se rozezní -
už ve snesitelné intenzi-
tě - Karajanova nahrávka Straussova val-
číku Na krásném modrém Dunaji, která pak bu-
de znít až do chvíle, kdy poslední divák opustí
hledišt-
tě)
Konec pátého obrazu
Konec hry

Zítra
to spustíme
HISTORICKÁ MEDITACE

O PĚTI DĚJSTVÍCH

1988

OSOBY

RAŠÍN
RAŠÍNOVÁ
TUSAR
TELEFONISTKA
PENÍŽEK
SCHEINER
BENEŠ
ČVANČARA
GEISTLICH
KOPECKÝ
HEREC A
HEREČKA A
HEREC B
HEREČKA B
HEREC C
HEREČKA C
HEREČKA D
DAV

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Je tma. Náhle začne zvonit telefon. Scéna se zvolna osvětluje. Uprostřed je psací stůl s židlí, na něm mnoho papírů a telefon; poblíž stolu je fotel s menším stolkem, na něm ž je rovně ž telefon. V tomto středu scény sice zatím nikdo není, ale všichni herci jsou přítomni: sedí či postávají na periferii scény, případně v hledišti. Telefon chvíli zvoní, pak herec, který bude hrát Rašína, přistoupí k psacímu stolu, usedne a zvedne sluchátko.

RAŠÍN (do telefonu) Rašín -

(Některý z herců vytáhne odkudsi sluchátko a hraje Tusara)

TUSAR (do telefonu) Tady Tusar -

RAŠÍN (do telefonu) Buďte zdráv, příteli! Tak co se děje? Povídejte -
HEREC A (k publiku) Takhle to bylo sice podle svědectví samotného Rašína, ale zdá se, že se mýlil; je poměrně dobře doloženo, že nevolal Tusar Rašína, ale Rašín Tusara -
HEREČKA A (k publiku) Hovory z Vídně byly totiž odposlouchávány, zatímco hovory z Prahy nikoli.
HEREC A (k publiku) A proto využil prý Tusar nahodilého rozhovoru s Hodačem a požádal ho, aby co nejrychleji sehnal Švehlu nebo Rašína a vyřídil jim, aby ho - to jest Tusara - ihned zavolali. Hodač stihl doma Rašína, vyřídil mu to a rozhovor začal tedy s větší pravděpodobností takto -
(Rašín polo-
ží sluchátko, ihned ho ale zase zvedne a vyto-
čí
číslo.
Některá z here-
ček si vezme od Tusara sluchátko a hraje Telefo-
nistku)
TELEFONISTKA (do telefonu) Centrála -
RAŠÍN (do telefonu) Slečno, spojte mě, prosím, ihned s Vídní. Tady Rašín -
TELEFONISTKA (do telefonu) Chcete pana doktora Tusara, viďte?
RAŠÍN (do telefonu) Ano -
TELEFONISTKA (do telefonu) Myslím, že ještě bude v kanceláři, před chvílí ho totiž volal pan doktor Hodač -
RAŠÍN (do telefonu) Vím o tom -
TELEFONISTKA (do telefonu) Zkusím vás spojit co nejrychleji. Kdy to praskne?
RAŠÍN (do telefonu) Dočkáte se -
(Rašín dr-
ží sluchátko a
čeká. K fotelu
přistoupí he-
rečka, která bude hrát Ra-
šínovou, usedne, sejme zvolna sluchátko druhé-
ho aparátu a rov-
ně
ž
čeká)
HEREČKA A (k publiku) Paní Karla Rašínová píše ve své vzpomínce na tento rozhovor, že ho poslouchala - jako i jiné důležité mužovy hovory - u druhého aparátu -
HEREC A (k publiku) Jak zasvěcenější z vás už určitě pochopili, snažíme se tu rekonstruovat, co se dělo v bytě doktora Aloise Rašína v noci z 27. na 28. října 1918. Historickou rekonstrukci budeme ovšem kombinovat s vlastními výmysly, ale nemusíte se bát, že vneseme do vašeho historického vzdělání zmatek: vždy zavčas a jasně

upozorníme, co se opravdu
stalo a co jsme si vymysleli -
(Telefonistka předá rychle sluchátko Tusarovi)
TUSAR (do telefonu) Hier Reichsrat, Tusar am Apparat -
RAŠÍN (do telefonu) Tady Rašín -
TUSAR (do telefonu) To je výborné, že voláte, příteli. Dějí se
velké věci!
RAŠÍN (do telefonu) Povídejte!
TUSAR (do telefonu) Dnes odpoledne ke mně přišel plukovník
generálního štábu Ronge -
RAŠÍN (do telefonu) Ronge? Ten Ronge, co byl v našem procesu
militärwissenschaftlicher Sachverständiger?
HEREC A (k publiku) Je míněn proces s doktorem Kramářem a
společníky z roku 1916, v němž byl Rašín odsouzen k trestu smrti
-
TUSAR (do telefonu) Přesně ten!
RAŠÍN (do telefonu) To je ovšem naprostá Bedřichova stvůra, náš
vášnivý nepřítel!
TUSAR (do telefonu) Já vím. No a právě tenhle Ronge - s vědomím
císařovým - mě požádal, aby čeští poslanci odjeli na frontu a
působili na vojáky,
aby ještě aspoň několik dní frontu udrželi. Jde o záchranu
válečného materiálu v hodnotě několika miliard. Vojáci totiž
houfně odcházejí z bojiště, protiví se rozkazům a jediní, kdo by
jim mohli dát ješ-
tě morální sílu, jsou prý čeští poslanci! Válka je prohraná,
říkal, bude uzavřen mír, jde jen o několik dnů -
RAŠÍN (do telefonu) To je fantastické! Když jde tento člověk
k českým poslancům prosit o pomoc, pak to musí prasknout každou
chvíli! Co jste mu řekl?
TUSAR (do telefonu) Odpověděl jsem podle našeho ujednání: že
bychom byli ochotni pomoct při ústupu vojsk jen za předpokladu,
že bude Rakousko nejprve kapitulo-
vat -
RAŠÍN (do telefonu) Správně! Myslím, že kapitulaci můžeme čekat
v několika hodinách!
TUSAR (do telefonu) Je to dost pravděpodobné, protože ještě
během Rongeho návštěvy sem přiběhl nějaký další důstojník
generálního štábu s tím, že
se to musí provést ihned, nejde prý už o dny, ale o hodiny,
rozklad v armádě se prý úžasně šíří -
RAŠÍN (do telefonu) Moc vám za ty zprávy děkuji, zařídíme se
tady podle toho!
TUSAR (do telefonu) Ten Ronge šel s mou odpovědí k císaři, možná
se tu ještě objeví -
RAŠÍN (do telefonu) Klidně mi volejte v jakoukoli hodinu, nebudu
dnes už beztak spát -
TUSAR (do telefonu) Nezapomeňte, že vás čeká zítra asi perný
den!
RAŠÍN (do telefonu) Nemějte strach, zvládneme to! Na shledanou!
TUSAR (do telefonu) Na shledanou!

(Herec hrající Tusara odloží
někam sluchátko. Ra-
šín a Ra-
šínová polo-
ží sou-
časně sluchátka, pohlédnou na sebe, vzru-
še-
ně vysko-
čí,
bě-
ží k so-
bě a obejmou se)
RAŠÍN Karličko moje!
RAŠÍNOVÁ Ach, Lojzo -
HEREC A (k publiku) Nemáme ověřeno, zda paní Karla Rašínová oslovovala svého muže v soukromí opravdu Lojzo - v dané době a u dané
společenské vrstvy bychom to spíš nepředpokládali - nicméně dovolili jsme si tuto licenci ve snaze najít soudobému člověku srozumitelný výraz radosti obou manželů -
HEREČKA A (k publiku) Paní Rašínová píše totiž ve své vzpomínce doslova: rozechvění mého muže i moje bylo tak nesmírné, že na spaní nebylo by bývalo ani pomyšlení -
HEREC A (k publiku) A opravdu: ze všeho, co se nám o této noci podařilo zjistit, jednoznačně vyplývá, že manželé Rašínovi vskutku nespali. Bez-
pečně přitom víme, že doktor Rašín po hovoru s Tusarem zvolal důležitou větu -
RAŠÍN (zvolá) Zítra to spustíme!
(Přítomní herci se pro-
mění v Dav. Zaplní rychle scénu, zpívají pí-
seň Hej, Slované a
přitom se radost-
ně hem-
ží po je-
višti)

DRUHÉ DĚJSTVÍ
Scéna se vyprázdní, herci zaujmou svá původní
místa. Rašín s Ra-
šínovou se objímají, pak od sebe odstupují.
HEREČKA A (k publiku) Doktor Alois Rašín byl v této době faktickým motorem práce předsednictva Národního výboru. A byl to právě jeho večerní rozhovor s Tusarem, co ho přivedlo
k přesvědčení, že následující den - to jest v pondělí 28. října - bude Rakousko-Uhersko kapitulovat a že týž den musí Národní výbor přijmout
do svých rukou svrchovanou moc v samostatném československém státě, tedy tento stát na domácí půdě vyhlásit, veškerou veřejnou správu převzít, a proměnit tak v reálnou skutečnost to, co bylo

krátce předtím
provedeno de iure, když dohodové mocnosti uznaly Československou
národní radu v Paříži za legitimního reprezentanta budoucího
československého státu -
HEREC B (k publiku) Jak si asi Rašín v tuto chvíli založení
státu konkrétně představoval? Co mínil vlastně 28. října udělat?
HEREČKA A (k publiku) Nevíme bohužel, o čem spolu Rašínovi
v noci hovořili. Zkusme si však na toto téma zaspekulovat!
RAŠÍNOVÁ Aloisi -
HEREC B (k publiku) První náraz radosti opadl, vracíme se tady
k pravděpodobnějšímu oslovení -
RAŠÍN Copak?
RAŠÍNOVÁ Co konkrétně uděláte? Máš nějaký plán?
RAŠÍN Karličko, tohle je revoluce! Copak se dá revoluce nějak
přesně naplánovat?
RAŠÍNOVÁ Já vím, ale přece jen -
RAŠÍN Především zavolám Scheinerovi, aby přes noc zmobilizoval
sokoly. Jakmile lidi uvidí na ulicích jejich hlídky - po dlouhé
době zase v krojích - pochopí ihned, co se
děje. A zároveň to bude určitá záruka veřejného pořádku. Nemělo
by dojít k zbytečným násilnostem nebo nedůstojným činům. Musíme
hned první den celému světu ukázat, že si zasloužíme svobodu,
kterou nám Masaryk s legiemi vybojoval -
HEREČKA A (k publiku) Tohle pořád ještě není pouhý výmysl.
Nejenže tyto věci Rašín několikrát v různých jiných chvílích a
souvislostech skutečně řekl, ale navíc se jeho předpoklad plně
potvrdil: role, kterou sehráli sokolové, skutečně přispěla
k důstojnému průběhu 28. října -
RAŠÍNOVÁ Přítomnost sokolů na ulicích ovšem ještě stát nezaloží
-
RAŠÍN To jistě ne. Mluvím jen o tom, co udělám nejdřív. Ostatně
zkusím zavolat Scheinera hned -
(Rašín jde ke svému psacímu stolu, zvedá slu-
chátko a vytáčí
číslo. Nikdo telefon nebere; Ra-
šín sluchátko
opět pokládá)
RAŠÍNOVÁ A co dál?
RAŠÍN Na osmou ráno svolám schůzku předsednictva ke Švehlovi.
Tam řeknu, co vím od Tusara, a navrhnu, abychom začli přebírat
státní správu -
RAŠÍNOVÁ Nebude chtít Švehla počkat, až bude kapitulace opravdu
vyhlášena? Víš přece, jak je opatrný -
RAŠÍN Stříbrný a Soukup budou souhlasit ihned, vždyť by se
zesměšnili, kdyby teď byli pro vyčkávání, když už před čtrnácti
dny to chtěli rozjet. Pokud jde o Švehlu,
věřím na jeho nos. Určitě vycítí, že situace dozrála -
HEREC B (k publiku) Rašín však mohl říct i něco jiného. Třeba -
RAŠÍN Kdyby to vypadalo na potíže, budu trochu blufovat. Řeknu
prostě, že Rakousko už kapitulovalo a že to během několika hodin
vstoupí v obecnou známost -

HEREČKA A (k publiku) Jak probíhala ranní schůzka předsednictva, nevíme; čtyři národní vůdcové, kteří ho tehdy tvořili, byli později v některých věcech dost skoupí na slovo. I proto bylo ostatně po letech tolik různých dohadů a diskusí o jejich postupu. Nesporné je jedno: že ihned po své krátké ranní schůzce si začli počínat tak, jako by kapitulace Rakouska, po níž chtěli stát vyhlásit, byla už skutečností. Jestli bylo nutné, aby Rašín na ranní schůzce tak či onak někoho získával, anebo zda to byla od prvního okamžiku shodná vůle všech, jak tvrdí Soukup, tedy nevíme a těžko se to už někdy dozvíme -

RAŠÍNOVÁ Budou-li všichni pro, co konkrétně uděláte?

RAŠÍN Švehla se Soukupem mají jít v devět převzít Válečný obilní ústav. Půjdou tam a provedou jen malou změnu v režii: nebudou ho přebírat jen jménem Národního výboru na základě nějaké rakouské směrnice o účasti Národního výboru na řízení zásobování nebo nějaké dohody s Vídní či s vojáky, ale převezmou ho prostě jménem nového státu a nechají si na místě složit slib. Kdo má v ruce zásobování, ten už má po čertech důležitý kus moci! Vždyť ani vojáci proti nám nic nesvedou, nebudou-li mít co jíst!

HEREČKA A (k publiku) Jak několik očitých svědků potvrzuje, 28. října v devět hodin převzali Válečný obilní ústav Švehla se Soukupem skutečně už jménem nového státu.

HEREC B (k publiku) Jeho vznik nebyl sice v tu chvíli ještě nikým veřejně vyhlášen, nicméně převzetí obilního ústavu pod jeho správu bylo prvním a velmi důležitým projevem jeho rodícího se bytí -

RAŠÍNOVÁ A co budeš dělat ty?

RAŠÍN Půjdu do redakce Národních listů, kde budu čekat na zprávy z Vídně, dávat příslušné pokyny a jednat se Scheinerem - vidíš, Scheiner!

(Rašín jde opět ke svému psacímu stolu, zvedá sluchátko a vytáčí číslo. Nikdo telefon nebere; Rašín sluchátko opět pokládá)

Kde ten chlap vězí?

RAŠÍNOVÁ A potom?

RAŠÍN Představuji si to tak, že někdy kolem půl jedenácté by se celé předsednictvo znovu sešlo v Obecním domě, odkud bychom jeli k místodržiteli a za Schönbornem. Oběma oznámíme, že od této chvíle je Národní výbor vedoucím orgánem samostatného československého státu, a požádáme je, aby nám buď složili slib a plně se nám podřídili, anebo aby své funkce opustili -

HEREČKA A (k publiku) To všechno se 28. října v podstatě také stalo. Asi ve čtvrt na deset se pak v redakci Národních listů

Rašín dozvěděl o
Andrássyho nótě -
HEREC B Pokud nevíte, co to je, buďte klidní: v pravou chvíli
vám to vysvětlíme -
HEREČKA A (k publiku) Rašín později řekl korespondentovi
Národních listů ve Vídni Penížkovi -
RAŠÍN (k herci hrajícímu Pe-
nížka) Víte-li pak, Penížku, že poslední podnět k převratu jste
dal vy?
PENÍŽEK Jak to?
RAŠÍN Když jste volal po deváté do redakce zprávu o Andrássyho
nótě, byl jsem zrovna tam a ta zpráva, kterou jsem ostatně
očekával, mi byla definitivním signálem ke
startu -
HEREČKA A (k publiku) V jistém smyslu měl Rašín pravdu, přesně
tento definitivní signál očekával a vše s ohledem na jeho brzký
pří-
chod chystal. V jistém smyslu však přece jen přesný není: když se
s nótou seznamoval, probíhalo už přebírání obilního ústavu jménem
nového státu; odstartováno tedy bylo tak říkajíc ještě před sig-
nálem. Co by se bylo dělo - nebýt Andrássyho nóty - později, lze
těžko říct; možná by i přesto šli vůdcové na místodržitelství,
možná nikoli. Rozhodně by ale bez nóty nebylo spontánního
vystoupe-
ní lidu, na jehož pozadí své kroky vůdcové pak podnikali -
RAŠÍN Hned jsem začal telefonovat -
HEREC B (k publiku) Paní Rašínová později píše -
RAŠÍNOVÁ Někdy po deváté zazvonil u nás telefon -
(Telefon zazvoní; Rašínová vezme sluchátko. Do
telefonu)
Rašínová -
RAŠÍN (vezme sluchátko u svého telefonu) Rakousko kapitulovalo!
Jsi první, komu to sděluji. Spěchám. Pojedeme převzít
místodržitel-
ství -
RAŠÍNOVÁ (do telefonu) To je nejdůležitější událost v našich
dějinách za posledních tři sta let! Jsem tak šťastná, že budeš u
toho!
(Oba pokládají svá sluchátka)
Pamatuji si velmi dobře tuto rozmluvu, protože bylo a je mou
největší hrdostí, že jsem byla první, kdo se to od mého muže
dozvěděl -
HEREČKA A (k publiku) O průběhu 28. října bylo napsáno mnoho
knih, vydána četná svědectví a rozpoutáno mnoho debat.
Rekonstruovat
tento den však není naštěstí naším dnešním úkolem. Vraťme se tedy
opět k jeho předvečeru, přesněji řečeno do noci, která mu
předcházela. Rašín měl zřejmě v hlavě relativně přesný plán akcí
- vždyť
o tom všem musel přemýšlet měsíce, ne-li léta! - a zvědavost své
ženy jistě uspokojil. Stěží však mohl odstranit její přirozené

obavy o jeho život -
RAŠÍNOVÁ Není to, Aloisi, přece jen dost riskantní podnik? Pro tebe, pro vás, pro všechno obyvatelstvo? Nezapomeň, že pořád ještě mají v Praze po-
sádku -
RAŠÍN Nikdy jsem ti netajil, Karlo, že se vydávám v nebezpečí života. Ale když jde o národ, na jedinci přece nezáleží. Stojíme před historickým úkolem, kterého se
musíme odvážit, a to přesto, že nemáme a nemůžeme mít předem zaručeno, že se nám to podaří okamžitě a bez obětí splnit. Pokud jde o armádu, spoléhám na Scheinera - aha, Scheiner!
(Rašín jde
opět ke svému psacímu stolu, zvedá sluchátko a
vytáčí
číslo. Herec, který bude hrát Scheinera, vezme
odněkud sluchátko a ozve se)
SCHEINER (do telefonu) Tady Scheiner -
RAŠÍN (do telefonu) Konečně!
SCHEINER (do telefonu) Teprve teď jsem dorazil z Národního výboru, omlouvám se! Máte už zprávy z Vídně?
RAŠÍN (do telefonu) Ano. Rozhodnutí padlo, všechny Wilsonovy návrhy jsou přijaty! Jsme svobodni!
HEREC B (k publiku) Takto Rašínův telefonát popisuje Scheiner, ale my dost pochybujeme, že by Rašín v neděli večer tak suverénně tvrdil Scheinero-
vi, že Rakousko už kapitulovalo. Přičtěme tu formulaci na vrub Scheinerovu sokolskému vzletu a přidržme se raději verze, která vyplývá ze vzpomínek Rašínových -
RAŠÍN (do telefonu) Mluvil jsem s Tusarem, vypadá to, že během několika hodin bude Rakousko kapitulovat. Připravte si sokolstvo, ráno ať vyjdou hlídky do ulic
a vše nechť se děje podle projednaného plánu -
SCHEINER (do telefonu) Rozumím, všechno hned zařídím.
RAŠÍN (do telefonu) Spoléhám na vás a o ulici se nebojím. Co ale uděláme, když se vláda nebo Němci nebo komunisté postaví proti nám a dojde ke sráž-
ce? Máte dost prostředků k brannému odporu?
SCHEINER (do telefonu) Zbraní máme zatím poskrovnu. Ale jsme připraveni okamžitě zabírat vojenské zásoby a munici -
RAŠÍN (do telefonu) Možná zajdeme zítra i za generály a nějak jim vysvětlíme, jak zbytečné by bylo v tomto okamžiku každé další prolévání krve.
Kdyby něco, jsem celou noc vzhůru. Uvidíme se v devět v redakci -
SCHEINER (do telefonu) Víte, co mě mrzí?
RAŠÍN (do telefonu) Copak?
SCHEINER (do telefonu) Že se toho všeho nedožil starý mocnář!
(Oba se zasmějí; herec, který hrál Scheinera,
někam odlo-
ží sluchátko; Ra-
šín také polo-
ží telefon. Pauza)

RAŠÍNOVÁ Neměl by sis přece jen na chvilku zdřímnout? Telefon můžu hlídat já -
RAŠÍN Jsi hodná, ale mám ještě práci -
RAŠÍNOVÁ Jakou?
RAŠÍN Musím napsat zákon o zřízení státu -
(Přítomní herci se pro-
mění v Dav. Zaplní rychle scénu, zpívají a
přitom se radost-
ně hem-
ží po je-
višti)
DAV (zpívá) Narodil se český stát, radujme se, zhynul rakouský majestát, veselme se -

TŘETÍ DĚJSTVÍ

Scéna se vyprázdní, herci zaujmou svá původní
místa. V centru scény je pouze Rašín. Sedí u psací-
ho stolu a něco koriguje.
HEREC B (k publiku) Z iniciativy Maffie už delší dobu pracovala tajně komise, připravující ústavu a první zákony nového státu. Rašín byl
jejím členem, a když v noci na 28. říjen psal první zákon státu, mohl se opřít o texty, jež tato komise připravila, především o elaboráty doktora Ferdinanda Pantůčka, dvorního rady nejvyššího správ-
ního soudu ve Vídni -
(Přichází Ra-
šínová a nese Ra-
šínovi
šálek
čaje)
RAŠÍN Díky -
RAŠÍNOVÁ Jak ti to jde?
RAŠÍN Mám to v podstatě hotové -
RAŠÍNOVÁ Cože? Tak rychle?
RAŠÍN Přečetl jsem si Pantůčkovy podklady a pár dalších věcí a rozhodl jsem se nakonec pro text co nejstručnější -
(Rašín ukazuje Ra-
šínové papír, který má
před sebou)
RAŠÍNOVÁ To je celé?
RAŠÍN Jo -
RAŠÍNOVÁ Nikdy bych nevěřila, že se dá na polovině stránky založit stát!
RAŠÍN V revoluční době jde leccos. Mám ti to přečíst?
RAŠÍNOVÁ Samozřejmě!
RAŠÍN (čte) Samostatný stát československý vstoupil v život. Aby zachována byla souvislost dosavadního právního řádu se stavem novým, aby nenastaly zmatky a upraven byl nerušený přechod k novému státnímu životu, Národní výbor jménem českoslo-
venského národa jako vykonavatel státní svrchovanosti nařizuje:

Článek I. Státní formu československého státu určí Národní shromáždění ve srozumění s Československou národní radou v Paříži

jako orgánové jednomyslné vůle národa. Než se tak stane, vykonává státní svrchovanost Národní výbor. Článek II. Veškeré dosavadní zemské a říšské zákony zůstávají prozatím v platnosti.
Článek III. Veškeré úřady samosprávné státní a župní, ústavy státní, zemské, okresní, župní a obecní jsou podřízeny Národnímu výboru a prozatím úřadují a jednají dle dosud platných zákonů a nařízení. Článek IV. Zákon tento nabývá platnosti dnešním dnem. Článek V. Předsednictvu Národního výboru se ukládá, aby tento zákon provedlo. Dáno v Praze, dne 28. října 1918.
HEREC B (k publiku) Tento svůj návrh přečetl Rašín 28. října vpodvečer na plenárním zasedání Národního výboru v Obecním domě, které ho jednomyslně schválilo -
HEREČKA B (k publiku) Po několika menších textových úpravách -
HEREC B (k publiku) A vydalo jako první zákon Československého státu. Samostatný stát byl tedy oficiálně v Praze vyhlášen 28. října večer, nicméně ve chvíli svého vyhlášení měl za sebou už důležitý kus dějin, tvořených bohatstvím událostí, které se během prvního dne jeho existence staly -
RAŠÍNOVÁ Proč tam není, že to bude republika?
RAŠÍN Dokud se Kramářova delegace v Ženevě nedomluví s Benešem, nemůžeme my zde přece sami od sebe státní formu určovat! Ten stát vzniká dík svému uznání vítěznými dohodovými mocnostmi a dík uznání své zahraniční vlády - bez ní nebo dříve než ona nebo bez dorozumění s ní nemůžeme proto o státní formě rozhodovat. Samozřejmě, že to bude republika, ale my teď prostě nemáme právo to vyhlásit, tím bychom mohli podrazit Masaryka. Nejen kompetenčně, ale možná i věcně: co když mají venku nějaké závazky konstitučněmonarchistického rázu?
HEREC B (k publiku) Takto - v úplné vzájemné shodě - by na otázku paní Rašínové odpověděli zřejmě všichni domácí političtí předáci.
Přitom ale už deset dní předtím byla vydána slavná Washingtonská deklarace, v níž je Československo prohlášeno za republiku a v níž jsou dokonce konkretizovány různé ústavní principy této republiky.
Vzniká tedy otázka: cožpak to doma nikdo nevěděl? Anebo to věděli, ale přesto chtěli z nějakých důvodů raději počkat na výsledky jednání delegace Národního výboru v Ženevě? Anebo tu hrály roli ještě jiné věci? Třeba obava, že předčasně vyslovené slovo republika by mohlo přece jen ještě vyprovokovat nějaký vojenský odpor hroutící se monarchie?
HEREČKA B (k publiku) Přiznáváme se, že jsme v žádném historickém pramenu nenalezli uspokojivou odpověď na tuto otázku. Nejpravděpo-

dobnější se nám zdá, že text Washingtonské deklarace prostě nebyl 28. října v Praze ještě nikomu znám -
(Vtom zazvoní telefon. Rašín k
němu rychle
přistoupí a zvedne sluchátko; sluchátko u svého
aparátu zvedne rov-
ně
ž Ra-
šínová)
RAŠÍN (do telefonu) Rašín -
(Herec hrající Tusara vytáhne odkudsi sluchátko a mluví)
TUSAR (do telefonu) Tady Tusar. Volám, abych později už nerušil. Nikdo nepřišel, zdá se, že tu díru zase ucpali -
RAŠÍN (do telefonu) Naopak, spíš pochopili marnost toho podniku! Já tady rozběhl už všechny přípravy, jsem si jist, že zítra to praskne -
HEREC B (k publiku) Volal Tusar z Vídně, telefon byl tedy odposloucháván. Tusar na to bral, jak patrno, ohled. Rašín však zřejmě usoudil, že v tu-
to chvíli je to už zbytečné -
RAŠÍN (do telefonu) Na spánek nemám ani pomyšlení, volejte kdykoli, dozvíte-li se něco -
TUSAR (do telefonu) Dobře. Tak držím palce!
RAŠÍN (do telefonu) Díky. Na shledanou -
(Herec, který hrál Tusara, odloží
někam sluchátko. Ra-
šín a Ra-
šínová rov-
ně
ž polo-
ží sluchátko. Pauza)
RAŠÍNOVÁ Aloisi -
RAŠÍN Hm -
RAŠÍNOVÁ Můžu se tě na něco zeptat?
RAŠÍN Jistě.
RAŠÍNOVÁ Ruku na srdce -
RAŠÍN Už ji tam mám -
RAŠÍNOVÁ Že jsi docela rád, že je starý pán momentálně v té Ženevě?
RAŠÍN Karličko, prosím tě -
RAŠÍNOVÁ Neříkej, že ne!
HEREČKA B (k publiku) Tuto otázku paní Rašínové jsme si vymysleli. Ale měli jsme k tomu svůj důvod: není totiž vyloučeno, že někte-
ří mladší předáci politických stran zastoupených v předsednictvu - to jest především Stříbrný a Rašín - poslali své zasloužilé šéfy - to jest Kramáře a Klofáče - do Ženevy docela rádi. Ne snad že by toužili po zásluhách, které by jinak sklidili hlavní vůdcové stran, ale prostě proto, že neklidné jeviště volalo po dynamičtějších aktérech. Rašínovi ovšem pro jistotu žádnou odpověď na otázku

jeho ženy do úst nevkládáme -
RAŠÍNOVÁ Vždyť já vím, že nejsi osobně ctižádostivý, z toho tě přece nepodezírám! A vůbec - jsem na tebe hrdá! Naši potomci tě budou jednou nazývat mužem 28. října!
(Rašín se zasměje, přistoupí k Rašínové a obejme ji. Přítomní herci se promění v Dav. Zaplní rychle scénu, zpívají píseň Lví silou, vzletem sokolím a přitom se radostně hemží po jevišti)

ČTVRTÉ DĚJSTVÍ
Scéna se vyprázdní, herci zaujmou svá původní místa. V centru scény se objímají Rašín a Rašínová. Po chvilce od sebe odstoupí.
HEREČKA B (k publiku) Z naší dosavadní rekonstrukce by mohl vyplývat dojem, že 28. říjen učinili dnem převratu pouze a jen doma přítomní národní vůdcové, Švehla, Rašín, Soukup a Stříbrný, kteří se prostě - očekávajíce právem rakouskou kapitulaci - rozhodli toho dne převrat provést. Nebyli bychom však právi faktům, kdybychom aspoň stručně nepřipomněli i druhého tvůrce převratu: totiž lid. V dramatických diskusích o tom, kdo byl skutečným tvůrcem 28. října, se později objevil dokonce názor, který tu musíme zmínit přesto, že nás donutí opět přeskočit z noci, kterou se zabýváme, o několik hodin dopředu. Podle tohoto názoru -
HEREC C (k publiku) Zastávaného například ředitelem tiskárny Národní politiky Geistlichem -
HEREČKA B (k publiku) Nastal převrat 28. října zcela nezávisle na jakémkoli plánu či organizaci, byl zčásti dílem náhody, zčásti věcí nedorozumění a z největší části výrazem už nezadržitelné potřeby lidu, která náhodou našla pravé lidi na pravém místě -
HEREC C (k publiku) Čímž se pochopitelně myslí jiní lidé než vůdcové. Ti prý vlastně jen improvizovaně uskutečňovali spontánní rozhodnutí občanů,
jednajíce tak říkajíc pod tlakem ulice -
HEREČKA B (k publiku) Kdo byli tedy oněmi pravými lidmi na pravém místě?
(Tři z herců předstoupí a hrají Beneše,
Čvan

čaru a Geistlicha)
ČVANČARA Například my!
BENEŠ Jsem šéfredaktor Národní politiky Václav Beneš, tohle je tajemník našeho listu Čvančara a to je ředitel naší tiskárny Geistlich. 28. října v deset hodin dvacet minut přišla do naší redakce Andrássyho nóta -
RAŠÍNOVÁ V té době manžel s ostatními už jel přebírat místodržitelství!
HEREC C (k publiku) Hrabě Andrássy byl rakousko-uherský ministr zahraničí -
HEREČKA B (k publiku) Ta nóta, pokud to nevíte, byla napsána podivuhodně mnohoznačným způsobem: Rakousko v ní sice souhlasilo se vše-
mi podmínkami, na něž vázal prezident Wilson jakékoli jednání o příměří, zároveň v ní ale nijak výslovně nekapitulovalo. Prostě se jen tvářilo jako způsobilé jednat o příměří, a tím pádem i o obsa-
hu Wilsonových požadavků, včetně toho, že Čechoslováci si mají sami určit způsob svého dalšího státního života. Opírajíc se o federalizační manifest císaře Karla, mínilo tím Rakousko zřejmě, že bu-
de s dohodovými státy - jako jejich pravý, byť poražený partner - a zároveň se svými národy jednat o ustavování národních států a jakýmsi způsobem tomuto ustavování patronovat, nepochybně v tiché na-
ději, že to zachrání monarchii aspoň jako nějaký víceméně symbolický střechový útvar, nad nově vzniklými státy se vznášející. Důležitější však, než jak byla nóta míněna, je, jak byla pochopena -
GEISTLICH Když to Beneš přečetl, běžel ihned ke Čvančarovi a řekl mu -
BENEŠ (ke
Čvan
čarovi) Tak je všemu konec, je příměří!
GEISTLICH Já si ihned vzpomněl, že už dva roky ukrývám červený nápis Příměří. Říkám to Čvančarovi a on zvolá -
ČVANČARA (zvolá) Tak to okamžitě vyvěste dole na tabuli! A ať vystrčí z okna červenobílé prapory!
HEREČKA B (k publiku) Jinými slovy tito pánové, tak jako celý národ včetně svých vůdců, vysvětlili si Andrássyho nótu po svém: jako
definitivní porážku Rakouska, konec války a svobodu pro Čechy a Slováky. Zároveň se ale domnívali, že národ mohl nótu takto pochopit hlavně dík tomu, že mu ji oni svou cedulí a svými prapory v tomto
smyslu prezentovali. V jistém ohledu, jak uvidíme, mají pravdu. Na druhé straně se nám nechce věřit, že nebýt jejich cedule, prošla by nóta u národa bez povšimnutí -
(Beneš,
Čvan
čara a Geistlich mezitím vy-

věsili na scé-
ně plakát s nápisem
Pří-
mě-
ří a roz-
věsili prapory)
BENEŠ Geistlichova cedule byla tedy ihned vyvěšena a prapory - jako vůbec první ten den - na budově Národní politiky zavlály - čímž byla de facto zapálena rozbuška -
GEISTLICH A pak už to šlo samo!
ČVANČARA Kolemjdoucí se samozřejmě zastavovali - znovu a znovu nápis četli - dohadovali se - čekali na další podrobnosti - zpráva se rychle šířila - vzruše-
ní narůstalo - lidí přibývalo - hlouček se rychle měnil v dav -
(Herci se postupně scházejí na scé-
ně, hledí na plakát, ti-
še se o
něm dohadují, vzru-
šení roste, hrají Dav. Po chvilce se z
hloučku vyno-
ří herec, který bude hrát Kopeckého, má
hůl, jde do po-
předí a obrací se ke
všem
přítomným)
KOPECKÝ A v tom okamžiku, když dovolíte, jsem sehrál svou nezastupitelnou roli já. Vůbec totiž není jisté, zda by bez mého zásahu měla cedule na Národní
politice ten dalekosáhlý historický význam, který měla a jehož jedinými strůjci se pánové z Národní politiky zřejmě cítí být.
Ale abych se nejprve představil: jsem staroměstský obchodník zeleninou Franti-
šek Kopecký. Šel jsem 28. října kolem desáté hodiny ze svého domova v Havelské ulici přes Václavské náměstí k nádraží Františka Josefa - dnes Wilsonovu -
HEREC C (k publiku) Dnes Hlavnímu -
KOPECKÝ Protože jsem chtěl jet za obchodem na Novobydžovsko. Proto jsem byl také vyzbrojen holí, která se mi pak nečekaně osvědčila jako dirigentský instrument -
HEREČKA B (k publiku) Nepodařilo se nám zjistit, proč museli tehdy jezdit zelináři na Novobydžovsko vyzbrojeni holí -
KOPECKÝ Když jsem míjel budovu Národní politiky, vidím hlouček lidí, přistoupím k nim a čtu, že je příměří. A tu mi bleskne hlavou: jsme tedy svobodni!
Vzápětí jsem svou myšlenku zvolal mohutným hlasem. (Zvolá) Jsme svobodni! Všichni na mne pohlédli -
(Dav pohlédne překvape-
ně na Kopeckého, pak za-
čne
přitakávat)
DAV Ano! To je pravda! Jsme svobodni!

(Kopecký začne volat hesla, mává holí, Dav se k
němu
přidává)
KOPECKÝ a DAV (volají) Jsme svobodni! Jsme svobodni! Jsme svobodni! Jsme samostatni! Jsme samostatni! Jsme samostatni! Ať zhyne Rakous-
ko! Ať zhyne Rakousko! Ať zhyne Rakousko! Pryč s Habsburky! Pryč s Habsburky! Pryč s Habsburky! Ať žije Masaryk! Ať žije Masaryk! Ať žije Masaryk! Ať žije Wilson!
Ať žije Wilson! Ať žije Wilson! Jsme svobodni! Jsme svobodni! Jsme svobodni!
(Dav se ztiší, zformuje do
průvodu a veden Kopeckým obchází v kruhu je-
viš-
tě)
KOPECKÝ Rozneslo se to rychle a Václavské náměstí bylo brzy plné. Vedl jsem hlavní průvod, po celý den určoval jeho směr i hesla, dirigoval. Když jsem se pozdě
večer vrátil domů, byla má mladičká žena velmi zneklidněna a já byl zcela ochraptělý. Byl to tedy především mnou stržený lid, kdo provedl převrat. Vůdci jen úředně uskutečnili to, co jsme
vyhlásili my, prostí
lidé z ulice. Po nás ale nábřeží nepojmenovávají -
RAŠÍNOVÁ To nábřeží jste si mohl odpustit, pane Kopecký! Padnete-li mučednickou smrtí jako můj muž, možná po vás také něco pojmenují! Dlouho se
po něm ostatně nejmenovalo. Ale o to teď nejde. Mohu konkrétně doložit -
(Dav se zastaví v kruhu kolem Rašínové a na-
slouchá)
- že politické kroky, které můj muž a jeho přátelé 28. října provedli a které vedly k ustavení státu, byly napřed připraveny a promyšleny a že i 28. říjen byl jako okamžik převratu určen
předtím, než se
lid dozvěděl o Andrássyho nótě a povstal. Vůdcové tuto nótu přitom očekávali a s reakcí, kterou v obyvatelstvu vyvolá, přímo počítali. Proč by jinak bylo například už v noci zmobilizováno sokolstvo?
Proč by býval můj muž už v noci psal zákon o zřízení státu? Proč by předsednictvo jelo na místodržitelství už v době, kdy pan Kopecký teprve četl ceduli na Národní politice?
DAV (skanduje) Ať žije Rašín! Ať žije Rašín! Ať žije Rašín!
HEREC C (k publiku) Paní Rašínová - byť samozřejmě jinými slovy a nikoli v osobní polemice s panem Kopeckým - skutečně po letech vystoupila na
obranu politických vůdců, když byly jejich zásluhy zpochybňovány. Pánové z Národní politiky a pan Kopecký v diskusích o 28. říjnu rovněž veřejně vystoupili, i když své zásluhy nezdůrazňovali -
což
platí hlavně o panu Kopeckém - tak vyhroceně, jak jsme to z dramatických důvodů předvedli zde my -

HEREČKA B (k publiku) Oč památnějším dnem se 28. říjen v obecném povědomí stával, o to víc lidí se hlásilo o uznání svých zásluh a protestovalo proti přeceňování zásluh jiných; rok co rok, když se blížilo výročí, vynořovali se noví svědkové, aktéři i analytici. My tuto celou odbočku uzavřeme poměrně prostým, nicméně podle nás nejpravděpodobnějším dohadem: jak už to v historii bývá, pravda byla zřejmě někde uprostřed - lid by nebyl ničím bez vůdců a vůdcové by nebyli ničím bez lidu; zásluhy měly samozřejmě obě složky: nevídané spontánní vystoupení lidu bylo v dané chvíli hlavní oporou politických aktů domácích vůdců a politické akty vůdců byly zase tím jediným, co mohlo v danou chvíli proměnit vůli lidu v politickou skutečnost samostatného Československa -

KOPECKÝ (začne zpívat) Kde domov můj, kde domov můj -

(Dav se přidá ke Kopeckému, všichni váž-ně stojí a zpívají českou hymnu)

PÁTÉ DĚJSTVÍ

Když je dozpíváno, scéna se rychle vyprázdní, herci zaujmou svá původní místa, v centru scény zůstávají pouze Rašín a Rašínová. On sedí ve fotelu; ona na zemi u jeho nohou, hlavu složenou do jeho klína; oba hledí zamyšleně před sebe.

HEREC C (k publiku) Zvolna se blíží ráno 28. října. Pan Kopecký spí ještě sladkým spánkem spořádaného občana rakousko-uherské monarchie, ještě neochraptělého a ještě netušícího, co mu zabrání odjet nazítří za obchodem na Novobydžovsko. Doktor Rašín vyložil ženě, co zítra zamýšlí dělat, a napsal první zákon nového státu. On i jeho paní bdí. Na co asi oba myslí?

RAŠÍNOVÁ Na co myslíš?

RAŠÍN Budeš se divit, ale na tebe -

RAŠÍNOVÁ Na mne? Teď?

RAŠÍN Vzpomněl jsem si, jak jsi mě poprvé navštívila v Möllersdorfu a jak jsi byla nešťastná z mého zubožného stavu -

RAŠÍNOVÁ Vypadal jsi hrozně! Jak sis na to teď, prosím tě, vzpomněl?

RAŠÍN Ani nevím -

HEREC C (k publiku) Je velmi pravděpodobné, že během této dlouhé noci, snad nejdůležitější v jeho životě, se aspoň jednou prohnaly Rašínovi

hlavou vzpomínky na některé důležité chvíle jeho života, tak či onak spojené s jeho celoživotním politickým dílem - jako třeba na dávný proces s Omladinou, kdy soudní síň kompletně zaplnila policie s bodáky, na rozsudek smrti v procesu s Kramářem, na setkání s hladem a smrtí v möllersdorfské věznici. Musel si totiž uvědomovat, že se právě začíná naplňovat ideál, k němuž se po celý život upínal a kterému tolik obětoval -

HEREČKA C (k publiku) A je rovněž velmi pravděpodobné, že si musel uvědomit, jak důležitou a věrnou oporu měl vždycky ve své ženě -

HEREC C (k publiku) Byl to ovšem člověk velmi zdrženlivý, pokud jde o vyjevování vlastních citů, proto jsme se domnívali, že stěží asi řekl v tomto směru nahlas své ženě víc, než kolik před okamžikem řekl. Vždycky byl ostatně orientován spíš k budoucnosti než k minulosti; tím spíš musela budoucnost zaměstnávat jeho mysl právě této noci -

HEREČKA C (k publiku) V co asi doufal a čeho se obával? Jaké historické šance, alternativy a nebezpečí před vznikajícím státem asi viděl?

HEREC C (k publiku) Nevíme o tom nic, a musíme proto vstoupit na terén čirých dohadů. Položme si otázku: mohl uvažovat například takto?

RAŠÍN Založit nový stát není jistě lehké. Ještě těžší však je zajistit, aby se udržel -

RAŠÍNOVÁ Myslíš, že by se nová republika nemusela udržet?

RAŠÍN Bude to stát malý, s ohromnými minoritami, v podstatě tedy mnohonárodnostní, navíc na geopoliticky mimořádně exponovaném místě - co když se například Německo zase postaví na nohy?

RAŠÍNOVÁ Myslím, že mírová konference takovou možnost předem vyloučí -

RAŠÍN Ach, Karlo! Čím těžší podmínky konference Německu vytvoří, tím nebezpečnější to může mít důsledky! Co když se tam například uchytí bolševismus?

A umíš si představit, co by to mohlo pro nás znamenat, kdybychom měli vedle sebe znovu nějaké expanzivní Německo a přitom uvnitř tak mocnou německou menšinu?

RAŠÍNOVÁ Já věřím, že po téhle válce bude už všechno jinak!

RAŠÍN Mnohé bude jinak, to jistě. Z Ameriky se stala světová mocnost, která chápe svou odpovědnost za svět, Československo bude mít záruky dohodových mocností, nejen ty, které vyplynou z mírové konference, ale další - Beneš se jistě postará o síť dobrých vojenských smluv -

RAŠÍNOVÁ No vidíš -

RAŠÍN Ale to všechno je pořád ještě málo! Donedávna nevěděli, že vůbec existujeme, a tak lze těžko očekávat, že by byli jen tak ochotni - kdyby šlo nedej bůh někdy zase do tuhého - prolévat za nás krev. Smlouvy jsou jedna věc a skutečnost druhá.

RAŠÍNOVÁ Sami by si pod sebou podřezali větev, kdyby právě nás - při našem zeměpisném postavení - vydali někomu napospas!
RAŠÍN To víme my, ale budou to vědět i oni? Ono skutečně nebude lehké zaplnit vakuum, které ve střední Evropě po Rakousku zůstane! Byl to sice prohnilý kolos, proto se taky musel zhroutit, ale určitou svou logiku existence takového kolosu právě na tomhle místě přece jen měla: mezi Německem a Ruskem - a i to se jednou postaví na nohy, ať už tam zvítězí kdokoliv - existovalo cosi, co se nemohlo stát tak snadno rejdištěm rozmanitých expanzí, jak to může hrozit teď, když tu najednou bude skupinka nových, nezkušených a navzájem se různě hašteřících států! Kdyby se aspoň dalo na ty ostatní spolehnout - ale co my víme, jak se to bude vyvíjet kolem? Maďaři se přes noc nezmění, Poláci se už teď hádají sami mezi sebou, a jak bude držet nějaký jihoslovanský slepenec pohromadě, ví zatím jen Pánbůh!
RAŠÍNOVÁ Trochu mě děsíš! Co tě to napadlo právě teď takhle sejčkovat? Šmeral by z tebe měl radost.
RAŠÍN Nesejčkuju. Připomínám to všechno jen proto, abych ukázal, jak velkou odpovědnost před budoucími generacemi na sebe bereme a jak těžká práce nás čeká! Ostatně ještě větší starost než Němci, Rusové nebo Maďaři mi teď dělají Češi -
RAŠÍNOVÁ Češi?
RAŠÍN Země je zplundrovaná, nic se po léta neinvestovalo - stačí se podívat, v jakém stavu máme železnice! - Lidi zapomněli během války pracovat, všechno teď budou chtít od státu - když je náš, tak ať se stará - socialisté chtějí parcelovat velkostatky, to jediné, co ještě jakž takž funguje - udržet měnu a zajistit hospodářský vzestup nepůjde bez tvrdých kroků a obětí - a to je přesně to, na co teď budou lidé nejméně zvědaví! Vždyť už dávno zapomněli, že svoboda předpokládá a vyžaduje především odpovědnost! Zatím nás všechny spojoval společný nepřítel, ale až tu najednou nebude a bude třeba přejít od bourání k výstavbě, bude najednou všechno jiné. Přiznám se ti, že když se tak někdy dívám na některé kolegy z Národního výboru a představuji si, jak asi budou vládnout, jímá mě trochu hrůza!
RAŠÍNOVÁ Finanční politiku máš přece promyšlenu skvěle! Když ji prosadíš -
RAŠÍN To je právě otázka! Populárně vypadat rozhodně nebude a naše strana ji sama těžko prosadí: je malá a s novým volebním právem bude ztrácet na vlivu. Klofáčova demagogie bude lidem srozumitelnější, my jsme tak dobří pro univerzitní profesory -
HEREC C (k publiku) Na vysvětlenou: Rašín byl členem strany státoprávnědemokratické, po převratu národnědemokratické -

HEREC C (k publiku) A ještě něco se tu sluší připomenout: doktor Alois Rašín, ač zastřelen už 5. ledna 1923 mladým politickým odpůrcem, stačil
jako první československý ministr financí svůj odvážný finančně-ekonomický plán prosadit a uskutečnit, dík čemuž si Československo - téměř jak osamělý ostrůvek uprostřed všeobecného inflačního chaosu - zajis-
tilo pevnou a trvale se zpevňující měnu a dosáhlo záhy významných hospodářských úspěchů. Rašínova finanční politika sklidila obdiv celé Evropy -
RAŠÍN Víš, ono to je, Karličko, složité: kde hrozí bída, tam hrozí socialismus - a kde hrozí socialismus, tam hrozí bída!
(Pauza)
RAŠÍNOVÁ Lojzíčku -
RAŠÍN Ano?
RAŠÍNOVÁ Prosím tě, nemysli teď na tyhle věci! Víš přece, co všechno tě zítra čeká! Nechceš si přece jen chvilku zdřímnout?
RAŠÍN (pohlédne na kapesní hodinky) Za hodinu musím volat Soukupa kvůli ranní schůzce předsednictva - ale možná na chvilku přece jen vypnu
mozek -
RAŠÍNOVÁ To je vůbec to nejrozumnější, co teď můžeš udělat!
(Rašín se pohodl-
ně natáhne ve fotelu a
při-
vře
oči. Ra-
šínová vytáhne od-
někud pléd,
šetr-
ně ho
přikryje, pohladí po hla-
vě a
přejde k jeho psacímu stolu. Ra-
šín
dříme; Ra-
šínová bere opatr-
ně do rukou papír s návrhem prvního zákona a
dlouho a dojatě na
něj hledí.
Přítomní herci se za-
čnou nenápad-
ně
přibli-
žovat k centru scény, nezaplní ho však, jen vytvo-
ří jakýsi kruh kolem Ra-
šína a Ra-
šínové. Záro-
veň za-
číná velmi ti-

še znít hudba ze Smetanovy Libu-
še. Zvolna se zesiluje. Ra-
šínová pomalu odkládá papír na
stůl, zahledí se do hle-
diš-
tě a pak za-
čne za doprovodu orchestru zpívat zá-
vě-
rečnou Libu-
šinu
vě
štbu. Do jejího
zpěvu jsou na principu jakési zvukové kolá-
že vmontovány reprodukované fragmenty au-
tentických záznamů proslo-
vů
různých
českých a slovenských státní-
ků, které zrcadlí zlé i na-
dějné chvíle a
důle-
žité
dějinné zvraty,
jež pro-
žilo
Československo od svého vzniku do
dnešních dob. Variantou je,
že fragmenty z proslo-
vů
čte z reprodukto-
rů Ra-
ší-
nův hlas - je to koneckon-
ců jeho sen. V oka-
mžiku, kdy ko-
láž Libu-
šiny
vě
štby a historických citací ur-
čitým
způsobem vrcholí a skon-
čí, nastane náhle hrobové ticho.
Všichni nehnu-
tě stojí a hledí na Ra-
šína. Ten se probouzí, protírá si
oči, zmate-
ně se kolem sebe rozhlí-
ží)
HEREC C (k publiku) Historicky není ničím doloženo, že doktor
Alois Rašín 28. října v časných hodinách na chvíli usnul. A tím
méně je

doloženo, že se mu zdál tento sen!
HEREČKA D (k publiku) A komu se tedy zdál?
(Tma)
Konec

Zavěr.
Druhý svazek Spisů Václava Havla shrnuje všechny jeho dramatické činoherní práce, které napsal sám; bez ohledu na to, zda jde o hry divadelní, rozhlasové či televizní. Nezahrnuje tedy hudebnědramatickou rozhlasovou koláž
Čechy krásné,
Čechy mé, pásmo z textů Ivana Svitáka
Dveře na
půdu a pantomimické libreto Pan A aneb Sedm dní ve
vězení. Stranou zůstaly též práce, na nichž se Václav Havel podílel jako spoluautor: scénické
pásmo Sním o bílých vánocích (Večer
vánoční nálady) (napsané na počátku padesátých let se Stanislavem Macháčkem),
divadelní hra Život
před sebou (napsaná s Karlem Bryndou během základní vojenské služby roku 1958) a texty z
autorské dílny Divadla Na zábradlí - hry Autostop (s převažujícím autorským podílem Ivana Vyskočila, 1961),
Nejlepší rocky paní Hermanové (s Milošem Macourkem, 1962) a pásmo Vyšinutá
hrdlička (s Radimem Vašinkou, 1963). Svazek neobsahuje ani nerealizovaný filmový scénář
Heart Beat, napsaný s Janem Němcem počátkem sedmdesátých let. Všechny jmenované texty budou spolu s již jednou zveřejněnými pracovními verzemi do přítomného svazku zařazených her publikovány ve svazku Václav
Havel: Dokumenty 1. Jako spoluautor se Václav Havel objevuje též na divadelním programu k revui
Žena ve
středu (Divadlo ABC, 1960), jejíž text se nepodařilo nalézt. Podle Havlova sdělení však
spoluautorem konečné, jevištně realizované verze nebyl, neboť text, který pro revui napsal, v ní nebyl použit.
Hry jsou řazeny chronologicky podle data vzniku. Doprovodné autorské komentáře, napsané k některým z nich (Rodinný večer, Eduard, Spiklenci, Largo desolato, Asanace), do přítomného svazku nezařazujeme. Obsaženy jsou, stejně jako Dovětky autora ze svazků Hry
1970-1976 a Ztížené
možnosti (viz níže), chronologicky ve třetím a čtvrtém svazku Spisů.
Hry Rodinný večer a Motýl na
anténě jsou zde publikovány tiskem poprvé. Všechny ostatní hry již tiskem vyšly, jednak samostatně,

jednak v následujících pěti souborech:
PROTOKOLY
(Obsahuje hru Zahradní slavnost, esej O dialektické metafyzice, výbor ze sbírky typogramů Antikódy, esej Anatomie gagu a hru Vyrozumění.) Předmluvu napsal Jan Grossman. Obálku navrhl a graficky upravil Jiří
Rathouský. Odpovědný redaktor Vladimír Novák, výtvarný redaktor Václav Sivko, technická redaktorka Silva Hofmanová. Vydala Mladá fronta, nakladatelství ČSM, jako svou 2370. publikaci (Edice Mladé cesty, prozaická řada, svazek 16)
v Praze 1966. Náklad 5500 výtisků, cena 13,- Kčs. (Dále jen Protokoly.)
HRY 1970-1976. Z DOBY ZAKÁZANOSTI
(Obsahuje hry Spiklenci, Žebrácká opera, Horský hotel, Audience, Vernisáž a
Dovětek autora, datovaný Praha prosinec 1976.) Předmluvu napsal Jiří Voskovec. Obálku
s použitím antikódu Josefa Škvoreckého navrhla Barbora Munzarová, grafická úprava Věra Držmíšková, kresba v záhlaví Ivan Steiger. Odpovědná redaktorka Alena Obdržálková. Vydalo nakladatelství Sixty-Eight Publishers Corp.
jako svou 42. publikaci v Torontu [Kanada] v srpnu 1977. Náklad neuveden, cena $ 6.90. (Dále jen Hry 1970-1976.)
ZTÍŽENÉ MOŽNOSTI. TŘI HRY Z ŠEDESÁTÝCH LET
(Obsahuje hry Zahradní slavnost, Vyrozumění, Ztížená možnost soustředění a
Dovětek autora, datovaný duben 1985.) Obálku navrhl Pavel Büchler. Vyšlo v lednu 1986
jako 26. svazek edice Rozmluvy v Purley [Velká Británie]. Náklad neuveden, cena ť 7.50. (Dále jen Ztížené možnosti.)
HRY
(Obsahuje hry Largo desolato, Pokoušení a Asanace.) Úvodní slovo napsal Daniel Strož. Na obálce bylo použito reprodukce obrazu Pokoušení od Josky Skalníka. Odpovědný redaktor Karel Srp, výtvarný redaktor Joska Skalník. Text převzat z českých vydání nakladatelství Obrys/Kontur - PmD.
Vydala dobrovolná kulturní organizace Artforum ve spolupráci s redakcí časopisu O divadle jako svůj první svazek v Praze
v březnu 1990. Náklad a cena neuvedeny. (Dále jen Hry.)
HRY. SOUBOR HER Z LET 1963-1988
(Obsahuje hry Zahradní slavnost, Vyrozumění, Ztížená možnost soustředění,
Žebrácká opera, Audience,

Vernisáž, Horský hotel, Protest, Chyba, Largo
desolato, Pokoušení, Asanace, Zítra to spustíme.) K
vydání připravila, seznam premiér sestavila, fotografie vybrala a
ediční poznámku napsala Anna Freimanová. Obálku navrhl a graficky
upravil Ivan Urbánek. Redaktor Dušan Kubálek. Vydalo
nakladatelství Lidové noviny v Praze 1992.
Náklad a cena neuvedeny. (Dále jen Hry /1963-1988/.)
Vedle těchto pěti souborů tištěných byl publikován i jeden soubor
samizdatový:
HRY 1983-1988
(Obsahuje hry Chyba, Largo desolato, Pokoušení a Asanace.)
Vyšlo v edici Dramatické texty časopisu O divadle v Praze 1989.
Editoři Karel Kraus a Přemysl Rut neuvedeni. (Dále jen Hry
1983-1988.)

Vzhledem k tomu, že rukopisy her Václava Havla se nedochovaly,
pracovali jsme při přípravě svazku s předchozími vydáními, včetně
pracovních rozmnoženin z agentury DILIA, knižních a časopiseckých
samizdatů a otisků v exilových časopisech a
knižních publikacích. Ze samizdatových edic, které byly
v sedmdesátých a osmdesátých letech jedinou domácí publikační
platformou zakázaného autora, jsme pracovali s vydáními v Edici
Expedice a v Edici Petlice, v nichž správnost textového znění
stvrzoval podpisem sám autor nebo Olga Havlová. Z dalších
samizdatových vydání níže zaznamenáváme pouze ta, která vyšla
v zavedených ediční řadách. Knihovna Libri prohibiti eviduje i
řadu dalších samizdatových vydání mimo tyto
řady, která zde již nezaznamenáváme. Porovnání jednotlivých
vydání ukázalo běžné chyby vzniklé při přepisování (odlišné
slovní tvary, záměny nebo výpustky slov, změny slovosledu,
vynechávky vět apod.), které nezřídka přecházely do
dalších vydání, kde k chybám tohoto druhu přibyly občas i sporné
redakční úpravy. Řešení závažnějších textových variant i nově
navrhované úpravy byly konzultovány s autorem a provedeny
v souladu s jeho přáním. V promluvách postav jsme
zachovali autorovy stylové a pravopisné zvláštnosti: nestandardní
tvary sloves líbat (líbe, líbeme) a
začít
(začla,
začlo,
začli), spojení předložky mimo s genitivem substantiv (např. mimo

ptáků a
hvězd) a koncovku -
če ve vokativu substantiva zástupce. Také jsme neopravovali
spisovné normě neodpovídající používání
krátkých a dlouhých tvarů zájmena já. V textu scénických poznámek
jsme se řídili pravopisnými pravidly. Spojení tak
říkajíc píše autor důsledně odděleně, zatímco příslovce semtam,
koneckonců, poprávu, zaprvé apod. dohromady. Tento způsob psaní
jsme

zachovali. U sloves typu sundavá/ává, vyndavá/ává kolísalo psaní délky, které jsme po dohodě s autorem sjednotili na krátkou podobu. Rovněž jsme odstranili kolísání
přece/p
řeci ve prospěch autorem zvoleného
přece.
Údaje o premiérách her Václava Havla jsou důsledně ověřeny. V dříve publikovaných soupisech byly četné mezery a chyby.
POZNÁMKY K JEDNOTLIVÝM HRÁM:
RODINNÝ VEČER
První samostatná dramatická práce Václava Havla z roku 1960. Dosud nebyla publikována ani inscenována. Vycházíme ze strojopisné kopie dochované v autorově archivu, jejíž součástí je Poznámka (s. 34-36 strojopisu), objasňující autorský záměr a upozorňující inscenátory na potřebu stylizovaného hereckého projevu.
ZAHRADNÍ SLAVNOST
První ze tří her napsaných pro Divadlo Na zábradlí (v jeho archivu se dochovalo torzo jedné z prvních verzí, datované 1962), kde Václav Havel od roku 1960 do jara 1968 pracoval. Ještě před premiérou byla hra otištěna v zářijovém (7.)
čísle časopisu Divadlo, ročník 14, 1963, s. 1-16 přílohy. Tento otisk však nepředstavuje definitivní verzi, která vykrystalizovala až v průběhu přípravy inscenace, pohostinsky režírované Otomarem Krejčou a poprvé uvedené 26. 11. 1963; oficiální
premiéra 3. 12. 1963. Od konečného znění se liší opakovaným a rozpracovaným motivem záměny korespondence doručované Amálkou Pludkovým s parodovanou diskusí o současném bydlení. Dále pak, zejména v prvním dějství, změnami v
posloupnosti textu a přesunem replik otce Pludka na matku Pludkovou a naopak. Definitivní znění vydalo roku 1964 nakladatelství Orbis jako 64. svazek edice Divadlo s doslovem Jana Grossmana. Téhož roku hru rozmnožila DILIA (Divadelní a literární agentura) a v roce 1966 vyšla ve svazku Protokoly. Mezi těmito třemi otisky jsou nepatrné odchylky, způsobené sazečskými či korektorskými chybami a běžnými redakčními úpravami (interpunkce apod.). Exilové vydání ve svazku
Ztížené
možnosti je poznamenáno závažnějšími chybami (změny slovosledu, výpustky jednotlivých slov či
celých replik a dedikace Janu Grossmanovi), které přešly do vydání ve svazku Hry /1963-1988/. V přítomném svazku vycházíme z prvních tří otisků.
Textové varianty řešíme takto:
s. 45 PLUDEK: Nebo jsi někde viděl / Nebo jsi někdy
viděl
s. 58 PLZÁK: my nemůžeme zůstat u nějakých abstraktních proklamací! / my nemůžeme zůstat u takových abstraktních proklamací!
s. 60 TAJEMNICE: Aha, nejste vdán. / Vy nejste vdán?

s. 63 PLZÁK: Kolegové z kultury jistě dobře vědí, proč plánují/chtějí vydat výnos
změn
ěno na: proč chystají výnos
s. 66 Plzák se dívá upřeně na Huga, ten zvolna/vyděšeně vyndává legitimaci
změn
ěno na:
zneklidněn
ě vyndává legitimaci
s. 88 Koš se pomalu zavírá a pak najednou rychle odcupitá pryč / Koš se
pomalu zavírá
s. 91 PLUDKOVÁ: Bude, bude, jen co přijde Hugoušek / Hugo
s. 94 PLUDKOVÁ: Teď jestli si Petra nevezmete / Jestli si Petra nevezmete
s. 95 Pasáž počínající replikou Huga: No tak všichni -, která se ve všech třech otiscích liší sledem postav a jejich promluv, přejímáme z vydání v Orbisu. Po opakované replice Huga: No tak všichni - doplňujeme nově:
PLUDEK a PLUDKOVÁ: No tak - copak -
Z vydání Zahradní slavnosti v nakladatelství Orbis zde přetiskujeme doslov Jana Grossmana (s. 59-79), otištěný též ve svazku Jan Grossman: Analýzy (Praha, Československý spisovatel 1991) na s.
308-326:
UVEDENÍ ZAHRADNÍ SLAVNOSTI
Hra byla napsána pro Divadlo Na zábradlí a v něm.
Po zveřejnění vzbudila Zahradní slavnost mimořádný ohlas u naší i zahraniční kritiky, už proto, že je celou svou strukturou značně ojedinělá v kontextu soudobé české dramatiky.
Chceme-li najít specifičnost této komedie, ptejme se nejprve:

O čem hra jedná?

První odpověď může znít: o kariéře.
Na toto téma bylo napsáno mnoho her mnoha způsoby. Představme si jedno typické řešení: Mladý člověk chce uskutečnit svůj životní ideál a vydobýt si místo ve společnosti, stát se někým a něčím. Praxe ho však zvolna poučuje, že
ideálního cíle musí dosahovat prostředky ne zcela ideálními, ne přímočaře, ale taktizováním a oportunismem. Mladý člověk chce těchto prostředků používat jen jako prostředků, jako nutného zla - ale čím kdo zachází, tím také schází: prostředky nepůsobí jenom směrem, kterým se jich používá, ale i na toho, kdo jich používá. Prostředky pohlcují a rozmělňují cíl, člověk chátrá a degeneruje, velký ideál se mění v malou a pohodlnou praxi nebo v prázdnou formu. Člověk, který bojuje nízkými zbraněmi, sám se stane nízký.
Tak nějak řeší téma kariéry Ibsen nebo Čechov.
Poměr cíle a prostředků může být opačný. Člověk má od počátku

nízký cíl, a míří k němu prostředky na pohled vznešenými. To je příběh Tartuffův.
V obou případech se dramaticky demonstruje mravní rozklad osobnosti: demonstrace se odehrává v oblasti psychologie. Srovnáme-li s těmito koncepcemi Zahradní slavnost, spatříme její první specifický rys. Také zde bojuje hlavní postava o svou kariéru "oportunisticky", hledá vlivné konexe a přizpůsobuje jim své názory a svoje stanoviska - a je rovněž těmito prostředky pohlcována a rozkládá se. Avšak tento rozklad není jenom rozkladem mravním, ale rozkladem faktickým a totálním; a neodehrává se pouze v oblasti psychologie, ale přímo v oblasti fabule.
Hugo se vlivným lidem nejenom přizpůsobuje, ale přímo se v ně převtěluje, stává se jejich dokonalou imitací. Ve styku se zahajovačem se mění v zahajovače, ve styku s ředitelem, který je připraven likvidovat Zahajovačskou službu, se mění v úředníka, který
tuto likvidaci zdůvodňuje a bude provádět. Od fáze k fázi Hugo ztrácí jednotu své osobnosti a vzdaluje se svému původnímu "já", od kterého je definitivně odtržen, když se dozví jméno poslední a nejvlivnější osobnosti: tou je, či spíše se průběhem akce stal on sám. A tu jde Hugo sám k sobě na návštěvu dovršit svoji kariéru. Demonstrace rozkladu přímo ve fabuli je zde nejviditelnější. Hugo, který se za Huga nepovažuje, nejenom nepoznává své rodiče, ale ani oni nepoznávají jeho - a všichni společně čekají na Hugo Pludka.

Je to také hra o frázi

Jednat frázovitě znamená řešit vztah ke skutečnosti ne věcně, subjektivně a angažovaně, ale aplikací vyzkoušené myšlenkové nebo jazykové šablony, běžné konvence, frekventovaného klišé. Fráze je výrazem neosobnosti, funguje mechanicky, automatizuje člověka a lidské vztahy.
Také téma fráze by bylo možno zpracovat mnoha způsoby. Karel Poláček napsal Žurnalistický slovník, sbírku frází a obratů, jakých užívaly předválečné noviny ve všech rubrikách. Představme si hru o člověku, který na každou situaci reaguje tak, jako by nejprve zalistoval v tomto slovníku a vybral odtud nejpřesnější nebo nejblíže přesnou frázi.
Taková frázovitost je výsledkem polovzdělanosti, která se rychle orientuje ve všem, protože ničemu důkladně nerozumí. Fráze zjednodušuje a schematizuje vrstevnatou a rozmanitou skutečnost do několika přihrádek: třídí jedinečné jevy podle několika jejich

společných znaků, často vnějších a nepodstatných. Tak vzniká fráze v překladu, když překladatel zná jenom první význam překládaného slova - a ten právě neodpovídá významu, jaký má slovo v daném kontextu: tento význam může být prvnímu významu zcela protichůdný. Tak působí fráze ve škole, když v důsledku přežvykovaných pouček splynou žákům v jednu

postavu tři osoby: Janošík, Kozina a Petr Bezruč. Splynutí vyvolá fráze, která nahradí konkrétní
poznávání osob konvencí jejich společného jmenovatele - fráze: "Bojoval proti pánům."
Takto pojednané téma fráze by mohlo být základem dramatické parodie. Představme si hru postavenou na principu Čapkovy povídky Experiment profesora Rousse. Muž, obžalovaný z vraždy a zapírající svůj čin, je usvědčen psychoanalytickou
metodou otázek a odpovědí. Profesor říká zdánlivě náhodně volená slova, na která má obžalovaný bez rozmýšlení odpovědět jakýmkoliv slovem, které ho náhodou napadne. Toto "náhodou" je ovšem také zdánlivé: Podle zákona
sdružování představ je spontánní odpověď výrazem nejbližší představy, kterou u vyslýchaného otázka vyvolá. Na první pohled libovolný, ale ve skutečnosti cílevědomý způsob kladení otázek "uspává" vrahovu autocenzuru - neprozradit se - a
bezděky ho přiměje vyjadřovat představy, které se vážou k jeho zkušenostem nejakutnějším a nejpotlačovanějším, totiž k vraždě, a z jejich souvislosti se dá čin rekonstruovat. Profesor tak dokáže schopnost odkrýt to, co je "na dně lidské duše".
Ale pointa příběhu je jinde. Další objekt profesora Rousse odpovídá na každé slovo-otázku pohotově záplavou novinářských frází, v nichž je toto slovo obsaženo nebo se k nim nějak pojí. Pokus selže, profesor se na dno duše nedostane.
Řešení: jádro mužovy osobnosti nelze odhalit, protože tento muž takové jádro nemá. Je to konvenční žurnalista, celý život reaguje na skutečnost frázemi a konvencemi tak rutinovaně, že schopnost vlastní reakce už navždy ztratil. Není individuem, ale
pouhou reprodukcí a amplifikací neosobních společenských šablon a klišé.
Takto pojaté téma fráze by mohlo vytvořit fabuli působivé satiry.
Téma fráze nás vede k tématu odtrhování "obsahu" od "formy". Skutečnost a řeč - která má skutečnost "znamenat" - ztrácejí smluvený poměr. Zatímco skutečnost je živá a dynamická, zůstává řeč - řeč fráze - statická, má sklon usazovat
se a kamenět.
Řeč přestává sloužit, nechce jenom "znamenat", autonomizuje se. Její autonomie je sice formální, ale ne tak pomyslná. Odtrhujíc
se od skutečnosti, má za jistých podmínek podivuhodnou schopnost sama ze sebe novou skutečnost tvořit a prosazovat.
A tím se dostáváme k druhému specifickému rysu Zahradní slavnosti.
Fráze je hlavním "hrdinou" hry

Možná zpracování tématu fráze, jak jsme je probrali, by pojímala frázi či frázovitost jako návyk, kterému propadne ta nebo ona figura. Vedle této figury nebo proti ní by nejspíš stály figury "normální", jejichž postoj by frázi demaskoval nebo
kritizoval.
Fráze by se demonstrovala především psychologicky - i kdyby měla hluboké společenské kořeny.

V Zahradní slavnosti však není fráze vyjadřovacím a manipulačním prostředkem určitého člověka, ale hlavním aktérem celé hry. Fráze osnuje a komplikuje zápletku, posunuje příběh, a odtržena od jedinečné skutečnosti, vyrábí a prosazuje skutečnost novou a vlastní. Tato skutečnost je samozřejmě schematická, ale přece je dramaticky "hmotná", viditelná, faktická: přeskočila opět z oblasti psychologie do oblasti fabule.

Autor nás zavedl do světa, kde lidé nepoužívají fráze, ale kde fráze používá lidi.

Pisatelé divadelních her často pracují s kostýmem jako s dramatickým prvkem. Ženy se převlékají za muže, šašci se skrývají v mnišských kutnách, pán a sluha si mění obleky, aby rozhýbali a náležitě zamotali intriku. Bontempelli však napsal komedii, kde převleky nejenom zauzlují fabuli, ale přímo tuto fabuli tvoří. Hrdinka hry, zámožná mladá dáma, se nepřevléká záměrně, aby dosáhla zdání jiných charakterů, ale víceméně libovolně: střídá prostě od rána do večera šaty ze své bohaté garderoby. Avšak každý nový kostým sám a automaticky mění její charakter a její jednání, aniž ona sama o to usiluje a aniž o tom vlastně ví: ve sportovním anglickém kostýmu se dáma chová jako emancipovaná žena bez konvenčních ženských předsudků, v něžném obleku dívky z penzionátu se stane nevinnou naivkou, velká večerní toaleta jedovatých hadích barev z ní udělá profesionální intrikánku. Šaty určují její charakter cele: na začátku hry, kdy ji zastihujeme v kombiné, a večer, když se svlékne a jde spát, nemá charakter žádný.

Bontempelliho hra je dramatickou realizací přísloví "Šaty dělají člověka".

Zahradní slavnost můžeme chápat jako dramatickou realizaci přísloví "Práce dělá člověka".

Aktivita fráze se objeví hned na začátku druhého dějství, kde otvíráme první kapitolu Hugovy kariéry. Likvidační tajemnice a likvidační tajemník jsou reprezentanty úřadu, založeného na soustavě frází jako zautomatizovaných a odlidštěných šablon. Tato soustava je samozřejmě strnulá a každou životní skutečnost schematizuje a "zmrtvuje". Ale právě proto - aby mohla takto fungovat - musí být tato soustava uvnitř sebe velmi "živá", pružná, adaptabilní: musí být univerzální, musí umět "zpracovávat", tedy schematizovat, skutečnost nejrůznějších podob. V tomto případě zpracovává úkol zorganizovat veselou a družnou zahradní slavnost.

Hugo odkryje ve "zpracování" zahradní slavnosti logickou chybu, týkající se poměru dvou parketů. Hugova věcná argumentace však ihned ztroskotá. Neotřesitelná a dokonale fungující soustava frází obou úředníků věcnou argumentaci bleskově "zpracuje": Převede ji do své vlastní nevěcné roviny, a tam ji lehce vyvrátí.

Takovým úkolem je fráze nezasažitelná.

Soustava frází Likvidačního úřadu je brzy napadena po druhé,

tentokrát Plzákem ze Zahajovačské služby. Plzák kritizuje "byrokratické" sklony Likvidačního úřadu a vytyčuje úředníkům úkol "lidsky se uvolnit", "vytvořit si teplé lidské vztahy". Ale tento lidský a nefrázovitý postoj, jak ho Plzák proklamuje, je v podstatě stejně odlidštěný a frázovitý jako postoj, proti němuž brojí. Materiál, metodika rekvizity, slovník a vnější styl zahajovače se liší od soustavy likvidačních

úředníků, ale princip zůstává týž. Heslo "Zbavit se frázovitosti!" se stává novou frází.

Plzákův útok, na rozdíl od útoku Hugova, likvidační úředníky zasáhne: fráze je ovlivnitelná jen jinou frází, zejména frází hodnostně vyšší - Plzák je zřejmě někdo, kdo "o tom" rozhoduje nahoře. Jedna soustava frází může přijmout kritiku druhé soustavy - už proto, že tím nemusí obvykle zrušit svou strukturu: stačí, když ji "zpracováním" podnětu obmění.

Likvidační úředníci se adaptují a bezděky tím potvrzují správnost Hugovy předešlé argumentace. V té chvíli se Hugo pokusí tuto argumentaci rozvinout. Ztroskotává však podruhé.

Soustava likvidačních úředníků se sice pozměnila, ale okamžitě se stabilizovala v novou a stejně neotřesitelnou soustavu, která stejně pohotově Hugovu argumentaci "zpracuje" tak, aby ji mohla opět vyvrátit. Jestliže byla Hugova "pravda" prve odmítnuta jako podrývání důvěry k daným usnesením, teď je odmítnuta jako "nekonečné omílání dávno probojovaných pravd, které jenom nahrazují jednu frázi druhou".

Fráze nikdy nevejde ve vztah s věcným stanoviskem, nikdy toto stanovisko nepřipustí jako partnera vývoje. Přiznává nutnost vývoje, ale vývoj "zpracuje" tak, aby se jevil jako její vlastní, organický a samočinný vývoj: na takovém "zpracování" spočívá neomylnost a věcnost fráze jako soustavy.

Groteskně náhlé proměny likvidačního tajemníka a likvidační tajemnice nejsou proměnami pokrytců; pochopení nové linie není výsledkem vypočítavé simulace, ale opravdového přesvědčení. Osobnost úředníků je cele proniknuta a definována neosobností systému, který "zpracovává" i jejich zvraty a pro oba vytváří v největší diskontinuitě zdání kontinuity.

Přesto, jak uvidíme, dochází i mezi jednotlivými systémy frází ke konfliktům. "Nižší" systém se chce s "vyšším" systémem vyrovnat co nejrychleji, a často přitom přehání, jako přehání člověk zmocňující se oblasti, kterou dobře nezná.

Když Plzák vybízí oba úředníky, aby si povídali o umění a o technice, uvádějí úředníci pohotové příklady, jak by bylo možno umění a techniky použít v likvidační praxi. Jakkoliv jsou tyto příklady primitivní a nedovzdělané, přece jen mají konkrétnější charakter než Plzákovy proslovy, opřené o zcela všeobecné a spíš jen sloganové znalosti obou oborů. Úředníci ve své horlivosti tlačí Plzáka bezděky na věcnou rovinu, na které žádný systém frází nemůže pracovat operativně: nemohl tam, jak jsme viděli, pracovat likvidační

systém při střetnutí s Hugem, tím méně se tam může pohybovat zcela schematický systém Plzákův. Fráze může existovat jen ve sféře mlhavé abstrakce. V tomto okamžiku začíná zahajovačský mechanismus pracovat naprázdno, a Plzákovi nezbývá než "zpracovat" adaptaci likvidačních úředníků ve vyšší rovině a vyvrátit ji.
Celá tato část druhého dějství je zároveň Hugovou životní školou. Hugo se učí, poznává svoje omyly, začíná chápat mechaniku tohoto světa, chod jeho šablon, které jsou ve všeobecnosti principiální, ale konkrétně nic nesmějí znamenat,
které teoreticky hlásají revolučnost, ale v praxi prosazují nehybnost, a když je požádán, aby řekl na věc svůj názor, složí maturitní zkoušku. A složí ji na výbornou s vyznamenáním. Vyřeší spor velkolepou syntézou, která je tak skvěle zásobena "fakty" a zároveň tyto fakty zneurčiťuje a frázuje - že daleko předčí syntetickou metodu prostoduchého zahajovače. Plzák je ohromen, a jestliže dosud působil v roli nadřízeného činitele, spatřuje teď v Hugovi někoho, kdo stojí vysoko nad ním, kdo má zřejmě "poslání" a o jehož přízeň se musí ucházet.
Hugova syntéza byla ovšem řízena tak křečovitou snahou vystihnout přesně Plzákovo schéma a přizpůsobit se mu, že se Hugo během řeči sám v Plzáka změnil. Přebíral Plzákovu frazeologii, mechanismus jeho šablon i suverénně žoviální
styl tak bravurně, že se stal zdokonalenou imitací tohoto zahajovače. A fráze pracuje setrvačně dál: Hugo automaticky odchází na Zahajovačskou službu realizovat svou proměnu i fakticky, totiž stát se zahajovačem.
Tak dochází k první Hugově transformaci a k dějovému pohybu, který vyvolala fráze.
A tak se odehrávají i všechna další Hugova přetělesnění. Opět nemají charakter jen psychologický: Hugo nejedná pokrytecky a dvojace, dokonce čím dále tím více jedná bez předem pojatého záměru: je strhován prostředky a postupy.
Hugo nejprve vystihuje rozhodující názor, pak se mu rychle adaptuje a hned se stává jeho lidským "zhmotněním".
Ale transformací je mnoho a střídají se překotně - zevně se tato dynamika promítá jako bludný kruh permanentního rušení, zakládání a nového rušení institucí - takže Hugo nakonec "neví, čí je".
V psychologickém dramatu by tato dezintegrace skončila naprostým rozvratem, tragickou depersonalizací.
V Zahradní slavnosti Hugo ztrácí svou osobnost, aby se stal něčím, co je ve světě ovládaném frázemi a schématem daleko cennější. Hugo se stává živou realizací dokonale adaptabilního univerzalismu, oživlým principem existence, která je na skutečnosti nezávislá, trvá všude a zároveň nikde, vždycky a nikdy, je nekonečná a nezničitelná. Opírá se o nejdokonalejší názor, založený na absolutizaci ne-názoru.

Dialektická metafyzika

V Zahradní slavnosti jsou tvůrcem děje a postav fráze různého

druhu.
Někdy vystupuje jen fráze, kterou bychom mohli nazvat frází dogmatickou. Konvenční oslovení "Tak jak se máme? Co děláme?" podnítí v třetím dějství figury, aby rozvinuly dialog v plurálu a tímto způsobem hovoru, označujíce se nikoliv "já", ale "my" - dospěly gramaticko-formálně až k postavení generační otázky.
Jindy jsou pozadím fráze celé byrokratické aparatury. Vznikají celé frazeologické kompozice a schematizují - paradoxně - skutečnost tím, že ji zamotávají do nepřehledných, fiktivních a přitom logicky promyšlených vztahů - jako v dialogických fugách Huga s ředitelem a likvidačním tajemníkem.
Ve čtvrtém dějství - v diskusi o tom, zda měl Hugo likvidaci přijmout či nepřijmout - rozpoutá fráze jakousi scholastickou argumentaci, která se nezadržitelně a perfektně žene vpřed, ačkoliv už neznamená nic než schematickou hříčku slov odpoutaných

od významového kontextu.
Ale vraťme se tam, kde je Havlova analýza fráze nejpodstatnější. Nebude bez užitku ocitovat zde úryvek z článku, který Václav Havel napsal v době vzniku Zahradní slavnosti.
ŻKaždý z nás zná takovou situaci: někdo vysloví názor A, někdo jiný vysloví názor B, načež přijde někdo třetí, kdo řekne, že názor A má "jisté pozitivní rysy" a že "za určité situace" jej lze skutečně "do jisté míry" akceptovat,
že však má i své "jisté negativní rysy" a že za "určité situace" může vést k "jistým nesprávným názorům", protože přehlíží okolnosti vyslovené názorem B, který má nesporně své "jisté pozitivní rysy" a který je nutno "za určité
situace", "do jisté míry" akceptovat, dokážeme-li ovšem jeho pozitivní rysy oddělit od jeho "jistých negativních rysů", které by za "určité situace" mohly pravděpodobně vést k "jistým nesprávným závěrům", a že tedy "správného názoru" se lze dobrat jedině tak, dovedeme-li vzít to pozitivní z názoru A i B a odstranit z obou názorů to negativní, a dovedeme-li takto prověřený názor A i B spojit v názor C, který z obou původních názorů vychází a zároveň oba překonává. Oběma původním diskutérům nezbude po této šalamounské syntéze než syntetikovi zatleskat, on si také zatleská, ukloní se a všichni se rozejdou, neboť diskusi je konec a vše bylo s konečnou platností vyřešeno.
Tento typ dialektické syntézy tak vlastně zlikvidoval dva cenné, byť možná jednostranné názory tím, že je spojil v jeden společný názor, který sice není jednostranný, který je však zato naprosto bezcenný. A i když je ve své dialektické struktuře zajisté vyšší než oba názory původní, svou věcnou sdělovací hodnotou je hluboko pod nimi.
Toto triviální schéma odráží jeden ze základních způsobů myšlení, jímž se ubírá většina oněch "nesporných" a přitom prázdných úvah. Jejich důkladně "dialektická" tvář zaručuje jejich nespornost, jejich bezobsažnost pak probouzí

onen intenzivní pocit prázdnoty, který z nich máme.®
Havlovo pojetí Zahradní slavnosti, domnívám se, nedemonstruje jenom aktivitu fráze, ale odkrývá zároveň širší souvislosti, které jsou "za" frází a které se týkají otázek velmi současných a velmi obecných.
Článek o dialektické metafyzice nás k těmto otázkám nepřímo uvádí.

Člov
ěk
žije
zprostředkovan
ě

Technizace a zvědečtění našeho století nás nutí uvědomovat si svět jako celek. Ať chceme či nechceme, je každý náš jednotlivý osud nedílně spjat s osudem světa; ubývá lokálních a regionálních dějin, cokoliv se děje někde, děje se všude.
S touto komplikovanou realitou se člověk nestačí stýkat přímo; stýká se s ní stále více jen zprostředkovaně. Nežije jenom ve světě faktů, ale především ve světě výkladů faktů.
Primitivní člověk, pohybující se v úzkém okruhu svého prostředí, znal bezpečně každý zákrut řeky, po které se plavil. Nikdy však nedovedl nakreslit plánek této řeky: jeho postoj ke skutečnosti byl ryze praktický.
Moderní člověk zaujímá ke skutečnosti postoj ponejvíce teoretický. Navazuje vztah ke skutečnosti pomocí mnoha interpretací.
Každá interpretace skutečnosti nutně předpokládá určitou abstrakci, zestručnění, schematizaci, právě tak jako značný stupeň neosobnosti. A každá je aspoň zčásti dočasná.
Nebezpečí zastarávání interpretace je tím větší, čím rychleji a mnohostranněji se skutečnost rozvíjí. Jestliže interpretace ztrácí schopnost konfrontovat se s tímto vývojem a neustále se tak obnovovat, a má-li zároveň dostatek autority a vitální vůle k moci, postaví se proti skutečnosti, skutečnost znásilňuje a snaží se modelovat ji podle sebe. Tak vzniká dogma.
Dogma je postaveno na zvláštním paradoxu: skutečnost tu není interpretována, ale interpretace se uskutečňuje.
Na tomto paradoxu je založena i kompozice Zahradní slavnosti.
Událost ve hře

Východiskem opravdového dramatu, psávalo se ve starších poetikách, je významná událost.
V Zahradní slavnosti, právě tak jako v mnoha současných hrách, významná událost schází. Přesně řečeno, není tu událost žádná. Od začátku do konce se děj posouvá nikoliv objektivními ději, ale výklady, interpretacemi. Tyto výklady jsou nejenom zkreslené a falešné, ale jsou to namnoze výklady dějů pouze předpokládaných nebo tušených. Jedna interpretace dává do pohybu další, interpretace se lavinovitě šíří a vyvolají velkou

proměnu ve struktuře společnosti, v níž se komedie odehrává. Na začátku hry stojí falešný dohad, na konci hry je zrušen Likvidační úřad i Zahajovačská služba a vybudována gigantická instituce "Ústřední komise pro zahajování a likvidování", a jejím šéfem se stává Hugo Pludek, který byl před čtyřiadvaceti hodinami bezvýznamnou nulou.

Hlavní postava hry a její zázemí

Odpovídá záměru hry, jestliže se nám postavy jeví spíš jako jednostranná zhmotnění určitých postojů a postupů než jako plastické portréty.
Toto pojetí je nejdůsledněji provedeno u hlavní postavy Zahradní slavnosti, u Hugo Pludka - který už svým postavením ve fabuli dává autorově koncepci největší možnosti.
Hugo vládne souborem vědomostí, které dovede aplikovat a obměňovat; nikdy jimi však nedospěje k vlastnímu názoru. Je typem reprodukčním, nikoliv produkčním.
Toto zaměření symbolizuje záliba, které se Hugo oddává s náruživostí fach-idiota: hra v šachy.
Šachy nejsou pro Huga jen činností, kterou se může naprosto izolovat od okolní skutečnosti - od rodiny, od společnosti, od světa. Šachy nadto vyjadřují Hugovo logicko-matematické myšlení, které jen kombinuje možnosti daného schématu, aniž kdy má možnost vytvořit touto cestou - třebaže kombinací je nekonečné množství - jedinou kvalitativně novou hodnotu, která by nebyla v schématu obsažena. Hugova intelektualita je bezcílná, ryze samoúčelná, neangažovaná a morálně indiferentní.
Hugo hraje partie sám proti sobě, jednou táhne za bílé, podruhé za černé, když na jedné straně prohrává, na druhé straně vyhrává. "Takový hráč se neztratí," komentuje tuto metodu starý Pludek a předznamenává tak Hugovu budoucí adaptabilitu, jeho schopnost oprostit se od kontinuity vyhraněné osobnosti a ztotožnit se s jakýmkoliv stanoviskem. Hugův nezájem na jakémkoli vnějším kontextu - tedy také na vybudování vlastní kariéry - je opravdu zlomen až ve chvíli, kdy mu rodiče "představí" svět jako šachovnici, na které může stejně jako dosud, jen s většími možnostmi, řešit dosavadní úlohy.
Od tohoto počátku až k závěru hry připomíná Hugo jakýsi kybernetický stroj, který obměňuje a permutuje dané fakty, ale nikdy nové fakty nestvoří; jedná citlivě podle programu, jak mu byl určen, ale sám si program stanovit nemůže.
V druhém dějství se tento stroj jakoby teprve konstruuje a "zabíhá": Hugo se orientuje, sbírá data pro budoucí kombinace, samozřejmě dělá chyby, ale i jeho chyby se podobají chybám kybernetického mechanismu.
Kybernetický překladový stroj tlumočí anglický text "Out of sight, out of mind" (sejde z očí, sejde z mysli) jako "neviditelný šílenec". Překládá spíše otrocky věcně obě části výroku a vytváří mezi nimi falešné spojení, "neuvědomuje" si posun významů ve frazeologickém kontextu. Také Hugo řeší problém

malého a velkého parketu věcně, a tedy chybně, neuvědomuje si, že aktuální význam předmětů je posunut do kontextu politické frazeologie, že je přenesen a nabývá jiného smyslu.
Ale právě tak jako kybernet registruje a opravuje své chyby, nachází i Hugo za chvíli správné řešení: to je jeho syntéza umění a techniky, po které se stane středem děje a favoritem dalšího procesu. Hugo je dokonale beznázorový a dokonale dovede všechny názory absorbovat - hraje po obou stranách šachovnice i zde -, je spíš možností člověka než člověkem, jakousi hodnotou účelovou, biancem, na které může být vepsána jakákoliv položka, adresa, způsob dodání - a to všechno ho předurčuje k tomu, aby v neosobní organizaci světa sehrál přední roli.
Také ostatní postavy hry jsou schopny se převtělovat - ale Hugo je předčí dokonalejším provedením a rekordním tempem. To je vidět zejména v dialogických fugách třetího dějství, v jakýchsi dostizích, kde Hugo každého soupeře nechává daleko za sebou a bezpečně se probojuje do čela.
Opět jen připomeňme, že Hugovy metamorfózy nemají ráz tartuffovského rozdvojení. Tartuffe si svou bezcharakternost uvědomuje, a tím aspoň udržuje - byť negativně - kontakt s principem lidského charakteru. Hugo je rozpolcen mnohonásobně, aniž
o tom ví: svoji diskontinuitu naopak vnímá jako kontinuitu, považuje se za osobnost zcela homogenní. Jeho defektnost je legalizována a povýšena na samozřejmou normu.
Jeho odlidštění je naprosté.
Rodnou půdou Hugo Pludka je jeho rodina: typická rodina maloměšťácká. Toto maloměšťáctví je sociálně (i národnostně) velmi konkrétní, ale není definováno jenom elementárním třídním postojem k vrstvám, které jsou nad ním a pod ním. Havlova definice je mnohem bohatší, jde nad sociologicko-ekonomické schéma, postihuje maloměšťáctví v jeho tvořivosti.
Otec Pludek je v Zahradní slavnosti vlastně prvním tvůrcem fráze. Jeho fráze je tradicionalistická, opřená o věčnost lidové moudrosti, historicky sebevědomá a zároveň amorfně eklektická - a tak se stává arzenálem jeho argumentace. Tento arzenál je bohatý. Začíná pádnými citacemi přísloví a rčení, které jsou ovšem jen chaotickým spletencem nesouvislých folklorních útržků, motivů a obratů: podobu přísloví a rčení jim dodává jenom dikční a gestická struktura žánru, tedy ustrnulá forma, která je tím patetičtější a apodiktičtější, čím je obsažnější. Stává se zaklínadlem, proti kterému nemůže být reálné odvolání, protože se pohybuje mimo dimenzi reality.
Od těchto glos míří pludkovská fráze velmi organicky k vytvoření celé soustavy, k filozofii středních vrstev, které procházejí dějinami nedotčeny, stávají se tak jejich trvalou silou a dělají teprve dějiny dějinami. "Žádná epocha nemůže existovat bez středních vrstev, kdežto střední vrstvy mohou naopak existovat nezávisle na všech epochách. A třeba i bez nich."

V maloměšťáctví je tedy autonomizace fráze a její samočinná výroba umělé skutečnosti zakotvena sociálně konkrétně. Opírá se o celý habitus této vrstvy, její autosugesci dějinné opodstatněnosti, její pocit živého spojení s minulostí a plodivé povinnosti pro budoucnost. Neschopnost vlastní produkce vede k hypertrofii reprodukce a adaptability. Maloměšťáctví se považuje za dědice a správce všech kulturních statků, počíná si v této úloze neobyčejně vitálně a je imunizováno vůči každé myšlence: nebojuje s ní otevřenou opozicí, ale tak, že ji rosolovitě pohlcuje a neutralizuje.
V maloměšťáctví je i sociální motivace "nedějovosti" hry. Zde, v rodině, se začíná rozvíjet děj proto, že se nic neděje - vlivný Kalabis nepřichází. A jestliže se nic neděje, děje se určitě něco důležitého pro nás - tak zní pludkovská interpretace. Prázdný prostor a prázdný čas jsou největším nebezpečím: člověk, který přestává dostávat zevní podněty, přestává existovat. Komplex neexistování - jakási hmyzí parodie metafyzického děsu z nicoty - je kompenzován zvýšenou aktivitou, jejímž motorem je strach.
Strach má velké oči. A přízraky, které vidí, začíná také realizovat a zhmotňovat. Blbost sbírá svá vojska a dává se na pochod.
Hašek napsal povídku o člověku, který trpěl panickou hrůzou z války. Přišel do hospody, opil se, kolem se mluvilo o možném vypuknutí války a o tom, že se v takovém případě budou stahovat peníze a vůbec všechno se bude stahovat. Tyhle věty mu utkvěly v paměti, a když se vracel v noci domů, viděl v domě policejního komisařství osvětlené okno. Už je to tady, už to píšou, říkal si, všechno se bude stahovat; přišel domů, stáhl z bytné peřinu a pak stáhl angorského kocoura, a ráno ho odvezli.
I tato groteska je projekcí úzkostného stavu do reality. Má svoji logiku a zároveň je absurdní. A tím jsme u poslední kapitoly této úvahy.

Je Zahradní slavnost absurdním dramatem?

Mnozí kritikové ji označovali za první dílo tohoto typu.
S absurdním dramatem a antidivadlem a jeho estetickými nebo programovými formulacemi se do praktického styku dostáváme opožděně, po mnoha letech, kdy byl tento směr u nás na černé listině. Proto často - jako v jiných případech u jiných směrů - vnímáme spíš izolovaně jeho jednotlivé produkty, a ne všechny souvislosti a podmínky, z kterých produkty vzešly.
Absurdní divadlo nám mnohdy připadá jako kuriozita, exotikum a projev nezávazné fantazie, a bezděky tak splývá s představou exhibiční crazy nebo dramatu nevázané imaginace.
Když Šklovskij rozvíjel v této oblasti svou teorii syžetu, říkal, že každá nová tvůrčí epocha se pokládá za antisyžetovou a svým způsobem přichází s antirománem nebo antidramatem. Popírání románu nebo dramatu je však jen jedním ze

způsobů formulace nových prozaických a divadelně dramatických principů: formulace zaměřené polemicky proti starým principům, které jsou tu parodovány a zesměšňovány.
V tom smyslu je zejména francouzské antidivadlo a absurdní divadlo útokem na koncepci měšťanského divadla psychologického, realistického a rétorického a na celou jeho klasickou tradici. Tento útok však nezůstává jen v rovině "odborné", ale zakládá svůj vlastní okruh témat a způsob interpretace skutečnosti.
"Ve své první hře Plešatá zpěvačka," říká Ionesco, "která měla být původně jen parodií divadla, a tím samozřejmě i parodií určitého lidského postoje - v této hře jsem se formálně ponořil do banality, sestoupil jsem až na kalné dno nejobyčejnějších klišé, dospěl k nejzazším hranicím všední a denní řeči. Na těchto hranicích došlo k obratu a já zde naopak našel výrazový prostředek pro ono neobvyklé, v němž po mém soudu spočívá podstata všeho bytí."
Absurdní divadlo se v podstatě zabývá jedním základním fenoménem: uniformovaností, zbanalizováním, zglajchšaltováním a standardizací moderní civilizace - fenoménem, který se paradoxně pojí k světu označovanému jako svět společenských přestaveb a vědeckých a technických objevů.
Jádrem a zdrojem zprůměrnění je maloměšťáctví - opět ne jenom v elementárně třídním vymezení, ale spíš, jak by řekl Thackeray, maloměšťáctví jako stav ducha - které manipuluje světem, každou hodnotu exploatuje a degraduje ji a devalvuje. Takto demonstroval maloměšťáctví prvně Flaubert v románu Bouvard a Pécuchet. Dva stárnoucí písaři, zajištěni rentou, se postupně věnují všem možným vědám, pěstují umění, politiku a jinou veřejnou činnost - a vždycky selžou. V každém oboru se jejich úsilí promění ve frašku.
Zde je maloměšťácká báze absurdity: spočívá v napětí mezi vášnivou touhou po absolutnu a diletantismem, který tuto touhu degraduje na parodickou deformaci opravdové tvořivosti. Šaškovská faustiáda obou přátel začíná velkorysou myšlenkou encyklopedismu a končí panoptikálním skladištěm nepotřebných rekvizit konfekčních šablon. Flaubert už zde cítil nebezpečnou schematizaci jazykových frází a klišé: nedopsaný román měl zřejmě končit posledním dílem dvou gigantomatů - totiž opisováním Slovníku přijatých, tj. konvenčních myšlenek.
Touto nesmyslností měšťáckého světa se zabývalo už mnoho dramatiků, Čechov, Giraudoux, Anouilh. Ale v jejich hrách se nesmyslnost a deformovanost spíše jen reflektovala brilantním intelektuálně skeptickým dialogem nebo byla obnažována psychologickou introspekcí.
V absurdním divadle však absurdita vniká přímo do fabule a tvoří fabuli.
Maloměšťácká mentalita je tu přímo ztělesněna: její představy a sny a interpretace jsou jakoby vsazeny do klimaticky výhodného prostředí, kde bují do obrovských tvarů a rozměrů jako tropická vegetace. Postavy těchto her nejsou už fotograficky realistické portréty, ani ne jen daumierovské karikatury, ale

stvoření rozvinutá s boschovsky obludnou fantazií: domovníci se tu stávají příšerami, profesoři opravdu zabíjejí lekcemi španělštiny své žáky, obyvatelé celých měst se proměňují v nosorožce.
Zároveň s lidmi - třebaže v jiném smyslu - přerůstají do nepřirozené dimenze i věci. Předměty, které člověk vyrobil, se vymykají jeho vládě, přestávají člověku sloužit a pohlcují ho. Nájemník, stěhující se do nového bytu, je doslova zasypán svým majetkem - skříněmi, které pozvolna zaplňují celý pokoj.
Zevní příběh absurdního divadla bývá prostý a jakoby "nedějový". Dynamika a pohyb absurdního divadla jsou spíš v řečové a mimické gestice, v metamorfozách lidí a věcí, ve viditelné hyperbolizaci, jaké je spíš schopno loutkové divadlo.
Orientace na loutku spojuje tuto tendenci s jediným velkým předchůdcem absurdního divadla z devatenáctého století - s Alfredem Jarrym, tvůrcem nesmrtelného Otce Ubu.
Absurdita není totožná s iracionalitou, s libovolnou, chimérickou fantazií: nepřichází z "noční poezie" a nemá kořeny romantické. Absurdita vzniká nadsázkou. Ale nadsazovat je možné jen to, co je nejprve přesně posazeno. V tom smyslu má absurdita spíš kořeny realistické: rodí se vystupňováním reality velmi konkrétní, současné a "obyčejné".
Principy absurdního divadla najdeme nejenom tam, kde se prohlásily jako směr a program.
Vyvolání absurdity je například konečným efektem Osudů dobrého vojáka Švejka.
Vůdčím postupem Haškova románu není postup satirický nebo kritický, ale postup anekdotický. Anekdota vychází z aktuální a denní skutečnosti, jejíž jednotlivé prvky vytrhává z konvenčního kontextu a logickým trugschlussem je situuje do kontextu nového. Nový kontext je "neskutečný" jenom z hlediska zevní pravděpodobnosti; ale právě proto vypovídá o skutečnosti víc než přesný fotografický raport. Není popisem vnější podoby reality, ale diagnózou její vnitřní struktury - zpravidla deformované a rozporné. Anekdotická hyperbola je i základním kompozičním principem románu. Švejk s daným světem nepolemizuje, naopak mu přitakává a velmi konformně splňuje jeho normy: tím jeho protiklady zveličuje, zdůsledňuje a dovádí je ad absurdum. Nutí realitu, aby se dovršila tak dokonale, až sama svou vlastní silou praskne.
Klasikem absurdního realismu je Franz Kafka.
Přízračnost neproniknutelného zámku nebo mechanika nepochopitelného procesu se rodí v konkrétním prostředí a z něho. Absurdita vzniká vystupňováním určité a určitě sdělené skutečnosti. Tento rys je potvrzen i v oblasti psychologické: proces proti prokuristovi K. začíná a postupuje a dovršuje se s neodvolatelnou zákonitostí, ačkoliv jeho příčina zůstane navždy zahalena tajemstvím. To je ryzí absurdita. Ale tuto absurditu vyvolává nebo aspoň umožňuje sám prokurista K., její oběť. Když se jednou ráno objeví bezdůvodně v jeho pokoji neznámí muži, zakážou mu snídat, a aniž co vysvětlí, vyzvou ho,

aby je následoval, prokurista sice zaprotestuje, ale brzy se vzdává. U soudu se dokonce pateticky vzepře a po skandalizujícím projevu opustí síň; když však do týdne nedostane další obsílku, jde se sám a dobrovolně o průběhu procesu informovat; neuznává proces, ale je jím přitahován, a tak do něho posléze vtažen. Zde spočívá jeho "vina" a jeho podíl na zrození absurdity. Na první pohled nesmyslnou, a tím nepřijatelnou skutečnost prokurista sice teoreticky stále odmítá, ale prakticky ji přijme: tak ji legalizuje,
zkonvenč
ňuje a normalizuje - a sám pro ni vytváří reálnou rovinu.
Absurdita spočívá na zvláštním napětí protikladů: na jedné straně stojí jev, který "přirozeně" považujeme za "nepřirozený" - na druhé straně racionální a logický systém, který tuto "nepřirozenost" zhmotňuje, opravňuje, zdůvodňuje a zařazuje do našeho života.
Absurdita se netýká oblasti komické, ale oblasti, kterou pociťujeme jako deformovanou a tragickou.
Absurdita je zvláštním druhem tragizace, dezintegrace a odcizení lidského života.
Prostituce jako taková je lidsky nedůstojná - to je normální hledisko. Ale když Shawova paní Warrenová dokazuje, proč je pro chudou holku prostituce jednou z nejlepších možností, jak si uchovat lidskou důstojnost - protože žít počestně,
znamená žít v nelidské bídě -, stává se prostituce jako prostředek důstojnosti absurdní.
Sňatkový podvodník, který chladnokrevně zabíjí své oběti, působí úděsně. Ale Chaplinův pan Verdoux, který nepovažuje své vraždy za zločin, ale za bezvýznamnou maloživnostenskou kopii velkých podniků politických a vojenských -
pracujících z existenčních důvodů rovněž krvavě - dělá z této úděsné postavy postavu absurdní.
Shawova paní Warrenová i Chaplinův pan Verdoux objevili důležitý rozpor současné společnosti - rozpor mezi ideologií a praxí, mezi tím, co společnost fakticky dělá, a tím, co hlásá. Objevili jej a poučili se z něho: postavili se na stranu praxe, a
praxi tím zekonomizovali. Ideologická forma byla pro ně luxus, který si nemohli dovolit. Metodicky se obě postavy liší: paní Warrenová z obecného statu quo jen mechanicky a "mlčky" vyvolila organizaci svého podnikání, které je celkem běžné a stejně "mlčky" respektované; pan Verdoux z obecného statu quo vytvořil logický vzorec, kterým si legalizoval podnik méně běžný - jeho interpretace je intelektuálnější.
Ale přístup obou postav ke společnosti je shodný a shodně tuto společnost a její zásady absurdizuje.
Vyvraždění statisíců Židů za poslední války je tragické. Ale nacistická byrokratizace genocidií, perfektní systém ovládání, registrování a deportování "nepřátelské rasy", plány a stavby továren na smrt, promyšlená technologie zabíjení a ekonomické zpracovávání mrtvol na užitečné suroviny - to už je absurdní.

Organizátor likvidací židovského obyvatelstva Rudolf Hess žije v obecném povědomí jako démonická figura, daleko předstihující Richarda III. a všechny ještě jednostrannější personifikace zla. Polský autor Jarecki však demonstroval
Hessovy zločiny v kontextu s celou Hessovou biografií, s jeho mládím, výchovou v rodině a ve společnosti. Konvenční obraz je nahrazen obrazem konkrétnějším: Jareckého Hess je člověk vzdělaný, citlivý a praktický, vedený vždy k svědomitému plnění povinností; není ani trochu sadista a neměl a ani před svou popravou nemá k masovým vraždám Židů osobně angažovaný vztah. Nevraždil, pouze likvidoval nepřátelský národ a dobýval nový prostor pro národ vlastní - tak jako kterýkoliv jiný politik a voják; Hess jenom, díky své kvalifikaci, zdokonalil a urychlil metody likvidace - učinil je tak, po svém soudu, dokonce i humánnější. Jestliže před smrtí připouští některé své chyby, pak z hlediska dané koncepce: Hess uznává, že by
bývalo bylo praktičtější podrobené obyvatelstvo spíš získávat a zpracovávat než vybíjet - nacismus by tak byl měl mnohem méně skutečných nepřátel.
Tento Hess už není postavou démonickou, ale postavou absurdní. Zlo, které postava odkrývá, není ovšem menší, ale naopak větší než zlo reprezentované postavou démonickou.
Apel absurdního divadla

Absurdní interpretace má širší rozměr než interpretace tragická - zejména dnes.
Tragédie vidí zlo často jako sílu vnuknutou někým nebo něčím, co je mimo tento svět; ale i když je vidí v souvislosti s velmi "světskými" příčinami, chápe je jako produkt výjimečné konstelace těchto příčin. Zlo klasické tragédie diváka jistě
vzruší, ale zároveň mu dovolí, aby se od něho vnitřně distancoval. Toto zlo je příliš exkluzivní, takto se v divákovi nemůže zrodit a sotva se kdy v této podobě stane jeho otevřeným nepřítelem. Netýká se ho, nerezonuje s jeho zkušeností, příliš patří
historii - doslovně i v přeneseném smyslu slova.
Absurdní divadlo se v námětech i ve fabuli odvrací od zevně velkých dějů k "všedním", jakoby epizodickým příhodám. Ale tento odvrat, jak dokazují nejlepší díla tohoto směru - neznamená únik od obecné problematiky k problematice
privátní, ale naopak soustředěnou snahu dokázat, že všechno, co se odehrává ve sféře privátní, má obecný dosah. Absurdní divadlo nevnáší historii do současnosti, dosud historicky nepřehledné, ale tuto současnost přímo historizuje.
Tak demaskuje absurdní divadlo zlo v rozsáhlém kontextu: zlo, které je nebezpečnější, protože je "zobyčejnělé", proniká do světa bez výstrahy a nenápadně, pracuje prostředky na první pohled bezvýznamnými - navyklou šablonou, frází, konvencemi, dogmaty. Středem pozornosti není zlo ve svém výsledku, ale zlo počáteční a rodící se, zlo ve stadiu

nepozorovatelné inkubace.
Absurdní divadlo je analytické, a chcete-li, chladně diagnozující. Zásadně neposkytuje řešení. Ale tato zásadnost, řekl bych, nevychází z jistoty, že řešení neexistuje, ale spíš z přesvědčení, že řešení nám nebude nikdy a nikde nikým a nijak dáno. Jestliže je divadlo lékařem, nechce léčit obligátními recepty, ale tak, že pacienta konfrontuje co nejdrastičtěji s jeho kdykoliv možnou zkázou. Ne aby zkázu přivolalo, ale aby jí zabránilo.
Absurdní divadlo důsledně opouští koncepci divadla, které svět ilustruje, vykládá nebo kritizuje. Absurdní divadlo chce šokovat a klást provokativní otázky.
Ujímá se funkce advocata diaboli. Staví se na ďáblovu stranu, aby ďábla, "který se skryl", odhalilo.

VYROZUMĚNÍ
Druhá z trojice her pro Divadlo Na zábradlí. Premiéru v režii Jana Grossmana tu měla 25. 7. 1965. Poté byla otištěna v říjnovém (8.) čísle časopisu Divadlo, ročník 16, 1965, s. 86-107. Téhož roku ji jako rozmnoženinu vydala
DILIA. Následovala knižní vydání ve svazcích Protokoly, Ztížené možnosti a Hry /1963-1988/. Kromě definitivního znění se v autorově archivu
dochovala jedna z prvních verzí, datovaná 1960, v archivu Divadla Na zábradlí pak exemplář rozmnožené pracovní verze, datovaný 1965. Z týchž důvodů jako u Zahradní slavnosti vycházíme z prvních tří otisků.
Textové varianty řešíme takto:
s. 118 sedícím na židlích zády v popředí / sedícím na židlích zády k
hledišti
s. 189 předvolání na vojenský úřad / předvolání na vojenskou správu
Upravujeme:
s. 124 Musíš se, čoveče na: Musíš se,
člov
ě
če
s. 196 kolik lidí například může dnes o sobě opravdu odpovědně říct, že mají bratra u divadla? na: že má bratra u divadla?

Ze svazku Protokoly zde přetiskujeme předmluvu Jana Grossmana (s. 5-13):

Málokterá kniha potřebuje předmluvu ve smyslu úvodu do četby tak málo jako tato kniha.
Druhově rozlehlý soubor - hry, eseje a poezie realizovaná v pomezní oblasti literárně-grafické - představuje komplex, jehož jednotlivé složky jsou sice žánrově ohraničeny, ale svým "ústředním tématem" se prolínají a vzájemně si samy obstarávají vysvětlující komentář; čteme--li kterýkoliv z žánrů knihy na

pozadí žánrů ostatních, objevujeme pozvolna velmi plastický obraz zázemí celé Havlovy tvorby.
Je-li zbytečné doprovázet knihu vysvětlujícím úvodem, pokusme se o úvod jako celkový pohled na autora, jako stanovení jeho uměleckého typu.

Pojetí této knihy je po mém soudu znamenitý ediční počin: ukazuje nejenom šířku autorových zájmů, ale i jejich vnitřní jednotu, základní přístup, z něhož autor volí svoje rozmanité vyjadřovací prostředky, své jednotlivé postupy.
Domnívám se, že tento přístup je přístupem bytostně a originálně divadelním a divadelnickým.
Snad se mi podaří přesvědčit čtenáře, že tato domněnka nevznikla zaujetím či nemocí z povolání: měl jsem totiž vzácnou příležitost být především "při tom", když vznikaly obě Havlovy hry, a tak či onak se podílet na jejich jevištní
realizaci v Havlově mateřském Divadle Na zábradlí.

Nemám po ruce školní příručku o literárních žánrech, ale určitě v ní, v kapitole o dramatu, stojí mezi jiným tato nebo víceméně podobná definice:
"Drama je žánr, předvádějící příběh přímou řečí (dvou nebo více osob) a jednáním, které z této řeči vyplývá nebo ji podmiňuje."
Znamená to, že rozhovor ve formě dvou výkřiků: "Vzdejte se, bídáci!" - "Nikdy!" má mnohem větší dramatickou hodnotu než třeba následující citát:
"Vstoupila do pokoje. A v té chvíli, přicházejíc jakoby malátně a bez viditelných důvodů, se jí do mysli vetřela vzpomínka na kterési jitro v Benátkách, zamlžené a siré, a přece čímsi nevysvětlitelně připomínající ony slunné dny, které
před lety strávila na jihu Itálie. Usedla, zazvonila, a teprve když pokojská přinesla čaj, začaly se její pocity vyjasňovat, jako když ostříš objektiv kamery. Ano, společným jmenovatelem obou dojmů byl on, jeho hlas, který zněl oběma krajinami a který ji
vždycky zavolal k sobě a k ní samé."
Do žánru přímé řeči lze nepochybně převést objednávku čaje, právě tak jako je možno jednáním vyjádřit vstup do pokoje, usednutí či příchod pokojské. To však je jistě zisk hubený a podle naší příručky dává pasáži pramalé šance
dramatické.
Ale moderní dramatické a divadelní postupy - obměňující postupy prastaré - nabízejí možnosti širší. Lze si představit, že vzpomínku na Benátky a jižní Itálii znázorní filmová montáž; že to, co nestačí vyjádřit hercova
"psychologie" - je obtížné vyjadřovat "důvody", tím spíš důvody "neviditelné" - doplní, řekněme, brechtovský komentátor či vypravěč; a že "jeho hlas", znějící ve vzpomínce, obstará zvuková nahrávka, případně "vize", retrospektující celou
"jeho" podobu.
Má tedy příručka ve svém pokusu o definici alespoň nějakou

"holou" pravdu?
Snad se vám zdá, že postupuji nesprávně, měřím-li definici nikoliv dramatem, ale pouhou dramatizací, nadto jen dramatizací "možnou". Zásadně však neexistuje rozdíl mezi dramatem a dramatizací. Mnoho dramat
a obecných dramatických typů vzniká dramatizací látek uskutečněných původně v jiných žánrech: v mýtech, obřadech, historických kronikách, dokumentech. Právě tak vzniká drama dramatizací látek určených konvenčním charakterem předem hotových

postav; dramatik tu vlastně jen variuje materiál, který je těmito prefabrikáty vytvořen a obmezen - tak je tomu v commedii dell'arte nebo v dramatice našeho Osvobozeného divadla.
Drama i divadlo jsou v podstatě eklektickým útvarem. Opírají se o nejrůznější žánry a neustále si z nich "vypůjčují".
A nemá v této souvislosti smysl zabývat se poměrem dramatu a divadla; jejich vztah je někdy těsný, někdy volnější, obě disciplíny se však stýkají svou základní, tak či onak uskutečňovanou tendencí: tendencí k "předvádění přímou řečí a jednáním". A jejich shoda, i pokud se týká této tendence, spočívá ve zmíněné eklektičnosti, v umění vypůjčovat si a exploatovat.
Neváhám proto přiznat naší příručce alespoň její "holou" pravdu, týkající se "předvádění přímou řečí a jednáním".
Nedostatkem příručky a její definice je to, že nevidí "za" povrchní technologii.
Nevidí, že dramatická technika nevzniká osvojením si a naplněním jednoho základního vzorce, ale neustálým vynalézáním technických postupů nových, takových, které jsou schopny dramatizovat látky nejrůznější, které dovedou, z obecného
hlediska, zdramatizovat všechno.

Abychom naši úvahu zkomplikovali, dodejme hned, že tato "všemohoucnost" dramatu a divadla se na současném jevišti projevuje spíš jako kletba než jako požehnání; řekl bych skorem, že právě ona je jednou z hlavních příčin stále projednávané krize divadelní tvorby jako celku.
Dramatická schopnost zmocňovat se všeho neznamená u vrcholných autorů umění a vůli zmocnit se
čehokoliv, ale jasnozřivé umění zmocnit se toho
nejpodstatněj
šího, tedy látek nebo žánrů, které jsou nejvíce nabity zkušeností, intelektuálním zájmem a citovostí
přítomné chvíle a přítomného prostoru.
Shakespearova epická skladba, zahrnující do uzavřeného příběhu několik paralelních dějových pásem a prudce střídající nejrůznější a často odlehlá dějiště, vznikla právě tak "logicky" a nutně jako komorní skladba Čechovova, vybudovaná na několika málo osobách, svázaných poutem intimního celku, rodiny, příbuzenství, příslušnosti k přesně vymezené lokalitě domu a jeho nejbližšího okolí.
V obou případech zůstává základem "přímá řeč a jednání".

Každá z obou technik je však zkonstruována a rozvinuta jinak, protože slouží "předvedení", tedy zdramatizování odlišných prostorů a v nich odlišně probíhajících jednání: předvedení onoho "světa", v němž se odehrávají historicky nejdůležitější pohyby.

Krize dramatu, jak se o ní dnes často mluví, nespočívá v omezenosti prostředků, na které si často stěžujeme, ztrémováni zdánlivě rozsáhlejšími prostředky filmu nebo třeba televize a jejich přirozenou konjunkturou.
Záleží spíš v zmíněné všemohoucnosti, které však schází jasné a spontánně jasnozřivé vědomí účelu a cíle.
Všemohoucnost se mění v svůj pravý opak, tedy v bezmocnost, jestliže dramatik neví, co může a co nemůže, a jestliže neumí chtít jen to, co může.
Je možno dramatizovat kteroukoliv oblast, ale je nutno dramatizovat jen tu oblast, kde se dramatizace jeví nikoliv jako jedna z mnoha možností, ale jako možnost jediná.
Jedinečnost v tomto smyslu nespočívá v zásadní neopakovatelnosti a nepřeložitelnosti látky z jednoho žánru do druhého: proto jsem zdůrazňoval zásadu nerozlučovat pojem dramatu od pojmu dramatizace.
Jedinečnost vzniká v okamžiku, kdy dramatik odkrývá - v látce třeba už jinak zpracované - její dramatické kvality, její nutnost a nutkavost vyjádřit se právě dramatickou formou, a ne jinak.

A zde se pokusíme znovu opravit a rozvinout technologickou definici naší příručky.
Společnou tendencí dramatu a divadla je úsilí o tvar, založený na předvádění látky divákovi, který se za tím účelem shromáždí v určeném času a prostoru, aby tuto látku právě takto, a ne jinak vnímal.
Není-li tento způsob vnímání pouze nepodstatnou obměnou jiného způsobu vnímání - to jest, nemáme-li "převádění" považovat jen za určité zvýraznění dojmu, jakého by konzument díla dosáhl třeba pouhým čtením -, musíme diváka považovat nejenom za nezbytnou podmínku předvádění, ale za jeho aktivního spolutvůrce.
Jistě to není poznatek objevný: každý, kdo se podílí na divadelní produkci, zná nutnost divákovy aktivní rezonance a všemi způsoby se o ni uchází: výstavbou příběhu, režijně scénografickou kompozicí, placírováním vtipů a pointováním, prostě vším, co patří do technologie nikoliv neužitečných pravidel o well-made play a o zásadách režijní a herecké profese.
Rutinované divadlo - a to nemyslím hanlivě - dovede připoutat divákovu pozornost k tomu, co se odehrává na jevišti.
Opravdu velké divadlo však připoutává divákovu pozornost zároveň a především k tomu, co se odehrává mezi ním a hledištěm.
Zdrojem takového divadla nejsou jen látky, které lze převést v přímou řeč a jednání, probíhající s patřičnou přitažlivostí na jevišti, ale především látky schopné vyvolat přímou řeč a jednání

mezi jevištěm a hledištěm.
Přímá řeč a jednání se u Shakespeara liší od přímé řeči a jednání Čechovových her. Ale obě odlišné techniky dramatizují téma, které umožňuje aktivní rozhovor mezi hercem a obecenstvem.
Oba dramatikové totiž vyhmátli a zpracovali téma, které bylo a způsobem svého zobecňování zůstává bytostně dialogické, a tedy k dialogu vybízí.
Oba dramatikové proto patří do oblasti autorů, jak se říká, mnohoznačných anebo nejasných. Ale jejich stále pociťovaná tajemnost a fragmentárnost není než dokladem stálé životnosti, která nemůže být "vyjasněna" a "určena" jinak než takovým dialogem. Velikost a integrita děl obou básníků spočívá v tom, že s touto stále obnovovanou dialogickou interpretací počítá, jako by se bez ní nemohla plně uskutečnit.
Představení Shakespearovy či Čechovovy hry neaktivizují diváka pouze úžasem, dojetím, napětím či zvědavostí - tedy pocity, které vznikají jen při pohledu na jevištní jednání. Aktivizují ho svou neúplností nebo naopak mnohoznačností, podivným a nedefinovatelným prostorem, kam je divák lákán a kde je sváděn, aby prázdná místa doplnil. Tak vznikají mezi scénou a hledištěm určité komplementární významy, jimiž se obecenstvo stává spolutvůrcem divadelní produkce.
A to je tedy další oprava příručky: Podstatou dramatického předvádění příběhu je přímá řeč a jednání, které se vyvinou v aktivní dialog nejenom mezi postavami příběhu, ale mezi příběhem a jeho diváky.
Opravdu velké divadlo neodhaluje pouze sebe samo, svůj příběh. Odhaluje i "příběh" divákův a s ním divákovu nutkavou potřebu konfrontovat vlastní zkušenost - vlastní "téma" - s tématem, jak mu je nabídlo jeviště.
Takové divadlo nekončí představením, ale naopak koncem představení teprve začíná. Domnívám se, že Václav Havel svými hrami prokázal tuto opravdovou dramatickou schopnost jako málokdo v současné české tvorbě.
Nemohu si dnes, po úspěšných premiérách Zahradní slavnosti a Vyrozumění u nás i v cizině, nevzpomenout na všechny, kteří kdysi pochybovali o "skutečné" Havlově dramatické potenci. Nebyli to Havlovi oponenti, ale často naopak lidé, kteří vysoce oceňovali Havlův literární talent, jeho kritickoanalytické schopnosti, jeho umění zkratky, pronikavé a lapidární formulace, pointy či aforismy, tak či onak vyjádřené. Všechny tyto prvky jim však zároveň připadaly jako příliš racionální, spekulativní a exaktně konstruované, a tudíž neschopné plasticity, fabulační invence, psychologické věrojatnosti - prostě všeho, co se spojovalo s běžnou představou dramatu.
Jsme rádi, že Havel tyto obavné prognózy nebral na vědomí. Nebralo je na vědomí ani divadlo, v kterém a pro které Havel svoje hry původně napsal a které je také prvně realizovalo. A pokud bylo Divadlo Na zábradlí aktivním pomocníkem a prostředím jejich vzniku, může snad s dobrým svědomím

říci, že se podle svých sil pokoušelo splnit tuto kmotrovskou roli co nejlépe: nenutilo Václava Havla nikdy k ničemu jinému než k tomu, aby byl co nejvíce a co nejúplněji sebou samým.

Klíčovým tématem Havlových her je téma mechanizace člověka. Tedy téma nikoliv neobvyklé u mnoha současných evropských dramatiků. Odborníkovi se jistě povede zjistit některé vlivy, které na Havla v tomto příbuzenství působily - a jak by nebyl mladý autor ovlivněn spisovateli, které má rád a jejichž interpretace světa je organickou součástí konkrétního světa, v němž on sám žije a pracuje.
Takové zjištění je nejenom možné, ale jistě i užitečné, pokud ovšem nezakryje moment hlavní a rozhodující: Havlovu originalitu "obsahovou" i "formální", abychom se drželi příruček.
Mnoho autorů, které by bylo možno v souvislosti s Havlem jmenovat, téma mechanizace cituje: s přízvukem groteskním, satirickým, tragickým nebo sentimentálním. Říkám-li "cituje", míním tím, že se tématem mechanizace zabývá jako jedním z mnoha možných témat své dramatické techniky.
Havel toto téma necituje.
Pro Havla je téma mechanizace ústředním tématem, z něhož svou techniku odvodil, rozvinul a fixoval.
Na počátku Zahradní slavnosti nebo Vyrozumění nestojí oslnění tím nebo oním dramatickým postupem, který téma mechanizace zpracoval, ale toto téma samo, jednak autenticky zažité, jednak zprostředkované literaturou spíš odbornou a teoretickou než dramatickou. Určujícím přístupem je spíš onen přístup "suše" racionalistický, právě ten, který kdysi vnukával pochyby o Havlově opravdu dramatické a divadelní potenci.
Havel se k tématu mechanizace propracovává velmi analytickou a precizně formulující a diskusní metodou. Je-li na jedné straně "napaden" každodenní "aktuální" realitou, nepodléhá svodu čelit jí stejně každodenní reakcí, glosou, narážkou, aforismem; odpovídá analýzou, která se chce dobrat podstaty aktuálního jevu a ústí v zobecňující, tedy "abstraktní" příměr. Havel se stává dramatikem ne tehdy, kdy je k tomu vybídnut nebo má možnost psát "taky" hry, ale ve chvíli, kdy cítí latentní dramatičnost svého tématu, kdy objevuje, že dramatické vyjádření je jedinečné a jedině nutné vyjádření jeho látky.
Z Havla analytika se zrodil Havel dramatik v okamžiku, kdy poznal, kým je a kým není, a měl odvahu a důslednou sílu být jenom tím, kým je.
Ať jakkoliv poučen cizími vzory, odvodil Havel svoji dramatickou metodu z vlastního pohledu na skutečnost a z vlastního tématu, jakmile v něm objevil principiální rysy dialogické: ty zůstávají nejcennějším rysem obou jeho her a podstatou jejich univerzální rezonance.
Vyvolávají velmi určitý rozhovor mezi jevištěm a hledištěm, v němž je dostatek prostoru pro vznik komplementárních významů a asociací.

Čtenář srovnávající Zahradní slavnost s Vyrozuměním má vzácnou příležitost sledovat, jak se Havlova cesta k dramatické autenticitě prohlubuje.
V Zahradní slavnosti i ve Vyrozumění je hlavním aktérem hry mechanismus ovládající člověka.
V první hře je to mechanismus fráze. Je pojat jako obměna poznatku, že nikoliv člověk dělá šaty, ale šaty dělají člověka: tedy člověk nepoužívá fráze, ale fráze používá člověka. Fráze je hrdinou kusu: samovolně osnuje a komplikuje zápletku, určuje lidské jednání, posunuje příběh, a odtrhávajíc se stále víc a více od skutečnosti, vyrábí si skutečnost novou a vlastní.
I ve Vyrozumění vychází tento mechanismus z jazykové oblasti: člověka ovládá tentokrát umělý syntetický jazyk, který má zdokonalit a zpřesnit komunikaci, ale prakticky vede k stále hlubšímu rozrušení lidských vztahů a k trvalejšímu odcizení.
Zahradní slavnost demonstruje tento proces způsobem, který bychom - v rámci dramatikovy poetiky - mohli označit za přímočaře "tendenční", anekdoticky útočný.
Postavy Vyrozumění však už nejsou vytvořeny s touto záměrnou a provokativní "účelovostí". Neslouží pouze nadsazenému znázornění autorovy koncepce, ale vyrůstají z této koncepce organičtěji a důsledněji: ony samy jsou touto koncepcí, a
koncepce sama je v nich - autor "zmizel" za svým příběhem a jeho herci.
Dalo by se říci, že téma mechanismu je ve Vyrozumění zpsychologizováno: neznamená to ovšem, že tu byl proces mechanismu obohacen nebo "změkčen" plastičtějšími a "lidštějšími" detaily, které by stály mimo něj
nebo nad ním, prostě znamenaly ve vztahu k tomuto procesu cosi navíc. Dokonce naopak: Havel zde svoje téma mechanismu jako hlavního aktéra vidí ještě hlouběji a svoji dramatickou techniku z něho odvozuje důsledněji než kdy jindy.
Psychologizace znamená pouze Havlovu vyvinutější schopnost interpretovat látku v mnoha polohách a sférách. Téma abstraktního jazykového mechanismu je organicky promítnuto do mechanismu zbabělosti, do mechanismu moci, do mechanismu
lhostejnosti: každý z těchto mechanismů sám o sobě a všechny v dokonalé souhře pak tvoří vrstevnatější a proti Zahradní slavnosti komplexnější obraz lidského odosobnění.
Cesta od Zahradní slavnosti k Vyrozumění je tedy cestou stále větší a důslednější stratifikace téhož tématu.
Látka se rozrůstá do všech stran, objevuje nové vrstvy ve směru vertikálním i horizontálním: důsledkem je i skladebná promyšlenost, která co do dokonalé souhry celku a všech jeho částí najde sotva obdobu v celé historii našeho dramatu.
Toto stručné zmapování cesty od jedné hry k druhé snad poslouží zainteresovanému čtenáři, aby mohl sledovat i jiné směry stratifikace Havlovy práce: především způsob, jakým se Havlovo ústřední téma promítá i do jiných žánrů,
především do oblasti konkrétní poezie, oscilující mezi tvorbou literární i grafickou.

Tak jako se pochybovačům Havlův talent jevil málo dramatický, musil se jim asi jevit málo poetický. A opravdu: i zde se, z jejich hlediska, setkáváme s výchozím přístupem velmi stroze "racionalistickým". Materiálem básní-obrazů jsou holé věty, holá slova, cifry, písmena nebo dokonce pouze otazníky a vykřičníky, které neznamenají nic víc než to, co znamenají ve svém prvním plánu, ve své stejně "holé", gramaticky nejjednodušší poloze. Všechno, co zakládá poezii v tradičním a nejširším smyslu, je tu opuštěno: volný či vázaný rytmus, organizace verše, lyrika, hudba, významová oscilace, vytvářející krátkým spojením tušenou, ale nevyjádřenou metaforu, fónická linie, to všechno a vše ostatní neexistuje.
Ale tato poezie není určena čtení, dokonce ji vůbec nelze pouze číst: je třeba ji zároveň
vidět. Grafické uspořádání není bezpříznakovým nebo dekorativním aranžováním textu, stává se
jeho rovnocenným partnerem: text bez něho vůbec nemůže existovat, sám o sobě ztrácí smysl a nelze jej ani opisem sdělit.
Tato grafická složka - kdybychom ji chtěli uměle od složky literární oddělit - má rovněž výrazně racionalistickou a mechanickou strukturu. Zkusíte-li rychle a "zdálky" prolistovat tyto básně, tak, abyste "nečetli", ale pouze viděli jejich
podobu, vyvolají
ve vás představu vzorníku písem, číselných položek na papírovém kotouči vylézajících z počítacího stroje, úředního formuláře nebo sazebníku, kalendáře, kilometrové role papíru, na který rotačka tiskne stotisíckrát stále tutéž první
dvoustránku.
I zde je vedoucím Havlovým tématem téma mechanizace.
Zřekl jsem se na začátku úlohy průvodce Havlovým dílem, a nechci ani v tomto žánru být čtenáři na obtíž.
Musím však aspoň uzavřít téma, které jsem si předsevzal.

I letmé srovnání poezie s dramatem snad upřesní to, co jsme řekli na začátku: Havel své ústřední téma "necituje", to jest nezpracovává je předem danou technikou, ale naopak svou techniku z tématu - a ze způsobu a pohledu, jakým se ho zmocňuje - odvozuje a vytváří.
Havel není svým založením, řekněme, "básník" a zároveň "dramatik". Je od samého začátku angažovaným spisovatelem v obecném smyslu slova, ve svém nejranějším mládí orientovaným ponejvíce literárněteoreticky a filozoficky; měl
zvídavost poučeného čtenáře-kritika (a to bývá zvídavost nejplodnější), která mu zároveň vnukávala potřebu nezůstat u shromážděných fakt, ale stále se pokoušet tato fakta interpretovat a zobecňovat, jít od konkrétního jevu k jeho podstatě.
Jestliže Havel začal psát hry, pak jistě i proto, že k tomu měl příležitost a octl se v prostředí, které mu dalo patřičný impuls.
Především se však stal dramatikem, protože, jak bylo řečeno, poznal latentní dramatičnost svého tématu a nutnost

vytvořit jemu odpovídající prostředky.
Jestliže přitom nebo potom začal dělat žánr "poezie-obraz", rozhodl se k tomu ve chvíli, kdy poznal, že jeho téma si vynucuje a umožňuje i tyto postupy.
Havel je zcela zvláštní a šťastný případ spisovatele, řekl bych, aprioristického: a říkám to v závěru, a proto v důvěře, že tento termín nebude měřen tím, co je o apriorismu napsáno ve filozofickém slovníku, ale předešlými stránkami předmluvy.
A právě zde, jakkoliv to na první pohled vypadá podivně, bych se chtěl vrátit k začátku úvahy, totiž k domněnce, že základní Havlův přístup ke skutečnosti lze charakterizovat jako přístup divadelní a divadelnický.
S divadelní tvorbou v nejširším smyslu slova Havla spojuje nejenom to, že napsal dvě výborné hry, ale především onen postoj, který nazývám postojem tvořivě eklektickým a který jsem se aspoň stručně pokusil vysvětlit. Nemám na mysli, to snad je jasné, eklekticismus v běžném smyslu slova, to jest těkání od látky k látce, od stylu k stylu, onu všeobsáhlou amorfnost, která vstřebává kterýkoliv podnět, přizpůsobuje se mu nebo se stává jeho variantou.
Míním eklekticismus, který je tak hluboce a trvale zaujat pro "svoji věc", že nutně a často i snadno a bez námahy objevuje stále nové a vždycky rezonující a vzájemně se doplňující způsoby, jak tuto "věc" vyjádřit.
Ryze divadelní a divadelnický je pro mě Havlův přístup i v tom, co bych nazval apelativností. Čím více a důsledněji se Havel vyhýbá povrchní aktualitě, tím hlubší a univerzálnější je výzva kterékoliv jeho
práce.
Tato výzva nevzniká ani poučováním, ani efemérní časovou narážkou, ani kazatelstvím, ani idealismem - ale jen a jen zdůsledněním analýzy, způsobem, jakým je analýza dovedena do konce, tam, kde v kterékoliv látce odkrývá
dialogičnost, výzvu k rozhovoru, kterému nelze uniknout.
Nevím, zda Havlovo divadlo - a v širším smyslu slova i jeho divadelnost - patří do oblasti takzvaného umění absurdního. Jestliže ano, pak ve svém vlastním pojetí.
Havlovy věci, nejmarkantněji opět hry, konstruují příběhy na prvý pohled nereálné: tedy příběhy, chcete-li, vymyšlené a umělé.
Ale tato vymyšlenost a umělost nemá nic společného s notně romantickou fantazií nebo s bezuzdnou crazy, kde se vše odehrává podle zákona či nezákona fantazie, nutící lidi chodit po hlavě jenom proto, aby se vymkli konvenční chůzi po nohou.
Tato umělá konstrukce světa je složena z prvků reálných, běžně existujících a dokonce banálně každodenních; a právě tak reálná, nebo řekněme "logická" je i metoda, jakou jsou tyto prvky spojeny v celek.
Příběh umělého jazyka, jak je předveden ve Vyrozumění, se nikdy nestal a ani se nestane. Ale věrojatnost dramatikova materiálu a důslednost jeho skladby nás přesvědčuje, že se kdykoliv stát
mů

že. Nechceme a nemůžeme tomu uvěřit: avšak dramatik nás uvede do roviny, na které je jeho argumentace neporazitelná.
Svět Havlových dramatických a básnických prací je světem hypotetickým, tedy světem možným.
Možnost, kterou nám autor takto demonstruje, není příjemná a růžová. Je dokonce zlá, a chcete-li, veskrze negativní. Jejím hrdinou není protagonista, ale antagonista: duch, který stále popírá.
Tento duch posbíral z vůle autorovy všechno zlo světa, aby nás postavil tváří v tvář naší kdykoliv možné zkáze: vybudoval svou pravdu. Ale čeká, rovněž z vůle autorovy, že se proti této pravdě - která je vedle nás, kolem nás, v nás - vzbouříme.
Je to duch, který odkryl dialogičnost látky a v úloze ďáblova advokáta nás vyzývá k diskusi: provokuje naše stanovisko, naši aktivitu, naši fantazii a náš intelekt.
Obávám se, že tyto věty znějí příliš učeně; snad dokonce budí podezření, že podkládáme autorovi úmysl oloupit normální obecenstvo o ten základní požitek, pro který - ať přiznaně či nepřiznaně - navštěvuje jeho hry: o požitek zábavy a hry.
Ale podezření je jen zdánlivé.
Dokonalá hra není ta, v které se všechno děje bez nás a za nás, ale naopak hra, která vyžaduje naší vynalézavosti a účasti. Gesto dítěte, které po půlhodině omrzele odhazuje technicky zázračnou hračku, aby se raději týdny bavilo na hromadě písku dvěma dřívky, toto gesto nás provází celý život, pokud je náš život životem, a nikoliv jen přežíváním. Bohatství dvou dřívek a hromady písku nespočívá v tom, čím jsou, ale v tom, čím nejsou, a co my z nich můžeme učinit. Tím, že vyžadují naši aktivitu a jsou proměnlivé, umožňují dialog a dávají nám příležitost k sebeuskutečnění.
Havlovy práce nás nejenom nutí, ale svou hravostí přímo vábí zaujmout tento činný vztah k problémům, které se nás přímo a osudově týkají.
Byl jsem nejraději, když lidé po představení Vyrozumění říkali, že se smáli a zároveň jim běhal mráz po zádech.
To je, myslím, ta nejlepší situace: neboť smích a mráz, spojení "hry" s "hlubším významem" jsou nejvýhodnějšími předpoklady pro opravdový dialog, který otvírá člověka člověku a člověka světu.

Listopad 65
ANDĚL STRÁŽNÝ
Rozhlasová hra z roku 1968. Její první, podstatně stručnější verze byla otištěna ve čtrnáctideníku Divadelní noviny, ročník 7, 1963-64, č. 10-11, s. 10, s poznámkou: "Původní aktovka; psáno pro DN." Otisk první verze vyšel znovu v časopisu Amatérská scéna, ročník 29, 1992, č. 12, s. 10-11, s úvodním slovem Josefa Hermana a následující analýzou (Kapitoly z dějin českého dramatu po roce 1945 - XIX, Václav

Havel II) tamtéž,
ročník 30, 1993, č. 1, s. 10-11. Definitivní znění hry vyšlo
tiskem v časopisu Studie a úvahy, ročník 1(6), 1968, č. 3-4,
s. 121-127. V režii Josefa Melče bylo uvedeno 18. 6. 1968 na
druhém okruhu Československého rozhlasu. V přítomném
svazku vycházíme ze strojopisného textu z autorova archivu.
MOTÝL NA ANTÉNĚ
Televizní hra z roku 1968. Poprvé byla uvedena 25. 2. 1975 pod
názvem Fledermaus auf der Antenne rozhlasovou stanicí
Norddeutscher Rundfunk ve Spolkové republice Německo. Domácí
premiéru měl
Motýl na anténě až 28. 12. 1991 v Československé televizi.
Inscenace v režii Ladislava Smoljaka
byla vysílána na programu ČT 2. Hra je v přítomném svazku tištěna
poprvé. Vycházíme ze strojopisného textu z autorova archivu.
Vedle oprav běžných chyb upravujeme:
s. 241 řezník Wassermann nebo paní Komárková na: řezník
Wassermann nebo paní
Konůpková
s. 251 ty historky, vůbec nebyl žádný apríl! na: ty historky, to
vůbec nebyl žádný apríl!
ZTÍŽENÁ MOŽNOST SOUSTŘEDĚNÍ
Poslední z trojice her pro Divadlo Na zábradlí, kde ji
pohostinsky nastudoval režisér Václav Hudeček. Premiéra byla 11.
4. 1968. Tiskem vyšla v květnovém (5.) čísle časopisu Divadlo,
ročník 19, 1968, s. 85-99. Téhož roku vyšla též
jako rozmnožena v agentuře DILIA a roku 1969 knižně jako 115.
svazek edice Hry v nakladatelství Orbis s doslovem Josefa
Šafaříka. Knižně znovu vyšla ve svazcích
Ztížené
možnosti a Hry /1963-1988/. Dvouaktová
Ztížená
možnost
soustřed
ění vznikla rozpracováním pracovní verze jednoaktové hry Eduard
ze září-října 1966, kterou autor,
dálkově studující na Divadelní fakultě AMU, podal jako diplomní
práci. Součástí diplomní práce byla i její teoretická část s
názvem Komentář ke hře Eduard (z prosince 1966), obsahující
grafické schéma kompozice hry. Roku 1996 u
příležitosti udělení čestného titulu doctor honoris causa Václavu
Havlovi na pražské Akademii múzických umění vydala tato škola hru
Eduard včetně Komentáře ke hře Eduard knižně jako faksimile
původních strojopisů. V přítomném
svazku vycházíme z prvních tří otisků Ztížené
možnosti
soustřed
ění.
Textové varianty řešíme takto:
s. 281 Tyhle otázky se u nás v nedávných letech přehlížely /
skutečn

ě přehlížely
s. 307 struktuře marginálně/maximálně nahodilých vztahů
Upravujeme:
s. 299 Mé dětství je nerozlučně spjato s krajinou, kde jsem je prožil, a lidmi na: Mé dětství je nerozlučně spjato s krajinou, kde jsem je prožil, a s lidmi
s. 302 Huml si zřetelně uleví na: Humlovi se zřetelně uleví

Z vydání Ztížené
možnosti
soustřed
ění v nakladatelství Orbis zde přetiskujeme doslov Josefa Šafaříka (s. 65-78):

"Základní povinností spisovatele je sloužit pravdě, pravdě o své době, o lidech, o člověku, o sobě" (Václav Havel). Sloužit pravdě vyhlašuje za svou životní devízu i moralista, vědec, filozof a jiní ještě. Proto mluví-li dramatik o své službě pravdě, sleduji ho - ať na jevišti nebo v knize - s otázkou, co podstatného má jeho služba pravdě říci k pravdě těch druhých, a především - v této době pochopitelně - co má říci k vědě, jež se stala modernímu člověku osudem. Tím tato otázka je trochu i otázkou po raison d'ŕtre - po podstatnosti či bezpodstatnosti - umělcovy existence v éře vědeckotechnické. Dramatik už tím, že chce svědčit pravdě z jeviště, nikoli z katedry nebo z tribuny či kazatelny, vypovídá o pravdě něco pro nás - kupodivu! - neobvyklého, vypovídá o pravdě, která se nám neukládá mocí nějaké autority, ale naopak se dovolává svědectví našeho, více se ptá než prosazuje, více se dorozumívá než vnucuje: říká, že odpovědi jsou v nás, ne na jevišti, že pravda není něco, co je kdesi mimo nás skryto a co je třeba objevovat a pak ohledávat, ale že pravda se děje v nás, pravda je niterný, bytostný proces, kterým si člověk sebe uvědomuje, sebe realizuje a identifikuje. Umělcovým kritériem pravdy je někdo, nikoli něco, je to kritérium bytostné, nikoli věcné, člověk je měrou všech věcí, ne cokoliv mimo člověka měrou jeho. Proto každá křivost a destrukce člověka, která se nás v každodenním životě téměř již netkne, na jevišti nás šokuje. A to je otázka: proč se nás to ve "skutečném světě" netkne a v "neskutečném" ano? Není tu něco s tou skutečností naruby? Kdyby se mě někdo zeptal, jak nejelementárněji charakterizovat lidský život, odpověděl bych: žít, toť pro člověka
nevěd
ět a muset. Z této protismyslné životní situace nacházela lidská společnost až do počátku
novověku vcelku jediné východisko: když nevědět a muset, tedy
vě
řit. Společnost novověká se rozhoduje pro něco nového, pro výjimečné jedince snad ne, ale pro ni samu
neobvyklého: odmítá nevědět a muset a zkouší

věd
ět a
umět, věděti a moci. V prvém případě vytvářela náboženské kultury; v druhém vědeckotechnickou civilizaci.
Vědec byl - a mnohý dosud je - přesvědčen, že věda je jedinou pravou cestou k rozuzlení člověkovy životní šarády, a víra že byla pouhé fantazma, stav člověkovy nedospělosti, a vedla ho do slepé uličky. Ale ukazuje se, že maxima "vědět a umět", "vědět a moci", platí jen omezeně: že ve vědě vědět neznamená vždy umět, jako ve víře nevědět neznamená vždy neumět. Zhruba lze říci, že víra je břídil v tom, co umí věda: v analýze, v technice, technologii, ekonomii; a věda zase je břídil v tom, co uměla víra: v umění, v jistotách mravních, v hodnotách lidských a bytostných. Pro člověka palčivost "sporu víry a vědy" tkvěla - a pro mnohé snad ještě tkví - v osudové otázce, zda člověk jako hodnota mravní a duchovní je skutečnost, anebo pouhá iluze, konvence, smluvená hra.
Víra vzala "nevědět a muset" za nezměnitelnou danost, za samu tajemnou podmínku tohoto života, kterou teprve smrt ozřejmí a ospravedlní: víra ve svém nejhlubším kořeni je víra ve smysl smrti, a tím i v realitu a smysl života. Smrt je to, co člověka "v něho sama mění". Proto každý má svou vlastní smrt, a jen tím svůj vlastní život. Že ve smrti jsem absolutně sám, to proto, že pro smrt, a tedy i pro život jsem někdo, absolutní hodnota - člověk, bytost nenahraditelná a nezaměnitelná. Je v přirozenosti a logice věci, že takto dospívá víra k náboženství, k jistotě Boha jako personifikované smysluplné smrti: v božím vědomí je důvod a ospravedlnění člověkova tajemného "nevědět a muset"; v naprosté opuštěnosti a osamocenosti smrti je to Bůh, který věřícího neopouští, a tím ho dosvědčuje v jeho lidské identitě a realitě. Být Bohu nenahraditelný a nezaměnitelný - to je životní maxima věřícího.
Oproti víře věda chápe člověkovo "nevědět a muset" jako vadu, nedostatek či nevyvinutost života a usiluje - a v tom vidí svůj raison d'ŕtre - změnit je ve "vědět a umět", věděti a moci. Co věda vytýká víře: že její cíle jsou iluzorní vize, protože nezaručené materiálními a technickými prostředky. Ale ukázalo se, že věda, zaručujíc materiálnětechnické prostředky, ztratila schopnost zaručit lidské cíle, ba hůř: že existují jenom prostředky a žádné cíle, a že sám člověk je jen prostředek, o němž je nesmyslné se ptát k čemu. Ukázalo se totiž, že věda bude tím, zač se vydává, a že jí přísluší celá pravda a víře celý blud, prokáže-li, že živé je "ve skutečnosti" mechanické, že iracionální je racionální, že nepoznatelné je jen dosud nepoznané, že na této zemi neskončené, nedopovězené, otevřené, svobodné, tvůrčí , je tu naopak skončené, uzavřené, determinované, a tedy jen jako jakýsi film - od počátku hotový - se odvíjející. Věda prostě vzala smrti smysl, neponechává jí k

dopovězení nic, a tím také vzala životu smysl.
Víra, řekl Amiel, je jistota bez důkazů; totéž mohl říci o lásce, o svědomí, o pocitu lidství. Věda, která za víru, lásku, svědomí, lidství dosazuje analýzu, produkuje nejistotu s důkazy. Usilujíc "vědět a umět", rozluštit beze zbytku tajemství života a dospět k jeho počátku a rození, analýza dospívá jen k rozpadu a konci života: limit jejího úsilí je atomická, elementová chaotizace. Analýza je poznávání života a světa ze dna hrobu. Tajemné snoubení smrti a života, hrobu a kolébky, tak důvěrně známé přírodě a skrze ni víře i lásce i lidské moudrosti, je analýze uzamčeno sedmerou pečetí.
Analýza, zbavujíc smrt smyslu, je destrukcí stvoření; čeho se dotkne, propadá rozkladu a zániku. Ve fyzice počala jako věda o hmotě a končí vědou o hmotě bez hmoty; v biologii - vědě o životě - končí vědou o životě bez života; v psychologii - vědě o duši - končí "psychikou", vědou o duši bez duše; v sociologii - vědě o společenství lidí - končí vědou o mašinerii bez lidí; když dokonce vnikla i do teologie a učinila z ní monstrum: vědu o Bohu, končí v absurdu vědy o Bohu bez Boha.
Věda, analyzujíc přírodu a zkoušejíc rekonstruovat atomizované opět v organické a živé, jenom montuje mechanické a interpretuje přírodu jako rekonstruovanou destrukci přírody. Stroj - v principu - je rekonstruovaná destrukce stvoření. Svět technické civilizace počal přírodou bez továrny a končí továrnou bez přírody.
V rekonstrukci atomizovaného v mechanické máme vidět důkaz, že živé není než mechanické, a sám člověk ne víc než stroj. A vskutku to není pouhý výklad a poučka, které se nám dostává zvenčí, je to samotné vědomí a pocit v nás, pocit smrti beze smyslu, a tedy života beze smyslu, vědomí existence pomyslné, fantazmatické: je to ona mentalita atomové bomby, o které mluví Graham Greene a která vnímá celý svět, všecku materii země a nebe jako potenciální výbušninu a člověka samého jako rekonstruovanou destrukci, jako adjustovanou nálož, natažený pekelný stroj, který smrtí prostě bouchne a rozprskne se v nic - v to totiž, co "ve skutečnosti", tedy už "nyní a zde", je. Dříve než vybuchla atomová bomba nad Hirošimou, vybuchla mentálně v nás.
Dvojí východisko z člověkova "nevědět a muset" je dáno základním pocitem důvěry či nedůvěry v podstatu života a světa, v samotný princip bytí. Lidé, doby, společnosti, úzce spjatí s přírodou, čerpají z ní důvěru, příbuznou instinktu zvířat, a vytvářejí náboženskou kulturu. Bergson napsal, že náboženství je obranná reakce přírody proti rozkladné, analytické moci rozumu. Vytrženci z přírody, bez důvěry k ní, volí "vědět a umět" a vytvářejí industriální civilizaci. Dobám kultur dominoval tvůrce a prorok; éře vědeckotechnické dominuje znalec, profesionál. Má-li věda celou pravdu a víra celý blud, pak poslední instancí skutečnosti a kritériem hodnoty je odborník, který "ví a umí", teoretik a technik jako znalec mechaniky, struktury a komplexity

- jediné to reality věcí a dění. Nelze popřít, že v oblasti čiré techniky to vskutku platí téměř bezezbytku. Jenže režim vědy a techniky vedle znalce, který ví a umí, přivedl na svět také znalce poněkud kuriózního: odborníka, který je expertem něčeho, co neumí, a proto ani nedělá.

Například existuje uměnověda, existuje vědecká etika, vědecká filozofie, humanita jako věda, dokonce teologie jako věda. Co tyto vědy zaručují? Dnes je zřejmé: věda o umění zaručuje vědeckost, nikoli uměleckou tvorbu; vědecká etika zaručuje vědeckost,

nikoli mravnost; vědecká filozofie zaručuje vědeckost, nikoli moudrost; jazykověda zaručuje vědeckost, nikoli mateřštinu; vědecká humanita zaručuje vědeckost, nikoli lidství; vědecká teologie zaručuje vědeckost, ne božství a zbožnost. Vědeckost je metoda bytí bez bytí; to

je paradoxní víra v techniku existence z nevíry v realitu a smysl existence; je to lpění na přesnosti a dokonalosti chůze v bezcílnosti chůze. Vědeckost je devíza herakleitovského světa, v němž "všecko teče" a nic není, světa, v němž - řečeno Nietzschem - něco

dělat je lehké, ale někým být je těžké. Proto také všecka vědeckost anket, průzkumů, diskusí a dialogů "o člověka" nepohne s člověkovým "nevědět a muset" ani o vlas. Je dobré mít to na paměti při sledování Havlových her.

Všechno znalectví je profese technická; je v logice věci, že existuje znalec stavby mostů, domů, strojů, expert energetiky a ekonomie, specialista techniky válčení nebo léčení, a třeba také znalec techniky hry na klavír nebo malířské techniky; ale jen tvor

slabomyslný mohl by si napsat na dveře nebo natisknout na vizitku, že je promovaný znalec pravdy, odborník mravnosti, expert lidství, specialista zbožnosti, přísežný odhadce krásy, poradce hlasu svědomí.

A přece v dobách kultur prorok směl o sobě říci a také říkal: Já jsem pravda a život. Proč u něho to bylo přirozené a věrohodné, kdežto u dnešního znalce by to bylo nemožné a slabomyslné? To proto, že kritérium věřícího bylo

bytostné, kdežto kritérium znalcovo je technické. To prvé smí říci: Jsem pravda, protože tu člověk vším, co je a co má, svědčí a ručí, a jen tím je autentický, sám se sebou totožný. To druhé se ptá,

jako Pilát se ptal: Co je pravda? Co mě zaručí? Pravda prorocká byla živá krví mučedníků, pravdě znalců stačí měření místo věření, nemá mučedníků, a proto ani života: je pouhá poučka, která informuje technika, neformuje

člověka.

Na vědeckosti se cení její "amoralita", lidská a mravní nezávaznost jako záruka její "nestrannosti", objektivity; ta nezávaznost je lehce možná pro toho, kdo pochybuje o všech metodách a cestách vyjma té, která nemá cíle, a která tedy z nedostatku bytí je pouhou technikou bytí bez bytí. Však také

všude, kde kritérium technické fušuje do sféry bytostné, lidské, vědeckost nevede k amoralizaci, ale k demoralizaci, a to proto, že chce ošidit a přechytračit život a nakoupit lacino, co se platí
draho, v plné ceně: sebou samým.
Láska například tuto cenu zná a vrchovatě ji platí, "neví a musí"; kurtizána však, neschopná lásky, ale schopná její techniky, je znalec lásky bez lásky, metodik, který lásku ví a hraje, ale necítí, nezaručuje; je destruktér lásky a zároveň její "rekonstruktér", její mechanik a přímo stroj na lásku - zcela ve shodě s "trendem" této civilizace redukovat živé na mechanické. Profesionál lásky bez lásky lásku bordelizuje, devalvuje v sexuální konzum, ve věc nabídky a poptávky, animalizuje ji v
obecnou promiskuitu. Znalec v oblasti lidství odlidšťuje, tedy znelidšťuje.
Nebo: víra vystavěla chrám, kam člověk vstupoval, aby se ujistil o smyslu smrti, a tedy o smyslu a realitě života, o své identitě člověka. Vstupem znalce chrám se mění v "Gesamtkunstwerk", rozpadá se v architekturu, v muzeum obrazů a soch, v koncertní sál, v literární archiv Chrám identifikoval věřící; muzeum umění rozlišuje experty a diletanty, profesionály a ochotníky, estéty, snoby , kteří více či méně poučeni konzumují umění, "vědí a neumějí", a přitom cejchují věřícího, který
"nevěděl a uměl" a umění vytvořil, jako bludaře, naivu, primitiva, tmáře. Znalec víry bez víry těžko chápe, že není než znalec své nevíry; že expert chrámu je destruktér chrámu a znalec jeho trosek; že věda o lidském je destruktér lidského a věda o mechanickém.
Kurtizána, znalec techniky lásky bez lásky, která lásku necítí, ale ví ji a hraje, je vlastně ekonom v oblasti erota, ve sféře bytostné. Stejně etik bez svědomí nebo teolog bez zbožnosti. Ekonomie je praxe vědeckosti, metody bytí bez bytí, maxima efektu

při minimu existence, v limitu tedy stroj a naprostý opak živé přírody. Jestliže v přírodě žít znamená život nasazovat, dávat, nést ustavičné riziko smrti, ekonomie naproti tomu usiluje o existenci bez tohoto rizika, tedy bez života, a vskutku tedy s úsporou
života. Ekonomický ideál rozpolcuje lidskou existenci v protiklad cizí a nepřátelský všemu živému, bytostnému, tvůrčímu: v efektivní práci bez života a v uspořený
život bez efektu. Paradox ekonomismu, paradox vědeckotechnické civilizace: prací bez života zajišťuje život bez
práce. A tu je osudné nedorozumění: věda s technikou může opatřit člověka vším, co si smyslí, může zařídit, aby člověk vše měl, ale není v její moci zařídit, aby člověk byl. Musíme si sebe odříct, nebýt, abychom všecko mohli mít. To je
blud ekonomie, zásady maxima efektu při minimu existence: že mechanické produkuje živé, že animální produkuje lidské a že stačí opatřit zvířátku komfortní chlívek, aby se přerodilo

v člověka. Jenže existenční minimum člověka není animalita, to je

existenční minimum živočicha; ale existenční minimum člověka je - nic víc nic míň než - právě lidství, láska, svědomí, tvorba, moudrost jako snoubení rozumu a srdce. Člověk--animál nebo život-stroj není ani člověk, ani živočich, ani stroj, ale prostě zrůda, zmetek, zpotvořenina.
I to usnadňuje orientovat se v Havlově hře. Je radno si připomenout, že u Havla - a v moderním dramatu nejen u něho - sama hra je vtažena do hry, prezentuje samu sebe jako hru, což v době, která tíhne k tomu, aby z pojmů život a hra učinila synonyma, může být přijímáno ve stejném smyslu, ale také ve smyslu zcela opačném: jako důraz na to, že hra je hra, a tedy ne život, ne skutečnost. Domnívám se, že Havel - ve shodě se svým pojetím služby pravdě - nedává zodpovědět jednostranně tuto otázku jevišti; jeviště ji spíše jen apelativně klade hledišti, které může a má dát autentickou odpověď.
Režim ekonomismu, který mechanizací práce a zajištěním existence "uspoří" člověku život, nedovede člověku říci, co si má s tím uspořeným životem počít; vždyť z hlediska vědy to, co lze "uspořit", co je nad "minimum existence", existuje vlastně jen zdánlivě, pomyslně, a "ve skutečnosti" to není. Takto všecko lidské, všechen člověkův svět bytostných a životných hodnot je jen v pomyslu, nemá reality, vskutku "není". Jenže toto "není" v člověkově bytí něčím účinným a tedy reálným je: je to bytí nikoli neexistující, ale popírané, je to život zbavený svého přirozeného určení a bytostného smyslu, život znehodnocený v banální otazník, imbecilní šarádu, absurdní proč - a takto pocit a líheň anarchie, nihilismu, diabolismu, vědomí smrti bez ceny, nemožnost katarze v bolesti a naděje v zoufání, nemožnost tragédie - ať již té v háji Dionysově nebo na Golgotě - a její očistné, regenerativní a vykupitelské síly; pro tuto "pomyslnost": smrtelnou úzkost a peklo muk, propast osamělosti a lidského zbědování, pro toto usmrcující "Bože můj, proč jsi mě opustil?" - nemá věda a ekonomie jinou interpretaci, jinou odpověď, jiný lék než: hru. Oproti odlidštěné práci všechno lidské je hra. Člověk je mechanismus, který ekonomicky pracuje a na člověka a život si hraje. Ve hře zbůhdarma probije, co v práci zbůhdarma uspořil; nula od nuly pojde.
Vědeckost a lidskost, dělajíce totéž, nedělají totéž, a tak bezpochyby nejde o totéž: proto říkají-li "hra", nemohou se dorozumět. Z hlediska lidského život a člověka hrát (mimo divadlo ovšem) je mravní defekt, bezcharakternost, tartuffovština; z hlediska vědeckosti však je to adekvátní, "přirozené" chování mechanismu zvaného člověk, tedy žádná hra, totiž žádná hra v tradičním smyslu jako divadlo herců, vedle něhož existoval skutečný svět lidí, ale hra, která je všechno, "celý svět" a žádný jiný vedle něho: hra tedy, která není hra, ale jediná "skutečnost", ovšem skutečnost jako pouhá technika bytí bez bytí, pouhá mechanika života bez života, člověka bez člověka, pouhé

"jevení" bez podstaty, zcela analogicky jako v přírodovědě, kde například fyzika hledala za "jevy" substanci, tj. to, co se v jevech projevuje, až v posledku došla k "vlnění", za nímž není nic, co by se vlnilo, - což říká, že jevení je všecko a substance pouhý pomysl, tedy jevení není jevení, ale "všecko", celý svět, jediná "skutečnost". V takovém světě není možný Tartuffe moliórovský, neboť není toho, kdo by ho hrál, předstíral: zde je Tartuffe existencí autentickou, a jako pokrytec a lidský pokřivenec může se jevit jen hledisku bytostnému, lidskému.

Na rozdíl od tradičního jeviště, které chtělo "skutečnému", autentickému člověku v hledišti sugerovat iluzivní svět jeviště jako skutečnost, je patrně Havlův záměr zrovna opačný: na jevišti předvádí svět mašinistické éry s jeho technikou bytí bez bytí jako jedinou skutečností a ponechává člověku v hledišti - bytosti z hlediska vědeckosti neautentické, pomyslné -, aby hleděl do tohoto zrcadla a sám sebou rozhodl o jeho pokřivenosti. "Problém člověka" se řeší v divákovi, ne na jevišti.

Nebude omylem, objeví-li divák v hrdinovi hry typ tartuffovský; bylo by však omylem přisoudit autorovi hry úmysl vytvořit postavu Tartuffa, tj. moralizovat: jak by mohl moralizovat, když se zná ke hře! Poraněné lidství, je-li ještě v tomto světě živé, musí se ozvat z hlediště, ne z jeviště. Jestliže dr. Huml, hlavní postava hry, sestupem do hlediště nabude podoby lidské zpotvořeniny, znamená to, že člověk nemá dosud vše prohráno; ale právě proto na jevišti dr. Huml je a musí zůstat vnitřně autentický, tedy ne pokrytec a lhář. Mění-li tedy ustavičně tvář a od scény ke scéně střídá masky, nelze říci, že se přetvařuje; není totiž toho, kdo by se přetvařoval, lhal a konspiroval: masky jsou jediná skutečnost a nikdo pod nimi. Ale někdo - třeba věřit - je v hledišti a vzhledem k němu-člověku jsou masky lež a suma jejich autentičnosti dává výslednou neautentičnost, nevěrohodnost a lživost celé existence Humlovy.

Děj na jevišti lze chápat jako děj v Humlovi a Humla samého spíše tedy jako subjekt než objekt hry. V hledišti platí ovšem hledisko divákovo a jen divák sám může a má říci, jaké je to hledisko. To není - z autorovy strany - vyznání relativistovo, to je vyzvání k účasti na sporu dvou světů: mašinistického a lidského; vyzvání k dosvědčení pravdy. Není stavu ani profese, jež by měla privilej pravdy: být či nebýt je otázka kteréhokoli života. Nikde není zaručeno, že pasák ovcí nebude mudřec a akademik tlučhuba. Vše, co doopravdy žije, je hodno, aby bylo o pravdě slyšeno. Není dekretovaných znalců pravdy, není privilegované metody a cesty k pravdě. Její apel je týž na negramotného jako graduovaného: žít opravdově! Umět se lépe vyjádřit nezaručuje být blíže pravdě. Ostatně - až na zcela mizivý zlomek - pravda tohoto světa žije mlčením. Vždyť se chápe slova teprve od chvíle, co je ohrožena lží: samotným člověkem.

Jako suma "jevů" bez substance, kolekce masek bez vlastní tváře,

či krátce jako technik bytí bez bytí, je dr. Huml existence bez identity, bez vlastní totožnosti, nutně tedy bez vnitřní, bytostné kontinuity. Je zcela jedno, v které chvíli jeho života se s ním setkáme a v které ho opustíme: v jednom dni zvíme o něm všecko, o nic míň než v průběhu třeba padesáti let, neboť se to dovídáme o nikom. Každá hodina jeho života může být stejně koncem jako začátkem a na chronologii jeho životního běhu vůbec nezáleží, protože tu není růstu ani upadání, žádné nahoru dolů, dopředu dozadu. Je to film, běžící jak byl natočen - nerozstříhán a uměle neslepen v souvislý děj, ale tak, jak vnější zřetele, mašinerie natáčení a nejbanálnější nahodilosti - jako třeba rozmary počasí - donutily herce hrát jednotlivé scény na přeskáčku v nejnesmyslnějším řazení, tedy - z hlediska herce - "skutečný film", ne až jeho sestylizovaná podoba, film, který, sotva doběhl, může běžet znova

a tak pořád dokola, bez přerušení: neboť ve filmu, na jevišti o nic a o nikoho nejde. Jde-li o něco a o někoho mimo film, mimo jeviště, na to musí přijít odpověď z hlediště.
Takto se má chápat sama "zpřeházená" struktura hry; ne tedy jako nějaká tajenka k luštění, jako chaotické a pomíchané dějové pásmo, které divák má za úkol rozstříhat a uměle slepit v "původní stav", v souvislý děj. Není žádného původního stavu, ale toto je pro Humla, pro zmechanizovaného tvora, "původní", "skutečný" a ve své chaotičnosti logický, přirozený běh života a světa. Huml je intaktní k jakékoliv hierarchii hodnot a k lidskému řádu věcí. On ovšem ty hodnoty "ví" a používá jejich řeči i techniky, ale je neschopen realizovat je a žít. Je "znalec srdce", ale když v jeho jménu mluví a jedná, mluví a jedná mozek, aniž srdcem proběhne jediný záchvěv. Proto říkaje pravdy, pronáší fráze.
Vše, co hlásá, svým jednáním vyvrací, nic nezaručí.
Jeho jakýmsi protikladem je dr. Balcárková; ta je schopna pro něco se zapálit, ale jako dr. Humla při jeho výpravách do oblasti lidství zradí vždy jeho srdce, dr. Balcárkovou naopak svede graduovaný rozum do sféry vědeckosti a mechaniky, kde účast jejího srdce inscenuje nesmyslnosti a absurdity. On ví a nemůže, ona může a neví. To nejsou dvě půle jednoho bytí, to je jen rozpornost a bezmoc maximy "věděti a moci" v manipulaci s člověkem. Proto když si nakonec oba padnou do náruče, není pochyb, že nejde o setkání, při kterém se zasnubují lidský rozum a lidské srdce; je to setkání, k němuž stačí mnohem nižší "minimum existence", než je existenční minimum lidské; přihlížíme pouze technice lásky bez lásky, epizodě sexuální promiskuity, jak je v Humlově světě jedině možná a na denním pořádku.
V čí říši a čeho poddaní tu jsme, to demonstruje přítomnost Puzuka. Co je Puzuk? Puzuk je režim mechanického, které produkuje, respektive má produkovat živé a lidské - podle

doktríny "věděti a uměti", doktríny znalce a technika bytí bez bytí.
Puzuk není pouhý symbol a abstrakce, jeho model je konkrétní a zasahuje hluboko do problematiky vědy.
V souvislosti s hospodárností výzkumu, výroby a provozu tzv. "myslících strojů", především stroje na překlad textů z jedné řeči do druhé, padla otázka "dobré" a "špatné" vědy. V Americe si vypočetli, že náklady na jeden takový stroj by stačily zaměstnat tři sta kvalifikovaných, dobře placených překladatelů, kteří by odváděli dokonalou práci, zatímco i nejlepší stroj odvádí dosud práci, která se vlastně rovná zmetku. Dosud? Může v tom někdy stroj aspoň nahradit, natož překonat člověka? Vězí nedokonalost jen v nedostatečné ještě technice, anebo v samotném principu? Zodpovědět tuto otázku znamenalo by rozhodnout, zda se vědecký výzkum "myslícího stroje" zabývá reálným úkolem, anebo nesmyslem. Jen v prvém případě zasloužil by názvu věda. Je tu tedy vyslovena základní a poněkud paradoxní otázka, zda
vědeckost
zaručuje
vědu, zda exaktní metoda a kanonizovaný postup neslouží stejně ochotně seriózní vědě jako
šarlatánství? Nemá věda své pavědy jako víra své pověry? Kdo to může a má a priori zodpovědět? Věda sama zřejmě ne, protože jde o kritiku vědy. Věda nemá ke kritice k dispozici než vědeckost, ale odpověď leží mimo sféru vědeckosti. Existuje v tomto smyslu nějaká kritika vědy?
"Kritika vědy je ve dvacátém století druh lóse majesté - urážka Veličenstva - a znamená totéž co kritika římské církve ve století dvanáctém," napsal Mortimer Taube v Mýtu myslícího stroje. Proto, konstatuje, mohou
být špatné básně, sochy, symfonie, ale nemůže být špatná fyzika, chemie, biologie Paradox: vědec kritizuje umění, něco, co sám neumí, ale vědu, kterou umí, nekritizuje. (Ovšem velikost kritikovu nezaručuje vědeckost, ale osobnost.) Je zřejmé, že kritika je
v poslední instanci možná jen z pozice něčeho nekritizovatelného; věda jako princip pochybování o všem vylučuje pochyby o sobě samé; věda popírá víru vyjma víru v sebe samu. Věda je dnešku iracionální davovou mentalitou a obecnou moralitou a kritizovat ji, to je pro ztechnizovaného člověka stejně nesnadné a protismyslné jako pro středověkého křesťana kritizovat církev, bez jejíchž svátostí nemohl žít. Kritika náboženství neznamená, že se člověk zbavil nutnosti být k něčemu nekritický, k něčemu poslednímu, principiálnímu, nekritizovatelnému. Jestliže se stal kritický k nebi, bude nutně a bez výhrad nekritický k něčemu na zemi. Snad smysl náboženství byl i v tom, aby člověk uctíváním nekritizovatelné mocnosti na nebi zachoval si soudný rozum vůči mocnostem na zemi, nakonec i vůči církvi. Máme trpké zkušenosti o tom, že i věda našla svého "kritika", který vědu "ví", aniž ji umí: je to politik, odborník v dobývání mocenských,

tj. nediskutovatelných a nekritizovatelných pozic. Tak jsme se dočkali, že i fyzika a biologie může být "špatná", ovšem ve zcela jiném smyslu, než míní Mortimer Taube. Politický diktátor stanul na špici pyramidy vědeckotechnické civilizace jako krutě ironické ztělesnění hesla "pravda vítězí", neboť zvítěziv má eo ipso pravdu. A vědec, pochybující o všem vyjma vědu, nepochyboval o diktátorově kompetenci pochybovat o vědě a rozhodovat faktem moci o vědě pravé a vědě špatné. Trochu nečekaný - i když ne nelogický - respekt k faktům! A trochu nečekaný závěr doktríny "věděti a moci"!

Puzuk je také kritika vědy; ne faktem moci, tu umělec ani nemá, ani nevyhledává, ale prostě faktem umělcova lidství. "Myslící stroj" je produkt znalce člověka bez člověka; umělec bere na sebe ódium lóse majesté, aby konfrontoval jeho produkt s myslícím člověkem jako "diletantismem" přírody: jako "diletantismem" rozumu a srdce, svědomí a cítění, úzkosti a doufání, prosté lidské intuice, v níž od počátku je uloženo ano a ne k bytostným otázkám člověkovým.

Od vědy samé nelze čekat, že si v otázce lidského určí meze možného a nemožného, neboť postulát, s kterým stojí a padá: že nepoznatelné je pro ni jen dosud nepoznané -, nese s sebou, že pro ni není - v samotném principu - hranic možného a nemožného. Je to sebeklam vědeckosti: všemohoucích prostředků a nemohoucích cílů, sebeklam techniky bytí bez bytí. Víra má rituál, pochybování má metodu; věda jako nevíra ve vše je vírou v metodu jako vše.

Co je vědecky možné: co je technicky možné. A vědě je nemožné, co jen bytostně je možné, a tedy lidsky nutné. Myslící stroj nikdy nebude myslet, jako člověk myslí, nikdy nedospěje k vědomí: myslím, proto jsem. Věda a technika jsou s to zaručit "existenční minimum" automatu, nikoli člověku. Proto podřídit člověka řádu stroje znamená vydat ho na pospas chaosu. Hra o Puzukovi svědčí o tom sdostatek účinně. Myslící stroj má "vnitřnosti", ale nemá nitro, duševní těžiště, bytostný střed, a tedy ani schopnost zaměření, orientace, soustředění - odráží se to i v názvu hry i v inscenaci (motiv otevřených dveří). Víra - všemohoucnost cílů a nemohoucnost prostředků - adoruje stvořitele a svěřuje se jeho vůli; věda - všemohoucnost prostředků a nemohoucnost cílů - adoruje sebe a fušuje do stvoření.

V Zahradní slavnosti zvědečtělé vztahy lidí znemožní lidské vztahy; ve Vyrozumění zvědečtělý jazyk znemožní lidem dorozumět se; ve Ztížené možnosti soustředění Puzuk - umělá bytost bez mateřštiny - koktá, vyráží nesmysly a ruinuje se, má-li se projevit člověčsky, nad míru svého minima existence. Puzuku je dán úkol vědecky identifikovat člověka, konkrétně dr. Humla; je logické, že identifikace Humla Puzukem je zároveň identifikace Puzuka Humlem. Ve vrcholné, vizionářské scéně "chaosu" se tato vzájemná identifikace dovrší: demonstruje, že jako pokus mechanizovat člověka činí z člověka

zmetek stroje, tak pokus polidšťovat stroj činí ze stroje Puzuka - zmetkovitou bytost. Jako poruchovost mechanická patří k povaze "polidštěného" Puzuka, tak "animalita" jako poruchovost lidská patří k povaze "zmechanizovaného" Humla.
Ztížená možnost soustředění je hra o lidském fiasku zaklínadla "věděti a moci". Lidé vědomostmi všemocní jsou fakticky bezmocní. Chtějí zmapovat a řídit lidské a společenské kosmy, a nedovedou si uspořádat ani svůj vlastní život a vyřešit nejelementárnější lidské vztahy mezi sebou. Připomíná to Claudelovo: troufáme si řešit vztahy milionů lidí, a ještě jsme nevyřešili vztahy ani lidí dvou, muže a ženy.
Co k tomu dodat? Snad ta rostoucí "existenciální" mentalita a životní pocit dnešních lidí napovídá, že se člověk po zkušenostech s věrami a vědami vrací k svému základnímu a výchozímu "nevědět a muset", a ocitá se tak na rozcestí nové víry, nebo nového "vědět a umět" (či vědět a neumět?). Anebo se pokusí o syntézu obou? Nechybí úsilí v tomto směru. Ale věda a víra mi příliš připomínají v oblasti lidské onen vztah komplementarity, který fyzik zná mezi korpuskulemi a vlněním, a rovněž mi připomíná princip, kterému fyzik říká princip neurčitosti: soustředíme-li se na víru, tj. na lidské cíle, mizí nám z dosahu prostředky; soustředíme-li se na vědu, tj. na prostředky, ztrácejí se nám z dohledu lidské cíle: také Ztížená možnost soustředění.

SPIKLENCI

Hra byla poprvé publikována roku 1977 ve svazku Hry 1970-1976, a to v pracovní verzi z roku 1970, která nebyla určena k zveřejnění. Definitivní text z roku 1971 se od původní verze podstatně liší v kompozici (15 obrazů místo původních 8) i syžetu (změny v charakteristice postav a zejména rozvinutí zcela nového "olahovského" motivu). Konečná verze vyšla poprvé roku 1979 jako 86. svazek samizdatové Edice Expedice. Poté vyšla v dalších samizdatových edicích: roku 1985 jako 1. svazek Pražské imaginace a roku 1986 v Krameriově expedici. Tiskem vyšla roku 1992 v časopisu Svět a divadlo, ročník 3, č. 9-10, s. 121-161. Premiéru měli Spiklenci ve Spolkové republice Německo. Pod názvem Die Retter uvedlo definitivní verzi hry v překladu Franze Petera Künzela 8. 2. 1974 divadlo Theater Baden-Baden; režie Kraft-Alexander. Česky hru poprvé nastudoval Andrej Krob s Divadlem na tahu, premiéra se uskutečnila 1. 11. 1992 na scéně Divadla Na zábradlí.
V textu převzatém z vydání v Edici Expedice upravujeme:
s. 369 Přál bych vám slyšet, jak se o tom mluví jen v policejním aparátu! na: Přál bych vám slyšet, jak se o tom mluví v policejním aparátu!
s. 370 Pokuste se na to pohledět na: Pokuste se na to pohlédnout
s. 370 i vědec a zemědělci na: i vědec a zeměd ělec
s. 373 aby jich proti němu použil na: aby jich proti nim použil

s. 388 Dykl políbí Helgu na ruku na: Dykl políbí Helze ruku
s. 411 další tragická vzájemná izolace by mohla pro oba skončit tragicky na: další vzájemná izolace by mohla pro oba skončit tragicky
s. 416 HELGA: A pár nejhorších buřičů na: MOHÉR: A pár nejhorších buřičů

ŽEBRÁCKÁ OPERA

Hra z roku 1972 na motivy Gayovy stejnojmenné hry je jedinou dramatickou prací, v níž Václav Havel využil dramatu jiného autora jako východiska k vlastnímu zpracování téže látky. Hra vyšla bez vročení [1974?] jako 46. svazek samizdatové Edice Petlice, roku 1976 jako 10. svazek Edice Expedice (zde byl vznik hry datován 1975) a tamtéž ve 2. vydání roku 1979. Roku 1977 vyšla tiskem ve svazku Hry 1970-1976. Následovala dvě další vydání v českém samizdatu: roku 1979 v Krameriově expedici a roku 1980 v edici Popelnice. Roku 1990 ji vydala DILIA jako 7. svazek řady Minus 21, roku 1992 vyšla ve svazku Hry /1963-1988/. Hru nastudoval Andrej Krob se souborem Divadla na tahu a 1. 11. 1975 se v hostinci U Čelikovských v Horních Počernicích podařilo uskutečnit veřejné, úředně povolené představení; jméno zakázaného autora, který se premiéry zúčastnil, bylo zamlčeno. Po představení následovala policejní šetření a zásahy proti autorovi, hercům i divákům. Na profesionální české scéně měla Žebrácká opera premiéru 14. 6. 1990 v Činoherním klubu v režii Jiřího Menzela. V přítomném svazku vycházíme z otisku ve svazku Hry /1963-1988/.

Podle prvního samizdatového vydání opravujeme:
s. 446 když se domlouvali na: když to domlouvali
s. 449 Jim a Jack se na sebe rozpačitě podívají na: Jim a Jack na sebe rozpačit ě pohlédnou
s. 456 porovná svou výšku s jeho na: porovnává svou výšku s jeho
s. 496 Anebo jsi spoléhal na to na: Anebo jsi spoléhal prostě na to
s. 504 Doufám, že se před námi dvěma otevřela etapa na: Doufám, že se před námi dvěma právě otevřela etapa
s. 505 udělat se hezčí na: dělat se hezčí

Upravujeme:
s. 442 začne se jíst na: začnou jíst
s. 452 Mimo jedné či dvou dalších židlí na: Mimo jednu či dvě další židle
s. 513 naleje do sklenky likér a postaví ho na: naleje do sklenky likér a postaví ji
s. 516 neobratný dík tomu, že Macheath má spoutané ruce na: vzhledem k tomu, že Macheath
s. 516 s velkými obtížemi - dík poutům na: s velkými obtížemi -

vzhledem k poutům
AUDIENCE
Jednoaktová hra z roku 1975 s autobiografickou postavou Ferdinanda Vaňka je první z her inspirovaných zkušeností zakázaného autora sedmdesátých let. Hra byla vydána roku 1975 samostatně jako 47. svazek Edice Petlice. Téhož roku vyšla společně
s jednoaktovou hrou Vernisáž a s doslovem Ivana Kadlečíka Dve sýte skice jako 51.
svazek Edice Petlice a opět s Vernisáží pod společným názvem Dvě aktovky jako 3. svazek Edice Expedice. Roku 1976 vyšla v exilovém časopisu
Svědectví, ročník 13, č. 51, s. 525-536. Roku 1977 vyšla tiskem ve svazku Hry 1970-
1976. Následovala další vydání v českém samizdatu: roku 1978 samostatně v Krameriově expedici, téhož roku s
Vernisáží pod společným názvem
Dvě aktovky v edici Popelnice, tamtéž znovu roku 1980 (s předmluvou Jiřího Voskovce,
Dovětkem autora - obé převzato ze svazku Hry 1970-1976 -, textem Ivana M. Jirouse Who is and Where is Václav Havel, podepsaným šifrou M., a výběrem z biografických údajů) a roku 1981 jako
1. svazek edice Vokno
spolu s hrami Vernisáž a Protest, rozhovorem Jiřího Lederera s Václavem Havlem z roku
1975, textem Ivana M. Jirouse Who is and Where is Václav Havel a výběrem z biografických dat. Roku 1988 vyšla v souboru
Tři aktovky (s
Vernisáží, Protestem a předmluvou Jiřího Voskovce) v edici Nos. Roku 1992 byla
otištěna ve svazku Hry /1963-1988/. Soukromá premiéra Audience se uskutečnila zásluhou Andreje Kroba a Divadla na tahu o letních prázdninách 1976 ve stodole u Krobovy chalupy na Hrádečku; hrálo se pro
zvané přátele autora a režiséra. Oficiální premiéru měla Audience ve vídeňském divadle Akademietheater (komorní scéna Burgtheatru) 9. 10. 1976 společně s
Vernisáží a hrou Sěawomira Mroľka Policajti. Pod názvem Audienz ji v
překladu Gabriela Lauba nastudoval režisér Vojtěch Jasný. Roku 1978 byla v bytě Vladimíra Merty pořízena zvuková nahrávka (režie Luboš Pistorius, Sládek - Pavel Landovský, Vaněk - autor), kterou téhož roku vydal na gramofonové
LP desce Jiří Pallas ve vydavatelství Šafrán 78 ve švédské Uppsale. Tato LP deska byla reeditována firmami Bonton a Šafrán v Praze roku 1990. Na CD ji vydaly firmy Koncept s.r.o. a Bonton v Praze roku 1998 se sleevenote Jiřího
Černého, popisujícím vznik nahrávky. Na profesionální české scéně byla Audience poprvé uvedena 12. 12. 1989 v pražském Divadle S. K. Neumanna v režii Ivana Zmatlíka. V přítomném svazku vycházíme z otisku ve svazku

Hry /1963-1988/. Doplňujeme dedikaci Památce Alfréda Radoka, která v něm chybí.

VERNISÁŽ

Jednoaktová hra z roku 1975 navazuje svou problematikou na předchozí Audienci. Samostatně publikována nebyla. Objevila se celkem v šesti samizdatových vydáních, z toho čtyřikrát společně s Audiencí, dvakrát společně s Audiencí a hrou Protest (viz AUDIENCE). Tiskem vyšla roku 1977 ve svazku Hry 1970-1976 a roku 1992 ve svazku Hry /1963-1998/. Premiéra pod titulem Vernissage v překladu Gabriela Lauba se uskutečnila ve vídeňském divadle Akademietheater 9. 10. 1976 (viz AUDIENCE). V Československu ji poprvé nastudovalo brněnské neoficiální divadélko VáHa v režii Romana Ráčka. Soukromá "bytová" předpremiéra pro zvané přátele se uskutečnila 26. 10. 1989. Plánovaná premiéra 4. 11. 1989 na Festivalu české nezávislé kultury v polské Wrocčawi se neuskutečnila, protože soubor byl zadržen na československo-polské hranici. Veřejně soubor inscenaci uvedl poprvé 29. 12. 1989 v Kulturním domě v Kamenné kolonii v Brně. Text přebíráme ze svazku Hry /1963-1988/.

Podle prvního samizdatového vydání opravujeme:

s. 580 MICHAL: To bychom měli na: MICHAL: To bychom mohli

Upravujeme:

s. 555 medvědí kožich i s hlavou na: medvědí
ků
že i s hlavou

Ze společného vydání her Audience a Vernisáž v Edici Petlice zde přetiskujeme doslov Ivana Kadlečíka, otištěný též ve svazku Ivan Kadlečík: Tváre a oslovenia (Martin, Osveta 1990) na s. 105-109:

DVE SÝTE SKICE

Dve jednoaktovky Václava Havla Audience (1975) a Vernisáž (1975) prostotou závažného a veľavýznamovou skratkou pripomínajú skice, ktoré za zdanlivou banálnosťou povrchu neretušovane obnažujú jadro.

Sú založené na dialógu, nie na akcii a dianí. Dokonca vonkajšie dramatické dianie sa vedome utlmuje, ak hry nemajú opustiť kánon realistického umenia: predmetná skutočnosť je totiž v mŕtvom ramene dejín. Pocit a idea bezdejinnosti našli svoj výraz aj v kompozícii jednoaktoviek: princíp opakovania toho istého ako na zadrhnutej gramofónovej platni, ktorú nemá kto zastaviť alebo napraviť. Nie je tu však len prosté opakovanie replík a gest, vzbudzujúce emóciu a význam banality, nehybnosti, nezmyselnosti a prázdna, lebo ani jedno z nich by neutvorilo dramatickosť. Dramatické v hrách, kde sa nič akoby nedeje, sa nachádza v postupnom hustnutí a priberaní na váhe (ako keď sa kotúľa snehová guľa) inak komisných výpovedí: repliky Věry,

Michala (Vernisáž) a Sládka (Audience) sa síce opakovaním nestávajú plnšími ani významnejšími, ale čoraz plnšie a významnejšie odhaľujú prázdnotu seba samých a svojho podhubia, vzťahov, súvislostí, základne a gnozeologických koreňov. Teda napríklad. Keď intelektuáli Michal a Věra začnú hlboko filozoficky zdôvodňovať prítomnosť krásnych vecí vo svojej mikroklíme - byte "s ksichtom", hovoria vlastne pravdu: " svůj život povyšuješ tak nějak na jakousi vyšší kulturní rovinu - a že tím defakto povyšuješ sám sebe k nějaké vyšší vnitřní harmonii - a tím nakonec i své vztahy k lidem!" Krásne veci, starožitnosti samy o sebe nie sú záporné. Záporno je v danej príčine a následku, lebo zmysel vlastnenia krásy nie je v kráse, ale vo vlastnení. Veci tu hrajú rolu hradby, ochranného valu pred skutočnosťou, voči ktorej Michal a Věra pociťujú strachuplné ignorantstvo v nádeji, že predmety ich pred ňou uchránia. Skutočnosť sa však pretlačí aj cez ich akoby zvukotesne uzatvorenú pokrývku, najmä keď je tu horror vacui: ľudia neschopní zabývať si svoj vnútorný priestor, vypĺňajú si prázdno vo vonkajšom priestore bytu, považujúc to za azyl a ilúziu súkromia, ktoré vlastne ani nechcú; súkromie, osamelosť ich vovádza do rozpakov, nevedia, čo si s ním a sami so sebou počať.

Keď teda Michal a Věra zdôvodňujú pred hosťom zariadenie svojho bytu, hovoria pravdu, ale pravdu nemajú. Pravdou je skôr ich mlčiaci hosť, robotník v pivovare a spisovateľ Bedřich, a to, čo domáci hovoria, sa nevedomým opakovaním prezrádza ako nepretržitá fráza, ktorú si možno za pár halierov kúpiť na novinovom papieri a naučiť sa ju. Takáto pravda sa potom stáva súčasťou fasády rovnako ako ostatné predmety v byte, patrí k nim ako módny doplnok - groombles, gotická madona, priateľstvo, elektrický lúpač mandlí, úvaha o zmysle života, stereofónny gramofón, človekova existencia, perzský koberec, láska Chaos, suverénne sa tváriaci zmätok bez jednotiaceho centra, všetko sa dostáva do jednej nivelizovanej roviny. Veci aj idey stratili svoj pôvodný dobrý účel, ako tá kostolná spovednica. Má to všetko zmysel? Isteže. Ale nie, ako by sme očakávali, pre vnútorný život Michala a Věry, lež pre iných: pre deti, priateľov, známych. Vyzerá to altruisticky. V skutočnosti však aj ich dieťa patrí akoby k zariadeniu bytu, patrí tam aj ich hosť ako súčasť vernisáže, a ak si on, Bedřich, dovolí mať ani nie nesúhlas, iba nárok na vlastný život, je egoista: "Jsi sobec! Hnusný, necitelný, nelidský sobec! Nevděčník! Ignorant! Zrádce! Nenávidím tě " Nad jeho pravdou, ak nezapadá do ich interiéru, sa iba mávne rukou: "Já vím, nerad o tom mluvíš." Ľudská tragédia je pre nich len idealistickým alebo špekulatívnym gestom, ktoré nemôžu a ani nechcú pochopiť.

Je potom samozrejmé, že dialóg sa nekoná, komunikácia sa ruší, a Havlove hry sú vlastne monológom Sládka v Audiencii a Věry a Michala vo Vernisáži. Tí lepší, Bedřich alebo Vaněk, zatiaľ

mlčia. Nie proto, aby sa stali
filozofmi, alebo nemali čo povedať: nemajú to komu povedať, a ak majú, nie tým, čo sú v hrách ich partnermi. A tak ako Bedřich, i Vaněk je pasívny; avšak opäť len zdanlivo. Ich aktivita spočíva už v tom, že sú prítomní, spočíva v samom fakte
ich bytia a jeho akosti, ktorá dráždi démona priemernej uniformity, a teda tých, čo nenávidia pluralitu a nekonečnú mnohosť mutácií a variácií kozmu. To je však zároveň aj trpko utešujúce: Věra, Michal i Sládek potrebujú ľudí typu Bedřicha a Vaňka. Nemôžu bez nich žiť. Nemali by sa totiž komu predvádzať, keďže sami sú nedostatoční, nemali by koho poučovať, chrániť, kritizovať, komu sa žalovať, proti komu bojovať a komu paradoxne závidieť, t. j. nenávidieť: "Ty se jednou vrátíš
mezi ty svý herečky - budeš se tam na ně vytahovat, že jsi koulel sudy - budeš hrdina - ale co já? Kam já se můžu vrátit? Kdo si mě všimne? Kdo mý činy ocení? Co já mám ze života?", hovorí Sládek v alkoholickom záchvate úprimnosti.
Vzťah k ľudom typu Vaňka a Bedřicha je však ambivalentný: tí druhí ich inštinktívne potrebujú i nepotrebujú; to druhé preto, lebo ich jestvovanie znamená prítomnosť neužitočného svedomia, ktoré nemožno kúpiť, ani si ho postaviť do bytu. K
zúrivosti ich privádza aj Vaňkova tajomnosť a záhadnosť: "U tebe člověk nikdá neví, na čem je - mlčíš - bůhví co si myslíš - říkáš jen ano, pane Sládku - děkuji, pane Sládku "
Obidve hry majú veľa spoločného aj v stavbe. Verklikárske opakovanie, rytmizované v čase len nalievaním piva alebo bitím rokokových hodín, akýmsi výbuchom kulminuje do polohy, kde sa všetko na chvíľu obnaží (okamih pravdy), aby sa ďalej
krútilo na mieste: vo Vernisáži vtedy, keď sa Bedřich rozhodne odísť, v Audiencii, keď Sládek plače túžbou po Jiřinke Bohdalovej. Obidve hry sú zreteľne autobiografické. Pravda, v tom zmysle, v akom je biografické každé lepšie umelecké dielo: že totiž vyviera z osobnej skúsenosti a z vlastných otvorených očí, nie z cudzích tém. Len tak sa jednoaktovky mohli stať aktuálnymi hľbkovými sondami do mikroštruktúr prostredia a jeho duše, mikroštruktúry Věrinho bytu a Sládkovej kancelárie sú presnou, hoci zmenšenou kópiou makroštruktúry širšieho spoločenstva; v oboch prípadoch ide o modelové situácie, ktorých realizmus prerastá (najmä v Audiencii, kde sa celkom logicky žiada od Vaňka, aby sám na seba písal policajné hlásenia) do absurdity. Táto
absurdita už nie je intelektuálsky vykonštruovanou umeleckou metódou: metódou zostáva dôsledný realizmus.
A tak dve Havlove miniatúrne skice sú zvýznamnené až po plnú sýtosť dobového obrazu hystérie povýšenej na kladný princíp a požadovanú normálnosť, aj keď ju odborné príručky ešte stále považujú za patofiliu.

HORSKÝ HOTEL
Hra z roku 1976 byla vydána samostatně jako 62. svazek Edice Petlice roku 1976, roku 1978 jako 87. svazek Edice Expedice a

roku 1981 v edici Popelnice (s chybným vročením 1980). Tiskem vyšla roku 1977 ve svazku Hry 1970-1976 a roku 1992 ve svazku Hry /1963-1988/. Premiéru měla 23. 5. 1981 ve vídeňském divadle Akademietheater pod názvem Das Berghotel. V překladu Gabriela Lauba ji nastudoval režisér Peter Palitzsch. Česky byla uvedena Divadlem na tahu v režii Andreje Kroba poprvé jako veřejná zkouška 10. 8. 1991 u Václava Havla na Hrádečku. Premiéra této inscenace se uskutečnila 13. 10. 1991 na scéně Divadla Na zábradlí. Text přebíráme ze svazku Hry /1963-1988/. Kolísající tvary v podpaží a v podpaždí sjednocujeme na v podpaží. Kolísající tvary stolek a stůl sjednocujeme podle scénické poznámky k 1. dějství na stolek. Upravujeme:
s. 603, 621 Ve své situaci na: V mé situaci
s. 603, 621 Právě ve své situaci na: Právě ve vaší situaci
s. 615 plácne přátelsky Kubíka do zadku na: plácne přátelsky Kubíka po zadku

Ze svazku Hry 1970-1976. Z doby zakázanosti zde přetiskujeme předmluvu Jiřího Voskovce (s. 9-12):

Drahý Václave,
psát předmluvu k Vašim novějším hrám je poněkud ohromující úkol, protože se ve Vás kryjí dvě osobnosti: dramatik a bojovník za lidská práva. To se ví, že do jisté míry se krýt musí: jste satirik. Vaše řemeslo je stavět k posměchu člověčí neschopnost si vědět rady jeden s druhým, s obcí a se životem. A už jsou tu lidská práva. Posmívá-li se ovšem satirik bližnímu ve společnosti autoritativní, lidská práva se mu nevyhnutelně připletou do řemesla s obzvláštním důrazem. A mocní nadřízení mu řeknou - jako kdysi říkávali profesoři nezdárným žákům: "Následky si přičtěte sám."
Za starých liberálních ba i konzervativních časů byl bojovník za lidská práva pán s vlajícím vousem i kravatou, jenž měl někdy drobné nepříjemnosti s policií, a když ho na chvíli zavřeli, dostával zvláštní stravu z hostince, neboť byl ctěným a váženým politickým vězněm. Z tohoto hnedle vašnosty se v naší pokrokové době stal fyzický hrdina, takřka gerilák, v očích vrchnosti pak "samozvanec", "odrodilec" a osoba zavrženíhodná. Samozvanci a odrodilci přece předmluvu psát nebudu. Mám snad ještě ňákou čest, ne? - No ale aby se neřeklo, dopis mu utrousím - - -
Moc Vás, příteli, obdivuju za Vaši klidnou osobní statečnost a za důslednost Vaší divadelní práce. Vím jak těžké, ba skoro nemožné je psát divadlo do šuplíku. Bez jeviště, bez herců, bez světel, bez dnes--
večer-zde přítomného obecenstva. Tennessee Williams to řekl za nás za všechny definitivně:
"Rukopis hry je sotva víc než
architektův

půdorys domu,
než
ješt
ě je
dům postaven - nebo postaven a zbourán. Barva,
půvab a levitace, strukturální tvary v pohybu,
hbitá souhra živých bytostí,
zavě
šená v mraku jako
proměnlivá blýskanice - TO je hra, nikdy ne slova
na papíře, ani
myšlenky a nápady autorovy, ona
omšelá
veteš z kdejaké výprodeje."
Vám se ten bravurní kousek podařil skutečně na papíře, bez
levitace a bez blýskanice živého divadla. To samo o sobě je
pádným svědectvím o Vaší imaginaci, energii a radosti ducha.
Pokud je mi známo, jediná z her v této knize, jež byla
provedena (a myslím jen jednou), je Vaše adaptace Gayovy ŽEBRÁCKÉ
OPERY. Bylo to ochotnické představení ve venkovském městě, dnes
už po celém divadelním světě proslulé absurdním trestem, jenž na
Vás co na autora byl uvalen
za to, že jste se na svoji hru přijel podívat: odnětím vůdčího
listu. Příslušný bezpečnostní či snad soudní orgán tedy zakročil
podle principu: "Vlastní hru shlédnuv na jevišti, motorové
vozidlo napříště říditi nesmí." (Princip zní nápadně
jako citát zlomku dialogu z některé Vaší hry. Je to tedy
opakování známého kulturně historického zjevu, kdy styl a tvorba
podrobeného kmene či národa - ve Vašem případě individua - jsou
převzaty vítězem, viz vliv islámské architektury na
španělskou a francouzskou gotiku, etruské prvky v umění starých
Římanů, vulgární imitace řecké civilizace zbytnělou římskou říší
atd.)
Tento úkaz jste dokonce překonal svým prorockým výtvorem umělé
řeči ptydepe ve hře VYROZUMĚNÍ. Dnešní žurnalistická čeština,
obzvláště pak veřejná prohlášení politického establišmentu, jsou
imitací
ptydepe v tom, jak dokonale jsou nezávislá na pozorovatelné
skutečnosti, a tím zároveň nepřístupná jakémukoli logickému
rozboru. To už je od Vás výkon gigantický, vyhrazený jen mistrům.
Historie napodobuje, či chcete-li splňuje věštby jen
hrstky velikánů, jakými byli Jules Verne a v polohách hlubších
H. G. Wells, Jonathan Swift, Franz Kafka nebo Dostojevskij. Jste
členem exkluzivního klubu, příteli. Hluboce se Vám klaním.
Jen ještě slovíčko mi dovolte. Imponuje mi, jak ve svých
nejnovějších hrách (HORSKÝ HOTEL, VERNISÁŽ, AUDIENCE) jste naopak
přebásnil svoji vlastní situaci v československé podubčekovské
éře do
divadelního efektu, kterému soukromě říkám havlovská spirála. Jde
o pohyb, vír nesmyslnosti, o bezradný, akcelerující, slovní i
akční kvapík prázdnoty a bezvýchodnosti, kterým v různých

obměnách tři zmíněné hry
končí. V tom nepochopitelném závratném maelströmu, jenž se sám v sobě zrcadlí repeticí a prolínáním vět, kroužíte Vy i všichni Vaši spoluobčané včetně vládců. Vy jediný, přestože rotaci onoho děsného tornáda nemůžete odporovat, jste si
zachoval perspektivu a dokážete tornádo divadelně sestrojit
jakoby zvenčí.
Nadto - a to už přestává sranda - je to smršť Velikého Obecného Nesmyslu; na této maličké planetě nás zachvacuje všechny, bez rozdílu politických či jiných bloků. Každý jsme více či méně hypnotizováni nějakým dialektem či nářečím
univerzálního ptydepe neživotnosti, ať je to čvachtání ideologií či galimatyáš "hromadných sdělovacích prostředků" (ten termín sám je čiré ptydepe), nebo hantýrka pavěd a blábol kritiků, hatmatilka "zasvěcených" pašáků a pašákyň, zkrátka mrtvolnost, kruťáctví a beznaděj, jež jako morová rána porazí člověka, kdykoli si vybuduje jakousi berlínskou zeď mezi hlavou a srdcem a jme se myslet brzlíkem, bát se hlavou a milovat a nenávidět slepým střevem. Tuto metaforickou diagnózu lze obměňovat
podle všech ostatních nenáležitých orgánů v případech individuálních pacientů, ale ta umělá hovadná zeď je nám všem společná.
Vaše scénická spirála, Váš osobní refrén o Obecné Smršti je naprosto originální,
zdánlivě nenáročný, pobavený a zábavný, ležérní, a tím právě příšerný a otřásající.
Jedině v takových refrénech, jako je Váš, budeme-li jich dost a vytrvale zpívat, každý po svém, máme tenounkou naději, že všechny formy ptydepe i Smršť Nesmyslu zdoláme.
Jste dnes světoznámý dramatik a vzbuzujete úctu a vděčnost nejen mezi kolegy divadelníky, nýbrž mezi lidmi dobré vůle všech zemí. Držte se svého nebezpečného bohatýrského kurzu. Máte v sobě zamontovaný spolehlivý kompas.
S obdivem a láskou, Váš
Jiří Voskovec
New York, červenec 1977
PROTEST
Jednoaktová hra napsaná roku 1978, opět s postavou Ferdinanda Vaňka. Vydána byla samostatně roku 1979 jako 89. svazek Edice Expedice, téhož roku v edici Popelnice (2. vydání 1980) a roku 1987 jako 11. svazek edice Červená Karkulka. Společně s Audiencí a Vernisáží vyšla v edici Vokno a v edici Nos (viz AUDIENCE). Roku
1992 vyšla tiskem ve svazku Hry /1963-1988/. Premiéra se uskutečnila ve vídeňském divadle Akademietheater 17. 11. 1979. V překladu Gabriela Lauba hru nastudoval Leopold Lindtberg. Druhou částí celovečerní inscenace byla
jednoaktová, rovněž "vaňkovská" hra Pavla Kohouta Atest. Česky byl Protest poprvé uveden čtenou formou 15. 12. 1989 v rámci pořadu Kdo je Václav Havel, který připravila Hana Kofránková

v Městských divadlech
pražských (Rokoko). Text přebíráme ze svazku Hry /1963-1988/.
Upravujeme:
s. 654 Nevím asi jistě na: Nevím - asi - jistě
s. 655 jste si na ni zvykl taky na: jste si na to zvykl taky
(podle vydání v Edici Expedice)
s. 669 stavícího s novou naléhavostí do otázky opravdovost oněch humánních cílů na: s novou naléhavostí
zpochybňujícího opravdovost oněch humánních cílů
CHYBA
Jednoaktová hra napsaná roku 1983 po odmlce, vynucené čtyřletým pobytem Václava Havla ve vězení, jímž je tematicky inspirována. Byla publikována v samizdatovém časopisu Obsah v květnu 1983 a téhož roku v exilovém časopisu
Svědectví, ročník 18, č. 69, s. 149-155. Roku 1984 vyšla ve 3. čísle samizdatového časopisu
Kritický sborník, roku 1989 ve svazku Hry 1983-1988, roku 1990 byla otištěna v časopisu Lettre internationale, č. 1 (podzim), s. 73 a roku 1992 ve svazku Hry /1963-1988/. Světovou premiéru měla na večeru solidarity 28. 11. 1983, na němž byla provedena také mikrohra Samuela Becketta Katastrofa. Večer organizovali společně Nadace Charty 77, Výbor 21. srpna a Fria Proteatern. Uskutečnil se
ve stockholmském divadle Stadsteater. Chyba byla uvedena ve švédském překladu Kenta Anderssona a Evy Lindekrantzové pod názvem Felet. Režíroval ji Stefan Böhm a hráli v ní herci z různých divadel. V české premiéře ji uvedl
Divadelní spolek Kašpar na scéně Divadla Rokoko 25. 10. 1992 v režii Petra Hrušky. Text přebíráme z Kritického sborníku, kde jej Jan Lopatka edičně připravil z autorizovaného rukopisu.
LARGO DESOLATO
Po třech jednoaktových hrách z druhé poloviny sedmdesátých let a mikrohře Chyba zahajuje Largo desolato, napsané roku 1984, sérii tří "velkých her" osmdesátých let. Vydáno bylo samostatně roku 1984 jako 281. svazek Edice
Petlice a téhož roku jako 195. svazek Edice Expedice. Roku 1985 vyšlo jako 4. svazek samizdatové Sociální edice, téhož roku bylo otištěno v exilovém časopisu
Svědectví, ročník 19, č. 74, s. 385-418 a vydáno Danielem Strožem v exilovém nakladatelství
Obrys/Kontur - PmD v Mnichově jako 1. svazek řady Beletrie v PmD [Poezie mimo domov]. Odtud byl autorizovaný text převzat do svazků Hry 1983-1988, Hry a Hry /1963-1988/. Na jevišti byla hra uvedena poprvé 13. 4. 1985 ve vídeňském divadle Akademietheater v překladu Joachima Brusse a v režii Jürgena Bosse. Českou premiéru měla 9. 4. 1990 v režii Jana Grossmana v Divadle Na zábradlí. Text přebíráme z vydání v nakladatelství Obrys/Kontur - PmD.
Upravujeme:
s. 747 mimo dveří do koupelny na: kromě dveří do koupelny
POKOUŠENÍ

Druhá z trojice celovečerních her osmdesátých let, napsaná roku 1985, vyšla téhož roku jako 306. svazek Edice Petlice a jako 223. svazek Edice Expedice. Roku 1986 ji vydal Daniel Strož v exilovém nakladatelství Obrys/Kontur - PmD v
Mnichově jako 4. svazek řady Beletrie v PmD. Odtud byl autorizovaný text převzat do svazků Hry 1983-1988, Hry, Hry /1963-1988/ a do časopisu Dramatické
umění, 1990, č. 2, s. 165-204. Světová premiéra s titulem Die Versuchung se konala 23.
5. 1986 ve vídeňském Akademietheater. Přeložil Joachim Bruss, režíroval Hans Kleber. Česky
Pokoušení nastudoval poprvé Andrej Krob s Divadlem na tahu jako videoinscenaci, natočenou
ineditním Originálním Videojournalem. Po soukromé premiéře 14. 4. 1988 ve vyšehradské baště se videoinscenace tajně šířila na videokazetách. Premiéru na české scéně měla hra 27. 10. 1990 v Divadle J. K. Tyla v Plzni v režii Jana
Buriana. Text přebíráme z vydání v nakladatelství Obrys/Kontur - PmD.
Upravujeme:
s. 815 pár desítek let, jež nám je vyměřeno na: pár desítek let, jež nám jsou
vymě
řeny
s. 827-828 jak málo se zatím daří jakákoli infiltrace do těchto prostředí a jak málo se dík tomu o nich ví na: jak málo se zatím daří jakákoli infiltrace do těchto prostředí a jak málo se proto o nich ví
ASANACE
Poslední z trojice celovečerních her osmdesátých let byla publikována v roce svého vzniku - 1987 - jako 361. svazek Edice Petlice, 255. svazek Edice Expedice, v edici Popelnice a
v Sociální edici. Roku 1988 ji vydal v autorizovaném znění Daniel Strož v
exilovém nakladatelství Obrys/Kontur - PmD v Mnichově jako 6. svazek řady Beletrie v PmD. Odtud byl autorizovaný text převzat do svazků Hry 1983-1988, Hry, Hry /1963-1988/ a do samostatného vydání v pražském nakladatelství Galaxie roku 1990. V témže roce byla Asanace otištěna v buletinu Realistického divadla Premiéra 1989/90, předjaří, s. 14-30. Kromě samizdatových a exilových
vydání se hra šířila ve zvukové podobě na magnetofonovém záznamu čtena autorem. Světovou premiéru měla pod titulem Sanierung 24. 9. 1989 ve švýcarském Curychu. Se souborem divadla Schauspielhaus Zürich ji v překladu
Joachima Brusse nastudoval režisér Joachim Biámeier. Inscenace byla hrána na pobočné malé scéně zvané Keller. Česká premiéra se uskutečnila 30. 3. 1990 v Realistickém divadle Zdeňka Nejedlého v Praze, kde hru nastudoval režisér Karel
Kříž. Text přebíráme z vydání v nakladatelství Obrys/Kontur - PmD.

Upravujeme:
s. 860 model kopce se soudobým sídlištěm na úpatí a stráních a gotickým hradem na vrcholku na: model kopce se soudobým sídlištěm na úpatí a stráních a s gotickým hradem na vrcholku
s. 863 šourá se k pravým zadním dveřím, u nich pohlédne zkoumavě na Delegáty a pak jimi odejde na: šourá se k pravým zadním dveřím, u nich pohlédne zkoumavě na Delegáty a pak odejde
s. 877 Já bych se prostě na ně tak nepovyšoval na: Já bych se prostě nad ně tak nepovyšoval
s. 893 Takový okamžik člověka potkává jednou za život na: Takový okamžik člověka potká jednou za život
s. 923 šourá se k pravým zadním dveřím, u nich pohlédne zkoumavě na ženy, pak jimi odejde na: šourá se k pravým zadním dveřím, u nich pohlédne zkoumavě na ženy, pak odejde
Z úprav ve svazku Hry /1963-1988/ ponecháváme:
s. 895 Bergman (volá k delegátům): Zdravím vás na svobodě místo: Bergman (zvolá k delegátům)

Ze svazku Hry zde přetiskujeme úvodní slovo Daniela Strože (s. 7):

Prozatím poslední tři hry Václava Havla Largo desolato, Pokoušení a Asanace byly vydány česky poprvé v mém nakladatelství Obrys/Kontur - PmD v Mnichově v letech 1985, 1986 a 1988. Václav Havel mi je svěřil - bez nároku na honorář - jakožto vydavateli převážně české poezie v cizině proto, aby mě nejen podpořil, ale svou autoritou také upozornil na mé mnohdy zoufalé snažení v bezpochyby nejkrásnějším, současně však nejméně lukrativním úseku naší literární tvorby.
Je mi proto velkou ctí, mohu-li nyní posloužit soubornému vydání jeho tří her v Československu a snad je dokonce i uspíšit poskytnutím původní sazby a dalšími technickými prostředky. Jde pouze o malou splátku na projev velkorysosti našeho nejpřednějšího českého dramatika.

ZÍTRA TO SPUSTÍME
Dosud poslední hra Václava Havla, "historická meditace o 5 dějstvích", napsaná roku 1988, byla ve zkráceném znění a bez autorova jména uvedena 21. 10. 1988 v rámci scénického časopisu Rozrazil 1/88 (O demokracii), který byl společným projektem dvou brněnských studiových scén - Divadla na provázku a HA-divadla. Tiskem vyšla v Moravských novinách 25. 10. 1990, příloha Vodotrysk, č. 6, s. 3-6, s redakční poznámkou: "Hru Zítra to spustíme napsal Václav Havel na přímou objednávku pro scénický časopis Rozrazil 1/88 (O demokracii), který byl inscenován k 70. výročí založení republiky (premiéra 21. října 1988 v Brně). Tato divadelní konspirace byla výsledkem dlouhodobější dramaturgické spolupráce Petra Oslzlého s Václavem Havlem. (V rámci Rozrazilu byl Havlův text z technických důvodů krácen. My přetiskujeme původní autorovu verzi.)". Téhož roku vyšlo páté

dějství hry v časopisu ROK
(Revue otevřené kultury), ročník 1, č. 2, s. 54-56. Knižně vyšla celá hra roku
1992 ve svazku Hry /1963-1988/, odkud přebíráme náš text.
Upravujeme:
s. 960 bez ní nebo dříve než ona nebo bez dorozumění s ní nemůžeme proto nikdo o státní formě rozhodovat na: bez ní nebo dříve než ona nebo bez dorozumění s ní nemůžeme proto o státní formě rozhodovat
s. 965 Zároveň se ale domnívají na: Zároveň se ale domnívali
s. 975 fragmenty autentických proslovů různých českých a slovenských státníků, které by zrcadlily zlé i nadějné chvíle na: fragmenty autentických proslovů různých českých a slovenských státníků, které zrcadlí zlé i nadějné
chvíle
s. 968 vynořovali se noví svědkové, aktéři a analytici na: vynořovali se noví svědkové, aktéři i analytici (podle vydání v Moravských novinách)

Děkuji Anně Freimanové za účinnou pomoc při vyhledávání materiálů v autorově archivu. Jiřímu Gruntorádovi a pracovníkům jeho knihovny Libri prohibiti děkuji za umožnění studia samizdatových a exilových vydání her Václava Havla.
Stanislavu Macháčkovi děkuji za zpřístupnění rukopisu dosud zcela neznámého scénického pásma Sním o bílých vánocích (Večer
vánoční nálady).

E. Š.